

**Badanie
śródkresowe
skuteczności
realizacji celów
Strategii Rozwoju
Województwa
Małopolskiego
na lata 2011-2020**

**Małopolskie Obserwatorium
Rozwoju Regionalnego**

**Departament
Polityki Regionalnej**

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020.

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

Badanie zostało przeprowadzone przez EVALU Sp. z o.o. na zlecenie Województwa Małopolskiego

Poglądy i opinie wyrażone w dokumencie nie odzwierciedlają stanowiska Zarządu Województwa Małopolskiego, a jedynie stanowisko autorów raportu.

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	5
Streszczenie.....	8
Wprowadzenie	17
Opis zastosowanej metodologii.....	18
Opis przebiegu badania	19
WYNIKI BADANIA	21
Moduł 1 Analiza skuteczności realizacji SRWM 2011-2020	21
Strategia postępowania i instrumenty założone dla realizacji SRWM 2011-2020	21
Analiza wskaźników	32
Analiza skuteczności realizacji SRWM 2011-2020 przez samorząd województwa	52
Analiza skuteczności realizacji SRWM 2011-2020 przez podmioty zewnętrzne	80
Analiza wpływu na realizację SRWM oraz otoczenie aktów regulacyjnych organów samorządu województwa	90
Analiza skuteczności realizacji SRWM 2011-2020 - podsumowanie	91
Moduł 2 Wpływ programów/ instrumentów na realizację SRWM 2011-2020.....	93
Wprowadzenie	93
MRPO 2007-2013 i RPO WM 2014-2020 jako instrument realizacji SRWM 2011-2020.....	94
PROW 2007-2013 oraz PROW 2014-2020 jako instrumenty realizacji SRWM 2011-2020	123
Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013 jako instrumentu realizacji SRWM 2011-2020	126
Krajowe programy operacyjne jako instrumenty realizacji SRWM 2011-2020	132
Krajowe programy operacyjne okresu 2007-2013	133
Krajowe programy operacyjne okresu 2014-2020	140
Podsumowanie źródeł finansowania i analiza finansowa	149
Analiza skuteczności oraz wpływu instrumentów terytorialnych na realizację celów SRWM 2011-2020	174
Strategia Rozwoju Polski Południowej do roku 2020	174
Strategia Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB).....	178
Programy Współpracy Transgranicznej Polska-Słowacja 2007-2013 i 2014-2020	179
Kontrakt Terytorialny	182
Zintegrowane Inwestycje Terytorialne	187
Subregionalny Program Rozwoju do roku 2020	192
Programy rewitalizacji	199
Analiza zjawiska synergii pomiędzy programami operacyjnymi i instrumentami terytorialnymi współfinansowanymi ze środków Unii Europejskiej w zakresie wsparcia realizacji SRWM 2011-2020	202

Podsumowanie efektów oraz ocena zgodności strategii postępowania wynikającej z SRWM 2011-2020 z rzeczywistymi działaniami	215
Ocena efektów interwencji	215
Zgodność działań SRWM z przyjętymi scenariuszami	221
Moduł 3 Analiza uwarunkowań zewnętrznych. Zmiany w sferze realnej oraz instytucjonalno-prawnej	227
Główne trendy zachodzące w otoczeniu SRWM	227
Otoczenie prawne	231
Podsumowanie	241
Moduł 4 System zarządzania SRWM 2011-2020	243
Plan Zarządzania SRWM	243
Planowanie realizacji działań SRWM oraz ich monitorowanie i okresowa ocena	246
Formy działań uspołeczniających SRWM 2011-2020 oraz ocena ich skuteczności	249
Moduł 5 Wnioski i rekomendacje	260
ZAŁĄCZNIKI	273
Opis zastosowanych metod badawczych	273
Bibliografia	277
Spis tabel	279
Spis wykresów	282
Spis map	285

Wykaz skrótów

AGH	Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie
B+R/ B+RT	prace badawczo-rozwojowe (od: <i>Badania i Rozwój</i>)
BDL	Bank Danych Lokalnych
BW	Budżet województwa
CATI	Telefoniczny wywiad kwestionariuszowy wspierany komputerowo (ang. <i>Computer Assisted Telephone Interview</i>)
CAWI	Ankieta Internetowa Wspierana Komputerowo (ang. <i>Computer Assisted Web Interview</i>)
CeBiM	Centrum Business in Małopolska
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
EWT	Europejska Współpraca Terytorialna
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GPR	Gminny Program Rewitalizacji
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IDI	Indywidualny Wywiad Poglębiony (ang. <i>Individual In-depth Interview</i>)
IOB	Instytucje Otoczenia Biznesu
IZ	Instytucja Zarządzająca
JBR	Jednostka Badawczo-Rozwojowa
JST	Jednostki Samorządu Terytorialnego
NSRO 2007-2013	Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007 - 2013
KOM	Krakowski Obszar Metropolitalny
KPOŚK	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KrOF	Krakowski Obszar Funkcjonalny
KSRR	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020
KT	Kontrakt Terytorialny dla Województwa Małopolskiego
MARR	Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego
MCP	Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości
MIK	Małopolski Instytut Kultury
MOF	Miejski Obszar Funkcjonalny
MORR	Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego
MPI	Małopolski Plan Inwestycyjny
MR	Ministerstwo Rozwoju
MRPO	Małopolski Regionalny Program Operacyjny 2007-2013

MSIT	Małopolski System Informacji Turystycznej
MŚP	sektor małych i średnich przedsiębiorstw
NFZ	Narodowy Fundusz Zdrowia
NGO	organizacje pozarządowe (ang. <i>non-governmental organization</i>)
ON	osoby z niepełnosprawnościami
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
OSI	Obszary Strategicznej Interwencji
OZE	Odnawialne Źródła Energii
PAIH	Polska Agencja Inwestycji i Handlu
PKB	Produkt Krajowy Brutto
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
PLK	Polskie Linie Kolejowe
PWT PL-SK	Program Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska-Republika Słowacka
PO IiŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
PO KL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki
POIG	Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013
POIR	Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020
POPC	Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020
POWER	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
pps	Parytet siły nabywczej (Purchasing Power Standard)
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PS	Programy Strategiczne
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
RPO WM 2014-2020	Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020
SAG	Strefa Aktywności Gospodarczej
SIMIK 2007-2013	Krajowy System Informatyczny – System Informatyczny Monitoringu i Kontroli 2007-2013
SKA	Szybka Kolej Aglomeracyjna
SL2014	Centralny System Informatyczny 2014-2020
SOR	Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju
SPR	Subregionalny Program Rozwoju do roku 2020
SPSZ	System podstawowego szpitalnego zabezpieczenia świadczeń opieki zdrowotnej
SRPP	Strategia Rozwoju Polski Południowej do roku 2020
SRWM 2011-2020	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020
SUE RMB	Strategia Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego

SW	Samorząd Województwa
UE	Unia Europejska
UMWM	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WM	Województwo Małopolskie
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy
ZDW	Zarząd Dróg Wojewódzkich
ZIT KrOF	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego
ZPT	Zintegrowane Porozumienia Terytorialne
ZWM	Zarząd Województwa Małopolskiego

Streszczenie

Moduł 1. Analiza skuteczności realizacji SRWM 2011-2020

W okresie objętym oceną, działania SRWM wdrażane były zgodnie z przyjętą logiką interwencji w większości obszarów strategicznych. Analiza postępu realizacji wskaźników SRWM wskazuje na prawidłowość trendów rozwojowych zidentyfikowanych w scenariuszach rozwoju sytuacji w większości obszarów Strategii oraz skuteczność i trafność interwencji Strategii. Przekroczono zakładaną na rok 2020 wartość docelową większości wskaźników monitorowania SRWM, co wskazuje na konieczność ostrożniejszego szacowania w przyszłości wartości wskaźników podczas aktualizacji SRWM. Z drugiej strony jednak, dynamika zmian w niektórych obszarach realizacji zadań strategicznych okazała się znacznie większa niż zakładano podczas tworzenia zapisów Strategii. Przykładem tego jest dynamika zmian w obszarze 2. *Dziedzictwo i przemysły czasu wolnego*, w którym atrakcyjność turystyczna Małopolski rosła szybciej niż zakładano, czy też w obszarze 1. *Gospodarka wiedzy i aktywności*, w którym innowacyjność i nakłady na B+R rosły szybciej niż w okresie poprzedzającym tworzenie Strategii. Nie we wszystkich obszarach zmiany obrazowane wskaźnikami okazały się zgodne z założonym scenariuszem. W takich obszarach jak *Rozwój miast i terenów wiejskich* czy *Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej* postęp w realizacji wskaźników okazał się bardzo niewielki. Przyczyną tego stanu rzeczy jest z jednej strony inna niż zakładano priorytetyzacja inwestycji kolejowych na szczeblu krajowym czy też niska koncentracja wsparcia w lokalnych ośrodkach rozwoju, z drugiej strony zaś niewystarczająca współpraca jednostek samorządu terytorialnego dla wzmocnienia ponadlokalnych impulsów rozwojowych. Wyniki badania pokazały, iż w obszarach tych, oraz w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego czy społecznego - wpływ samorządu województwa na realizację wskaźników jest ograniczony. Zaproponowano więc zmianę niektórych wskaźników na mierniki w większym stopniu zależne od strategii postępowania zawartych w SRWM. Przykładem może być zamiana wskaźnika zagrożenia ubóstwem relatywnym na wskaźnik *Liczba klientów pomocy społecznej*, bądź wskaźnika przeciętnej długości życia kobiet i mężczyzn na wskaźnik rotacji łóżek szpitalnych.

W obszarze 1. SRWM *Gospodarka wiedzy i aktywności* zidentyfikowano pełną realizację założonego scenariusza, odnotowując jednak niekorzystne zjawisko polegające na **zwiększeniu dystansu rozwojowego Krakowa wraz z jego obszarem funkcjonalnym** w stosunku do pozostałych subregionów. Konieczne jest opracowanie produktów inwestycyjnych, które byłyby wspólną inicjatywą Krakowa i innych subregionów. W kolejnych latach wdrażania SRWM konieczne jest **większe przełożenie środków przeznaczonych na badania i rozwój na ich komercjalizację i wykorzystanie wyników, wzmocnienie współpracy klastrowej i sektorowej między firmami, wsparcie inwestycji prywatnych (również ekonomii społecznej) poprzez regionalne instrumenty dłużne, również poza środkami europejskimi**. Instytucje naukowo-badawcze i edukacyjne w wystarczającym stopniu uzupełniły infrastrukturę badawczo-rozwojową w ocenianym okresie realizacji SRWM. Niechętnie jednak współpracują z przedsiębiorcami przy projektach badawczych. Nie wykorzystują także w pełni swojej renomy międzynarodowej na rzecz tej współpracy. Oprócz **wspierania współpracy B+R** w ramach RPO WM 2014-2020 czy w ramach działań koordynacyjnych i promocyjnych Samorządu Województwa konieczne jest także **włączenie jednostek naukowo-badawczych** w projekty promujące Małopolskę jako miejsce inwestycji. Niezbędne jest także rozszerzenie współpracy B+R nie tylko w diadzie sektora przedsiębiorców i nauki, ale także w triadzie sektora przedsiębiorstw, nauki i administracji publicznej. Działania

SRWM w obszarze rynku pracy i kształcenia zakończyły się sukcesem, Małopolska legitymuje się wysokim przyrostem osób z wyższym wykształceniem technicznym, adekwatnie do potencjałów rozwojowych regionu, zwiększa się podaż miejsc pracy w sektorach inteligentnych specjalizacji województwa.

W obszarze 2. SRWM *Dziedzictwo kulturowe i przemysły czasu wolnego* stwierdzono **silną dominację Krakowa, Zakopanego, Wieliczki, Oświęcimia, i Kalwarii Zebrzydowskiej w generowaniu ruchu turystycznego**. Wykorzystano potencjał turystyki religijnej (Kraków, Wadowice, Kalwaria Zebrzydowska) i biznesowej (Kraków) w województwie. W kolejnych latach wdrażania SRWM zaleca się **wzmocnienie współpracy między subregionami w zakresie budowania ponadlokalnych produktów turystycznych, kontynuowanie innowacyjnej promocji (m-MSIT), integrację produktów turystycznych w pakiety turystyczne dla zwiększenia turystyki ponadjednodniowej**.

W obszarze 3. SRWM *Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej* stwierdzono skuteczną realizację zakładanego scenariusza (z wyjątkiem zwiększenia dostępności kolejowej Krakowa i Katowic) i niektórych zakładanych obszarów dostępności drogowej. Występuje **potrzeba zwiększenia dostępności drogowej i kolejowej północnych i południowych powiatów regionu oraz obszarów przygranicznych, a także zwiększenie stopnia intermodalnej integracji transportu**. W transporcie priorytetem stanie się **stworzenie zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej**, poprzez wypełnienie luk inwestycyjnych. Oznacza to presję na politykę województwa i ryzyko niewystarczającej ilości środków finansowych.

W obszarze 4. SRWM *KOM i pozostałe subregiony* stwierdzono **niską skuteczność realizacji celu poza KOM**. Powiększyły się dysproporcje między KOM a pozostałymi subregionami. Wyzwaniem staje się **wypracowanie mechanizmów integracji subregionalnych przedsięwzięć rozwojowych oraz wypracowanie mechanizmów dyfuzji rozwojowej KOM na pozostałe subregiony ze szczególnym uwzględnieniem przedsięwzięć gospodarczych i turystycznych**. Pomocna w realizacji tego celu może być inicjatywa SW polegająca na zbudowaniu spójnej, zintegrowanej marki Małopolska, zaczynającej funkcjonować w szerszym zakresie niż stolica regionu.

W obszarze 5. *Rozwój miast i obszarów wiejskich* zidentyfikowano **niską skuteczność realizacji celu w segmencie lokalnych ośrodków rozwoju (małych miast)**. Konieczne jest nadanie większej priorytetyzacji wskazanemu obszarowi strategicznemu, np. poprzez **opracowanie regionalnej polityki miejskiej**. W przypadku obszarów wiejskich zidentyfikowano postęp w realizacji zakładanej strategii postępowania. Zakładane w SRWM działania skierowane do obszarów wiejskich powinny być kontynuowane w kolejnych latach.

W obszarze 6. *Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne* stwierdzono **dużą skuteczność realizacji celów SRWM**. Wyzwaniem jest **dostosowanie polityki ponadsektorowej do wyzwań związanych ze starzeniem się społeczeństwa**. Samorząd Województwa Małopolskiego jako jeden z pierwszych w skali kraju rozpoczął wdrażanie polityki senioralnej. Jej rezultaty nie są jednak wystarczające. Należy rozwinąć spójną i ponadsektorową politykę senioralną, wykraczającą poza kompetencje samorządu województwa, opartą o rozwiniętą telemedycynę i teleopiekę. W obszarze zdrowia i środowiska zalecono kontynuację działań wskazanych w SRWM.

W obszarze 7. *Zarządzanie rozwojem województwa* wysoko oceniono działania miękkie podejmowane przez Samorząd województwa na rzecz wzrostu poziomu kapitału społecznego i aktywności obywatelskiej, a także

wzmacniania pozycji Małopolski na forum krajowym i europejskim. Rekomenduje się kontynuację takich inicjatyw jak budżet obywatelski, czy promocja marki Małopolska.

Interwencje Samorządu Województwa skupiały się na **obszarze dostępności komunikacyjnej, bezpieczeństwa ekologicznego, ochrony przyrody, wsparcia szkolnictwa zawodowego, promocji Małopolski w skali kraju i w skali międzynarodowej**. Obszary te wskazywane są przez mieszkańców Małopolski jako najbardziej istotne w polityce publicznej. Podstawową funkcją Samorządu Województwa była jednak rola koordynacyjna, profilująca kierunek wsparcia regulowany poszczególnymi instrumentami SRWM. Dużą rolę we wdrażaniu SRWM odgrywają też akty regulacyjne Samorządu Województwa. Mają one znaczenie decydujące przy programowaniu wsparcia z regionalnych programów operacyjnych oraz znaczenie wpływające na kształt kierunków polityki rozwoju, np. uchwała antysmogowa, wieloletni plan współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Spośród **podmiotów zewnętrznych**, niepodlegających Samorządowi Województwa **największy udział w realizacji zadań Strategii mają administracja centralna, lokalne jednostki samorządu terytorialnego, podmioty naukowe i instytucje edukacyjne**. Rekomenduje się, aby **współpraca na linii region - samorządy lokalne stanowiła priorytet wsparcia podmiotów zewnętrznych**. Pożądane instrumenty współpracy obejmują – poza tymi stosowanymi obecnie – przede wszystkim **zachęcanie i pokazywanie korzyści z działań zintegrowanych ponadlokalnie** oraz – technicznie - budowanie harmonogramu konkursów w sposób umożliwiający realizację liniowych inwestycji bez kolizji budżetów JST, tj. uwzględnianie w harmonogramie konkursów RPO WM 2014-2020 przepływów finansowych na poziomie gminy. Istotna jest także rola administracji rządowej w realizacji zadań SRWM, szczególnie w obszarach: środowiska, infrastruktury drogowej i ochrony zdrowia. W szczególności badania jakościowe wykazały potrzebę zwiększenia inwestycji w transport drogowy i kolejowy z poziomu krajowego. Narzędziem do współpracy w tym zakresie jest Kontrakt Terytorialny, niemniej jednak konieczna jest dalsza intensyfikacja współpracy dla zapewnienia realizacji inwestycji o znaczeniu strategicznym dla kraju na terenie Małopolski. Wzrasta rola przedsiębiorstw, IOB i organizacji pozarządowych we wdrażaniu zadań strategicznych we wszystkich obszarach SRWM. W kolejnych latach konieczna może stać się koordynacja ich udziału dla zintegrowania wsparcia. W przypadku przedsiębiorstw zidentyfikowano jednak deficyty ich działań w postaci błędnej realizacji projektów RPO, skutkującej rozwiązywaniem umów i niskiej skłonności do współpracy z sektorem nauki. Konieczna staje się promocja współpracy przedsiębiorstw z sektorem B+R oraz z administracją publiczną. W przypadku NGO zidentyfikowano niewystarczający profesjonalizm ich działań wynikający z niskich doświadczeń w realizacji zadań publicznych. Zaleca się więc wspieranie lokalnych JST w budowaniu partnerstw projektowych z organizacjami pozarządowymi w ramach deinstytucjonalizacji usług publicznych.

Moduł 2. Wpływ programów/ instrumentów na realizację SRWM 2011-2020

Dotychczas zakończono w sumie 14 021 projektów i wydatkowano z różnych źródeł 60,30 mld zł, a biorąc pod uwagę projekty, które dopiero weszły w fazę realizacji, projekty wybrane do dofinansowania nie mające jeszcze podpisanej umowy, zadania znajdujące się na listach projektów pozakonkursowych, dostępną alokację RPO WM 2014-2020 oraz plany inwestycyjne SW odzwierciedlone w monitoringu PS, można oszacować, iż w sumie na SRWM wydatkowanych zostanie co najmniej kolejne 56,8 mld zł.

Wkład i ocena poszczególnych instrumentów w realizację SRWM jest zróżnicowana.

Regionalne Programy Operacyjne są dokumentami operacyjnymi dla SRWM – **MRPO 2007-2013** dla Strategii na lata 2007-2013, a **RPO WM 2014-2020** dla Strategii na lata 2011-2020, przy czym SRWM 2011-2020 wchodząc w życie w trakcie trwania poprzedniej perspektywy finansowej stała się punktem odniesienia przy ukierunkowaniu wsparcia ze środków 2007-2013. Interwencje realizowane w ramach programów regionalnych w obu perspektywach finansowych są spójne ze Strategią i bezpośrednio wpisują się w jej cele.

Wszystkie obszary SRWM zostały pokryte interwencją zaprogramowaną w ramach MRPO 2007-2013 oraz RPO 2014-2020. W perspektywie finansowej 2007-2013 poprzez 2 293 projektów, wydawkowano z MRPO na realizację założeń Strategii prawie 4,9 mld zł (dofinansowanie UE), najwięcej (2,12 mld zł) w obszarze 4. *Krakowski obszar metropolitalny i inne subregiony* (który ma terytorialny, a nie sektorowy, charakter jak ma to miejsce w przypadku pozostałych pięciu obszarów SRWM, i obejmuje wiele zagadnień przekrojowych, z których część wpisuje się również w pozostałe obszary SRWM odnoszące się do konkretnej dziedziny) oraz w obszarze 3. *Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej* (1,69 mld zł). Wartość dofinansowania UE (unikalnych) projektów wpisujących się w SRWM zrealizowanych w ramach MRPO 2007-2013 stanowiła 25,7% łącznej wartości dofinansowania UE działań wpisujących się w SRWM zrealizowanych w ramach Polityki Spójności 2007-2013. W obecnym okresie programowania alokację na wszystkie obszary SRWM oszacowano na 12,14 mld zł. Dotychczas wydawkowano 141,04 mln zł (wartość 238 zakończonych projektów).

RPO jest kluczowy dla realizacji założeń SRWM, gdyż realizuje wszystkie obszary SRWM. Pod względem wartości wsparcia największy wkład w realizację Strategii ma jednak **PO IiŚ**. W perspektywie 2007-2013 zrealizowano 248 projektów o wartości dofinansowania 8,06 mld zł. Były to największe inwestycje, często o znaczeniu regionalnym, a nawet ponadregionalnym, przede wszystkim w obszarze transportu (5,3 mld zł) oraz ochrony środowiska (2,3 mld zł) i zdrowia (126,5 mln zł). PO IiŚ 2007-2013 przyczynił się również do realizacji obszaru 2. dzięki największym inwestycjom w infrastrukturę kulturalną i turystyczną oraz obszaru 1. dzięki inwestycjom w obszarze edukacji, w tym na rzecz małopolskich uczelni. W perspektywie 2014-2020, biorąc pod uwagę projekty zakończone, w trakcie realizacji oraz planowane (pozakonkursowe, wybrane do dofinansowania, ale przed podpisaniem umowy etc.) – wartość wsparcia z PO IiŚ wyniesie prawie 21,8 mld zł.

W ramach **PO KL** (komponent regionalny oraz komponent centralny) na obszarze Małopolski zrealizowano 2 537 projektów o wartości dofinansowania 2,53 mld zł. Szczególne znaczenie Program miał dla realizacji założeń obszaru 1. SRWM *Gospodarka wiedzy i aktywności*, ze względu na ukierunkowanie na podnoszenie jakości kapitału ludzkiego (1 492 projekty o wartości dofinansowania UE 2,02 mld zł). Drugim obszarem, na który PO KL miał duży wpływ to obszar 6., a konkretnie kierunek polityki rozwoju 6.3 *Poprawa bezpieczeństwa społecznego: integrująca polityka społeczna*, w ramach którego założono do realizacji głównie działania miękkie. Projekty PO KL dotyczyły rozwoju form aktywnej integracji oraz upowszechniania aktywnej integracji i pracy socjalnej oraz obejmowały programy rozwojowe szkół i placówek oświatowych ukierunkowane na wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów. Założenia PO KL są kontynuowane w ramach dwufundusowego RPO WM 2014-2020 oraz POWER. W PO WER planuje się realizację minimum 199 projektów (projekty będące w realizacji oraz czekające na podpisanie umowy, a także projekty pozakonkursowe) o wartości dofinansowania 1,47 mld zł. Wpływ **PO WER** będzie szczególnie widoczny w obszarze 1. (kierunek polityki rozwoju SRWM 1.4 *Rozwój kształcenia zawodowego i wspieranie zatrudnienia*) oraz 6. (6.3 *Poprawa bezpieczeństwa społecznego: integrująca polityka społeczna*).

Z **PO IG** dofinansowano 997 przedsięwzięć, które wpisały się w SRWM. Wysokość dofinansowania UE pozyskanego w ramach PO IG na zadania realizujące cele SRWM wyniosła 3,2 mld zł, co stanowiło 16% dofinansowania wszystkich interwencji zrealizowanych w ramach Polityki Spójności 2007-2013. PO IG miał kluczowe znaczenie w obszarze 1. *Gospodarka wiedzy i aktywności*, ze względu na ukierunkowanie na wspieranie innowacyjnej gospodarki. W tym obszarze wydatkowano 77% środków z PO IG, które realizują założenia Strategii (2,3 mld zł, 805 projektów). Ponadto PO IG wpłynął na osiągnięcie założeń SRWM w obszarze 3. – dzięki projektom na rzecz społeczeństwa informacyjnego (346,1 mln zł). Założenia PO IG kontynuowane są w perspektywie finansowej 2014-2020 w ramach **PO IR**, gdzie analiza już realizowanych projektów oraz planowanych pozwala oszacować wkład w realizację SRWM na minimum 4,09 mld zł (kwota będzie zapewne znacznie wyższa po rozstrzygnięciu kolejnych naborów w trybie konkursowym). Założenia PO IG mają swoją kontynuację także w **PO PC**, z którego w województwie małopolskim realizowanych jest obecnie 5 projektów, a planuje się kolejnych 25, na łączną kwotę dofinansowania UE 637,6 mln zł.

Kolejny program, **PROW 2007-2013**, miał duże znaczenie dla realizacji założeń obszaru 5. *Rozwój miast i terenów wiejskich*. PROW 2007-2013 (oraz **PROW 2014-2020**), jak pokazuje analiza przeprowadzona według kierunków polityki rozwoju, wspiera potencjał obszarów wiejskich wielokierunkowo, zarówno w odniesieniu do przedsiębiorczości, w tym agroturystyki, dostępności komunikacyjnej, usług publicznych, rozwijania produktów lokalnych i ekologicznych, czy poprzez poprawę struktury obszarowej gospodarstw (scalanie gruntów). W perspektywie 2007-2013 z PROW wydatkowano prawie 1,18 mld zł na zadania wpisujące się w cele SRWM. Wydano ponad 7,5 tysiąca decyzji (projektów).

Skala **Programów Współpracy Transgranicznej Polska-Słowacja 2007-2013 i 2014-2020** jest, na tle pozostałych źródeł finansowania, niewielka (48 projektów w perspektywie 2007-2013 o wartości dofinansowania 331,1 mln zł), ale są to projekty istotne w skali lokalnej w pasie przygranicznym ze Słowacją, które, poza inwestycjami w infrastrukturę podstawową, turystyczną i kulturalną (co jest bezpośrednią realizacją kluczowych działań SRWM w obszarze 3. oraz 4.), przynoszą korzyści w postaci wzmacniania współpracy ze Słowacją oraz w wymiarze transnarodowym i międzyregionalnym (kluczowe działanie 7.3.3 SRWM).

Poza programami operacyjnymi oraz pozostałymi współfinansowanymi ze środków UE, na realizację SRWM wpływ miały zastosowane instrumenty terytorialne: Strategia Rozwoju Polski Południowej do roku 2020, Strategia Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB), Strategia ZIT, Subregionalny Program Rozwoju do roku 2020 oraz Kontrakt Terytorialny.

Założenia leżące u podstaw powstania **Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020** przełożyły się na konkretne zapisy w RPO WM 2014-2020, m.in. w postaci specjalnych kryteriów. Wysoko ocenić należy **trafność i potencjał SRPP**, gdyż jest to dokument dający podstawy do podejmowania wspólnych działań, planowania pracy poprzez myślenie w kategoriach wspólnych celów i identyfikowania makroregionu jako obszaru współpracy, a nie rywalizacji. Jednakże samą **skuteczność tego instrumentu w kontekście realizacji celów SRWM należy ocenić nisko**, ze względu na brak powiązaniego z tym dokumentem źródła finansowania działań. Dodatkowo cele SRPP nie zostały zabezpieczone w odpowiednim stopniu ani w Kontraktach Terytorialnych ani w KPO. Spośród projektów wymienionych w mandacie negocjacyjnym realizujących SRPP, w Kontrakcie Terytorialnym województwa małopolskiego znalazła się tylko część (przede wszystkim liniowe inwestycje transportowe). W przypadku programów krajowych sformułowanie kryterium i sposób punktowania niedostatecznie uwzględnia preferencje dla projektów o charakterze ponadregionalnym w kryteriach wyboru

projektów, tym samym obniżając skuteczność SRPP jako instrumentu wpływającego na skuteczność realizacji SRWM.

Zakres **Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB)** jest szeroki, a jego analiza pozwala stwierdzić, że występuje wysoka komplementarność między tym dokumentem a SRWM. Podobnie jak SRPP, nie została jednak wyposażona we własne instytucje czy środki finansowe. O ile można mówić o wysokiej komplementarności celów określonych w obu dokumentach, to wpływ SUE RMB jako instrumentu realizującego SRWM jest ograniczony. W MRPO 2007-2013 nie były stosowane kryteria premiujące wybór projektów wpisujących się w cele SUE RMB, zatem Strategia ta nie miała w tym obszarze pośredniego wpływu na realizację SRWM.

Priorytety Strategii ZIT bezpośrednio przyczyniają się do realizacji SRWM. Wdrażanie instrumentu przyczyni się do osiągnięcia założeń wszystkich obszarów SRWM, poza obszarem 2. i 5. W ramach RPO WM 2014-2020 na realizację zadań określonych w Strategii ZIT przewidziano w ramach 11 poddziałań kwotę ponad 236 mln euro. Wysoko należy ocenić instrument ZIT jako narzędzie rozwijania współpracy (przyjęta forma instytucjonalna wskazuje na wysoki poziom demokratyczności i partnerstwa przy podejmowaniu kluczowych decyzji), także narzędzie sprzyjające realizacji projektów o znaczeniu ponadlokalnym (dzięki przyjętemu trybowi pozakonkursowemu).

Instrument ZIT dobrze odpowiedział na problem deficytu terytorialnej koordynacji przedsięwzięć współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej - zdaniem przedstawicieli gmin leżących wokół Krakowa wdrożenie mechanizmu ZIT w odróżnieniu od poprzedniego okresu programowania, ogranicza dominację Krakowa, zarówno w absorpcji środków, jak też w kontekście realizacji projektów przynoszących korzyści miastu a niekoniecznie okolicznym gminom. Realizacja projektów partnerskich i komplementarnych przynosi też korzyści w postaci większej efektywności kosztowej projektów (dzięki wspólnemu planowaniu powstała infrastruktura jest wykorzystywana w optymalnym stopniu).

Subregionalny Program Rozwoju do roku 2020 (SPR) pełni funkcję dokumentu wykonawczego wobec SRWM 2011-2020. Instrumentowi dedykowano 15 poddziałań RPO WM 2014-2020 z alokacją równą ponad 486,6 mln euro. Zakres wsparcia przyczyni się do realizacji założeń SRWM w obszarach: 2., 3., 4. oraz 6. Należy podkreślić wagę instrumentu SPR jako pierwszego dokumentu definiującego odrębne potrzeby i silne strony każdego subregionu, co zostało wykorzystane podczas programowania wsparcia w ramach środków terytorialnych RPO WM 2014-2020. SPR jest instrumentem o wysokim potencjale dla rozwijania partnerskiej współpracy dla wspierania przewag subregionalnych, ale jego skuteczność należy ocenić jako umiarkowaną.

Po pierwsze, w przypadku subregionu KOM, wprowadzenie instrumentu ZIT i rozdzielenie terytorialne gmin na mogące i niemogące korzystać z instrumentu SPR spowodowało brak jednolitego podejścia do rozwoju KOM, określonego w Strategii.

Po drugie, zastosowany w SPR algorytm podziału środków RPO WM 2014-2020 nie przyczynił się do wspierania przewag subregionalnych, ze względu na zbyt rozproszenie środków pomiędzy obszary wsparcia (Poddziałania), połączone ze niedostatecznym zróżnicowaniem wewnątrz subregionów podziału środków pomiędzy obszary bardziej priorytetowe dla danego subregionu.

Po trzecie, narzucony przez KE tryb konkursowy, negatywnie wpłynął na mechanizmy partnerskie, wręcz wymuszając nie współpracę, a konkurencję między partnerami w obrębie subregionu. Dla zwiększenia doświadczeń współpracy ponadlokalnej występuje potrzeba wprowadzenia w przyszłości preferencji realizowanych w ramach SPR dla projektów realizowanych w partnerstwach międzygminnych. Powinny zostać również opracowane kryteria specyficzne do wyboru projektów w poszczególnych subregionach – subregionalnych, premiujące wybór takich interwencji, które najlepiej odpowiadają specyfice subregionu i wspieraniu jego przewag.

Po czwarte, słabą stroną SPR w województwie małopolskim był brak dostatecznego mechanizmu koordynacji działań na poziomie forów subregionalnych, mających mało sformalizowany i trwały charakter. Rekomenduje się rozwiązanie, jakie zastosowano w przypadku ZIT dla KOM – powierzenie zadań koordynujących specjalnie stworzonemu stowarzyszeniu lub innej jednostce.

Kontrakt Terytorialny (KT) stanowi deklarację współpracy strony rządowej i samorządowej w zakresie realizacji przedsięwzięć priorytetowych, skoncentrowanych na obszarach strategicznej interwencji zgodnie z zapisami KSRR. Kontrakt uwzględnia inwestycje szczególnie istotne z punktu widzenia zarówno kraju, jak i regionu, można zatem wskazać na **wysoki wpływ KT na realizację SRWM na poziomie założeń obu dokumentów**. O ile jednak idea leżąca u podstaw wprowadzenia KT była obiecująca, to do tej pory zapisy Kontraktu nie przyniosły dotychczas większych wymiernych efektów dla polityki regionalnej na poziomie województwa. KT ma charakter umowy ramowej, zatem nie stanowi prawnie wiążącego zobowiązania Stron do realizacji poszczególnych przedsięwzięć czy też ich finansowania. W praktyce Kontrakt terytorialny okazał się *de facto* dokumentem wskazującym tylko kierunki działania w zidentyfikowanych obszarach, a widoczna „na papierze” komplementarność z innymi dokumentami strategicznymi jak dotąd przełożyła się na realne działania w ograniczonym zakresie.

Moduł 3. Analiza uwarunkowań zewnętrznych SRWM. Zmiany w sferze realnej oraz instytucjonalno-prawnej

Procesy osiągania efektów SRWM odpowiadają trendom społeczno-gospodarczym występującym w całym kraju. Dalsza dynamika trendów społeczno-gospodarczych w poszczególnych obszarach SRWM wpływa pozytywnie na realizację celów wyznaczonych w tym dokumencie. Może jednak wystąpić presja w obszarze 3. *Infrastruktura dostępności komunikacyjnej* w kierunku symultanicznego rozwijania infrastruktury drogowej i kolejowej przy ograniczonych zasobach finansowych. Konieczne jest położenie w SRWM większego nacisku na intermodalną integralność transportu.

W pierwszym rządzie, zmiany prawne w okresie objętym oceną śródkresową podporządkowane były koniecznościom wynikającym z zapewnienia warunków wstępnych rozwinięcia Polityki Spójności w bieżącym okresie programowania. Wspierały więc podstawowe narzędzia realizacji celów SRWM. W latach 2016-2017 można jednak odnotować zmiany legislacyjne mogące oddziaływać na wybrane obszary SRWM: SOR, prace nad zintegrowanym planowaniem przestrzennym i społeczno-gospodarczym, pakiet wsparcia dla rodzin, zmiany w edukacji powszechnej czy tzw. ustawa o sieci szpitali. Na obecnym etapie funkcjonowania tych zmian, trudno jednak określić w jakim zakresie spowodują one konieczność zmiany zapisów SRWM. W latach 2016-2017 przeprowadzono także szereg zmian legislacyjnych centralizujących takie instrumenty realizacji SRWM na poziomie samorządu województwa jak: WFOŚiGW, ośrodki doradztwa rolniczego, regionalne zarządy gospodarki wodnej. Centralizacja tych instrumentów nie pociąga za sobą konieczności zmian zapisów SRWM

czy przeformułowania strategii postępowania, niemniej jednak podnosi ona ryzyko niższej niż zakładana skuteczności działań w odpowiadających obszarach.

Przewidywana przez ekspertów zmiana paradygmatu realizacji Polityki Spójności po roku 2020 pociągnie za sobą konieczność większej integracji własnych zasobów regionalnych. Występuje potrzeba wprowadzania na bieżąco do systemu monitorowania SRWM informacji dotyczących źródeł finansowania poszczególnych inwestycji zidentyfikowanych jako realizujące cele SRWM. Pozwoli to na opracowanie planu zarządzania zasobami regionalnymi przy programowaniu działań po 2020 roku.

Moduł 4 System zarządzania SRWM 2011-2020

Narzędziem wspomagającym zarządzanie SRWM jest **Plan Zarządzania**. Wysoko ocenić należy ten dokument jako narzędzie w sposób operacyjny wyznaczające kolejne kroki prowadzące do przełożenia zapisów SRWM na dokumenty operacyjne (opracowanie Programów Strategicznych oraz MPI), a następnie wyznaczający sposoby monitorowania i oceny postępów wdrażania Strategii. W efekcie nastąpiło powiązanie Strategii z dokumentami programowymi o charakterze wykonawczym oraz budżetem województwa, a także uporządkowanie i racjonalizacja istniejącego systemu.

Jednocześnie należy podkreślić, iż założeniem opracowania **Programów Strategicznych (PS)** była konsolidacja uporządkowanie dotychczasowych strategii, programów i planów wojewódzkich. Założenie to udało się zrealizować tylko połowicznie – ze względu na dużą liczbę obligatoryjnych (wynikających z ustaw branżowych) dokumentów starających się programować politykę publiczną, których liczby nie udało się ograniczyć ze względu na brak kompetencji SW w tym zakresie. Udało się to w przypadku dokumentów programowych, których opracowanie było inicjatywą własną SW.

Słabą stroną PS jest ich zbytnia szczegółowość połączona z formą prawną, w której są przyjmowane, co powoduje, że wprowadzenie zmian do PS jest procesem trudnym i długotrwałym, w niewspółmierny sposób obciążającym SW w sytuacji, gdy zmiany nie mają strategicznego charakteru. Rekomenduje się zatem, aby zapisy programów strategicznych opracowane po 2020 roku miały bardziej ogólny charakter, identyfikowały główne cele oraz zadania, ale bez wskazywania szczegółowych założeń, np. terminów czy operatorów zadań.

MPI okazał się być narzędziem w sposób operacyjny wiążącym zadania posegmentowane w poszczególnych programach strategicznych, za których realizację odpowiada SW. Mocną stroną MPI jest elastyczność i łatwość wprowadzania zmian.

Monitoring SRWM pozwala na efektywną i skuteczną ocenę działań SRWM w odniesieniu do przedsięwzięć podejmowanych ze środków BW oraz środków europejskich. Pozwala również na bieżącą analizę zmian społeczno-gospodarczych w regionie. Rekomenduje się jednak **zwiększenie częstotliwości gromadzenia informacji o stanie realizacji projektów** od poszczególnych komórek odpowiedzialnych za realizację danego zadania, aby dane w systemie monitoringu były spójne z danymi zawartymi w SL2014 (w odniesieniu do projektów współfinansowanych z Polityki Spójności), które również są wykorzystywane do oceny stopnia wdrażania Strategii.

Wysoko należy ocenić **działania uspołeczniające podejmowane przez Samorząd Województwa podczas prac nad powstaniem założeń SRWM** oraz samego dokumentu (utworzenie Zespołu ds. aktualizacji Strategii

Rozwoju Województwa Małopolskiego do 2020 roku, szerokie konsultacje społeczne, spotkania w subregionach, spotkania branżowe, seminaria, debaty, konferencje, spotkania z przedstawicielami mediów, konkursy dla mieszkańców, otwarty nabór projektów do Programów Strategicznych za pośrednictwem Banku Projektów Regionalnych). Strategia jest efektem zaangażowania szerokiego grona interesariuszy, a pracom nad dokumentem towarzyszyła wielomiesięczna debata publiczna. Uspołecznienie prac nad SRWM zostało dostrzeżone przez Komisję Europejską, która prezentuje je jako dobrą praktykę w publikacji *Quality of public administration – a toolbox for practitioners; Theme 1: Better policy-making*¹.

Na etapie wdrażania SRWM Samorząd Województwa nie prowadzi działań specjalnie dedykowanych upowszechnianiu SRWM, aczkolwiek czyni to pośrednio. Jako przykłady instrumentów, które SW udostępnia mieszkańcom dając im możliwość określania priorytetów rozwoju powiatów, subregionów oraz całej Małopolski i decydowania o swoim najbliższym otoczeniu, są:

- budżet obywatelski, którego II edycja realizowana jest w 2017 roku;
- funkcjonowanie Rad i ciał opiniotawczo-doradczych Zarządu Województwa Małopolskiego;
- szeroka współpraca z sektorem organizacji pozarządowych (na bazie dokumentu pn. Wieloletni program współpracy UMWM z organizacjami pozarządowymi);
- patronaty Marszałka nad wydarzeniami organizowanymi w całym regionie.

Reasumując, cele wyznaczone w obecnie obowiązującej Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego okazały się trafne w kontekście zmian zachodzących w otoczeniu społeczno-gospodarczym, zaś ich realizacja jest w dużym stopniu zbieżna z założonym scenariuszem. Wiele wskaźników realizacji celów Strategii już w roku 2016 osiągnęło wartość docelową zaplanowaną na rok 2020. Niemniej jednak nie wszystkie zaplanowane kierunki interwencji są realizowane zgodnie z założoną logiką, a nowe wyzwania rozwojowe i zachodzące zmiany w otoczeniu instytucjonalno-prawnym mogą okazać się jedną z przesłanek do rozpoczęcia prac nad aktualizacją SRWM. Powiększyły się dysproporcje między Krakowskim Obszarem Metropolitalnym a pozostałymi subregionami. Wyzwaniem staje się wypracowanie mechanizmów integracji subregionalnych przedsięwzięć rozwojowych oraz wypracowanie mechanizmów dyfuzji rozwojowej KOM na pozostałe subregiony ze szczególnym uwzględnieniem przedsięwzięć gospodarczych i turystycznych. Przyjęta przez rząd Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz zaawansowane prace nad nowym systemem zarządzania rozwojem Polski stanowią podstawę dla zmian w systemie zarządzania także na poziomie regionalnym. Nowe podejście do Polityki Spójności oraz możliwy mniejszy napływ środków unijnych dla polskich regionów w kolejnej perspektywie finansowej powinny być impulsem m.in. do mocniejszego oparcia rozwoju województwa na potencjałach endogenicznych, większej integracji własnych zasobów regionalnych, koncentracji na utrzymywaniu efektów inwestycji z lat 2011-2020 i wskazania działań pozainwestycyjnych niezbędnych do utrzymania zbliżonego tempa wzrostu bez większych inwestycji.

¹ Quality of public administration – a toolbox for practitioners; Theme 1: Better policy-making ec.europa.eu/esf/BlobServlet?docId=13944&langId=en/data dostępu 19.10.2017 r./

Wprowadzenie

Celem głównym badania była analiza skuteczności realizacji Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 (SRWM, Strategia) w połowie okresu jej realizacji, wskazanie ewentualnych zagrożeń dla osiągania celów Strategii, sformułowanie rekomendacji użytecznych z punktu widzenia dalszego wdrażania SRWM 2011-2020 oraz jej ewentualnych zmian, a także rekomendacji związanych z nowym okresem programowania Unii Europejskiej.

Strategia rozwoju województwa jest podstawowym i najważniejszym dokumentem samorządu województwa, określającym obszary, cele i kierunki interwencji polityki rozwoju prowadzonej w przestrzeni regionalnej. W systemie zarządzania polityką rozwoju, strategia pełni kluczową rolę generalnego planu postępowania władz samorządu regionalnego w procesie zarządzania województwem, ale również jako narzędzie komunikowania się i partnerskiej współpracy ze społecznością regionalną. Strategia jest narzędziem wspierania pozytywnych zmian w regionie oraz niwelowania barier pojawiających się w jego otoczeniu.

Podstawą skutecznego wdrażania działań służących osiągnięciu celów Strategii jest dysponowanie wiedzą na temat postępów osiąganych w zakresie prowadzonej interwencji oraz zdolność do reagowania na pojawiające się różnice pomiędzy przyjętymi założeniami a uzyskiwanymi efektami realizacji działań częściowych. Wiedzy takiej dostarcza badanie SRWM 2011-2020 w połowie okresu jej obowiązywania. Zebrane w trakcie realizacji badania dane, informacje oraz sformułowane wnioski i rekomendacje winny stanowić **zasadniczą przesłankę do podjęcia decyzji o dalszym postępowaniu ze Strategią**, a mianowicie dotyczącą jej kontynuacji, aktualizacji bądź też przygotowania nowego dokumentu strategicznego.

Cele szczegółowe badania obejmują:

1. Analizę skuteczności realizacji SRWM 2011-2020 (moduł 1);
2. Analizę wpływu programów/instrumentów (w tym o charakterze terytorialnym) na realizację celów SRWM 2011-2020, ze szczególnym uwzględnieniem wpływu regionalnego programu operacyjnego (moduł 2);
3. Analizę uwarunkowań zewnętrznych (zmiany w sferze realnej oraz instytucjonalno-prawnej) wpływających na sytuację społeczno-gospodarczą regionu oraz jego strategię (moduł 3);
4. Analizę systemu zarządzania SRWM 2011-2020 (moduł 4);
5. Sformułowanie wniosków i rekomendacji dotyczących uaktualnienia lub rozpoczęcia prac nad nową strategią rozwoju województwa w kontekście nowego okresu programowania Unii Europejskiej (moduł 5).

Opis zastosowanej metodologii

W badaniu zastosowano zasadę triangulacji metodologicznej, oznaczającą zróżnicowanie źródeł danych, metod badawczych i perspektyw badawczych, co gwarantowało zgromadzenie wszechstronnego materiału badawczego i poddanie go kompleksowej analizie i ocenie. Triangulacja metodologiczna została zastosowana odnośnie:

- a) **źródeł danych** – dokonano analizy danych zastanych oraz danych pochodzących z badań terenowych;
- b) **metod badawczych** – łączono różne metody badawcze w badaniu tych samych problemów badawczych, co pozwoliło na uchwycenie różnych aspektów badanego przedmiotu;
- c) **perspektyw badaczy** – badanie zostało przeprowadzone przez zespół badawczy, co pozwala uzyskać bogatszy i bardziej wiarygodny obraz badanego przedmiotu.

Zastosowane zostały ilościowe i jakościowe metody badawcze:

METODY JAKOŚCIOWE		METODY ILOŚCIOWE	
Desk research	Indywidualne wywiady pogłębione (IDI)	Desk research	Telefoniczny wywiad kwestionariuszowy CATI
Panele ekspertów i/lub wywiady grupowe	Analizy eksperckie	Ankieta internetowa (CAWI)	Analizy kontrfaktyczne
Studium przypadku	Warsztaty	Modelowanie ekonometryczne	Ilościowe analizy eksperckie
Telefoniczne wywiady pogłębione oraz wywiady mailowe	Ilościowe analizy eksperckie		

Badania terenowe objęły następujące grupy:

1. Osoby odpowiedzialne za realizację poszczególnych obszarów SRWM (pracownicy UMWM, WUP, ROPS);
2. Specjaliści UMWM zajmujący się zarządzaniem SRWM (Departament Polityki Regionalnej, Departament Zarządzania Programami Operacyjnymi, Departament Inwestycji Strategicznych);

3. Specjaliści UMWM w zakresie finansów (przedstawiciele Departamentu Budżetu i Finansów UMWM);
4. Eksperti zewnętrzni (Ministerstwo Rozwoju, pracownik nauki, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego);
5. Pracownicy instytucji wspierających rozwój województwa (m.in. jednostek organizacyjnych WM, agencji rozwoju, instytucji otoczenia biznesu);
6. Przedstawiciele Zarządu WM;
7. Radni WM;
8. Przedstawiciele forów subregionalnych;
9. Przedstawiciele Stowarzyszenia Metropolia Krakowska;
10. Beneficjenci instytucjonalni, którzy pozyskali wsparcie ze środków Polityki Spójności 2007-2013;
11. Przedsiębiorcy, realizujący projekty wpisujące się w SRWM dzięki wsparciu ze środków unijnych 2007-2013;
12. Przedsiębiorcy nieuzyskujących wsparcia ze środków publicznych;
13. Mieszkańcy województwa małopolskiego w wieku 18-65 lat.

Szczegółowy opis zastosowanych metod badawczych znajduje się w załączniku oraz Raporcie metodologicznym.

Opis przebiegu badania

Badanie rozpoczęto spotkaniem ukierunkowanym na omówienie zasad współpracy Zamawiającego z Wykonawcą oraz wyjaśnienie zakresu badania.

Pierwszym produktem z badania był *Raport metodologiczny* opisujący szczegółowo zakres prac do wykonania w odniesieniu do poszczególnych problemów badawczych, zawierający m.in. harmonogram, listę źródeł danych do objęcia metodą analizy dokumentów, opisy metod gromadzenia danych, doборы prób. Na tym etapie opracowano również narzędzia badawcze.

Drugi etap badania obejmował analizę *desk research* (kontynuowaną przez cały okres realizacji badania) oraz odtworzenie logiki interwencji.

W kolejnym kroku przeprowadzone zostały badania terenowe – jakościowe (wywiady pogłębione) oraz ilościowe. Gromadzono i analizowano ekspercko również dane finansowe, niezbędne do opracowania modułu 2., gdzie przedstawione są różne źródła finansowania SRWM. Zrealizowano analizy ekonometryczne.

W kolejnym kroku, przeprowadzono analizę zgromadzonego materiału, jakościową, statystyczną, ekspercką, w tym również analizy kontrfaktyczne. Dysponując pierwszymi wnioskami z przeprowadzonej analizy *desk research*, przeprowadzono panele ekspertów.

Po zakończeniu analizy jakościowej, ilościowej i eksperckiej zebranego materiału, przeprowadzone zostały warsztaty podsumowujące wnioski z badania.

Ostatnim etapem było przygotowanie niniejszego raportu końcowego z badania.

Rysunek 1 Schemat realizacji badania

Źródło: opracowanie własne

WYNIKI BADANIA

Moduł 1 Analiza skuteczności realizacji SRWM 2011-2020

Strategia postępowania i instrumenty założone dla realizacji SRWM 2011-2020

Niniejszy rozdział odpowiada na pytania badawcze:

1.1.1 Jakie instrumenty/metody zostały zaplanowane do realizacji strategii postępowania i uzyskania efektów określonych w poszczególnych obszarach SRWM 2011-2020?

Niniejszy rozdział przedstawia logikę interwencji *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020*, w której (w całościowym ujęciu Strategii) strategicznym oczekiwanym efektem wdrażania SRWM przypisano zadania i efekty pośrednie.

Odwzorowanie logiki interwencji pozwala na uporządkowanie wnioskowania dotyczącego skuteczności wdrażania SRWM, dostarcza informacji o spójności wewnętrznej Strategii, trafności i kompletności instrumentów oraz mierników postępów realizacji działań SRWM. Logikę interwencji odtworzono dla poszczególnych siedmiu obszarów SRWM – przypisano im cele strategiczne, główne kierunki działania oraz planowane zadania (strategię postępowania)². W ostatnim kroku przypisano każdemu obszarowi skwantyfikowane efekty (wskaźniki). **Elementy te stanowią punkt wyjścia do analiz oraz ocen, na ile instrumenty i źródła finansowania omawiane w kolejnych rozdziałach realizują poszczególne zadania i przyczyniają się do osiągnięcia celów Strategii.**

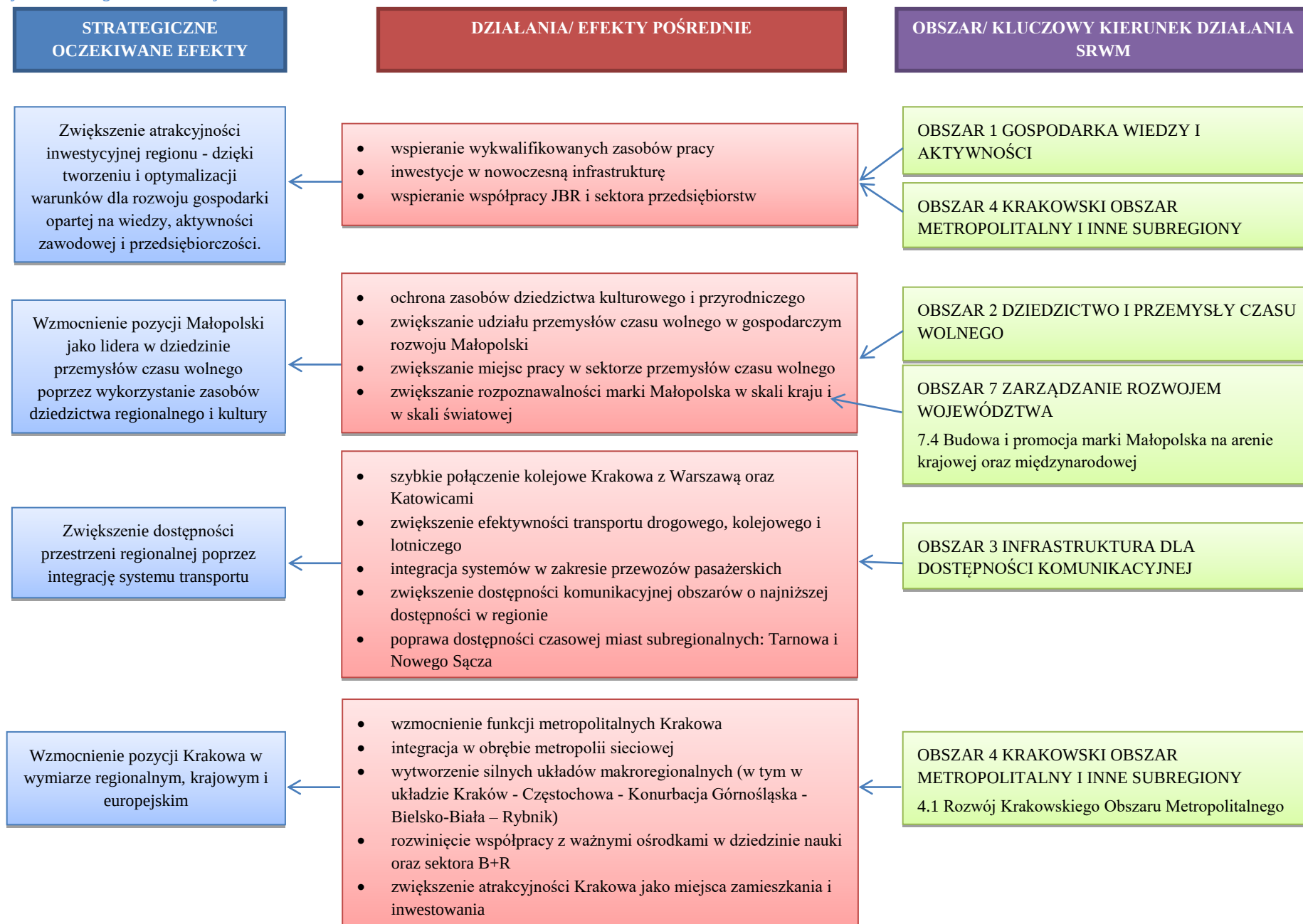
Celem głównym Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020 jest efektywne wykorzystanie potencjałów regionalnej szansy dla rozwoju gospodarczego oraz wzrost spójności społecznej i przestrzennej Małopolski w wymiarze regionalnym, krajowym i europejskim.

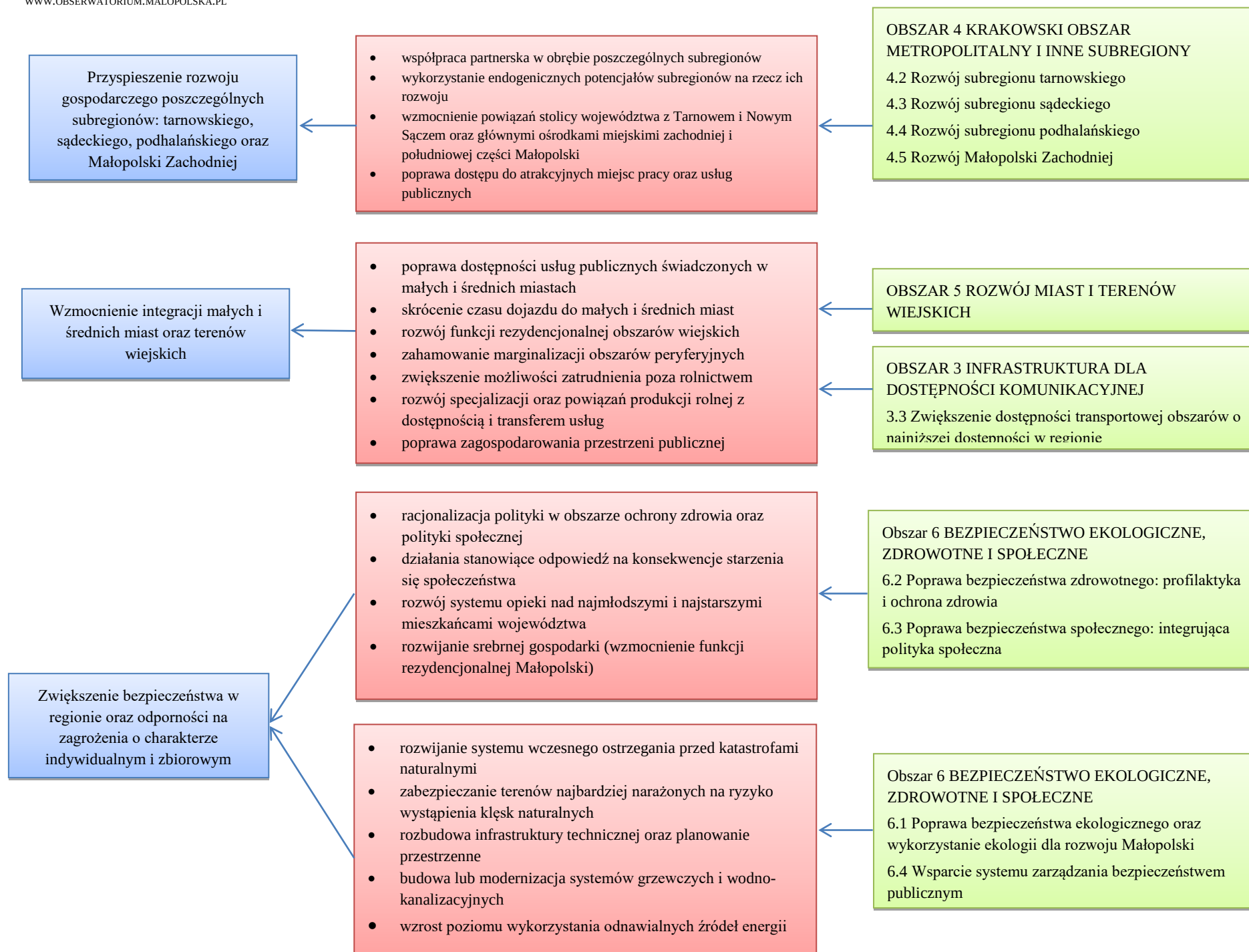
Dla każdego z siedmiu obszarów polityki rozwoju sformułowany został cel strategiczny, stanowiący opis pożądanego kierunku zmian lub stanu docelowego i pozycji regionu w perspektywie 2020 roku.

Poszczególne obszary SRWM zostały następnie rozwinięte w kierunku polityki rozwoju i kluczowe działania uszczegółowiające sposób realizacji celu strategicznego danego obszaru oraz w strategię postępowania, zoperacjonalizowaną poprzez wskaźniki mierzące postęp realizacji celu.

² Rozdział opracowany na podstawie *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020*.

Rysunek 2 Logika interwencji SRWM

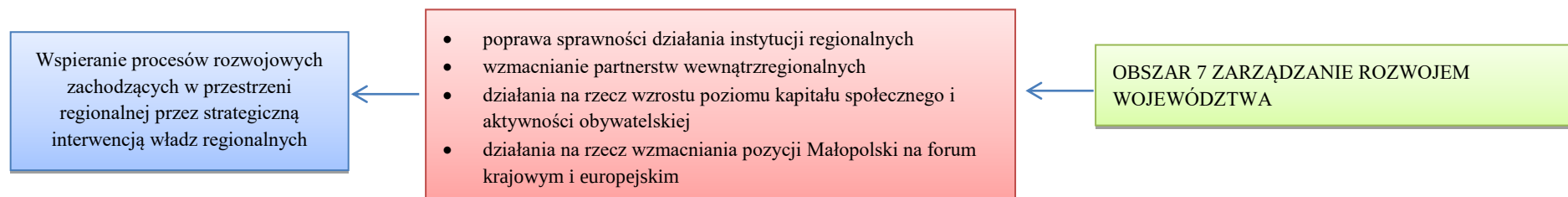

Tabela 1. Logika interwencji w poszczególnych obszarach SRWM

OBSZAR STRATEGII	CEL STRATEGICZNY OBSZARU	KIERUNKI DZIAŁANIA	PLANOWANE DZIAŁANIA (STRATEGIA POSTĘPOWANIA)	SKWANTYFIKOWANE EFEKTY NA POZIOMIE SRWM
Gospodarka wiedzy i aktywności	Silna pozycja Małopolski jako regionu atrakcyjnego dla inwestycji, opartego na wiedzy, aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców	1. Rozwój kapitału intelektualnego 2. Infrastruktura B+R 3. Wsparcie nowoczesnych technologii 4. Rozwój kształcenia zawodowego 5. Wsparcie przedsiębiorczości	1. Zmniejszenie roli sektorów tradycyjnych na rzecz nowych sektorów regionalnej szansy, 2. Tworzenie warunków umożliwiających identyfikowanie i kształtowanie talentów, 3. Wspieranie warunków dla nowego wymiaru mobilności społecznej, 4. Zwiększenie odsetka dorosłych Małopolan uczestniczących w różnorodnych formach kształcenia ustawicznego, 5. Wzmocnienie współpracy przedsiębiorstw oraz przedsiębiorstw i sektora nauki w obszarach, w których możliwe jest wyzwolenie efektów synergii, 6. Rozwijanie sieci współpracy na płaszczyźnie regionalnej pomiędzy inwestorami i przedsiębiorcami poszukującymi źródeł finansowania swojej działalności, 7. Wdrożenie mechanizmów preferujących rozwój technologii, których potencjał wskazuje, że mogą w przyszłości określić specjalizację Małopolski, 8. Wzmocnienie relacji i współpracy szkół ze środowiskiem pracy w celu zapewnienia możliwości kształcenia praktycznego i doskonalenia zawodowego, 9. Zapewnienie powszechnego dostępu do wysokiej jakości edukacji zawodowej, z ukierunkowaniem na jej praktyczny wymiar, 10. Budowanie aspiracji i postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców regionu, bazujące na ich już obecnie wysokiej aktywności gospodarczej, 11. System efektywnych zachęt dla prowadzenia działalności gospodarczej, 12. Wspieranie kapitału społecznego w oparciu o mechanizmy współpracy i partnerstwo instytucji w ramach sektora publicznego oraz w relacjach administracji publicznej z sektorem prywatnym i społecznym, 13. Skoordynowany system profesjonalnej obsługi inwestorów	Wzrost udziału dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym Wzrost liczby absolwentów szkół wyższych na kierunkach matematycznych, przyrodniczych i technicznych Wzrost nakładów ogółem na B+R w relacji do PKB, w tym ponoszonych przez sektor przedsiębiorstw Wzrost liczby przedsiębiorstw Wzrost współczynnika aktywności zawodowej osób w wieku produkcyjnym

OBSZAR STRATEGII	CEL STRATEGICZNY OBSZARU	KIERUNKI DZIAŁANIA	PLANOWANE DZIAŁANIA (STRATEGIA POSTĘPOWANIA)	SKWANTYFIKOWANE EFEKTY NA POZIOMIE SRWM
Dziedzictwo i przemysł czasu wolnego	Wysoka atrakcyjność Małopolski w obszarze przemysłów czasu wolnego dzięki wykorzystaniu potencjału dziedzictwa regionalnego i kultury	1. Ochrona i kształtowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. 2. Rozwój zdywersyfikowanych produktów turystycznych Małopolski 3. Rozwój kształcenia kadr przemysłów czasu wolnego 4. Edukacja ekologiczna i kulturowa, promocja potencjału turystycznego Małopolski w skali międzynarodowej	1. Efektywne i racjonalne zarządzanie kulturą, zasobami dziedzictwa kulturowego oraz przyrodniczego, 2. Wdrożenie mechanizmów włączających dziedzictwo kulturowe w obieg gospodarczy przy zachowaniu priorytetowej roli dziedzictwa regionalnego 3. Nadanie zabytkom nowych funkcji, 4. Tworzenie przewagi konkurencyjnej poprzez rozwój i różnicowanie oferty opartej o pełną gamę małopolskich produktów turystycznych 5. Upowszechnienie i profesjonalizacja kształcenia w dziedzinie szeroko pojętej kultury, dziedzictwa kulturowego oraz obsługi ruchu turystycznego 6. Mobilizowanie aktywności mieszkańców Małopolski w dziedzinie kultury fizycznej, sportu i rekreacji; 7. Wspieranie dynamicznego rozwoju turystyki pielgrzymkowej 8. Edukacja Małopolan w zakresie postaw wobec dziedzictwa kulturowego 9.	Wzrost liczby pracujących (faktyczne miejsca pracy) wg sekcji, PKD 2007 Sekcja I (Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi) Wzrost wartości dodanej brutto wg sekcji PKD 2004 Sekcja H Hotele i restauracje (w mln zł) Wzrost liczby osób korzystających z obiektów noclegowych, w tym w Krakowie i turyści zagraniczni Wzrost liczby osób korzystających z dóbr kultury
Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej	Wysoka zewnętrzna i wewnętrzna dostępność komunikacyjna regionu dla konkurencyjności gospodarczej i spójności przestrzennej	1. Kraków nowoczesnym węzłem międzynarodowej sieci transportowej 2. Wykreowanie subregionalnych węzłów transportowych 3. Zwiększenie dostępności transportowej obszarów o najniższej dostępności 4. Wsparcie instrumentów zarządzania zintegrowanymi systemami transportu 5. Rozwój infrastruktury dla społeczeństwa informacyjnego	1. Zapewnienie bezpośredniego dostępu do kolei dużych prędkości, pozwalających na wydatne skrócenie czasu przejazdu pomiędzy wieloma miastami wojewódzkimi w Polsce, 2. Podniesienie standardu drogi krajowej nr 7 do standardu drogi ekspresowej oraz włączenie jej przebiegu na południe od Warszawy do sieci TEN-T, 3. Stworzenie spójnego ciągu komunikacyjnego północ-południe, 4. Stworzenie nowoczesnego portu lotniczego o randze europejskiej, powiązanego z otoczeniem zewnętrznym w ramach sprawnego układu komunikacyjnego, 5. Wykreowanie subregionalnych węzłów transportowych (Nowy Sącz, Tarnów, Nowy Targ), sprawnie i efektywnie rozprowadzających komunikację w obszarze swojego oddziaływania, na bazie połączeń z Krakowem oraz między sobą i z sąsiednimi regionami 6. Rewitalizacja funkcji – gospodarczej, społecznej oraz ekologicznej – Wisły w Małopolsce, w tym m.in. działań obejmujących modernizację i rozbudowę skanalizowanego odcinka drogi górnej Wisły, 7. Tworzenie warunków sprzyjających korzystaniu z rozwiązań ekologicznych w transporcie oraz ich promowanie	Wzrost liczby pasażerów komunikacji miejskiej (mln os.): Krakowa, Tarnowa, Nowego Sącza Wzrost liczby przewozów pasażerów komunikacją regionalną (mln os.): Odsetek mieszkańców województwa w izochronie: - 60 minut – 90 minut - 120 minut dojazdu do Krakowa, Tarnowa, Nowego Targu, Nowego Sącza, Trzebini Wzrost wzajemnej dostępności kolejowej Krakowa i Warszawy oraz Krakowa i Katowic

OBSZAR STRATEGII	CEL STRATEGICZNY OBSZARU	KIERUNKI DZIAŁANIA	PLANOWANE DZIAŁANIA (STRATEGIA POSTĘPOWANIA)	SKWANTYFIKOWANE EFEKTY NA POZIOMIE SRWM
			8. Rozwój sieci dróg lokalnych, regionalnych, 9. budowa nowej linii kolejowej Podłęże – Piekiełko wraz z modernizacją istniejących linii Nowy Sącz – Muszyna (C30/1) – granica polsko-słowacka i Piekiełko – Nowy Targ – Zakopane, pozwalającą na uzyskanie prędkości co najmniej 120 km/h, 10. Rozpowszechnienie inteligentnych systemów transportu, 11. Przekształcenia systemowe, obejmujące zmiany w sposobie zarządzania drogami, 12. Działania związane z budową i modernizacją regionalnych bezpiecznych sieci szerokopasmowych w województwie, zwłaszcza na obszarach objętych wykluczeniem cyfrowym	
Krakowski Obszar Metropolitalny i pozostałe subregiony	Silna pozycja konkurencyjna Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego w przestrzeni europejskiej oraz wzrost potencjału ekonomicznego subregionów w wymiarze regionalnym i krajowym	1. Rozwój Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego w obszarach: rozwoju jako węzła innowacji, rozwijania usług społecznych wyższego rzędu, wykreowania makroregionalnego obszaru współpracy, dynamizowania rozwoju 2. Rozwój pozostałych subregionów w obszarach: wzmocnienia roli miast subregionalnych, rozwoju potencjału gospodarczego z wykorzystaniem subregionalnych potencjałów rozwojowych	1. Wykorzystanie kluczowych zasobów, ale również niwelowanie barier ograniczających szanse rozwoju poszczególnych subregionów, 2. Wdrożenie efektywnych instrumentów zarządzania obszarami funkcjonalnymi, które stymulować powinny wspólną aktywność i współpracę na rzecz rozwoju subregionów, 3. Wzmocnienie pozycji Krakowa jako stolicy silnego obszaru, który wraz z Konurbacją Górnośląską, współtworzyć będzie europol – konkurencyjny i wyspecjalizowany obszar gospodarczy, włączony w obieg przestrzeni europejskiej i globalnej, 4. Zbudowanie szerokiego porozumienia na rzecz rozwoju obszaru metropolitalnego, jak i równoważenie tego rozwoju, dzięki partnerskiej współpracy samorządów terytorialnych, 5. Zwiększenie aktywności gospodarczej i poprawy jakości życia mieszkańców Tarnowa oraz wzmocnienia powiązań funkcjonalnych subregionu z Krakowem oraz ośrodkami granicznymi województwa podkarpackiego, 6. Zwiększenie aktywności mieszkańców Nowego Sącza oraz wzmocnienie powiązań funkcjonalnych subregionu z Krakowem oraz ośrodkami granicznymi na Słowacji, 7. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu podhalańskiego, 8. Wzmocnienie standardu usług publicznych świadczonych w Nowym Targu i częściowo także Zakopanem, 9. Wzmocnienie funkcji rezydencjonalnej regionu podhalańskiego,	Wzrost napływu niepublicznych inwestycji zagranicznych i polskich per capita w zł Lepsze wyniki egzaminów na zakończenie szkoły podstawowej, testów gimnazjalnych i egzaminów maturalnych Wzrost dynamiki rozwoju gospodarczego (w odniesieniu do lat 1999, 2008) Wzrost siły rynku pracy

OBSZAR STRATEGII	CEL STRATEGICZNY OBSZARU	KIERUNKI DZIAŁANIA	PLANOWANE DZIAŁANIA (STRATEGIA POSTĘPOWANIA)	SKWANTYFIKOWANE EFEKTY NA POZIOMIE SRWM
			10. Rozwój alternatywnych obszarów działalności gospodarczej Subregionu Zachodniego, szczególnie związanych z obsługą ruchu turystycznego – na bazie kształtującej się już obecnie oferty nowych produktów i usług czasu wolnego, w tym w oparciu o potencjał turystyczny Beskidów	
Rozwój miast i terenów wiejskich	Aktywne ośrodki usług publicznych i gospodarczych zapewniające szanse na rozwój mieszkańców małych i średnich miast oraz terenów wiejskich	1. Rozwój funkcji lokalnych centrów publicznych 2. Rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz obszarów wiejskich 3. Funkcjonalne zarządzanie przestrzenią na poziomie lokalnym	1. Tworzenie warunków dla wysokiej jakości życia i pracy, dzięki którym małe i średnie ośrodki miejskie w województwie zyskają lub umocnią swoje funkcje jako lokalne ośrodki usług publicznych oraz centra gospodarcze, 2. Zwiększenie dostępności usług publicznych, 3. Niwelowanie dysproporcji oraz budowanie szans rozwojowych mieszkańców obszarów wiejskich – zwłaszcza terenów, charakteryzujących się niskimi wskaźnikami rozwoju społeczno-gospodarczego, 4. Podnoszenie atrakcyjności i poprawa dostępności trwałych miejsc pracy, 5. Wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich, 6. Aktywizacja terenów wiejskich, przy uwzględnieniu ochrony dziedzictwa przyrodniczego i zachowania ich różnorodności biologicznej, 7. Wzrost udziału społeczności lokalnych w polityce rozwoju, 8. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych, 9. Ochrona krajobrazu i ładu przestrzennego na obszarach wiejskich	Wzrost wskaźnika urbanizacji (rozumianego jako odsetek ludności mieszkającej w gminach o gęstości zaludnienia powyżej 150 os/km ²) Liczba gospodarstw ekologicznych: wzrost pozycji w rankingu województw Spadek stopy bezrobocia wg BAEL w podziale na miasto i wieś Wzrost dochodów per capita z tytułu udziału w podatku PIT w podziale na obszary zurbanizowane i nieurbanizowane
Bezpieczeństwo ekologiczne	Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców Małopolski w wymiarze środowiskowym, zdrowotnym i społecznym	1. Ochrona zasobów wodnych 2. Poprawa jakości powietrza 3. Ochrona środowiska przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym 4. Rozwijanie systemu gospodarki odpadami 5. Zapobieganie awariom i żywiołom 6. Ochrona środowiska przyrodniczego 7. Regionalna polityka energetyczna	1. Racjonalne użytkowanie zasobów przyrodniczych 2. Zachowanie w niezmienionym stanie przyrody żywej i nieożywionej, utrzymanie stabilności ekosystemów i procesów ekologicznych oraz zachowania różnorodności biologicznej, 3. Zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń i innych uciążliwości, 4. Wprowadzenie zrównoważonej gospodarki odpadami 5. Prowadzenie działań ograniczających skutki występowania zjawisk atmosferycznych, geodynamicznych i awarii przemysłowych, 6. Wdrożenie efektywnego systemu monitoringu zagrożeń	Wzrost odsetka ludności korzystającej z: - kanalizacji sieciowej, - wodociągów sieciowych (% ogółu mieszkańców) Wzrost udziału odpadów komunalnych zebranych selektywnie z odpadów komunalnych ogółem (%)

OBSZAR STRATEGII	CEL STRATEGICZNY OBSZARU	KIERUNKI DZIAŁANIA	PLANOWANE DZIAŁANIA (STRATEGIA POSTĘPOWANIA)	SKWANTYFIKOWANE EFEKTY NA POZIOMIE SRWM
Bezpieczeństwo zdrowotne	Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców Małopolski w wymiarze środowiskowym, zdrowotnym i społecznym	1. Utrzymanie i wzrost dostępności do specjalistycznej opieki stacjonarnej 2. Restrukturyzacja i modernizacja zasobów rzeczowych regionalnego systemu opieki zdrowotnej 3. Stworzenie sieci powiązań pomiędzy jednostkami opieki zdrowotnej z terenu województwa i innych regionów ościennych 4. Opracowanie i wdrożenie wieloletnich programów ochrony zdrowia, w tym profilaktyki zdrowotnej 5. Edukacja na rzecz zdrowego stylu życia	1. Zapewnienie wszystkim mieszkańcom Małopolski dostępu do opieki medycznej o wysokim standardzie usług, w szczególności usług specjalistycznych, poprzez inwestycje infrastrukturalne, 2. Wspieranie inicjatyw mających na celu upowszechnianie zasad zdrowego stylu życia, 3. Zwiększenie dostępności profilaktyki, wczesnej diagnostyki, kompleksowego leczenia oraz rozwoju regionalnego systemu informacji	Spadek zgonów według przyczyn cywilizacyjnych
Bezpieczeństwo społeczne	Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców Małopolski w wymiarze środowiskowym, zdrowotnym i społecznym	1. Wdrożenie systemowych form wsparcia na rzecz dzieci zagrożonych wykluczeniem społecznym 2. Integracja działań na rzecz wyrównywania szans osób niepełnosprawnych 3. Wdrożenie regionalnej strategii działań w kontekście starzenia się społeczeństwa. 4. Rozwój systemu kształcenia kadr działających w obszarze integrującej polityki społecznej. 5. Rozwój prorodzinnych form opieki zastępczej	1. Zapobieganie występowaniu oraz niwelowanie przejawów wykluczenia społecznego, kulturowego i ekonomicznego, szczególnie wobec takich grup jak: dzieci pochodzące ze środowisk zagrożonych, osoby niepełnosprawne, osoby starsze, rodziny wielodzietne, 2. Podjęcie szerokich działań dostosowawczych w obszarze rynku pracy, 3. Zbudowanie nowej oferty specjalistycznych usług adresowanych dla grupy seniorów	Wzrost społecznego poczucia bezpieczeństwa (%) Spadek wskaźnika zagrożenia ubóstwem relatywnym (%)

OBSZAR STRATEGII	CEL STRATEGICZNY OBSZARU	KIERUNKI DZIAŁANIA	PLANOWANE DZIAŁANIA (STRATEGIA POSTĘPOWANIA)	SKWANTYFIKOWANE EFEKTY NA POZIOMIE SRWM
Zarządzanie rozwojem województwa	Efektywnie zarządzane województwo, którego rozwój oparty jest na współpracy i mobilizowaniu zasobów	1 Sprawny system zarządzania strategicznego województwem 2 Kształtowanie i rozwój aktywności obywatelskiej oraz wzmacnianie kapitału społecznego 3 Rozwój współpracy terytorialnej 4 Budowa i promocja marki Małopolska na arenie krajowej oraz międzynarodowej	1. operacjonalizacja strategii i jej parametryzacja, 2. aktywne rzecznictwo interesów regionalnych związanych z potrzebą ustawowego unormowania zagadnień mających szczególny wpływ rozwój Małopolski, 3. prowadzenie partnerskiego dialogu z równoprawnie traktowanymi instytucjami pozasamorządowymi, 4. rozwój i pełniejsze wykorzystywanie instrumentów partycypacji społecznej, 5. przejrzysta polityka informacyjna, dialog z mieszkańcami województwa oraz otwartość na współpracę ze środowiskiem gospodarczym, 6. wzmocnienie relacji: w ramach województwa oraz w obrębie obszaru metropolitalnego, jak również relacji Kraków – Małopolska, 7. ściślejsza kooperacja z regionami sąsiednimi, zwłaszcza z Województwem Śląskim, 8. wykreowanie i umocnienie jednolicie zdefiniowanej marki Małopolska	Udział wydatków inwestycyjnych w relacji do budżetów gmin Odsetek mieszkańców województwa przekazujących 1 % podatku dochodowego od osób fizycznych na rzecz organizacji pożytku publicznego Odsetek gmin w województwie realizujących co najmniej jedno zadanie publiczne w oparciu o zasadę PPP

Źródło: opracowanie własne

Logika interwencji Obszaru 1. *Gospodarka wiedzy i aktywności* skupia się na 3 zasadniczych zagadnieniach: wsparciu innowacyjności i wysokich technologii, rozwoju konkurencyjności przedsiębiorstw i wsparciu rynku pracy również poprzez zwiększanie dostępności do opieki przedszkolnej i podniesienie poziomu kształcenia ogólnego i zawodowego. Główne efekty wsparcia obejmować mają wzrost nakładów na B+R, wzrost liczby przedsiębiorstw i zwiększanie aktywności zawodowej Małopolan.

Interwencja opisana w Obszarze 2. *Dziedzictwo i przemysły czasu wolnego* koncentruje się na wykorzystaniu potencjałów regionu w obszarze turystyki, dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, rozwijaniu produktów turystycznych i kulturalnych, rozpowszechnianiu kultury w skali regionu. Główne efekty wsparcia dotyczą wzrostu liczby turystów krajowych i zagranicznych, zwiększenia udziału przemysłów czasu wolnego w PKB regionu, zwiększeniu skali korzystania z kultury wysokiej w Małopolsce.

Z kolei interwencja publiczna opisana w Obszarze 3. *Infrastruktura dostępności komunikacyjnej* koncentruje się na rozwoju transportu lotniczego, drogowego, kolejowego, miejskiego oraz integracji różnych gałęzi transportu. Główne efekty wsparcia obejmują zwiększenie dostępności transportowej w jej poszczególnych gałęziach, uspołnieniu układu transportowego w skali województwa oraz w skali całego kraju, zwiększenie udziału transportu zbiorowego w przewozie osób.

Interwencja podejmowana w ramach obszaru 4. *Krakowski Obszar Metropolitalny i pozostałe subregiony* koncentruje się na wsparciu terytorialnych potencjałów rozwojowych oraz oddziaływaniu subregionalnych ośrodków rozwoju. Główne efekty obszaru zakładają wzrost atrakcyjności inwestycyjnej oraz rozwój kapitału ludzkiego i poprawę sytuacji na rynku pracy w poszczególnych subregionach.

Obszar 5. *Rozwój miast i terenów wiejskich* koncentruje się na wsparciu rozwoju małych i średnich miast w otoczeniu lokalnym i aktywizacji gospodarczej obszarów wiejskich. Główne efekty interwencji z poziomu SRWM mają polegać na podniesieniu poziomu życia na obszarach wiejskich, zmniejszeniu skali suburbanizacji, uporządkowaniu gospodarki przestrzennej oraz rozwoju małych i średnich miast jako lokalnych ośrodków usług publicznych.

W Obszarze 6. *Bezpieczeństwo ekologiczne, społeczne i zdrowotne* interwencję zaplanowano oddzielnie dla zawartych w tytule trzech kierunków wsparcia. W przypadku bezpieczeństwa ekologicznego interwencja koncentruje się na ochronie zasobów przyrodniczych, ograniczeniu skali zanieczyszczenia środowiska (zasobów hydrologicznych oraz powietrza). Główne efekty interwencji z poziomu SRWM obejmują zwiększenie dostępności infrastruktury technicznej, służącej ochronie środowiska. W zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego skupiono się na zapewnieniu lepszej dostępności do infrastruktury i usług zdrowia oraz rozwoju profilaktyki zdrowia. Efektem działań podejmowanych w tym zakresie ma być poprawa stanu zdrowia Małopolan. Działania na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa społecznego odnoszą się do zmniejszenia skali ubóstwa i wyłączenia społecznego ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i osób starszych oraz kreowaniu regionalnej polityki senioralnej. Główne efekty interwencji mają przejawiać się w ograniczeniu liczby osób zagrożonych ubóstwem oraz większym poczuciu bezpieczeństwa Małopolan.

Obszar 7. *Zarządzanie rozwojem województwa* koncentruje się na 4 aspektach: zarządzaniu wdrażaniem Strategii, w tym monitorowaniu zmian w regionie, budowaniu kapitału społeczeństwa obywatelskiego, rozwijaniu współpracy zarówno w wymiarze wewnątrzregionalnym, międzyregionalnym i międzynarodowym oraz wykreowaniu i umocnieniu jednolicie zdefiniowanej marki Małopolska. Głównym efektem w tym obszarze

ma być stworzenie sprawnego systemu zarządzania realizacją zadań będących w sferze kompetencji samorządu województwa, koordynacja działań i animowanie współpracy podejmowanej przez partnerów samorządu oraz skuteczne oddziaływanie na procesy zachodzące w otoczeniu zewnętrznym.

Analiza wskaźników

Niniejszy rozdział odpowiada na następujące pytania badawcze:

1.2.2 Jaka jest pozycja województwa małopolskiego w stosunku do województw/regionów wskazanych w SRWM 2011-2020 jako referencyjne w połowie okresu jej realizacji?

1.2.3 Czy trendy określone na podstawie wskazanych wskaźników są zgodne z założeniami przyjętymi w SRWM 2011-2020?

1.2.4 W których obszarach SRWM 2011-2020 obserwowane są zagrożenia nie osiągnięcia założonych wartości docelowych?

1.2.5 Jakie są przyczyny powstania ewentualnych zagrożeń w zakresie nieosiągnięcia wartości docelowych?

1.2.6 Czy zaproponowane wskaźniki właściwie opisują interwencje w ramach SRWM 2011-2020?

1.2.7 Na które wskaźniki określone w SRWM 2011-2020 działalność samorządu województwa ma najmniejszy wpływ lub nie ma żadnego wpływu?

1.2.8 Czy należy skorygować wartości docelowe istniejących wskaźników?

Niniejszy rozdział zawiera ocenę wskaźników monitorowania SRWM obejmującą:

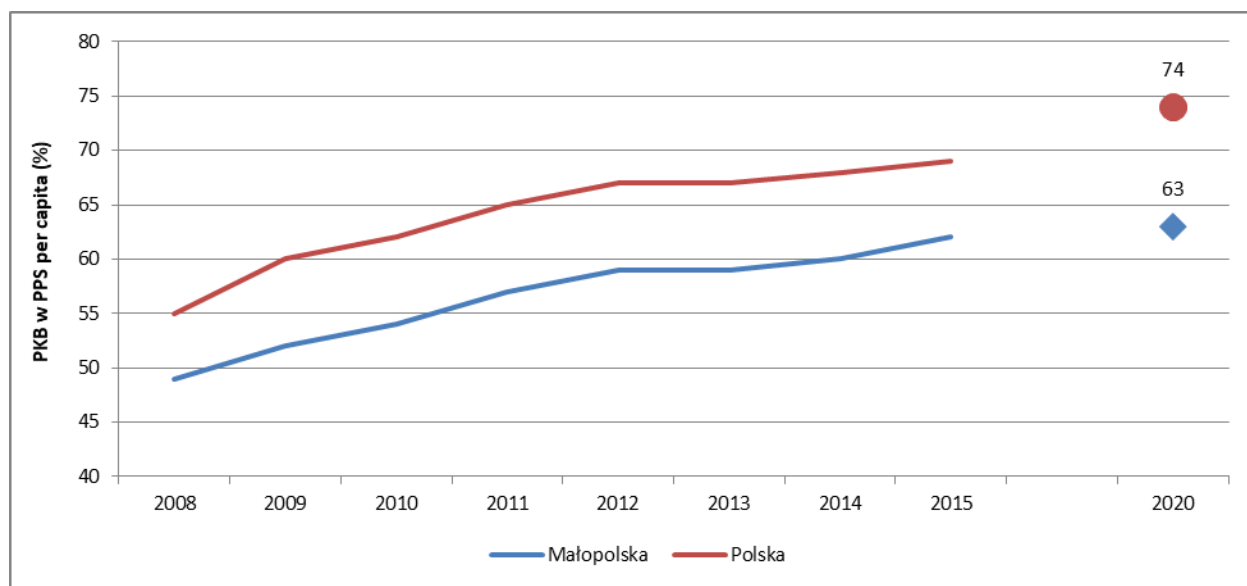
1. **Ocenę stopnia realizacji wskaźników** – określenie, jaki poziom w stosunku do wartości docelowej osiągnęły wskaźniki SRWM 2011-2020, identyfikacja obszarów SRWM 2011-2020, w których obserwowane są zagrożenia nie osiągnięcia założonych wartości docelowych, pozycja województwa małopolskiego w stosunku do regionów wskazanych w SRWM 2011-2020 jako referencyjne;
2. **Ocenę systemu wskaźników monitorowania SRWM** – zbadanie, czy wskaźniki właściwie opisują interwencje w ramach SRWM 2011-2020 oraz identyfikacja wskaźników, na osiągnięcie których działalność samorządu województwa ma najmniejszy lub nie ma żadnego wpływu.

Analiza wskaźników obejmuje lata 2009-2015, gdyż rok 2009 jest rokiem bazowym dla większości wskaźników SRWM.

Wskaźniki celu głównego

W przypadku wskaźnika **PKB per capita w pps w relacji do UE 28** odnotowano **pozytywny postęp realizacji** wskaźnika i **brak zagrożenia dla nieosiągnięcia zakładanej wartości docelowej**. W skali kraju przyrost wskaźnika w Małopolsce odpowiadał przeciętnej dynamice wzrostu. Wzrost gospodarczy w regionie stanowił pochodną wzrostu stanu zatrudnienia oraz wydajności pracy. Istotnym czynnikiem wzrostu wydajności był także postęp techniczny oraz dynamika inwestycji w regionie.

Wykres 1 Zmiana PKB per capita w pps w województwie małopolskim i w Polsce w latach 2009-2016 UE 28=100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W kontekście tego wskaźnika należy zwrócić uwagę na trzy procesy, które mogą doprowadzić do zafałszowania obrazu sytuacji rozwojowej regionu odczytywanej na jego podstawie:

- 1) wystąpienie Zjednoczonego Królestwa z Unii Europejskiej (marzec 2019 r.)³;
- 2) proponowana przez EUROSTAT zmianę sposobu obliczania wartości wskaźnika, polegająca na zastąpieniu dotychczas wykorzystywanej liczby obywateli danego państwa, liczbą zamieszkujących go rezydentów;
- 3) planowane poszerzenie UE o relatywnie biedniejsze od Polski państwa Bałkanów Zachodnich⁴.

Powyższe zjawiska mogą doprowadzić do poprawy wartości wskaźnika notowanych przez Polskę i Małopolskę, co nie będzie miało potwierdzenia w ich rzeczywistej sytuacji społeczno-gospodarczej, lecz **będzie wynikiem efektu statystycznego**.

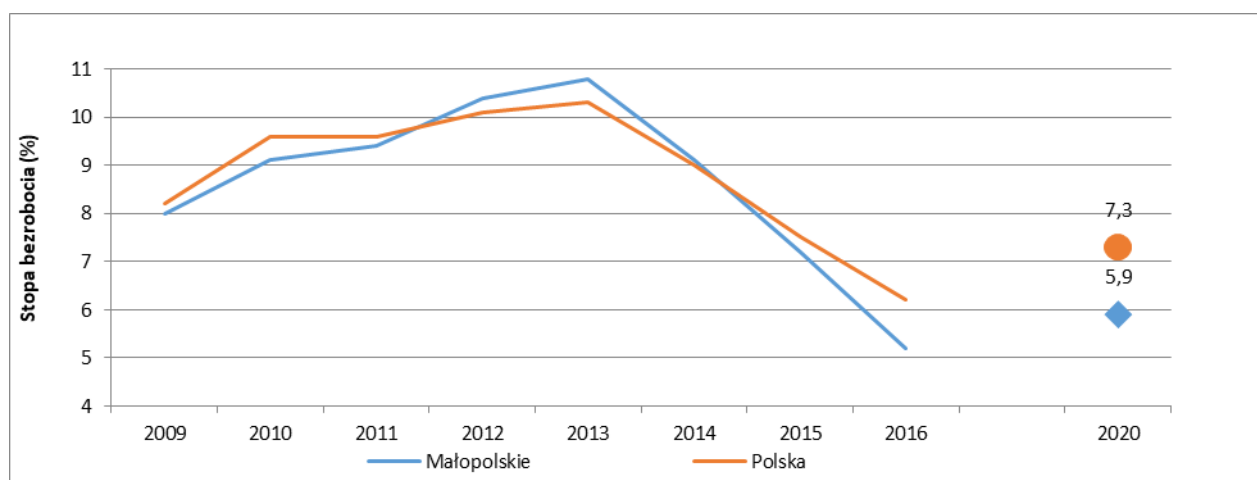
REKOMENDACJA: Proponuje się więc zastąpienie go prostym wskaźnikiem PKB per capita w pps, również porównywalnym z aktualnym stanem UE.

W przypadku wskaźnika **Stopa bezrobocia według BAEL** odnotowano **przekroczenie zakładanej wysokości wskaźnika w 2016 roku**. Przyjmując, iż obecne tendencje rynku pracy będą się utrzymywać do końca 2020 roku, zgodnie z tendencjami wskazanymi w SOR, rekomenduje się zmianę wartości docelowej wskaźnika z 5,9 do 4,9.

³ Wystąpienie Zjednoczonego Królestwa z Unii Europejskiej nastąpi w dwa lata po uruchomieniu przez rząd brytyjski procedury wyjścia z UE (marzec 2017 r.) przewidzianej w art. 50 Traktatu o Unii Europejskiej, chyba że Rada Europejska w porozumieniu z państwem opuszczającym Unię podejmie jednomyślnie decyzję o przedłużeniu tego okresu. Na wystąpienie efektu statystycznego związanego z wystąpieniem Zjednoczonego Królestwa z UE zwraca uwagę m.in. Europejski Komitet Regionów w swoim stanowisku Przyszłość Polityki Spójności po 2020 roku; <http://cor.europa.eu/pl/activities/opinions/pages/opinion-factsheet.aspx?OpinionNumber=CDR%201814/2016> /dostęp: 21.10.2017 r./.

⁴ Orędzie o stanie Unii 2017 r., http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-17-3165_pl.htm /dostęp: 21.10.2017 r./

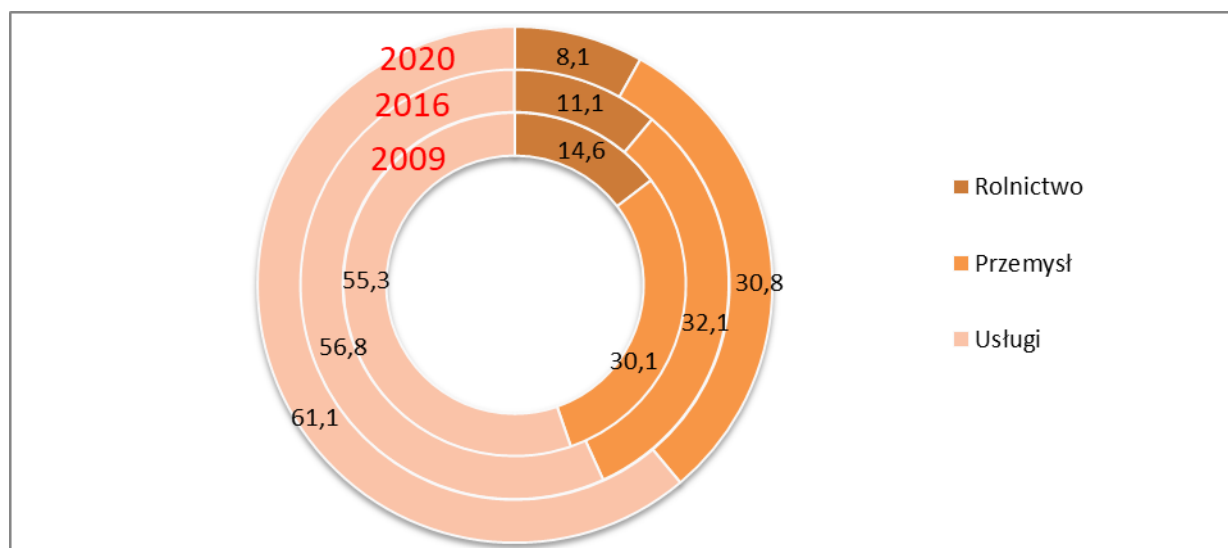
Wykres 2 Zmiana stopy bezrobocia w województwie małopolskim i w Polsce w latach 2009-2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik celu głównego **Struktura pracujących wg sektorów ekonomicznych (%)** również wykazuje pożądane tendencje. Przekroczono – w stosunku do zakładanej wysokości docelowej – udział osób pracujących w przemyśle kosztem udziału osób pracujących w rolnictwie, co jest związane ze wzrostem inwestycji w Małopolsce w obszarze produkcji.⁵

Wykres 3 Struktura pracujących wg sektorów ekonomicznych (%) w 2009, 2016 roku w odniesieniu do wartości docelowej zakładanej na rok 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

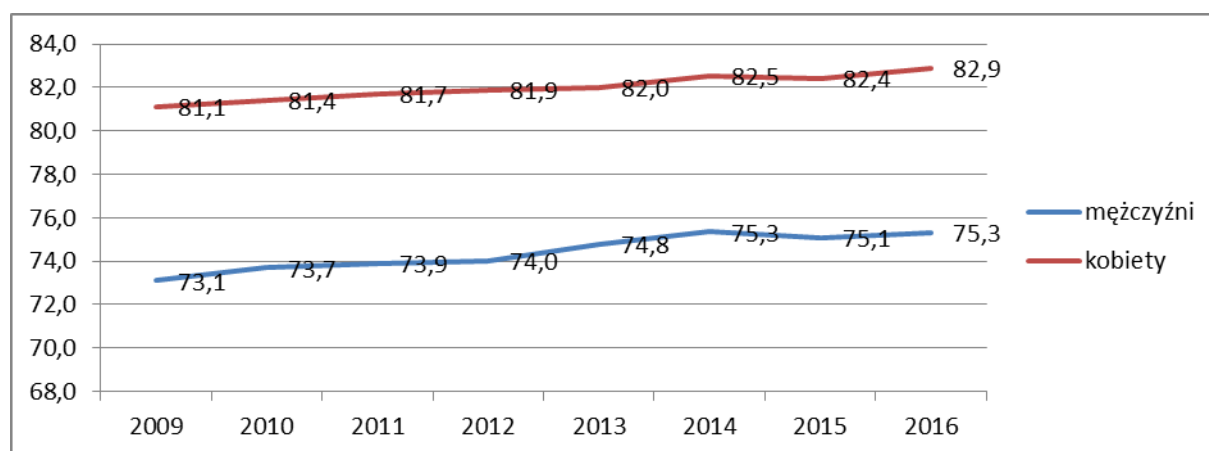
Zakładaną w SRWM wartość docelową wskaźnika **Odsetek ludności w wieku 25-64 lat z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie ludności w tym wieku (%)** przekroczono już w 2011 roku.

⁵ Np. inwestycje w rozwój i modernizację zakładu Tamel, Rozbudowa zakładu Intersnack w Niedźwiedziu, Modernizacja i rozbudowa zakładu produkcyjnego Dan Cake w Chrzanowie, Produkcja opakowań metalowych, zamknięć koronowych, automatyzacja procesu odbierania, pakowania i magazynowania gotowych wyrobów F&P Holding, Budowa zakładu w Niepołomicach Brembo.

REKOMENDACJA: Biorąc pod uwagę planowane działania SRWM w zakresie zwiększania jakości edukacji zarówno elementarnej jak i wyższej rekomenduje się podniesienie zakładanej wysokości wskaźnika do 35% w roku 2020.

W przypadku wskaźników celu głównego odnoszących się do przeciętnego trwania życia kobiet i mężczyzn w Małopolsce należy odnotować **pozytywną tendencję** gwarantującą osiągnięcie bądź przekroczenie zakładanych wartości docelowych. W roku 2009 przeciętna długość życia mężczyzn wynosiła 73,1 roku, podczas gdy w roku 2016 wzrosła ona do 75,3. Zakładana wartość docelowa wskaźnika wynosi 76,7 lat. W przypadku przeciętnej długości życia kobiet również należy odnotować tendencję wzrostową. W roku 2009 stanowiła ona 81,1 lata przy 82,9 lat w roku 2016. Zakładana wartość docelowa wskaźnika wynosi 84,7 lat.

Wykres 4 Przeciętne dalsze trwanie życia kobiet i mężczyzn w latach 2009-2016

Wskaźniki celów strategicznych

Analiza postępu realizacji wskaźników SRWM oparta o dane statystyki publicznej wskazuje na **prawidłowość trendów rozwojowych zidentyfikowanych w scenariuszach rozwoju sytuacji** w większości obszarów Strategii. Ogółem w przypadku blisko jednej trzeciej wskaźników realizacji SRWM odnotowano przekroczenie zakładanej wysokości wskaźników docelowych. Ponad połowa (53,3% wszystkich mierników) wykazuje postęp realizacyjny nie stwarzający zagrożeń dla osiągnięcia zakładanej w SRWM wartości docelowej. Zaledwie 15,6% wszystkich wskaźników Strategii nie wykazuje pożądanych tendencji.

Tabela 2. Stopień realizacji wskaźników w poszczególnych obszarach SRWM

OBSZAR SRWM	ODSETEK WSKAŹNIKÓW (w %)		
	WYKAZUJĄCYCH POŻĄDANĄ TENDENCJĘ	PRZEKRACZAJĄCYCH ZAŁOŻONĄ WARTOŚĆ DOCELOWĄ NA 2020	NIE WYKAZUJĄCYCH POŻĄDANEJ TENDENCJI
Cel główny	87,5	12,5	0,0
Obszar 1 Gospodarka wiedzy i aktywności	75,0	25,0	0,0
Obszar 2 Dziedzictwo kulturowe i przemysły czasu wolnego	25,0	75,0	0,0

OBSZAR SRWM	ODSETEK WSKAŹNIKÓW (w %)		
	WYKAZUJĄCYCH POŻĄDANĄ TENDENCJĘ	PRZEKRACZAJĄCYCH ZAŁOŻONĄ WARTOŚĆ DOCELOWĄ NA 2020	NIE WYKAZUJĄCYCH POŻĄDANEJ TENDENCJI
Obszar 3. Infrastruktura dostępności komunikacyjnej	71,4	0,0	28,6
Obszar 4. KOM i pozostałe subregiony	100,0	0,0	0,0
Obszar 5. Rozwój miast i obszarów wiejskich	34,6	15,6	50,0
Obszar 6. Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne	25,0	12,5	62,5
Ogółem	53,3	31,1	15,6

Źródło: DPR UMWM, zweryfikowane danymi ze statystyki publicznej

Wskaźniki SRWM, które nie wykazują pożądanych tendencji

Wskaźniki niewykazujące pożądanych tendencji zaobserwowano w 3 obszarach:

- obszar 3. *Infrastruktura dostępności komunikacyjnej*,
- obszar 6. *Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne*,
- obszar 5. *Rozwój miast i obszarów wiejskich*.

W ramach obszaru 3. *Infrastruktura dostępności komunikacyjnej* nie odnotowano pożądanych tendencji w ramach wskaźników:

- *Wzajemna dostępność kolejowa Krakowa i Katowic*,
- *Liczba pasażerów przewożonych koleją regionalną*,
- *Wskaźnik dostępności kolejowej w zakładanych izochronach do Tarnowa i Nowego Sącza*.

W latach objętych oceną śródkresową ***Wzajemna dostępność kolejowa Krakowa i Katowic*** nie uległa zmianie, ze względu na niewystarczającą priorytetyzację modernizacji linii E30 na wskazanym odcinku w Krajowym Planie Kolejowym. Dopiero w 2016 roku, po zakończeniu Światowych Dni Młodzieży, uruchomiono inwestycję modernizacji linii na odcinku Kraków Mydlniki-Krzyszowice. Czas podróży nie dość, że nie skrócił się z 1 h 40 to jeszcze wydłużył się do 2 h 15 minut. Według planów PLK modernizacja całej trasy na odcinku Kraków – Katowice zakończy się w roku 2020. Przyjmuje się, iż po zakończeniu inwestycji dostępność kolejowa obu regionalnych stolic wzrośnie, dzięki wprowadzeniu możliwości rozwinięcia prędkości handlowej 160 km/h. Zmiana ta nie wpłynie jednak od razu na zmianę wysokości wskaźnika. Należy założyć, iż inwestycja wykaże około 6 miesięcy opóźnienia (średni okres aneksowania umów modernizacji linii kolejowych w PO IiŚ). Postęp rzeczowy nie zostanie więc wykazany na koniec 2020 roku.

Należy podkreślić, iż Samorząd Województwa nie ma bezpośredniego wpływu na realizację wskaźnika, ze względu na międzynarodowy charakter wspomnianego korytarza kolejowego i brak, poza możliwością rzecznictwa i lobbingu na rzecz jego realizacji, kompetencji w tym zakresie.

REKOMENDACJA: Zaleca się rezygnację ze wskaźnika *Wzajemna dostępność kolejowa Krakowa i Katowic* ze względu na jego odroczony, nie objęty perspektywą SRWM, okres rejestracji zmiany oraz brak bezpośredniej zależności postępu rzeczowego od działań SRWM.

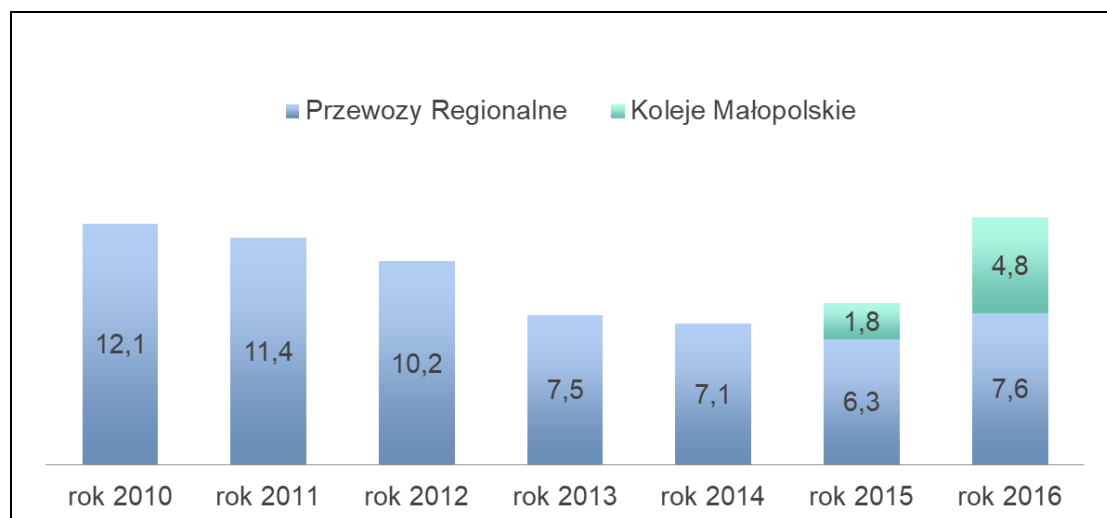
W latach 2011-2016 *liczba pasażerów przewożonych koleją regionalną* spadała w ujęciu bezwzględnym. Fakt ten wynikał w pierwszym rzędzie z inwestycji modernizacyjnych na głównych regionalnych liniach kolejowych Małopolski w ramach MRPO 2007-2013 oraz w ramach PO IiŚ 2007-2013 i związanym z tym wyłączeniem ich z ruchu pasażerskiego oraz z powodu zdekapitalizowanego taboru. Do roku 2016 kolej nie była konkurencyjnym środkiem transportu pasażerskiego. Udział pasażerów zwiększył się w roku 2016 w wyniku zarówno poprawy prędkości handlowej pociągów regionalnych na zmodernizowanych trasach, zakupu taboru przez Samorząd Województwa, jak i uruchomienia Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej.

Średnia liczba pasażerów przewożonych miesięcznie na poszczególnych trasach SKA wynosiła w roku 2016⁶:

- Kraków Główny – Kraków Lotnisko – 170 tys. pasażerów;
- Kraków Główny – Wieliczka Rynek Kopalnia – 180 tys. pasażerów;
- Kraków – Tarnów – Nowy Sącz – Krynica – 122 tys. pasażerów;
- Kraków Główny – Miechów/Sędziszów – 90 tys. pasażerów.

W 2016 r. z usług przewozowych organizowanych przez Województwo Małopolskie skorzystało 12,4 mln pasażerów. Istotnym elementem wpływającym na wzrost udziału pasażerów przewożonych koleją komunikacją regionalną było także powołanie przez władze województwa Kolei Małopolskich, przewoźnika konkurencyjnego wobec Przewozów Regionalnych, zagrożonych upadłością. Powołanie nowego przewoźnika pozwoliło na przeprowadzenie inwestycji taborowych bez ryzyka dla trwałości inwestycji.

Wykres 5 Liczba pasażerów na terenie Małopolski – Przewozy Regionalne oraz Koleje Małopolskie (w mln)

Źródło: Koleje pasażerskie w województwach – dynamika zmian, UTK 2017

Analiza instrumentów SRWM takich jak MPI, czy KT oraz analiza założeń interwencji RPO WM 2014-2020 w obszarze regionalnego transportu kolejowego wskazują na potencjał dalszego wzrostu liczby pasażerów w

⁶<https://www.malopolska.pl/aktualnosci/transport/koleje-malopolskie-przewiozly-10-mln-pasazerow>

wyniku zaplanowanych inwestycji⁷. Biorąc jednak pod uwagę zakładane zakończenie inwestycji na liniach regionalnych w 2023 roku nie należy spodziewać się dalszego przyrostu wskaźnika w kolejnych latach wdrażania SRWM. Ponadto rozpoczęcie w lipcu 2017 r. przebudowy linii Kraków Główny Towarowy – Rudzice może spowodować czasowy spadek liczby pasażerów SKA.

REKOMENDACJA: Rekomenduje się rezygnację ze wskaźnika *Liczba osób przewożonych koleją regionalną ze względu na odroczone w czasie, poza perspektywą SRWM, efekt podejmowanych działań.*

Niezadowalający postęp wykazuje także *wskaźnik dostępności kolejowej w zakładanych izochronach do Tarnowa i Nowego Sącza.*

Tabela 3. Relacja wskaźnika dostępności kolejowej Tarnowa w 2015 roku do zakładanej w SRWM wartości docelowej

ROK	ODSETEK MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO (BEZ MIESZKAŃCÓW TARNOWA) ZAMIESZKAŁYCH W IZOCHRONACH DOJAZDU DO TARNOWA:			
	DO 30 MIN	DO 60 MIN	DO 90 MIN	DO 120 MIN
Wartość docelowa	bd	33,3	45,6	57,5
2015	3,06	6,97	36,34	40,83

Źródło: Monitoring SRWM

Tabela 4. Relacja wskaźnika dostępności kolejowej Nowego Sącza do zakładanej w SRWM wartości docelowej

ROK	ODSETEK MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO (BEZ MIESZKAŃCÓW NOWEGO SĄCZA) ZAMIESZKAŁYCH W IZOCHRONACH DOJAZDU DO NOWEGO SĄCZA:			
	DO 30 MIN	DO 60 MIN	DO 90 MIN	DO 120 MIN
Wartość docelowa	bd	4,5	8,3	15,2
2015	1,15	2,38	4,41	10,27

Źródło: Monitoring SRWM

⁷ 9 – chyba będzie 8 projektów kolejowych ujętych na liście podstawowej KT oraz 4 projekty na liście warunkowej. Przedsięwzięcia podstawowe:

1. Prace na linii kolejowej E-30 na odcinku Kraków Główny Towarowy – Rudzice wraz z dobudową torów linii aglomeracyjnej
 2. Prace na linii kolejowej nr 93 na odcinku Trzebinia – Oświęcim – Czechowice Dziedzice – odcinki na terenie województwa małopolskiego
 3. Prace na liniach kolejowych nr 138, 161, 180, 654, 655, 657, 658, 699 na odcinku Gliwice – Bytom – Chorzów Stary – Mysłowice Brzezinka – Oświęcim oraz Dorota – Mysłowice Brzezinka – odcinki na terenie województwa małopolskiego
 4. Prace na linii kolejowej nr 8 odcinek Skarżysko Kamienna – Kielce – Kozłów – odcinki na terenie województwa małopolskiego
 5. Prace na liniach kolejowych nr 62, 660 na odcinku Tunel – Bukowno – Sosnowiec – odcinki na terenie województwa małopolskiego
 6. Modernizacja linii kolejowej Katowice – Kraków (szybkie połączenie)
 7. Budowa łącznicy kolejowej Kraków Zabłocie – Kraków Krzemionki w zakresie przewidzianym w WPIK
 8. Budowa nowej linii kolejowej Podłęże – Szczyrzyc – Tymbark/Mszana Dolna oraz modernizacja istniejącej linii kolejowej nr 104 Chabówka – Nowy Sącz w ramach projektu Budowa nowej linii kolejowej Podłęże – Szczyrzyc – Tymbark/Mszana Dolna oraz modernizacja odcinka linii kolejowej Nowy Sącz – Muszyna – granica państwa i Chabówka – Nowy Sącz
 9. Rewitalizacja linii kolejowej nr 117 odcinek Kalwaria Zebrzydowska Lanckorona – Wadowice – granica województwa
- Przedsięwzięcia warunkowe, których realizacja jest uzależniona między innymi od dostępności środków finansowych:
1. Modernizacja linii kolejowej nr 94 na odcinku Kraków Płaszów – Skawina – Oświęcim
 2. Rewitalizacja linii kolejowej nr 96 odcinek Stróże – Muszyna
 3. Rewitalizacja linii kolejowej nr 97 Sucha Beskidzka – Żywiec
 4. Rewitalizacja linii kolejowej nr 108 odcinek Stróże – granica województwa

Jak wynika z przedstawionych powyżej danych w podanych lokalizacjach widać niski poziom osiągnięcia zakładanej wysokości docelowej wskaźnika. Przyczyną jest po pierwsze opóźnienie w modernizacji linii kolejowych na wskazanych terenach wskutek innej priorytetyzacji inwestycji – np. inwestycje kolejowe zwiększające dostępność Tarnowa zakończyły się w 2016 roku. Analiza zakresu inwestycji kolejowych wskazanych w KT oraz w Programie Strategicznym *Transport i Komunikacja* wskazuje na możliwy przyrost zwiększenia dostępności wskazanych wyżej lokalizacji w wyniku inwestycji przeprowadzanych do końca 2023 roku. Szczególne znaczenie dla wzrostu regionalnego ruchu pasażerskiego będą miały takie działania ujęte w Kontrakcie Terytorialnym jak: prace na linii kolejowej E-30 na odcinku Kraków Główny Towarowy – Rudzice wraz z dobudową torów linii aglomeracyjnej, budowa łącznicy kolejowej Kraków Zabłocie - Kraków Krzemionki, budowa nowej linii kolejowej Podłęże – Szczyrzyc – Tymbark/Mszana Dolna oraz modernizacja istniejącej linii kolejowej nr 104 Chabówka – Nowy Sącz, efekty prac remontowych na linii nr 96 Tarnów – Leluchów, inwestycja połączenie E-30 z linią krzywicką.

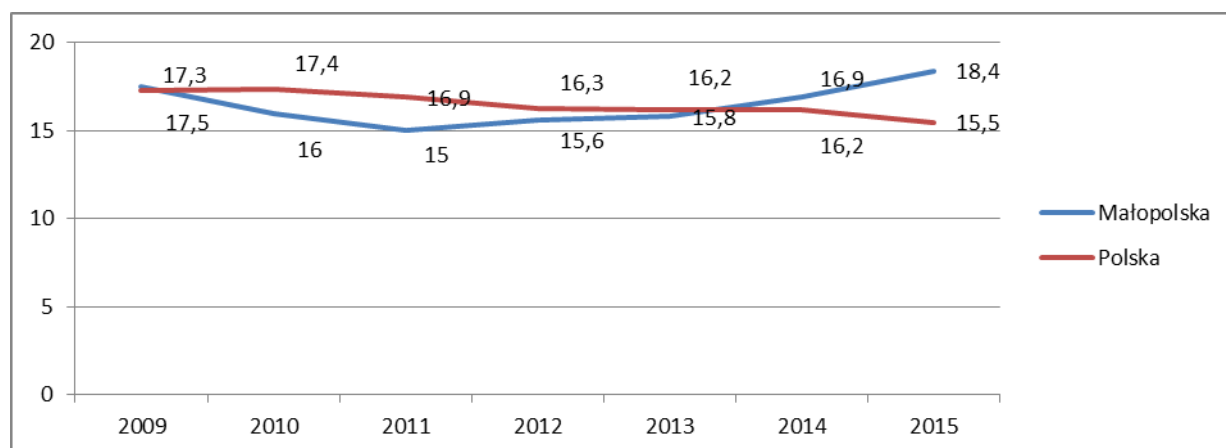
REKOMENDACJA: Niemniej jednak, ze względu na planowane inwestycje kolejowe we wskazanych wyżej kierunkach, przekraczające swoim zasięgiem czasowym perspektywę SRWM zaleca się rezygnację ze wskaźników zmiany izochron kolejowych w skali subregionalnej.

Kolejne wskaźniki, których dynamika nie wykazuje pożądanej zmiany dotyczą **obszaru 6. Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne** :

- kwestii z obszaru bezpieczeństwa społecznego – *wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym*,
- kwestii z bezpieczeństwa zdrowotnego – *zgony na 100 tys. ludności z powodu chorób cywilizacyjnych*.

W latach objętych SRWM *wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym w województwie małopolskim* wzrósł, zamiast spadać. W kraju tendencja jest odwrotna.

Wykres 6 Dynamika wskaźnika zagrożenia ubóstwem relatywnym w województwie małopolskim

Źródło: BDL

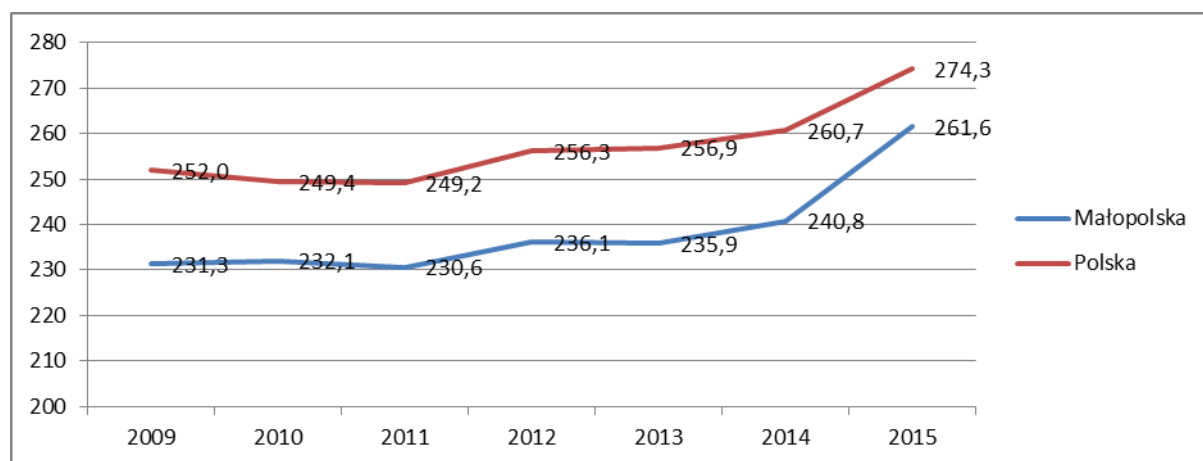
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym obejmuje osoby żyjące w gospodarstwach domowych, których dochód do dyspozycji jest niższy od granicy ubóstwa ustalonej na poziomie 60% mediany dochodu w danym regionie. Przyjęto więc relatywne podejście do pomiaru ubóstwa, zgodnie z którym próg ubóstwa powiązany jest

ze standardem życia w poszczególnych województwach. Miara ta określa zatem grupę ludności będącą w każdym z regionów w relatywnie najtrudniejszej sytuacji dochodowej.

Wzrost wysokości wskaźnika w województwie małopolskim jest pochodną relatywnie wysokiego wskaźnika bierności zawodowej, niekorzystnej struktury agrarnej (wysokiego udziału nietowarowych gospodarstw). Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym był w omawianym okresie głównie pochodną stanu zatrudnienia, liczby osób nieaktywnych zawodowo w gospodarstwie domowym. Należy spodziewać się, iż w związku z wprowadzeniem instrumentu 500+ oraz pakietu polityki dla rodzin wskaźnik ten będzie wykazywał pożądaną tendencję w kolejnych latach wdrażania SRWM.

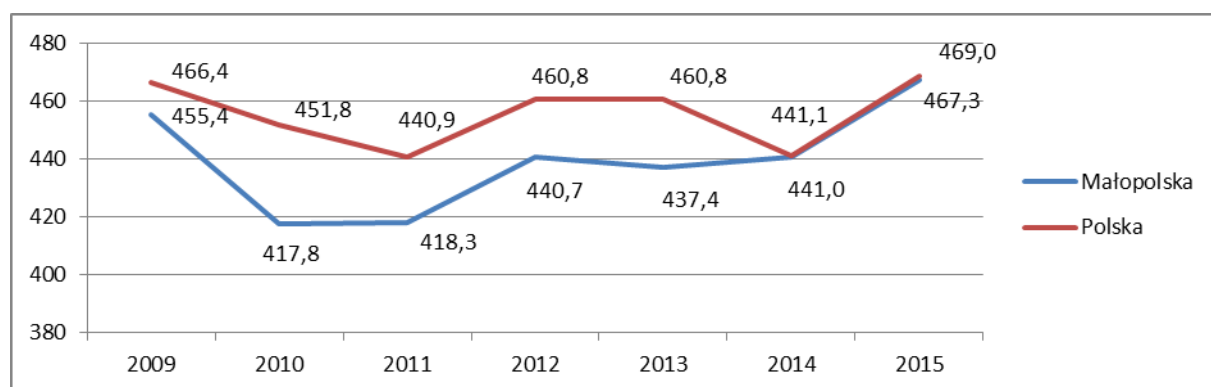
W przypadku **wskaźników dotyczących zgonów z powodów chorób cywilizacyjnych** należy podkreślić, że silne fluktuacje wskaźnika i jego bezwzględny wzrost w latach objętych badaniem są tendencją występującą w całym kraju.

Wykres 7 Liczba zgonów z powodu chorób nowotworowych na 100 tys. ludności w Małopolsce i w całym kraju w latach 2011-2015

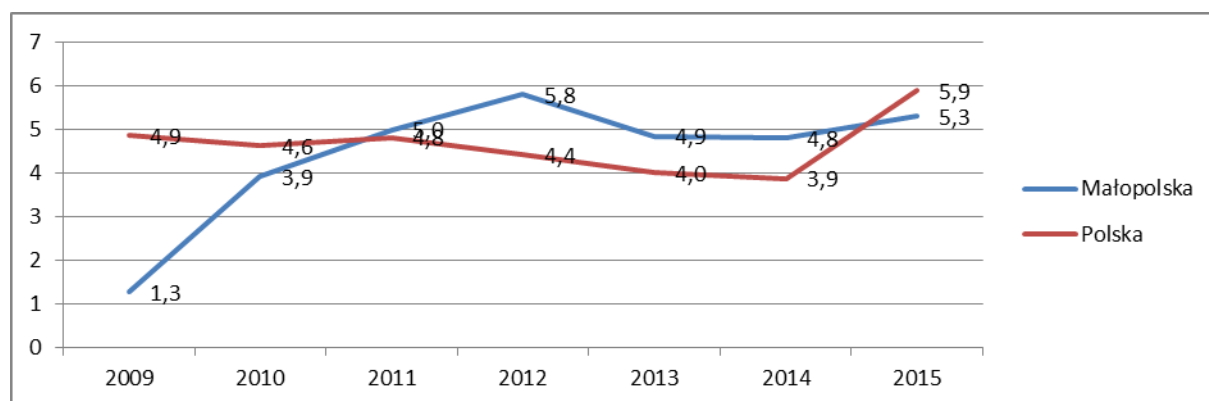
Źródło: BDL

Wykres 8 Liczba zgonów z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. ludności w Małopolsce i w skali kraju w latach 2011-2015

Źródło: BDL

Wykres 9 Liczba zgonów z tytułu zaburzeń psychicznych w Małopolsce i w skali kraju w latach 2011-2015

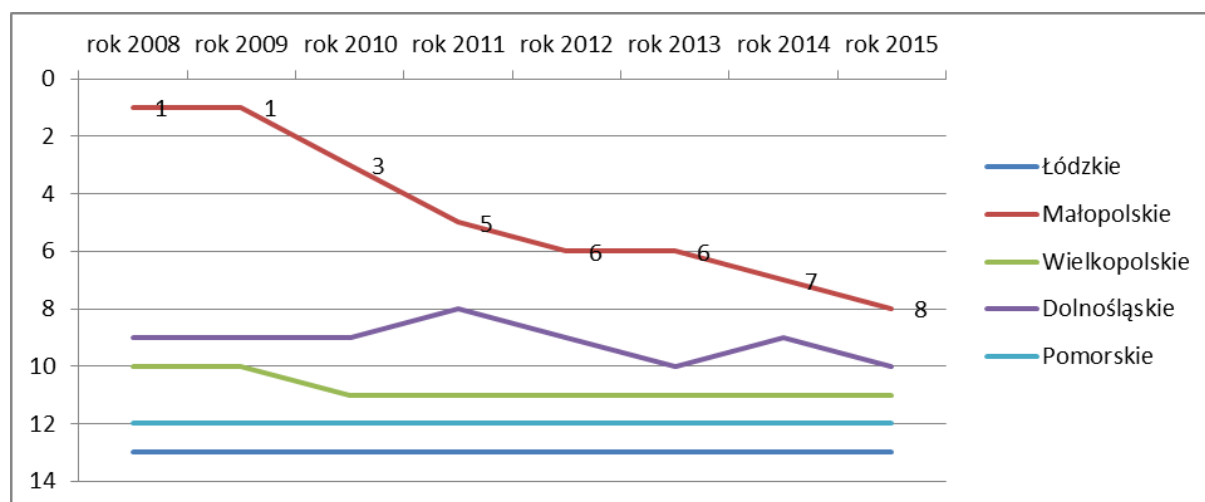
Źródło: BDL

Przyczyną wzrastającej liczby zgonów z powodów chorób cywilizacyjnych jest niekorzystna tendencja w zakresie stylu życia, starzenia się społeczeństwa oraz tendencja wynikająca z wydłużenia się przeciętnego trwania życia. Choroby cywilizacyjne dotyczą bowiem w pierwszym rzędzie osoby powyżej 70-go roku życia. Przyjęte wskaźniki są w niewielkim stopniu selektywne w odniesieniu do efektów SRWM. Nie jest bowiem zasadne wykazywanie związku między realizowanymi i planowanymi inwestycjami w obszarze ochrony zdrowia, czy nawet programami profilaktyki zdrowotnej a trybem życia Małopolan. Tendencje te mają charakter pokoleniowy i w perspektywie SRWM nie ulegną zmianie.

REKOMENDACJA: Zaleca się rezygnację ze wskaźników Obszaru 6. dotyczących liczby zgonów na choroby cywilizacyjne ze względu na ich niską selektywność w skali kraju i brak wrażliwości na działania SRWM. Proponuje się zastosowanie wskaźników dostępności wyspecjalizowanego sprzętu medycznego (źródło danych: "Biuletyn statystyczny ochrony zdrowia województwa małopolskiego"; Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia), wskaźników rotacji łóżek szpitalnych (źródło danych: Biuletyny Statystyczne Ministerstwa Zdrowia), które odzwierciedlają efekty działań strategicznych.

W obszarze 5. *Rozwój miast i obszarów wiejskich* zaobserwowano negatywną w stosunku do założeń tendencję wskaźnika **Liczba gospodarstw ekologicznych – pozycja w rankingu**. W Strategii założono, że Małopolska utrzyma swoją pierwszą pozycję w rankingu krajowym, począwszy od 2010 roku jednak pozycja regionu spada, osiągając w 2016 roku 8 pozycję w rankingu. Spada też bezwzględna liczba gospodarstw ekologicznych (z 1 318 do 1 070) w związku ze zmniejszeniem się opłacalności produkcji ekologicznej i wzrastającej konkurencji pnących się w rankingu produktów ekologicznych Polski Wschodniej.

Wykres 10 Pozycja Małopolski w rankingu województw pod względem liczby gospodarstw ekologicznych

Źródło: dane BDL

REKOMENDACJA: Ze względu na niską wrażliwość wskaźnika na działania SRWM rekomenduje się rezygnację z jego dalszego monitorowania.

Biorąc pod uwagę wystarczające ujęcie efektów strategii postępowania w pozostałych przyjętych wskaźnikach monitorowania w dalszej części raportu nie rekomenduje się przyjęcia alternatywnego wskaźnika

Wskaźniki, których wartość docelowa jest przekroczona bądź bliska przekroczenia

Kolejnym krokiem analizy jest urealnienie wartości docelowej wskaźników SRWM, których wartość docelowa została przekroczona lub jest bliska przekroczenia.

W **obszarze 1. Gospodarka wiedzy i aktywności** przekroczono zakładaną wartość docelową następujących wskaźników: *współczynnik aktywności zawodowej ludności w wieku produkcyjnym*, *odsetek absolwentów szkół wyższych na kierunkach technicznych i przyrodniczych* i *udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (przedszkola, punkty i zespoły przedszkolne) w tej grupie wiekowej, obszary zurbanizowane*.

Dynamika pierwszego ze wskazanych wskaźników, tj. **współczynnik aktywności zawodowej ludności w wieku produkcyjnym**, wynika z korzystnych tendencji na regionalnym i krajowym rynku pracy oraz ze skuteczności programów aktywizacji zawodowej prowadzonych w ramach Strategii. W kolejnych latach wdrażania SRWM należy spodziewać się – zgodnie z ogólnokrajowymi prognozami rynku pracy - utrzymania się korzystnej dynamiki zatrudnienia.

REKOMENDACJA: Przy zachowaniu tempa przyrostu wskaźnika współczynnik aktywności zawodowej ludności w wieku produkcyjnym na poziomie lat 2014-2016, czyli na poziomie 0,5 p.p. rocznie proponuje się zmianę wartości docelowej wskaźnika na 76,5%.

W przypadku wskaźnika **Odsetek absolwentów szkół wyższych na kierunkach technicznych i przyrodniczych** można zaobserwować jego gwałtowny przyrost od roku 2011, w związku z prowadzeniem kierunków zamawianych. Biorąc pod uwagę, iż od roku 2015 program kierunków zamawianych, zastąpiony został programem rozwoju kompetencji, nie preferującym kierunków technicznych i przyrodniczych, zaś absolwenci

kierunków zamawianych zakończą studia przed 2020 rokiem, należy spodziewać się fluktuacji wskaźnika w kolejnych latach wdrażania SRWM. Z drugiej strony jednak wskaźnik pozostaje wrażliwy na planowane działania SRWM promujące techniczne uczelnie Małopolski.

REKOMENDACJA: Zaleca się przyjęcie docelowej wartości wskaźnika na poziomie 39,9%. W kolejnych latach wdrażania Strategii nie należy bowiem spodziewać się jego dynamicznego przyrostu w związku z zakończeniem programu kierunków zamawianych. Wskaźnik będzie rósł wolniej w wyniku prowadzonych promocji kierunków technicznych i przyrodniczych w ramach SRWM oraz w wyniku tendencji rynku pracy w Małopolsce.

Z kolei w przypadku wskaźnika *udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (przedszkola, punkty i zespoły przedszkolne) w tej grupie wiekowej, obszary zurbanizowane* należy spodziewać się kontynuacji trendu wzrostowego w wyniku działań RPO WM 2014-2020 wspierających infrastrukturalnie opiekę przedszkolną i wspierających matki dzieci w wieku przedszkolnym na rynku pracy⁸.

REKOMENDACJA: Zaleca się przyjęcie docelowej wartości wskaźnika na poziomie 90%.

Tabela 5. Wskaźniki obszaru 1. Gospodarka wiedzy i aktywności, w których przekroczono zakładaną wartość docelową

NAZWA WSKAŹNIKA	WYSOKOŚĆ WSKAŹNIKA	ZAKŁADANA WARTOŚĆ DOCELOWA - 2020	PROGNOZOWANA WARTOŚĆ DOCELOWA -2020
Współczynnik aktywności zawodowej wg wieku produkcyjnego	74,5 (2016)	68,9	76,5
Odsetek absolwentów szkół wyższych na kierunkach technicznych i przyrodniczych	36,6 (2016)	24,8	39,9
Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (przedszkola, punkty i zespoły przedszkolne) w tej grupie wiekowej, obszary zurbanizowane	87%	85%	90%

Źródło: dane BDL

W obszarze 2. *Dziedzictwo i przemysł czasu wolnego* większość wskaźników monitorowania SRWM przekroczyła wartości zakładane na 2020 rok bądź zbliża się do zakładanej wartości⁹. Przy przyjęciu średniorocznego tempa wzrostu dla lat objętych oceną śródkresową zaproponowano zmianę wartości docelowych wskaźników monitorowania.

REKOMENDACJA: Proponuje się zmianę wartości docelowej wskaźnika *Turyści korzystający z noclegów w Krakowie*, przy przyjęciu tempa wzrostu w wysokości 120 000 rocznie na 2 668 537. Analiza planów strategicznych SRWM wskazuje, iż atrakcyjność turystyczna regionu zachowa tendencję wzrostową.

⁸ Na Działanie RPO WM 2014-2020 10.1.1 Wychowanie przedszkolne – ZIT przeznaczono alokację 5 mln euro, na Działanie 10.1.2 Wychowanie przedszkolne – SPR: alokację 25 mln euro.

⁹ W analizach pominięto wskaźnik *Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów* ze względu na zaburzenie trendu w 2016 roku (ŚDM). Po likwidacji czynnika, wskaźnik zbliża się do wartości docelowej w tempie gwarantującym jej osiągnięcie w 2020 roku.

Osiągnięta wysokość wskaźnika **Liczba użytkowników bibliotek** wskazuje na mniejsze niż zakładane tempo spadku liczby czytelników. W związku z zakończeniem procesu likwidacji bibliotek zaleca się podniesienie zakładanej wysokości wskaźnika do 194 osób na 1 000 ludności. Kolejny wskaźnik - **Liczba faktycznych miejsc pracy w Sekcji I PKD** wzrasta regularnie, przy przyjęciu średniorocznego tempa wzrostu, z założeniem przeprowadzenia inwestycji SRWM w Obszarze 2., wartość docelowa wskaźnika powinna osiągnąć w 2020 roku wysokość 31 000. Podobnie też **Wartość dodana brutto Sekcji I**¹⁰ wykazuje stabilną tendencję wzrostową. Zakłada się więc, że prawdopodobna wysokość wskaźnika na koniec 2020 roku wyniesie 2 320 mln zł.

Tabela 6. Wskaźniki obszaru 2. Dziedzictwo i przemysł czasu wolnego w których przekroczono zakładaną wartość docelową

NAZWA WSKAŹNIKA	WYSOKOŚĆ WSKAŹNIKA (ROK)	ZAKŁADANA WARTOŚĆ DOCELOWA - 2020	PROGNOZOWANA WARTOŚĆ DOCELOWA - 2020
Turyści korzystający z noclegów w Krakowie	2 118 537 (2015)	1 652 000	2 668 537
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	197 (2015)	192	194
Liczba pracujących (faktyczne miejsca pracy) wg sekcji, PKD 2007 Sekcja I (Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi)	30 704 (2015)	24066	31 000
Wartość dodana brutto PKD Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (w mln zł)	1 910 (2014)	1829	2320

Źródło: dane BDL

Kolejny wskaźnik przekraczający zakładaną wartość docelową zidentyfikowano w **Obszarze 5. SRWM Rozwój miast i obszarów wiejskich**. Jest to miernik: **Dochody gmin per capita z tytułu podatku PIT**. W wyniku pozytywnych tendencji gospodarczych, wskaźnik ten przekroczył zakładaną wartość docelową już w roku 2010, osiągając w roku 2016 wysokość 854,22 zł wobec zakładanych na rok 2020 - 433 zł.

Podobnie też przekroczona została zakładana wysokość wskaźnika w podziale na obszary zurbanizowane i niezurbanizowane.

Tabela 7. Wskaźnik obszaru 5. Rozwój miast i obszarów wiejskich, w którym przekroczono zakładaną wartość docelową – Dochody gmin per capita z tytułu podatku PIT ogółem oraz w podziale na obszary zurbanizowane i niezurbanizowane

NAZWA WSKAŹNIKA	WYSOKOŚĆ WSKAŹNIKA 2016	ZAKŁADANA WARTOŚĆ DOCELOWA - 2020	PROGNOZOWANA WARTOŚĆ DOCELOWA - 2020
Dochody gmin per capita z tytułu podatku PIT ogółem	854,22	443,48	927,27
Dochody gmin per capita z tytułu podatku PIT obszary zurbanizowane	1 011,03	497,13	1259,76
Dochody gmin per capita z tytułu podatku PIT obszary niezurbanizowane	400,84	321,76	603,45

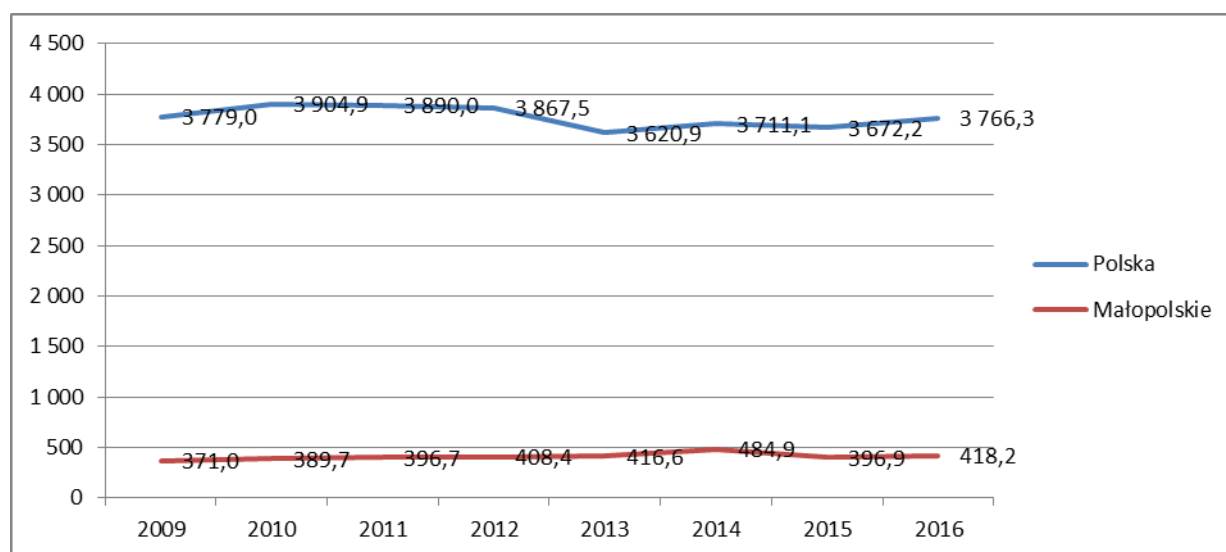
Źródło: dane BDL

¹⁰ SRWM oparto na sekcji H, według nomenklatury PKD 2007. Rekomendujemy wykorzystanie sekcji I wg obecnie obowiązującej klasyfikacji PKD 2010.

REKOMENDACJA: Biorąc pod uwagę dynamikę przyrostu wskaźnika zaleca się przyjęcie wartości docelowej na rok 2020 w wysokości 927,27 zł ogółem, 1259,76 dla obszarów zurbanizowanych i 603,45 zł dla obszarów niezurbanizowanych.

W przypadku **obszaru 3. Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej** odnotowano przekroczenie w 2016 zakładanej docelowej wartości wskaźnika *Liczba pasażerów komunikacji miejskiej* o blisko 19%. Dynamika liczby pasażerów komunikacji miejskiej w regionie małopolskim jest przy tym zdecydowanie wyższa niż w całym kraju, gdzie odnotować można liczne fluktuacje. Silny wzrost liczby pasażerów komunikacji miejskiej był wynikiem m.in. zakupów taborowych w ramach MRPO 2007-2013, podnoszących komfort jazdy.

Wykres 11 Zmiana liczby pasażerów komunikacji miejskiej w województwie małopolskim w latach 2009-2016

Źródło: dane GUS/BDL

Biorąc pod uwagę planowane w ramach RPO WM 2014-2020 inwestycje w zakresie multimodalnej integracji transportu można przypuszczać, iż liczba pasażerów komunikacji miejskiej będzie wzrastać również w kolejnych latach wdrażania SRWM. Przy zachowaniu średniorocznego tempa wzrostu z lat 2009-2016 należy przyjąć, iż w roku 2020 liczba pasażerów komunikacji miejskiej wyniesie 452 mln osób. W ujęciu subregionalnym liczba pasażerów komunikacji miejskiej wzrosła w Krakowie i Nowym Sączu, spadła zaś w Tarnowie.

Tabela 7. Zmiana liczby pasażerów komunikacji miejskiej w Krakowie, Tarnowie, Nowym Sączu w latach 2011-2016 (mln pasażerów)

Miasto	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Kraków			344,0	351,0	358,0	375,0
Tarnów	15,1	14,6	12,4	12,2	12,0	11,9
Nowy Sącz	12,9	12,7	12,4	12,1	12,9	14,4

Źródło: dane MPK Krakowa, Tarnowa i Nowego Sącza

W przypadku pozostałych wskaźników SRWM odnotowano wykazywanie pozytywnych tendencji bez ryzyka nieosiągnięcia bądź znacznego przekroczenia zakładanej w dokumencie strategicznym wartości docelowej.

Adekwatność systemu wskaźników do strategii postępowania. Luki w systemie wskaźników.

W przypadku **obszaru 1. Gospodarka wiedzy i aktywności** zdiagnozowano luki monitorowania następujących przedsięwzięć wpisujących się w strategię postępowania:

- a. rozwijanie sieci współpracy na płaszczyźnie regionalnej pomiędzy inwestorami i przedsiębiorcami poszukującymi źródeł finansowania swojej działalności.

REKOMENDACJA: Zaleca się zastosowanie wskaźnika monitorowania – *Liczba nowych zagranicznych inwestycji w województwie małopolskim (rocznie)*. Wskaźnik ten mierzyłby jednocześnie skuteczność kolejnego przedsięwzięcia ujętego w strategii postępowania w ramach Obszaru 1. - skoordynowany system profesjonalnej obsługi inwestorów. Przyjmując jako podstawę szacowania wartości docelowej wskaźnika średnią roczną liczbę inwestycji w regionie w latach 2014-2015, rekomenduje się przyjęcie wartości docelowej wskaźnika na poziomie 45 inwestycji. Źródłem danych mogą być coroczne raporty PAIH.

- b. wdrożenie mechanizmów preferujących rozwój technologii, których potencjał wskazuje, że mogą w przyszłości określić specjalizację Małopolski.

REKOMENDACJA: Zaleca się przyjęcie wskaźnika – *Udział branż inteligentnej specjalizacji w PKB regionu*. Dla określenia wartości bazowej i docelowej niezbędne będzie zlecenie ekspertyzy. Źródłem danych jest GUS.

- c. wspieranie kapitału społecznego w oparciu o mechanizmy współpracy i partnerstwo instytucji w ramach sektora publicznego oraz w relacjach administracji publicznej z sektorem prywatnym i społecznym.

REKOMENDACJA: Zaleca się włączenie do systemu monitorowania wskaźnika – *Liczba zadań publicznych zleczanych do realizacji organizacjom pozarządowym*. Źródłem danych są sprawozdania JST z realizacji programów współpracy z organizacjami pozarządowymi.

W obszarze 2. Dziedzictwo i przemysł czasu wolnego nie zidentyfikowano luk w monitorowaniu działań wyszczególnionych w strategii postępowania.

W obszarze 3 Infrastruktura dostępności komunikacyjnej wcześniej zarekomendowano rezygnację ze wskaźników izochron kolejowych w relacji do Tarnowa, Nowego Sącza, Nowego Targu. W rezultacie kwestia dostępności kolejowej głównych ośrodków subregionalnych nie byłaby monitorowana.

REKOMENDACJA: Zaleca się wprowadzenie wskaźników mierzących *długość kolejowych ciągów komunikacyjnych objętych modernizacją na następujących trasach: z Krakowa do Tarnowa, z Tarnowa do Nowego Sącza, z Krakowa do Nowego Targu*. Źródłem danych – w tym wartości docelowej mogą być założenia inwestora – PLK – wynikające ze Studiów Wykonalności.

W obszarze 3. stwierdzono także lukę w systemie monitorowania w relacji do działania ujętego w strategii postępowania - tworzenie warunków sprzyjających korzystaniu z rozwiązań ekologicznych w transporcie oraz ich promowanie. Działanie to może być monitorowane wskaźnikiem *Udział transportu ekologicznego (autobusowego EURO 5-6 lub szynowego) w taborze komunikacji publicznej*. Źródłem danych mogą być sprawozdania JST z realizacji Planów Transportowych.

W obszarze 4. **KOM i inne subregiony** ze względu na monitorowanie zmiany w ujęciu subregionalnym w głównych działaniach ujętych w strategii postępowania w pozostałych obszarach SRWM nie zidentyfikowano luk w systemie monitorowania.

Obszar 5. Rozwój miast i obszarów wiejskich również nie wykazuje braków w systemie monitorowania. Skuteczność działań ujętych w strategii postępowania przekłada się na wzrost przyjętych wskaźników monitorowania w pełnym stopniu.

W obszarze 6 **Bezpieczeństwo ekologiczne, społeczne i zdrowotne** odnotowano konieczność zastąpienia wskaźników odnoszących się do zachorowalności na choroby cywilizacyjne wskaźnikami odnoszącymi się do dostępności wyspecjalizowanego sprzętu medycznego (*Biuletyn statystyczny ochrony zdrowia województwa małopolskiego; Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia*), wskaźników rotacji łóżek szpitalnych (*Biuletyny Statystyczne Ministerstwa Zdrowia*), które odzwierciedlają efekty działań strategicznych. Wartości bazowe dla roku 2009 mogą zostać określone na podstawie danych historycznych. W przypadku wartości docelowych konieczne jest zamówienie ekspertyzy określającej wpływ planowanych inwestycji w sektorze zdrowia na wysokość przedmiotowych wskaźników. W obszarze bezpieczeństwa ekologicznego odnotowano lukę monitorowania działania ujętego w strategii postępowania - zachowanie w niezmiennym stanie przyrody ożywionej i nieożywionej, utrzymanie stabilności ekosystemów i procesów ekologicznych oraz zachowania różnorodności biologicznej.

REKOMENDACJA: Zaleca się wprowadzenie wskaźnika *Liczba opracowanych Planów Ochrony*¹¹. W dziedzinie bezpieczeństwa społecznego zarekomendowano wyżej w raporcie rezygnację ze wskaźnika *Liczba osób zagrożonych ubóstwem relatywnym (%)*.

REKOMENDACJA: Zaleca się wprowadzenie wskaźnika monitorowania *Liczba klientów pomocy społecznej*. Źródłem danych są sprawozdania OPS. Jako podstawę szacowania wartości docelowej można zarekomendować wskaźnik efektywności zatrudnieniowej działań aktywizacji społecznej prowadzonych w ramach RPO WM 2014-2020. Rekomenduje się także rezygnację ze wskaźnika *Społeczne poczucie bezpieczeństwa %* ze względu na subiektywny wymiar wskaźnika, nie adekwatny do działań ujętych w strategii postępowania.

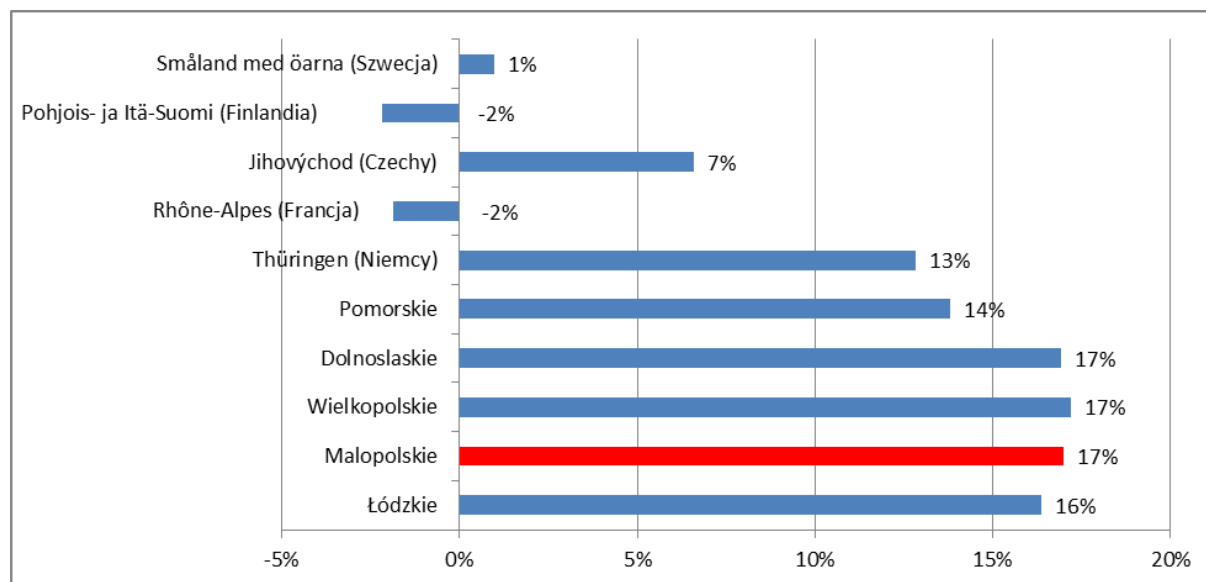
Pozycja województwa małopolskiego w stosunku do województw/regionów wskazanych w SRWM 2011-2020 jako referencyjne w połowie okresu jej realizacji

W ostatnim kroku analizy wskaźników przeprowadzono ocenę śródkresową zmiany pozycji konkurencyjnej Małopolski wobec innych województw Polski (wielkopolskiego, dolnośląskiego, łódzkiego i pomorskiego) oraz – w przypadku celu głównego – wobec referencyjnych regionów europejskich: Thüringen (Niemcy), Rhône-Alpes (Francja), Jihovýchod (Czechy), Pohjois- ja Itä-Suomi (Finlandia), Småland med öarna (Szwecja).

¹¹ Ze względu na to, iż docelowo liczba Planów Ochrony ma być stała, o ile nie powstaną nowe parki narodowe, rezerwy przyrody lub parki krajobrazowe, wskaźnik będzie miał zastosowanie wyłącznie do roku 2020.

Wzrost PKB per capita w odniesieniu do średniej unijnej w województwie małopolskim należał w omawianym okresie do jednego z najszybszych w relacji do referencyjnych regionów. Utrzymywał się na zbliżonym poziomie do pozostałych porównywanych województw polskich, przewyższając dynamikę regionów europejskich. Wzrost ten był pochodną tempa wzrostu gospodarczego Polski, szybszego niż w krajach UE 15.

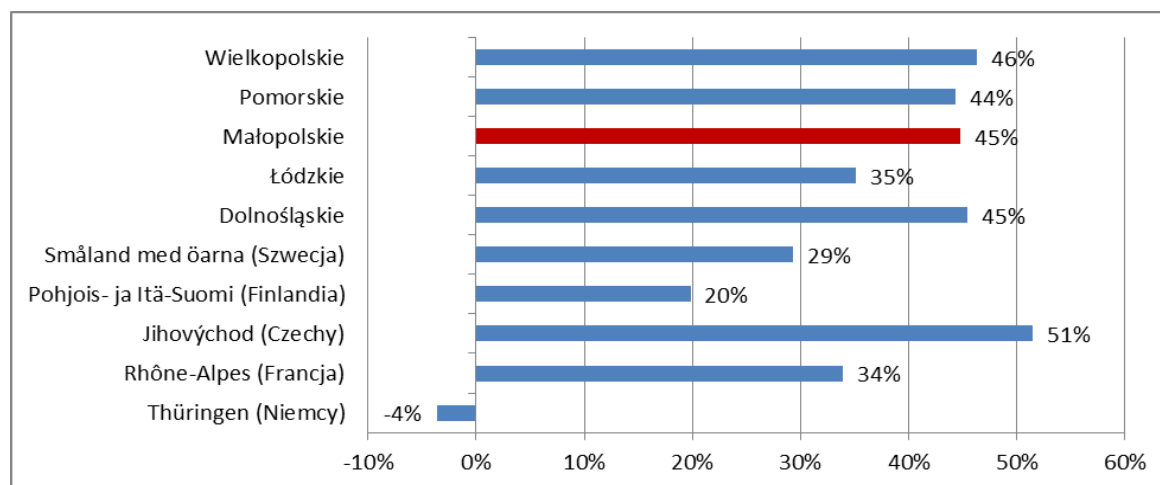
Wykres 12. Zmiana PKB w pps per capita w odniesieniu do średniej unijnej w Małopolsce oraz województwach/regionach referencyjnych w latach 2009-2015

Źródło: Eurostat

W przypadku wskaźnika odnoszącego się do **odsetka osób w wieku 25-64 lat z wyższym wykształceniem** można odnotować utrzymanie się pozycji Małopolski z 2009 roku wobec regionów referencyjnych – wysokiej wobec województw polskich oraz regionów europejskich poza krajami skandynawskimi oraz Francją. Przyrost wskaźnika w latach 2009-2016 był wyższy niż w pozostałych regionach europejskich, z wyjątkiem Jihovýchod (Czechy) oraz województwa wielkopolskiego i dolnośląskiego.

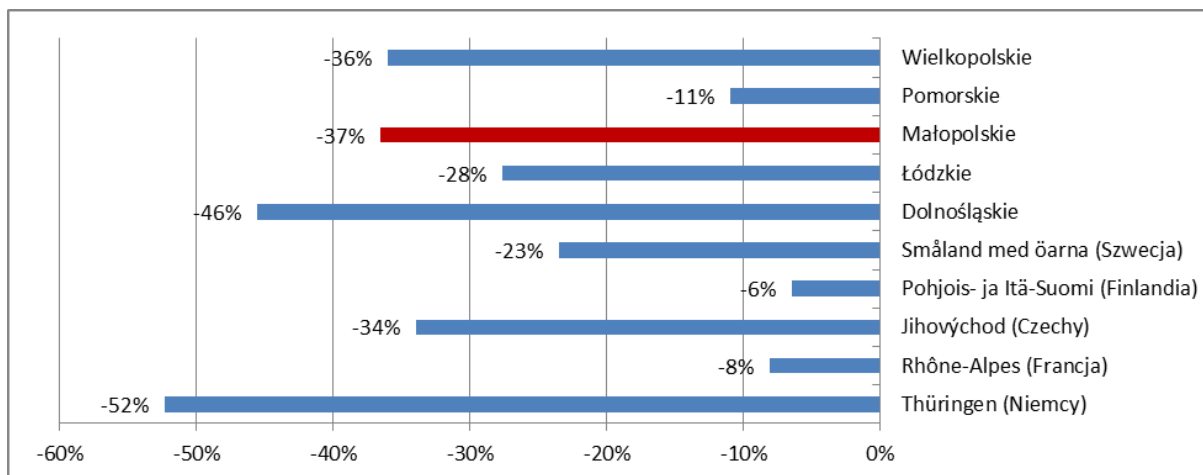
Wykres 13 Zmiana udziału osób z wykształceniem wyższym w wieku 25-64 lata w Małopolsce oraz województwach/regionach referencyjnych w latach 2009-2016 w %

Źródło: Eurostat

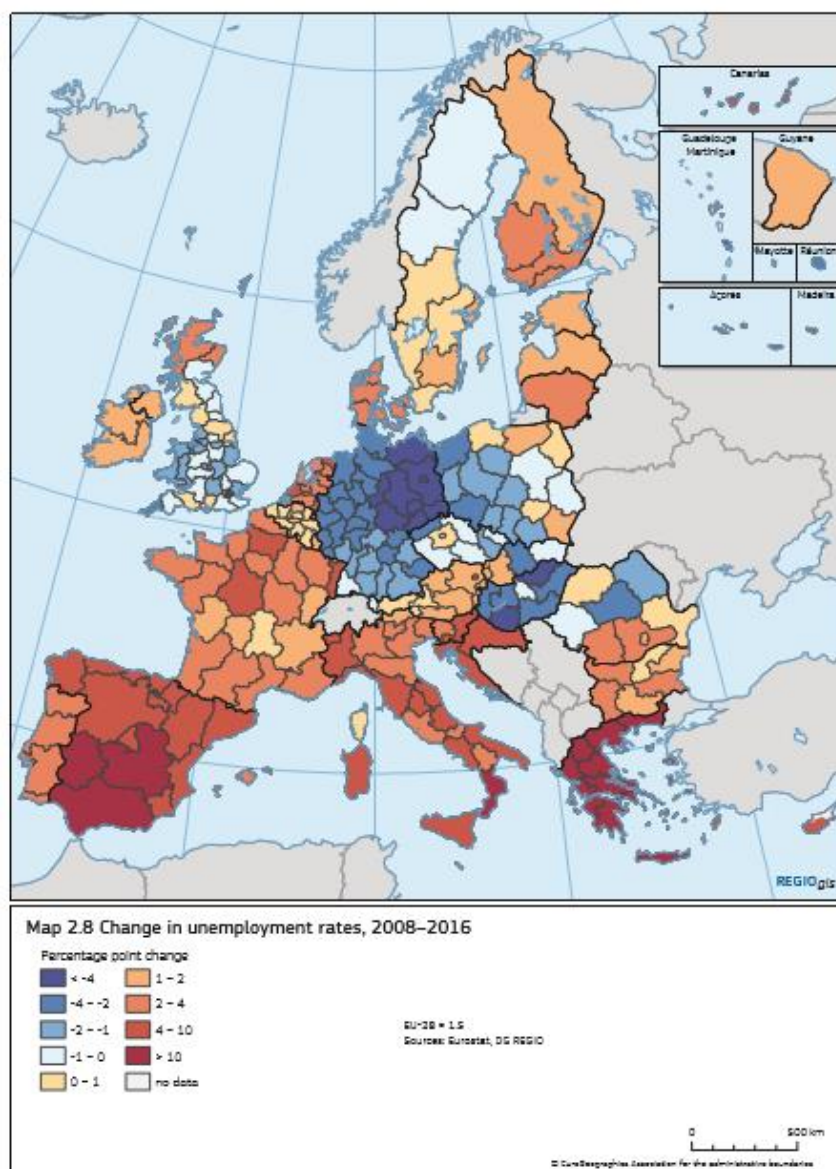
Również w przypadku **dynamiki stopy bezrobocia** można odnotować utrzymanie się konkurencyjnej pozycji Małopolski wobec regionów UE (nie tylko określonych jako referencyjne w SRWM, ale również pozostałe regiony Europy Zachodniej; patrz mapa poniżej) oraz polskich województw referencyjnych w okresie 2009-2016. Wyjątek stanowi region Turyngii (Niemcy), w którym odnotowano najwyższy spadek stopy bezrobocia spowodowany zjawiskami migracyjnymi. Spadek bezrobocia w województwie małopolskim był też niższy niż w regionie dolnośląskim.

Wykres 14 Zmiana stopy bezrobocia w Małopolsce oraz województwach/regionach referencyjnych w latach 2009-2016 w %

Źródło: Eurostat

Mapa 1 Zmiana stopy bezrobocia w latach 2008-2016

Źródło: Seventh report on economic, social and territorial cohesion. My Region, My Europe, Our Future, EU 2017

W obszarze 1. Gospodarka wiedzy i aktywności należy stwierdzić, że Małopolska utrzymała swoją pozycję lidera pod względem odsetka absolwentów kierunków technicznych i przyrodniczych, wysoką pozycję (po województwie mazowieckim) w zakresie nakładów na B+R z zachowaniem wyższej dynamiki wzrostu. W zakresie pozostałych wskaźników Małopolska zachowała status regionu o umiarkowanej pozycji w zakresie przedsiębiorczości i aktywności zawodowej.

W stosunku do regionów referencyjnych należy odnotować wzrost dystansu Małopolski wobec województw: łódzkiego, dolnośląskiego, wielkopolskiego w zakresie udziału nakładów publicznych na B+R w relacji do PKB. Należy jednak odnotować szybszą dynamikę wzrostu wskaźnika w województwie pomorskim w relacji do województwa małopolskiego. W przypadku nakładów przedsiębiorstw na B+R ugruntowano przewagi konkurencyjne Małopolski wobec pozostałych regionów referencyjnych. Wskaźnik przedsiębiorczości w Małopolsce, wskaźnik aktywności zawodowej oraz stopa bezrobocia według BAEL w relacji do omawianych

województw referencyjnych pozostały w okresie 2009-2016 bez zmian pozycji konkurencyjnej. Małopolska zwiększyła dystans wobec pozostałych województw w zakresie wskaźnika *Odsetek absolwentów szkół wyższych na kierunkach technicznych i przyrodniczych*.

W obszarze 2. Dziedzictwo kulturowe i przemysły czasu wolnego Małopolska utrzymuje pozycję lidera w rankingu liczby turystów zagranicznych i liczby turystów krajowych, zwiększając dystans wobec pozostałych regionów. Region nadal jest liderem pod względem liczby osób zatrudnionych w branżach związanych z turystyką i wartości brutto sektora usług turystycznych. Małopolska nadal przoduje pod względem liczby czytelników bibliotek. Pod względem liczby widzów teatrów i imprez muzycznych utrzymuje swoją wysoką 4. pozycję w kraju. W relacji do województw referencyjnych województwo małopolskie zwiększyło dystans pod względem liczby użytkowników muzeów, teatrów, bibliotek. Utrzymało jednocześnie swoją umiarkowaną pozycję w zakresie korzystania z kin.

W obszarze 3. Infrastruktura dostępności komunikacyjnej Małopolska nadal – podobnie jak w 2009 roku - pozostaje liderem w stosunku do województw referencyjnych w zakresie liczby użytkowników komunikacji miejskiej i regionalnej komunikacji kolejowej.

Tabela 7. Przewozy pasażerów komunikacją miejską w Małopolsce i województwach referencyjnych w latach 2009-2016 (mln osób)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Dolnośląskie	230	243	216	242	252	259	264	271
Łódzkie	192	190	216	255	250	255	258	300
Małopolskie	371	390	397	408	417	485	397	418
Pomorskie	291	303	293	279	285	288	292	292
Wielkopolskie	270	382	290	269	227	259	280	300

Źródło: dane BDL

Należy jednak wspomnieć, że dynamika wzrostu liczby pasażerów komunikacji miejskiej w regionie pozostaje na poziomie przeciętnym w skali kraju. W przypadku regionalnej komunikacji kolejowej należy podkreślić, że region małopolski zmniejszył swoją przewagę w stosunku do województwa pomorskiego. W transporcie lotniczym województwo małopolskie utrzymało swoją drugą pozycję w kraju pod względem liczby pasażerów, utrzymując dystans wobec regionów referencyjnych.

W obszarze 5. Rozwój miast i obszarów wiejskich region zachował swoją umiarkowaną pozycję konkurencyjną wobec województw referencyjnych we wszystkich wskaźnikach monitorujących postęp realizacji celu SRWM ze stratą wspomnianej wcześniej pozycji lidera w zakresie liczby gospodarstw ekologicznych.

W obszarze 6. Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne Małopolska zachowała pozycję regionu o przeciętnym w stanie kraju poziomie jakości środowiska naturalnego, umiarkowanym bezpieczeństwie zdrowotnym i wysokim, porównywalnym z Wielkopolską, wskaźniku zagrożenia ubóstwem relatywnym. Nie można wskazać zmiany pozycji regionu wobec regionów referencyjnych w żadnym z monitorowanych wskaźników postępu realizacji celu strategicznego.

Analiza skuteczności realizacji SRWM 2011-2020 przez samorząd województwa

W niniejszym rozdziale udzielono odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

1.4.1 Jakiego rodzaju działania podejmowane przez samorząd najefektywniej przyczyniają się do rozwoju społeczno-gospodarczego województwa?

1.4.2 W jakim stopniu działania podejmowane przez samorząd mają wpływ na osiągnięcie celów SRWM 2011-2020?

1.4.3 W jakim stopniu środki finansowe wydawane z BW przyczyniają się do realizacji SRWM?

Aktywność planistyczno-programowa Samorządu Województwa

Dokonując oceny skuteczności działań podejmowanych przez Samorząd Województwa na rzecz realizacji SRWM 2011-2020, w pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na wypracowany w Małopolsce sposób zarządzania politykami regionalnymi. Mowa tu przede wszystkim o **pakiecie programów strategicznych** oraz powiązanym z nim **Małopolskim Planie Inwestycyjnym na lata 2015-2023 (MPI)**.

Programy strategiczne (obecnie w regionie funkcjonuje ich 10) stanowią uszczegółowienie zapisów SRWM 2011-2020. W dokumentach tych zostały zidentyfikowane kluczowe działania, projekty oraz typy projektów, których realizację samorząd regionalny zamierza wspierać. W tym kontekście warto pamiętać, iż prace nad programami strategicznymi stanowiły **istotną przesłankę ukierunkowania wsparcia z poziomu RPO WM na lata 2014-2020**. Przeprowadzona w trakcie przygotowania programów strategicznych analiza popytu na projekty rozwojowe w regionie pozwoliła lepiej ukierunkować wsparcie ze środków Polityki Spójności na lata 2014-2020 alokowanych w Małopolsce.

Jak stwierdzono w SRWM 2011-2020, rozwój regionu, rozumianego jako korporacja interesów, kompetencji i wpływów różnorodnych podmiotów wymaga m.in. sprawnej koordynacji działań oraz animowania współpracy podejmowanej przez partnerów samorządu, szczególnie samorządy lokalne i kluczowe instytucje regionalne. **Próba tego rodzaju koordynacji jest pakiet programów strategicznych**, w których zidentyfikowano projekty i typy projektów za realizację, których odpowiedzialna jest nie tylko administracja regionalna, ale również podmioty od niej niezależne. Spośród 340¹² projektów i typów projektów wynikających z programów strategicznych, 115 ma być realizowanych przez podmioty zewnętrzne względem samorządu województwa, wśród których największą grupę stanowią jednostki samorządu terytorialnego (43), zaś na kolejnych miejscach uplasowały się podmioty powiązane z administracją centralną (np. GDDKiA) – 31 projektów oraz uczelnie wyższe – 21 projektów.

Szacunkowa wartość wszystkich projektów oraz typów projektów zidentyfikowanych w programach strategicznych wynosi ok. 65 mld zł, z czego ponad połowa dotyczy inwestycji planowanych w obszarze transportu i komunikacji.

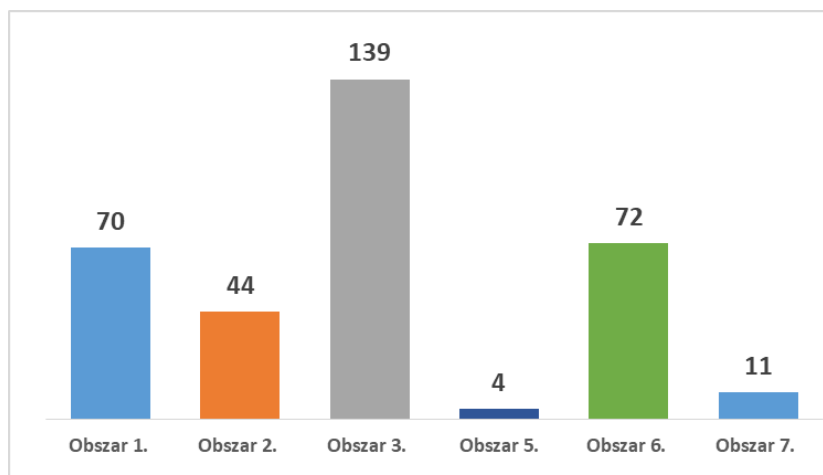
¹² W tej grupie uwzględniono również projekt *Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego (MORR)* nie zsumowany w Tabeli 7. Ze względu na zaangażowanie MORR w monitoring i ewaluację wszystkich programów strategicznych, projekt ten uznać należy za horyzontalny i w związku z tym nie został przypisany do konkretnego programu.

Tabela 7. Liczba planowanych projektów oraz ich szacunkowa wartość wg programów strategicznych

PROGRAM STRATEGICZNY	PLANOWANA WARTOŚĆ PRZEDSIĘWZIĘĆ	LICZBA PLANOWANYCH PROJEKTÓW/TYPÓW PROJEKTÓW
Transport i Komunikacja	33 798 044 951 zł	131
Regionalna Strategia Innowacji	14 888 220 928 zł	51
Ochrona Środowiska	9 711 102 046 zł	29
Kapitał Intelktualny i Rynek Pracy	2 902 555 997 zł	26
Ochrona Zdrowia	1 542 017 943 zł	26
Dziedzictwo i Przemysły Czasu Wolnego	1 402 505 087 zł	44
Włączenie Społeczne	1 003 224 626 zł	15
Obszary Wiejskie	358 900 000 zł	7
Marketing Terytorialny	59 000 000 zł	10

Źródło: dane UMWM

Wykres 15 Projekty planowane w programach strategicznych wg obszarów SRWM

Źródło: dane UMWM

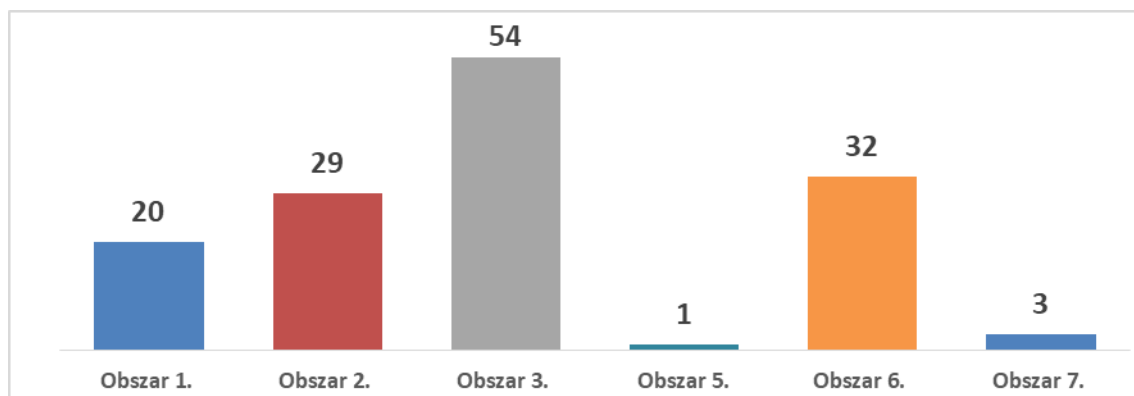
Część projektów ujętych w programach strategicznych zostało wprowadzonych również do Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Małopolskiego. W tej grupie znajduje się 30 inwestycji realizowanych/planowanych do realizacji. Są to przede wszystkim projekty wpisujące się w obszar 3. SRWM (15 projektów drogowych i 10 kolejowych) oraz dwa w obszar 6. – projekt pn. Nowa siedziba Szpitala Uniwersyteckiego Kraków - Prokocim (NSSU) oraz Przebudowa Uniwersyteckiego Szpitala Dziecięcego w Krakowie.

Zadania za realizację, których bezpośrednio odpowiada Samorząd Województwa zostały umieszczone w MPI, którego podstawę opracowania stanowiły zapisy SRWM 2011-2020 oraz programów strategicznych. Dokument ten łączy w sobie zatem cele i kierunki interwencji wynikające ze Strategii z konkretnymi działaniami inwestycyjnymi, stając się tym samym głównym instrumentem koordynacji działalności inwestycyjnej Zarządu Województwa. Należy pamiętać, że MPI koncentruje się przede wszystkim na zadaniach o znaczeniu strategicznym dla regionu, natomiast nie obejmuje bieżących zadań realizowanych przez Samorząd Województwa.

Uwzględnione w MPI działania podejmowane przez Samorząd Województwa na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego regionu obejmują zarówno działania inwestycyjne jak i działania miękkie, przede wszystkim w obszarze rozwoju gospodarczego, rynku pracy i polityki społecznej.

W systemie monitoringu MPI znajduje się 139 projektów, w tym 100 w trakcie realizacji, 30 nierozpoczętych i 9 zakończonych. Najwięcej projektów realizowanych jest lub będzie w obszarze transportu (w sumie 54), dziedzictwa i przemysłów czasu wolnego (29), bezpieczeństwa ekologicznego, zdrowotnego i społecznego (32) oraz gospodarki wiedzy i aktywności (20)¹³.

Wykres 16 Projekty MPI wg obszarów SRWM 2011-2020

Źródło: dane UMWM

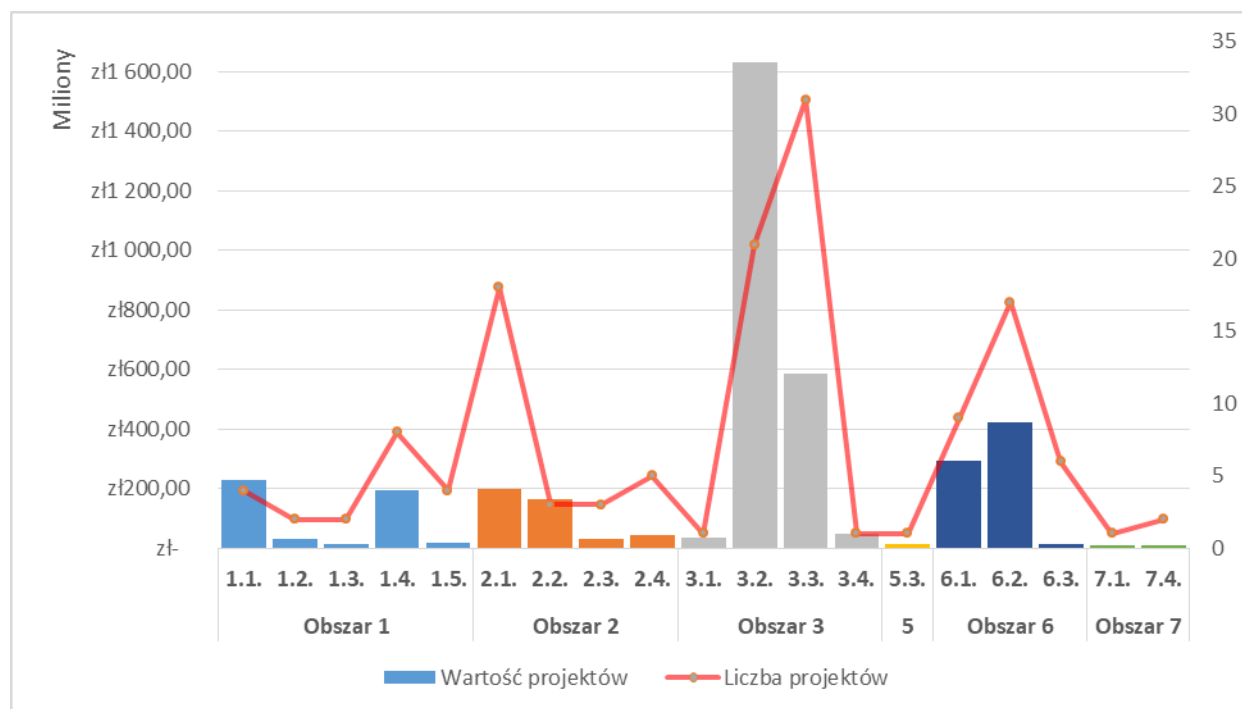
Analiza wartości planowanych przez Samorząd Województwa wydatków pokazuje, że najwięcej środków (58%) planuje się przeznaczyć na projekty w obszarze transportu, przede wszystkim wspierające wykreowanie subregionalnych węzłów transportowych (kierunek polityki SRWM 3.2 – 41% ogółu planowanych wydatków). Na drugim miejscu znalazło się wsparcie dostępności transportowej obszarów o najniższej dostępności w regionie (15% ogółu planowanych wydatków, kierunek polityki rozwoju SRWM 3.3). W kontekście tego kierunku polityki SRWM należy zwrócić uwagę, iż jest on realizowany przez największą liczbę projektów (31). Drugim pod względem planowanych wydatków obszarem SRWM, jest bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne, gdzie na działania planuje przeznaczyć się 18% ogółu środków zaplanowanych w MPI. W ramach tego obszaru największe wydatki zaplanowano na działania związane z poprawą bezpieczeństwa zdrowotnego (kierunek polityki 6.2). Na drugim miejscu pod względem ilości zaplanowanych środków w ramach tego obszaru znajduje się kierunek polityki 6.1 *Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju Małopolski*. Na kolejnych miejscach znalazły się:

- obszar 1. (12% ogółu wydatków planowanych w MPI), w ramach którego największa ilość środków zostanie przeznaczona na realizację projektów dedykowanych rozwojowi kapitału ludzkiego;
- obszar 2. (11% ogółu wydatków planowanych w MPI), w ramach którego najwięcej środków przeznaczonych zostanie na projekty z dotyczące ochrony małopolskiej przestrzeni kulturowej oraz zrównoważonego rozwoju infrastruktury i komercjalizacji usług czasu wolnego.

¹³ Stan na 31.12.2016 r.

W najmniejszym stopniu pod względem wartości projektów będą wspierane obszary 5 oraz 7. W odniesieniu do ostatniego z wymienionych obszarów warto podkreślić, iż SW podejmuje wiele działań niewpisanych do MPI, lecz stanowiących przejaw bieżącej aktywności administracji regionalnej

Wykres 17 Wartość oraz liczba planowanych projektów MPI w poszczególnych obszarach i kierunkach SRWM 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z monitoringu Programów Strategicznych

Głównym źródłem finansowania projektów przewidzianych w MPI są środki pochodzące z RPO WM (55,6%). W tym kontekście warto zwrócić uwagę, że aż 64,5% wydatków planowanych do zrealizowania przez Samorząd Województwa Małopolskiego w perspektywie 2023 roku, pochodzi ze środków Polityki Spójności przyznanych Polsce na lata 2014-2020. Świadczy to o **ogromnym znaczeniu funduszy europejskich dla polityki rozwoju prowadzonej przez samorząd regionalny**. Drugim co do wielkości (18%) źródłem finansowania jest budżet województwa, którego środki w znacznej części przeznaczone zostaną na pokrycie wkładów własnych projektów realizowanych z udziałem funduszy europejskich.

Tabela 7. Źródła finansowania projektów przewidzianych w MPI

ŹRÓDŁO FINANSOWANIA	WARTOŚĆ
Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego 2014-2020	2 224 076 503 zł
Budżet Województwa	735 467 842 zł
Inne	347 613 985 zł
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020	290 850 062 zł
Budżet państwa	125 743 325 zł
Budżet JST	85 812 263 zł
Programy EWT	54 812 366 zł
Budżet własny	48 538 150 zł

ŹRÓDŁO FINANSOWANIA	WARTOŚĆ
Program działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE+	41 631 085 zł
WFOŚiGW	15 068 406 zł
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020	10 503 564 zł
Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej	5 000 000 zł
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	3 811 796 zł
Fundusz Pracy	3 000 000 zł
Wojewódzki Wieloletni Program Rozwoju Bazy Sportowej	1 914 000 zł
Spoleczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa	1 100 000 zł

Źródło: dane z monitoringu Programów Strategicznych

Należy jednocześnie pamiętać, że część projektów ujętych w MPI przewidziana jest do realizacji w trybie konkursowym w ramach programów finansowych ze środków europejskich. Ich realizacja będzie zatem uzależniona od wyników konkursów w ramach regionalnego i krajowych programów operacyjnych oraz programów EWT na lata 2014-2020.

Wybrane działania Samorządu Województwa Małopolskiego na rzecz realizacji celów strategicznych SRWM 2011-2020

W obszarze 1. *Gospodarka wiedzy i aktywności* Samorząd Województwa Małopolskiego zrealizował lub realizuje m.in. następujące projekty: *Małopolska Chmura Edukacyjna*, *Doctus - Małopolski system stypendialny dla doktorantów*, *Regionalny Program Stypendialny*, *projekt DiAMEnT* (jego celem było stworzenie systemu pracy z uczniami zdolnymi w województwie małopolskim), *Małopolskie Talenty*, *Modernizacja Kształcenia Zawodowego w Małopolsce*. Najważniejszym projektem dotyczącym promowania nauki będzie budowa **Małopolskiego Centrum Nauki**. Będzie ono silnie podkreślało swój regionalny charakter – unikalną tożsamość i potencjał Małopolski. Otwarcie centrum planowane jest najpóźniej w 2021 r. Rokrocznie organizowana jest Małopolska Noc Naukowców. Projekt, realizowany przez województwo małopolskie we współpracy z małopolskimi uczelniami i instytutami naukowymi oraz instytucjami zaangażowanymi w promocję nauki, ma na celu organizację imprez promujących i prezentujących dokonania naukowców z Małopolski. Ponadto Samorząd Województwa wspiera regionalną przedsiębiorczość m.in. poprzez **Komisję Wspólną Samorządów Terytorialnych i Gospodarczych Małopolski**. Jej celem jest wymiana informacji i uzgadnianie opinii, które będą wykorzystywane w procesach decyzyjnych ważnych dla polityki gospodarczej województwa. Uczestnictwo w Komisji ma charakter społeczny. Prowadzono także działania miękkie, wspierające przedsiębiorczość - takie jak **Nagroda Gospodarczej Małopolski**, czy powołanie **Centrum Informacji i Promocji Biznesu**. Województwo Małopolskie od roku 2010 jest głównym partnerem organizowanego co roku **Forum Ekonomicznego** w Krynicy na mocy umowy podpisanej z Instytutem Studiów Wschodnich (organizatorem Forum).

Dobrym przykładem działań podejmowanych bezpośrednio przez Samorząd Województwa najefektywniej przyczyniających się do rozwoju społeczno-gospodarczego województwa są projekty poddane analizie w ramach **studiów przypadku**. W kontekście Obszaru 1. warto wskazać na zaangażowanie Samorządu Województwa Małopolskiego w realizację projektu **SPIN**.

Nazwa projektu SPIN - Model transferu innowacji w Małopolsce

Projekt realizowany w ramach Obszaru 1. SRWM *Gospodarka wiedzy i aktywności*.

Przedmiotem badania w ramach studium przypadku był zarówno projekt SPIN, jak i jego produkt finalny (tj. Model SPIN). Model SPIN rozumiany jest jako schemat interwencji publicznej. Z kolei projekt SPIN to konkretne przedsięwzięcie realizowane w okresie od VII 2012 roku do IX 2015 roku z udziałem Województwa Małopolskiego (Lider projektu), Uniwersytetu Jagiellońskiego, Politechniki Krakowskiej i Akademii Górniczo-Hutniczej. Celem projektu SPIN było zwiększenie intensywności transferu wiedzy (TW) i wykorzystania potencjału uczelni przez przedsiębiorstwa w Małopolsce. W ramach projektu utworzone zostały cztery Centra Transferu Wiedzy (CTW):

- Centrum Inteligentnych Systemów Informatycznych (CISI) na Akademii Górniczo-Hutniczej,
- Małopolskie Centrum Biotechnologii (MCB) na Uniwersytecie Jagiellońskim,
- Małopolskie Centrum Budownictwa Energooszczędnego (MCBE) na Politechnice Krakowskiej,
- Małopolski Ośrodek Medycyny Translacyjnej (MOMT) w Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Projekt SPIN finansowany był ze środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (priorytet VIII – Regionalne kadry gospodarki, działanie 8.2.1 – Wsparcie dla współpracy sfery nauki i przedsiębiorstw). Wartość projektu wyniosła 11 mln zł. W wyniku realizacji projektu odnotowano pozytywne zmiany w czterech obszarach: inteligentne sieci energetyczne, budownictwo energooszczędne, biotechnologia i medycyna translacyjna. Osiągnięto zakładane wskaźniki dotyczące zwiększenia intensywności transferu wiedzy i wykorzystania potencjału uczelni przez przedsiębiorstwa w Małopolsce, tj. Liczba przedsiębiorców, odbiorców i samorządów biorących udział w szkoleniach i warsztatach (623), Liczba porozumień o współpracy, umów podpisanych lub przygotowanych aplikacji wspólnie z przedsiębiorstwami/ odbiorcami lub samorządami a uczelnią (114) oraz Kontakty biznesowe mające na celu zintensyfikowanie transferu wiedzy w regionie (728).

Efekty w obszarze Inteligentne sieci energetyczne

- **Znacznie zwiększyła się liczba organizacji i osób bezpośrednio współpracujących z CISI.** Znaczny przyrost przedsiębiorców świadczy o stosunkowo skutecznym realizowaniu celów strategicznych instytucji związanych z nawiązywaniem kontaktów z nowymi jednostkami. W początkowym okresie Centrum dysponowało potencjałem w postaci czterdziestu jeden podmiotów. Po roku funkcjonowania liczba ta zwiększyła się czterokrotnie, do stu sześćdziesięciu dziewięciu. Siedemnaście z czterdziestu jeden podmiotów pozostało w najbliższym otoczeniu Centrum. Kolejnych dwanaście podmiotów było obecnych w ubiegłorocznej sieci, ale dopiero po rocznym funkcjonowaniu ośrodka została z nimi nawiązana bezpośrednia współpraca. W końcu sto czterdzieści jeden podmiotów to jednostki nowe, nieobecne w sieci zidentyfikowanej rok temu. Do grupy tej należą głównie naukowcy i jednostki badawcze (70 podmiotów) oraz przedsiębiorcy (51 podmiotów). Należy jednak podkreślić, że około 60 naukowców, którzy rozpoczęli współpracę z CISI afiliowanych jest do AGH, uczelni macierzystej Centrum.
- **Bezpośrednia współpraca z CISI zyskała nową jakość.** Niecałe 20% podmiotów bezpośrednio współpracujących z CISI wskazała Centrum jako jednego ze swoich najważniejszych partnerów w dwunastomiesięcznym okresie działalności poprzedzającym badanie. Nadal dominującą formą współpracy i transferu wiedzy w bezpośrednim otoczeniu CISI jest komunikacja, obejmująca 45% relacji, znacznie częstsze stały się jednak partnerstwa (24%).
- **Centrum jest rozpoznawalną jednostką w sieci.** Oznacza to, że wymagane są dalsze działania upowszechniające nazwę i wizerunek marki oraz wzmacniające świadomość jej marki wśród współpracowników. Czterdzieści procent przebadanych podmiotów zna markę CISI. Dodatkowo, w najbliższym otoczeniu Centrum odsetek ten jest znacznie wyższy, sięga bowiem 65%. Z jednej strony jest to bardzo pozytywna informacja. Z drugiej jednak świadczy o tym, że 35% bezpośrednich partnerów CISI nie kojarzy nazwy Ośrodka.

- **Kluczowa rola wdrożenia Modelu SPIN.** Wdrożenie Modelu miało pozytywne efekty w postaci umożliwienia lub intensyfikacji współpracy w przypadku 92% podmiotów bezpośrednio otaczających Centrum. Zgodnie z opinią zespołu wdrażającego, relacje z jedynie trzynastoma organizacjami byłyby takie same gdyby Model nie został wdrożony.

Efekty w obszarze budownictwa energooszczędnego

- **Znaczny przyrost kontaktów Centrum** (z 37 z ostatnich 3 lat w 2013 r., do 175 z ostatniego roku w 2014 r.). Świadczy to o dużej aktywności przedstawicieli MCBE w dziedzinie nawiązywania kontaktów. Przełożyło się to zarówno na wielkość sieci zidentyfikowanej w 2014 r., jak też pojawienie się w niej nowych podmiotów (dotyczy to 90% podmiotów tworzących sieć w 2014 r.).
- **Pozycja MCBE w sieci i nawiązane kontakty wskazują na konsekwentną realizację strategii związanej ze wdrożeniem Modelu SPIN.** Po pierwsze, skupiono się na rozwoju kontaktów z przedsiębiorcami. Nawiązano kontakty z licznymi dostawcami produktów, z których wielu posiada kontakty z innymi podmiotami w sieci. W otoczeniu Centrum pojawiło się wielu dostawców usług, stanowiących w BE bardzo ważne ogniwo transferu i upowszechniania wiedzy o technologii. W ramach realizacji misji edukacyjnej, nawiązano kontakty ze szkołami zawodowymi. Nieco mniejszą uwagę poświęcono w ostatnim roku kontaktom z jednostkami naukowo-badawczymi i pośrednikami, co widać na mapach otoczenia Centrum.
- **Pozycję MCBE w sieci można określić jako ważną, centralną.** Centrum posiada bezpośrednie kontakty z ważnymi podmiotami w sieci: z 63% podmiotów tworzących najbardziej powiązaną subgroupę (s(4)) i z niemal połową podmiotów tworzących subgroupę s(3). W 2014 r., w 5-krotnie większej sieci, MCBE było najczęściej wskazywanym podmiotem (54 wskazania). W rzeczywistości pozycja ta może być jeszcze silniejsza, gdyż liczne wskazania otrzymała również Politechnika Krakowska i niewykluczone, że część z nich jest "zasługą" działań prowadzonych przez MCBE lub naukowców współpracujących z Centrum.
- **MCBE stało się rozpoznawalne w sieci.** Ponad 60% podmiotów biorących udział w badaniu zadeklarowało znajomość Centrum. Szczególnie cieszy wysoka rozpoznawalność Centrum wśród badanych przedstawicieli podmiotów należących do subgroupi s(4): ponad 80%.
- **Tylko 1/3 relacji przychodzących została określona przez podmioty wskazujące MCBE jako komunikacja, wymiana informacji.** Pozostałe wskazania były oceniane jako porozumienia, partnerstwa bądź wdrożenia, a więc formy transferu wiedzy przekładające się w większym stopniu lub tożsame z wymiernymi rezultatami.
- **W przypadku ponad 3/4 kontaktów MCBE, ich zaistnienie można uznać za efekt wdrożenia Modelu SPIN.** Przedstawiciele Centrum twierdzą, że gdyby nie SPIN, nie byłoby tych kontaktów.

Efekty w obszarze biotechnologia

- **Znacznie wzrosła liczba organizacji bezpośrednio współpracujących z MCB.** Nawiązano i rozwinięto aż 151 kontaktów, z czego 136 objęło nowe organizacje, a 15 było zainicjowanych przez kierownictwo Centrum jeszcze przed rozpoczęciem wdrażania Modelu SPIN.
- **W bezpośrednim otoczeniu MCB nastąpił istotny wzrost organizacji międzynarodowych.** W 2013 roku stanowiły one 33% kontaktów Centrum, a rok później - ponad 40%. Wśród różnych partnerów MCB, organizacje międzynarodowe stanowią kategorię, która najsilniej wzrosła dzięki wdrożeniu Modelu SPIN. Nawiązywanie tego typu relacji wymaga poważnych nakładów finansowych (np. na udział w międzynarodowych konferencjach czy wyjazdach studyjnych), które Centrum mogło ponieść dzięki projektowi SPIN.
- **W sieci otaczającej MCB nastąpił wzrost odsetka urzędów centralnej administracji publicznej zajmujące się dystrybucją grantów, oraz lasów państwowych.** Wzrost pierwszej kategorii oznacza, że w sieci panuje większa świadomość w zakresie pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania. Wzrost drugiej kategorii świadczy o możliwym profilu wdrożeń w ramach tzw. białej biotechnologii, a nie wyłącznie czerwonej (najwięcej wdrożeń w sieci odnotowują szpitale kliniczne, a najwięcej firm

- wdrożeniowych to laboratoria rozwijające technologie w ramach czerwonej biotechnologii).
- **W ciągu roku wdrożenia modelu SPIN pozycja MCB urosła do zdecydowanego lidera sieci.** Świadczy o tym centralność MCB (MCB było organizacją najczęściej wskazywaną jako kluczowy partner), wysoka wartość Indeksu Transferu Wiedzy oraz rozpoznawalność Centrum (65% przebadanych podmiotów rozpoznało Centrum).
- **Nadal największym wyzwaniem w sieci otaczającej MCB i w samym Centrum pozostaje komercjalizacja tworzonych rozwiązań technologicznych.** W sieci dominują bowiem jednostki badawcze, a najsilniej powiązane organizacje łączą głównie wspólne projekty badawcze o raczej podstawowym charakterze, a nie stosowane i komercjalizacyjne.

Efekty w obszarze medycyna translacyjna

- **Znacznie zwiększyła się liczba organizacji i osób bezpośrednio współpracujących z MOMT.** W ubiegłym roku Centrum dysponowało potencjałem w postaci dwudziestu czterech podmiotów. Po roku funkcjonowania liczba ta zwiększyła się prawie dwukrotnie, do czterdziestu czterech podmiotów. Dziewiętnaście z dwudziestu czterech ubiegłorocznych podmiotów pozostało w najbliższym otoczeniu Centrum. Kolejnych sześć podmiotów było obecnych w ubiegłorocznej sieci, ale dopiero po rocznym funkcjonowaniu ośrodka została z nimi nawiązana bezpośrednia współpraca. W końcu dziewiętnaście podmiotów to jednostki nowe, nieobecne w sieci zidentyfikowanej rok temu. Do grupy tej należą głównie przedsiębiorstwa (9 podmiotów) oraz zagraniczne ośrodki badawcze (6 podmiotów). Przyrost współpracowników świadczy o efektywnym realizowaniu celów strategicznych instytucji związanych z nawiązywaniem kontaktów z nowymi jednostkami oraz nastawieniu na wdrażanie lub komercjalizację technologii.
- **Bezpośrednia współpraca z MOMT zyskuje nową jakość.** Prawie połowa podmiotów bezpośrednio współpracujących z MOMT wskazała Centrum jako jednego ze swoich najważniejszych partnerów w dwunastomiesięcznym okresie działalności poprzedzającym badanie. Nadal dominującą formą współpracy i transferu wiedzy w bezpośrednim otoczeniu MOMT jest komunikacja, obejmująca 46% relacji, znacznie częstsze stały się jednak partnerstwa (37%).
- **Bezpośredni partnerzy MOMT to jednostki o wyższym potencjale.** W ubiegłorocznych badaniach zidentyfikowano 5 podmiotów należących do tzw. subgrupy s(3) - jednostek najbardziej atrakcyjnych jako partnerów współpracy. W tegorocznych badaniach w bezpośrednim otoczeniu Centrum znajduje się już 7 takich jednostek. Pięć z tych jednostek było obecnych w ubiegłorocznej sieci, dwie natomiast stanowią nowo nawiązane kontakty Centrum.
- **Kluczowa rola wdrożenia Modelu SPIN.** Wdrożenie Modelu miało pozytywne efekty w postaci umożliwienia lub intensyfikacji współpracy w przypadku 93% podmiotów bezpośrednio otaczających Centrum. Zgodnie z opinią zespołu wdrażającego, relacje z jedynie trzema organizacjami byłyby takie same gdyby Model nie został wdrożony. Sugeruje to, iż pomoc w postaci środków publicznych jest konieczna, szczególnie na wczesnym etapie tego typu inicjatyw.

Ważnym przedsięwzięciem z punktu widzenia potrzeb wspierania przedsiębiorczości jest inicjatywa **Centrum Business in Małopolska (CeBiM)**, której celem jest usprawnienie obsługi inwestora i eksportera oraz promocja gospodarcza regionu. Niewątpliwie wartością dodaną jest realizacja tego przedsięwzięcia w partnerstwie, które tworzą: instytucja rozwoju regionalnego – Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A., Województwo Małopolskie, Krakowski Park Technologiczny Sp. z o.o. oraz Małopolskie Parki Przemysłowe Sp. z o.o. Podmiot prowadzi działania mające na celu poprawę oferty inwestycyjnej regionu Małopolski oraz Krakowa (m.in. posiada największą bazę terenów inwestycyjnych w Małopolsce), oferujący kompleksowe usługi informacyjne dla inwestorów w zakresie inwestycji zagranicznych oraz eksportu, prowadzi analizy i publikuje aktualne dane o gospodarce regionu. W perspektywie 2007-2013, korzystając ze środków MRPO 2007-2013

CeBiM zrealizował szereg projektów, m.in. ukierunkowanych na wzmocnienie marki i pozycji Małopolski, promowaniu regionalnej oferty inwestycyjnej, wspierania eksportu:

- *Business in Małopolska - Partnership Network*: wzmocnienie marki i pozycji Małopolski na Wschodzie Europy. Podstawowym założeniem projektu było otwarcie przedstawicielstw Małopolski na Ukrainie, w rosyjskim Obwodzie Kaliningradzkim oraz przy łotewskiej Bałtyckiej Akademii Międzynarodowej w celu kojarzenia partnerów biznesowych, pogłębiania współpracy oraz wzmacniania kontaktów pomiędzy instytucjami mającymi wpływ na współpracę gospodarczą;
- *Projekt Business in Małopolska. Grow with us!*: promocja wybranych obszarów gospodarki - branże biotechnologii, nowoczesnych technologii oraz usług wspólnych i pod tym kątem wzmocnienie wizerunku Małopolski w międzynarodowym środowisku;
- *Business in Małopolska. Inwestycja w Przyszłość*: propagowanie i utrwalenie marki gospodarczej regionu na rynkach zagranicznych, poprzez promocję potencjału inwestycyjnego i eksportowego Małopolski;
- *Business in Małopolska*: stworzenie i utrzymanie wizerunku Małopolski jako miejsca atrakcyjnego dla inwestorów;
- *Invest in Małopolska*: promowanie regionalnej oferty inwestycyjnej na rynkach zagranicznych;
- *Promocja Małopolskiej Oferty Eksportowej na arenie międzynarodowej*: promowanie małopolskiej oferty eksportowej oraz zbudowanie systemu monitorowania i wspierania działań eksportowych.

Nazwa projektu: Business in Małopolska - Partnership Network (MRPO)

Projekt realizowany w ramach Obszaru 7. SRMW Zarządzanie rozwojem województwa.

Projekt Business in Małopolska - Partnership Network zrealizowany był w latach 2012 - 2015. Celem działań było wzmocnienie marki i pozycji Małopolski na Wschodzie. Projekt był realizowany przez Małopolską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A., Województwo Małopolskie, Fundację „Victoria” z Kaliningradu, Bałtycką Akademię Międzynarodową (BIA) z Rygi oraz Izbę Przemysłowo Handlową we Lwowie. Projekt otrzymał dofinansowanie w wysokości ponad 1,5 mln zł z MRPO 2007-2013 w ramach działania 8.2 Budowanie pozycji Małopolski w europejskich sieciach współpracy. Celem działania 8.2 MRPO był wzrost konkurencyjności i atrakcyjności Małopolski na rynku krajowym i zagranicznym oraz wspieranie zrównoważonego rozwoju gospodarczego regionu poprzez aktywny udział Województwa Małopolskiego w działaniach realizowanych w ramach europejskich sieci współpracy. Podstawowym celem projektu było otwarcie przedstawicielstw Małopolski na Ukrainie, w Rosji i na Łotwie. Dzięki powstałej sieci współpracy możliwe było kojarzenie partnerów biznesowych, a także wzmocnienie promocji gospodarczego potencjału Małopolski. Małopolska stała się pierwszym polskim regionem posiadającym zagraniczną sieć instytucji działających m.in. na rzecz wsparcia małopolskiego eksportu i internacjonalizacji przedsiębiorstw. Na podstawie prowadzonych badań terenowych i analiz dokumentacji można wskazać, że projekt rozpoczął całkowicie nowy sposób podejścia do zagadnienia promocji gospodarczej i pracy w strukturach współpracy międzynarodowej, zmierzając do doskonalenia działań bezpośrednich, nastawionych na kontakt z konkretnymi przedsiębiorstwami, a także wykorzystujący najlepsze przykłady działań promocyjnych i informacyjnych na terenie Małopolski. Realną pomocą dla lokalnych przedsiębiorców były również z praktyczne opracowania - raporty informacyjno-analitycznych dla Rosji, Ukrainy i Łotwy dotyczące warunków prowadzenia działalności gospodarczej w tych krajach.

W kolejnych latach wdrażania SRWM planowana jest kontynuacja organizacji wydarzeń promujących przedsiębiorczość i postawy przedsiębiorcze, promocja przedsiębiorczości i oferty Województwa Małopolskiego dla start-up'ów oraz programy akceleracyjne dla start-up'ów, organizacja Małopolskiego Festiwalu Innowacji, promocja marki „Business in Małopolska” na arenie krajowej i międzynarodowej poprzez profesjonalną, ukierunkowaną na kluczowe branże Województwa Małopolskiego promocję gospodarczą.

Wśród inicjatyw realizowanych przez Samorząd Województwa Małopolskiego w zakresie promocji i wspierania przedsiębiorczości należy także zwrócić uwagę na:

- program **Małopolska – tu technologia staje się biznesem** (4 edycje w latach 2013-2016; 55 tys. uczestników), którego celem było wzmocnienie potencjału i zwiększenie liczby wydarzeń i spotkań technologicznych, tzw. tech-eventów, a przez to rozwój społeczności start-upowej w regionie;
- **Światowy Tydzień Przedsiębiorczości w Małopolsce** - w ramach przedsięwzięcia promowano przedsiębiorczość i zachęcano młode osoby do zakładania własnej działalności i do kreatywności. W latach 2014 - 2016 roku partnerami ŚTP w Małopolsce było 138 partnerów, którzy zorganizowali blisko 800 aktywności, które przyciągnęły 30 tys. uczestników;
- **Małopolski Festiwal Innowacji**, którego celem jest wsparcie i promocja innowacyjnych i przedsiębiorczych postaw oraz wzmacnianie współpracy na linii nauka – biznes a także wsparcie komercjalizacji innowacyjnych pomysłów i rozwiązań technologicznych w regionie;
- **Małopolska na targach innowacji**, w ramach której Samorząd Województwa zapewnił kilkudziesięciu małopolskim firmom udział w międzynarodowych targach odbywających się w Polsce;
- **Forum Nowej Gospodarki** – impreza organizowana wspólnie z Województwem Śląskim, AGH, Euro InnoPark Sp. Z o.o. Forum to stała debata o tematyce gospodarczej o zasięgu ponadregionalnym.

Działania podejmowane w obszarze 1. SRWM przez Samorząd Województwa były ukierunkowane również na podnoszenie jakości kształcenia zawodowego. Przykładem może być kompleksowy projekt Modernizacja kształcenia zawodowego w Małopolsce.

Nazwa projektu: Modernizacja kształcenia zawodowego w Małopolsce

Projekt realizowany w ramach Obszaru 1. SRWM *Gospodarka wiedzy i aktywności*.

Projekt realizowany był w ramach priorytetu IX PO KL Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach działanie 9.2. *Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego*. Na realizację projektu zostało przeznaczone ponad 154 mln zł. W celu poprawienia sytuacji w szkolnictwie zawodowym Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego we współpracy z powiatami oraz innymi instytucjami odpowiedzialnymi za oświatę i rynek pracy, a także przedsiębiorcami, opracował i wdrożył spójny i kompleksowy program „Modernizacja kształcenia zawodowego w Małopolsce”. W projekcie wzięło udział 37 partnerów, w tym wszystkie 19 powiatów województwa małopolskiego i 3 miasta na prawach powiatu (Kraków, Tarnów, Nowy Sącz), 3 gminy (Niepołomice, Lipnica Wielka i Żegocina) oraz 12 innych podmiotów prowadzących szkoły. Realizowany w latach 2010–2015 cykl kursów, szkoleń i staży, przygotowujących do zawodów i pozwalających nabyć nowe umiejętności przyniósł efekty większe niż oczekiwano. W ramach projektu uczniowie otrzymali 151 549 certyfikatów, uprawnień i zaświadczeń o nabytych umiejętnościach - ponad trzydzieści razy więcej niż zakładane na początku programu 5 tys. Spośród wszystkich certyfikatów 28% (42 325) wymagało zdania egzaminu. Z przedsiębiorcami przy wdrażaniu projektów rozwojowych współpracowało 225 szkół, co przy zakładanych na początku 160 oznacza wykonanie wskaźnika w 141%. W stażach i praktykach uczestniczyło 33 984 uczniów, co przy zakładanych 28 500 stanowi 119%. Do 31 marca 2015 r. wsparcia udzielono 71 665 uczniom, co stanowiło 64,5% wszystkich uczniów kształcących się w

małopolskich szkołach zawodowych od września 2010 r. do marca 2015 r.

Szkoły zdobyły nowe doświadczenia oraz zostały wyposażone w nowoczesny sprzęt. Projektem objęto 279 placówek. Szkoły dostały urządzenia do praktycznej nauki zawodu (np. wyposażenie pracowni gastronomicznych, spawania, diagnostyki samochodowej czy projektowania w budownictwie) oraz sprzęt techno-dydaktyczny (np. programy komputerowe czy tablice multimedialne) za łączną kwotę 14,5 mln zł. Końcowe efekty przerosły początkowe założenia w przypadku 221 szkół (lub placówek oświatowych) wyposażonych w sprzęt techno-dydaktyczny, co przy wymaganym wskaźniku co najmniej 50 szkół lub placówek oznacza realizację na poziomie 442%. Z kolei 200 szkół wyposażono w nowoczesne materiały dydaktyczne, co stanowiło 100% zakładanego wskaźnika.

Pomimo niżu demograficznego, poprawiły się wskaźniki dotyczące szkolnictwa zawodowego. O 4,2% wzrósł odsetek absolwentów gimnazjów podejmujących naukę w szkołach zawodowych w Małopolsce, a o 10% odsetek uczniów szkół zawodowych w porównaniu do ogólnej liczby uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych. Zdawalność egzaminów zawodowych wzrosła o zakładane w programie 1,5%. Zmniejszyła się skala bezrobocia wśród absolwentów - o 18 punktów procentowych wzrosła grupa absolwentów, którzy po ukończeniu szkoły podejmowali pracę lub kontynuowali naukę (albo łączyli naukę z pracą). Natomiast o 9% spadł odsetek absolwentów, którzy nie pracowali ani nie uczyli się.

W obszarze 2. *Dziedzictwo kulturowe i przemysły czasu wolnego* inwestycje w latach 2009-2016 obejmowały m.in. takie projekty i zadania, jak: *Wirtualne Muzea Małopolski* (digitalizacja zbiorów muzealnych), *Małopolski System Informacji Turystycznej (MSIT)*, *Bon Kultury* (jego zadaniem jest rozszerzenie oferty edukacyjnej publicznych instytucji kultury w celu kształcenia i rozwijania kompetencji kulturowych i kreatywnych), *Małopolska Gościinna* (otwarty konkurs ofert dla organizacji pozarządowych oraz podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego na realizację zadań publicznych Województwa Małopolskiego w dziedzinie turystyki), *Mecenat Małopolski* - konkurs dla podmiotów realizujących zadania publiczne w dziedzinie kultury i dziedzictwa regionalnego czy *Kapliczki Małopolski* (wsparcie prac przy zabytkowych kapliczkach). W ramach programu *Ochrona zabytków Małopolski* w latach 2014-2016 z budżetu województwa wsparto 348 projektów na kwotę 8,8 mln zł. W ramach kampanii województwa *Małopolska. Wszystko gra* wspierane są promocyjnie najciekawsze wydarzenia kulturalne i sportowe w regionie. Z budżetu województwa realizowane są m.in. takie programy sportowe jak: *Już płynam*, *Jeżdżę z głową* (nauka jazdy na nartach i snowboardzie dla dzieci), *Sportowa Małopolska* (projekt promujący sport w Małopolsce podczas imprez najwyższej rangi).

Należy również pamiętać o systematycznym inwestowaniu przez samorząd regionalny w rozwijanie istniejących oraz tworzenie nowych wojewódzkich instytucji kultury. W tym miejscu warto chociażby wspomnieć o budowie nowej siedziby Cricoteki, Małopolskiego Ogrodu Sztuki, oraz rewitalizacji zabytkowego obiektu Teatru im. J. Słowackiego przy ul. Radziwiłłowskiej 3 w Krakowie. Analiza MPI wskazuje, iż ten kierunek inwestowania będzie kontynuowany również w kolejnych latach.

W kolejnych latach wdrażania SRWM planowane są również dalsze działania miękkie, realizowane przez SW: „Made in Małopolska” – wzrost rozpoznawalności Małopolski jako marki budowanej w oparciu o potencjał marek różnych branż działających w regionie, rozbudowa systemu informatycznego Wirtualne Muzea Małopolski, stworzenie nowoczesnej platformy cyfrowej, która ułatwi dostęp do informacji z dziedziny turystyki, zaplanowanie podróży, umożliwi pobranie materiałów informacyjnych o Małopolsce, a także ułatwi samodzielne zwiedzanie regionu.

Jednym z flagowych projektów realizowanych przez Województwo Małopolskie jest bez wątpienia MSIT – Małopolski System Informacji Turystycznej.

Nazwa projektu: Małopolski System Informacji Turystycznej (MSIT)

Projekt realizowany w ramach Obszaru 2. *Dziedzictwo i przemysły czasu wolnego.*

Projekt realizowany był w latach 2007-2012 w ramach Listy Indykatorywnych Projektów Kluczowych MRPO 2007-2013, działanie 3.1. *Rozwój infrastruktury turystycznej, Schemat A. Budowa regionalnego systemu informacji turystycznej.* Całkowita wartość kosztów kwalifikowanych wyniosła ponad 16 mln zł kosztów kwalifikowanych operacji. Celem projektu było zbudowanie zintegrowanego systemu informacji turystycznej dla podniesienia jakości usług i stopnia satysfakcji klientów, a także dostarczenie kompleksowej i rzetelnej informacji jako elementu aktywnej polityki marketingowej i promocyjnej regionu.

Do efektów projektu można zaliczyć: dostosowanie informacji turystycznej do światowych standardów oraz ujednolicenie standardu IT w całym województwie; wzrost liczby osób korzystających z usług informacji turystycznej; zwiększenie stopnia dostępności informacji turystycznej, również dla osób niepełnosprawnych; zwiększenie stopnia wykorzystania atrakcyjności turystycznej województwa, w tym również obszarów rzadziej odwiedzanych przez turystów (skierowanie ruchu turystycznego do mniej uczęszczanych miejsc). System służy obecnie indywidualnym turystom, organizatorom wypoczynku – touroperatorom, biuram podróży, pośrednikom działającym w turystyce, animatorom życia turystycznego i kulturalnego, a także mieszkańcom województwa małopolskiego.

W obszarze 3. *Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej* SW zrealizował inwestycję kluczową dla przedstawionego wyżej w niniejszym rozdziale sukcesu Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej – zakup taboru do obsługi uruchomionych linii (16 pociągów). Ponadto zakupiono tabor do obsługi innych połączeń regionalnych (10 pociągów).

Przykładem projektu wpływającego na rozwój społeczno-gospodarczy regionu finansowanego ze środków unijnych był projekt obejmujący zakup pięciu nowoczesnych pociągów Acatus Plus.

Nazwa projektu: Zakupy taboru kolejowego (zakup pięciu nowoczesnych pociągów Acatus Plus) – 60 mln zł (MRPO - beneficjent Województwo Małopolskie) w powiązaniu z projektem Budowa połączenia kolejowego MPL "Kraków - Balice" z Krakowem, odcinek Kraków Główny - Mydlniki – Balice (PO IiŚ 2007-13)

Projekt realizowany w ramach Obszaru 3. SRWM *Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej.*

Projekt realizowany był w ramach działania 4.2. *Zwiększenie roli transportu zbiorowego w obsłudze regionu, Schemat B: Tabor kolejowy* MRPO 2007 – 2013. Beneficjentem projektu było Województwo Małopolskie. Celem głównym projektu była poprawa i wzmocnienie systemu kolejowych regionalnych przewozów pasażerskich na terenie województwa małopolskiego poprzez odnowę parku taborowego, co pozwoliło poprawić jakość usług w zakresie kolejowego ruchu regionalnego m.in. poprzez podniesienie komfortu podróżowania, skrócenie czasów przejazdów, przyczyniając się do zwiększenia atrakcyjności gospodarczej Małopolski.

W ramach projektu zakupiono czteroczłonowy częściowo niskopodłogowy normalnotorowy elektryczny zespół trakcyjny produkcji polskiej. Budżet inwestora wyniósł w postępowaniu ponad 390 mln zł. Bezpośrednim efektem projektu są: dostrzegalny rozwój Międzynarodowego Portu Lotniczego Kraków-Balice poprzez zwiększenie liczby osób korzystających z usług portu lotniczego; poprawa jakości podróżowania mieszkańców regionu oraz turystów; zmniejszenie negatywnego wpływu na środowisko poprzez przejęcie ruchu pasażerskiego przez transport kolejowy z gałęzi transportu mniej przyjaznych dla środowiska (przede wszystkim transportu drogowego) oraz poprawa bezpieczeństwa podróży w wyniku realizowanych projektów komplementarnych w infrastrukturę kolejową. Dzięki realizacji zakupów nowego taboru możliwe było zrealizowanie kolejnych projektów inwestycyjnych w linie kolejowe i przystanki w regionie.

Badania terenowe pokazały osiągnięcie dodatkowych efektów w postaci realizacji projektów komplementarnych: korzystając ze wzmożonego ruchu turystycznego Miasto Kraków wprowadziło bilet zintegrowany Kraków-2012. Projekt był komplementarny do projektu 70-minutowego biletu aglomeracyjnego, w ramach którego możliwe było skorzystanie z połączenia SKA jak i komunikacji miejskiej w Krakowie.

W kolejnych latach wdrażania SRWM planowane jest dalsze uzupełnianie taboru o 17 elektrycznych zespołów trakcyjnych do obsługi połączeń regionalnych. Poza inwestycjami w zakup taboru Samorząd Województwa zabezpieczył także środki w RPO WM 2014-2020 na przeprowadzenie rewitalizacji linii kolejowej nr 117 odcinek Kalwaria Zebrzydowska Lanckorona – Wadowice – granica województwa. W ramach Kontraktu Terytorialnego wynegocjowano szereg inwestycji finansowanych ze środków krajowych zwiększających dostępność kolejową regionu, np. prace na linii kolejowej E-30 na odcinku Kraków Główny Towarowy – Rudzice wraz z dobudową torów linii aglomeracyjnej, prace na linii kolejowej nr 93 na odcinku Trzebinia – Oświęcim – Czechowice Dziedzice – odcinki na terenie województwa małopolskiego, budowa nowej linii kolejowej Podłęże – Szczyrzyc – Tymbark/Mszana Dolna oraz modernizacja istniejącej linii kolejowej nr 104 Chabówka – Nowy Sącz w ramach projektu Budowa nowej linii kolejowej Podłęże – Szczyrzyc – Tymbark/Mszana Dolna oraz modernizacja odcinka linii kolejowej Nowy Sącz – Muszyna – granica państwa i Chabówka – Nowy Sącz. Należy jednak podkreślić, że zgodnie z zapisami Kontraktu Terytorialnego, za realizację tych zadań odpowiedzialna jest strona rządowa.

W obszarze infrastruktury drogowej Samorząd przeprowadził szereg projektów budowy obwodnic w ciągu dróg wojewódzkich, w tym w miejscowościach: Proszowice, Zembrzyce, Dobczyce, Podegrodzie, Szczurowa, Wojnicz oraz zmodernizował drogi wojewódzkie. Łącznie **zmodernizowano ponad 250 km dróg wojewódzkich**. Inwestycje te przyczyniły się do zwiększenia przepustowości ruchu tranzytowego, wyprowadzenia go z centrów miast, poprawy jakości życia mieszkańców miejscowości, w których wybudowano obwodnice. W kolejnych latach wdrażania SRWM planowane są dalsze inwestycje, m.in.: budowa nowego węzła na autostradzie A4 w Podłężu oraz połączenie Niepołomickiej Strefy Inwestycyjnej z siecią dróg międzynarodowych, budowa połączenia autostrady A4 z drogą krajową Nr 4 - węzeł „Bochnia”, budowa połączenia autostrady A4 z drogą wojewódzką Nr 975 - węzeł „Wierzchosławice”, budowa połączenia węzła autostrady A4 w Wierzchosławicach ze Strefą Aktywności Gospodarczej w Tarnowie. Zaplanowano także budowę dalszych 15 obwodnic i modernizację 37 odcinków dróg wojewódzkich.

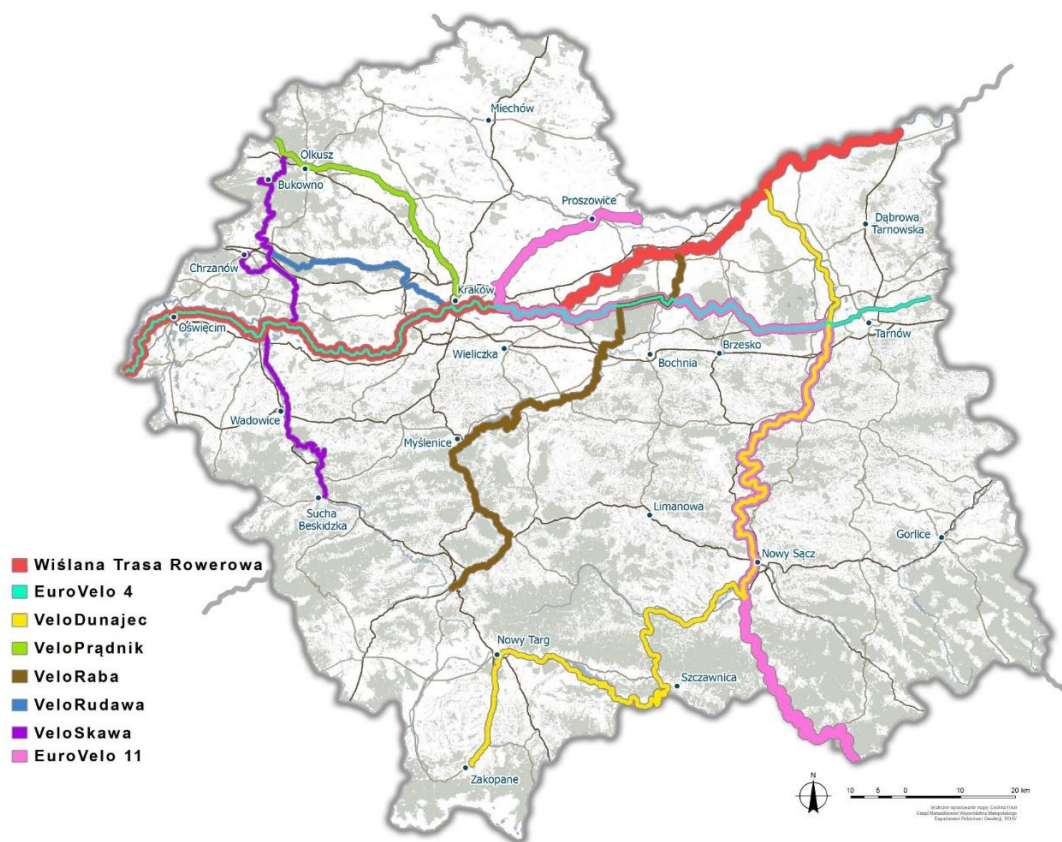
Dużym sukcesem SW w obszarze 3. SRWM jest także wprowadzenie *Małopolskiej Karty Aglomeracyjnej – systemu zarządzania transportem zbiorowym w województwie małopolskim* oraz projektu ITS Zintegrowany

System Sterowania Ruchem w Małopolsce. Projekty te przyczyniły się do podniesienia udziału komunikacji zbiorowej w przewozie osób oraz zmniejszenia wypadkowości w regionie.

Samorząd Województwa zrealizował także szereg bezpośrednich interwencji odnoszących się do społeczeństwa informacyjnego. Są to przedsięwzięcia: *Zintegrowany system informatyczny wspomagający zarządzanie Województwem Małopolskim*, *Rozbudowa systemu udostępniania e-usług publicznych w administracji publicznej w Małopolsce – etap I*, *Budowa zintegrowanych systemów informatycznych do zarządzania i monitoringu satelitarnego w Małopolsce*.

Istotne są także inwestycje SW w obszarze budowy **tras rowerowych**. Uwagę zwraca w szczególności zapisany w MPI projekt pn. *Budowa Zintegrowanej Sieci Tras Rowerowych w Województwie Małopolskim*, który zakłada stworzenie 8 tras rowerowych o łącznej długości ok. 965 km. W ten sposób ma zostać utworzona sieć głównych tras rowerowych, przebiegających przez całe województwo i łączących główne jego ośrodki. Zadanie, którego całkowita wartość wynosi 156 mln zł, realizowane jest przez Województwo Małopolskie (samodzielnie lub w partnerstwie z innymi podmiotami), zaś głównymi źródłami jego finansowania są: RPO WM, budżet województwa, WFOŚiGW oraz budżet państwa. Do końca 2016 roku powstał 175 kilometrowy odcinek Wiślanej Trasy Rowerowej oraz 15 kilometrowy odcinek trasy Velo Dunajec, łącznie 190 kilometrów tras rowerowych.

Mapa 2 Przebieg planowanych do realizacji tras rowerowych w Małopolsce

Istotny jest również fakt, iż Samorząd Województwa przewidział w ramach RPO WM wsparcie dla budowy sieci lokalnych tras turystycznych (poddziałanie 6.1.4; alokacja: ok. 45 mln zł). Co do zasady, lokalne trasy rowerowe muszą stanowić spójną i przemyślaną całość, zaś do dofinansowania wybierane będą wyłącznie te projekty tras, które zapewnią łączność z siecią głównych tras rowerowych. Tego typu podejście, wzmacniające nie tylko zaangażowanie lokalnych zasobów na rzecz rozwoju regionu, ale również kompleksowość i efektywność podejmowanej interwencji publicznej, zasługuje na jednoznacznie pozytywną ocenę.

Z kolei w odniesieniu do kierunku polityki rozwoju 3.4 *Wsparcie instrumentów zarządzania zintegrowanymi systemami transportu*, warto przedstawić projekt objęty studium przypadku.

Nazwa projektu: Inteligentny System Sterowania Ruchem Regionu Podhalańskiego

Projekt realizowany w ramach Obszaru 4. SRWM *Krakowski Obszar Metropolitalny i inne subregiony*.

Projekt Inteligentny System Sterowania Ruchem Regionu Podhalańskiego zrealizowany został w 2011 roku przez Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie w ramach MRPO na lata 2007-2013. Całkowita wartość operacji wyniosła 4,2 mln zł, z czego wartość dofinansowania 3,1 mln zł (75% całkowitych wydatków kwalifikowanych Projektu). Operacja realizowana była w ramach działania 1.2. *Rozwój społeczeństwa informacyjnego*. Celem głównym działania 1.2. MRPO było wspieranie rozwoju Województwa Małopolskiego poprzez rozbudowę regionalnej i lokalnej infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, a także zwiększenie wykorzystania Internetu oraz innych technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT) do świadczenia usług publicznych. Podstawą realizacji projektu była potrzeba wdrożenia rekomendacji z przygotowanego na zlecenie ZDW w Krakowie „Studium Lokalizacyjno-Funkcjonalno-Ruchowe rozwoju podhalańsko-tatrzańskiego układu komunikacyjnego ze szczególnym uwzględnieniem dostępności miasta Zakopane”. W dokumencie jasno określono, iż najefektywniejszym rozwiązaniem komunikacyjnym dla regionu Podhala jest rozproszenie ruchu po istniejącej sieci drogowej, co wymagało będzie stworzenia spójnego systemu informacji drogowskazowej oraz objęcia systemem ITS (Inteligentne Systemy Transportowe) regionu Podhala. Odnosząc się do wyników Studium, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie opracował studium wykonalności projektu Inteligentny System Sterowania Ruchem Regionu Podhalańskiego i w drodze konkursu otrzymał dofinansowanie ze środków unijnych na realizację projektu.

Projekt Inteligentny System Sterowania Ruchem Regionu Podhalańskiego zakładał budowę systemu ITS, składającego się z sieci specjalistycznych urządzeń takich jak stacje monitorowania natężenia ruchu, stacje ostrzegania monitorujące warunki atmosferyczne oraz stan nawierzchni dróg, stacje monitoringu wizyjnego a także tablice informacji drogowej, połączonych ze sobą w centrum sterowania ruchem, pełniące także funkcje dystrybutora danych dla portalu internetowego funkcjonującego w wielu wymiarach (Internet, nawigacja GPS, radio, GSM), który służył będzie do przekazywania informacji użytkownikom dróg. Integralną częścią ISSRR jest mobilne centrum nadzoru ruchu operujące bezpośrednio w terenie, przekazując informacje do regionalnego centrum o sytuacji panującej na drogach. W ramach projektu zapewniono również kompletny monitoring sieci dróg krajowych i wojewódzkich regionu podhalańskiego a także wybranych dróg powiatowych. Do bezpośrednich efektów projektu można zaliczyć m.in. zwiększenie przepustowości dróg regionu podhalańskiego oraz poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego na Podhalu.

Obszar 4. *Krakowski Obszar Metropolitalny i inne subregiony* i obszar 5. *Rozwój miast i terenów wiejskich* stanowią obszary horyzontalne, dla których działania są realizowane poprzez interwencje w innych, sektorowych obszarach SRWM. Niemniej w obszarze 5. można wskazać m.in. na takie inicjatywy i projekty Samorządu Województwa jak: *Małopolski Festiwal Smaku* (jego głównym celem jest promocja produktów regionalnych z Małopolski), *Sieć Dziedzictwa Kulinarne Małopolski* (od lipca 2014 roku Małopolska należy do Europejskiej Sieci Regionalnego Dziedzictwa Kulinarne), *Zasmakuj w Małopolsce* (akcja promująca produkty regionalne). Ponadto w obszarze 5. *Rozwój miast i terenów wiejskich* działania koncentrowały się na wsparciu ze środków

PROW takich przedsięwzięć jak inwestycje w scalanie gruntów, ochronę zabytków, infrastrukturę kultury, targowiska, drogi lokalne i lokalną kanalizację i gospodarkę wodociągową. Prowadzone są także działania miękkie takie jak: konkursy na nowatorką Wieś Małopolską i Piękną Wieś Małopolską oraz spotkania informacyjne poświęcone tematyce przygotowywania programów rewitalizacji, zorganizowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, w ramach konkursu dla gmin województwa małopolskiego na opracowanie lub aktualizację programów rewitalizacji.

W obszarze 6. *Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne* Samorząd Województwa przeprowadził liczne przedsięwzięcia usuwające konsekwencje powodzi 2010 roku oraz inwestycje prewencyjne, w tym *budowa zbiornika retencyjnego Bieżanów na rzece Serafa w m. Kraków oraz budowa zbiornika Skrzyszów na potoku Korzeń.*

W obszarze bezpieczeństwa zdrowotnego zrealizowano przedsięwzięcie: **Małopolski System Informacji Medycznej - projekt pilotażowy**, którego efekty będą wdrażane w latach 2014-2020. Obecnie realizowana jest kontynuacja tego projektu pn. **Małopolski System Informacji Medycznej**, którego celem jest zwiększenie dostępności i poprawy jakości e-usług świadczonych w sektorze ochrony zdrowia poprzez unowocześnienie systemu obsługi pacjenta, ujednolicenie procesu gromadzenia danych medycznych umożliwiającego swobodną wymianę informacji pomiędzy szpitalami oraz szybszy i tańszy sposób leczenia bez konieczności powielania tych samych badań w różnych placówkach. Dotychczas system został uruchomiony w trzech małopolskich szpitalach. Ważnym elementem w zakresie poprawy bezpieczeństwa zdrowotnego są finansowane z budżetu województwa **programy profilaktyki zdrowotnej** (program dotyczący profilaktyki zakażeń pneumokokowych, program profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego, profilaktyka depresji i rozpowszechnianie postaw prozdrowotnych w obszarze zdrowia psychicznego, program w zakresie prewencji i wykrywania chorób układu krążenia, program edukacyjny na rzecz zmniejszenia umieralności na nowotwory w Małopolsce). W latach 2011-2016 z BW na programy profilaktyki zdrowotnej wydano 7,2 mln zł. Do poprawy bezpieczeństwa ekologicznego przyczynia się realizowany od roku 2009 program „Małopolskie Remizy”. W ramach tego konkursu gminy otrzymują dotacje na remonty i prace budowlane w remizach OSP. Dotychczas zmodernizowano 701 małopolskich remiz kosztem 26,5 mln zł dotacji z budżetu województwa.

Przeprowadzone interwencje przyczyniły się do zwiększenia dostępności usług medycznych oraz zmniejszenia zagrożeń wynikających z przyczyn naturalnych. Działania SW obejmowały także sfinansowanie dostosowania szpitali wojewódzkich do spełnienia wymogów unijnych.

Obszar 6. dotyczy również poprawy bezpieczeństwa społecznego dzięki integrującej polityce społecznej. Przykładem międzyinstytucjonalnych wspólnych działań na rzecz zwalczania wykluczenia społecznego był Program aktywizacji młodzieży z małopolskich ośrodków wychowawczych.

Nazwa projektu: „Samodzielne życie” – Program aktywizacji młodzieży z małopolskich ośrodków wychowawczych (komponent regionalny PO KL 2007-2013)

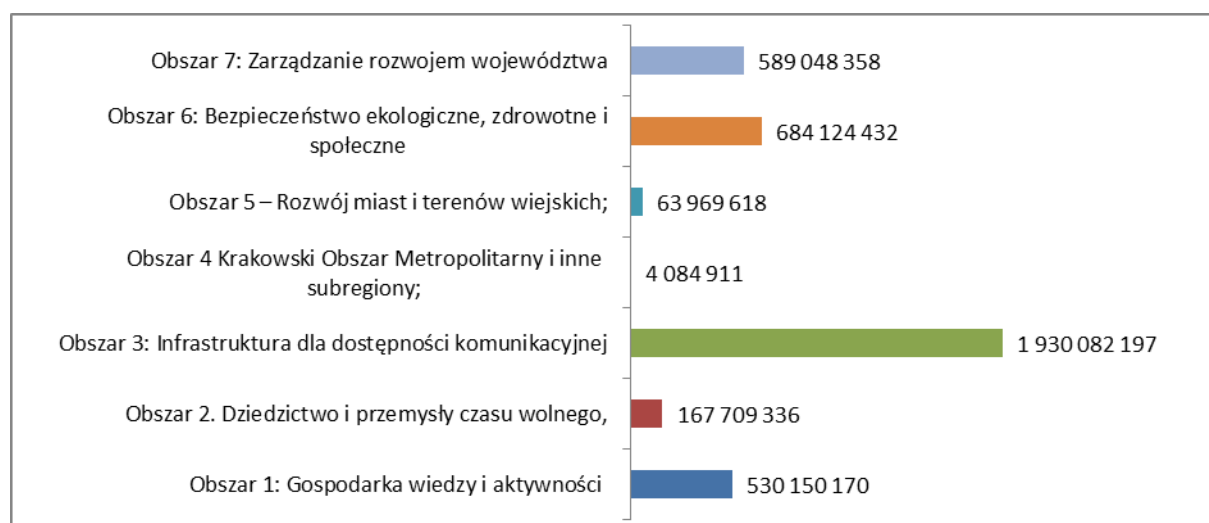
Projekt realizowany w ramach Obszaru 6. SRWM *Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne.*

Projekt realizowany był w latach 2008 - 2014 jako projekt systemowy Instytucji Pośredniczącej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki podobnie jak drugi projekt systemowym „ICT – Inspirujące – Ciekawe – Twórcze – program realizacji zajęć pozalekcyjnych w małopolskich ośrodkach wychowawczych”. Projekt zrealizowany w ramach PO KL działanie 7.2, Poddziałanie 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób

zagrożonych wykluczeniem społecznym. Budżet projektu określono na 6 mln zł. Beneficjentem projektu było Województwo Małopolskie, Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Mszanie Dolnej, Zespół Placówek Edukacyjno-Opiekuńczo-Wychowawczych w Wielkich Drogach), w porozumieniu z Miastem Krakowem (Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy dla Chłopców w Krakowie) oraz w porozumieniu ze Zgromadzeniem Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia (Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy im. Św. Siostry Faustyny w Krakowie). W ramach projektu realizowane były dodatkowe zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, pozalekcyjne i pozaszkolne, ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych oraz spotkania integracyjne, szkolenia, kursy i warsztaty, rozwijające umiejętności społeczne i zawodowe dla wychowanków dwóch placówek prowadzonych przez Województwo Małopolskie oraz dla wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego im. Św. Siostry Faustyny w Krakowie prowadzonego przez Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia i dla wychowanków Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego dla Chłopców w Krakowie prowadzonego przez Gminę Miejską Kraków. Uzasadnieniem realizacji projektu była potrzeba oddziaływania na osoby zaliczone do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, które wymagają kompleksowego wsparcia i stworzenia niezbędnych warunków do integracji ze społeczeństwem. W wyniku realizacji projektu zrealizowano szereg działań miękkich i szkoleniowych skierowanych do wychowanków młodzieżowych ośrodków wychowawczych na terenie Małopolski. Program przyczynił się do zaktywizowania w kreowaniu własnej ścieżki edukacyjno – zawodowej osób zaliczonych do grupy osób defaworyzowanych na rynku pracy.

Strukturę wydatków poniesionych z budżetu województwa z podziałem na obszary SRWM w okresie objętym oceną śródkresową odzwierciedla niniejszy wykres.

Wykres 18 Rozkład wydatków z Budżetu Województwa w latach 2011-2016

Źródło: dane Departamentu Budżetu i Finansów UMWM

Należy podkreślić, że wpływ Budżetu Województwa na realizację SRWM nie odnosi się wyłącznie do finansowania wskazanych wyżej wydatków. Średnio 35% wszystkich wydatków wskazanych na powyższym wykresie stanowią dotacje oraz gwarantowanie wkładu własnego, który kierowany jest do podmiotów podległych SW realizujących cele SRWM.

Zarówno struktura inwestycji SW jak i struktura wydatków Budżetu Województwa odpowiadają priorytetom rozwojowym ostatecznych odbiorców działań.

Jak zauważa prof. Mirosław Stec „samorząd województwa posiada funkcję bardziej cywilizacyjną niż policyjno-prawną, bardziej rozwojową niż świadcząca, bardziej ekonomiczną niż administracyjną, stosującą przede wszystkim mechanikę działania kontraktualnego i negocjacyjnego, a nie władczą, zakładającą stosowanie przymusu administracyjnego. A tym najważniejszym celem, wręcz sensem jego istnienia, stał się rozwój gospodarczy województwa (regionu) prowadzący do jego rozwoju cywilizacyjnego”¹⁴. W kontekście realizacji SRWM podstawowym działaniem Samorządu Województwa jest koordynacja wsparcia w ramach realizacji poszczególnych kierunków działań SRWM. Powyższa analiza pozwala stwierdzić, że Samorząd Województwa w tej właśnie roli odpowiada za uzyskane efekty SRWM.

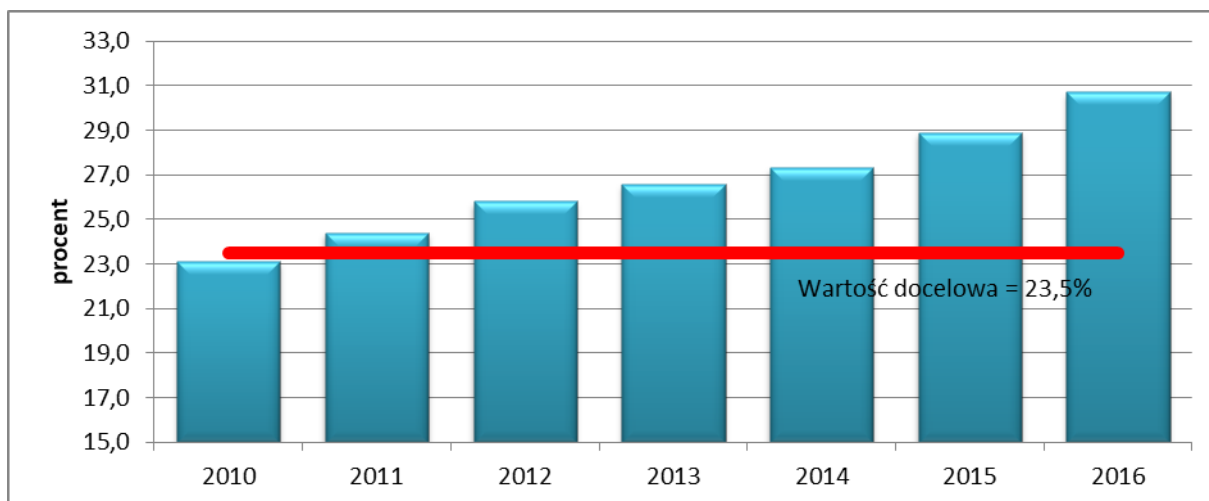
Jako miarę wpływu koordynacji działań SW można podać **szacunki efektów netto makroekonomicznego wpływu realizacji zadań SRWM z uwzględnieniem wskaźników celu głównego Strategii**. Między innymi w wyniku realizacji zadań SRWM wzrastał PKB na mieszkańca.

Szacunkowy wpływ SRWM 2011-2020 na rzeczywistość społeczno-gospodarczą regionu

Z zastosowanego w badaniu modelu ekonometrycznego wynika, że bez realizacji instrumentów SRWM oraz uruchomionych dzięki niej środków, w latach objętych oceną śródkresową **PKB na mieszkańca Małopolski** w cenach bieżących w latach 2011-2015 **byłby niższy**:

- o **11,8%** bez projektów wspartych przez fundusze strukturalne;
- o **12,2%** bez wydatków rozwojowych JST;
- o **11,6%** bez wydatków majątkowych JST.

Wykres 19 Odsetek osób wieku 24-65 lat z wykształceniem wyższym w województwie małopolskim w latach 2010-2016

Źródło: BAEL

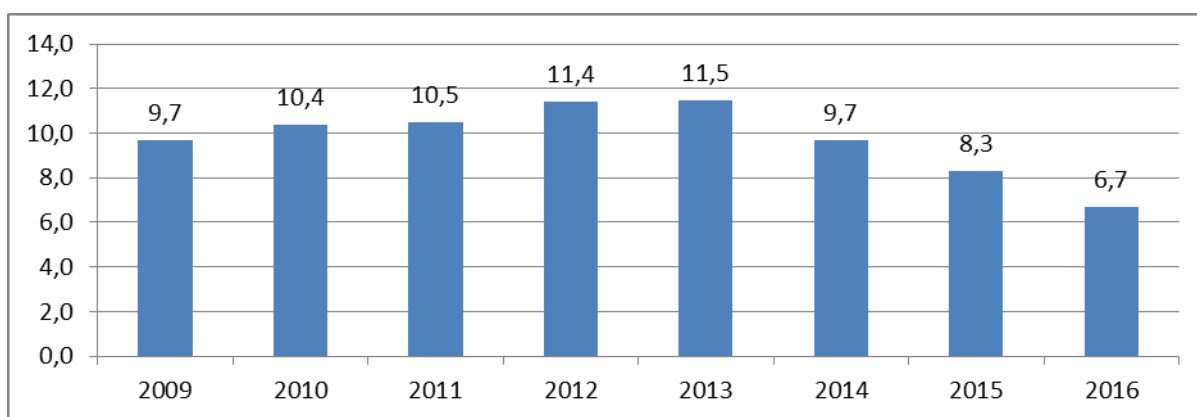
Wyniki modelowania ekonometrycznego pokazują, że odsetek osób z wyższym wykształceniem w wieku 25-64 lat w latach 2011-2015 byłby w latach 2010-2014 średnio:

¹⁴ M. Stec, *Samorząd wojewódzki w państwie unitarnym – co samorządowe, co rządowe*, [w:] Polska regionów-Polska miast, Kraków 2017, s. 86

- o **3,9 p.p. niższy** bez projektów z funduszy strukturalnych związanych z podnoszeniem poziomu wykształcenia w skali województwa;
- o **0,19 p.p. niższy** bez wydatków JST związanych z nauką w skali województwa.

Równie silne oddziaływanie działań SRWM należy odnotować w obszarze wpływu na **stopę bezrobocia**. W latach 2011-2016 stopa bezrobocia w regionie fluktuowała zgodnie z tendencjami krajowego rynku pracy, uzyskując w 2016 roku wysokość najniższą w całym okresie objętym oceną śródkresową (Wykres 2, str. 34). Oszacowany model ekonometryczny pozwolił stwierdzić, że bez wpisujących się w cele zdefiniowane w SRWM wydatków majątkowych JST stopa bezrobocia w latach 2011-2015 byłaby średniorocznie o **około 6,3 p.p.** wyższa. Należy pamiętać, że to nie jest wpływ samych funduszy strukturalnych, a przede wszystkim wpływ inwestycji JST. Sektor publiczny w Polsce, jego wydatki i dochody, to około 50% Produktu Krajowego Brutto. Składa się na nie budżet centralny i wydatki JST. Przyrost miejsc pracy jest przede wszystkim powiązany z inwestycjami.

Wykres 20 Stopa bezrobocia w województwie małopolskim w latach 2009-2016

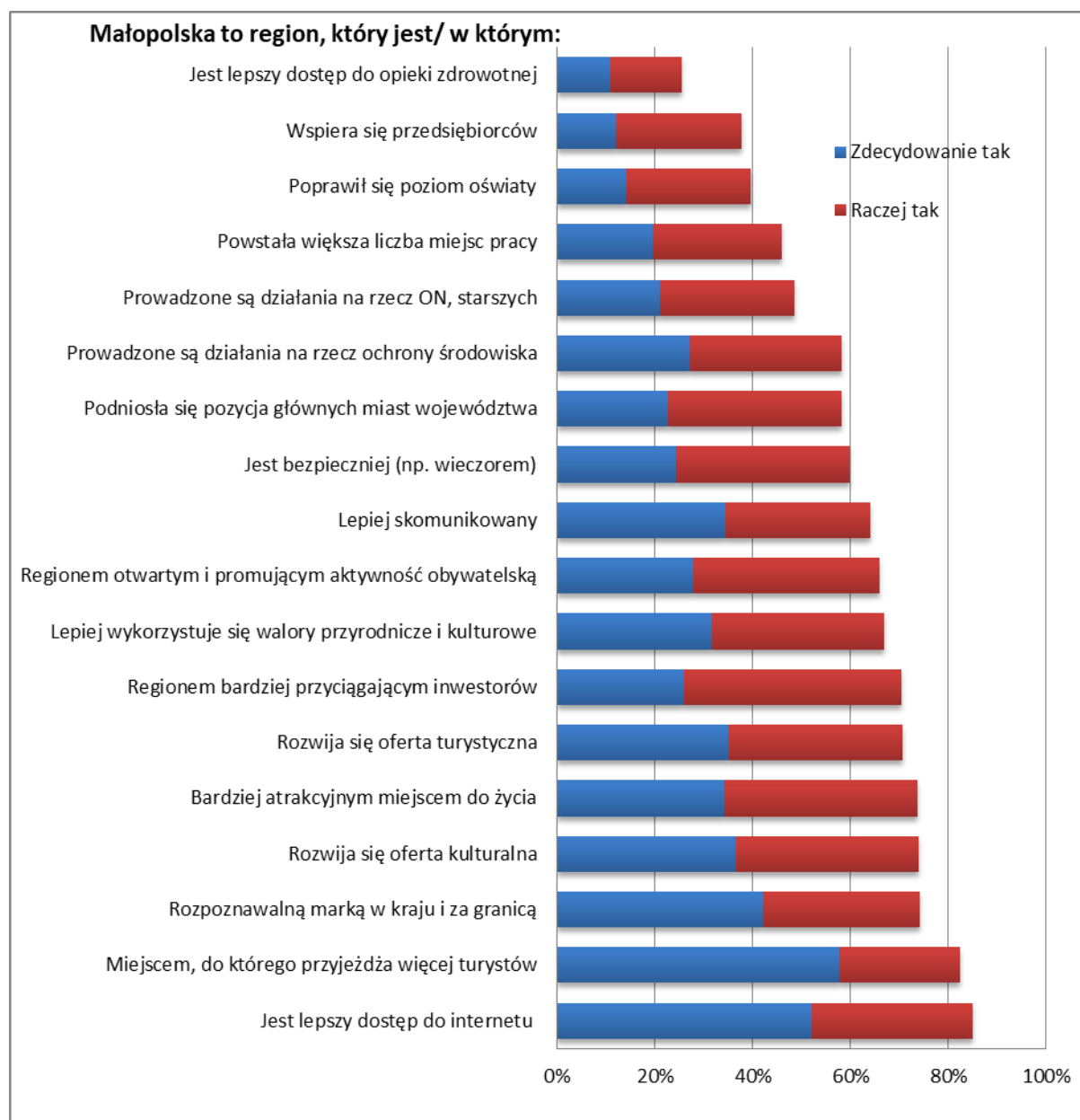

Źródło: BAEL.

Ocena działalności Samorządu Województwa Małopolskiego na rzecz realizacji SRWM w oczach mieszkańców

Miarą wpływu koordynacyjnych działań SW może też być **postrzeganie zmian w regionie w latach wdrażania SRWM przez ich odbiorców ostatecznych**, czyli mieszkańców województwa małopolskiego. Generalnie oceniają oni pozytywnie dynamikę sytuacji we wszystkich obszarach strategicznych SRWM.

Wykres 21 Ocena postrzegania zmian w regionie przez mieszkańców – rozkład odpowiedzi pozytywnych

Źródło: badanie CATI z mieszkańcami województwa małopolskiego N=384

Poniżej przedstawiono wyniki badania wśród mieszkańców przypisując zakres tematyczny pytań w kwestionariuszu do poszczególnych obszarów SRWM. Aby w sposób syntetyczny zobrazować postrzeganie zmiany w poszczególnych obszarach przez mieszkańców analizując rozkłady odpowiedzi zastosowano skalę 1-5, gdzie 1 przyznawano w sytuacji, kiedy odsetek negatywnych odpowiedzi jest wysoki z przewagą wskazań zdecydowanie negatywnych, a 5 – gdy odsetek odpowiedzi pozytywnych jest wysoki z przewagą wskazań zdecydowanie pozytywnych.

Jak wynika z tej punktowej oceny, najwyżej zmiany zachodzące w regionie oceniają mieszkańcy **KOM**, szczególnie pod względem poprawy dostępności komunikacyjnej, rozwoju turystyki czy promowania marki Małopolska. Oceniają też dobrze atrakcyjność inwestycyjną, choć jednocześnie w umiarkowany sposób ocenili działania wspierające przedsiębiorców. Niżej niż w innych subregionach mieszkańcy KOM ocenili prowadzenie

działań na rzecz ochrony środowiska, co wynika m.in. z niskiej jakości powietrza w Krakowie. Problem ten został ujęty w polityce krajowej w Krajowym Programie Ochrony Powietrza do 2020 roku, a na poziomie regionu w styczniu 2017 r. została przyjęta przez Sejmik Województwa Małopolskiego tzw. uchwała antysmogowa (szerzej w podrozdziale „Analiza wpływu na realizację SRWM oraz otoczenie aktów regulacyjnych organów samorządu województwa”).

W **subregionie sądeckim** dość wysoko oceniono poprawę oferty turystycznej i kulturalnej, jednocześnie zaznaczając, że niedostatecznie wykorzystuje się walory przyrodnicze i kulturowe. Nisko oceniono przyrost miejsc pracy.

W **Małopolsce Zachodniej** stosunkowo wysoko oceniono zmiany w obszarze turystyki i kultury, zauważając, że zwiększyła się liczba turystów odwiedzających tę część regionu. Mieszkańcy są zadowoleni z poprawy atrakcyjności inwestycyjnej. Umiarkowanie ocenili natomiast zmiany na rynku pracy, a także poprawę dostępności komunikacyjnej.

Mieszkańcy **subregionu podhalańskiego** najwyżej ocenili zamiany zachodzące w obszarze, który stanowi przewagę tego subregionu, a mianowicie w obszarze turystyki i kultury. Poza tymi elementami stopień zadowolenia ze zmian jest umiarkowany, a pod względem przyrostu miejsc pracy – niski.

Mieszkańcy **subregionu tarnowskiego** bardzo docenili poprawę dostępności komunikacyjnej ich subregionu. Pod względem innych elementów subregion jednak nie wyróżnia się na tle pozostałych.

Tabela 7 Ocena syntetyczna postrzegania zmian w regionie przez mieszkańców (skala 1-5)

OBSZAR SRWM	STWIERDZENIE/ OCENIANE ZJAWISKO	MAŁOPOLSKA	SUBREGION SĄDECKI	MAŁOPOLSKA ZACHODNIA	SUBREGION TARNOWSKI	SUBREGION PODHALAŃSKI	KOM
OBSZAR 1	Wspiera się przedsiębiorców	3	3	3	2	3	3
	Powstała większa liczba miejsc pracy	3	2	3	2	1	4
	Poprawił się poziom oświaty	2	2	2	2	2	2
OBSZAR 2	Rozwija się oferta turystyczna	4	4	3	3	5	5
	Przyjeżdża więcej turystów	5	4	5	4	5	5
	W pełniejszy sposób wykorzystuje się walory przyrodnicze i kulturowe	4	3	4	3	5	3
	Rozwija się oferta kulturalna	4	4	4	4	5	4
OBSZAR 3	Lepsze skomunikowanie	4	3	3	5	3	5
	Lepszy dostęp do Internetu (dla większej liczby osób)	5	5	5	5	5	5

OBSZAR SRWM	STWIERDZENIE/ OCENIANE ZJAWISKO	MALOPOLSKA	SUBREGION SĄDECKI	MALOPOLSKA ZACHODNIA	SUBREGION TARNOWSKI	SUBREGION PODHALAŃSKI	KOM
OBSZAR 4	<i>Bardziej przyciąga się inwestorów</i>	4	3	4	3	4	5
OBSZAR 5	<i>Podniosła się pozycja głównych miast województwa</i>	3	2	3	2	3	3
OBSZAR 6	<i>Lepszy dostęp do opieki zdrowotnej</i>	2	2	2	1	1	3
	<i>Prowadzone są działania na rzecz osób niepełnosprawnych, starszych</i>	4	4	4	3	3	3
	<i>Prowadzone są działania na rzecz ochrony środowiska</i>	4	4	4	4	4	3
	<i>Jest bezpieczniej (np. wieczorem)</i>	4	4	4	4	4	4
OBSZAR 7	<i>Małopolska stała się rozpoznawalną marką w kraju i za granicą</i>	5	3	4	3	4	5
	<i>Małopolska stała się regionem otwartym i promującym aktywność obywatelską</i>	3	3	3	3	3	3

Źródło: opracowanie własne; skala 1-5, gdzie 1 przyznawano w sytuacji, kiedy odsetek negatywnych odpowiedzi jest wysoki z przewagą wskazań zdecydowanie negatywnych, a 5 – gdy odsetek odpowiedzi pozytywnych jest wysoki z przewagą wskazań zdecydowanie pozytywnych

Mieszkańcy, niezależnie od subregionu, bardzo wysoko ocenili poprawę dostępu do Internetu.

We wszystkich subregionach bardzo umiarkowane oceny wystawiono w obszarach, które są silnie zależne od czynników zewnętrznych, takich jak polityka rządowa, i na które działania podejmowane w regionie mają niewielki wpływ. Są to obszar ochrony zdrowia i oświata.

Poniżej przedstawiono rozkład odpowiedzi w poszczególnych pytaniach z kwestionariusza w podziale na obszary SRWM.

OBSZAR 1. Gospodarka wiedzy i aktywności

*Tabela 8 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat w okolicy, w której Pan(i) mieszka **wspiera się przedsiębiorców***

	Subregion sądecki	Małopolska Zachodnia	Subregion tarnowski	Subregion podhalański	KOM
Zdecydowanie nie	9%	8%	11%	5%	9%
Raczej nie	12%	11%	16%	24%	10%
Ani tak ani nie	21%	19%	22%	24%	22%
Raczej tak	28%	25%	31%	13%	27%
Zdecydowanie tak	19%	14%	4%	16%	10%
Nie wiem/ tp	11%	23%	16%	18%	22%

Źródło: badanie CATI z mieszkańcami województwa małopolskiego N=384

*Tabela 9 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat w okolicy, w której Pan(i) mieszka **powstała większa liczba miejsc pracy***

	Subregion sądecki	Małopolska Zachodnia	Subregion tarnowski	Subregion podhalański	KOM
Zdecydowanie nie	16%	16%	22%	29%	7%
Raczej nie	30%	16%	20%	13%	12%
Ani tak ani nie	18%	8%	18%	26%	14%
Raczej tak	30%	19%	27%	21%	29%
Zdecydowanie tak	7%	31%	9%	5%	26%
Nie wiem/ tp	0%	11%	4%	5%	12%

Źródło: badanie CATI z mieszkańcami województwa małopolskiego N=384

*Tabela 10 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat w okolicy, w której Pan(i) mieszka **poprawił się poziom oświaty***

	Subregion sądecki	Małopolska Zachodnia	Subregion tarnowski	Subregion podhalański	KOM
Zdecydowanie nie	7%	9%	4%	11%	8%
Raczej nie	12%	13%	22%	18%	13%
Ani tak ani nie	18%	19%	24%	24%	26%
Raczej tak	33%	22%	27%	21%	25%
Zdecydowanie tak	16%	20%	9%	11%	13%
Nie wiem/ tp	14%	17%	13%	16%	15%

Źródło: badanie CATI z mieszkańcami województwa małopolskiego N=384

OBSZAR 2. Dziedzictwo i przemysły czasu wolnego

Tabela 11 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat w okolicy, w której Pan(i) mieszka rozwija się oferta turystyczna

	Subregion sądecki	Małopolska Zachodnia	Subregion tarnowski	Subregion podhalański	KOM
Zdecydowanie nie	2%	0%	4%	3%	3%
Raczej nie	7%	8%	13%	0%	7%
Ani tak ani nie	16%	13%	18%	13%	11%
Raczej tak	37%	38%	33%	34%	36%
Zdecydowanie tak	37%	27%	22%	50%	39%
Nie wiem/ tp	2%	16%	9%	0%	5%

Źródło: badanie CATI z mieszkańcami województwa małopolskiego N=384

Tabela 12 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat województwo małopolskie stało się miejscem, do którego przyjeżdża więcej turystów

	Subregion sądecki	Małopolska Zachodnia	Subregion tarnowski	Subregion podhalański	KOM
Zdecydowanie nie	2%	0%	2%	3%	1%
Raczej nie	9%	6%	9%	0%	1%
Ani tak ani nie	11%	3%	11%	5%	6%
Raczej tak	30%	25%	24%	24%	24%
Zdecydowanie tak	46%	59%	42%	66%	63%
Nie wiem/ tp	4%	6%	11%	3%	6%

Źródło: badanie CATI z mieszkańcami województwa małopolskiego N=384

Tabela 13 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat województwo małopolskie stało się miejscem, gdzie w pełniejszy sposób wykorzystuje się walory przyrodnicze i kulturowe

	Subregion sądecki	Małopolska Zachodnia	Subregion tarnowski	Subregion podhalański	KOM
Zdecydowanie nie	2%	0%	2%	3%	4%
Raczej nie	9%	6%	9%	0%	5%
Ani tak ani nie	11%	3%	11%	5%	23%
Raczej tak	30%	25%	24%	24%	34%
Zdecydowanie tak	46%	59%	42%	66%	28%
Nie wiem/ tp	4%	6%	11%	3%	6%

Źródło: badanie CATI z mieszkańcami województwa małopolskiego N=384

Tabela 14 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat w okolicy, w której Pan(i) mieszka **rozwija się oferta kulturalna**

	Subregion sądecki	Małopolska Zachodnia	Subregion tarnowski	Subregion podhalański	KOM
Zdecydowanie nie	2%	0%	2%	3%	3%
Raczej nie	9%	6%	9%	0%	5%
Ani tak ani nie	11%	3%	11%	5%	10%
Raczej tak	30%	25%	24%	24%	36%
Zdecydowanie tak	46%	59%	42%	66%	42%
Nie wiem/ tp	4%	6%	11%	3%	5%

Źródło: badanie CATI z mieszkańcami województwa małopolskiego N=384

OBSZAR 3. Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej

Tabela 15 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat województwo małopolskie **stało się lepiej skomunikowane**

	Subregion sądecki	Małopolska Zachodnia	Subregion tarnowski	Subregion podhalański	KOM
Zdecydowanie nie	11%	13%	2%	8%	2%
Raczej nie	14%	16%	7%	18%	7%
Ani tak ani nie	12%	13%	16%	24%	17%
Raczej tak	35%	25%	31%	13%	39%
Zdecydowanie tak	25%	27%	40%	34%	39%
Nie wiem/ tp	4%	8%	4%	3%	3%

Źródło: badanie CATI z mieszkańcami województwa małopolskiego N=384

Tabela 16 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat w okolicy, w której Pan(i) mieszka **jest lepszy dostęp do internetu (dla większej liczby osób)**

	Subregion sądecki	Małopolska Zachodnia	Subregion tarnowski	Subregion podhalański	KOM
Zdecydowanie nie	2%	3%	4%	11%	2%
Raczej nie	5%	5%	2%	3%	3%
Ani tak ani nie	7%	3%	7%	0%	9%
Raczej tak	35%	34%	38%	39%	29%
Zdecydowanie tak	49%	53%	47%	47%	55%
Nie wiem/ tp	2%	2%	2%	0%	2%

Źródło: badanie CATI z mieszkańcami województwa małopolskiego N=384

OBSZAR 4. Krakowski obszar metropolitalny i inne subregiony*Tabela 17 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat województwo małopolskie stało się regionem bardziej przyciągającym inwestorów*

	Subregion sądecki	Małopolska Zachodnia	Subregion tarnowski	Subregion podhalański	KOM
Zdecydowanie nie	 2%	 5%	 4%	 0%	 0%
Raczej nie	 19%	 8%	 4%	 13%	 4%
Ani tak ani nie	 21%	 13%	 11%	 13%	 10%
Raczej tak	 30%	 42%	 58%	 34%	 48%
Zdecydowanie tak	 21%	 27%	 9%	 37%	 30%
Nie wiem/ tp	 7%	 6%	 13%	 3%	 8%

Źródło: badanie CATI z mieszkańcami województwa małopolskiego N=384

OBSZAR 5. Rozwój miast i terenów wiejskich*Tabela 18 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat województwo małopolskie stało się miejscem, gdzie podniosła się pozycja głównych miast województwa*

	Subregion sądecki	Małopolska Zachodnia	Subregion tarnowski	Subregion podhalański	KOM
Zdecydowanie nie	 9%	 0%	 7%	 5%	 1%
Raczej nie	 12%	 8%	 18%	 5%	 6%
Ani tak ani nie	 16%	 17%	 27%	 13%	 16%
Raczej tak	 39%	 34%	 36%	 39%	 33%
Zdecydowanie tak	 16%	 27%	 9%	 26%	 26%
Nie wiem/ tp	 9%	 14%	 4%	 11%	 18%

Źródło: badanie CATI z mieszkańcami województwa małopolskiego N=384

OBSZAR 6. Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne*Tabela 19 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat w okolicy, w której Pan(i) mieszka jest lepszy dostęp do opieki zdrowotnej*

	Subregion sądecki	Małopolska Zachodnia	Subregion tarnowski	Subregion podhalański	KOM
Zdecydowanie nie	 37%	 22%	 24%	 26%	 11%
Raczej nie	 16%	 25%	 27%	 24%	 20%
Ani tak ani nie	 11%	 23%	 29%	 32%	 32%
Raczej tak	 23%	 8%	 9%	 8%	 17%
Zdecydowanie tak	 14%	 16%	 4%	 5%	 11%
Nie wiem/ tp	 0%	 6%	 7%	 5%	 9%

Źródło: badanie CATI z mieszkańcami województwa małopolskiego N=384

Tabela 20 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat w okolicy, w której Pan(i) mieszka prowadzone są działania na rzecz osób niepełnosprawnych, starszych

	Subregion sądecki	Małopolska Zachodnia	Subregion tarnowski	Subregion podhalański	KOM
Zdecydowanie nie	7%	5%	7%	8%	6%
Raczej nie	9%	8%	4%	21%	9%
Ani tak ani nie	18%	23%	18%	11%	22%
Raczej tak	30%	27%	31%	29%	26%
Zdecydowanie tak	32%	25%	16%	16%	18%
Nie wiem/ tp	5%	13%	24%	16%	18%

Źródło: badanie CATI z mieszkańcami województwa małopolskiego N=384

Tabela 21 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat w okolicy, w której Pan(i) mieszka jest bezpieczniej (np. wieczorem)

	Subregion sądecki	Małopolska Zachodnia	Subregion tarnowski	Subregion podhalański	KOM
Zdecydowanie nie	5%	6%	4%	3%	2%
Raczej nie	7%	3%	18%	13%	10%
Ani tak ani nie	21%	17%	24%	21%	21%
Raczej tak	37%	38%	33%	42%	34%
Zdecydowanie tak	28%	28%	18%	16%	25%
Nie wiem/ tp	2%	8%	2%	5%	7%

Źródło: badanie CATI z mieszkańcami województwa małopolskiego N=384

Tabela 22 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat w okolicy, w której Pan(i) mieszka prowadzone są działania na rzecz ochrony środowiska

	Subregion sądecki	Małopolska Zachodnia	Subregion tarnowski	Subregion podhalański	KOM
Zdecydowanie nie	4%	5%	2%	8%	6%
Raczej nie	11%	6%	9%	11%	10%
Ani tak ani nie	19%	6%	20%	16%	22%
Raczej tak	30%	36%	33%	24%	30%
Zdecydowanie tak	28%	33%	24%	37%	22%
Nie wiem/ tp	9%	14%	11%	5%	9%

Źródło: badanie CATI z mieszkańcami województwa małopolskiego N=384

OBSZAR 7. Zarządzanie rozwojem województwa

Tabela 23 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat województwo małopolskie stało się rozpoznawalną marką w kraju i za granicą

	Subregion sądecki	Małopolska Zachodnia	Subregion tarnowski	Subregion podhalański	KOM
Zdecydowanie nie	 5%	 0%	 2%	 5%	 2%
Raczej nie	 12%	 11%	 7%	 11%	 5%
Ani tak ani nie	 11%	 9%	 13%	 21%	 11%
Raczej tak	 33%	 44%	 44%	 24%	 40%
Zdecydowanie tak	 33%	 25%	 13%	 32%	 29%
Nie wiem/ tp	 5%	 11%	 20%	 8%	 14%

Źródło: badanie CATI z mieszkańcami województwa małopolskiego N=384

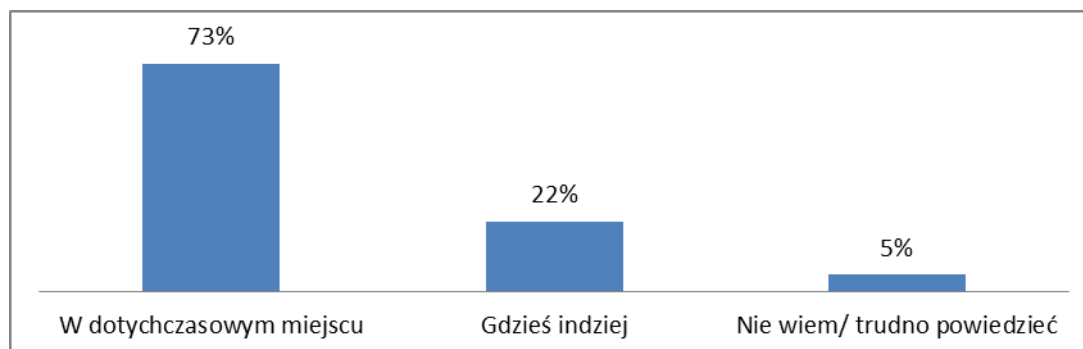
Tabela 24 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat województwo małopolskie stało się regionem otwartym i promującym aktywność obywatelską

	Subregion sądecki	Małopolska Zachodnia	Subregion tarnowski	Subregion podhalański	KOM
Zdecydowanie nie	 5%	 0%	 2%	 5%	 2%
Raczej nie	 12%	 11%	 7%	 11%	 5%
Ani tak ani nie	 11%	 9%	 13%	 21%	 11%
Raczej tak	 33%	 44%	 44%	 24%	 40%
Zdecydowanie tak	 33%	 25%	 13%	 32%	 29%
Nie wiem/ tp	 5%	 11%	 20%	 8%	 14%

Źródło: badanie CATI z mieszkańcami województwa małopolskiego N=384

Większość badanych jest **zadowolona ze swojego miejsca zamieszkania** (73%). Niecałe 22% deklaruje, że chciałoby mieszkać gdzieś indziej, a dopytani wskazywali, że byłaby to przeprowadzka wewnątrz województwa (niemal co trzeci spośród tych, którzy nie są zadowoleni z mieszkania w swoim miejscu zamieszkania; co ciekawe tyle samo osób wskazało, że chciałoby się przeprowadzić do Krakowa, co osób, które najchętniej zamieszkałyby na wsi), lub poza granice województwa (niecałe 28%). Za granicę chciałoby się przeprowadzić 18%.

Wykres 22 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy mając możliwość wyboru miejsca zamieszkania wolal(a)by Pan(i) mieszkać w dotychczasowym miejscu, czy może gdzieś indziej?

Źródło: badanie CATI z mieszkańcami województwa małopolskiego N=384

Przedstawione wyżej wyniki badań mieszkańców Małopolski wskazują na **pozytywny odbiór działań koordynacyjnych Samorządu Województwa** – efekty interwencji SRWM są widoczne dla ostatecznych odbiorców we wszystkich obszarach Strategii.

Analiza skuteczności realizacji SRWM 2011-2020 przez podmioty zewnętrzne

Niniejszy rozdział odpowiada na następujące pytania badawcze:

1.5.1 Jakiego typu działania podejmowane przez podmioty zewnętrzne można uznać za przyczyniające się do realizacji SRWM 2011-2020?

1.5.2 Czy podmioty zewnętrzne przyczyniają się świadomie do realizacji SRWM?

1.5.3. W jaki sposób podmioty zewnętrzne są wspierane przez samorząd województwa w działaniach przyczyniających się do realizacji SRWM 2011-2020?

1.5.4 Jakie są efekty wsparcia podmiotów zewnętrznych w zakresie realizacji SRWM 2011-2020?,

1.5.5 Jaki jest wpływ podmiotów zewnętrznych na realizację celów SRWM 2011-2020?

Podmioty zewnętrzne wobec Samorządu Województwa były głównymi realizatorami zadań strategicznych zgodnie z logiką wsparcia w poszczególnych instrumentach realizacji Strategii, ze szczególnym uwzględnieniem środków europejskich. Wsparciem dla tych podmiotów były m.in. kryteria dostępu do zewnętrznych środków wsparcia, ułatwiających aplikowanie potencjalnym beneficjentom, zabezpieczanie udziału budżetu województwa w przedsięwzięciach kluczowych dla rozwoju regionu ujętych w Indykatorywnym wykazie Projektów Kluczowych MRPO.

Wsparcie podmiotów zewnętrznych przez Samorząd Województwa w realizowaniu działań SRWM w ramach poszczególnych instrumentów obejmuje przede wszystkim liczne konferencje, seminaria, podręczniki beneficjenta, ułatwiające aplikowanie o środki. Zdaniem badanych przedstawicieli instytucji wdrażających SRWM wysoki stopień kontraktacji środków i wysoka konkurencyjność podmiotów zewnętrznych o dofinansowanie wskazują na skuteczność działań prowadzonych przez Samorząd Województwa w tym zakresie. Przykładem konkretnych działań Samorządu Województwa wspierających podmioty zewnętrzne w realizacji zadań SRWM może być wsparcie JST w przygotowaniu Gminnych Programów Rewitalizacji (konkurs dotacji na przygotowanie GPR), działalność punktów informacyjnych Funduszy Europejskich czy organizacja misji gospodarczych.

Wyniki badania wskazują na znaczący udział **JST innych niż Samorząd Województwa** w realizacji działań Strategii.

JST były głównymi realizatorami SRWM w obszarze 1 *Gospodarka wiedzy i aktywności* w następujących działaniach składających się na strategię postępowania: zapewnienie powszechnego dostępu do wysokiej jakości edukacji zawodowej z ukierunkowaniem na jej praktyczny wymiar, budowanie aspiracji i postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców regionu, bazujące na ich już obecnie wysokiej aktywności gospodarczej, rozwijanie obszarów inwestycyjnych, wspieranie kapitału społecznego w oparciu o mechanizmy współpracy i partnerstwo instytucji w ramach sektora publicznego oraz w relacjach administracji publicznej z sektorem prywatnym i społecznym, tworzenie lokalnych zachęt dla rozwoju przedsiębiorczości. W obszarze 2. *Dziedzictwo i przemysły czasu wolnego* JST realizowały projekty chroniące lokalne zabytki, wspierające lokalną infrastrukturę turystyczną. W obszarze 3. *Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej* JST pozostawały głównymi beneficjentami modernizacji dróg lokalnych, wzmacniania transportu miejskiego i intermodalności transportu. W obszarze 4. *Rozwój KOM i innych subregionów* pozostawały głównymi realizatorami wszystkich działań wskazanych w strategii postępowania, ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury publicznej, zwiększania dostępności usług publicznych, podnoszenia atrakcyjności lokalnej jako miejsca zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej. W obszarze 5. *Rozwój miast i obszarów wiejskich* to właśnie w gestii JST pozostawały inwestycje wspierające pełnienie roli centrów lokalnych przez małe miasta, aktywizowanie lokalnych społeczności wiejskich, rewitalizacji obszarów miejskich i prowadzenie lokalnej polityki przestrzennej. W obszarze 6. *Bezpieczeństwo ekologiczne, społeczne i zdrowotne* JST realizowały działania Strategii poprzez inwestycje w obszarze gospodarki wodno-ściekowej, gospodarowania odpadami, efektywności energetycznej, wdrażanie lokalnych instrumentów wsparcia rodzin.

Nazwa projektu: Program gospodarki odpadami komunalnymi w Krakowie (PO IIŚ) - budowa Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów w Krakowie

Projekt realizowany w ramach Obszaru 6. SRWM *Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne*.

Zakład Termicznego Przekształcania Odpadów w Krakowie powstał w ramach projektu: „Program Gospodarki Odpadami Komunalnymi w Krakowie”. Realizowany był w ramach POIŚ Priorytet II: *Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi*, Działanie 2.1. *Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych*. Za wdrożenie przedsięwzięcia odpowiedzialny był Krakowski Holding Komunalny S.A. w Krakowie (Beneficjent projektu). Beneficjent został właścicielem i operatorem wytworzonej w ramach Projektu infrastruktury (majątku) oraz jest odpowiedzialny za prawidłowe funkcjonowanie, eksploatację i odtworzenie majątku. Projekt realizował cele działania 2.1 POIŚ jakim było przeciwdziałanie powstawaniu odpadów, redukcja ilości składowanych odpadów komunalnych i zwiększenie udziału odpadów komunalnych poddawanych odzyskowi i unieszkodliwianiu innymi metodami niż składowanie oraz likwidacja zagrożeń wynikających ze składowania odpadów zgodnie z krajowym i wojewódzkimi planami gospodarki odpadami. Realizowany Projekt miał na celu budowę brakującej w systemie instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych tj. Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów. Zakład ten stanowi jeden z najważniejszych elementów stworzonego systemu gospodarki odpadami i jest jego integralną częścią. Całkowity koszt realizacji Projektu wyniósł ok. 666 mln zł netto (ok. 819 mln zł brutto). Dofinansowanie ze środków Funduszu Spójności udzielone na realizację Projektu wyniosło ok. 372 mln zł (czyli ok. 55,8% kosztów kwalifikowanych) na mocy umowy o dofinansowanie podpisanej w dniu 20 kwietnia 2011 roku z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW). Wkład własny KHK S.A. w kwocie ok. 294 mln zł został pokryty ze środków własnych i pożyczki z NFOŚiGW na kwotę 293 mln zł udzielonej na zasadach preferencyjnych. W ramach projektu

przewidziano budowę Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów wraz z towarzyszącą infrastrukturą techniczną, zakup pojemników do selektywnego zbierania odpadów (ok. 400 gniazd obejmujących pojemniki do selektywnej zbiórki: papieru, szkła, tworzyw sztucznych i metalu), przeprowadzenie kampanii edukacyjnej w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami, przeprowadzenie kampanii informacyjno-promocyjnej na rzecz upowszechnienia informacji o wkładzie wspólnotowym w realizację przedsięwzięcia. Bezpośrednimi efektami gospodarczymi realizowanego projektu było m.in. zmniejszenie kosztów unieszkodliwiania w porównaniu do kosztów składowania odpadów na składowiskach (zatem mniejsze koszty utrzymania systemu przez użytkowników), uniknięcie emisji CH₄ i CO₂ ze składowania odpadów, oszczędności na koszcie zakupu gruntów pod składowisko odpadów w przypadku realizacji Wariantu I oraz uniknięcie kosztów rekultywacji składowiska, uniknięcie spadku wartości gruntów po wybudowaniu składowiska w promieniu 1 000 m od lokalizacji składowiska. Z kolei - do efektów społecznych zaliczyć należy m.in. utworzenie nowych miejsc pracy przy obsłudze powstałej instalacji (w wyniku realizacji projektu zatrudnienie przy obsłudze powstałych instalacji znalazło 74 osób). Załogę stanowi przede wszystkim grupa wykwalifikowanych pracowników technicznych oraz ograniczenie składowania odpadów w sposób niekontrolowany, które bezpośrednio lub pośrednio może być niekorzystne dla zdrowia ludzi.

REKOMENDACJA: Współpraca na linii region – samorządy lokalne powinna więc stanowić priorytet wsparcia podmiotów zewnętrznych. Pożądane instrumenty współpracy obejmują – poza tymi stosowanymi obecnie – przede wszystkim zachęcanie i pokazywanie korzyści z działań zintegrowanych ponadlokalnie oraz budowanie harmonogramu konkursów w sposób umożliwiający realizację liniowych inwestycji bez kolizji budżetów JST, tj. uwzględnianie w harmonogramie konkursów RPO WM 2014-2020 przepływów finansowych na poziomie gminy.

Istotne znaczenie w realizacji celów Strategii mają też podmioty sektora gospodarczego - **przedsiębiorcy i instytucje otoczenia biznesu**. Ich wpływ na realizację SRWM nie ogranicza się tylko do obszaru 1. *Gospodarka wiedzy i aktywności*. Punktowe inwestycje w poszczególnych obszarach, takie jak inwestycje w rozwiązania ekologiczne, termomodernizacja budynków, inwestycje w OZE, rozwijanie agroturystyki, włączanie lokalnych przedsiębiorstw w subregionalne sieci współpracy przyczyniają się do poprawy sytuacji i realizacji wszystkich celów SRWM.

Analizując skuteczność realizacji SRWM 2011-2020 przez przedsiębiorców należy wskazać na wyniki zrealizowanych studiów przypadku.

Nazwa projektu: Wdrożenie innowacyjnej technologii wytwarzania kauczków SSBR X3 w Synthos Dwory 7

Projekt realizowany w ramach Obszaru 1. SRWM *Gospodarka wiedzy i aktywności*.

Celem projektu było wprowadzenie na rynek nowego, innowacyjnego produktu w postaci kauczków SSBR. W ramach projektu zrealizowano budowę nowej linii produkcyjnej zaawansowanych kauczków SSBR X3 w obiekcie firmy Synthos Dwory 7. Projekt zlokalizowany był na terenie powiatu oświęcimskiego. Projekt został zrealizowany przez spółkę grupy Synthos będącej wiodącym producentem surowców chemicznych w Europie Środkowej i Wschodniej. Projekt uzyskał dotację ze środków PO IG 2007-2013 Działanie: 4.5. *Wsparcie inwestycji o dużym znaczeniu dla gospodarki poddziałanie 4.5.1. Wsparcie inwestycji w sektorze produkcyjnym*. Projekt przyczynić się miał do realizacji celów POIG w szczególności zwiększenia udziału innowacyjnych produktów polskiej gospodarki w rynku międzynarodowym. Całkowita wartość projektu wyniosła 591 mln zł, z czego wydatki kwalifikowane 489 mln zł dofinansowanie ze środków POIG w kwocie 146 mln zł. Dzięki

projektowi uruchomiono nową linię produkcyjną innowacyjnych kauczków o wydajności 90 tys. ton rocznie. Kauczuki te stosowane są w produkcji nowoczesnych opon, zarówno letnich jak i zimowych ("performance tires"). Opony wykonane z ich użyciem, w porównaniu do opon wytworzonych z użyciem kauczków tzw. emulsyjnych (E-SBR), charakteryzują się lepszymi parametrami - większą przyczepnością do nawierzchni drogi, odpornością na ścieranie, oraz mniejszym oporem toczenia. Dzięki temu umożliwiają zmniejszenie zużycia paliwa i emisji dwutlenku węgla oraz pozwalają na oszczędności ze względu na wydłużony czas użytkowania opony. Właściwości te poprawiają również bezpieczeństwo i komfort jazdy. Należy wskazać na wysoką komplementarność projektu z innymi projektami realizowanymi przez Grupę Synthos. Ze środków PO IG podmioty powiązane realizowały dodatkowo projekty *Opracowanie innowacyjnych kauczków butadienowo - styrenowych funkcjonalizowanych związkami krzemooorganicznymi* (całkowita wartość projektu 5,5 mln zł, z czego dofinansowanie 1,7 mln zł) oraz *Opracowanie i wdrożenie nowych rodzajów EPS przyjaznych środowisku* (całkowita wartość projektu 1,2 mln zł, z czego dofinansowanie 307 tys. zł).

REKOMENDACJA: Analiza sprawozdań z realizacji programów operacyjnych oraz raportów ewaluacyjnych¹⁵ wskazuje na konieczność profilowania wsparcia przedsiębiorstw w stronę lepszego rozliczania środków, dla zapewnienia trwałości dofinansowania, rozwijania innowacji w oparciu o współpracę z sektorem nauki.

Przedsiębiorczość była również wspierana pośrednio poprzez m.in. rozwój stref aktywności gospodarczej.

Nazwa projektu: Infrastruktura dla rozwoju przedsiębiorczości na terenie Niepołomickiej Strefy Inwestycyjnej

Projekt realizowany w ramach Obszaru 4. SRWM *Krakowski Obszar Metropolitalny i inne subregiony*.

Projekt został zrealizowany w ramach wsparcia MRPO na lata 2007-2013, Schematu 4.3 B *Strefy aktywności gospodarczej o powierzchni powyżej 20 ha*. Mając na względzie fakt wyczerpania się najbardziej atrakcyjnych terenów przemysłowych, znajdujących się w obszarze istniejącego i wytworzonego w ostatnich latach nowego układu drogowego, Gmina Niepołomice zdecydowała się otworzyć dla inwestorów kolejne tereny Niepołomickiej Strefy Przemysłowej zlokalizowane na jej południowym krańcu. Obszary te, przyległe bezpośrednio do Krakowskiej SSE, obejmują 180 ha gruntu, w tym 123 ha przeznaczonego w MPZP pod cele przemysłowe. Jedynym ich mankamentem był brak dostępności drogowej. Istniejące drogi gruntowe w żadnej mierze nie pozwalały na stworzenie prawidłowej oferty inwestycyjnej. Projekt zakładał budowę i przebudowę Południowej Obwodnicy Niepołomickiej Strefy Inwestycyjnej, biegnącej od ulicy Wimmera do ulicy Podlęskiej, przebudowę ulicy Podlęskiej, drugi etap budowy ulicy Diesla, przedłużenie ulicy Wodnej do ulicy Wimmera oraz dokończenie budowy ulicy Wimmera, aż do wiaduktu przy firmie Coca-Cola. Całkowity koszt projektu, łącznie z wykupem gruntów pod drogi wyniósł 23,6 mln zł. Dofinansowane przedsięwzięcia wyniosło 17,6 mln zł, co stanowiło 80% kosztów kwalifikowanych.

Pośród efektów gospodarczych wskazać należy m.in. rozwój sektora MŚP w regionie przez lokalizację nowych zakładów pracy na terenie gminy Niepołomice oraz rozwój społeczno-gospodarczy Miasta i Gminy Niepołomice oraz poprawa jakości życia mieszkańców przez stworzenie korzystnych warunków dla potencjalnych inwestorów do lokalizacji nowych inwestycji, poprawa dojazdu do istniejących przedsiębiorstw oraz stworzenie dostępności drogowej do nowych terenów inwestycyjnych w strefie gospodarczej, stworzenie warunków do powstania nowych miejsc pracy i nowych rodzajów działalności gospodarczej alternatywnych dla

¹⁵ Ocena wpływu dotacji bezpośrednich dla projektów realizowanych w ramach schematu 2.1 A MRPO Bezpośrednie parcie inwestycji w MSP na rozwój i podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw w województwie małopolskim, Uniregio 2010, Identyfikacja i ocena barier w realizacji projektów inwestycyjnych w ramach schematu 2.2 B MRPO Projekty inwestycyjne przedsiębiorstw z zakresu B+R, CEAPP 2010.

rolnictwa, poprawa jakości kapitału ludzkiego, przez zaktywizowanie do zdobywania nowych umiejętności i zawodów związanych z nowymi inwestycjami, ograniczenie ruchu pojazdów ciężkich w centrum Niepołomic (ograniczony został ruch w centrum Niepołomic, gdzie przedtem przejeżdżało mnóstwo samochodów przez rondo, gdzie zlokalizowany jest zamek, strefa konserwacyjna, ochronna).

Jednostki naukowe i edukacyjne odgrywają istotną rolę w realizacji celów z obszaru gospodarki wiedzy, kapitału ludzkiego, ale również realizują przedsięwzięcia podnoszące jakość życia na obszarach wiejskich, wyrównywanie różnic pomiędzy subregionami, atrakcyjność inwestycyjną obszarów subregionalnych poprzez inwestycje w infrastrukturę edukacyjną i badawczą. Wsparcie okresu programowania 2007-2013 uzupełniło deficyty infrastruktury naukowo-badawczej w sposób wystarczający¹⁶. W kolejnych latach wdrażania SRWM pożądanym jest dalsze włączanie jednostek naukowych i edukacyjnych we wdrażanie zadań strategicznych.

REKOMENDACJA: Zaleca się włączanie jednostek naukowo-badawczych w szerszym niż obecnie zakresie w przedsięwzięcia promujące Małopolskę jako miejsce inwestycji i podmiot gospodarczej kooperacji międzynarodowej. Samorząd województwa oraz pozostałe samorządowe jednostki administracyjne pełniłyby rolę katalizatora współpracy obu sektorów – przedsiębiorców i jednostek naukowo-badawczych na polu internacjonalizacji biznesu Małopolski.

Analizując skuteczność realizacji SRWM 2011-2020 przez podmioty zewnętrzne należy wskazać na wyniki zrealizowanych studiów przypadku. Pośród projektów wybranych do badania realizowanych przez podmioty zewnętrzne szczególnie wskazać należy na **projekt Centrum Energetyki Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie**.

Nazwa projektu: Centrum Energetyki AGH (MRPO)

Projekt realizowany w ramach Obszaru 1. SRWM *Gospodarka wiedzy i aktywności*.

Projekt sfinansowany został ze środków Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 w ramach Priorytetu 5 - *Krakowski Obszar Metropolitalny*, Działanie 5.1 *Krakowski Obszar Metropolitalny jako ważny węzeł europejskiej przestrzeni badawczej*. Całkowita wartość projektu wyniosła 121 mln zł, z czego koszty kwalifikowalne ponad 100 mln zł. Projekt umieszczony został na liście Indykacyjnych Projektów Kluczowych w ramach MRPO 2007-2013.

Celem projektu realizowanego przez AGH było wzmocnienie roli Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego jako prężnego ośrodka naukowo - badawczego oraz centrum nowoczesnej i innowacyjnej gospodarki poprzez budowę Centrum Energetyki w strukturach AGH w Krakowie. Ze względu na szeroki zakres rzeczowy inwestycji oraz jej przejrzystość Wnioskodawca podzielił przedmiot przedsięwzięcia na dwa podetapy: podetap I - budowa CE – cz. badawczo-komercyjna oraz podetap II - budowa CE - część badawczo-dydaktyczna.

Projekt był największą inwestycją AGH od kilkudziesięciu lat. Bezpośrednim efektem projektu był m.in. wzrost konkurencyjności i wykorzystania potencjału Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego nie tylko w Polsce, ale także w Europie, konsolidacja środowisk naukowych oraz podmiotów prowadzących działalność badawczo - rozwojową w obszarze szeroko pojętej zrównoważonej energii, w tym m.in. czystych technologii węglowych, energii odnawialnej, energii atomowej, technologii materiałowych, transportu i ochrony środowiska, generacja efektu synergii w zakresie kreowanej współpracy w zakresie badań, edukacji i komercjalizacji wyników badań, wzrost instytucjonalizacji ośrodka naukowo - badawczego w obrębie KOM w oparciu o Centrum Energetyki

¹⁶ Ocena wpływu projektów realizowanych w ramach osi priorytetowej 1. *Warunki dla rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy* w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 – 2013, IBS 2011

AGH w Krakowie oraz intensyfikacja edukacji, wzrost ilości badań oraz komercjalizacja wyników badań w obszarze innowacyjnych technologii, zwiększenie możliwości dopasowania oferty naukowo - badawczej do potrzeb nowoczesnej gospodarki, wzrost jakości kształcenia w zakresie nauk technicznych i kierunków decydujących o konkurencyjności polskiej gospodarki oraz poprawa sytuacji na małopolskim rynku pracy.

Podmioty szczebla centralnego legitymują się wysokim udziałem realizacji celów SRWM w obszarze 1. *Gospodarka wiedzy i aktywności* poprzez wdrażania instrumentów wsparcia kapitału ludzkiego w edukacji, rozwijanie ponadregionalnych sieci współpracy B+R, rozwijanie misji gospodarczych. W ramach obszaru 2. *Dziedzictwo i przemysł czasu wolnego* wkład podmiotów szczebla centralnego obejmuje wsparcie inwestycji o znaczeniu krajowym np. w oparciu o środki Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa, w ramach działań wskazanych w strategii postępowania są to głównie interwencje dotyczące nadaniu zabytkom nowych funkcji. W obszarze 3. *Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej* udział podmiotów szczebla centralnego obejmuje: zapewnienie bezpośredniego dostępu do kolei dużych prędkości, pozwalających na wydajne skrócenie czasu przejazdu pomiędzy wieloma miastami wojewódzkimi w Polsce, podniesienie standardu drogi krajowej nr 7 do standardu drogi ekspresowej oraz włączenie jej przebiegu na południe od Warszawy do sieci TEN-T, zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu małopolskiego. W obszarze 6. *Bezpieczeństwo ekologiczne, społeczne i zdrowotne* wkład podmiotów szczebla centralnego obejmuje między innymi programy profilaktyczne i zdrowotne, inwestycje w szpitale kliniczne, prowadzenie działań ograniczających skutki występowania zjawisk atmosferycznych, geodynamicznych i awarii przemysłowych, wdrożenie efektywnego systemu monitoringu zagrożeń.

Nazwa projektu: Budowa Centralnego Bloku Operacyjnego z Centralną Sterylizatornią i Oddziałem Intensywnej Terapii w Uniwersyteckim Szpitalu Dziecięcym w Krakowie (MRPO)

Projekt realizowany w ramach Obszaru 6. SRWM *Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne*.

Przedmiotem projektu była budowa wraz z wyposażeniem nowego Bloku Operacyjnego Oddziału Intensywnej Terapii oraz Centrum Sterylizacji. Inwestycja miała charakter budowlany i obejmowała budowę trzykondygnacyjnego budynku na terenie szpitala. Projekt realizowany był w latach 2009-2012. Projekt realizowany w ramach działania 5.2 *Rozwój funkcji metropolitalnych Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego* MRPO 2007-2013. Celem działania było Podniesienie roli Krakowa jako metropolii europejskiej oraz wzmocnienia funkcji metropolitalnych obszaru. Projekt realizowany w ramach Obszaru 6. SRWM *Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne*. Całkowita wartość projektu wyniosła 46 mln zł, z czego dotacja wyniosła 26 mln zł. Projekt znajdował się w Indykatoryjnym Wykazie Indywidualnych Projektów Kluczowych dla działania 5.2 MRPO 2007-2013. Projekt stanowił kluczową inwestycję dla pediatrycznej opieki zdrowotnej w województwie małopolskim. W szpitalu rocznie hospitalizowanych jest ponad 36,6 tys. pacjentów, udzielanych jest blisko 157,5 tys. porad ambulatoryjnych, wykonuje się prawie 6 tys. operacji, w tym blisko 400 kardiochirurgicznych. Realizacja projektu znacząco wpłynęła na jakość leczenia wyspecjalistycznego w regionie, a w przypadku niektórych jednostek chorobowych również w skali kraju. Inwestycja była współfinansowana ze środków Unii Europejskiej Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Projekt realizował również przyjęty przez Radę Ministrów Program Wieloletni Przebudowa Uniwersyteckiego Szpitala Dziecięcego w Krakowie na lata 2011–2018.

REKOMENDACJA: Biorąc pod uwagę znaczenie podmiotów szczebla krajowego dla realizacji SRWM oraz w świetle opinii interesariuszy SRWM, świadczących o niedostatecznym wsparciu inwestycyjnym ze strony

rzędu¹⁷, wskazane jest prowadzenie rozmów Samorządu Województwa ze szczeblem krajowym prowadzących do szczegółowego zaplanowania kluczowym zadań na kolejne lata.

Niebagatelne jest też znaczenie **małopolskich organizacji pozarządowych**, które realizują działania pozainfrastrukturalne, animując społeczności lokalne na rzecz realizacji celów SRWM. Ich rola w kolejnych latach wdrażania Strategii bez wątpienia będzie wzrastać w związku z planowaną deinstytucjonalizacją usług społecznych. Analiza wyników badania ewaluacyjnego ¹⁸ wskazuje na wysoką potrzebę wsparcia profesjonalizacji i skuteczności organizacji pozarządowych.

Doświadczenia małopolskich organizacji pozarządowych ze współpracy z administracją publiczną koncentrują się wokół obszaru 2. *Dziedzictwo i przemysły czasu wolnego* w zakresie działania - mobilizowanie aktywności mieszkańców Małopolski w dziedzinie kultury fizycznej, sportu i rekreacji oraz działania - wdrożenie mechanizmów włączających dziedzictwo kulturowe w obieg gospodarczy przy zachowaniu priorytetowej roli dziedzictwa regionalnego, a także wokół obszaru 5. *Rozwój miast i obszarów wiejskich* w zakresie podnoszenia atrakcyjności lokalnej jako miejsca zamieszkania. W ramach realizacji zadań publicznych ponadprzeciętnie często zajmują się one w województwie małopolskim organizowaniem wydarzeń typu koncerty, festiwale, zawody - wśród wszystkich małopolskich NGO jest to 67% działań¹⁹. W pozostałych obszarach SRWM organizacje pozarządowe realizują działania wpisujące się w strategię postępowania obszaru 6. *Bezpieczeństwo ekologiczne, społeczne i zdrowotne* w zakresie edukacji i promocji właściwych postaw, aktywizacji społecznej i zawodowej. Istotnym instrumentem wsparcia organizacji pozarządowych pozostaje budżet partycypacyjny. Kwestia ta zostanie szerzej omówiona w Module 4 w ramach niniejszego badania.

REKOMENDACJA: Działania SW powinny koncentrować się na wspieraniu lokalnych JST w budowaniu partnerstw projektowych z organizacjami pozarządowymi.

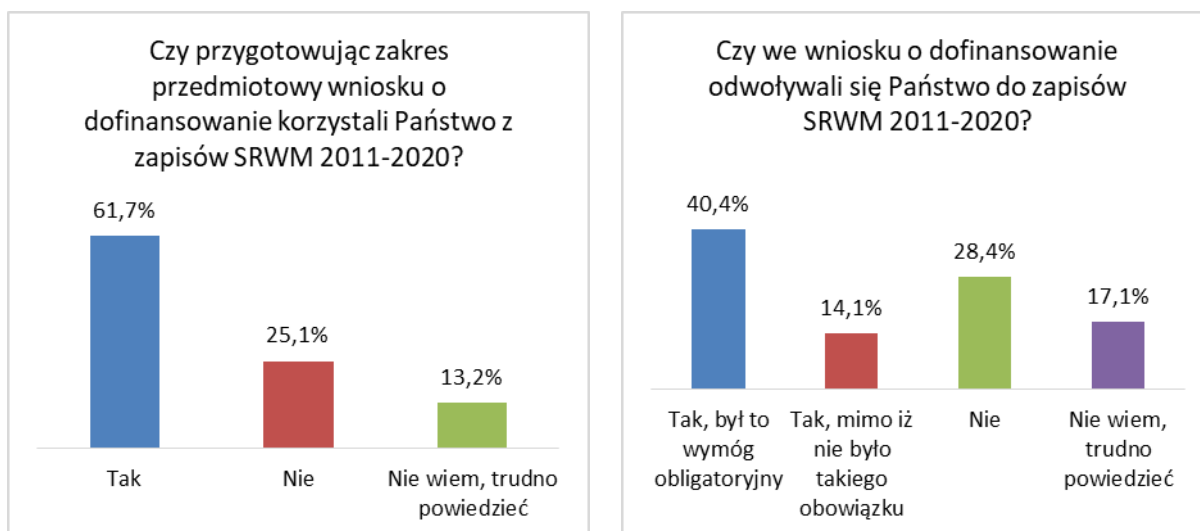
Działania SRWM w obszarze promocji zapisów i postanowień SRWM okazują się skuteczne wśród podmiotów zewnętrznych realizujących działania Strategii. Zaledwie co czwarty badany podmiot poza sektorem przedsiębiorstw deklaruje, że nie kierował się zapisami SRWM przy realizowaniu zadań i projektów wpisujących się w realizację jej celów, zatem można ocenić, że instytucjonalni beneficjenci środków polityki spójności przyczyniają się świadomie do realizacji SRWM.

¹⁷ M.in. mieszkańcy w badaniu ilościowym wskazywali w kwestii największych braków inwestycyjnych w regionie - inwestycje krajowe takie jak budowa „Zakopianki” czy „Sądeczanki”.

¹⁸ Ocena jakości działania organizacji pozarządowych, Ryszard Skrzypiec Warszawa, listopad 2009 r.; Poradnik modelowej współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych, SPLOT, 2012.

¹⁹ *Kondycja małopolskiego III sektora. Potrzeby i możliwości organizacji pozarządowych województwa małopolskiego*, Klon Jawor 2017

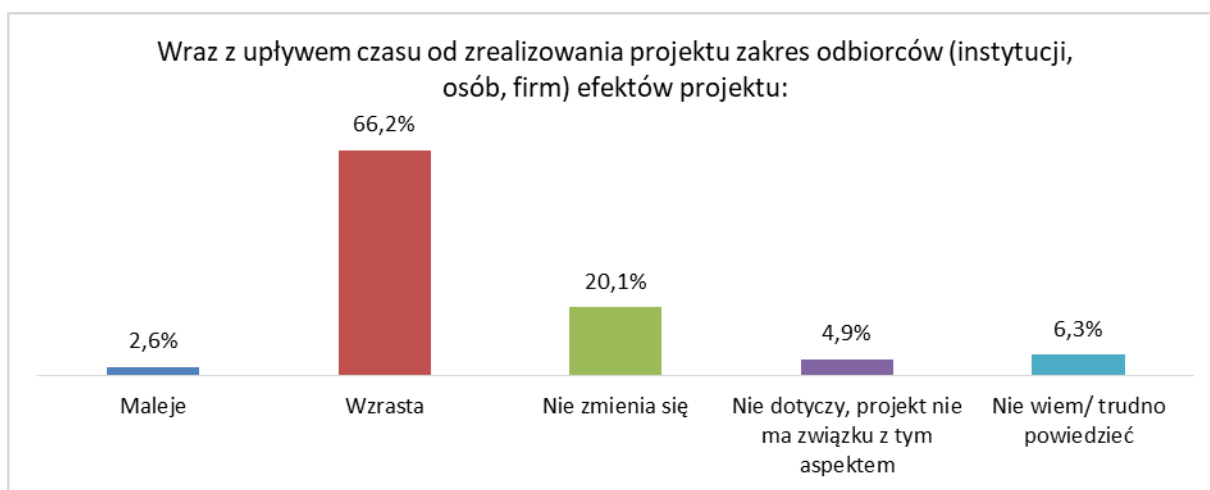
Wykres 23 Deklarowany przez instytucjonalnych realizatorów Strategii wpływ zapisów dokumentu na zakres realizowanych działań

Źródło: Badanie CAWI z przedstawicielami instytucji realizujących działania SRWM. N=349

Badani przedstawiciele instytucji – podmiotów zewnętrznych wobec SW – podkreślają pozytywne efekty interwencji, zwracając uwagę na ich wysoką trwałość.

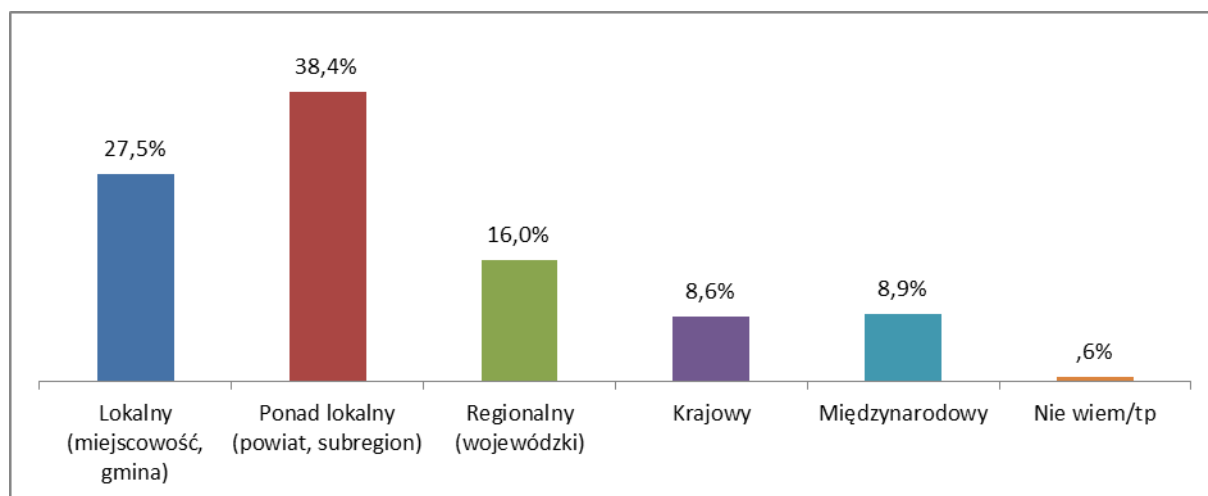
Wykres 24 Oddziaływanie interwencji SRWM realizowanych przez instytucjonalne podmioty zewnętrzne wobec SW – ocena trwałości

Źródło: Badanie CAWI z przedstawicielami instytucji realizujących działania SRWM. N=349

Zdaniem ankietowanych duża część podejmowanych interwencji oddziałuje w skali ponadlokalnej, tj. na obszarze powiatu lub nawet subregionu (38,4%). Na lokalny zasięg wpływu (w skali miejscowości lub gminy) wskazuje 27,5% beneficjentów, zaś na regionalny 16% z nich.

Wykres 25 Skala oddziaływania interwencji SRWM realizowanych przez instytucjonalne podmioty zewnętrzne wobec SW

Źródło: Badanie CAWI z przedstawicielami instytucji realizujących działania SRWM. N=349

Niemal wszyscy badani (94%) deklarują, że obiekt, sprzęt, usługa powstała w ramach projektu jest wykorzystywana przez odbiorców w pełni, co świadczy o wysokiej trafności interwencji do potrzeb odbiorców.

Opinie respondentów są jednak podzielone w kwestii zaspokojenia potrzeb rozwojowych w wyniku przeprowadzonych działań. Połowa (50%) badanych twierdzi, że potrzebna będzie kontynuacja wsparcia, podczas, gdy 40% utrzymuje, że potrzeby, na które odpowiadały działania SRWM zostały już zaspokojone.

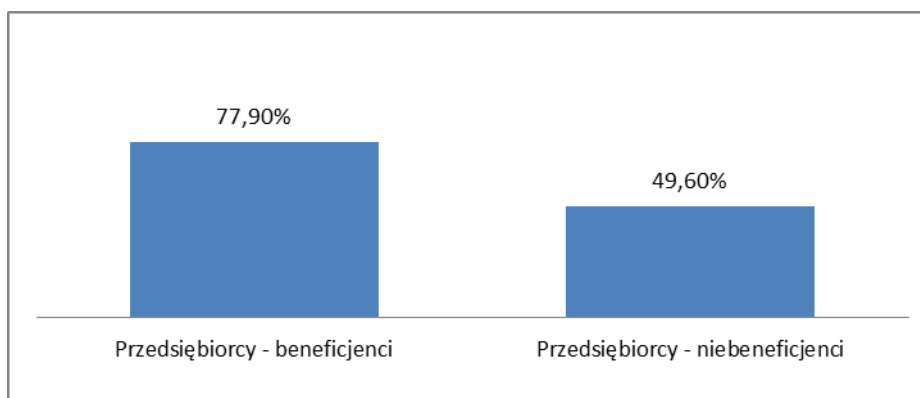
W przypadku **beneficjentów z sektora przedsiębiorstw** należy podkreślić wysoką skuteczność interwencji, realizujących cele SRWM dla podniesienia ich konkurencyjności. Badaniem objęto przedsiębiorców będących beneficjentami programów operacyjnych w perspektywie 2007-2013. Realizacja projektów, jak wynika z deklaracji składanych w badaniu ilościowym, przyczyniła się do tego, że w przedsiębiorstwach tych zostały wprowadzone w przeważającym stopniu nowe produkty, bądź usługi (90,1% przypadków). Natomiast przedsiębiorstw niekorzystających ze wsparcia UE wprowadzających nowe produkty/usługi było aż o 1/3 mniej (63,2%).

W wyniku realizacji interwencji wpisujących się w cele SRWM aż 73,3% przedsiębiorstw będących beneficjentami środków UE rozpoczęło sprzedaż produktów/usług na nowe rynki w skali województwa małopolskiego. Niewiele mniej, bo 70,2% takich przedsiębiorstw rozpoczęło sprzedaż produktów/usług na nowe krajowe rynki poza województwem małopolskim. Dla porównania, w ocenie badanych, tylko połowa przedsiębiorstw nierealizujących projekty wspierające realizację celów Strategii rozpoczęła sprzedaż produktów/usług na nowe rynki w skali województwa małopolskiego (52,7% odpowiedzi pozytywnych). Również zdecydowanie mniej takich przedsiębiorców twierdzi, że rozpoczęło sprzedaż na nowe krajowe rynki poza województwem małopolskim (tylko 55% odpowiedzi pozytywnych).

W ocenie ankietowanych sytuacja ekonomiczna przedsiębiorstw będących beneficjentami środków UE i realizatorami działań strategicznych pod względem przychodów ze sprzedaży produktów poprawiła się w znacznie większym stopniu (w sumie 78,6% odpowiedzi pozytywnych) niż wśród przedsiębiorstw niekorzystających ze wsparcia (53%).

Aż 77,9% beneficjentów wsparcia unijnego - realizatorów działań SRWM - twierdzi, że podniósł się poziom innowacyjności ich firmy. Dla porównania w przypadku przedsiębiorstw niekorzystających ze wsparcia twierdzi tak jedynie połowa respondentów (49,6%).

Wykres 26 Odsetek firm deklarujących wzrost innowacyjności wśród realizatorów SRWM oraz wśród przedsiębiorstw niekorzystających z instrumentów Strategii

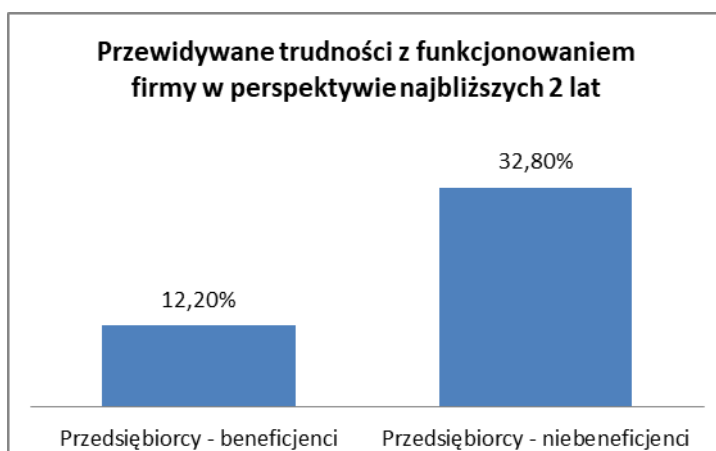
Źródło: badanie ilościowe firm – beneficjenci polityki spójności n=131; próba kontrfaktyczna n=131

Liczba dostawców produktów, bądź usług przedsiębiorstw będących beneficjentami środków UE realizujących cele SRWM, znacząco zwiększyła się (wskazuje tak 63,4% firm) w porównaniu do liczby dostawców produktów, bądź usług przedsiębiorstw nieotrzymujących wsparcia (tylko 44,3% odpowiedzi pozytywnych).

Liczba klientów przedsiębiorstw będących beneficjentami środków UE współfinansujących działania wpisujące się w SRWM, znacząco zwiększyła się (wskazuje tak 83,2% firm) w porównaniu do liczby klientów przedsiębiorstw nieotrzymujących wsparcia (tylko 61,1% odpowiedzi pozytywnych).

Trudności z funkcjonowaniem firmy w perspektywie najbliższych 2 lat przewiduje nieznaczna ilość przedsiębiorców wdrażających cele SRWM (12,2%). Z kolei aż 1/3 przedsiębiorców nieotrzymujących wsparcia przewiduje takie trudności (32,8% odpowiedzi twierdzących).

Wykres 27 Odsetek firm wskazujących obawę przed trudnościami z funkcjonowaniem firmy – realizatorzy celów SRWM vs przedsiębiorstwa niekorzystające z instrumentów Strategii

Źródło: badanie ilościowe firm – beneficjenci polityki spójności n=131; próba kontrfaktyczna n=131

Zdecydowana większość przedsiębiorstw będących beneficjentami środków UE współfinansujących przedsięwzięcia wpisujące się w SRWM, rozważa aplikowanie o środki europejskie w latach 2017 i później (67,9% odpowiedzi twierdzących). W porównaniu z tak wysokim odsetkiem beneficjentów wsparcia, relatywnie niewielu, bo tylko 33,6% przedsiębiorców niekorzystających dotychczas z instrumentów realizacji SRWM rozważa aplikowanie o takie środki.

Analiza wpływu na realizację SRWM oraz otoczenie aktów regulacyjnych organów samorządu województwa

Niniejszy rozdział odpowiada na następujące pytania badawcze:

1.6.1 Które akty regulacyjne organów samorządu województwa mogą mieć wpływ na realizację SRWM?

1.6.2 Kogo dotyczą te akty regulacyjne?.

1.6.3 Jaki jest wpływ regulacji prawnych związanych ze SRWM 2011-2020 na rozwój społeczno-gospodarczy województwa?

Akty regulacyjne Samorządu Województwa, wynikające z mocy ustaw wpływające na SRWM obejmują m.in.:

AKT REGULACYJNY	OBSZARY SRWM, NA KTÓRE ODDZIAŁUJE
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa	2, 3, 4, 5, 6
Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa	7
Program współpracy z organizacjami pozarządowymi i prowadzącymi działalność pożytku publicznego	7
Wojewódzki program opieki nad zabytkami	2
Wojewódzki program ochrony środowiska	6
Strategię działania wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej	6
Wojewódzki plan gospodarki odpadami	6
Program ochrony powietrza	6
Program ochrony środowiska przed hałasem	6
Plany ochrony obszarów cennych przyrodniczo	2, 6
Plany ochrony obszarów zagrożonych żywiołami naturalnymi	6

Akty regulacyjne Samorządu Województwa mają znaczący wpływ na realizację SRWM ze szczególnym uwzględnieniem obszaru 6. *Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne*. Istotnym dokumentem planistycznym przyjmowanym uchwałą Sejmiku Województwa Małopolskiego, jest *Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami na lata 2016-2023* terytorializujący wsparcie w tym obszarze.

Akty regulacyjne SW mają zasadnicze znaczenie dla uruchomienia wsparcia w obszarze ochrony przyrody, koordynując wsparcie w tym zakresie.

Aktem regulacyjnym uzupełniającym zadania inwestycyjne i pozainwestycyjne bezpośrednio realizujące cele i kierunki działań SRWM jest także *Wieloletni Program współpracy Województwa Małopolskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego* czy też towarzyszące mu uchwały regulujące zasady konsultacji społecznych aktów prawa miejscowego w skali lokalnej z Małopolską Radą Pożytku Publicznego. Wieloletni plan współpracy wzmacnia pozycję i potencjał

kompetencyjny organizacji pozarządowych, coraz bardziej istotnych w realizacji zadań strategicznych ze szczególnym uwzględnieniem obszaru 2. *Dziedzictwo i przemysły czasu wolnego* oraz obszaru 5. *Rozwój miast i obszarów wiejskich*. Może on być skutecznym instrumentem realizacji zadań SRWM poza jej głównymi instrumentami.

Należy pamiętać, że przyjmowane przez Samorząd Województwa zestawy kryteriów oceny formalnej i merytorycznej regionalnych programów operacyjnych, choć nie są aktami regulacyjnymi SW to jednak mają zasadniczy wpływ na realizację długofalowych celów Strategii. Na przykład, zgodnie z zapisami Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych RPO WM 2014-2020 warunkiem poprzedzającym realizację projektów w ramach poddziałania 4.5.1. *Niskoemisyjny transport miejski - ZIT*, poddziałania 4.5.2. *Niskoemisyjny transport miejski - SPR*, poddziałania 4.4.1. *Obniżenie poziomu niskiej emisji - ZIT*, poddziałania 4.4.2. *Obniżenie poziomu niskiej emisji - SPR* oraz poddziałania 4.4.3. *Obniżenie poziomu niskiej emisji (paliwa stałe) - SPR* jest opracowanie planów gospodarki niskoemisyjnej przez potencjalnych beneficjentów. Istotne są także *uchwały ustanawiające granice aglomeracji* – wpływają one na możliwość znalezienia się danej gminy w Aktualizacji KPOŚK i pozyskania wsparcia na gospodarkę wodno-kanalizacyjną.

Inną kategorią aktów regulacyjnych Samorządu Województwa mających wpływ na realizację działań SRWM, poza bezpośrednim ukierunkowaniem instrumentów jej realizacji, są uchwały regulujące zachowania mieszkańców regionu. Przykładem, wskazywanym jako bardzo istotny przez ekspertów zewnętrznych, może być tzw. **uchwała antysmogowa** przyjęta przez Sejmik Województwa Małopolskiego w styczniu 2017 roku. Zgodnie z jej zapisami na terenie Małopolski od lipca 2017 r. obowiązuje zakaz palenia w piecach mułami, flotami węglowymi oraz mokrym drewnem (o wilgotności powyżej 20%). Nowo instalowane kotły i kominki będą musiały spełniać wymagania ekoprojektu, zgodnie z którymi kocioł – zwłaszcza podczas pracy na niepełnej mocy – nie może emitować więcej niż 40 mg/m³. Natomiast w Krakowie od 1 września 2019 r. będzie obowiązywał całkowity zakaz spalania węgla i drewna w kotłach, piecach i kominkach. Uchwała ta stała się inspiracją dla wprowadzenia podobnych rozwiązań w województwach ach: dolnośląskim i śląskim.

Wskazane typy aktów regulacyjnych wpływają w sposób pośredni, razem ze strumieniem środków RPO WM 2014-2020 i krajowych programów operacyjnych oraz innych środków w ramach funduszy unijnych, na sytuację społeczno-gospodarczą regionu.

Analiza skuteczności realizacji SRWM 2011-2020 - podsumowanie

System wskaźników SRWM jest adekwatny do logiki interwencji w niemal wszystkich obszarach SRWM. Wyjątek stanowią: ochrona zdrowia, transport, bezpieczeństwo społeczne, w których przyjęte mierniki nie odzwierciedlają efektów działań strategicznych, a ich dynamika jest niezależna od działań Samorządu Województwa. Zaproponowano więc zmianę niektórych wskaźników monitorowania w tych obszarach. Pozytywne tendencje zewnętrzne oraz trafne interwencje SRWM spowodowały, iż w każdym obszarze Strategii odnotować można przekroczenie zakładanej wartości docelowej przynajmniej jednego wskaźnika. Zaproponowano więc aktualizację wartości docelowych tych wskaźników SRWM, które przekroczyły lub są bliskie przekroczenia wartości docelowej zakładanej na rok 2020.

W latach objętych badaniem śródkresowym Małopolska utrzymała swoją pozycję wobec regionów referencyjnych w większości obszarów SRWM z wyjątkiem rolnictwa ekologicznego. Działania i akty prawne oraz dokumenty strategiczne Samorządu Województwa, obok kluczowej roli koordynacyjnej wspierają także

SRWM w ramach finansowania wielu inwestycji, ze szczególnym uwzględnieniem Obszaru 1. *Gospodarka wiedzy i aktywności*, Obszaru 3. *Infrastruktura dostępności komunikacyjnej* i Obszaru 6. *Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne*.

JST są podmiotami zewnętrznymi najsilniej zaangażowanymi we wdrażanie strategii postępowania w poszczególnych obszarach SRWM. W kolejnych latach jej realizacji konieczne jest wspieranie aktywności JST w stronę tworzenia ponadlokalnych przedsięwzięć i inwestycji. Jednostki naukowo-badawcze i edukacyjne, oprócz wdrażania SRWM w ramach obszaru 1 dysponują także niewykorzystanym potencjałem wsparcia internacjonalizacji przedsiębiorstw i promocji małopolskiej gospodarki na arenie międzynarodowej. Wzrasta rola przedsiębiorstw jako realizatorów SRWM.

REKOMENDACJA: Niezbędne jest jednak animowanie i monitorowanie efektów ich współpracy z sektorem naukowo-badawczym w celu zwiększenia jej skali. W miarę postępu deinstytucjonalizacji usług konieczne jest animowanie większego udziału organizacji pozarządowych w realizacji zadań publicznych na poziomie gmin i powiatów.

Odbiorcy działań SRWM dostrzegają postęp we wszystkich obszarach SRWM. Rola koordynacyjna Samorządu Województwa może więc zostać uznana za skuteczną.

Moduł 2 Wpływ programów/ instrumentów na realizację SRWM 2011-2020

Wprowadzenie

Celem niniejszego modułu badawczego jest identyfikacja oraz ocena wpływu na realizację SRWM instrumentów mających charakter strategiczno-planistyczny, takich jak:

- Strategia Rozwoju Polski Południowej do roku 2020,
- Strategia Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB),
- Strategia ZIT,
- Subregionalny Program Rozwoju do roku 2020,
- Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020,
- Krajowe programy operacyjne na lata 2007-2013 i 2014-2020,
- Programy Współpracy Transgranicznej Polska-Słowacja 2007-2013 i 2014-2020,
- PROW 2007-2013 i 2014-2020,
- Kontrakt Terytorialny,
- programy rewitalizacji.

W przypadku dokumentów o charakterze strategicznym analizowano stopień spójności ich założeń z SRWM, a także narzędzia, które wspierając realizację założeń tych dokumentów podnoszą (lub obniżają) skuteczność wdrażania SRWM.

W przypadku dokumentów planistycznych analizowano ich skuteczność jako instrumentów określających plany inwestycyjne w regionie (mających różne źródła finansowania i różnych partnerów czy beneficjentów), za którymi rzeczywiście idą decyzje o realizacji przedsięwzięć.

W przypadku dokumentów operacyjnych powiązanych ze źródłami finansowymi, przy ocenie wpływu, zgodnie z przyjętą metodologią, analizowano przede wszystkim wielkość wsparcia skierowanego na dany obszar czy kierunek polityki rozwoju SRWM.

Realizacja SRWM rozciąga się na okres dwóch wieloletnich perspektyw finansowych UE, dlatego w dokumencie tym zaangażowanie środków europejskich w realizację celów rozwojowych województwa rozdzielono na dwa etapy:

1. etap realizacji celu „konwergencja” odpowiadający **drugiej połowie okresu perspektywy finansowej**, przypadającej na lata 2007-2013, w którym szczególne znaczenie w realizacji celów SRWM przypisano środkom rozdysponowywanym w ramach instrumentów Narodowej Strategii Spójności na lata 2007-2013 oraz Programowi Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013;
2. etap odpowiadający perspektywie finansowej, obejmującej lata 2014-2020.

Mając na uwadze powyższe, jak również fakt, iż obecnie obowiązująca SRWM stanowi aktualizację polityki rozwoju określonej w *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013*²⁰, na potrzeby przeprowadzonej na kolejnych stronach analizy, wykorzystano dane dotyczące zarówno projektów sfinansowanych w ramach minionej, jak i obecnej wieloletniej perspektywy finansowej UE. Przy czym:

- a) w odniesieniu do perspektywy okresu 2007-2013 wykorzystano dane dotyczące projektów zakończonych nie wcześniej niż przed 1 stycznia 2011 roku;
- b) w odniesieniu do perspektywy okresu 2014-2020 wykorzystano dane dotyczące projektów wybranych do dofinansowania, będących w trakcie realizacji lub zakończonych w okresie od 1 stycznia 2014 roku do 30 lipca 2017 roku, a także projektów planowanych do realizacji (m.in. znajdujących się na liście projektów MPI, w monitoringu programów strategicznych, listach projektów pozakonkursowych, listach projektów wybranych do dofinansowania w trybie konkursowym, ale które jeszcze nie mają podpisanej umowy).

W module podsumowano także wspieranie realizacji SRWM ze środków z innych źródeł, takich jak budżet państwa, środki inwestycyjne samorządów etc.

MRPO 2007-2013 i RPO WM 2014-2020 jako instrument realizacji SRWM 2011-2020

Niniejszy rozdział odpowiada na następujące pytania badawcze:

2.1.1 Które działania MRPO 2007-2013 miały najsilniejszy wpływ na realizację SRWM 2011-2020?

2.1.2 Które działania MRPO 2007-2013 miały najłagodniejszy wpływ na realizację SRWM 2011-2020?

2.1.3 W jakim stopniu RPO WM 2014-2020 wspiera realizację obszarów/ kierunków/ kluczowych działań SRWM 2011-2020?

Wpływ MRPO 2007-2013 i RPO WM 2014-2020 na realizację SRWM – założenia analizy

Regionalne Programy Operacyjne są dokumentami operacyjnymi dla Strategii Rozwoju Województwa – MRPO 2007-2013 dla Strategii na lata 2007-2013, a RPO WM 2014-2020 dla Strategii na lata 2011-2020, przy czym SRWM 2011-2020 wchodząc w życie w trakcie trwania poprzedniej perspektywy finansowej stała się punktem odniesienia przy ukierunkowaniu wsparcia ze środków 2007-2013. **Zatem interwencje realizowane w ramach programów regionalnych w obu perspektywach finansowych są spójne ze Strategią i bezpośrednio wpisują się w jej cele.**

W celu zdiagnozowania wpływu poszczególnych interwencji MRPO 2007-2013 i RPO 2014-2020 na realizację SRWM wykorzystano techniki matrycowe – przygotowano matrycę pokrycia obszarów i kierunków SRWM działaniami/poddziałaniami MRPO 2007-2013 i RPO WM 2014-2020. Interwencje wdrażane w ramach wszystkich osi priorytetowych MRPO 2007-2013 oceniono w kontekście realizacji SRWM pod względem zaprojektowanego zakresu wsparcia (na podstawie Uszczegółowienia MRPO 2007-2013). Podobnie w odniesieniu do interwencji zaplanowanej do realizacji w ramach RPO WM 2014-2020 – ocenę wpływu oparto na analizie zakresu wsparcia (na podstawie Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych). Matryca pokrycia pozwoliła przypisać poszczególnym działaniom MRPO 2007-2013 i RPO WM 2014-2020 pozytywny wpływ, brak wpływu lub negatywny wpływ na realizację SRWM 2011-2020. Zakres każdego działania/poddziałania

²⁰ *Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020*, s. 7.

regionalnych programów operacyjnych był rozpatrywany w kontekście wpływu na poszczególne obszary i kierunki polityki rozwoju SRWM – działania/poddziałania były przypisywane do każdego kierunku polityki rozwoju, na którego realizację wpływały. Zatem część projektów została przypisana do więcej niż jednego kierunku polityki rozwoju i obszaru SRWM, co jest uzasadnione ich kompleksowym charakterem oraz wielowymiarową interwencją zaprojektowaną w poszczególnych działaniach/poddziałaniach programów operacyjnych. W analizie ilościowej projekty wpisujące się w więcej niż jedną kierunek polityki rozwoju policzono dla każdego kierunku osobno, zatem część projektów została zdublowana, co uniemożliwia zsumowanie liczby projektów i środków wydatkowanych na ich realizację w poszczególnych kierunkach rozwoju w ramach jednego obszaru. Równocześnie w odniesieniu do każdego obszaru i całej SRWM przeprowadzono analizę projektów unikatowych.

Ponadto trzeba zwrócić uwagę na specyfikę dwóch obszarów zdefiniowanych w ramach SRWM, tj. obszaru 4. *Krakowski Obszar Metropolitalny i inne subregiony* oraz obszaru 5. *Rozwój miast i terenów wiejskich*. Celem strategicznym zdefiniowanym dla obszaru 4. SRWM jest silna pozycja konkurencyjna KOM w przestrzeni europejskiej oraz wzrost potencjału ekonomicznego subregionów w wymiarze regionalnym i krajowym. W Strategii w odniesieniu do każdego subregionu Małopolski zidentyfikowano kluczowe płaszczyzny wpływające na jego konkurencyjność – w odniesieniu do gospodarki, sektora nauki, ochrony zdrowia czy turystyki i kultury. W SRWM przewidziano realizację przedsięwzięć, umożliwiających wykorzystanie kluczowych zasobów subregionów oraz niwelowanie barier ograniczających szanse ich rozwoju. Równocześnie działania na rzecz płaszczyzn zdefiniowanych w odniesieniu do subregionów przewidziano w ramach innych obszarów, np. na rozwój turystyki i kultury ukierunkowany był obszar 2., na wsparcie sektora ochrony zdrowia – obszar 6., a na rozwój gospodarki wiedzy i aktywności – obszar 1. Podobna specyfika wystąpiła w przypadku obszaru 5., którego celem strategicznym jest wykreowanie aktywnych ośrodków usług publicznych i gospodarczych zapewniających szanse na rozwój mieszkańców małych i średnich miast oraz terenów wiejskich. Działania realizowane w ramach tego obszaru mają na celu przeciwdziałanie narastającym wewnątrzregionalnym różnicowaniom pod względem rozwoju gospodarczego. Równocześnie na rozwój małych i średnich miast oraz obszarów wiejskich wpływają działania realizowane w całym regionie w ramach innych obszarów ukierunkowanych na konkretne dziedziny, np. interwencje na rzecz rozwoju przedsiębiorczości przewidziano w ramach obszaru 1. **Specyfika obszaru 4. i obszaru 5. wyraża się w ich terytorialnym, a nie sektorowym, charakterze(jak ma to miejsce w przypadku pozostałych pięciu obszarów SRWM). Interwencja w nich opisana obejmuje wiele zagadnień przekrojowych, z których część wpisuje się również w pozostałe obszary SRWM odnoszące się do konkretnej dziedziny.** Na przykład w obszarze 4. realizowane projekty przypisane do działania 4.2.1 mogą być także przypisane także do działań w obszarze 2. i w obszarze 6., co ilustruje poniższa tabela.

Tabela 25 Przykład powiązań Obszaru 4. SRWM z obszarami sektorowymi

Obszary/działania SRWM			
Obszar 4. Krakowski Obszar Metropolitalny i inne subregiony	Obszar 1. Gospodarka wiedzy i aktywności	Obszar 2. Dziedzictwo i przemysł czasu wolnego	Obszar 6. Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne
4.2.1 Wzmocnienie funkcji Tarnowa, jako subregionalnego ośrodka usług publicznych, w szczególności usług wyższego rzędu świadczonych w obszarze: • edukacji i nauki, poprzez dalszy rozwój ośrodka akademickiego w Tarnowie, • ochrony zdrowia, poprzez rozwój lecznictwa w zakresie kardiologii, onkologii, psychiatrii, leczenia udarów oraz geriatrii, • kultury.	1.4.1 Rozwój oferty edukacyjnej i jakości kształcenia zawodowego na poziomie średnim oraz wyższym – z uwzględnieniem potrzeb regionalnego rynku pracy.	2.4.3 Aktywna i skuteczna promocja oraz wsparcie regionalnej oferty przemysłów czasu wolnego, w szczególności markowych produktów turystycznych i wydarzeń kulturalnych, w tym artystycznych i twórczych.	6.2.1 Utrzymanie i wzrost dostępności do specjalistycznej opieki stacjonarnej, w zależności od potencjałów i potrzeb poszczególnych subregionów. 6.2.4 Opracowanie i wdrożenie wieloletnich programów ochrony zdrowia, w tym profilaktyki zdrowotnej m.in. w obszarach onkologii, kardiologii i psychiatrii.

Opracowanie własne na podst. SRWM 2011-2020

Między innymi dlatego też część spośród analizowanych projektów została przypisana do więcej niż jednego obszaru (co ilustrują matryce pokrycia obszarów i kierunków SRWM działaniami/poddziałaniami poszczególnych programów), gdyż wpisują się zarówno w kierunki polityki rozwoju obszarów sektorowych, jak i tych mających charakter terytorialny. Dlatego też miało to wpływ na sumę nakładów na realizację SRWM 2011-2020 poprzez podwójne liczenie tych samych projektów wpisujących się w więcej niż jeden obszar Strategii.

W kolejnym kroku na podstawie wartości dofinansowania UE zrealizowanych projektów wpisujących się w SRWM oceniono siłę wpływu interwencji na realizację SRWM. Wzięto pod uwagę wartość dofinansowania UE projektów zrealizowanych w ramach działań/poddziałów MRPO 2007-2013 przypisanych do poszczególnych kierunków polityki rozwoju SRWM. W odniesieniu do MRPO 2007-2013 wzięto pod uwagę wartość dofinansowania UE przedsięwzięć, które zakończyły się najwcześniej 01.01.2011 r.²¹. Z kolei w odniesieniu do RPO WM 2014-2020 przeanalizowano projekty zakończone do 31.07.2017 r.²², projekty będące w trakcie realizacji²³ oraz wartość alokacji na działania wpisujące się w obszary SRWM (w oparciu o przygotowaną matrycę pokrycia) pomniejszoną o wartość zidentyfikowanych projektów²⁴.

²¹ Na podstawie bazy KSI SIMIK z dnia 31.07.2017 r.²² Na podstawie bazy SL2014 z dnia 31.07.2017 r.²³ Na podstawie bazy SL2014 z dnia 31.07.2017 r.²⁴ Na podstawie Uszczegółowienia RPO WM 2014-2020.

Wpływ MRPO 2007-2013 na realizację SRWM

Przeprowadzona analiza pokazała, że **wszystkie obszary SRWM zostały pokryte interwencją zaprogramowaną w ramach MRPO 2007-2013**. Jedynie w przypadku 4 kierunków polityki nie zidentyfikowano działań/poddziałów MRPO 2007-2013, które bezpośrednio realizowałyby założenia Strategii. MRPO 2007-2013 nie wpłynął bezpośrednio na rozwój kapitału intelektualnego (1.1), budowę infrastruktury regionu wiedzy (1.2), kształcenie kadr dla rozwoju i obsługi przemysłów czasu wolnego (2.3), a także na kształtowanie i rozwój aktywności obywatelskiej oraz wzmacnianie kapitału społecznego (7.2). **Pozostałe kierunki polityki rozwoju były wdrażane przez projekty zrealizowane w ramach MRPO 2007-2013**. Trzeba zauważyć, że część kierunków polityki rozwoju była wspierana w ramach więcej niż 1 działania/poddziałania MRPO 2007-2013. Największa koncentracja projektów z różnych działań/poddziałów MRPO 2007-2013 wystąpiła w obszarze 4. – projekty wpisujące się w cele kierunków polityki zdefiniowanych w tym obszarze realizowane były w ramach działań/poddziałów 6 osi priorytetowych. W przypadku obszaru 5. – działania na rzecz rozwoju miast i terenów wiejskich realizowano w ramach działań/poddziałów 3 osi priorytetowych. W toku przeprowadzonej analizy nie zidentyfikowano działań wdrażanych w ramach MRPO 2007-2013, które były sprzeczne ze Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020. Ponadto **nie zidentyfikowano negatywnego wpływu na realizację SRWM w odniesieniu do żadnego z działań/poddziałów wdrażanych w ramach MRPO 2007-2013**. Matryca pokrycia obszarów i kierunków SRWM działaniami/poddziałaniami MRPO 2007-2013 została przedstawiona poniżej.

[illegible]

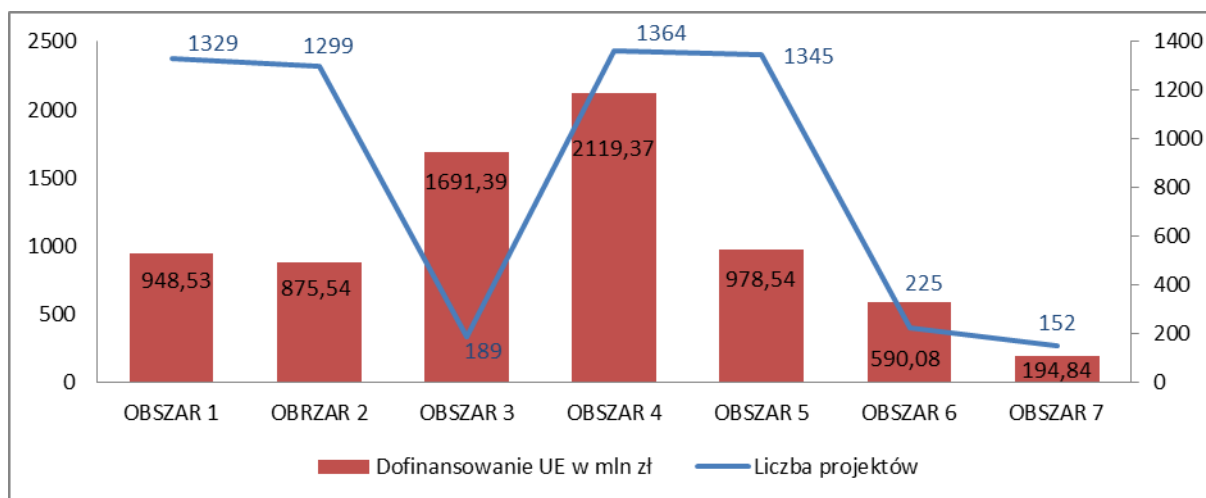
	DZIAŁANIA/ PODDZIAŁANIA MRPO 2007-2013																																
SRWM	1.1.1	1.1.2	1.2	2.1	2.2	3.1	3.2	3.3.1	3.3.2	4.1	4.2	4.3	5.1	5.2	5.3	6.1.1	6.1.2	6.2.1	6.2.2	6.2.3	6.3.1	6.3.2	6.3.3	6.4	7.1	7.2	7.3	7.4	8.1	8.2	9.1	9.2	9.3
4.2																																	
4.3																																	
4.4																																	
4.5																																	
OBSZAR 5 ROZWÓJ MIAST I TERENÓW WIEJSKICH																																	
5.1																																	
5.2																																	
5.3																																	
OBSZAR 6 BEZPIECZEŃSTWO EKOLOGICZNE, ZDROWOTNE I SPOŁECZNE																																	
6.1																																	
6.2																																	
6.3																																	
6.4																																	
OBSZAR 7 ZARZĄDZANIE ROZWOJEM WOJEWÓDZTWA																																	
7.1																																	
7.2																																	
7.3																																	
7.4																																	

Źródło: opracowanie własne podstawie SRWM 2011-2020 i Uszczegółowienia MRPO 2007-2013.

W toku badania przeanalizowano liczbę i wartość projektów dofinansowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpływających na realizację poszczególnych kierunków polityki rozwoju i tym samym – obszarów SRWM 2011-2020. W ramach MRPO 2007-2013 zrealizowano **2 293 projekty** o łącznej **wartości dofinansowania blisko 4,9 mld zł**, które wpisywały się w SRWM. **Wartość dofinansowania UE (unikalnych) projektów wpisujących się w SRWM zrealizowanych w ramach MRPO 2007-2013 stanowiła 25,7% łącznej wartości dofinansowania UE działań wpisujących się w SRWM zrealizowanych w ramach Polityki Spójności 2007-2013²⁵.**

Najwięcej projektów i równocześnie o najwyższej wartości dofinansowania zrealizowano na rzecz obszaru 4. – 1 364 projekty o dofinansowaniu równym prawie 2,12 mld zł. Tak wysoka wartość zrealizowanych działań jest bezpośrednią konsekwencją horyzontalnego charakteru tego obszaru, ukierunkowanego na wielokierunkowy rozwój subregionów województwa małopolskiego, a także dedykowania osi priorytetowej 5. na rozwój Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego. Drugim obszarem pod względem wielkości poniesionych nakładów w ramach MRPO 2007-2013 jest obszar 3. skoncentrowany na rozwoju infrastruktury komunikacyjnej. Równocześnie liczba zrealizowanych projektów należy do relatywnie niskich na tle wszystkich obszarów SRWM. W najmniejszym stopniu w ramach MRPO 2007-2013 wsparty został obszar 7. – zrealizowano 152 projekty, których dofinansowanie wyniosło blisko 195 mln zł. Wynika to z niewielkiej liczby działań/poddziałów MRPO 2007-2013 bezpośrednio wpisujących się w ten obszar.

Wykres 28. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów realizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w SRWM 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013, stan na dzień 31.07.2017 r.

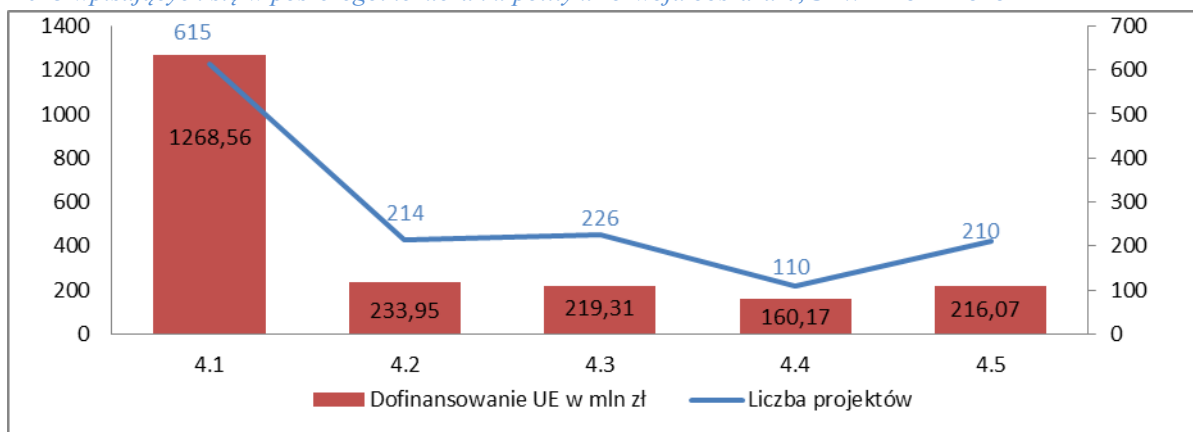
Najwięcej środków finansowych wydatkowanych w ramach MRPO 2007-2013 wspierało **obszar 4. Krakowski obszar metropolitalny i inne subregiony**. Jak wspomniano wcześniej obszar ten obejmuje działania horyzontalne ukierunkowane na rozwój wszystkich subregionów województwa małopolskiego, **co wpłynęło na skalę zrealizowanej interwencji**. W ramach MRPO 2007-2013 możliwa była realizacja inwestycji na rzecz rozwoju infrastruktury turystycznej (Działanie 3.1), poprawy bezpieczeństwa mieszkańców, w tym socjalnego i zdrowotnego (Poddziałanie 6.3.1) czy rozwoju stref aktywności gospodarczej (Działanie 4.3). Na wzmocnienie

²⁵ Programy 2007-2013: MRPO, PO Liś, PO KL (komponent centralny i regionalny), PO IG, PWT PL-SK.

pozycji subregionów wpłynęły także projekty zrealizowane w ramach Poddziałania 1.1.1 (Rozwój infrastruktury szkolnictwa wyższego) i Działania 2.1 (Konkurencyjność przedsiębiorstw). Zdecydowanie najwięcej projektów zrealizowano w KOM – 615 przedsięwzięć o łącznej wartości dofinansowania 1 268,56 mln zł, co stanowiło 60% sumy dofinansowania UE przeznaczzonego na zadania w obszarze 4. W samym Krakowie zlokalizowano ponad połowę (56%) liczby tych projektów, ale ich wartość była znacznie większa (973,7 mln zł) i stanowiła 77% wartości dofinansowania UE projektów w całym KOM.

W MRPO 2007-2013 przewidziano wdrożenie osi priorytetowej dedykowanej KOM – Oś priorytetową 5. *Krakowski Obszar Metropolitalny*²⁶, co bezpośrednio wpłynęło na liczbę i wartość inwestycji. W pozostałych subregionach wartość dofinansowania projektów była zbliżona i wyniosła od 160 mln w subregionie podhalańskim (kierunek polityki rozwoju 4.4), do prawie 234 mln zł w subregionie tarnowskim (kierunek polityki rozwoju 4.2).

Wykres 29. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów realizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w poszczególne kierunki polityki rozwoju obszaru 4, SRWM 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013, stan na dzień 31.07.2017 r.; Suma projektów na wykresie jest większa niż liczba projektów unikalnych w obszarze 4., gdyż jeden projekt mógł realizować więcej kierunków polityki rozwoju.

Do najważniejszych inwestycji zrealizowanych na obszarze KOM należy zaliczyć projekty:

- Budowa kompleksu *Paderevianum II UJ* szansą na wzmocnienie potencjału edukacyjnego regionu (wartość całkowita projektu: 73 511 766,1 zł; wartość dofinansowania UE: 49 768 124,4 zł);
- Centrum Energetyki (wartość całkowita projektu: 121 259 671,8 zł; wartość dofinansowania UE: 62 573 460,3 zł);
- Utworzenie Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie (wartość całkowita projektu: 75 017 743,8 zł; wartość dofinansowania UE: 35 701 737 zł);
- Centrum Kongresowe (Rondo Grunwaldzkie) (wartość całkowita projektu: 349 500 508,1 zł; wartość dofinansowania UE: 70 459 019,9 zł);

²⁶ Jednakże trzeba mieć na uwadze, że KOM w ramach MRPO 2007-2013 został inaczej zdefiniowany niż w SRWM 2011-2020. Krakowski Obszar Metropolitalny zgodnie z zapisami SRWM obejmuje: miasto Kraków oraz powiaty: bocheński, krakowski, miechowski, myślenicki, proszowicki, wielicki. Natomiast dla potrzeb MRPO 2007-2013 KOM objął następujące jednostki terytorialne: Kraków, Kłaj, Kocmyrzów, Luborzyca, Krzeszowice, Liszki, Michałowice, Mogilany, Niepołomice, Skawina, Świątniki Górne, Wieliczka, Wielka Wieś, Zabierzów, Zielonki, Czernichów, Iwanowice.

- *Rozwój Krakowskiego Centrum Badań i Technologii Medycznych (wartość całkowita projektu: 74 255 557,8 zł; wartość dofinansowania UE: 58 948 920,4 zł);*
- *Centrum Urazowe Medycyny Ratunkowej i Katastrof w Szpitalu Uniwersyteckim w Krakowie (wartość całkowita projektu: 77 518 891,3 zł; wartość dofinansowania UE: 62 324 951 zł)²⁷.*

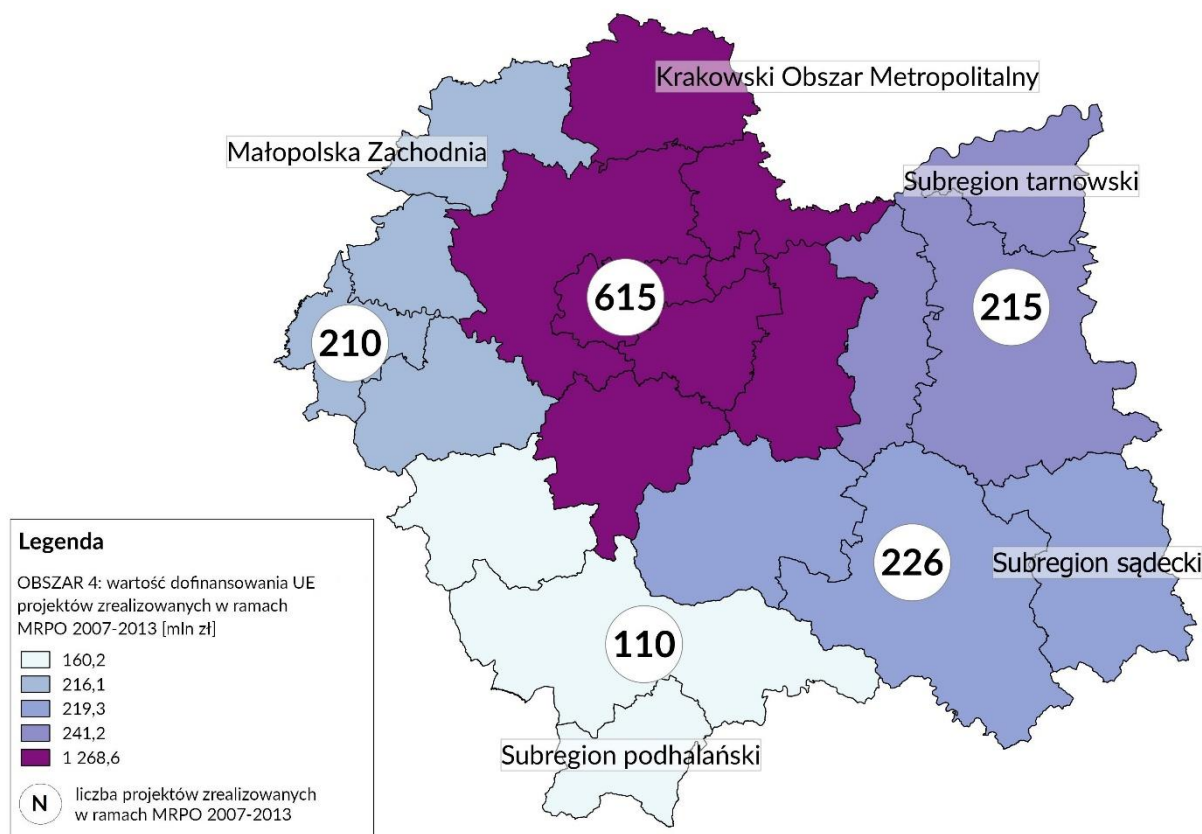
W kolejnym subregionie – Małopolsce Zachodniej – pozyskane dofinansowanie na interwencje było zdecydowanie niższe i wyniosło 216,1 mln zł (zaledwie 10% dofinansowania przeznaczonego na obszar 4.). Do istotnych przedsięwzięć w tym subregionie należą:

- *Kompleksowe uzbrojenie terenów pod Strefę Aktywności Gospodarczej Małopolski Zachodniej – Gmina Zator (wartość całkowita projektu: 18 486 885,5 zł; wartość dofinansowania UE: 14 408 582,8 zł);*
- *Adaptacja budynków byłego Monopolu Tytoniowego na potrzeby Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Oświęcimiu (wartość całkowita projektu: 24 769 148,1 zł; wartość dofinansowania UE: 18 457 111,7 zł);*
- *Budowa kompleksowego obiektu hotelowo-wypoczynkowego nad akwenem wodnym w Osieku, celem stworzenia kompletnego produktu turystycznego (wartość całkowita projektu: 24 994 019,4 zł; wartość dofinansowania UE: 4 250 000 zł);*
- *Przebudowa Muzeum Dom Rodzinny Jana Pawła II w Wadowicach (wartość całkowita projektu: 30 519 234,9 zł; wartość dofinansowania UE: 10 366 208,9 zł).*

Najmniej środków w ramach dofinansowania skierowano na obszar subregionu podhalańskiego – 160,2 mln zł (8%).

²⁷ Projekty mające szczególne znaczenie dla danego obszaru SRWM, kierunku polityki rozwoju lub obszaru terytorialnego zostały dobrane na podstawie analizy eksperckiej powiązania założeń projektów z zapisami SRWM, wartości projektów (przyjęto założenie, iż wysoka wartość projektu przekłada się na większe oddziaływanie), a także wskazań rozmówców w trakcie wywiadów pogłębionych oraz paneli ekspertów.

Mapa 3 Liczba i wartość (w mln zł) dofinansowania UE projektów zrealizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w obszar 4. SRWM 2011-2020 w subregionach

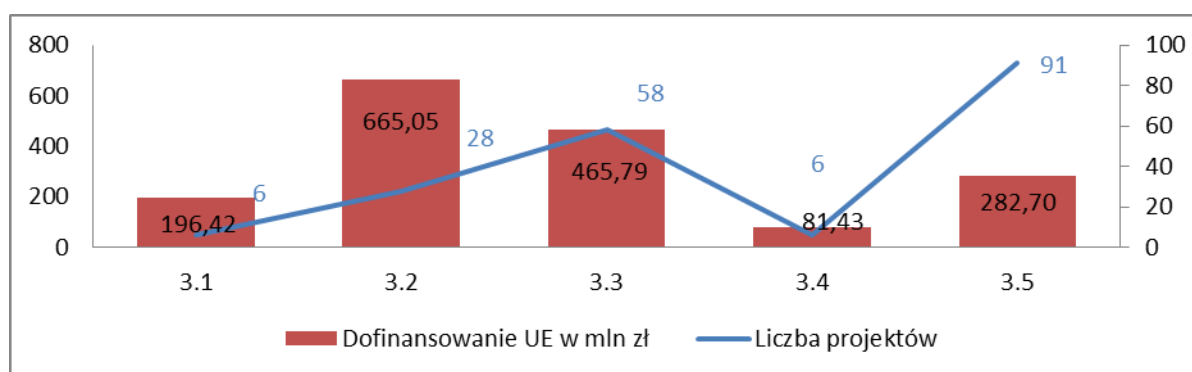
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013, stan na dzień 31.07.2017 r.; ze względu na to, iż jeden projekt mógł być realizowany na obszarze więcej niż 1 subregionu suma projektów w subregionach może być wyższa niż suma projektów unikalnych w danym obszarze SRWM; na mapie nie uwzględniono projektów, które w bazie KSI SIMIK nie mają przypisanego powiatu (mają zasięg ogólnowojewódzki)

Obszar 3. Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej (189 projektów, dla których pozyskano dofinansowanie w wysokości 1,69 mld zł) należy rozpatrywać w podziale na dwa zakresy: pierwszy skoncentrowany jest na sektorze transportu (kierunki polityki: 3.1, 3.2, 3.3 i 3.4), a drugi, dotyczy społeczeństwa informacyjnego (kierunek polityki 3.5). Na realizację obszaru 3., skoncentrowanego na zapewnieniu dostępności komunikacyjnej regionu, ukierunkowana była interwencja zrealizowana w ramach działań MRPO 2007-2013: 1.2 *Rozwój społeczeństwa informacyjnego*, 4.1 *Rozwój infrastruktury drogowej*, 4.2 *Zwiększenie roli transportu zbiorowego w obsłudze regionu* oraz 5.3 *Rozwój zintegrowanego transportu metropolitalnego*. Wszystkim wskazanym działaniom MRPO 2007-2013 należy przypisać pozytywny wpływ na realizację SRWM. Najsilniejszy wpływ MRPO na realizację celów SRWM w tym obszarze w zakresie transportu wystąpił w przypadku kierunku polityki 3.2 *Wykreowanie subregionalnych węzłów transportowych* SRWM – na inwestycje w infrastrukturę transportową w subregionach uzyskano dofinansowanie UE w wysokości 665,05 mln zł, co pozwoliło na realizację 28 projektów. Więcej projektów, ale o niższej średniej wartości dofinansowania zrealizowano w zakresie zwiększenia dostępności transportowej obszarów o najniższej dostępności w regionie (kierunek polityki rozwoju 3.3 SRWM) – zrealizowano 58 inwestycji o łącznej wartości dofinansowania UE równej blisko 466 mln zł. Wartość dofinansowania UE projektów ukierunkowanych na przekształcenie Krakowa w nowoczesny węzeł międzynarodowej sieci transportowej (kierunek polityki rozwoju 3.1 SRWM) wyniosła 196,42 mln zł (6 przedsięwzięć). Najmniej doinwestowanym kierunkiem polityki był ten skoncentrowany na instrumentach zarządzania zintegrowanymi systemami transportu (kierunek polityki rozwoju 3.4 SRWM) –

dofinansowano 6 projektów na kwotę 81,43 mln zł. Warto podkreślić, że na znaczenie MRPO 2007-2013 w zakresie realizacji inwestycji transportowych wskazywano w trakcie badań terenowych. Zarówno po stronie przedstawicieli samorządów oraz instytucji realizujących SRWM, jak i mieszkańców **obszar dostępności transportowej był wskazywany jako generujący bardzo widoczną zmianę w regionie w ostatnich latach**²⁸.

Jedno działanie MRPO 2007-2013 wspierało kierunek polityki 3.5 skoncentrowany na rozwoju infrastruktury dla społeczeństwa informacyjnego. W ramach Działania 1.2 MRPO 2007-2013 *Rozwój społeczeństwa informacyjnego* zrealizowano 91 inwestycji, dla których dofinansowanie UE wyniosło 282,7 mln zł. Warto w tym miejscu przywołać wyniki badania wśród mieszkańców województwa. Wynika z nich, że niezależnie od miejsca zamieszkania, **bardzo wysoko oceniono poprawę dostępu do Internetu**.

Wykres 30. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów realizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w poszczególne kierunki polityki rozwoju obszaru 3 SRWM 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013, stan na dzień 31.07.2017 r.; Suma projektów na wykresie jest większa niż liczba projektów unikalnych w obszarze 3., gdyż jeden projekt mógł realizować więcej kierunków polityki rozwoju.

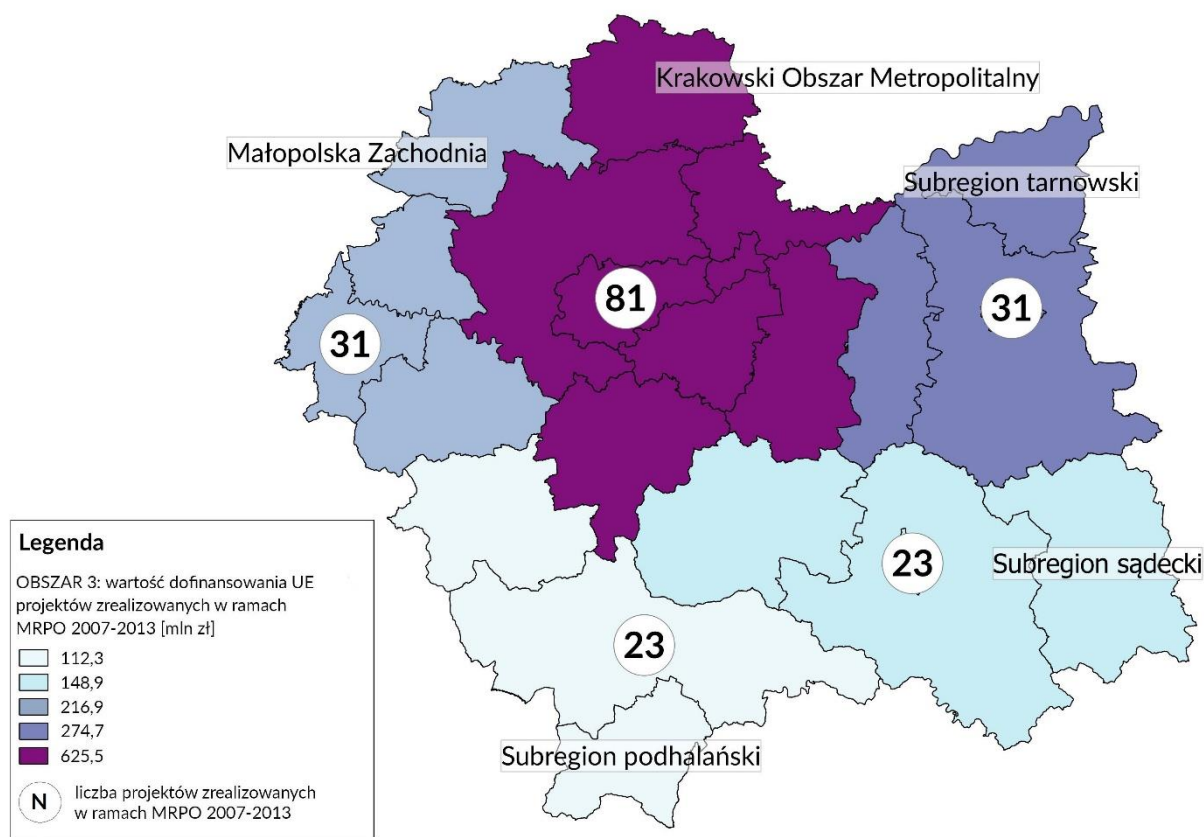
Analiza terytorialna pokazała, że ponownie najwięcej środków wydatkowano w KOM – wysokość dofinansowania UE na działania zrealizowane w obrębie KOM wyniosła 622,5 mln zł. W samym Krakowie zlokalizowano 47 projektów o wartości dofinansowania 241 mln zł (39% wartości wszystkich projektów w KOM). Na pozostałym obszarze liczba projektów wyniosła 35²⁹, co oznacza, że projekty o wyższej średniej wartości realizowano poza Krakowem (11 mln zł poza Krakowem i 5,13 mln zł w Krakowie).

W pozostałych subregionach wydatki na inwestycje w tym obszarze były na zdecydowanie niższym poziomie – najniższa wartość dofinansowania projektów miała miejsce w subregionie sądeckim i wyniosła 148,9 mln zł, zaś najwyższa (poza KOM) – w subregionie tarnowskim (274,7 mln zł).

²⁸ Więcej informacji przedstawiono w rozdziale Analiza skuteczności realizacji SRWM 2011-2020 przez samorząd województwa.

²⁹ W sumie w KOM zrealizowano 81 projektów (co pokazuje mapa), ale jeden projekt był realizowany jednocześnie na terenie Krakowa oraz jeszcze jednego powiatu KOM, dlatego w statystyce został policzony dwa razy.

Mapa 4 Liczba i wartość (w mln zł) projektów zrealizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w obszar 3. SRWM 2011-2020 w subregionach

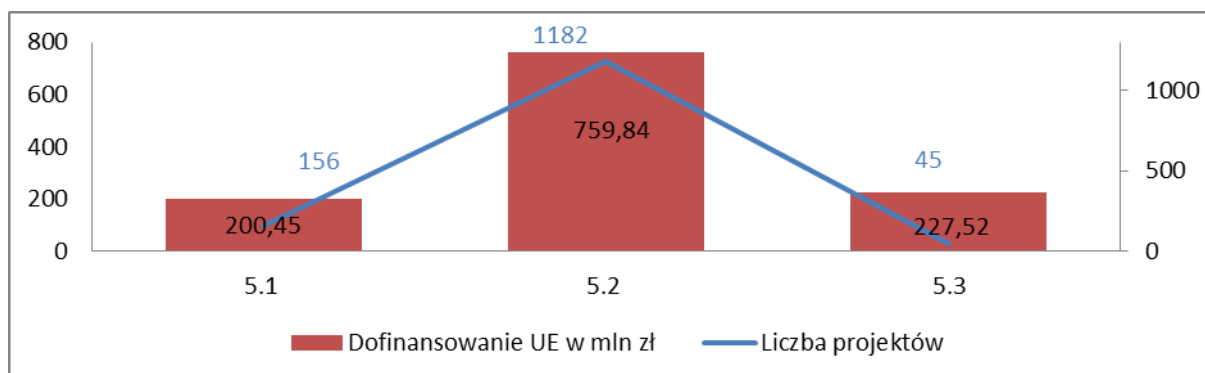

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013, stan na dzień 31.07.2017 r.; ze względu na to, iż jeden projekt mógł być realizowany na obszarze więcej niż 1 subregionu suma projektów w subregionach może być wyższa niż suma projektów unikalnych w danym obszarze SRWM; na mapie nie uwzględniono projektów, które w bazie KSI SIMIK nie mają przypisanego powiatu (mają zasięg ogólnowojewódzki)

Kolejnym obszarem przewidującym realizację działań przekrojowych (horyzontalnych) jest **obszar 5. Rozwój miast i terenów wiejskich**. W ramach MRPO 2007-2013 zrealizowano **1 345 inwestycji o łącznej wartości dofinansowania UE 978,54 mln zł**. Założono realizację działań ukierunkowanych na przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Możliwe było przeprowadzenie modernizacji, renowacji budynków użyteczności publicznej, wielorodzinnych budynków mieszkalnych, obiektów infrastruktury społecznej i podstawowej infrastruktury komunalnej, a także zagospodarowanie przestrzeni miejskiej. Ponadto w obszar 5. SRWM wpisywała się interwencja zaplanowana w ramach poddziałania 6.2.2 *Infrastruktura społeczna, w tym edukacyjna i sportowa*, które bezpośrednio odpowiedziało na braki w tym zakresie. W tym obszarze w ramach działania 6.1 *Rozwój Miast, Schemat A Projekty realizowane wyłącznie w ramach programów rewitalizacji* zrealizowano przedsięwzięcia w 37 miastach o łącznej wartości ok. 250 mln zł. **Najsilniejszy wpływ MRPO 2007-2013 wystąpił w odniesieniu do kierunku polityki 5.2 – wartość dofinansowania projektów przyczyniających się do rozwoju gospodarczego miast i terenów wiejskich wyniosła blisko 760 mln zł (1 182 projekty)**. Trzeba zauważyć, że na tak wysoką wartość przedsięwzięć wpłynęły projekty zrealizowane w ramach działania 2.1 MRPO 2007-2013 wspierającego rozwój i podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw. Interwencja przyczyniła się do rozwoju gospodarczego małych i średnich miast poprzez bezpośrednie wsparcie inwestycji w MŚP, wspólne przedsięwzięcia i tworzenie powiązań kooperacyjnych pomiędzy przedsiębiorstwami, dotacje dla IOB oraz wsparcie funduszy zwrotnych. Na rozwój funkcji lokalnych centrów usług publicznych, czyli wsparcie lokalnej infrastruktury społecznej oraz wsparcie funkcjonalnego zarządzania przestrzenią na poziomie lokalnym

beneficjenci uzyskali dofinansowanie w wysokości ok. 200 mln zł. W zakresie kierunku polityki 5.3 *Funkcjonalne zarządzanie przestrzenią na poziomie lokalnym* zrealizowano mniej projektów (45), ale o większej średniej wartości.

Wykres 31. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów realizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w poszczególne kierunki polityki rozwoju obszaru 5. SRWM 2011-2020

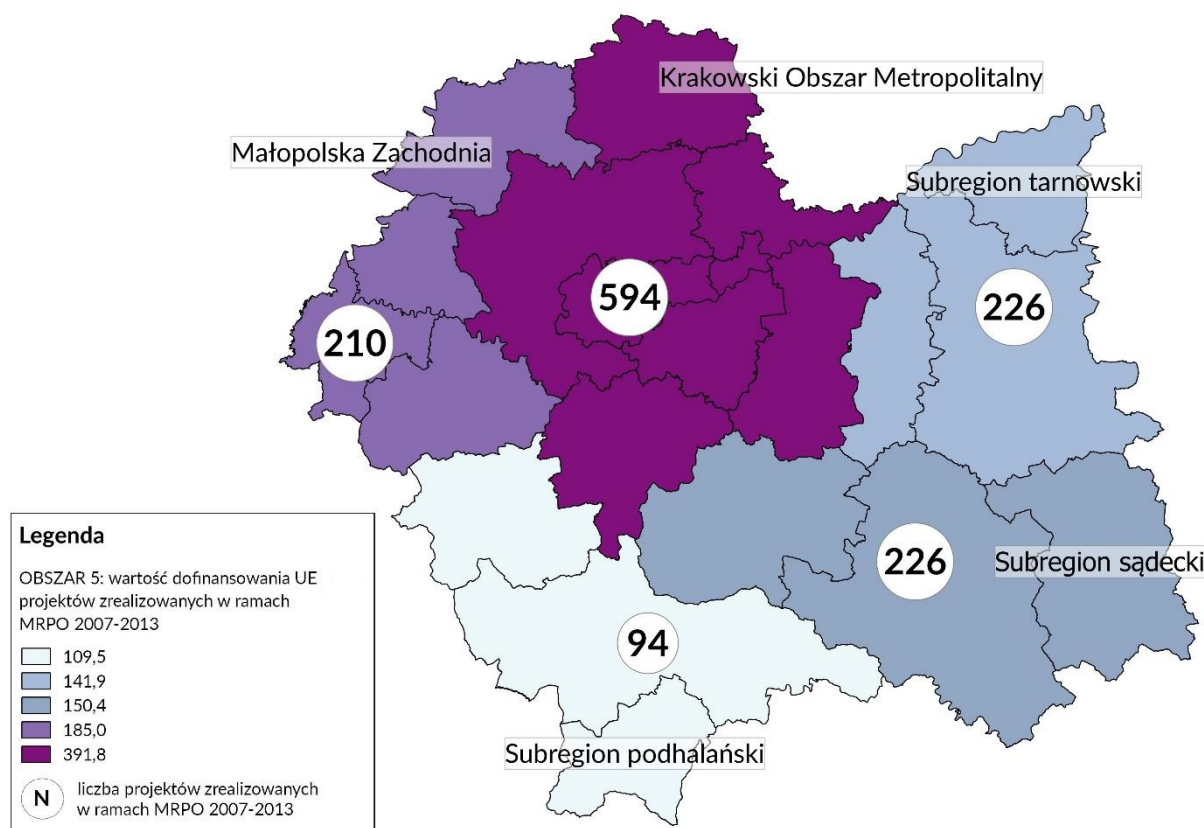

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013, stan na dzień 31.07.2017 r.; Suma projektów na wykresie jest większa niż liczba projektów unikalnych w obszarze 5., gdyż jeden projekt mógł realizować więcej kierunków polityki rozwoju.

Podobnie jak w obszarze 4., również w obszarze 5. zdecydowanie najwięcej środków pozyskanych w ramach dofinansowania UE skierowano do KOM – kwota 391,8 mln zł stanowiła 40% wszystkich wydatków poniesionych w ramach dofinansowania UE w tym obszarze. W KOM zlokalizowano 594 zadania, z czego 44% (263) – w Krakowie. Wartość dofinansowania UE projektów w Krakowie wyniosła 167,4 mln zł (42% wartości w całym KOM), co oznacza, że średnia wartość projektu była podobna w stolicy regionu i poza nią.

Inwestycje o podobnej skali, co w KOM, zrealizowano w subregionach: Małopolska Zachodnia, subregion sądecki i subregion tarnowski – dofinansowanie UE zrealizowanych projektów wahało się od 141,9 mln zł do 185 mln zł. Najmniej środków zainwestowano w subregionie podhalańskim (109,6 mln zł).

Mapa 5 Liczba i wartość (w mln zł) projektów zrealizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w obszar 5. SRWM 2011-2020 w subregionach

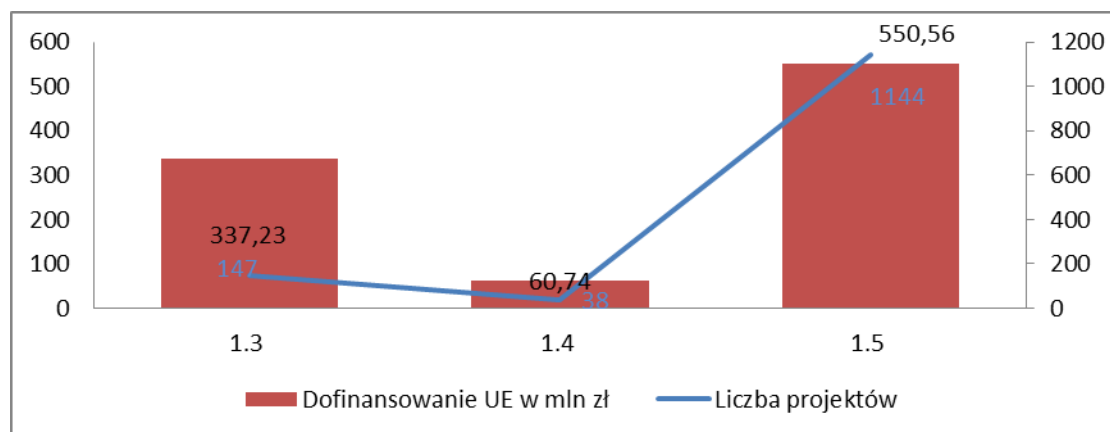

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013, stan na dzień 31.07.2017 r.; ze względu na to, iż jeden projekt mógł być realizowany na obszarze więcej niż 1 subregionu suma projektów w subregionach może być wyższa niż suma projektów unikalnych w danym obszarze SRWM; na mapie nie uwzględniono projektów, które w bazie KSI SIMIK nie mają przypisanego powiatu (mają zasięg ogólnowojewódzki)

Na obszar 1. **Gospodarka wiedzy i aktywności** przeznaczono 948,53 mln zł dofinansowania UE, co umożliwiło realizację 1 329 projektów. W odniesieniu do obszaru 1, SRWM, skoncentrowanego na zadaniach z zakresu rozwoju kapitału ludzkiego, zidentyfikowano działania/poddziałania wdrażane w ramach 1. i 2. osi priorytetowej MRPO 2007-2013, które wpływały na osiągnięcie celów SRWM. Silny pozytywny wpływ na realizację kierunku polityki rozwoju 1.5 **Wzmacnianie i promocja przedsiębiorczości** miało działanie MRPO 2.1 **Rozwój i podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw**. Interwencja ukierunkowana była na stworzenie silnego i konkurencyjnego sektora MŚP – m.in. stworzono **Małopolski Fundusz Pożyczkowy** dla pożyczek udzielanych w ramach funduszu dofinansowanego z MRPO oraz **Małopolski Regionalny Fundusz Poręczeniowy** dla poręczeń udzielanych w ramach MRPO. Biorąc pod uwagę kierunki polityki rozwoju SRWM trzeba wskazać na wyraźną dominację właśnie kierunku polityki wspierającego i promującego przedsiębiorczość – zrealizowano 1 144 projekty, dla których dofinansowanie wyniosło ponad 550 mln zł. Znacznie mniej projektów zrealizowano na rzecz kompleksowego wsparcia nowoczesnych technologii (kierunek polityki rozwoju 1.3 SRWM) – przeprowadzono 147 inwestycji. Równocześnie trzeba zauważyć różnicę w poziomie dofinansowania UE – na kierunek polityki 1.3 przeznaczono nieproporcjonalnie mniej środków, co pokazuje, że średnia wartość projektów była zdecydowanie wyższa. Istotny element projektów zrealizowanych w tym obszarze stanowiły inwestycje w sprzęt umożliwiające prowadzenie prac badawczo-rozwojowych. Najmniej projektów

zrealizowano na rzecz rozwoju kształcenia zawodowego (kierunek polityki rozwoju 1.4 SRWM) – 38 projektów o dofinansowaniu równym 60,74 mln zł.

Wykres 32. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów realizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w poszczególne kierunki polityki rozwoju obszaru 1. SRWM 2011-2020

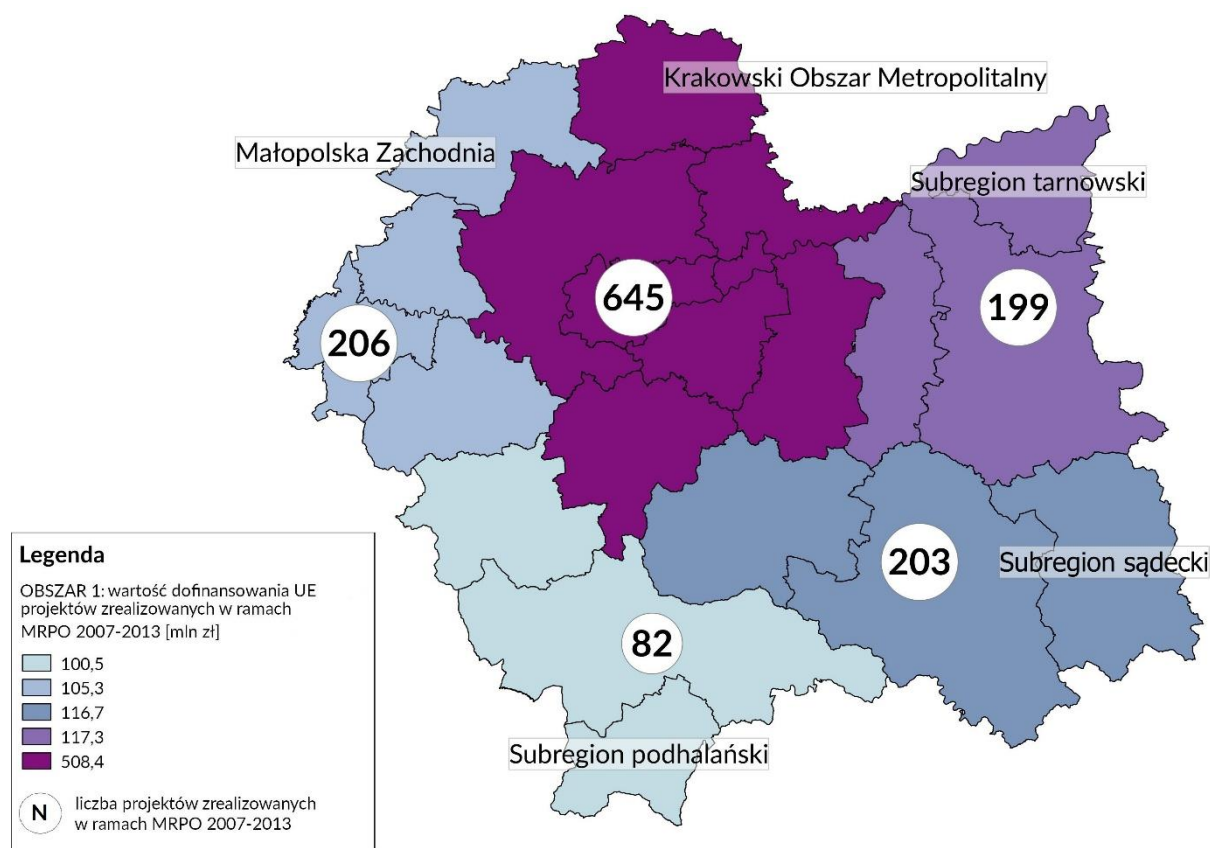
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy KSI SIMIK, stan na dzień 31.07.2017 r.; Suma projektów na wykresie jest większa niż liczba projektów unikalnych w obszarze 1., gdyż jeden projekt mógł realizować więcej kierunków polityki rozwoju.

W odniesieniu do omawianego obszaru zdecydowanie najwięcej środków pozyskanych w ramach dofinansowania UE zainwestowano na terenie KOM – wartość dofinansowanych projektów wyniosła 508,4 mln zł. Dysproporcje w wartości projektów zrealizowanych w Krakowie i poza nim są większe niż w pozostałych obszarach, co wynika ze zlokalizowania w Krakowie beneficjentów realizujących największe projekty infrastrukturalne – uczelnie, IOB. W Krakowie średnia wartość projektu wyniosła 1,09 mln zł, podczas gdy poza nim ponad o połowę mniej – 435,6 mln zł. Pod względem liczby projektów różnice nie są tak duże – 345 projektów w Krakowie wobec 303 w pozostałych powiatach KOM³⁰.

W pozostałych subregionach inwestycje były na niższym poziomie – najwyższa wartość dofinansowania projektów wystąpiła w subregionie tarnowskim (117,3 mln zł), zaś najniższa – w subregionie podhalańskim (100,5 mln zł). Różnice wynikają z dużo większej liczby przedsiębiorstw działających na obszarze KOM w porównaniu z innymi subregionami, które skorzystały ze wsparcia w ramach MRPO 2007-2013 oraz koncentracji na obszarze Krakowa szkół, uczelni oraz instytucji będących beneficjentami projektów wpisujących się w obszar 1. Strategii.

³⁰ Trzy projekty były realizowane na obszarze Krakowa i jeszcze jednego powiatu, dlatego suma liczby projektów w Krakowie i pozostałych powiatach jest wyższa niż suma unikalnych projektów w KOM.

Mapa 6 Liczba i wartość dofinansowania projektów (w mln zł) zrealizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w obszar 1. SRWM 2011-2020 w subregionach

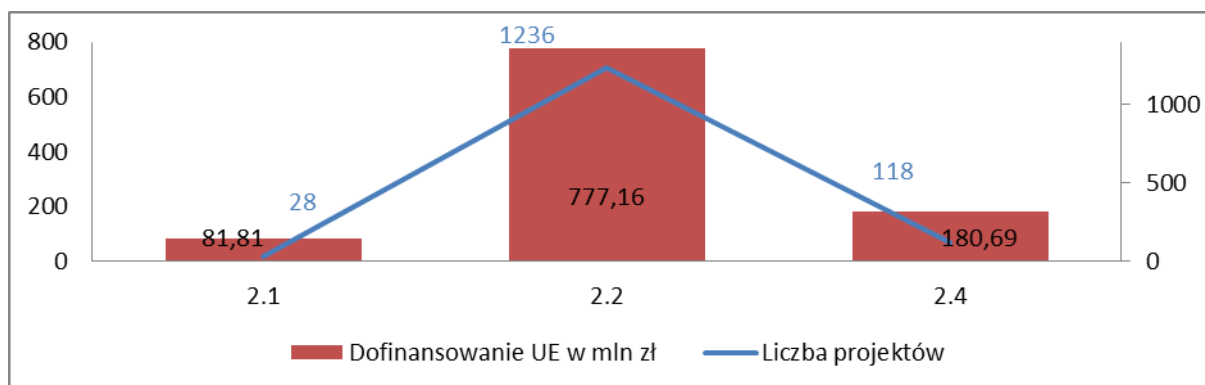
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013, stan na dzień 31.07.2017 r. ; ze względu na to, iż jeden projekt mógł być realizowany na obszarze więcej niż 1 subregionu suma projektów w subregionach może być wyższa niż suma projektów unikalnych w danym obszarze SRWM; na mapie nie uwzględniono projektów, które w bazie KSI SIMIK nie mają przypisanego powiatu (mają zasięg ogólnowojewódzki)

Działania na rzecz **obszaru 2. Dziedzictwo i przemysły czasu wolnego** były realizowane w ramach całej osi priorytetowej 3. *Turystyka i przemysł kulturowy*³¹ MRPO 2007-2013. W województwie małopolskim zrealizowano **1 299 projektów**, dla których dofinansowanie UE było równe **875,54 mln zł**, ukierunkowanych na: rozwój infrastruktury turystycznej, rozwój produktów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, rozwój infrastruktury kulturalnej oraz organizację imprez kulturalnych o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym. Dominującym kierunkiem polityki rozwoju pod względem liczby zrealizowanych działań i poniesionych nakładów w obszarze 2. jest kierunek skoncentrowany na **rozwój infrastruktury oraz komercjalizacji usług czasu wolnego (2.2 SRWM)** – zrealizowano 1 236 przedsięwzięć o łącznej wartości dofinansowania ponad 777 mln zł. Na wysoką wartość dofinansowania projektów wpisujących się w ten kierunek polityki wpłynęło zaklasyfikowanie działania 2.1 MRPO *Rozwój i podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw* do puli interwencji wpływających na realizację SRWM w tym zakresie – ze wsparcia skierowanego na podniesienie konkurencyjności mogli skorzystać przedsiębiorcy reprezentujący branżę turystyczną. Po wykluczeniu z analizy działania 2.1 wartość dofinansowania projektów realizujących kierunek polityki 2.2 spada do 227 mln zł. Ponadto o silnym pozytywnym wpływie na realizację SRWM świadczy wartość działań zrealizowanych w zakresie kierunku polityki 2.4. W Małopolsce zrealizowano 118 projektów, które dofinansowano w ramach

³¹ Działanie 3.1 Rozwój infrastruktury turystycznej, Działanie 3.2 Rozwój produktu dziedzictwa kulturowego, Działanie 3.3 Instytucje kultury.

MRPO 2007-2013 na kwotę blisko 181 mln zł. Relatywnie niewiele (28) projektów było bezpośrednio ukierunkowanych na ochronę małopolskiej przestrzeni kulturowej – na tym kierunku skoncentrowane było działanie 3.2 MRPO *Rozwój produktu dziedzictwa kulturowego*.

Wykres 33. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów realizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w poszczególne kierunki polityki rozwoju obszaru 2. SRWM 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy KSI SIMIK, stan na dzień 31.07.2017 r.; Suma projektów na wykresie jest większa niż liczba projektów unikalnych w obszarze 2., gdyż jeden projekt mógł realizować więcej kierunków polityki rozwoju.

Wśród istotnych projektów w obszarze 2. należy wymienić:

- *Małopolski System Informacji Turystycznej* (wartość całkowita projektu: 17 299 835,8 zł; wartość dofinansowania UE: 14 045 432,7 zł);
- *Markowy produkt turystyki górskiej „Zielone schroniska” w Tatrach Polskich* (wartość całkowita projektu 1 727 858,9 zł; wartość dofinansowania UE: 843 331,7 zł);
- *Szlaki turystyczne w Małopolsce – integracja różnorodnych szlaków i innych atrakcji turystycznych w spójny kompleksowy produkt regionalny* (wartość całkowita projektu 160 825,9 zł; wartość dofinansowania UE: 80 344,2 zł);
- *Rozbudowa stacji narciarskiej „Hawrań” w Jurgowie* (wartość całkowita projektu 22 768 761,8 zł; wartość dofinansowania UE: 4 250 000 zł).

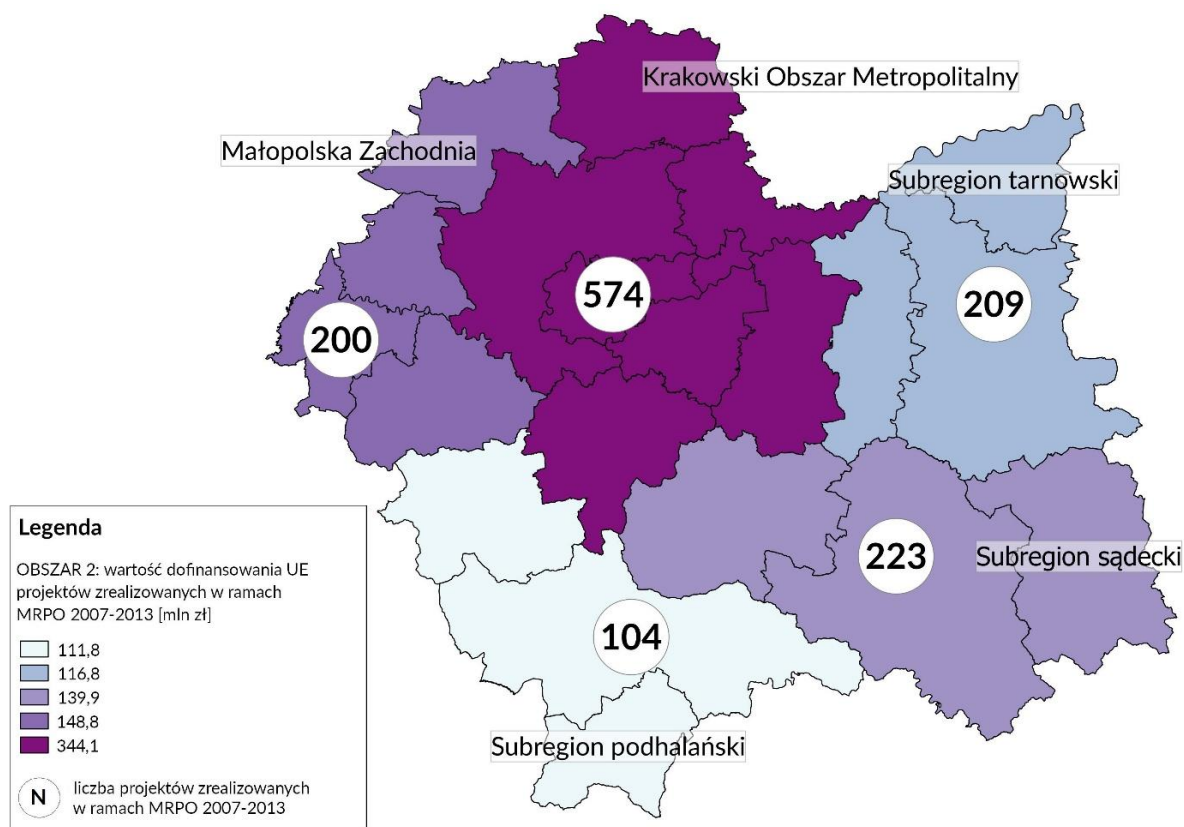
W odniesieniu do MRPO 2007-2013 **nie zidentyfikowano projektów ukierunkowanych na kształcenie kadr dla rozwoju i obsługi przemysłów czasu wolnego.**

Największym beneficjentem wsparcia ukierunkowanego na obszar 2. SRWM w ramach MRPO 2007-2013 był ponownie KOM, gdzie zainwestowano 344,1 mln zł w ramach dofinansowania UE. Liczba i wartość projektów zlokalizowanych w samym Krakowie i poza nim była podobna – w Krakowie były to 284 projekty o wartości prawie 180 mln zł, a poza Krakowem 292³² projekty o wartości 164,4 mln zł.

W pozostałych subregionach wsparcie finansowe UE wahało się od 111,8 mln zł (subregion podhalański) do 148,8 mln zł (Małopolska Zachodnia).

³² Dwa projekty były realizowane na obszarze Krakowa i jeszcze jednego powiatu, dlatego suma liczby projektów w Krakowie i pozostałych powiatach jest wyższa niż suma unikalnych projektów w KOM.

Mapa 7 Liczba i wartość dofinansowania projektów (w mln zł) zrealizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w obszar 2. SRWM 2011-2020 w subregionach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013, stan na dzień 31.07.2017 r. ; ze względu na to, iż jeden projekt mógł być realizowany na obszarze więcej niż 1 subregionu suma projektów w subregionach może być wyższa niż suma projektów unikalnych w danym obszarze SRWM; na mapie nie uwzględniono projektów, które w bazie KSI SIMIK nie mają przypisanego powiatu (mają zasięg ogólnowojewódzki)

Obszar 6. Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne jest obszarem, w ramach którego skupiono działania na rzecz 4 niezależnych dziedzin: środowiska, zdrowia, bezpieczeństwa społecznego oraz bezpieczeństwa publicznego. Łącznie w obszar 6. wpisało się **225 przedsięwzięć, dla których pozyskano dofinansowanie w wysokości 590,08 mln zł.** MRPO 2007-2013 zdecydowanie najwyższy wpływ miało na osiągnięcie celów zdefiniowanych w ramach kierunku polityki 6.1, czyli koncentrującego się **na poprawie bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystaniu ekologii dla rozwoju Małopolski.** W MRPO przewidziano realizację zadań w ramach dedykowanej osi priorytetowej –7. *Infrastruktura ochrony środowiska.* Umożliwiło to realizację 177 inwestycji, których łączna wartość dofinansowania UE była równa 420,44 mln zł. Wartość ta była wielokrotnie wyższa niż w odniesieniu do pozostałych kierunków polityki zdefiniowanych w ramach obszaru 6. Do dużych projektów istotnych dla społeczności lokalnych należy zaliczyć:

- *Rozbudowa i modernizacja ujęć i stacji uzdatniania wody dla miasta Szczawnica z elementami ochrony środowiska (wartość całkowita projektu: 16 134 458,9 zł; wartość dofinansowania UE: 7 553 052,5 zł);*
- *Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z oczyszczalnią ścieków i rozbudowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Korzenna (wartość całkowita projektu: 19 606 514,1 zł; wartość dofinansowania UE: 6 993 063,6 zł);*

- *Poprawa efektywności energetycznej na terenie zespołu szpitalno-parkowego w Krakowie poprzez wprowadzenie zintegrowanego systemu energii odnawialnej (wartość całkowita projektu: 13 049 479,2 zł; wartość dofinansowania UE: 7 298 197,1 zł);*
- *Zbudowanie zintegrowanego systemu pozyskiwania i dystrybucji energii powstałej ze źródeł odnawialnych na terenie III Kampusu UJ (wartość całkowita projektu: 12 425 011,2 zł; wartość dofinansowania UE: 10 171 050,1 zł).*

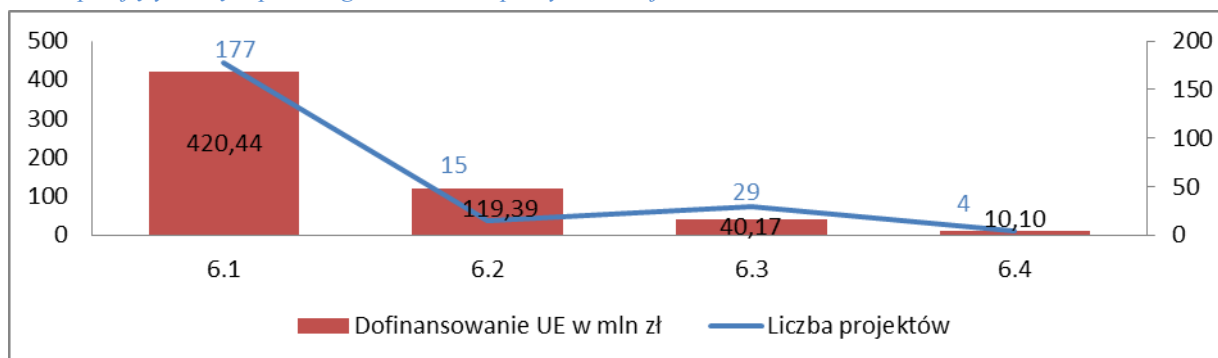
Pozostałe kierunki polityki były wspierane przez pojedyncze poddziałania MRPO, co ma swoje odzwierciedlenie w liczbie projektów i wartości uzyskanego dofinansowania. Na rzecz **sektora ochrony zdrowia** zrealizowano 15 inwestycji, dla których dofinansowanie wyniosło niespełna 120 mln zł. Dofinansowano wysokospecjalistyczne jednostki ochrony zdrowia, jednostki leczenia szpitalnego oraz lecnictwo uzdrowiskowe i przyrodolecznictwo. Do największych zrealizowanych inwestycji należały:

- *Ośrodek Onkologiczny Szpitala Specjalistycznego w Nowym Sączu wraz z przebudową pomieszczeń oraz zakupem wyposażenia dla potrzeb bloku operacyjnego (wartość całkowita projektu: 42 956 310,7 zł; wartość dofinansowania UE: 24 870 881,4 zł);*
- *Budowa Ośrodka Psychiatrycznego wraz ze Specjalistyczną Poradnią Konsultacyjną i zapleczem techniczno-administracyjnym w Tarnowie (wartość całkowita projektu: 22 594 250 zł; wartość dofinansowania UE: 15 726 594,2 zł);*
- *Budowa bloku operacyjnego i przebudowa Oddziału Anestezjologii i Intensywnej Terapii Szpitala Powiatowego im. Dr Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem (wartość całkowita projektu: 19 178 254,9 zł; wartość dofinansowania UE: 10 000 000 zł).*

Mniej środków w ramach MRPO przekazano na wsparcie **bezpieczeństwa społecznego** – zrealizowano 29 inwestycji o łącznej wartości dofinansowania 40,17 mln zł, co pokazuje, że projekty były mniejsze niż te zrealizowane w sektorze zdrowia.

Sferą, w której interwencja zrealizowana w ramach MRPO miała najmniejszą skalę był **system zarządzania bezpieczeństwem publicznym**. W MRPO przewidziano wsparcie służb ratunkowych, co bezpośrednio wpisuje się w kluczowe działanie SRWM 6.4.3 przewidujące rozwój oraz integrację systemów ratownictwa. Jednakże skala zrealizowanej interwencji jest niewielka – pozyskano dofinansowanie w wysokości 10,1 mln, w ramach którego zrealizowano 4 projekty. Beneficjentami wsparcia były: Policja, Straż Pożarna oraz GOPR. Wynika to z obowiązującej linii demarkacyjnej - w ramach MRPO nie było wspierane ratownictwo medyczne w zakresie infrastruktury ratownictwa medycznego (budynki, sprzęt medyczny, środki transportu sanitarnego, lądowiska, bazy LPR, centra urazowe). Obszar ten był przedmiotem wsparcia w ramach PO IiŚ 2007-2013.

Wykres 34. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów realizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w poszczególne kierunki polityki rozwoju obszaru 6. SRWM 2011-2020

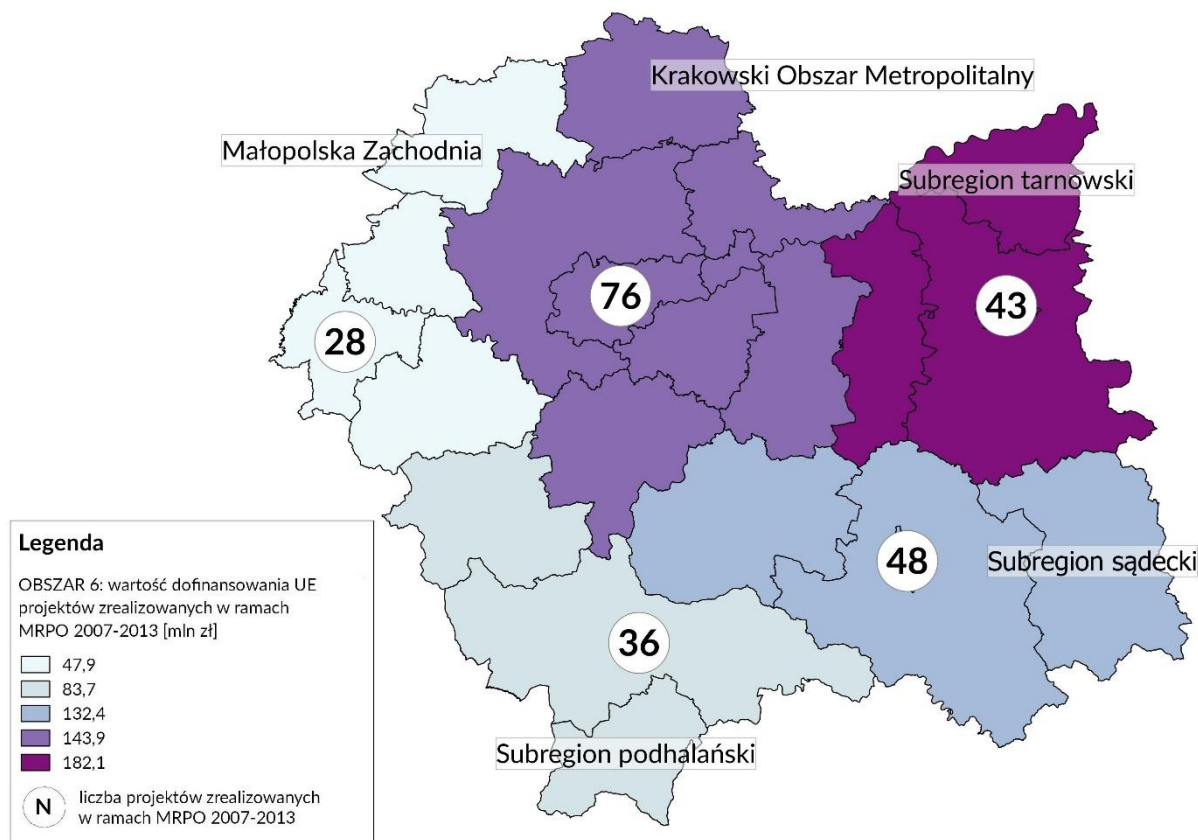

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy KSI SIMIK, stan na dzień 31.07.2017 r.; Suma projektów na wykresie jest większa niż liczba projektów unikalnych w obszarze 6., gdyż jeden projekt mógł realizować więcej kierunków polityki rozwoju

Analiza terytorialna dofinansowania UE przeznaczonego na realizację działań w ramach obszaru 6. pokazała, że **jest to jedyny obszar SRWM, w którym nie wystąpiła dominacja KOM**. Inwestycje o najwyższej wartości dofinansowania UE zrealizowano w subregionie tarnowskim (182,1 mln zł). W KOM pozyskano 38 mln zł mniej. Również wewnątrz KOM dysproporcje w liczbie projektów były odwrotne niż w innych obszarach – znacznie więcej zrealizowano poza (59) niż w stolicy regionu (17). Ale już średnia wartość projektu była o połowę wyższa w Krakowie (2,7 mln zł) niż w pozostałych powiatach (1,7 mln zł).

Ponadto wystąpiła wyraźnie niższa wartość pozyskanego dofinansowania na przedsięwzięcia na terenie Małopolski Zachodniej (47,9 mln zł) i subregionu podhalańskiego (83,7 mln zł).

Mapa 8 Liczba i wartość dofinansowania projektów (w mln zł) zrealizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w obszar 6. SRWM 2011-2020 w subregionach

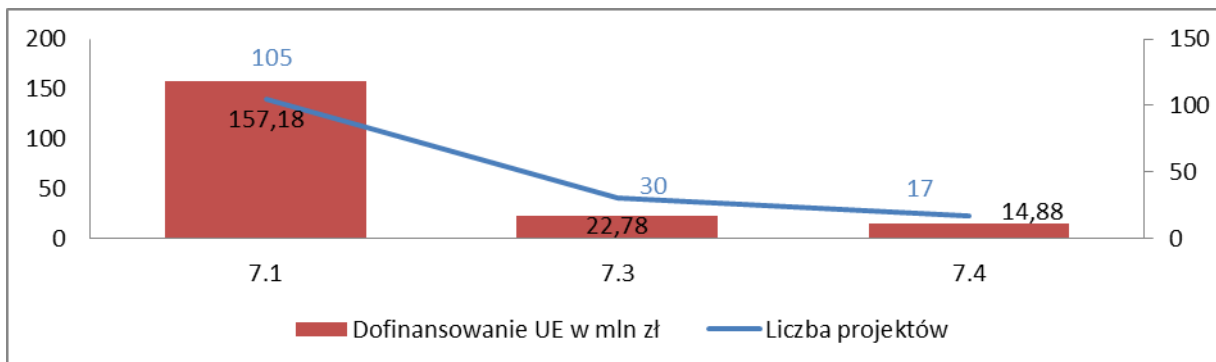

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013, stan na dzień 31.07.2017 r. ; ze względu na to, iż jeden projekt mógł być realizowany na obszarze więcej niż 1 subregionu suma projektów w subregionach może być wyższa niż suma projektów unikalnych w danym obszarze SRWM; na mapie nie uwzględniono projektów, które w bazie KSI SIMIK nie mają przypisanego powiatu (mają zasięg ogólnowojewódzki)

Ostatnim obszarem zdefiniowanym w SRWM i równocześnie obszarem o najniższych poniesionych nakładach w ramach MRPO 2007-2013 (zrealizowano **152 projekty o wartości dofinansowania 194,84 mln zł**) jest obszar skoncentrowany na zarządzaniu rozwojem województwa – **obszar 7. Zarządzanie rozwojem województwa**. Specyfika obszaru sprawia, że głównym realizatorem zaplanowanych w nim działań jest Samorząd Województwa. Dlatego też liczba zrealizowanych projektów jest zdecydowanie niższa niż w przypadku pozostałych obszarów, gdzie aktywne były podmioty zarówno z sektora publicznego, jak i prywatnego. Kierunek polityki rozwoju 7.1 *Sprawny system zarządzania strategicznego województwem* został wsparty w ramach pomocy technicznej przewidzianej w MRPO 2007-2013. Środki dedykowane temu kierunkowi polityki rozwoju pozwoliły na realizację 107 projektów, a łączna wartość pozyskanego dofinansowania była równa 157,2 mln zł. Działania wpisujące się w rozwój współpracy terytorialnej (kierunek polityki rozwoju 7.3) oraz budowę i promocję marki Małopolska (kierunek polityki rozwoju 7.4) zrealizowano na zdecydowanie mniejszą skalę. Na rzecz kierunku polityki 7.3 zrealizowano 30 projektów (wysokość dofinansowania UE była równa 22,78 mln zł), a na rzecz kierunku polityki 7.4 – 17 projektów (14,88 mln zł). Warto podkreślić, iż obszar 7. był w dużym stopniu wspierany bez wykorzystania środków w ramach

programów UE. Podejmowane były liczne działania własne SW realizowane w ramach bieżącej działalności administracji regionalnej³³.

Wykres 35. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów realizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w poszczególne kierunki polityki rozwoju obszaru 7. SRWM 2011-2020

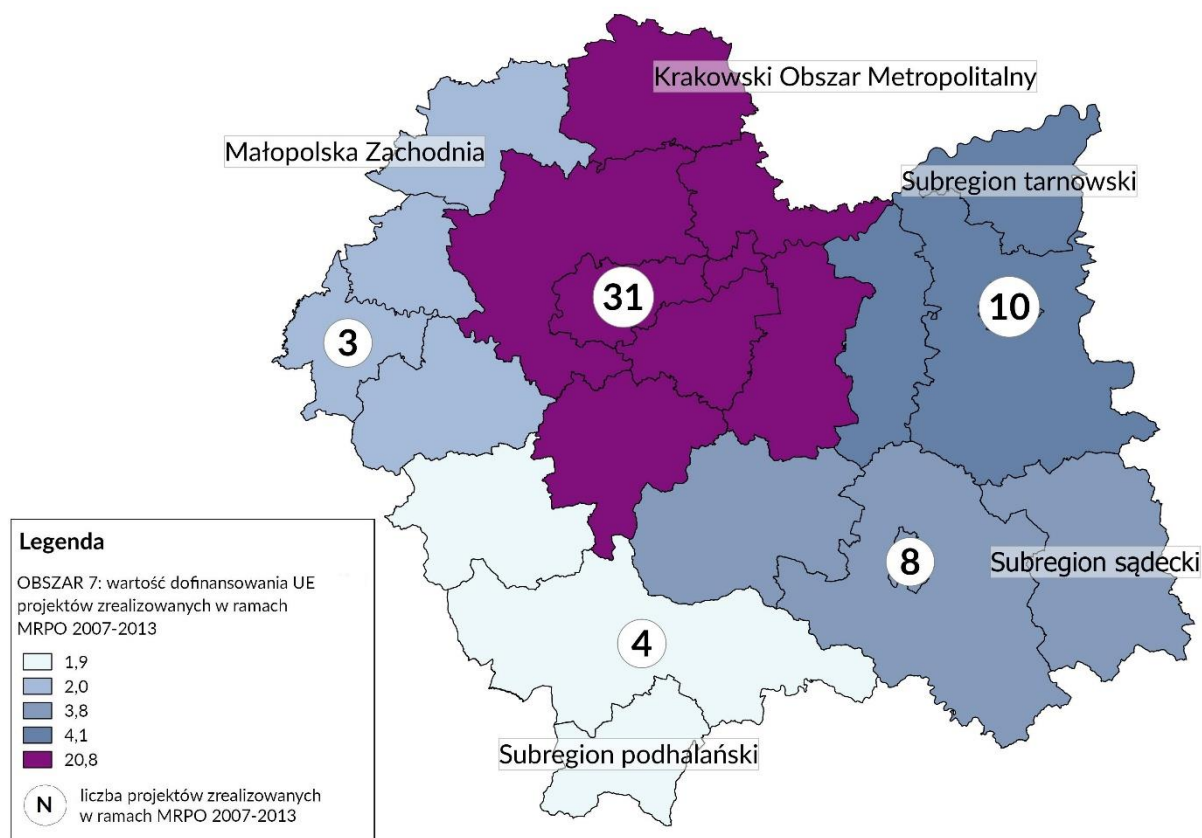

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013, stan na dzień 31.07.2017 r.; Suma projektów na wykresie jest większa niż liczba projektów unikalnych w obszarze 7., gdyż jeden projekt mógł realizować więcej kierunków polityki rozwoju

Specyfika obszaru 7. SRWM sprawiła, że najwięcej projektów (107) realizujących założenia tego obszaru nie zostało przypisanych w KSI SIMIK do konkretnego powiatu województwa. Wartość pozyskanego dofinansowania UE tych działań wyniosła 162 mln zł, co stanowiło 83% dofinansowania UE pozyskanego na projekty wpisujące się w obszar 7. Równocześnie wśród projektów, którym przypisano konkretne miejsce realizacji dominowały działania zrealizowane na terenie KOM - 31 projektów o dofinansowaniu UE na poziomie 20,8 mln zł. Aż 82% tej kwoty trafiło do samego Krakowa (zrealizowano tu 24 projekty, przy czym jeden obejmował obszar jeszcze jednego powiatu KOM).

³³ Więcej informacji zawarto w rozdziale *Analiza skuteczności realizacji SRWM 2011-2020 przez samorząd województwa* oraz rozdziale *Formy działań uspołeczniających SRWM 2011-2020 oraz ocena ich skuteczności*.

Mapa 9 Liczba i wartość dofinansowania projektów (w mln zł) zrealizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisywanych się w obszar 7. SRWM 2011-2020 w subregionach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013, stan na dzień 31.07.2017 r. ; ze względu na to, iż jeden projekt mógł być realizowany na obszarze więcej niż 1 subregionu suma projektów w subregionach może być wyższa niż suma projektów unikalnych w danym obszarze SRWM; na mapie nie uwzględniono projektów, które w bazie KSI SIMIK nie mają przypisanego powiatu (mają zasięg ogólnowojewódzki)

Podsumowanie i wnioski częściowe

Wyniki przeprowadzonej analizy pokazały, że **wpływ MRPO 2007-2013 na realizację SRWM 2011-2020 należy ocenić wysoko**. Wszystkie zdefiniowane obszary SRWM były wspierane przez inwestycje realizowane w ramach MRPO 2007-2013. Najsilniejszy wpływ – z uwagi na najwyższą wartość inwestycji – zdiagnozowano w odniesieniu do obszaru 4, ukierunkowanego na rozwój subregionów z uwzględnieniem ich specyfiki. Zatem działaniom/poddziałaniom MRPO 2007-2013 wpisującym się w obszar 4. SRWM (zgodnie z matrycą pokrycia) należy przypisać najsilniejszy wpływ na realizację SRWM. Beneficjenci pozyskali dofinansowanie z UE w wysokości 2,1 mld zł, co umożliwiło realizację 1 364 projektów. Z kolei inwestycje o najmniejszej wartości zrealizowano na rzecz obszaru 7., który obejmuje zadania w zakresie zarządzania rozwojem województwa. Zatem działaniom/poddziałaniom MRPO 2007-2013 wpisującym się w obszar 7. SRWM (zgodnie z matrycą pokrycia) należy przypisać najsłabszy wpływ na realizację SRWM. Ponadto analiza terytorialna zrealizowanych inwestycji pokazała zdecydowaną dominację KOM nad pozostałymi subregionami (jedynym obszarem, w którym dofinansowanie inwestycji w KOM nie było najwyższe na tle wszystkich subregionów był obszar 6.). Taka koncentracja wsparcia wynikała zarówno z większej niż w pozostałych subregionach liczby potencjalnych beneficjentów (przedsiębiorców, ale też beneficjentów instytucjonalnych, takich jak IOB, uczelnie, placówki zdrowotne czy edukacyjne), jak też większego potencjału aplikacyjnego. Rozwiązaniem, który ma za zadanie

zmniejszać te dysproporcje są przyjęte w okresie programowania 2014-2020 instrumenty terytorialne, takie jak ZIT czy subregiony³⁴.

Ocena przewidywanego wpływu RPO WM 2014-2020 na realizację SRWM

Analizę wpływu interwencji przeprowadzono **także w odniesieniu do RPO WM 2014-2020**. Przeanalizowano projekty zakończone do 31.07.2017 r.³⁵, projekty będące w trakcie realizacji oraz wartość alokacji (dofinansowanie UE) na działania wpisujące się w obszary SRWM (w oparciu o przygotowaną matrycę pokrycia) pomniejszoną o wartość zidentyfikowanych projektów. Uwzględniono zakres zaprojektowanego wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020.

Przeprowadzona analiza zakresu wsparcia pokazała, że **RPO WM 2014-2020 charakteryzuje się bardzo wysokim poziomem potencjalnego wpływu na realizację SRWM**. Wszystkie osie priorytetowe przewidują interwencje bezpośrednio wpisujące się we wszystkie obszary SRWM 2011-2020. **Równocześnie RPO WM 2014-2020 nie wpłynie na realizację trzech kierunków polityki SRWM – nie przewidziano działań wspierających kierunek polityki 2.3 *Kształcenie kadr dla rozwoju i obsługi przemysłów czasu wolnego*, 7.2 *Kształtowanie i rozwój aktywności obywatelskiej oraz wzmacnianie kapitału społecznego* oraz 7.3 *Rozwój współpracy terytorialnej***³⁶.

Do momentu realizacji badania najwięcej środków pozyskanych w ramach dofinansowania UE przeznaczono na realizację inwestycji ukierunkowanych na **obszar 1. *Gospodarka wiedzy i aktywności*** – 92,5 mln zł (212 projektów). Wszystkie kierunki polityki rozwoju SRWM sformułowane w ramach tego obszaru są wspierane przez RPO WM 2014-2020. Pozytywny wpływ na realizację SRWM w obszarze 1. zdiagnozowano dla interwencji wdrażanych w ramach osi priorytetowych finansowanych z EFRR: osi priorytetowej 1. *Gospodarka wiedzy* (przewidziano wsparcie na rozwój infrastruktury badawczej sektora nauki, badania i innowacje w przedsiębiorstwach oraz Małopolskie Centra Innowacji), osi priorytetowej 3. *Przedsiębiorcza Małopolska* (wsparcie uwzględnia promocję postaw przedsiębiorczych oraz potencjał IOB oraz umiędzynarodowienie małopolskiej gospodarki) oraz osi priorytetowej 10. *Wiedza i kompetencje* (działania skoncentrowano na rozwoju kształcenia ogólnego, rozwoju kształcenia zawodowego, rozwoju kompetencji i umiejętności osób dorosłych).

Z analizy bazy SL2014 wynika, że w trakcie realizacji jest 338 projektów, dla których dofinansowanie UE wyniosło 964 mln zł. Większość działań ukierunkowana jest na kierunek polityki 1.1 – 174 projekty, dla których pozyskano dofinansowanie w wysokości 383,3 mln zł. Równocześnie warto zwrócić uwagę na wysoką alokację przeznaczoną na działania/poddziałania RPO WM 2014-2020 wpisujące się w obszar 1. SRWM – wysokość dofinansowania UE wynosi ponad 3,5 mld zł (z czego po odjęciu już realizowanych projektów zostaje niecałe 2,5 mld zł). Ze środków RPO WM 2014-2020 przewidziano dofinansowanie 17 projektów (wartość dofinansowania z RPO WM to ponad 240,14 mln zł), które SW ujął na liście MPI.

³⁴ Ocenę tych instrumentów przedstawiono w rozdziale *Analiza skuteczności oraz wpływu instrumentów terytorialnych na realizację celów SRWM 2011-2020*.

³⁵ Na podstawie bazy SL2014 z dnia 31.07.2017 r.

³⁶ Matryca pokrycia obszarów i kierunków polityki rozwoju SRWM działaniami/poddziałaniami RPO WM 2014-2020 (oraz pozostałymi programami operacyjnymi) stanowi załącznik do raportu.

Tabela 27. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów zrealizowanych, w trakcie realizacji i zaplanowanych do realizacji w ramach RPO WM 2014-2020 wpisujących się w obszar 1. SRWM 2011-2020

OBSZAR / KIERUNEK POLITYKI ROZWOJU SRWM	ZAKOŃCZONE		W TRAKCIE REALIZACJI		POZOSTAŁA ALOKACJA Z RPO WM 2014-2020 (DOFINANSOWANIE UE) W MLN ZŁ
	LICZBA	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE W MLN ZŁ	LICZBA	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE W MLN ZŁ	
OBSZAR 1	212	92,45	338	964,04	2 459,94
1.1	49	76,52	174	383,31	
1.2			1	5,72	
1.3	163	15,94	140	356,07	
1.4			12	83,28	
1.5			12	141,39	

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SL2014 i Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych RPO WM 2014-2020.

Drugim obszarem pod względem wartości już zrealizowanych projektów wpisujących się w SRWM, jest **obszar 3. Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej** ukierunkowany na podniesienie dostępności komunikacyjnej Małopolski. Wysokość dofinansowania UE inwestycji zrealizowanych w tym obszarze wyniosła 39,3 mln zł, z czego 38,7 mln zł pochłonęły inwestycje zrealizowane w ramach kierunku polityki 3.1 *Kraków nowoczesnym węzłem międzynarodowej sieci transportowej*. Realizacja tego obszaru jest wspierana w ramach osi priorytetowej 7. *Infrastruktura transportowa* RPO WM 2014-2020. Przeprowadzona analiza pokazała, że RPO WM 2014-2020 wspiera realizację wszystkich zdefiniowanych kierunków polityki w obszarze 3. W Programie przewidziano inwestycje na rzecz infrastruktury drogowej (drogi regionalne, drogi subregionalne) oraz transportu kolejowego (tabor kolejowy, linie kolejowe, regionalny transport kolejowy, infrastruktura dla obsługi podróży), a także zintegrowanego systemu transportu.

Ponadto na realizację kierunku polityki 3.5 *Rozwój infrastruktury dla społeczeństwa informacyjnego* wpływa działanie 2.1 *E-administracja i otwarte zasoby*, gdzie przewidziano działania na rzecz elektronicznej administracji, cyfrowych zasobów regionalnych, e-usług w edukacji, e-usług w informacji przestrzennej i e-usług w ochronie zdrowia) oraz poddziałanie 10.1.4 *Małopolska Chmura Edukacyjna*³⁷.

W momencie prowadzenia badania na obszarze województwa małopolskiego realizowano 73 projekty w ramach działań/poddziałów RPO WM 2014-2020 wpisujących się SRWM (zgodnie z matrycą pokrycia). Dofinansowanie UE pozyskane na realizację tych projektów było równe 827,2 mln zł. Oceniając wpływ RPO WM 2014-2020 na realizację SRWM w obszarze 3. trzeba mieć na uwadze całą wysokość dofinansowania UE przewidzianego w alokacji na działania/poddziałania RPO WM (zgodnie z matrycą pokrycia) – na inwestycje w tym obszarze przeznaczono blisko 2,9 mld zł. W tym kontekście trzeba podkreślić wagę projektów planowanych do realizacji przez Samorząd Województwa w ramach MPI – 32 projekty, których dofinansowanie z RPO WM 2014-2020 zakłada się na poziomie prawie 1,35 mld zł (stanowi to prawie połowę alokacji na obszar 3. SRWM).

³⁷ Warto zaznaczyć, iż przyjęta w okresie 2014-2020 linia demarkacyjna nie przewiduje możliwości wspierania na poziomie regionalnym poszerzania dostępu do sieci szerokopasmowych, rozwoju sieci o wysokiej przepustowości i wspierania przyjęcia nowych technologii i sieci w gospodarce cyfrowej. Działania takie przewidziano na poziomie krajowym.

Tabela 28. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów zrealizowanych, w trakcie realizacji i zaplanowanych do realizacji w ramach RPO WM 2014-2020 wpisujących się w obszar 3. SRWM 2011-2020

OBSZAR / KIERUNEK POLITYKI ROZWOJU SRWM	ZAKOŃCZONE		W TRAKCIE REALIZACJI		POZOSTAŁA ALOKACJA Z RPO WM 2014-2020 (DOFINANSOWANIE UE) W MLN ZŁ
	LICZBA	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE W MLN ZŁ	LICZBA	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE W MLN ZŁ	
OBSZAR 3	19	39,32	73	827,22	1 125,19
3.1	4	38,74	12	563,17	
3.2	1	13,76	8	418,82	
3.3	1	13,76	8	418,82	
3.4					
3.5	15	0,58	61	264,05	

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SL2014, monitoringu Programów Strategicznych i Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych RPO WM 2014-2020. Suma projektów poszczególnych kierunkach polityki rozwoju jest wyższa niż liczba projektów dla całego obszaru (tu przedstawiono liczbę unikalnych projektów w obszarze), gdyż jeden projekt mógł realizować więcej niż jeden kierunek polityki rozwoju.

W ramach RPO WM 2014-2020 zrealizowano także projekty wpisujące się w **obszar 6. Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne** – wysokość dofinansowania UE przeznaczonego na ich realizację wyniosła 5,14 mln zł. Dla wszystkich kierunków polityki w obszarze bezpieczeństwa ekologicznego, zdrowotnego i społecznego zidentyfikowano interwencje RPO WM 2014-2020, które silnie pozytywnie wpływają na ich realizację. Na poprawę bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju Małopolski (kierunek polityki 6.1) pozytywnie wpłyną projekty RPO WM 2014-2020 realizowane w ramach osi priorytetowej 4. *Regionalna polityka energetyczna*, ukierunkowanej na zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, wzrost znaczenia eko-przedsiębiorstw, poprawę efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym, redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz rozwój niskoemisyjnego transportu miejskiego. Z kolei na poprawę bezpieczeństwa zdrowotnego pozytywnie będą oddziaływać inwestycje wdrażane w ramach poddziałania 8.6.2 *Programy zdrowotne* (wdrożenie krajowych programów zdrowotnych oraz regionalnych programów polityki zdrowotnej) oraz działania 12.1 *Infrastruktura ochrony zdrowia* (projekty ukierunkowane na strategiczną infrastrukturę ochrony zdrowia w regionie, regionalną infrastrukturę ochrony zdrowia oraz infrastrukturę ochrony zdrowia o znaczeniu subregionalnym).

Ponadto z analizy bazy SL2014 wynika, że w trakcie realizacji jest 169 przedsięwzięć, dla których pozyskano dofinansowanie w ramach działań/poddziałów RPO WM wpisujących się w SRWM w wysokości 454,52 mln zł. Przedsięwzięcia na rzecz obszaru 6. znajdują się także na liście zadań MPI – 17 projektów o wartości dofinansowania ze środków RPO WM 2014-2020 ponad 240,14 mln zł. Największy udział w tej kwocie mają projekty skoncentrowane na sektorze ochrony zdrowia (kierunek polityki 6.2) – prawie 80% wartości wszystkich projektów SW z obszaru 6. (planowanych do dofinansowania z RPO).

Tabela 29. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów zrealizowanych, w trakcie realizacji i zaplanowanych do realizacji w ramach RPO WM 2014-2020 wpisujących się w obszar 6. SRWM 2011-2020

OBSZAR / KIERUNEK POLITYKI ROZWOJU SRWM	ZAKOŃCZONE		W TRAKCIE REALIZACJI		POZOSTAŁA ALOKACJA Z RPO WM 2014-2020 (DOFINANSOWANIE UE) W MLN ZŁ
	LICZBA	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE W MLN ZŁ	LICZBA	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE W MLN ZŁ	
OBSZAR 6	6	5,14	169	454,52	2 753,35
6.1			52	269,21	
6.2			16	23,08	
6.3	2	2,13	100	152,31	
6.4	4	3,00	1	9,92	

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SL2014, monitoringu Programów Strategicznych i Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych RPO WM 2014-2020. Suma projektów poszczególnych kierunkach polityki rozwoju jest wyższa niż liczba projektów dla całego obszaru (tu przedstawiono liczbę unikalnych projektów w obszarze), gdyż jeden projekt mógł realizować więcej niż jeden kierunek polityki rozwoju.

Kolejnym obszarem, w ramach którego do 31.07.2017 r. zakończono realizację projektów wpisujących się w SRWM, jest **obszar 2. Dziedzictwo i przemysły czasu wolnego**. Na dotychczasowe (zakończone) inwestycje przeznaczono dofinansowanie UE w wysokości 5,14 mln zł w ramach RPO WM 2014-2020 – wszystkie projekty zrealizowano na terenie subregionu tarnowskiego. Interwencją bezpośrednio wspierającą omawiany obszar jest oś priorytetowa 6. *Dziedzictwo regionalne*. W ramach poddziałania 6.1.1 *Ochrona i opieka nad zabytkami* przewidziano działania bezpośrednio realizujące kierunek polityki 2.1 *Ochrona małopolskiej przestrzeni kulturowej*, z kolei poddziałanie 6.1.2 *Organizacja wydarzeń kulturalnych* wspiera kierunek polityki 2.4 *Wzmocnienie promocji dziedzictwa regionalnego oraz oferty przemysłów czasu wolnego*. W RPO WM 2014-2020 przewidziano także środki na rzecz zrównoważonego rozwoju infrastruktury oraz komercjalizacji usług czasu wolnego (kierunek polityki 2.2) – przewidziano wsparcie regionalnej sieci tras rowerowych (poddziałanie 6.1.5), rozwój lokalnych zasobów subregionów (poddziałanie 6.3.1), wsparcie miejscowości uzdrowiskowych (poddziałanie 6.3.2), a także zagospodarowanie rekreacyjne i turystyczne otoczenia zbiorników wodnych (poddziałanie 6.3.3). Do rozdysponowania w ramach działań/poddziałów RPO WM 2014-2020 wpisujących się w obszar 2. SRWM jest w sumie 663,91 mln zł alokacji. Co czwartą złotówkę planuje się wydatkować na projekty umieszczone w MPI – jest tam 16 projektów o wartości dofinansowania z RPO w wysokości ponad 166,8 mln zł.

Tabela 30. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów zrealizowanych, w trakcie realizacji i zaplanowanych do realizacji w ramach RPO WM 2014-2020 wpisujących się w obszar 2. SRWM 2011-2020

OBSZAR / KIERUNEK POLITYKI ROZWOJU SRWM	ZAKOŃCZONE		W TRAKCIE REALIZACJI		POZOSTAŁA ALOKACJA Z RPO WM 2014-2020 (DOFINANSOWANIE UE) W MLN ZŁ
	LICZBA	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE W MLN ZŁ	LICZBA	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE W MLN ZŁ	
OBSZAR 2	1	4,14	24	57,12	602,65
2.1			22	54,96	
2.2	1	4,14	1	1,69	
2.4			1	0,46	

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SL2014, monitoringu Programów Strategicznych i Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych RPO WM 2014-2020.

Na **obszar 7. Zarządzanie rozwojem województwa** pozytywnie wpłyną projekty zrealizowane w ramach działania 13.1 oraz poddziałania 3.3.1 RPO WM 2014-2020. W momencie prowadzenia badania w trakcie realizacji było 18 projektów, dla których pozyskano z RPO WM 2014-2020 dofinansowanie w wysokości 235,7 mln zł. Na liście MPI znajdują się 3 projekty, dla których źródłem dofinansowania ma być RPO WM 2014-2020 (kwota 14,2 mln zł). Na zadania wpisujące się w obszar 7. SRWM przeznaczono w ramach RPO WM 2014-2020 dofinansowanie UE w wysokości 538,13 mln zł.

Tabela 31. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów zrealizowanych, w trakcie realizacji i zaplanowanych do realizacji w ramach RPO WM 2014-2020 wpisujących się w obszar 7. SRWM 2011-2020

OBSZAR / KIERUNEK POLITYKI ROZWOJU SRWM	ZAKOŃCZONE		W TRAKCIE REALIZACJI		POZOSTAŁA ALOKACJA Z RPO WM 2014-2020 (DOFINANSOWANIE UE) W MLN ZŁ
	LICZBA	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE W MLN ZŁ	LICZBA	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE W MLN ZŁ	
OBSZAR 7	1	0,18	18	235,70	302,25
7.1			3	193,70	
7.4	1	0,18	15	42,00	

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SL2014, monitoringu Programów Strategicznych i Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych RPO WM 2014-2020.

W RPO WM 2014-2020 zaplanowano wsparcie bezpośrednio wspierające **obszar 4. Krakowski obszar metropolitalny i inne subregiony** zogniskowany na rozwoju subregionów województwa małopolskiego. W momencie realizacji badania nie zakończono projektów wpisujących się w ten obszar. Niemniej jednak zdiagnozowano potencjalny silny pozytywny wpływ na realizację wyznaczonych celów – interwencja zaprogramowana w ramach RPO WM umożliwi: inwestycje w SAG (działanie 3.1 RPO WM 2014-2020 *Strefy aktywności gospodarczej*), rozwój sektora kultury (poddziałanie 6.1.3 *Rozwój instytucji kultury oraz udostępnianie dziedzictwa kulturowego*), rozwój sektora turystyki (poddziałanie 6.1.4 *Lokalne Trasy Turystyczne - SPR*) oraz przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych (poddziałanie 11.1.2 *Rewitalizacja miast średnich i małych*). W momencie prowadzenia badania w trakcie realizacji było 49 projektów, dla których pozyskano dofinansowanie w wysokości 144,55 mln zł. Dofinansowanie UE przewidziane na inwestycje wpisujące się w obszar 4. SRWM wynosi 609,36 mln zł.

Tabela 32. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów zrealizowanych, w trakcie realizacji i zaplanowanych do realizacji w ramach RPO WM 2014-2020 wpisujących się w obszar 4. SRWM 2011-2020

OBSZAR / KIERUNEK POLITYKI ROZWOJU SRWM	ZAKOŃCZONE		W TRAKCIE REALIZACJI		POZOSTAŁA ALOKACJA Z RPO WM 2014-2020 (DOFINANSOWANIE UE) W MLN ZŁ
	LICZBA	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE W MLN ZŁ	LICZBA	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE W MLN ZŁ	
OBSZAR 4			49	144,55	464,81
4.1			10	34,22	
4.2			8	29,06	
4.3			10	25,57	
4.4			9	21,32	
4.5			12	34,37	

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SL2014, monitoringu Programów Strategicznych i Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych RPO WM 2014-2020.

Kolejnym obszarem, w którym do 31.07.2017 r. nie zakończono realizacji projektów wpisujących się w SRWM jest **obszar 5. Rozwój miast i terenów wiejskich**. Jednakże, podobnie jak dla obszaru 4., zidentyfikowano zakres interwencji RPO WM 2014-2020, która ma potencjalnie silny pozytywny wpływ na realizację SRWM. Do osiągnięcia celów SRWM w omawianym obszarze potencjalnie przyczynią się inwestycje zrealizowane w ramach osi priorytetowej 11. *Rewitalizacja przestrzeni regionalnej* – przewidziany zakres projektów wpisuje się we wszystkie kierunki polityki rozwoju obszaru 5. RPO WM 2014-2020 przewiduje realizację inwestycji w zakresie rewitalizacji miast średnich i małych (poddziałanie 11.1.2), odnowy obszarów wiejskich (działanie 11.2) oraz rewitalizacji terenów poprzemysłowych (działanie 11.4). Ponadto przewidziano utworzenie funduszu rewitalizacji i odnowy Małopolski (działanie 11.3).

W momencie prowadzenia badania w województwie małopolskim realizowano 1 projekt, wpisujący się w kierunek polityki 5.2 i kierunek polityki 5.3, dla którego pozyskano dofinansowanie UE w wysokości 132,9 mln zł. Jest to projekt BGK pn. *Zintegrowany projekt wsparcia instrumentów finansowych w Małopolsce - w zakresie działania 11.3 Fundusz rewitalizacji i odnowy Małopolski*. Na liście MPI znajduje się jeden projekt, dla którego źródłem finansowania ma być RPO WM 2014-2020 – zadanie pn. *Regionalny System Cyfrowych Rejestrów Geodezyjnych* (dofinansowanie UE 11,9 mln zł).

Do rozdysponowania na realizację działań/poddziałów RPO WM wpisujących się w obszar 5. SRWM przewidziano alokację w wysokości 793 mln zł.

Tabela 33. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów zrealizowanych, w trakcie realizacji i zaplanowanych do realizacji w ramach RPO WM 2014-2020 wpisujących się w obszar 5. SRWM 2011-2020

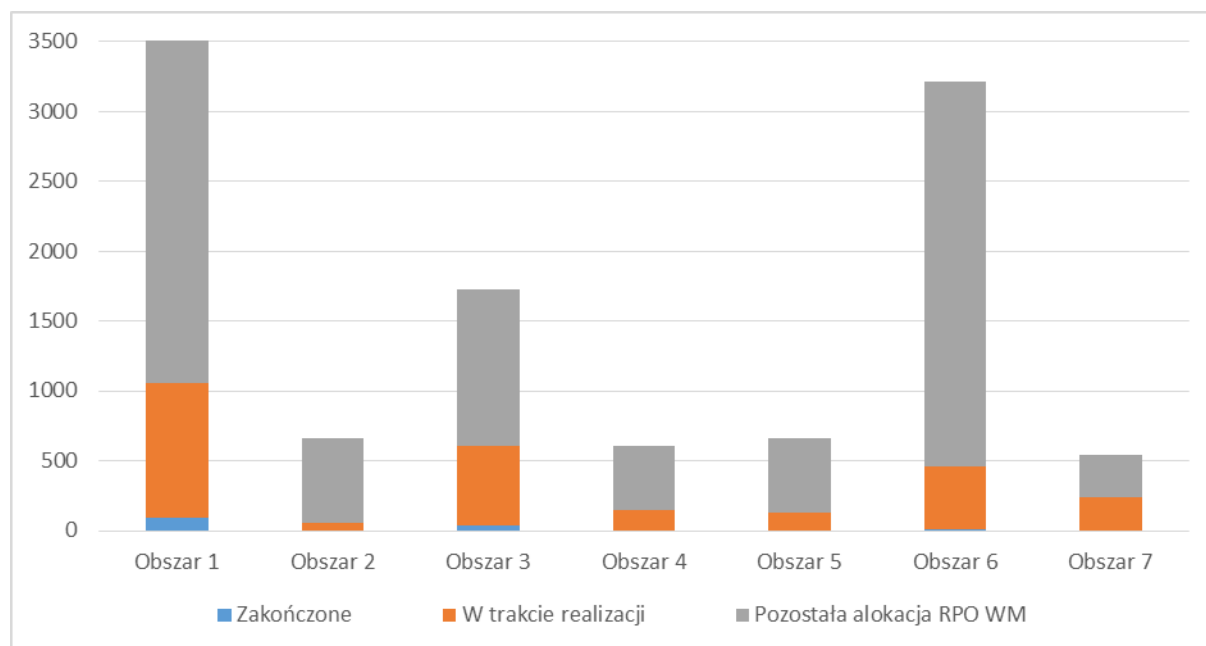
OBSZAR / KIERUNEK POLITYKI ROZWOJU SRWM	ZAKOŃCZONE		W TRAKCIE REALIZACJI		POZOSTAŁA ALOKACJA Z RPO WM 2014-2020 (DOFINANSOWANIE UE) W MLN ZŁ
	LICZBA	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE W MLN ZŁ	LICZBA	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE W MLN ZŁ	
OBSZAR 5			1	132,90	527,21
5.2			1	132,90	
5.3			1	132,90	

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SL2014, monitoringu Programów Strategicznych i Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych RPO WM 2014-2020. Suma projektów poszczególnych kierunkach polityki rozwoju jest wyższa niż liczba projektów dla całego obszaru (tu przedstawiono liczbę unikalnych projektów w obszarze), gdyż jeden projekt mógł realizować więcej niż jeden kierunek polityki rozwoju.

Podsumowanie i wnioski cząstkowe

W odniesieniu do **RPO WM 2014-2020 należy wskazać na silny pozytywny wpływ na realizację SRWM 2011-2020. Wszystkie obszary SRWM mogą być bezpośrednio wspierane przez interwencję zaprogramowaną w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego**. Dodatkowo wszystkie działania/poddziałania zdefiniowane w ramach RPO WM wpisują się w SRWM. Analiza projektów zrealizowanych oraz będących w trakcie realizacji pokazała, że najwięcej środków przekazano dotychczas na realizację obszaru 1. i 6. SRWM. Ale równocześnie trzeba mieć na uwadze wysokość alokacji przeznaczonej na działania/poddziałania wpisujące się w poszczególne obszary SRWM. Warto zwrócić uwagę na wysokość alokacji przeznaczonej na obszar 6. (ponad 3 mld zł), co pozwala zakładać, że wpływ RPO WM w tym obszarze będzie większy niż wynika to z dotychczas zainwestowanych środków.

Wykres 36 Wartość zakończonych projektów, w trakcie realizacji oraz pozostała alokacja w ramach RPO WM 2014-2020 przeznaczona na realizację obszarów SRWM

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uszczegółowienia RPO WM 2014-2020 oraz analizy SRWM

Z kolei najmniejsze wsparcie finansowe w ramach RPO WM zostanie przekazana na przedsięwzięcia wpisujące się w obszar 7 SRWM, co jest wynikiem podobnym dla uzyskanego w odniesieniu do środków wydatkowanych w ramach MRPO 2007-2013.

PROW 2007-2013 oraz PROW 2014-2020 jako instrumenty realizacji SRWM 2011-2020

Niniejszy rozdział odpowiada na następujące pytania badawcze:

2.2.1 Które obszary/ kierunki/ kluczowe działania SRWM 2011-2020 były w największym stopniu wspierane działaniami realizowanymi w ramach PROW 2007-2013 i jaki był ten wpływ?

2.2.2 Które działania PROW 2014-2020 mają największy wpływ na SRWM 2011-2020?

2.2.3 Czy działania RPO WM 2014-2020 oraz PROW 2014-2020 wzajemnie się uzupełniają w zakresie realizacji SRWM 2011-2020?

Wsparcie udzielane w ramach PROW 2007-2013 realizuje przede wszystkim założenia SRWM w obszarze 5. ROZWÓJ MIAST I TERENÓW WIEJSKICH. Kierunek polityki rozwoju SRWM **5.1 Rozwój funkcji lokalnych centrów usług publicznych** był wspierany przez:

- Działanie PROW 2007-2013 pn. 313, 322, 323. *Odnova i rozwój wsi* – inwestycje w zakresie infrastruktury pełniące funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe oraz kształtujące obszar przestrzeni publicznej czy też związane z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych lub społeczno-kulturalnych, realizowały kluczowe działanie SRWM 5.1.1 *Poprawa*

standardu świadczenia oraz dostępności podstawowych usług publicznych w zakresie lokalnej infrastruktury społecznej, o charakterze: edukacyjnym, kulturalnym, rekreacyjnym i sportowym, zdrowotnym, w szczególności na obszarach o najniższej dostępności do usług publicznych.

- OŚ 4. LEADER, Działanie 413. *Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju*, w którym realizowano operacje odpowiadające warunkom przyznania pomocy w ramach działania 313, 322, 323. *Odnowa i rozwój wsi* (jak wyżej).

Kierunek polityki rozwoju SRWM **5.2 Rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich** był wspierany poprzez:

- Działanie PROW 2007-2013 pn. 132. *Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności* – realizuje założenie SRWM opisane w kluczowym działaniu 5.2.2, gdzie założono wdrożenie instrumentów wsparcia dla rozwoju ekologicznego rolnictwa i przetwórstwa oraz marketingu wysokiej jakości produktów żywności regionalnej;
- Działanie PROW 2007-2013 pn. 311. *Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej* oraz 312. *Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw* – oba działania ukierunkowane były na wspieranie zatrudnienia w działalności pozarolniczej, co jest spójne z kluczowym działaniem 5.2.2;
- Oś 4. LEADER, Działanie 413. *Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju*, w którym realizowano operacje odpowiadające warunkom przyznania pomocy w ramach działania 311. *Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej* oraz 312. *Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw* (czyli również spójne z kluczowym działaniem 5.2.2, jako wspierające zatrudnienie poza rolnictwem).

Widać również powiązanie PROW 2007-2013 z obszarem 1. SRWM. Działanie PROW 2007-2013 pn. 111. *Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie* przyczyniało się do realizacji założeń określonych w kluczowym działaniu SRWM **1.1.2 Kształtowanie i promocja postaw związanych z uczeniem się przez całe życie oraz korzystaniem z kształcenia ustawicznego.**

Z kolei projekty z Działania PROW 2007-2013 pn. 321. *Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej*, w zależności od tego, czego dotyczyły realizowały kierunki polityki rozwoju SRWM:

- **6.1 Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju Małopolski** (projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, tworzenia systemu zbioru, segregacji, wywozu odpadów komunalnych, wytwarzania lub dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych),
- **3.5 Rozwój infrastruktury dla społeczeństwa informacyjnego** (projekty w zakresie budowy infrastruktury szerokopasmowego Internetu).

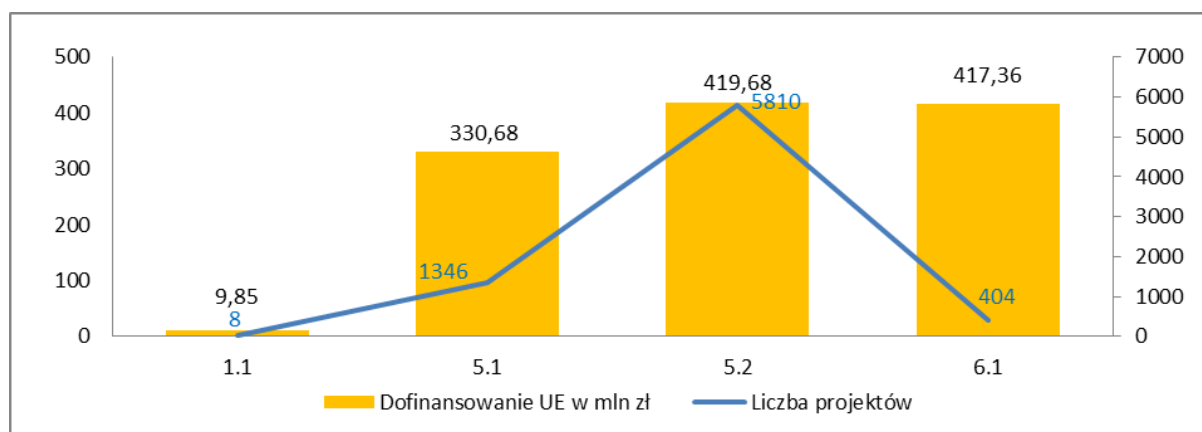
Tabela 34. Spójność PROW 2007-2013 z SRWM 2011-2020

OŚ PROW 2007-2013	OŚ 1	OŚ 2	OŚ 3	OŚ 4
KIERUNEK POLITYKI ROZWOJU SRWM				
OBSZAR 1 GOSPODARKA WIEDZY I AKTYWNOŚCI				
1.1 Rozwój kapitału intelektualnego				
OBSZAR 3 INFRASTRUKTURA DLA DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ				
3.5 Rozwój infrastruktury dla społeczeństwa informacyjnego				
OBSZAR 5 ROZWÓJ MIAST I TERENÓW WIEJSKICH				
5.1 Rozwój funkcji lokalnych centrów usług publicznych				
5.2 Rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich				
OBSZAR 6 BEZPIECZEŃSTWO EKOLOGICZNE, ZDROWOTNE I SPOŁECZNE				
6.1 Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju Małopolski				

Źródło: opracowanie własne

Pod względem liczby projektów (wydanych decyzji) **dominuje kierunek polityki rozwoju 5.2 Rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich**, natomiast pod względem wartości projektów są to kierunki polityki rozwoju 5.2 oraz 6.1 *Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju Małopolski*.

Wykres 37. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów realizowanych w ramach PROW 2007-2013 wpisujących się w SRWM 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych monitoringowych PROW 2007-2013

Analiza porównawcza wielkości nakładów z PROW 2007-2013 w porównaniu z nakładami z innych programów wskazuje na **duże znaczenie PROW dla realizacji założeń SRWM w obszarze 5.** oraz znikome znaczenie dla obszarów 1. i 6. **Wartość dofinansowania UE skierowanego z PROW na kierunek polityki rozwoju 5.1 stanowi 62% wszystkich środków skierowanych na ten kierunek** (który był poza PROW wspierany z MRPO

2007-2013). W przypadku 5.2 jest to 35% (kierunek był wspierany poza PROW ze środków MRPO 2007-2013, PO KL komponent regionalny oraz POIG). Z kolei w przypadku kierunku rozwoju 1.1 wartość dofinansowania z PROW stanowiła jedynie 1% alokacji na ten kierunek, a w 6.1 było to 13%.

Zakres tematyczny **PROW 2014-2020** zbliżony jest do zakresu PROW 2007-2013. Jakościowa analiza zakresu interwencji PROW 2014-2020 pokazała, że zaplanowane wsparcie potencjalnie wpływa na realizację SRWM 2011-2020, szczególnie na kierunek polityki rozwoju 5.2 *Rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich* oraz 6.1 *Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju Małopolski*, czyli podobnie jak miało to miejsce w przypadku PROW 2007-2013. Na dzień 31.08.2017 r. w województwie małopolskim **wydano 526 pozytywnych decyzji o realizacji projektów o wartości dofinansowania UE 40,1 mln zł³⁸**. Pod względem kwot finansowych 61,0% wsparcia skierowano na wsparcie kierunku polityki rozwoju 6.1 a 38,5% na 5.2.

Przeprowadzona analiza pokazała, że **wsparcie przewidziane w ramach PROW 2014-2020 i RPO WM 2014-2020 uzupełnia się w zakresie realizacji SRWM 2011-2020**. Oba Programy przewidują działania ukierunkowane zarówno na obszar 5., jak i 6. SRWM. W ramach Działania 11.3 RPO WM 2014-2020 przewidziano utworzenie **Funduszu rewitalizacji i odnowy Małopolski** – fundusz przewiduje wspieranie odnowy obszarów wiejskich przy pomocy instrumentów finansowych. Ponadto w RPO WM 2014-2020 zaplanowano wsparcie na rzecz adaptacji do zmian klimatu, ochrony różnorodności biologicznej czy rozwijania systemu gospodarki odpadami.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013 jako instrumentu realizacji SRWM 2011-2020

Niniejszy rozdział odpowiada na następujące pytania badawcze:

2.3.1 Które obszary/ kierunki/ kluczowe działania SRWM 2011-2020 uzyskały największe wsparcie ze strony komponentu regionalnego PO KL 2007-2013?

2.3.2 W jaki sposób działania podejmowane w ramach komponentu regionalnego PO KL 2007-2013 wspierały projekty MRPO 2007 -2013 w zakresie realizacji SRWM 2011-2020?

2.4.3 W które obszary/kierunki/kluczowe działania SRWM 2011-2020 wpisują się działania komponentu krajowego PO Kapitał Ludzki?

2.3.3 Które obszary/ kierunki/ kluczowe działania SRWM 2011-2020 otrzymały wsparcie ze strony projektów realizowanych w ramach komponentu krajowego PO KL 2007-2013?

Charakter interwencji wdrażanych w ramach PO KL 2007-2013 – zarówno w komponencie regionalnym, jak i krajowym – sprawił, że – w zestawieniu z MRPO 2007-2013 – jego wpływ na realizację SRWM 2011-2020 był mniejszy. Łączna wartość dofinansowania UE projektów wpisujących się w SRWM zrealizowanych w ramach komponentu regionalnego PO KL wyniosła 2,5 mld zł, w tym 2,3 mld zł. **Dofinansowanie UE pozyskane w ramach PO KL stanowiło 13,6% (MRPO – 26,2%) łącznej kwoty dofinansowania UE pozyskanego na realizację projektów wpisujących się w SRWM w ramach Polityki Spójności 2007-2013. W ramach PO KL zrealizowano więcej projektów wpisujących się w SRWM niż w ramach MRPO – 2 537 wobec 2 293.** Równocześnie trzeba mieć na uwadze charakter interwencji wdrażanej w ramach PO KL – w

³⁸ PROW 2014 - 2020 – realizacja, za: <http://www.arimr.gov.pl/pomoc-unijna/wdrazane-programy-i-dzialania-dane-liczbowe/program-rozwoju-obszarow-wiejskich-na-lata-2014-2020.html> /data dostępu: 19.10.2017/

odróżnieniu od MRPO, działania były ukierunkowane na rozwój zasobów ludzkich, a nie na inwestycje w infrastrukturę.

Analiza zakresu typów projektów zrealizowanych w ramach komponentu regionalnego PO KL pokazała, że wpisują się one w 4 obszary SRWM, tj. obszar 1. Gospodarka wiedzy i aktywności, obszar 5. *Rozwój miast i terenów wiejskich*, obszar 6. *Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne* oraz obszar 7. *Zarządzanie rozwojem województwa*.

Tabela 35. Matryca pokrycia obszarów i kierunków polityki rozwoju SRWM działaniami/poddziałaniami komponentu regionalnego PO KL 2007-2013

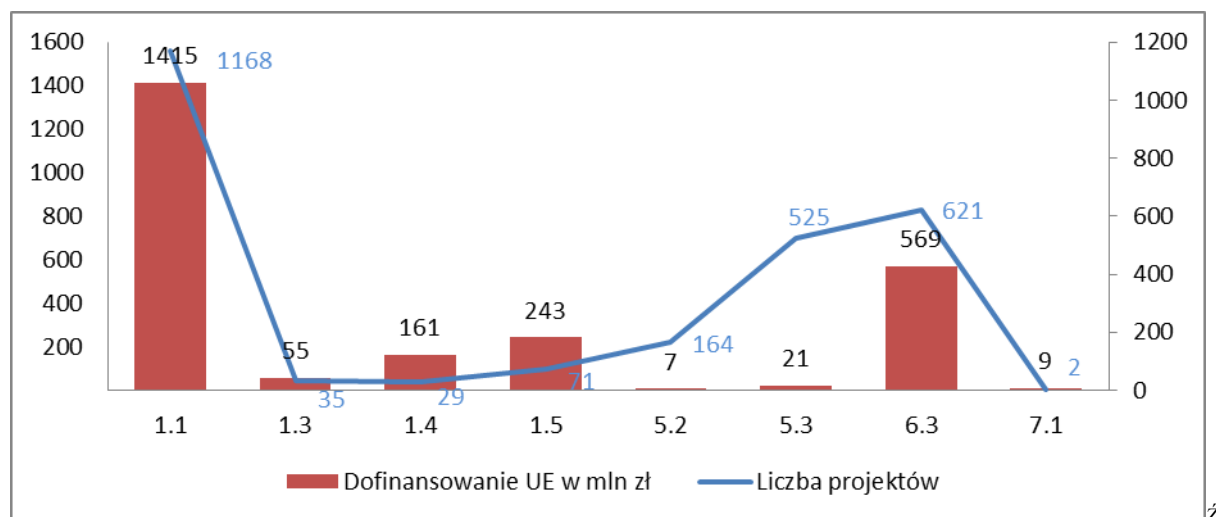
	DZIAŁANIA/ PODDZIAŁANIA KOMPONENTU REGIONALNEGO PO KL 2007-2013																											
SR WM	6.1.1	6.1.2	6.1.3	6.2	6.3	7.1.1	7.1.2	7.1.3	7.2.1	7.2.2	7.3	7.4	8.1.1	8.1.2	8.1.3	8.1.4	8.2.1	8.2.2	9.1.1	9.1.2	9.1.3	9.2	9.3	9.4	9.5	9.6.1	9.6.2	9.6.3
OBSZAR 1 GOSPODARKA WIEDZY I AKTYWNOŚCI																												
1.1																												
1.2																												
1.3																												
1.4																												
1.5																												
OBSZAR 5 ROZWÓJ MIAST I TERENÓW WIEJSKICH																												
5.2																												
5.3																												
OBSZAR 6 BEZPIECZEŃSTWO EKOLOGICZNE, ZDROWOTNE I SPOŁECZNE																												
6.3																												
OBSZAR 7 ZARZĄDZANIE ROZWOJEM WOJEWÓDZTWA																												
7.1																												

Źródło: opracowanie własne.

Biorąc pod uwagę wartość wsparcia, projekty PO KL wywarły najsilniejszy pozytywny wpływ na realizację celów **obszaru 1. Gospodarka wiedzy i aktywności**. Na 1 303 projekty wpisujące się w ten obszar wydatkowano 1,9 mld zł w ramach dofinansowania UE. Wsparcie w głównej mierze skoncentrowało się na kierunku polityki 1.1 *Rozwój kapitału intelektualnego* – wysokość dofinansowania UE 1 168 projektów wyniosła 1,4 mld zł. Wskazany kierunek polityki charakteryzuje się szerokim zakresem, co sprawia, że wpisują się w niego projekty ukierunkowane na różne obszary – począwszy od Priorytetu VI skoncentrowanego na aktywizację zawodową, przez Priorytet VIII nastawiony na podniesienie jakości kadr gospodarki, a skończywszy na Priorytecie IX ukierunkowanym na rozwój wykształcenia i kompetencji mieszkańców regionu. Silny pozytywny wpływ zdiagnozowano w odniesieniu do Poddziałania 8.1.1 *Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw*, w ramach którego przeprowadzono szkolenia i doradztwo dla kadr zarządzających i pracowników MMŚP. **W Małopolsce zrealizowano 383 projekty, których dofinansowanie wyniosło ponad 257 mln zł.** W istotny sposób na realizację SRWM wpłynęła interwencja wdrożona w ramach poddziałania PO KL 9.1.2 *Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych* – projekty pozwalały na wdrożenie programów rozwojowych szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne ukierunkowane na wyrównywanie szans

edukacyjnych uczniów i zmniejszenie dysproporcji w ich osiągnięciach edukacyjnych oraz podnoszenie jakości procesu kształcenia. Zakres wsparcia bezpośrednio wpisuje się w kierunek polityki 1.1 SRWM. Zrealizowano 384 projekty, dla których pozyskano dofinansowanie UE w wysokości 198,6 mln zł.

Wykres 38. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów realizowanych w ramach komponentu regionalnego PO KL wpisujących się w poszczególne kierunki polityki rozwoju SRWM 2011-2020

ródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013, stan na dzień 31.07.2017 r.

Przykładami istotnych projektów zrealizowanych w tym obszarze są:

- *Małopolska Chmura Edukacyjna* – wykorzystanie nowoczesnych technik informacyjno-komunikacyjnych w procesie nauczania i rozwoju kompetencji kluczowych uczniów szkół licealnych z terenu WM – pilotaż (wartość całkowita projektu: 302 811,4 zł; wartość dofinansowania UE: 257 389,7 zł);
- *Doctus* – małopolski fundusz stypendialny dla doktorantów (wartość całkowita projektu: 43 074 164,1 zł; wartość dofinansowania UE: 36 613 039,5 zł);
- „PI” DiAMEnT – *Dostrzec i Aktywizować Możliwości, Energję, Talenty* (wartość całkowita projektu: 18 168 551,7 zł; wartość dofinansowania UE: 15 443 269 zł).

Trzeba zauważyć, że wdrożone rozwiązania w ramach pierwszego projektu kontynuowane są w ramach RPO WM 2014-2020 – poddziałanie 10.1.4 *Małopolska Chmura Edukacyjna*.

Zakres wsparcia i jego skala pozwoliły wskazać na silny pozytywny wpływ działania 9.2 *Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego*. Celem interwencji było wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe służące podniesieniu zdolności uczniów do przyszłego zatrudnienia. Zrealizowane projekty silnie wpłynęły na realizację SRWM w zakresie rozwoju kształcenia zawodowego i wspierania zatrudnienia (kierunek polityki 1.4). W Małopolsce zrealizowano 29 projektów, dla których wysokość dofinansowania UE wyniosła 161 mln zł. Komponent regionalny PO KL wywarł również silny wpływ na promocję przedsiębiorczości (kierunek polityki 1.5). W ramach działania 6.2. *Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia* zrealizowano projekty (60 przedsięwzięć, dla których pozyskano dofinansowanie w wysokości 202 mln zł), koncentrujące się na promocji oraz wspieraniu inicjatyw i rozwiązań zmierzających do tworzenia nowych miejsc pracy oraz

budowy postaw kreatywnych, służących przedsiębiorczości i samozatrudnieniu. W ramach działania 6.2 *Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia* oraz poddziałania 6.1.3 *Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych* i poddziałania 8.1.2 *Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie* przyznawano środki finansowe na podjęcie i rozwój własnej działalności gospodarczej, co sprzyjało powstawaniu nowych przedsiębiorstw w regionie.

Kolejnym obszarem SRWM, w którym wystąpił pozytywny wpływ PO KL, jest **obszar 6. Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne**, w zakresie bezpieczeństwa społecznego. Wysokość dofinansowania UE zrealizowanych projektów wyniosła 569 mln zł (621 projektów). W ramach PO KL zrealizowano projekty w zakresie rozwoju form aktywnej integracji oraz upowszechniania aktywnej integracji i pracy socjalnej (poddziałanie 7.1.1) oraz programy rozwojowe szkół i placówek oświatowych ukierunkowane na wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów i zmniejszanie dysproporcji w ich osiągnięciach edukacyjnych (poddziałanie 9.1.2).

W pozostałych dwóch obszarach (obszar 5. Rozwój miast i terenów wiejskich i obszar 7. Zarządzanie rozwojem województwa), w których wystąpiło oddziaływanie PO KL, zdiagnozowano słabszy wpływ, ze względu na niewielką wartość wsparcia. Na rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich w słabym stopniu wpłynęły projekty zrealizowane w ramach działania 6.3 *Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich* oraz działania 7.3 *Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji*. Zrealizowano 164 projekty, dla których pozyskano 6,5 mln zł dofinansowania UE.

W ramach PO KL zrealizowano projekty, które przyczyniły się do podniesienia sprawności systemu zarządzania strategicznego województwem – poddziałanie 8.1.4 *Przewidywanie zmiany gospodarczej* pozwoliło na wdrożenie 2 projektów: *Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju* i *Małopolskie Obserwatorium Gospodarki* (wartość dofinansowania UE była równa 8,5 mln zł).

Przeprowadzona analiza pokazała, że **wsparcie wdrażane w ramach komponentu regionalnego PO KL i MRPO 2007-2013 było częściowo ukierunkowane na te same obszary SRWM 2011-2020.** Projekty zrealizowane w ramach PO KL uzupełniają inwestycje infrastrukturalne współfinansowane w ramach MRPO głównie w zakresie edukacji oraz integracji społecznej, w szczególności poprzez unowocześnienie systemów kształcenia oraz programy stypendialne dla uczniów i studentów. Przykład projektu współfinansowanego z PO KL wspierającego działania prowadzone w ramach MRPO można wskazać w kierunku polityki 6.3. W ramach Poddziałania 6.3.2 MRPO zrealizowano projekt pn. *Budowa obiektu zamieszkania zbiorowego: II etap Farmy Życia – ośrodka pobytu stałego, pracy, terapii i rehabilitacji osób dotkniętych autyzmem*, a w ramach Poddziałania 7.2.1 PO KL zrealizowano projekt pn. *Wsparcie zatrudnienia osób dorosłych z autyzmem*.

Bardzo dobrym przykładem – uznanym za wzorcowy przez NIK³⁹ – kompleksowego podejścia wdrożonego w ramach MRPO 2007-2013 i komponentu regionalnego PO KL jest modernizacja kształcenia zawodowego w województwie małopolskim. W ramach PO KL (Działanie 9.2) wdrażano projekt pn. *PWP - Modernizacja kształcenia zawodowego w Małopolsce*, który został zrealizowany przez Województwo Małopolskie w partnerstwie ze wszystkimi publicznymi organami prowadzącymi szkoły zawodowe i 5 podmiotami niepublicznymi. Projekt był dostępny dla każdego ucznia kształcącego się w szkole zawodowej na terenie Małopolski – uczniowie skorzystali ze wsparcia w zakresie praktyk, staży, kursów zawodowych i wizyt studyjnych w zagranicznych centrach kształcenia. Ponadto projekt umożliwił modernizację bazy dydaktycznej

³⁹ Realizacja programu modernizacja kształcenia zawodowego w Małopolsce, Informacja o wynikach kontroli, NIK 2011.

szkół poprzez wyposażenie lub doposażenie pracowni nauki zawodu w sprzęt techno-dydaktyczny, unowocześniający i uatrakcyjnający kształcenie we wszystkich kluczowych branżach. Równocześnie prace modernizacyjne w zakresie infrastruktury kształcenia zawodowego prowadzono w ramach MRPO 2007-2013 (poddziałanie 1.1.2) – w województwie małopolskim przeznaczono na ten cel 96 mln zł (zrealizowano 19 projektów).

Trzeba też zauważyć, że **projekty zrealizowane w ramach PO KL generalnie przyczyniły się do podniesienia kompetencji**, co należy wiązać z oddziaływaniem na efekty projektów infrastrukturalnych zrealizowanych w ramach MRPO 2007-2013. Dlatego mimo mniejszej skali wsparcia mierzonej wartością projektów, **znaczenie PO KL dla realizacji Strategii oceniono wysoko** – był to jedyny program o takiej skali, który finansował działania miękkie, w tym takie, które pozostają komplementarne do działań inwestycyjnych. Jak pokazują dotychczasowe badania⁴⁰, taka komplementarność występowała, choć dopiero w perspektywie 2014-2020 zastosowano skuteczniejsze mechanizmy wzmacniające to zjawisko (zapewniając m.in. dwufunduszowość regionalnych programów operacyjnych i stosując w szerszym zakresie niż w perspektywie 2007-2013 kryteria wyboru projektów gwarantujące komplementarność między EFS a EFRR).

Projekty zrealizowane w ramach komponentu krajowego PO KL w znacznie mniejszym zakresie przyczyniły się do realizacji SRWM 2011-2020, biorąc pod uwagę wartość wsparcia. Analiza zakresu interwencji pokazała, że wsparcie zaplanowane w ramach komponentu centralnego PO KL wspierało realizację celów strategicznych w obszarów 1., 4., 5., 6 oraz 7. SRWM. Jednakże projekty w województwie małopolskim zrealizowano tylko w ramach obszarów: 1., 6. oraz 7. Wysokość dofinansowania UE w ramach komponentu krajowego PO KL projektów wpisujących się w SRWM wyniosła 251 mln zł (była to najniższa kwota spośród wszystkich programów wdrażanych w perspektywie finansowej 2007-2013; stanowiła 1,3% wsparcia ze wszystkich programów).

Tabela 36. Matryca pokrycia obszarów i kierunków polityki rozwoju SRWM działaniami/poddziałaniami komponentu krajowego PO KL

S R W M	DZIAŁANIA /PODDZIAŁANIA KOMPONENTU KRAJOWEGO PO KL																																															
	1.1	1.2	1.3.1	1.3.2	1.3.3	1.3.4	1.3.5	1.3.6	1.3.7	1.4	1.5	2.1.1	2.1.2	2.1.3	2.2.1	2.2.2	2.3.1	2.3.2	2.3.3	2.3.4	3.1.1	3.1.2	3.2	3.3.1	3.3.2	3.3.3	3.3.4	3.4.1	3.4.2	3.4.3	3.5	4.1.1	4.1.2	4.1.3	4.2	4.3	5.1.1	5.1.2	5.1.3	5.2.1	5.2.2	5.2.3	5.3	5.4.1	5.4.2	5.5	10.1	
OBSZAR 1 GOSPODARKA WIEDZY I AKTYWNOŚCI																																																
1.1																																																
1.2																																																
1.3																																																
1.4																																																
1.5																																																

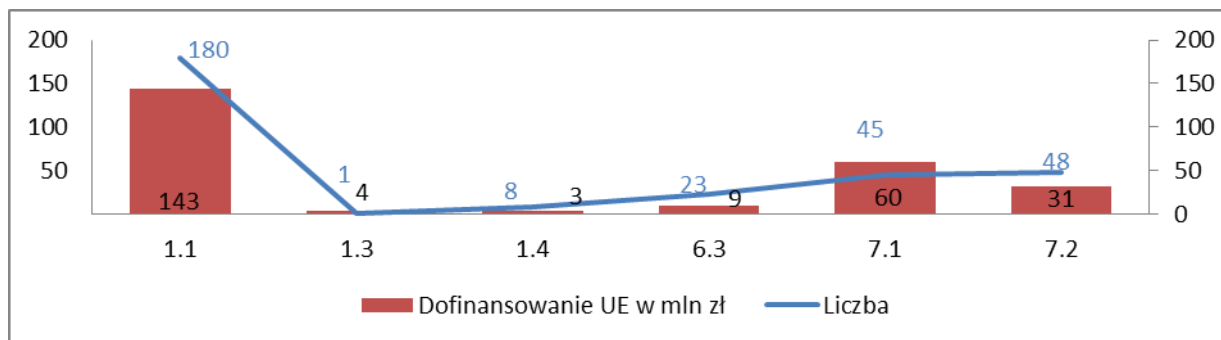
⁴⁰ Ocena komplementarności projektów realizowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013 oraz projektów realizowanych w województwie pomorskim w ramach Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej oraz Rybackiej, EGO – Evaluation for Government Organizations s.c., 2014; Komplementarność działań przewidzianych w komponencie regionalnym finansowanych ze środków EFS, województwo świętokrzyskie, EPRD Biuro Polityki Gospodarczej i Rozwoju Regionalnego oraz Europejskie Centrum Doradztwa Finansowego Badania i Szkolenia, 2009; Komplementarność wsparcia z PO KL z innymi programami UE - aktualna ocena realizacji zasady komplementarności oraz propozycja rozwiązań w celu zwiększenia efektów realizacji tej zasady, Public Profits, 2011.

[illegible]

Źródło: opracowanie własne.

Podobnie jak w przypadku komponentu regionalnego PO KL, najsilniejszy wpływ działań zdiagnozowano w odniesieniu do **obszaru 1. Gospodarka wiedzy i aktywności** SRWM. Wsparcie skoncentrowało się na rozwoju kapitału ludzkiego – dofinansowanie UE tych projektów wyniosło 150,7 mln zł. Wsparcie w największym zakresie ukierunkowano na rozwój kapitału intelektualnego (180 projektów, dla których pozyskano dofinansowanie UE w wysokości 143 mln zł).

Wykres 39. Zestawienie ilościowe i wartościowe projektów realizowanych w ramach komponentu centralnego PO KL wpisujących się w poszczególne kierunki polityki rozwoju SRWM 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013, stan na dzień 31.07.2017 r.; suma projektów w poszczególnych kierunkach polityki rozwoju SRWM może być wyższa niż liczba unikanych projektów wpisujących się w obszar SRWM, gdyż jeden projekt mógł realizować więcej niż jeden kierunek polityki rozwoju.

Komponent krajowy PO KL wpłynął także na realizację SRWM w **obszarze 7. Zarządzanie rozwojem województwa** – zrealizowano 93 projekty, dla których pozyskano dofinansowanie UE w wysokości 91 mln zł. W ramach poddziałania 5.2.1 *Modernizacja zarządzania w administracji samorządowej* zrealizowano interwencje, które przyczyniły się do rozwoju potencjału instytucjonalnego administracji lokalnej (kluczowe działanie 7.1.3 SRWM). W województwie małopolskim zrealizowano 44 projekty (wartość dofinansowania 58 mln zł). W kontekście niewielkiej liczby interwencji ukierunkowanych na obszar 7. – mimo relatywnie niskiej wartości pozyskanego dofinansowania UE – ich **wpływ na realizację SRWM oceniono jako znaczący**. Wartość wsparcia z komponentu centralnego PO KL stanowiła 31% wsparcia ze wszystkich programów w tym obszarze. Wśród istotnych projektów należy wymienić:

- *Rozwój systemu zarządzania urzędem (wartość całkowita projektu: 4 995 650 zł; wartość dofinansowania UE: 4 246 302,5 zł);*
- *Kompetentny i efektywny urzędnik wizytówką urzędu działającego zgodnie za zasadami przejrzystości i partycypacji – małopolskie partnerstwo na rzecz rozwoju instytucjonalnego samorządu terytorialnego (wartość całkowita projektu: 3 815 586,6 zł; wartość dofinansowania UE: 3 243 248,61 zł);*
- *Nowoczesne zarządzanie publiczne (wartość całkowita projektu: 237 721,4 zł; wartość dofinansowania UE: 202 063,2 zł);*
- *5 urzędów na 5 – doskonalenie jakości usług drogą do lepszej oceny działania administracji (wartość całkowita projektu: 439 488,5 zł; wartość dofinansowania UE: 373 565,2 zł).*

Jako słabo pozytywny oceniono wpływ Poddziałania 5.2.3 *Podnoszenie kompetencji kadr służb publicznych* (1 projekt), a także Poddziałania 5.4.2 *Rozwój dialogu obywatelskiego* i Działania 5.5 *Rozwój dialogu społecznego*, wpisujących się w założenie budowania efektywnej współpracy z sektorem pozarządowym (kierunek polityki 7.2).

Krajowe programy operacyjne jako instrumenty realizacji SRWM 2011-2020

Środki Polityki Spójności dystrybuowane w Polsce za pośrednictwem krajowych programów operacyjnych perspektyw finansowych z lat 2007-2013 oraz 2014-2020 stanowią zasadnicze źródło finansowania przedsięwzięć wpisujących się w cele rozwojowe określone w SRWM. Rozpatrując znaczenie tych instrumentów dla realizacji SRWM należy pamiętać o ograniczonym wpływie administracji regionalnej na ich opracowanie i zarządzanie (co pozostaje w gestii administracji rządowej). Równocześnie SRWM 2011-2020 i programy krajowe wpisują się w dokumenty planistyczne opracowane na poziomie UE i kraju, zatem działania zaplanowane do wdrożenia w ramach programów krajowych są co do zasady spójne w poszczególnych obszarach z założeniami SRWM 2011-2020. Dlatego też przeprowadzona w niniejszej części analiza może być postrzegana w dwojaki sposób:

1. jako ocena znaczenia środków pochodzących z krajowych programów operacyjnych dla realizacji SRWM, służąca udzieleniu odpowiedzi na pytanie o zakres, w jakim środki pozyskane z tych instrumentów sfinansowały przedsięwzięcia rozwojowe wpisujące się w SRWM;
2. jako ocena skuteczności SRWM w przyciąganiu środków z krajowych programów operacyjnych i próba odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu zapisy SRWM, poprzez spójność z celami wyznaczonym w krajowych programach operacyjnych, umożliwiły pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych spoza regionu na rzecz realizacji celów zapisanych w Strategii.

Krajowe programy operacyjne okresu 2007-2013

Niniejszy rozdział odpowiada na następujące pytania badawcze:

2.4.1 W które obszary/ kierunki/ kluczowe działania SRWM 2011-2020 wpisują się działania PO Infrastruktura i Środowisko 2007-2013?

2.4.2 W które obszary/ kierunki/ kluczowe działania SRWM 2011-2020 wpisują się działania PO Innowacyjna Gospodarka?

Analiza spójności PO IiŚ 2007-2013 z SRWM 2011-2020

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 wpłynął na realizację SRWM w 4. obszarach. **Wartość dofinansowania UE projektów zrealizowanych w ramach PO IiŚ 2007-2013 wyniosła ponad 8 mld zł, co było najwyższą kwotą spośród wszystkich wdrażanych programów w perspektywie finansowej 2007-2013 - stanowiła 43,3% dofinansowania projektów zrealizowanych w ramach Polityki Spójności 2007-2013 wpisujących się w SRWM.** PO IiŚ 2007-2013 wpłynął na realizację SRWM w zakresie wsparcia nowoczesnych technologii (kierunek polityki 1.1), wzmocnienia sektora turystyki (obszar 2.), poprawy dostępności komunikacyjnej (obszar 3.) oraz podniesienia poziomu bezpieczeństwa ekologicznego i zdrowotnego (kierunek polityki 6.1 i kierunek polityki 6.2), a także usprawnienia systemu zarządzania bezpieczeństwem publicznym (kierunek polityki 6.4).

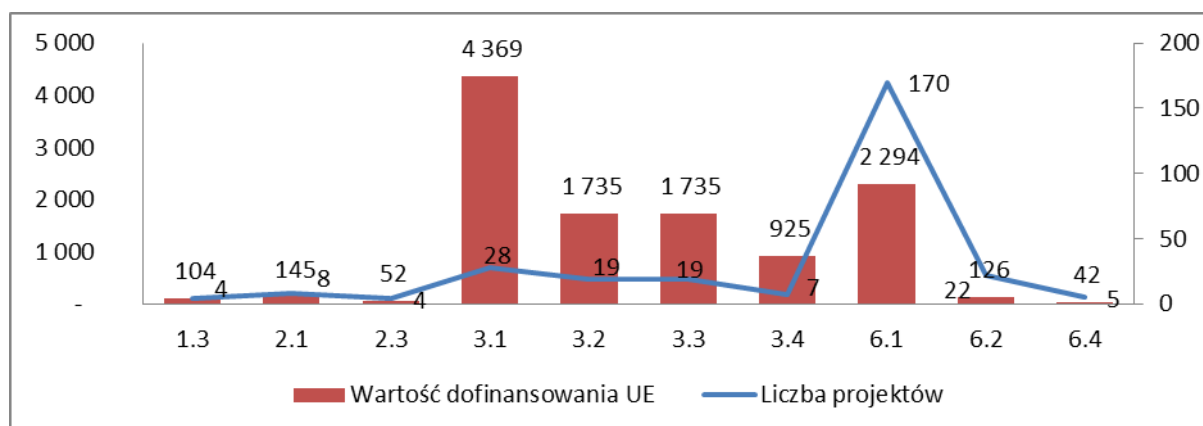
Tabela 37. Matryca pokrycia obszarów i kierunków polityki rozwoju SRWM działaniami/poddziałaniami PO IIŚ 2007-2013

[illegible]

Źródło: opracowanie własne.

Najsilniejszy pozytywny wpływ zdiagnozowano w odniesieniu do obszaru 3. Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej (wartość dofinansowania UE projektów – 5,3 mld zł). PO IiŚ sprawdził się (świadczy o tym liczba i wartość zrealizowanych inwestycji) jako instrument pozyskania dofinansowania na uczynienie z Krakowa nowoczesnego węzła międzynarodowej sieci transportowej (kierunek polityki 3.1), wykreowanie subregionalnych węzłów transportowych (kierunek polityki 3.2) oraz zwiększenie dostępności transportowej obszarów o najniższej dostępności w regionie (kierunek polityki 3.3). **Najwyższe dofinansowanie pozyskano na realizację projektów w zakresie kierunku polityki 3.1 – ponad 4 mld zł** dofinansowania UE pozwoliły zrealizować **28 inwestycji w infrastrukturę transportową**. Zrealizowano projekty na rzecz: budowy odcinków autostrad, dróg ekspresowych i dróg krajowych w ramach sieci drogowej TEN-T⁴¹, rozwoju infrastruktury lotniczej⁴², modernizacji, budowy, rewitalizacji i interoperacyjności linii kolejowych⁴³, rozwoju transportu intermodalnego⁴⁴ oraz budowy dróg ekspresowych, przebudowy dróg krajowych, budowy obwodnic miast w ciągach dróg krajowych⁴⁵. **Łączna wartość dofinansowania UE zrealizowanych 35 projektów równa była 5,3 mld zł.**

Wykres 40. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów realizowanych w ramach PO IiŚ 2007-2013 wpisujących się w poszczególne kierunki polityki rozwoju SRWM 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013, stan na dzień 31.07.2017 r. ; suma projektów w poszczególnych kierunkach polityki rozwoju SRWM może być wyższa niż liczba unikanych projektów wpisujących się w dany obszar SRWM, gdyż jeden projekt mógł realizować więcej niż jeden kierunek polityki rozwoju.

Przeprowadzona analiza pokazała, że interwencja w zakresie rozwoju infrastruktury komunikacyjnej skoncentrowana była w 2 subregionach: KOM (2,4 mld zł dofinansowania UE) i subregionie tarnowskim (2,5 mld zł dofinansowania UE). W pozostałych subregionach wartość inwestycji była zdecydowanie niższa – w subregionie sądeckim zrealizowano projekty o wartości dofinansowania 100,8 mln zł – lub w ogóle ich nie było (Małopolska Zachodnia i subregion podhalański). Warto zaznaczyć, iż w samym KOM rozłożenie projektów, zarówno pod względem liczby i wartości, było podobne – w Krakowie zrealizowano 12 projektów o wartości dofinansowania UE 1,033 mld zł, a w pozostałych powiatach KOM było to odpowiednio 14⁴⁶ i 1,382 mld.

⁴¹ Działanie 6.1 Rozwój sieci drogowej TEN-T

⁴² Działanie 6.3. Rozwój sieci lotniczej TEN-T, Działanie 8.4 Bezpieczeństwo i ochrona transportu lotniczego

⁴³ Działanie 7.1. Rozwój transportu kolejowego

⁴⁴ Działanie 7.4. Rozwój transportu intermodalnego

⁴⁵ Działanie 8.2 Drogi krajowe poza siecią TEN-T

⁴⁶ Trzy projekty z obszaru 3 SRWM realizowane były jednocześnie na terenie Krakowa i jeszcze jednego powiatu KOM, dlatego suma projektów w Krakowie i pozostałych powiatach KOM jest wyższa niż suma projektów unikalnych w KOM.

Tabela 38. Liczba (w nawiasie) i wartość dofinansowania UE w mln zł projektów zrealizowanych w ramach PO LiŚ 2007-2013 wpisujących się w SRWM 2011-2020 w poszczególnych subregionach województwa małopolskiego

OBSZAR SRWM 2011-2020	KRAKOWSKI OBSZAR METROPOLITALNY	MAŁOPOLSKA ZACHODNIA	SUBREGION PODHALAŃSKI	SUBREGION SĄDECKI	SUBREGION TARNOWSKI	BRAK DANYCH O MIEJSCU REALIZACJI
Obszar 1.	13,7 (1)		13,7 (1)			76,4 (3)
Obszar 2.	93,2 (7)	18,5 (2)	18,3 (1)		67,1 (2)	
Obszar 3.	2 415,6 (23)			100,8 (2)	2 546,4 (4)	231,4 (9)
Obszar 6.	1 227,8 (55)	306,4 (35)	198,4 (36)	456,0 (49)	246,3 (29)	27,4 (12)
SUMA	3750,34 (86)	324,94 (37)	230,39 (38)	556,80 (51)	2859,70 (35)	335,08 (24)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013, stan na dzień 31.07.2017 r.; Wiersz SUMA pokazuje liczbę i wartości unikanych projektów w subregionie, jeden projekt mógł realizować założenia różnych obszarów SRWM

Kolejnym obszarem, dla którego użytecznym instrumentem był PO LiŚ jest **obszar 6. Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne**. Wartość dofinansowania UE zrealizowanych projektów wyniosła **5,5 mld zł**. Analiza terytorialna pokazała, że zdecydowanie największym beneficjentem wsparcia w obszarze 6. był KOM, gdzie wartość dofinansowania inwestycji wyniosła 1,2 mld zł. Zdecydowana większość wydatkowanych środków wpisała się w kierunek polityki rozwoju 6.1, skoncentrowany na poprawie bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystaniu ekologii dla rozwoju Małopolski. Silny wpływ zdiagnozowano dla Działania 2.1. *Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych*, w ramach którego wspierano zakłady zagospodarowania odpadów. Ważnym projektem zrealizowanym w ramach PO LiŚ była inwestycja pn. *Program Gospodarki Odpadami Komunalnymi w Krakowie*, w ramach którego zbudowano Zakład Termicznego Przekształcania Odpadów w Krakowie. Biorąc pod uwagę wartość wsparcia, pozytywny wpływ w zakresie gospodarki odpadami zidentyfikowano także dla działania 4.2 *Racjonalizacja gospodarki zasobami i odpadami w przedsiębiorstwach*.

PO LiŚ pozytywnie wpłynął również na kluczowe działanie 6.1.6 SRWM, skoncentrowane na ochronie i zachowaniu środowiska przyrodniczego. Zrealizowano projekty w zakresie: ochrony gatunków i siedlisk, ochrony zasobów genowych oraz budowy centrów rehabilitacji zwierząt oraz budowy i modernizacji małej infrastruktury służącej zabezpieczeniu obszarów chronionych przed nadmierną i niekontrolowaną presją turystów⁴⁷, przywracania drożności i poprawy funkcjonowania korytarzy ekologicznych oraz zniesienia lub ograniczenia barier dla przemieszczania zwierząt⁴⁸, a także opracowania planów ochrony⁴⁹. W sumie **zrealizowano 26 projektów o wartości dofinansowania 51,85 mln zł**.

⁴⁷ Działanie 5.1. Wsparcie kompleksowych projektów z zakresu ochrony siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) na obszarach chronionych oraz zachowanie różnorodności gatunkowej

⁴⁸ Działanie 5.2. Zwiększenie drożności korytarzy ekologicznych

⁴⁹ Działanie 5.3 Opracowanie planów ochrony

Program odpowiedział również na potrzeby w zakresie kierunku polityki 6.2 – zrealizowano inwestycje w zakresie ratownictwa przedszpitalnego oraz szpitalnego⁵⁰, przebudowy, rozbudowy i remontu infrastruktury ochrony zdrowia o znaczeniu ponadregionalnym, zakupu aparatury obrazowej i zakupu wyrobów medycznych służących do diagnostyki lub terapii⁵¹. **Wsparcie otrzymało 19 podmiotów.** Wśród beneficjentów znalazły się szpitale, w tym powiatowe, szpitale uniwersyteckie w Krakowie czy Centrum Onkologii. **Wartość dofinansowania UE tych inwestycji wyniosła 126 mln zł (22 projekty).** Inwestycje zrealizowano we wszystkich subregionach województwa. Największa kwota przypadła na subregion podhalański (52,4 mln zł, przy czym 92% tej kwoty stanowił projekt *Przebudowa i rozbudowa wraz z wyposażeniem Kliniki Pneumonologii i Mukowiscydozy w Instytucie Gruźlicy i Chorób Płuc Oddział Terenowy w Rabce-Zdrój*) oraz KOM (prawie 47 mln zł). W pozostałych subregionach wartości były mniejsze: Małopolska Zachodnia to 9,7 mln zł, subregion tarnowski to 7,54 mln zł, a subregion sądecki to prawie 6 mln zł.

W PO IiŚ przewidziano też inwestycje, z których możliwe było sfinansowanie zadań realizujących kierunek polityki 6.4. Wpływ projektów ukierunkowanych na wsparcie systemu zarządzania bezpieczeństwem publicznym na realizację SRWM na podstawie skali interwencji (wysokości dofinansowania i liczby projektów) oceniono jako średni – zrealizowano działania w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego⁵² oraz rozwoju inteligentnych systemów transportowych⁵³. **Wartość dofinansowania 5 inwestycji zrealizowanych w województwie małopolskim równa była 42 mln zł.**

Pozytywny wpływ PO IiŚ zdiagnozowano także w odniesieniu do pojedynczych kierunków polityki rozwoju obszaru 1. i obszaru 2. Jednakże skala zrealizowanych przedsięwzięć była – na tle innych inwestycji zrealizowanych dzięki PO IiŚ – niewielka. W obszarze 2. zrealizowano inwestycje na rzecz ochrony małopolskiej przestrzeni kulturowej (kierunek polityki 2.1) – wsparto obiekty stanowiące dziedzictwo kulturowe⁵⁴ oraz niezabytkową infrastrukturę kultury o znaczeniu ponadregionalnym⁵⁵. **Wartość dofinansowania 12 projektów wyniosła 197 mln zł.** Najwięcej inwestycji skierowano do KOM (93 mln zł dofinansowania). Z kolei w obszarze 1 inwestycje ukierunkowano na kierunek polityki 1.3 – zrealizowano projekty na rzecz infrastruktury szkolnictwa wyższego (działanie 13.1 Infrastruktura szkolnictwa wyższego). **Wysokość dofinansowania UE 4 inwestycji wyniosła 104 mln zł.**

Analiza spójności PO IG 2007-2013 z SRWM 2011-2020

Kolejnym programem, który przeanalizowano pod kątem wpływu na realizację SRWM był Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka. Z PO IG dofinansowano **997 przedsięwzięć**, które wpisały się w SRWM. Wysokość dofinansowania UE pozyskanego w ramach PO IG na zadania realizujące cele SRWM wyniosła **3,2 mld zł**, co stanowiło 17% dofinansowania wszystkich interwencji zrealizowanych w ramach Polityki Spójności 2007-2013 wpisujących się w cele SRWM 2011-2020. Zakres wdrażanej interwencji sprawił, że wpisała się ona w głównej mierze w obszar 1. SRWM. Łączna wartość dofinansowania UE projektów realizujących obszar 1. SRWM wyniosła 2,8 mld zł.

⁵⁰ Działanie 12.1 Rozwój systemu ratownictwa medycznego

⁵¹ Działanie 12.2 Inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia o znaczeniu ponadregionalnym

⁵² Działanie 8.1 Bezpieczeństwo ruchu drogowego

⁵³ Działanie 8.3 Rozwój Inteligentnych Systemów Transportowych

⁵⁴ Działanie 11.1 Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym

⁵⁵ Działanie 11.2 Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym

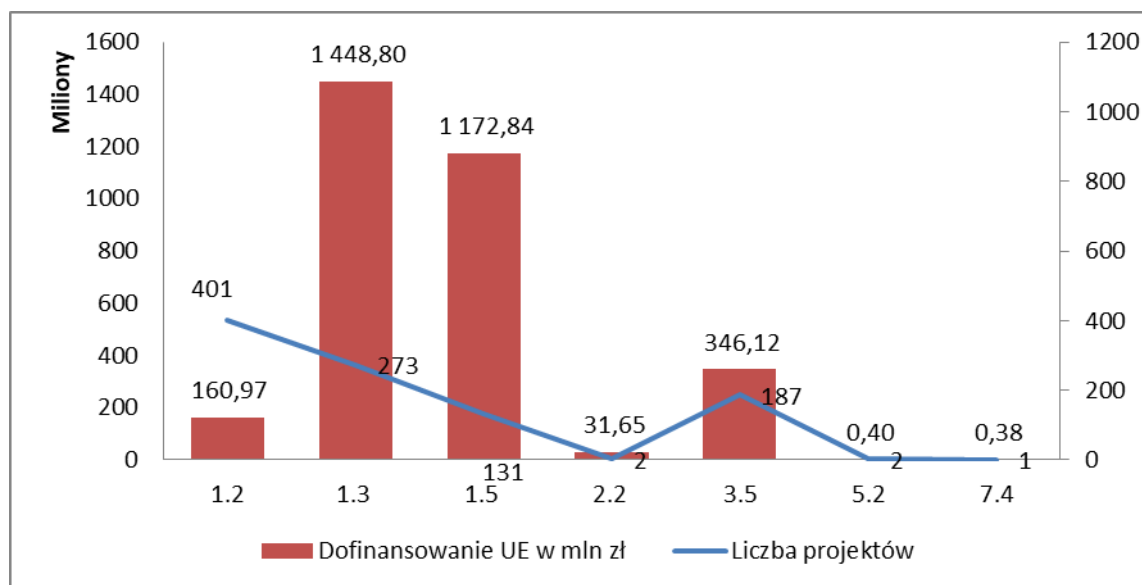
Tabela 39. Matryca pokrycia obszarów i kierunków polityki rozwoju SRWM działaniami/poddziałaniami PO IG 2007-2013

SR W M	DZIAŁANIA/ PODDZIAŁANIA PO IG																																	
	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3	4.4	4.5	5.1	5.2	5.3	5.4	6.1	6.2	6.3	6.4	6.5	7.1	8.1	8.2	8.3	8.4	9.1	9.2	9.3	9.4
OBSZAR 1 GOSPODARKA WIEDZY I AKTYWNOŚCI																																		
1.2																																		
1.3																																		
1.5																																		
OBSZAR 2 DZIEDZICTWO I PRZEMYSŁY CZASU WOLNEGO																																		
2.2																																		
OBSZAR 3 INFRASTRUKTURA DLA DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ																																		
3.5																																		
OBSZAR 5 ROZWÓJ MIAST I TERENÓW WIEJSKICH																																		
5.2																																		
OBSZAR 7 ZARZĄDZANIE ROZWOJEM WOJEWÓDZTWA																																		
7.4																																		

Źródło: opracowanie własne.

Pozytywny wpływ na realizację zadań w zakresie kierunku polityki 1.3 *Kompleksowe wsparcie nowoczesnych technologii* miały projekty zrealizowane w ramach działań PO IG: 1.4 *Wsparcie projektów celowych* (celem projektów było podniesienie innowacyjności przedsiębiorców dzięki wykorzystywaniu rezultatów prac B+R, będących wynikiem zrealizowanego projektu), 2.1 *Rozwój ośrodków o wysokim potencjale badawczym* (celem projektów był rozwój infrastruktury jednostek naukowych w ośrodkach o wysokim potencjale badawczym, umożliwiającą prowadzenie wysokiej jakości badań), 4.1 *Wsparcie wdrożeń wyników prac B+R* (celem projektów była poprawa poziomu innowacyjności przedsiębiorstw poprzez wspieranie wdrożeń wyników prac B+R), 4.2 *Stymulowanie działalności B+R przedsiębiorstw oraz wsparcie w zakresie wzornictwa przemysłowego* (celem projektów było wzmocnienie przedsiębiorstw prowadzących działalność B+R) oraz 4.5 *Wsparcie inwestycji o dużym znaczeniu dla gospodarki* (celem projektów była poprawa konkurencyjności i podniesienie poziomu innowacyjności gospodarki poprzez wsparcie przedsiębiorstw produkcyjnych i usługowych). Łączna wartość dofinansowania UE inwestycji wdrożonych w zakresie budowy infrastruktury wiedzy wyniosła blisko 1,5 mld zł, co pozwoliło na zrealizowanie 273 projektów.

Wykres 41. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów realizowanych w ramach POIG 2007-2013 wpisujących się w poszczególne kierunki polityki rozwoju SRWM 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013, stan na dzień 31.07.2017 r.; suma projektów w poszczególnych kierunkach polityki rozwoju SRWM może być wyższa niż liczba unikanych projektów wpisujących się w dany obszar SRWM, gdyż jeden projekt mógł realizować więcej niż jeden kierunek polityki rozwoju

PO IG był użytecznym instrumentem w pozyskaniu dofinansowania na realizację zadań w zakresie **wzmacniania i promocji przedsiębiorczości** (kierunek polityki 1.5). Dzięki Działaniu 4.3 *Kredyt technologiczny* poprawiono dostępność zwrotnych instrumentów finansowania działalności przedsiębiorstw (kluczowe działanie 1.5.1 SRWM) – celem projektów było wsparcie inwestycji w zakresie wdrażania nowych technologii poprzez udzielenie MŚP kredytu technologicznego. Ponadto w ramach Działania 4.4 *Nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym* wsparto przedsiębiorstwa produkcyjne i usługowe dokonujące nowych inwestycji. Silny pozytywny wpływ na realizację SRWM w zakresie kierunku polityki 1.5 przypisano projektom zrealizowanym w ramach Działania 5.3 *Wspieranie ośrodków innowacyjności*. Projekty wspierały powstawanie oraz rozwój ośrodków zlokalizowanych na obszarach o wysokim potencjale rozwoju. W województwie małopolskim zrealizowano **3 przedsięwzięcia o dofinansowaniu równym 262 mln zł**:

- *Rozbudowa Jagiellońskiego Parku i Inkubatora Technologii – Life Science* (wartość dofinansowania UE 101 337 875 zł);
- *Park Technologiczny – Miasteczko Multimedialne* (wartość dofinansowania UE 78 508 395 zł)
- *Małopolski Park Technologii Informatycznych – Ośrodek Innowacyjności Krakowskiego Parku Technologicznego* (wartość dofinansowania UE 81 963 988 zł).

Wartość dofinansowania pozyskanego na realizację działań na rzecz kierunku polityki 1.5 wyniosła 1,2 mld zł.

W ujęciu terytorialnym wsparcie skoncentrowało się w KOM – zwłaszcza w przypadku działań ukierunkowanych na obszar 1. SRWM. W KOM zrealizowano 628 inwestycji (w tym w samym Krakowie wartość inwestycji stanowiła 77% wartości wszystkich projektów w KOM), a w kolejnym subregionie Małopolski Zachodniej – zaledwie 84. Mniejsza różnica wystąpiła w zakresie realizacji przedsięwzięć na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego – KOM również zdominował, ale nie tak wyraźnie.

Tabela 40. Liczba (w nawiasie) i wartość dofinansowania UE w mln zł projektów zrealizowanych w ramach PO IG 2007-2013 wpisujących się w SRWM 2011-2020 w poszczególnych subregionach województwa małopolskiego

OBSZAR SRWM 2011-2020	KRAKOWSKI OBSZAR METROPOLITALNY	MALOPOLSKA ZACHODNIA	SUBREGION PODHALAŃSKI	SUBREGION SĄDECKI	SUBREGION TARNOWSKI	BRAK DANYCH O MIEJSCU REALIZACJI	SUMA
Obszar 1.	1 871,30 (628)	563,8 (84)	119,6 (18)	154,5 (49)	71,6 (38)	1,8 (1)	2782,6 (818)
Obszar 2.	31,7 (2)						31,7 (2)
Obszar 3.	245,1 (81)	28,6 (35)	11,3 (22)	45,7 (45)	15,4 (23)		346,1 (206)
Obszar 5.	0,2 (1)	0,2 (1)					0,4 (2)
Obszar 7.				0,4 (1)			0,4 (1)
SUMA	2 148,30 (712)	592,60 (120)	130,90 (40)	200,20 (95)	87,00 (61)	1,80 (1)	3160,8 (1029)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013, stan na dzień 31.07.2017 r.

Krajowe programy operacyjne okresu 2014-2020

Niniejszy rozdział odpowiada na następujące pytania badawcze:

2.4.4 Jakie środki pozyskane z krajowych programów operacyjnych wsparły realizację SRWM 2011-2020 w poszczególnych obszarach/kierunkach?

2.4.5 Które obszary/ kierunki SRWM 2011-2020 mogą uzyskać wsparcie z PO Infrastruktura i Środowisko 2014-2020?

2.4.6 Które obszary/ kierunki SRWM 2011-2020 mogą uzyskać wsparcie z PO Innowacyjny Rozwój?

2.4.7 Które obszary/ kierunki SRWM 2011-2020 mogą uzyskać wsparcie z PO Polska Cyfrowa?

2.4.8 Które obszary/ kierunki/ kluczowe działania SRWM 2011/2020 mogą uzyskać wsparcie z PO Wiedza Edukacja Rozwój?

W toku badania przeanalizowano potencjalny wpływ programów krajowych wdrażanych w perspektywie finansowej 2014-2020. W toku analizy uwzględniono projekty zakończone, projekty będące w trakcie realizacji w momencie prowadzenia badania, a także projekty zaplanowane: znajdujące się na listach projektów pozakonkursowych, umieszczone w monitoringu Programów Strategicznych oraz projekty wybrane do dofinansowania w ramach prowadzonych naborów (w tej kategorii uwzględniono projekty niewpisane do bazy SL2014). Przeanalizowano potencjalny wpływ na realizację SRWM 2011-2020 w odniesieniu do interwencji zaplanowanych w ramach PO IiŚ 2014-2020, PO IR, PO PC oraz PO WER.

Analiza spójności PO IiŚ 2014-2020 z SRWM 2011-2020

Dla PO IiŚ wdrażanego w perspektywie finansowej 2014-2020 zidentyfikowano potencjalny pozytywny wpływ na realizację **3 obszarów SRWM**. Podobnie jak w przypadku poprzedniej perspektywy, najsilniejszy pozytywny wpływ PO IiŚ zdiagnozowano w odniesieniu do obszaru 3. koncentrującego się na infrastrukturze

komunikacyjnej oraz obszaru 6. ukierunkowanego na poprawę bezpieczeństwa ekologicznego i zdrowotnego. W ramach PO IiŚ zaplanowano działania na rzecz budowy, przebudowy lub rozbudowy dróg znajdujących się w sieci TEN-T oraz wsparcie rozwoju transportu lotniczego (Działanie 3.1 Rozwój drogowej i lotniczej sieci TEN-T), budowy obwodnic na drogach krajowych w TEN-T (Działanie 4.1 Zwiększenie dostępności transportowej ośrodków miejskich leżących w sieci drogowej TEN-T i odciążenie miast od nadmiernego ruchu drogowego), inwestycji w krajową sieć drogową poza TEN-T (Działanie 4.2 Zwiększenie dostępności transportowej ośrodków miejskich leżących poza siecią drogową TEN-T i odciążenie miast od nadmiernego ruchu drogowego), modernizacji i rehabilitacji istniejących szlaków kolejowych w sieci TEN-T i poza siecią TEN-T, służących do przewozów pasażerskich i towarowych (Działanie 5.1 Rozwój kolejowej sieci TEN-T, Działanie 5.2 Rozwój transportu kolejowego poza TEN-T) oraz adaptacji, budowy, przebudowy, rozbudowy sieci transportu miejskiego i inwestycji taborowych (Działanie 6.1 Rozwój publicznego transportu zbiorowego w miastach). Zaprojektowane w ramach PO IiŚ kierunki inwestycji wpisują się przede wszystkim w kierunek polityki SRWM 3.1 *Kraków nowoczesnym węzłem międzynarodowej sieci transportowej*. Równocześnie projekty będą miały silny pozytywny wpływ na wykreowanie subregionalnych węzłów transportowych (kierunek polityki SRWM 3.2) oraz wsparcie instrumentów zarządzania zintegrowanymi systemami transportu (kierunek polityki SRWM 3.4), a także –wpływ na zwiększenie dostępności transportowej obszarów o najniższej dostępności w regionie (kierunek polityki SRWM 3.3).

Tabela 41. Matryca pokrycia obszarów i kierunków polityki rozwoju SRWM działaniami/poddziałaniami PO IiŚ 2014-2020

SRWM	DZIAŁANIA/ PODDZIAŁANIA PO IiŚ 2014-2020																			
	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	3.1	3.2	4.1	4.2	5.1	5.2	6.1	7.1
OBSZAR 2 DZIEDZICTWO I PRZEMYSŁY CZASU WOLNEGO																				
2.1																				
OBSZAR 3 INFRASTRUKTURA DLA DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ																				
3.1																				
3.2																				
3.3																				
3.4																				
OBSZAR 6 BEZPIECZEŃSTWO EKOLOGICZNE, ZDROWOTNE I SPOŁECZNE																				
6.1																				
6.2																				
6.4																				

Źródło: opracowanie własne.

PO IiŚ potencjalnie pozytywnie wpływa także na cele zdefiniowane w ramach obszaru 6. SRWM – przede wszystkim w zakresie bezpieczeństwa ekologicznego. Wszystkie działania Osi priorytetowej I *Zmniejszanie emisyjności gospodarki* przewidują realizację projektów bezpośrednio wpisujących się w kierunek polityki SRWM 6.1 – wsparcie uzyskują inwestycje obejmujące zwiększenie efektywności wykorzystania energii pierwotnej, poprawę efektywności energetycznej sektora publicznego i mieszkaniowego oraz obniżenie

energochłonności przedsiębiorstw, zwiększenie wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych. Ponadto znaczna część inwestycji zaplanowanych do wdrożenia w ramach Osi priorytetowej II *Ochrona środowiska*, w tym adaptacja do zmian klimatu wpłynie pozytywnie na realizację SRWM w zakresie bezpieczeństwa ekologicznego. W ramach PO LiŚ przewiduje się zwiększenie ilości retencjonowanej wody oraz poprawę sprawności przeprowadzania rozpoznania i reagowania w sytuacji wystąpienia zagrożeń naturalnych i poważnych awarii⁵⁶, zmniejszenie ilości odpadów komunalnych podlegających składowaniu⁵⁷, zwiększenie liczby ludności korzystającej z ulepszonego systemu oczyszczania ścieków komunalnych⁵⁸ oraz wzmocnienie mechanizmów służących ochronie przyrody⁵⁹.

Również realizacja założeń SRWM w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego zostanie wsparta dzięki inwestycjom zrealizowanym w ramach PO LiŚ. Potencjalny silny wpływ zdiagnozowano dla Działania 9.2 *Infrastruktura ponadregionalnych podmiotów leczniczych*, którego celem jest poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia w kluczowych obszarach ze względu na trendy epidemiologiczne oraz zasoby pracy – zrealizowane zostaną projekty w zakresie infrastruktury ochrony zdrowia o charakterze ponadregionalnym. Kolejną interwencją ukierunkowaną na sektor zdrowia jest Działanie 9.1 *Infrastruktura ratownictwa medycznego*. Interwencja jest skoncentrowana na utworzeniu dodatkowych jednostek systemu państwowego ratownictwa medycznego i jednostek z nimi współpracujących adekwatnie do zidentyfikowanych potrzeb oraz wsparciu istniejących jednostek systemu (SOR, lotnicze zespoły ratunkowe) i jednostek współpracujących (centra urazowe). Zakres wsparcia bezpośrednio wpisuje się w kierunek polityki SRWM 6.4 *Wsparcie systemu zarządzania bezpieczeństwem publicznym*.

Dodatkowo interwencja zaprogramowana w ramach PO LiŚ może realnie wpłynąć na osiągnięcie celów obszaru 2. skoncentrowanego na dziedzictwie i przemysłach czasu wolnego. W kierunku polityki SRWM 1.1 *Ochrona małopolskiej przestrzeni kulturowej* wpisuje się Działanie 8.1 *Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury*. Przewidziany zakres wsparcia koncentruje się na pracach związanych z renowacją, konserwacją, rewaloryzacją i restauracją obiektów zabytkowych, jak też na przebudowie i rozbudowie obiektów zabytkowych, a także pracach konserwacyjnych i restauracyjnych zabytków ruchomych.

W momencie prowadzenia badania z projektów realizowanych w województwie małopolskim został zakończony jeden – inwestycja wpisała się w kierunek polityki SRWM 6.4, a wartość dofinansowania UE wyniosła 2,77 mln zł⁶⁰. Natomiast w trakcie realizacji były 82 projekty, dla których uzyskano dofinansowanie w wysokości 2,4 mld zł. Realizowane projekty wpisują się przede wszystkim w obszar 3. SRWM – na rzecz rozwoju infrastruktury komunikacyjnej realizowanych jest 8 inwestycji, dla których pozyskano dofinansowanie w wysokości 1,5 mld zł. Ponadto w ramach PO LiŚ zaplanowano realizację kolejnych 47 projektów na kwotę dofinansowania 19,4 mld zł.

⁵⁶ Działanie 2.1 Adaptacja do zmian klimatu wraz z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne oraz monitoring środowiska

⁵⁷ Działanie 2.2 Gospodarka odpadami komunalnymi

⁵⁸ Działanie 2.3 Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach

⁵⁹ Działanie 2.4 Ochrona przyrody i edukacja ekologiczna

⁶⁰ Rozwój zaplecza medycyny ratunkowej w Szpitalu Specjalistycznym im. Ludwika Rydygiera w Krakowie poprzez doposażenie Szpitalnego Oddziału Ratunkowego.

Tabela 42. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów zrealizowanych, w trakcie realizacji i zaplanowanych w ramach PO IiŚ 2014-2020 wpisujących się w SRWM 2011-2020

OBSZAR / KIERUNEK POLITYKI ROZWOJU SRWM	ZAKOŃCZONE		W TRAKCIE REALIZACJI		ZAPLANOWANE	
	Liczba	Wartość dof. UE w mln zł	Liczba	Wartość dof. UE w mln zł	Liczba	Wartość dof. UE w mln zł
OBSZAR 2			16	218,69	10	199,07
2.1			16	218,69	9	182,07
2.2					1	17,00
OBSZAR 3			8	1456,82	21	16 604,31
3.1			8	1456,82	12	11 589,25
3.2			4	463,50	6	828,20
3.3			1	192,24	3	4 186,86
3.4			1	124,86		
3.5	1	2,77	58	685,23	16	2 597,53
OBSZAR 6	1	2,77	58	685,23	16	2 597,53
6.1			50	660,25	15	2 596,55
6.2					1	0,98
6.3						
6.4	1	2,77	8	24,98		

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SL2014, listy projektów pozakonkursowych, monitoringu Programów Strategicznych i wyników naborów projektów; suma projektów w poszczególnych kierunkach polityki rozwoju SRWM może być wyższa niż liczba unikanych projektów wpisujących się w dany obszar SRWM, gdyż jeden projekt mógł realizować więcej niż jeden kierunek polityki rozwoju

Trzeba także wskazać na projekty przyczyniające się do osiągnięcia celu w zakresie bezpieczeństwa ekologicznego Małopolski (kierunek polityki 6.1). Na *Liście Projektów Strategicznych dla infrastruktury energetycznej, w ramach PO IiŚ 2014-2020*, stanowiącej Project pipeline dla sektora energetyki w ramach PO IiŚ 2014-2020 znalazły się projekty zaplanowane do realizacji na terenie województwa małopolskiego. Wpisane na LPS inwestycje mają kluczowe znaczenie dla budowy niezawodności przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej i gazu. Wśród strategicznych przedsięwzięć realizowanych w ramach Działania 7.1 PO IiŚ 2014-2020 znalazły się:

- *Rozbudowa i modernizacja stacji 400/110 kV Tarnów wraz z instalacją urządzeń do kompensacji mocy biernej (wartość dofinansowania UE – 8,6 mln zł);*
- *Linia 110 kV Siersza - Olkusz tor 1 i tor, zwiększenie możliwości przesyłowych linii dł. 14,6 km (10,2 mln zł);*
- *Gazociąg Pogórska Wola – Tworzeń (360,65 mln zł);*
- *Budowa sieci gazowej wysokiego oraz średniego ciśnienia o długości około 13,5 km na terenie Szczawnicy i gmin ościennych o łącznej długości około 73 km (18 mln zł).*

Podsumowując, **SRWM okazuje się być skutecznym instrumentem pozyskiwania środków PO IiŚ 2014-2020. Szczególnie istotną rolę odgrywa w przypadku inwestycji w infrastrukturę transportową.** Wysokość

dofinansowania zaplanowanych inwestycji (zidentyfikowanych na podstawie monitoringu programów strategicznych i wyników naborów projektów) w tym obszarze wyniosła 7,4 mld zł, co jest kwotą wyższą niż wydatkowana w ramach perspektywy finansowej 2007-2013 (wartość dofinansowania inwestycji w ramach PO IiŚ 2007-2013 w obszarze transportu wyniosła 5,3 mld zł).

Analiza spójności PO IR 2014-2020 z SRWM 2011-2020

Kolejnym programem, dla którego oceniono potencjalną siłę wpływu na realizację SRWM 2011-2020, był PO IR. Analiza pokazała, że **interwencja zaplanowana w ramach PO IR może przyczynić się do osiągnięcia celów zdefiniowanych w ramach obszaru 1., w tym kierunku polityki SRWM 1.2 Budowa infrastruktury regionu wiedzy i kierunku polityki 1.3 SRWM Kompleksowe wsparcie nowoczesnych technologii. Generalnie w odniesieniu do wszystkich (z wyjątkiem pomocy technicznej) osi priorytetowych PO IR zdiagnozowano silny pozytywny wpływ na realizację SRWM 2011-2020.** Interwencja zakłada finansowanie badań, rozwoju i innowacji, a jej celem jest wzrost innowacyjności polskiej gospodarki. Do realizacji tego celu ma doprowadzić zwiększanie nakładów na B+R ponoszonych przez przedsiębiorstwa. Wśród interwencji zaplanowanych do realizacji w ramach PO IR znalazły się: badania przemysłowe i prace rozwojowe, wsparcie mikro- i małych przedsiębiorców przyjmujących postać Funduszy BRIDGE Alfa, dokapitalizowanie funduszy VC, dokonujących inwestycji kapitałowych i/lub quasi-kapitałowych w innowacyjne spółki realizujące prace B+R, tworzenie lub rozwój infrastruktury B+R w przedsiębiorstwach i jednostkach naukowych, usługi proinnowacyjne świadczone przez IOB czy wsparcie wdrożeń wyników prac B+R. Ponadto w ramach Poddziałania 4.1.2 PO IR przewidziano stworzenie regionalnych agend naukowo-badawczych, których celem jest zapewnienie właściwej koordynacji i synergii w zakresie prowadzenia prac B+R wpisujących się w regionalne inteligentne specjalizacje.

Tabela 43. Matryca pokrycia obszarów i kierunków polityki rozwoju SRWM działaniami PO IR 2014-2020

	DZIAŁANIA PO IR 2014-2020														
SRWM	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3	4.4	5.1
OBSZAR 1 GOSPODARKA WIEDZY I AKTYWNOŚCI															
1.2															
1.3															

Źródło: opracowanie własne.

W momencie realizacji badania zakończono realizację 22 projektów o wartości 38,1 mln zł – wszystkie projekty wpisały się w obszar 1. SRWM ukierunkowany na rozwój gospodarki wiedzy i aktywności, w tym większość – w kierunku polityki SRWM 1.3 *Kompleksowe wsparcie nowoczesnych technologii*. Inwestycje zrealizowano w 3 subregionach: KOM (największa wartość projektów), Małopolska Zachodnia i subregion sądecki. Wśród zrealizowanych projektów znalazły się (wskazano projekty o najwyższej wartości):

- *Innowacyjne ekologiczne preparaty bezbiocydowe zapobiegające biodegradacji drewna i podłożu mineralnych (wartość dofinansowania UE 4 718 385,00 zł);*
- *Utworzenie Centrum Badawczo-Rozwojowego w zakresie innowacyjnych rozwiązań systemów górniczych (wartość dofinansowania UE 2 929 724,00 zł);*

- *Innowacyjna technologia uzyskiwania wybiórczego efektu opalizującego (wartość dofinansowania UE 5 293 865,25 zł).*

Ponadto w momencie prowadzenia badania w trakcie realizacji były 172 przedsięwzięcia – wartość dofinansowania tych projektów jest równa 1 113 mln zł. Projekty koncentrują się na kierunku polityki SRWM 1.3. Łączna wartość dofinansowania UE pozyskanego w ramach PO IR na ten kierunek polityki wyniosła ponad 1 107 mln zł. Dodatkowo zidentyfikowano 69 przedsięwzięć zaplanowanych do realizacji (dofinansowanie w wysokości 2,9 mld zł).

Tabela 44. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów zrealizowanych, w trakcie realizacji i zaplanowanych w ramach PO IR 2014-2020 wpisujących się w SRWM 2011-2020

OBSZAR / KIERUNEK POLITYKI ROZWOJU SRWM	ZAKOŃCZONE		W TRAKCIE REALIZACJI		ZAPLANOWANE	
	Liczba	Wartość dof. UE w mln zł	Liczba	Wartość dof. UE w mln zł	Liczba	Wartość dof. UE w mln zł
OBSZAR 1	22	38,11	172	1 113,28	69	2 944,33
1.2	6	0,68	26	6,20	38	1 361,57
1.3	16	37,43	146	1 107,08	29	1 256,76
1.5					2	326,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SL2014, listy projektów pozakonkursowych, monitoringu Programów Strategicznych i wyników naborów projektów; suma projektów w poszczególnych kierunkach polityki rozwoju SRWM może być wyższa niż liczba unikanych projektów wpisujących się w dany obszar SRWM, gdyż jeden projekt mógł realizować więcej niż jeden kierunek polityki rozwoju

Podsumowując, SRWM okazuje się być skutecznym instrumentem pozyskiwania środków z PO IR na realizację zadań wpisujących się w cele strategiczne regionu w obszarze 1. SRWM. Interwencja zaplanowana w ramach PO IR jest spójna z kierunkiem polityki skoncentrowanym na budowie infrastruktury regionu wiedzy (1.2) oraz w kierunkiem polityki obejmującym kompleksowe wsparcie nowoczesnych technologii (1.3).

Analiza spójności PO PC 2014-2020 z SRWM 2011-2020

W ramach badania przeprowadzono również analizę w zakresie potencjalnego wpływu projektów zaplanowanych do realizacji w ramach PO PC na cele SRWM 2011-2020. Z PO PC możliwe jest pozyskiwanie/pozyskanie środków na realizację celów strategicznych dwóch obszarów SRWM: obszar 1. w zakresie budowy infrastruktury wiedzy (kierunek polityki 1.2) oraz obszar 3. w zakresie rozwoju infrastruktury dla społeczeństwa informacyjnego (kierunek polityki 3.5). Generalnie ze wszystkich osi priorytetowych PO PC (poza pomocą techniczną) można pozyskiwać środki na realizację SRWM. O silnym pozytywnym wpływie na realizację SRWM można mówić przede wszystkim w przypadku Działania 1.1 *Wyeliminowanie terytorialnych różnic w możliwości dostępu do szerokopasmowego Internetu o wysokich przepustowościach*. Interwencja zakłada realizację sieci dostępowych umożliwiających korzystanie z szerokopasmowego Internetu przez odbiorców ostatecznych. Ponadto PO PC przyczyni się do osiągnięcia założeń SRWM w zakresie kierunku polityki 1.2 *Budowa infrastruktury regionu wiedzy*. W ramach Osi priorytetowej 3. PO PC zaplanowano realizację projektów przyczyniających się do zwiększenia stopnia oraz poprawy umiejętności korzystania

z Internetu, w tym z e-usług publicznych⁶¹, co wpisuje się w kluczowe działanie 1.2.6 SRWM zakładające wspieranie działań zmierzających do wdrożenia i upowszechnienia nowoczesnych technologii teleinformatycznych i komunikacyjnych.

Tabela 45. Matryca pokrycia obszarów i kierunków polityki rozwoju SRWM działaniami PO PC 2014-2020

SRWM	DZIAŁANIA PO PC											
	1.1	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	3.3	3.4	4.1	4.2	4.3
OBSZAR 1 GOSPODARKA WIEDZY I AKTYWNOŚCI												
1.2												
OBSZAR 3 INFRASTRUKTURA DLA DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ												
3.5												

Źródło: opracowanie własne.

W momencie prowadzenia badania realizowano na terenie województwa małopolskiego 5 projektów, dla których pozyskano dofinansowanie UE w wysokości 163,4 mln zł. Przedsięwzięcia są skoncentrowane przede wszystkim na kierunku polityki SRWM 3.5 – 4 inwestycje o wartości dofinansowania UE 150 mln zł dotyczą rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Małopolsce.

Ponadto zidentyfikowano 10 kolejnych projektów zaplanowanych do realizacji, na kwotę 436,36 mln zł dofinansowania UE.

Tabela 46. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów w trakcie realizacji i zaplanowanych w ramach PO PC 2014-2020 wpisujących się w SRWM 2011-2020

OBSZAR / KIERUNEK POLITYKI ROZWOJU SRWM	ZAKOŃCZONE		W TRAKCIE REALIZACJI		ZAPLANOWANE	
	Liczba	Wartość dof. UE w mln zł	Liczba	Wartość dof. UE w mln zł	Liczba	Wartość dof. UE w mln zł
OBSZAR 1			1	13,27	3	5,22
1.2			1	13,27	3	5,22
OBSZAR 3			4	150,09	7	431,14
3.5			4	150,09	7	431,14

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SL2014, listy projektów pozakonkursowych, monitoringu Programów Strategicznych i wyników naborów projektów

Podsumowując, PO PC należy ocenić pozytywnie w kontekście realizacji kierunku polityki 1.2 oraz 3.5 SRWM. Środki finansowe dostępne w ramach PO PC stanowią istotne uzupełnienie interwencji zaplanowanej w ramach RPO WM 2014-2020 w zakresie rozwoju społeczeństwa informacyjnego.

⁶¹ Działanie 3.1 Działania szkoleniowe na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych, Działanie 3.2 Innowacyjne rozwiązania na rzecz aktywizacji cyfrowej, Działanie 3.3 e-Pionier - wsparcie uzdolnionych programistów na rzecz rozwiązywania zidentyfikowanych problemów społecznych lub gospodarczych

Analiza spójności PO WER 2014-2020 z SRWM 2011-2020

Analiza przewidywanego wpływu na realizację SRWM została także przeprowadzona w odniesieniu do założeń PO WER. Podobnie jak w przypadku PO KL, interwencja w głównej mierze wpłynie na obszar 1. SRWM ukierunkowany na rozwój gospodarki wiedzy i aktywności. Pozytywny wpływ zdiagnozowano w odniesieniu do kierunku polityki 1.3 *Kompleksowe wsparcie nowoczesnych technologii*. W ramach PO WER przewidziano realizację projektów, których celem jest podniesienie kompetencji osób uczestniczących w edukacji na poziomie wyższym, odpowiadających potrzebom gospodarki, rynku pracy i społeczeństwa (Działanie 3.1 *Kompetencje w szkolnictwie wyższym*, Działanie 3.5 *Kompleksowe programy szkół wyższych*) oraz zwiększenie jakości i efektywności kształcenia na studiach doktoranckich (Działanie 3.2 *Studia doktoranckie*). Ponadto na realizację SRWM w silny sposób będą oddziaływały projekty ukierunkowane na podniesienie jakości szkolnictwa zawodowego (Działanie 2.15 *Kształcenie i szkolenie zawodowe dostosowane do potrzeb zmieniającej się gospodarki* i Działanie 5.4 *Kompetencje zawodowe i kwalifikacje kadr medycznych*) – interwencja bezpośrednio wpisuje się w kierunek polityki SRWM 1.4 *Rozwój kształcenia zawodowego i wspieranie zatrudnienia*. Bezpośrednio na realizację SRWM wpływają również projekty realizowane w ramach Działania 2.9 *Rozwój ekonomii społecznej*, gdzie przewidziano działania na rzecz wzrostu liczby podmiotów ekonomii społecznej korzystających ze zwrotnych instrumentów finansowych oraz wzmocnienia systemu wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej.

Zidentyfikowano także interwencję, która potencjalnie w silny sposób wpłynie na kierunek polityki SRWM 7.3 *Rozwój współpracy terytorialnej* – w Działaniu 4.3 *Współpraca ponadnarodowa* przewidziano wdrożenie nowych rozwiązań, w szczególności z zakresu aktywizacji zawodowej, kształcenia przez całe życie i tworzenia oraz realizacji polityk publicznych, dzięki współpracy z partnerami zagranicznymi.

W ramach PO WER zaplanowano także możliwość pozyskania środków na realizację projektów wpisujących się w obszar 6. SRWM, przede wszystkim kierunek polityki 6.3 *Poprawa bezpieczeństwa społecznego: integrująca polityka społeczna*. Jednakże zakres wsparcia nie wpisuje się wprost w założenia SRWM – w ramach osi priorytetowej I *Osoby młode na rynku pracy* zaplanowano zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 29 roku życia pozostających bez pracy, w tym w szczególności osób, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu. W ramach działania 2.5 *Skuteczna pomoc społeczna* przewidziano wzmocnienie procesów monitorowania i ewaluacji polityki na rzecz włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa oraz wzmocnienie potencjału instytucji działających na rzecz włączenia społecznego, działanie 2.6 *Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych* wspiera zwiększenie zdolności podmiotów polityk publicznych do wdrażania postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych oraz podniesienie jakości działań realizowanych przez publiczne i niepubliczne podmioty na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami, Działanie 2.8 *Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym* ukierunkowane jest na podniesienie kompetencji przedstawicieli JST i kadr systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej oraz standaryzację jakości usług asystenckich i opiekuńczych dla osób o różnym stopniu niesamodzielności, a Działanie 4.1 *Innowacje społeczne* ma zwiększyć wykorzystanie innowacji społecznych na rzecz poprawy skuteczności wybranych aspektów polityk publicznych w obszarze oddziaływania EFS.

Tabela 47. Matryca pokrycia obszarów i kierunków polityki rozwoju SRWM działaniami/poddziałaniami PO WER 2014-2020

	DZIAŁANIA / PODDZIAŁANIA PO WER																																		
SRW M	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	2.9	2.10	2.11	2.12	2.13	2.14	2.15	2.16	2.17	2.18	2.19	3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	4.1	4.2	4.3	5.1	5.2	5.3	5.4	6.1
OBSZAR 1 GOSPODARKA WIEDZY I AKTYWNOŚCI																																			
1.1																																			
1.3																																			
1.4																																			
1.5																																			
OBSZAR 4 KRAKOWSKI OBSZAR METROPOLITALNY I INNE SUBREGIONY																																			
4.1																																			
OBSZAR 5 ROZWÓJ MIAST I TERENÓW WIEJSKICH																																			
5.2																																			
OBSZAR 6 BEZPIECZEŃSTWO EKOLOGICZNE, ZDROWOTNE I SPOŁECZNE																																			
6.1																																			
6.2																																			
6.3																																			
OBSZAR 7 ZARZĄDZANIE ROZWOJEM WOJEWÓDZTWA																																			
7.3																																			

Źródło: opracowanie własne.

Do 31.07.2017 r. w ramach PO WER zrealizowano interwencje o wartości dofinansowania równej 193,1 mln zł – w głównej mierze środki skierowano do obszaru 1. (192,6 mln zł) i obszaru 6. (191,1 mln zł) – kierunek polityki SRWM 1.5 i kierunek polityki SRWM 6.3 były wspierane przez te same działania PO WER, tj. Działanie 1.1, Działanie 1.2 i Działanie 1.3. Dodatkowo w trakcie realizacji było 100 projektów, dla których pozyskano dofinansowanie UE o wartości 268,8 zł. Interwencja ukierunkowana jest na obszar 1 i obszar 6. Ponadto zaplanowano do realizacji 68 projektów o wartości dofinansowania 1,05 mld zł. Większość z nich wpływa na osiągnięcie założeń obszaru 1. SRWM 2011-2020.

Tabela 48. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów zrealizowanych, w trakcie realizacji i zaplanowanych w ramach PO WER 2014-2020 wpisujących się w SRWM 2011-2020

OBSZAR / KIERUNEK POLITYKI ROZWOJU SRWM	ZAKOŃCZONE		W TRAKCIE REALIZACJI		ZAPLANOWANE	
	Liczba	Wartość dof. UE w mln zł	Liczba	Wartość dof. UE w mln zł	Liczba	Wartość dof. UE w mln zł
OBSZAR 1	53	192,57	90	256,08	40	780,28
1.1			5	3,76	13	14,20
1.3	1	1,66	12	13,35	2	41,98
1.4			11	17,19	7	685,66
1.5	52	190,90	62	221,77	18	38,43

OBSZAR / KIERUNEK POLITYKI ROZWOJU SRWM	ZAKOŃCZONE		W TRAKCIE REALIZACJI		ZAPLANOWANE	
	Liczba	Wartość dof. UE w mln zł	Liczba	Wartość dof. UE w mln zł	Liczba	Wartość dof. UE w mln zł
OBSZAR 2	1	0,33			2	228,50
2.4	1	0,33			2	228,50
OBSZAR 5	1	0,33			1	0,40
5.2	1	0,33			1	0,40
OBSZAR 6	54	191,10	70	233,05	19	34,71
6.2			3	4,00	1	2,49
6.3	54	191,10	67	229,05	18	32,22
OBSZAR 7			1	0,70	6	3,22
7.3			1	0,70	6	3,22

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SL2014, listy projektów pozakonkursowych, monitoringu Programów Strategicznych i wyników naborów projektów

Przedstawione powyżej wyniki analizy pokazały, że SRWM okazuje się być skutecznym instrumentem pozyskiwania środków z POWER na realizację zadań wpisujących się w cele strategiczne regionu w kilku obszarach SRWM, szczególnie w obszarze 1.

Podsumowanie źródeł finansowania i analiza finansowa

Niniejszy rozdział odpowiada na następujące pytania badawcze:

- 2.7.1 Jakie nakłady poniesiono tytułem realizacji SRWM (w rozbiciu na obszary, kierunki i kluczowe działania)?
- 2.7.2 Jakie są główne źródła finansowania kluczowych działań związanych z wdrażaniem SRWM?
- 2.7.3 Jakie są inne źródła finansowania (krajowe i zagraniczne) działań wpisujących się w obszary/ kierunki i kluczowe działania SRWM 2011-2020?
- 2.7.4 Czy struktura nakładów finansowych na realizację celów SRWM jest optymalna?
- 2.7.5 Jakie środki finansowe przeznaczono z krajowych programów operacyjnych 2007-2013 na realizację projektów wpisujących się w SRWM na terenie województwa małopolskiego?
- 2.7.6 Jakie środki finansowe zostały zaangażowane z krajowych programów operacyjnych 2014-2020 na realizację projektów wpisujących się w SRWM na terenie województwa małopolskiego?

W toku badania zidentyfikowano następujące źródła finansowania SRWM:

- Programy Polityki Spójności 2007-2013, tj. MRPO, PO IiŚ, PO KL, PO IG, PWT PL-SK,
- Programy Polityki Spójności 2014-2020, tj. RPO WM, PO IiŚ, PO PC, PO WER, PWT PL-SK,
- PROW 2007-2013, PROW 2014-2020,
- Szwajcarsko-Polski Program Współpracy,
- Mechanizmy Finansowe Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- Instrument finansowy CEF (z ang. Connecting Europe Facility)

- Środki samorządów (budżet samorządów województwa, powiatów, gmin na zadania inwestycyjne),
- Środki z budżetu państwa (Fundusz Kolejowy, Krajowy Fundusz Drogowy, dotacje celowe z art. 20a),
- Środki instytucji centralnych i regionalnych (NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFRON),
- Inne źródła (pożyczka z EBI, Program działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE+ i inne wskazane w monitoringu Programów Strategicznych jako źródła finansowania projektów⁶²),
- Wkład własny beneficjentów Polityki Spójności spoza sektora publicznego oraz beneficjentów reprezentujących szczebel krajowy.

Nakłady na SRWM podzielono na te już wydatkowane oraz planowane.

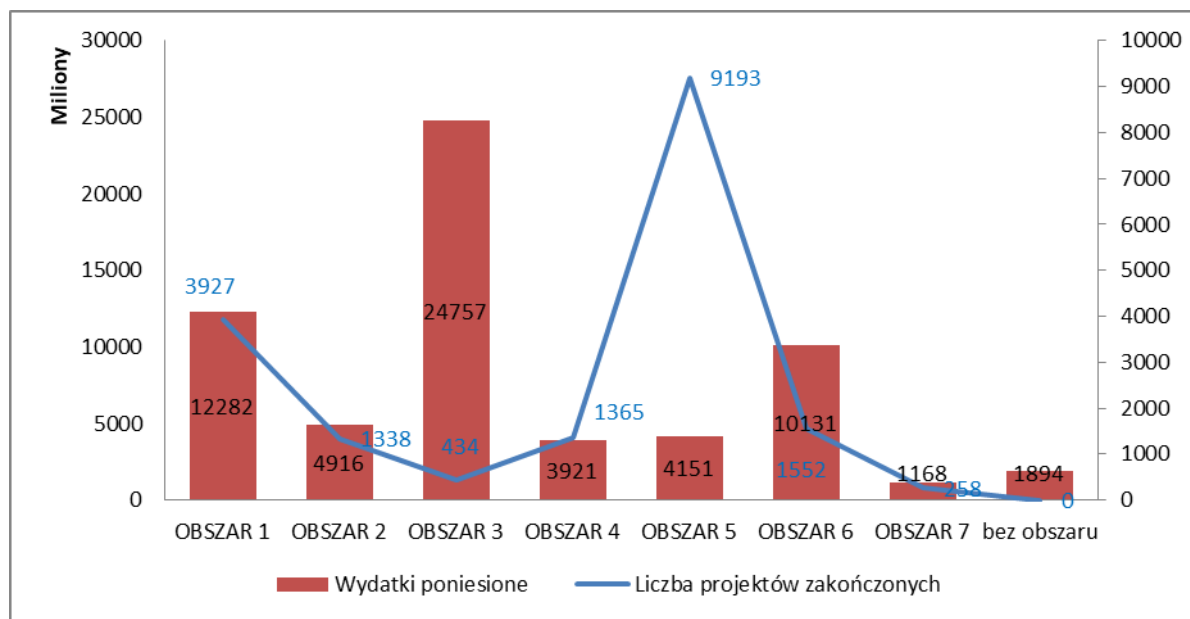
Wydatkowane środki na realizację SRWM

Jako **wydatkowane** środki zaliczono projekty zakończone w ramach analizowanych programów i funduszy, wydatki JST, budżetu państwa etc. Jako środki **zaplanowane** uznano wartość rozpoczętych projektów oraz wybranych do dofinansowania, ale nie mających jeszcze podpisanej umowy, a także wartość projektów znajdujących się na listach projektów pozakonkursowych. Do środków zaplanowanych do wydatkowania wliczono także alokację RPO WM 2014-2020 na działania i poddziałania, które zdiagnozowano jako wspierające realizację SRWM oraz przewidywaną wartość projektów umieszczonych w systemie monitoringu Programów Strategicznych.

Dotychczas **zakończono w sumie 14 021 projektów i wydatkowano z różnych źródeł 60,30 mld zł**. Należy mieć na uwadze, że 39% tej kwoty nie można powiązać z tymi projektami – gdyż są to na przykład wydatki samorządów na działania inwestycyjne, lub wydatki, dla których nie udało się pozyskać danych o liczbie zadań. **Najwięcej projektów zrealizowano w obszarze 5. Rozwój miast i terenów wiejskich, z czego 78% to decyzje wydane w ramach PROW 2007-2013**. Dużo projektów zrealizowano również w obszarze 1. *Gospodarka wiedzy i aktywności*, co z kolei wynika z aktywności przedsiębiorców w ramach MRPO 2007-2013 oraz projektów miękkich w ramach komponentu regionalnego PO KL.

⁶² Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej, Fundusz Pracy, Wojewódzki Wieloletni Program Rozwoju Bazy Sportowej, Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa.

Wykres 42. Liczba projektów oraz poniesionych wydatków w poszczególnych obszarach SRWM

Źródło: dane KSI SIMIK, SL2014, dane monitoringowe PROW i pozostałych funduszy, nakłady JST, budżetu państwa.

Najwięcej środków wydatkowano w obszarze 3., prawie 25 mld zł. O połowę mniej – w obszarze 1. Na kolejnym miejscu znalazł się obszar 6.

Różne źródła finansowania w różnym stopniu przyczyniały się do realizacji SRWM w poszczególnych obszarach (tabela poniżej). Najwięcej środków na realizację założeń w obszarze 1. *Gospodarka wiedzy i aktywności* wydatkowano z Polityki Spójności (prawie 6,2 mld zł). Wysoka jest również wartość środków niepublicznych, głównie za sprawą tego, że projekty unijne realizowane były w obszarze 1. przez przedsiębiorców, IOB oraz uczelnie – kwota prawie 4,4 mld zł odzwierciedla ich wkład własny. Prawie 1,2 mld zł wydatkowały również samorządy szczebla powiatowego i gminnego – wydatki majątkowe w dziale oświata i wychowanie.

W obszarze 2. *Dziedzictwo i przemysł czasu wolnego* założenia SRWM były finansowane w podobnym stopniu przez wydatki majątkowe samorządów w obszarze turystyki, kultury i dziedzictwa narodowego, a także kultury fizycznej i sportu. Na drugim miejscu znalazły się środki podmiotów niepublicznych. Na trzecim – wartość dofinansowania UE z Polityki Spójności.

Tabela 49. Wydatki poniesione na poszczególne obszary SRWM (w mln zł)

	Polityka Spójności 2007-2013 oraz 2014-2020	PROW 2007-2013	Pozostałe fundusze	Nakłady JST (powiaty, gminy)	Budżet Województwa	Środki podmiotów niepublicznych	Budżet państwa i środki krajowych podmiotów publicznych
	A	B	C	D	E	F	G
OBSZAR 1	6 182,42	9,85	15,59	1 169,06	530,15	4 367,94	7,09
OBSZAR 2	1 224,72			1 926,82	167,71	1 563,56	33,62
OBSZAR 3	7 459,07			5 456,54	1 930,08	2 400,54	7 510,86
OBSZAR 4	2 119,37		14,63		4,08	1 777,44	5,26
OBSZAR 5	1 006,76	750,35		1 115,52	63,97	1 205,75	8,96
OBSZAR 6	3 941,48	417,36	132,96	3 097,05	684,12	1 832,86	25,45
OBSZAR 7	309,67			254,04	589,05	14,60	0,30
nieprzypisane do obszaru			174,55		1 719,91		
SUMA dla SRWM	19 329,36	1 177,57	337,74	13 019,02	5 689,08	13 160,75	7 591,56

Źródło: dane KSI SIMIK, SL2014, dane monitoringowe PROW i pozostałych funduszy, nakłady JST, budżetu państwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych KSI SIMIK 2007-2013 (stan na 31.07.2017 r.), Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL 2014 (stan na 31.07.2017 r.), danych upubliczniętych przez Ministerstwo Rozwoju w serwisie www.mapadotacji.gov.pl, danych przekazanych przez Ministerstwo Rozwoju w zakresie wartości projektów zrealizowanych w ramach funduszy norweskich i szwajcarskich, danych GUS BDL, danych przekazanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego.

Kolumna A: w kategorii „Polityka Spójności: 2007-2013 oraz 2014-2020” uwzględniono wysokość dofinansowania UE na realizację projektów zakończonych w ramach: MRPO 2007-2013, PO KL 2007-2013, PO IiŚ 2007-2013, PO IG 2007-2013, PWT PL-SK 2007-2013, RPO WM 2014-2020, PO IiŚ 2014-2020, POPC, POWER, POIR, PWT PL-SK 2014-2020.

Kolumna B: w kategorii „PROW 2007-2013” uwzględniono wysokość dofinansowania UE na realizację projektów zakończonych w ramach PROW 2007-2013.

Kolumna C: w kategorii „Pozostałe fundusze” uwzględniono wysokość dofinansowania z: Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy, Mechanizmów Finansowych Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Kolumna D: w kategorii „Nakłady JST” uwzględniono wydatki majątkowe inwestycje poniesione przez gminy i powiaty na realizację zadań w ramach działów klasyfikacji budżetowej wpisujących się w poszczególne obszary SRWM 2011-2020 (dane GUS BDL dla lat 2011-2016).

Kolumna E: w kategorii „Budżet Województwa” uwzględniono wydatki poniesione przez samorząd województwa na realizację działań w ramach poszczególnych kierunków polityki rozwoju SRWM 2011-2020 oraz wydatki na SRWM nieprzypisane do obszarów (dane przekazane przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego).

Kolumna F: w kategorii „Środki podmiotów niepublicznych: uwzględniono wkład własny podmiotów niepublicznych (przedsiębiorcy, NGO, kościół etc.) na realizację projektów w ramach Polityki Spójności 2007-2013 oraz 2014-2020 (projekty zakończone).

Kolumna G: w kategorii „Budżet państwa i środki krajowych podmiotów publicznych” uwzględniono wydatki z Krajowego Funduszu Drogowego w latach 2011-2016 oraz wysokość dotacji celowych z art. 20a (lata 2011-2016), a także wkład własny krajowych podmiotów publicznych na realizację projektów w ramach Polityki Spójności 2007-2013 oraz 2014-2020 (projekty zakończone).

W obszarze 3. *Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej* istotnym źródłem finansowania założeń SRWM był budżet państwa – ponad 7,5 mld zł. Prawie 63% tej kwoty to wydatki z Krajowego Funduszu Drogowego, a 37% - wkład własny krajowych podmiotów publicznych w realizację projektów z Polityki Spójności. Podobna kwota – prawie 7,5 mld zł, pochodziła z funduszy unijnych. Wysoka była również wartość nakładów gmin i powiatów oraz województwa, które razem wydatkowały w obszarze transportu i komunikacji prawie 7,4 mld zł.

Obszar 4. *Krakowski obszar metropolitalny i inne subregiony* był wspierany głównie ze środków Polityki Spójności oraz nakładów podmiotów niepublicznych, natomiast trzeba mieć na uwadze, iż również pozostałe źródła miały znaczenie dla rozwoju subregionów, ale metodologicznie nie było możliwości wyodrębnienia nakładów w podziale na obszary SRWM.

Cele obszaru 5. *Rozwój miast i terenów wiejskich* realizowane były głównie za sprawą środków podmiotów niepublicznych realizujących (ponad 1,2 mld zł) projekty Polityki Spójności (wartość dofinansowania UE to ponad 1 mld zł). Wydatki samorządów – gmin i powiatów – w dziale rolnictwa i łowiectwa to kolejne 1,1 mld zł. W tym obszarze SRWM szczególne znaczenie miał PROW 2007-2013, z którego wydatkowano 750 mln zł.

W obszarze 6. *Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne* największe wydatki związane były z projektami Polityki Spójności – dofinansowanie UE wyniosło prawie 4 mld zł. Duże znaczenie miały również wydatki majątkowe samorządów – gmin i powiatów, które poniosły wydatki w wysokości prawie 3,1 mld zł.

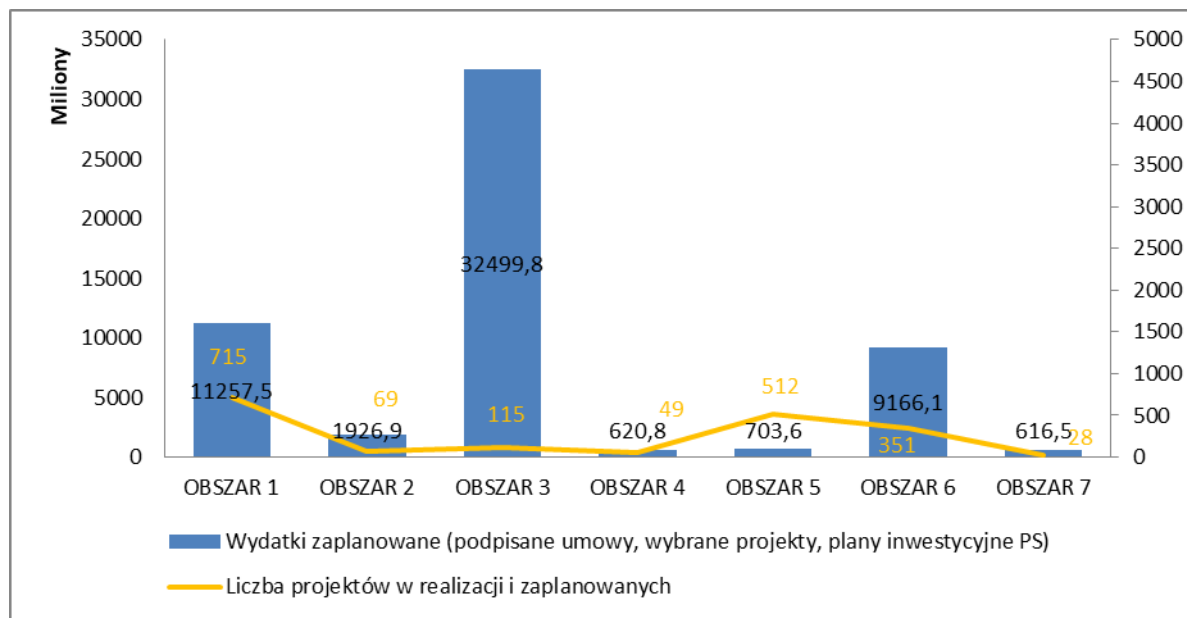
Obszar 7. *Zarządzanie rozwojem województwa* był wspierany głównie ze środków BW (589 mln zł) oraz Polityki Spójności (309 mln zł), a także wydatków majątkowych gmin i powiatów.

Wydatki zaplanowane na realizację SRWM

Projekty, dla których podpisano umowy o dofinansowanie, projekty wybrane do dofinansowania nie mające jeszcze podpisanej umowy, zadania znajdujące się na listach projektów pozakonkursowych, dostępna alokacja RPO WM 2014-2020 oraz plany inwestycyjne SW odzwierciedlone w monitoringu PS – wszystkie te dane pozwalają na oszacowanie przewidywanego wkładu finansowego w poszczególnych obszarach SRWM. Biorąc

pod uwagę dostępność danych można oszacować, iż w sumie na SRWM wydatkowanych zostanie **minimum 56,8 mld zł**. Najwięcej w obszarze 3. *Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej* (co wynika z wysokiej alokacji RPO WM 2014-2020 oraz wysokiej wartości projektów pozakonkursowych w ramach PO IiŚ 2014-2020).

Wykres 43. Liczba projektów oraz wydatków zaplanowanych w poszczególnych obszarach SRWM

Źródło: dane SL2014, dane monitoringowe PROW, dane upublicznione przez Ministerstwo Rozwoju w serwisie www.mapadotacji.gov.pl, wyniki naborów, listy projektów pozakonkursowych, monitoring PS, alokacja RPO WM 2014-2020.

Kluczowa dla wszystkich obszarów SRWM w następnych latach jest Polityka Spójności⁶³. W przypadku obszarów SRWM 3. i 6. wysokie nakłady zostaną poniesione z budżetu państwa. W obszarze 3. planuje się również skorzystanie ze środków CEF⁶⁴. Już podpisane umowy w ramach Polityki Spójności 2014-2020 generują wartość środków podmiotów niepublicznych (wkład własny podmiotów) – szczególnie jest to widoczne w obszarze 1., gdzie jest wysoka liczba podpisanych umów. W obszarze 6. istotne źródło finansowania celów SRWM to NFOŚiGW i WFOŚiGW oraz inne źródła wskazane w monitoringu PS.

⁶³ Szerzej omówiono wkład Polityki Spójności 2014-2020 w dalszej części rozdziału.

⁶⁴ W tabeli poniżej – kolumna C.

Tabela 50. Wydatki zaplanowane w poszczególnych obszarach SRWM (w mln zł)

	Polityka Spójności 2014-2020	PROW 2014-2020	Pozostałe fundusze	Budżet Województwa	Środki podmiotów niepublicznych	Budżet państwa i środki krajowych podmiotów publicznych	Inne źródła
	A	B	C	D	E	F	G
OBSZAR 1	8 537,64			63,58	1 778,69	547,66	329,90
OBRZAR 2	1 466,96			143,09	14,76	32,52	269,58
OBSZAR 3	20 619,51		1 353,87	826,43	1 822,83	7 336,75	540,44
OBSZAR 4	609,36			-	11,41	-	-
OBSZAR 5	660,50	15,63		3,12	23,45	0,70	0,25
OBSZAR 6	6 764,93	24,47		135,24	485,96	1 063,85	691,65
OBSZAR 7	558,71			46,42	8,09	-	3,30
SUMA dla SRWM	39 945,27	40,10	1 353,87	1 217,87	4 094,59	8 980,52	1 835,12

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL 2014 (stan na 31.07.2017 r.), danych upublicznionych przez Ministerstwo Rozwoju w serwisie www.mapadotacji.gov.pl, danych przekazanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, wyniki naborów, listy projektów pozakonkursowych.

Kolumna A: w kategorii „Polityka Spójności 2014-2020” uwzględniono wysokość dofinansowania UE na realizację projektów w ramach: RPO WM 2014-2020, PO IiŚ 2014-2020, POPC, POWER, POIR, PWT PL-SK 2014-2020 (projekty w trakcie realizacji, projekty wybrane do dofinansowania, projekty pozakonkursowe), alokację na RPO WM 2014-2020 po odjęciu wartości projektów zakończonych i realizowanych

Kolumna B: w kategorii „PROW 2014-2020” uwzględniono wartość wydanych decyzji w ramach PROW 2014-2020.

Kolumna C: w kategorii „Pozostałe fundusze” uwzględniono wysokość dofinansowanie z CEF (dane z systemu monitorowania PS).

Kolumna D: w kategorii „Budżet Województwa” uwzględniono wydatki zaplanowane w monitoringu Programów Strategicznych (z wyłączeniem projektów zaniechanych oraz tych, dla których zostały podpisane umowy o dofinansowanie)

Kolumna E: w kategorii „Środki podmiotów niepublicznych” uwzględniono wkład własny podmiotów niepublicznych (przedsiębiorcy, NGO, kościoły etc.) na realizację projektów w ramach Polityki Spójności 2014-2020 (projekty niezakończone).

Kolumna F: w kategorii „Budżet państwa i środki krajowych podmiotów publicznych” uwzględniono wkład własny krajowych podmiotów publicznych na realizację projektów w ramach Polityki Spójności 2014-2020 (projekty niezakończone) oraz wartość dofinansowania z budżetu państwa projektów wpisanych do systemu monitoringu PS.

Kolumna G: w kategorii „Inne źródła” uwzględniono wartość dofinansowania projektów wpisanych do systemu monitoringu PS ze źródeł takich jak: NFOŚiGW, PFRON, Pożyczka z EBI, Program działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE+, WFOŚ, Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej, Fundusz Pracy, Wojewódzki Wieloletni Program Rozwoju Bazy Sportowej, Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich, Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa.

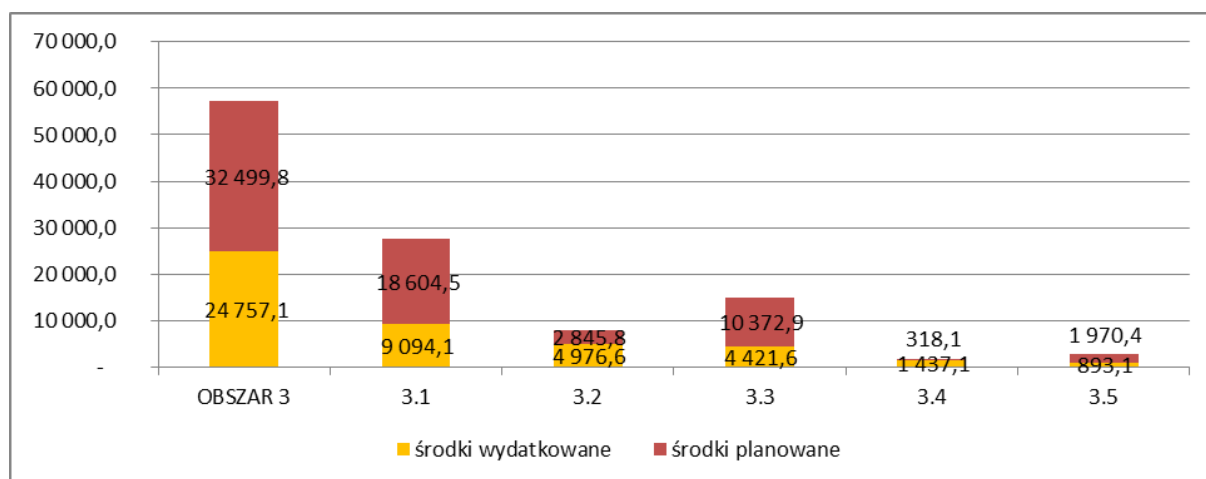
Należy mieć na uwadze, iż proporcje między poszczególnymi źródłami będą się zmieniać w miarę upływu czasu, pojawią się bowiem wydatki majątkowe JST, zwiększy udział wkładu własnego podmiotów rozliczających projekty unijne etc. Można zakładać, że proporcje te zbliżą się do tych osiągniętych w latach 2011-2016.

Należy zauważyć, że w toku badania zdiagnozowano wysoki poziom potencjalnego wpływu (na podstawie zakresu interwencji i zaangażowanych środków) programów operacyjnych wdrażanych w perspektywie finansowej 2014-2020 na realizację SRWM 2011-2020 – zwłaszcza w odniesieniu do RPO WM, które wpisuje się we wszystkie obszary Strategii. Ponadto z badania ilościowego przeprowadzonego wśród beneficjentów instytucjonalnych Polityki Spójności 2007-2013 wynika, że **88% z nich planuje składać wnioski o dofinansowanie projektów w ramach programów operacyjnych perspektywy 2014-2020**. Najczęściej wskazywano na RPO WM 2014-2020 (90%), co – w kontekście zdiagnozowanego silnego potencjalnego wpływu Programu na realizację SRWM – należy rozpatrywać w kategoriach istotnych instrumentów realizacji Strategii.

Nakłady na kierunki polityki rozwoju

Na poziomie obszarów SRWM pod kątem wysokości nakładów wyróżnia się obszar 3. *Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej*. Spośród kierunków polityki rozwoju najbardziej dofinansowany został ten koncentrujący się na infrastrukturze Krakowa (3.1 *Kraków nowoczesnym węzłem międzynarodowej sieci transportowej*). Kluczową rolę w tym kierunku polityki SRWM pełni Polityka Spójności (przede wszystkim PO LiŚ oraz RPO), a także środki z budżetu państwa (Krajowy Fundusz Drogowy). Na drugim miejscu pod względem wartości środków znalazł się kierunek polityki 3.3 *Zwiększenie dostępności transportowej obszarów o najniższej dostępności w regionie*. Jest to kierunek, który w szczególnym stopniu będzie wspierany w okresie 2017-2020 (planuje się wydatkować ponad dwa razy więcej niż w okresie 2011-2016, kwota 10,4 mld zł wobec 4,4 mld zł). Głównym źródłem wsparcia będzie Polityka Spójności 2014-2020 (głównie PO LiŚ), ale też CEF i budżet państwa. Najmniej środków przeznacza się na kierunek polityki rozwoju 3.4 *Wsparcie instrumentów zarządzania zintegrowanymi systemami transportu*. Warto również zwrócić uwagę na kierunek polityki rozwoju 3.5 *Rozwój infrastruktury dla społeczeństwa informacyjnego* – tutaj, podobnie, jak w przypadku 3.3 planuje się przeznaczyć więcej środków do końca obecnej perspektywy finansowej niż miało to miejsce dotychczas.

Wykres 44. Wartość wydatków poniesionych i zaplanowanych w obszarze 3. SRWM

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL 2014 (stan na 31.07.2017 r.), danych upublicznionych przez Ministerstwo Rozwoju w serwisie www.mapadotacji.gov.pl, danych przekazanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, wyniki naborów, listy projektów pozakonkursowych, danych GUS BDL; suma wartości dla poszczególnych kierunków polityki rozwoju jest niższa niż wartość dla całego obszaru, gdyż w przypadku części źródeł finansowania nie było możliwości przypisania ich do poszczególnych kierunków rozwoju (ograniczenia metodologiczne).

Tabela 51. Wartość wydatków poniesionych i zaplanowanych w obszarach i kierunkach polityki rozwoju SRWM w podziale na źródła finansowania

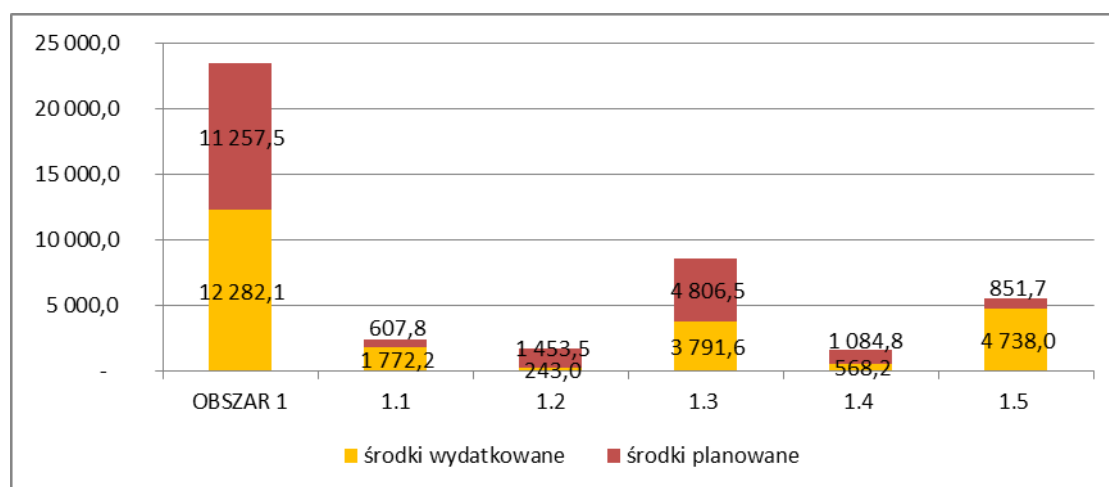
	ŚRODKI WYDATKOWANE							ŚRODKI ZAPLANOWANE						
	POLITYKA SPÓJNOŚCI 2007-2013 ORAZ 2014-2020	PROW 2007-2013	POZOSTAŁE FUNDUSZE	NAKLADY JST (POWIATY, GMINY)	BUDŻET WOJEWÓDZTWA	ŚRODKI PODMIOTÓW NIEPUBLICZNYCH	BUDŻET PAŃSTWA I ŚRODKI KRAJOWYCH PODMIOTÓW PUBLICZNYCH	POLITYKA SPÓJNOŚCI 2014-2020	PROW 2014-2020	POZOSTAŁE FUNDUSZE (CEF)	BUDŻET WOJEWÓDZTWA	ŚRODKI PODMIOTÓW NIEPUBLICZNYCH	BUDŻET PAŃSTWA I ŚRODKI KRAJOWYCH PODMIOTÓW PUBLICZNYCH	INNE ŹRÓDŁA
OBSZAR 1	6182,42	9,85	15,59	1169,06	530,15	4367,94	7,09	8537,64			63,58	1778,69	547,66	329,90
1.1	1634,37	9,85			71,58	55,52	0,84	401,27			51,10	91,20	4,80	59,39
1.2	161,65				5,75	75,64		1391,98			2,96	56,07	0,00	2,47
1.3	2004,18				27,47	1759,92		2775,23			2,75	1507,23	521,33	
1.4	224,88				342,17	0,20	0,99	787,05			4,29	13,70	11,76	268,04
1.5	2157,34		15,59		83,19	2476,66	5,26	727,89			2,49	111,50	9,78	
OBSZAR 2	1224,72		0,00	1926,82	167,71	1563,56	33,62	1466,96			143,09	14,76	32,52	269,58
2.1	269,41				167,71	47,88	28,36	497,88			37,91	14,24	26,61	2,25
2.2	886,36				18,79	1489,90	5,26	128,51			70,59	0,00	5,91	1,50
2.3	52,38				60,18	1,41		0,00			19,67	0,00		6,91
2.4	180,69				88,73	286,29		237,91			14,91	0,53		258,92
OBSZAR 3	7459,07			5456,54	1930,08	2400,54	7510,86	20619,51		1353,87	826,43	1822,83	7336,75	540,44
3.1	4604,51				19,81	1779,17	2690,61	13609,25			7,00	1397,73	919,22	2671,34
3.2	2413,36				1102,40	1419,54	41,35	1710,52			631,51	160,43	188,65	154,74
3.3	2302,36				745,74	1372,53	0,95	4822,66		1353,87	179,79	160,43	2373,07	1483,09
3.4	1006,06				31,63	359,65	39,77	124,86			3,75	189,49		
3.5	632,17				30,50	214,71	15,71	1530,51			4,39	425,10	10,40	
OBSZAR 4	2119,37		14,63		4,08	1777,44	5,26	609,36				11,41		
4.1	1268,56				0,00	874,00		34,22				0,44		
4.2	233,95				4,08	211,34	2,38	29,06				3,87		

	ŚRODKI WYDATKOWANE							ŚRODKI ZAPLANOWANE						
	POLITYKA SPÓJNOŚCI 2007-2013 ORAZ 2014-2020	PROW 2007-2013	POZOSTAŁE FUNDUSZE	NAKLADY JST (POWIATY, GMINY)	BUDŻET WOJEWÓDZTWA	ŚRODKI PODMIOTÓW NIEPUBLICZNYCH	BUDŻET PAŃSTWA I ŚRODKI KRAJOWYCH PODMIOTÓW PUBLICZNYCH	POLITYKA SPÓJNOŚCI 2014-2020	PROW 2014-2020	POZOSTAŁE FUNDUSZE (CEF)	BUDŻET WOJEWÓDZTWA	ŚRODKI PODMIOTÓW NIEPUBLICZNYCH	BUDŻET PAŃSTWA I ŚRODKI KRAJOWYCH PODMIOTÓW PUBLICZNYCH	INNE ŹRÓDŁA
4.3	219,31		14,63		0,00	230,66		25,57				0,58		
4.4	160,17				0,00	168,50		21,32				3,36		
4.5	216,07				0,00	291,42	2,88	34,37				3,16		
OBSZAR 5	1006,76	750,35		1115,52	63,97	1205,75	8,96	660,50	15,63		3,12	23,45	0,70	
5.1	200,45	330,68			0,00	20,80	3,69	0,00	0,19			0,00		
5.2	767,09	419,68			60,02	1184,95	5,26	133,29	15,43		1,72	23,45		
5.3	248,49				3,95	2,01	0,00	132,90			1,40	23,45	0,70	
OBSZAR 6	3941,48	417,36	132,96	3097,05	684,12	1832,86	25,45	6764,93	24,47		135,24	485,96	1063,85	691,65
6.1	2826,58	417,36	119,72		528,65	1812,10	4,82	3532,55	24,47		29,25	365,90	2382,49	492,70
6.2	245,88				44,81	3,59	14,27	30,55			42,25	15,45	809,56	158,15
6.3	811,55		13,24		82,55	15,68		413,58			36,55	103,23	54,52	
6.4	57,47				28,11	1,49	6,37	34,90			27,20	1,39	2,78	40,80
OBSZAR 7	309,67			254,04	589,05	14,60	0,30	558,71			46,42	8,09		3,30
7.1	225,62				539,15	5,15	0,14	193,70			1,49			
7.2	31,15				8,70									
7.3	37,47				0,51	4,09	0,16	20,75						
7.4	15,44				40,68	5,36		42,00			44,93	8,05		3,30

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL 2014 (stan na 31.07.2017 r.), danych upublicznionych przez Ministerstwo Rozwoju w serwisie www.mapadotacji.gov.pl, danych przekazanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, wyniki naborów, listy projektów pozakonkursowych, danych GUS BDL; suma wartości dla poszczególnych kierunków polityki rozwoju jest niższa niż wartość dla całego obszaru, gdyż w przypadku części źródeł finansowania nie było możliwości przypisania ich do poszczególnych kierunków rozwoju (ograniczenia metodologiczne).

Obszarem, który w znacznym stopniu był wspierany od 2011 roku, jest obszar 1. *Gospodarka wiedzy i aktywności*. Na cały obszar wydatkowano 12,3 mld zł, a planuje się drugie tyle, przy czym należy zwrócić uwagę, że plany nie obejmują źródeł takich jak wkład własny podmiotów niepublicznych czy wydatki samorządów, zatem kwota ta stanie się jeszcze wyższa. Wysoki udział środków Budżetu Województwa, szczególnie w kierunku polityki rozwoju 1.4 *Rozwój kształcenia zawodowego i wspieranie zatrudnienia* i 1.1 *Rozwój kapitału intelektualnego* wskazuje na wysoką priorytetyzację tego obszaru. W największym stopniu, głównie dzięki środkom unijnym oraz nakładom podmiotów niepublicznych, wspierano kierunek polityki rozwoju 1.3 *Kompleksowe wsparcie nowoczesnych technologii* (to tutaj zrealizowano największe inwestycje PO IG).

Wykres 45. Wartość wydatków poniesionych i zaplanowanych w obszarze 1. SRWM

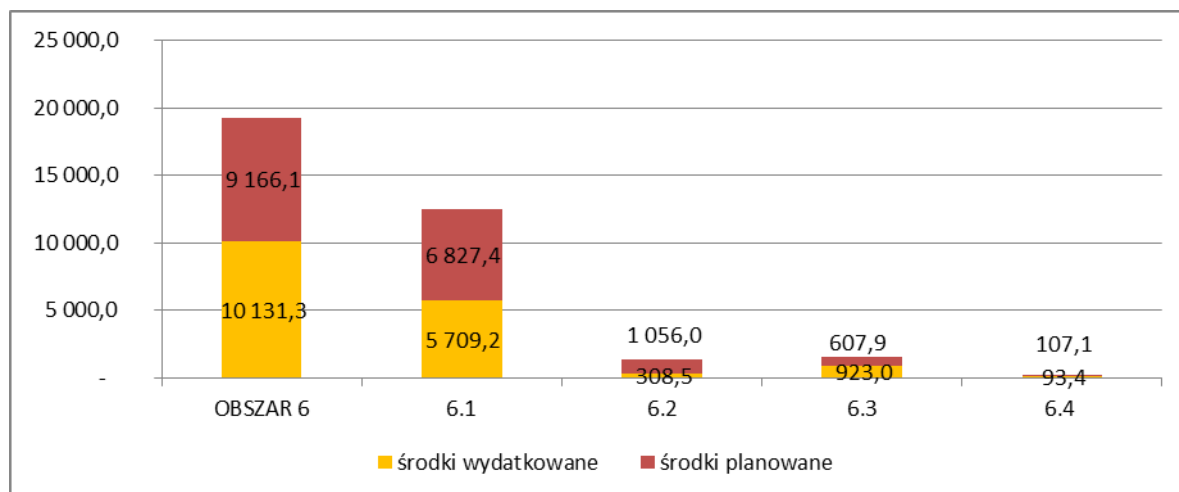

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL 2014 (stan na 31.07.2017 r.), danych upublicznionych przez Ministerstwo Rozwoju w serwisie www.mapadotacji.gov.pl, danych przekazanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, wyniki naborów, listy projektów pozakonkursowych, danych GUS BDL; suma wartości dla poszczególnych kierunków polityki rozwoju jest niższa niż wartość dla całego obszaru, gdyż w przypadku części źródeł finansowania nie było możliwości przypisania ich do poszczególnych kierunków rozwoju (ograniczenia metodologiczne).

Na realizację zadań wpisujących się w obszar 6. *Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne* wydatkowano 10 mld zł i planuje się wydatkować drugie tyle. Biorąc pod uwagę inwestycje zrealizowane w ramach projektów perspektywy finansowej 2007-2013 oraz nakłady poniesione przez Samorząd Województwa można wskazać, że wsparcie skoncentrowało się przede wszystkim na działaniach w zakresie poprawy bezpieczeństwa ekologicznego – głównie dzięki dużym inwestycjom PO IiŚ 2007-2013 wydatkowano w tym zakresie 2,3 mld zł.

Znacznie mniej środków przeznaczono na infrastrukturę ochrony zdrowia, która była wspierana głównie w ramach MRPO 2007-2013 i PO IiŚ 2007-2013. Jednakże trzeba mieć na uwadze, że zadania z obszaru zdrowia były także realizowane w ramach zadań własnych przez JST, których nakłady nie zostały przypisane do kierunków polityki rozwoju. Relatywnie niska była także wartość projektów ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa społecznego (1,1 mld zł) – działania zrealizowano głównie w ramach PO KL 2007-2013. Nieznaczną część nakładów przeznaczono na wsparcie systemu zarządzania bezpieczeństwem publicznym – 161 mln zł. Warto zaznaczyć, że na realizację SRWM w obszarze 6. wpłynęły także projekty zrealizowane w ramach Polsko-Szwajcarskiego Programu Współpracy – zadania były ukierunkowane na ochronę środowiska (120 mln zł) oraz bezpieczeństwo społeczne (13 mln zł).

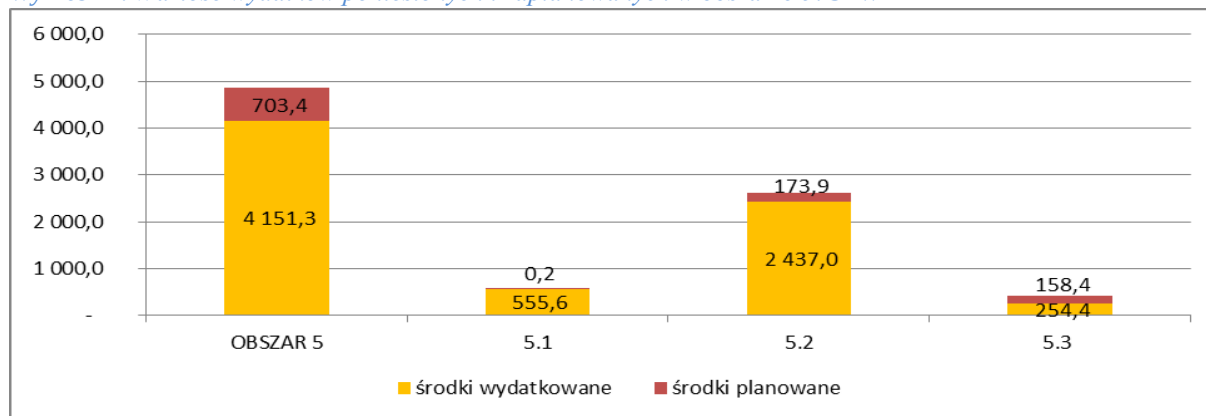
Wykres 46. Wartość wydatków poniesionych i zaplanowanych w obszarze 6. SRWM

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL 2014 (stan na 31.07.2017 r.), danych upublicznionych przez Ministerstwo Rozwoju w serwisie www.mapadotacji.gov.pl, danych przekazanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, wyniki naborów, listy projektów pozakonkursowych, danych GUS BDL; suma wartości dla poszczególnych kierunków polityki rozwoju jest niższa niż wartość dla całego obszaru, gdyż w przypadku części źródeł finansowania nie było możliwości przypisania ich do poszczególnych kierunków rozwoju (ograniczenia metodologiczne).

Kolejnym obszarem, do którego skierowano i planuje się skierować środki jest obszar 5. SRWM *Rozwój miast i terenów wiejskich*. Dotychczas silnie wspierany był przez środki podmiotów niepublicznych w kierunku polityki 5.2 *Rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich*.

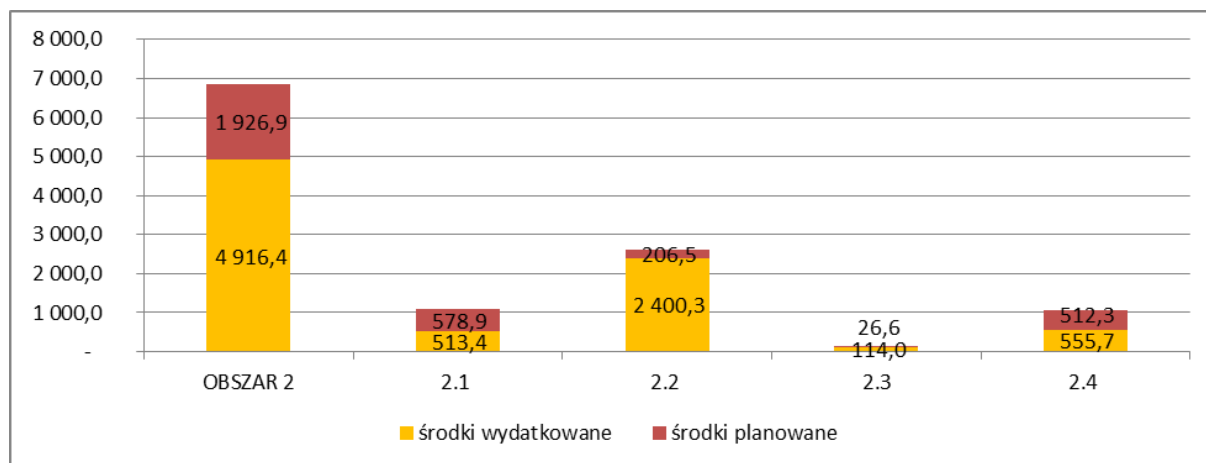
Wykres 47. Wartość wydatków poniesionych i zaplanowanych w obszarze 5. SRWM

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL 2014 (stan na 31.07.2017 r.), danych upublicznionych przez Ministerstwo Rozwoju w serwisie www.mapadotacji.gov.pl, danych przekazanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, wyniki naborów, listy projektów pozakonkursowych, danych GUS BDL; suma wartości dla poszczególnych kierunków polityki rozwoju jest niższa niż wartość dla całego obszaru, gdyż w przypadku części źródeł finansowania nie było możliwości przypisania ich do poszczególnych kierunków rozwoju (ograniczenia metodologiczne).

Na kolejnym miejscu pod względem wartości środków finansowych jest obszar 2. *Dziedzictwo i przemysł czasu wolnego*. Wydatkowano tu prawie 5 mld zł, przede wszystkim na kierunek polityki SRWM 2.2 *Zrównoważony rozwój infrastruktury oraz komercjalizacja usług czasu wolnego*. Wysoką wartość wsparcia w tym obszarze generowały podmioty niepubliczne, angażując swoje środki jako wkład własny w projektach UE. Warto podkreślić też duże znaczenie wydatków majątkowych gmin i powiatów – prawie 40% dotychczasowych wydatków w obszarze 4. Biorąc to pod uwagę można zakładać, że do roku 2020 wydatki w obszarze 2. wzrosną znacznie powyżej szacowanej minimalnej wartości 2 mld zł.

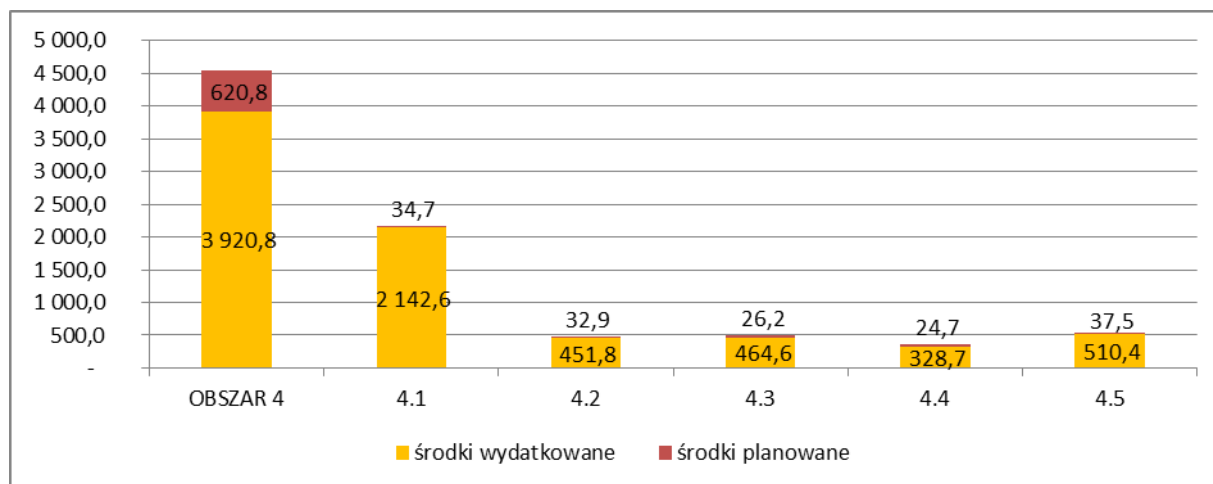
Wykres 48. Wartość wydatków poniesionych i zaplanowanych w obszarze 2 SRWM

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL 2014 (stan na 31.07.2017 r.), danych upublicznionych przez Ministerstwo Rozwoju w serwisie www.mapadotacji.gov.pl, danych przekazanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, wyniki naborów, listy projektów pozakonkursowych, danych GUS BDL; suma wartości dla poszczególnych kierunków polityki rozwoju jest niższa niż wartość dla całego obszaru, gdyż w przypadku części źródeł finansowania nie było możliwości przypisania ich do poszczególnych kierunków rozwoju (ograniczenia metodologiczne).

W obszarze 4. Krakowski obszar metropolitalny i inne subregiony głównym beneficjentem był KOM, podczas gdy pozostałe subregiony zostały wsparte w podobnym stopniu. Głównym źródłem finansowania była i będzie Polityka Spójności. Warto nadmienić, iż obszar 4. ma charakter przekrojowy i będzie realizowany m.in. poprzez zadania wpisujące się w inne obszary SRWM, ale zlokalizowane na danym subregionie, zatem wartości środków finansowych będą tu szybko rosły w miarę rozliczania kolejnych projektów.

Wykres 49. Wartość wydatków poniesionych i zaplanowanych w obszarze 4. SRWM

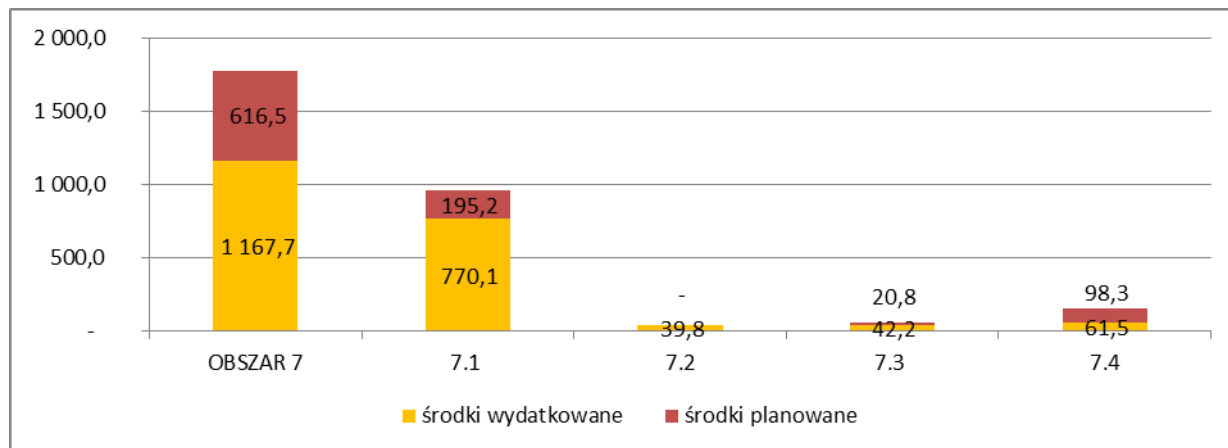

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL 2014 (stan na 31.07.2017 r.), danych upublicznionych przez Ministerstwo Rozwoju w serwisie www.mapadotacji.gov.pl, danych przekazanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, wyniki naborów, listy projektów pozakonkursowych, danych GUS BDL; suma wartości dla poszczególnych kierunków polityki rozwoju jest niższa niż wartość dla całego obszaru, gdyż w przypadku części źródeł finansowania nie było możliwości przypisania ich do poszczególnych kierunków rozwoju (ograniczenia metodologiczne).

Pod względem wartości wsparcia obszar 7 Zarządzanie rozwojem województwa najbardziej wspierany przez Samorząd Województwa oraz przez projekty z pomocy technicznej Polityki Spójności (kierunek polityki rozwoju 7.1 Sprawny system zarządzania strategicznego województwem). Plany w tym względzie na kolejne lata

wydają się skromne (z BW wydatkowano 589 mln zł, a planuje się jedynie 46,4 mln zł), ale trzeba mieć na uwadze, że Samorząd Województwa podejmuje liczne zadania, które nie znajdują się na liście projektów Programów Strategicznych i w związku z tym nie mogły zostać uwzględnione w tych szacunkach.

Wykres 50. Wartość wydatków poniesionych i zaplanowanych w obszarze 7. SRWM

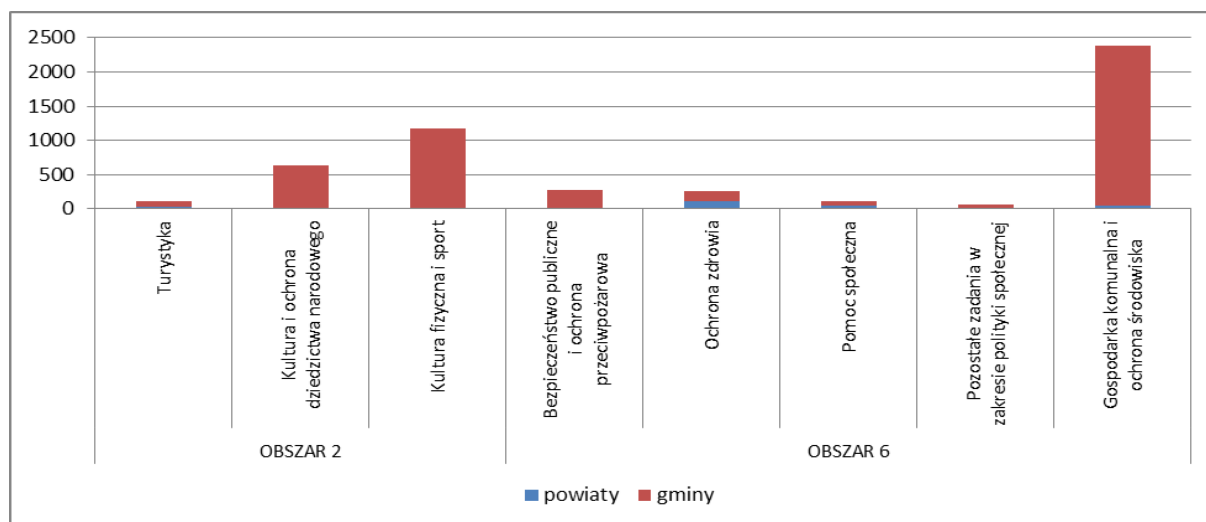

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL 2014 (stan na 31.07.2017 r.), danych upublicznionych przez Ministerstwo Rozwoju w serwisie www.mapadotacji.gov.pl, danych przekazanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, wyniki naborów, listy projektów pozakonkursowych, danych GUS BDL; suma wartości dla poszczególnych kierunków polityki rozwoju jest niższa niż wartość dla całego obszaru, gdyż w przypadku części źródeł finansowania nie było możliwości przypisania ich do poszczególnych kierunków rozwoju (ograniczenia metodologiczne).

Wydatki gmin i powiatów

Szczegółowa analiza **wydatków gmin i powiatów** wewnątrz obszaru 2. i 6. pokazuje, że w obszarze 2. samorządy głównie kierowały środki na kulturę fizyczną i sport, a najmniej na turystykę. Z kolei w obszarze 6. wydatki dotyczyły przede wszystkim gospodarki komunalnej i ochrony środowiska, a w znacznie mniejszym stopniu ochrony zdrowia i pomocy społecznej.

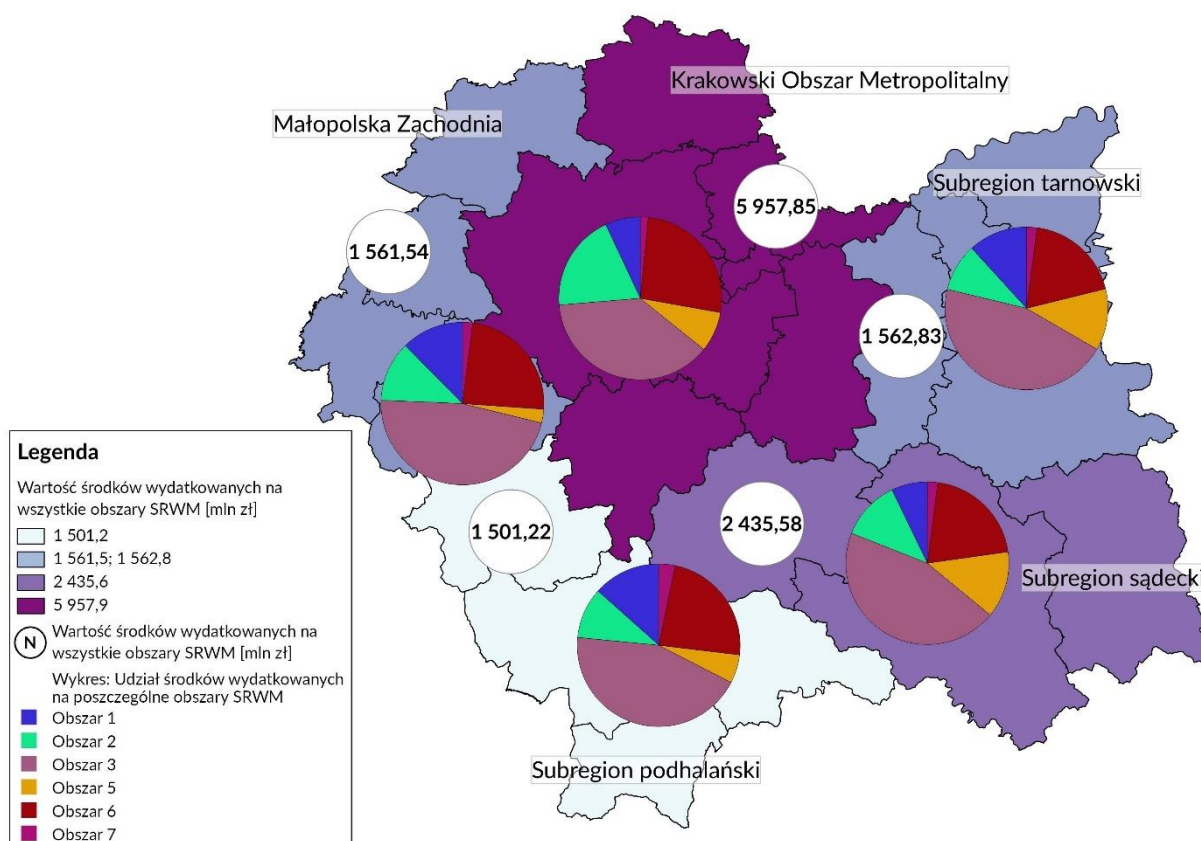
Wykres 51. Wartość wydatków samorządów w obszarze 2. i 6. w poszczególnych działach klasyfikacji budżetowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL; wartość wydatków obejmuje lata 2011-2016

Na poziomie subregionów najwyższe nakłady gmin i powiatów odnotowano w KOM – wartość wydatków wyniosła blisko 6 mld zł, z czego prawie połowę (49%) w Krakowie. Była to wartość zdecydowanie wyższa niż dla pozostałych subregionów. W kolejnym subregionie sądeckim nakłady były ponad dwukrotnie niższe i wyniosły 2 mld zł. We wszystkich subregionach najwyższe nakłady poniesiono na realizację zadań w obszarze 3, ukierunkowanym na rozwój infrastruktury transportowej. Uzyskano także wysoki udział środków przeznaczonych na obszar 6., czyli zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego, zdrowotnego i społecznego.

Mapa 10 Nakłady JST (gminy, powiaty) na realizację SRWM 2011-2020 w subregionach

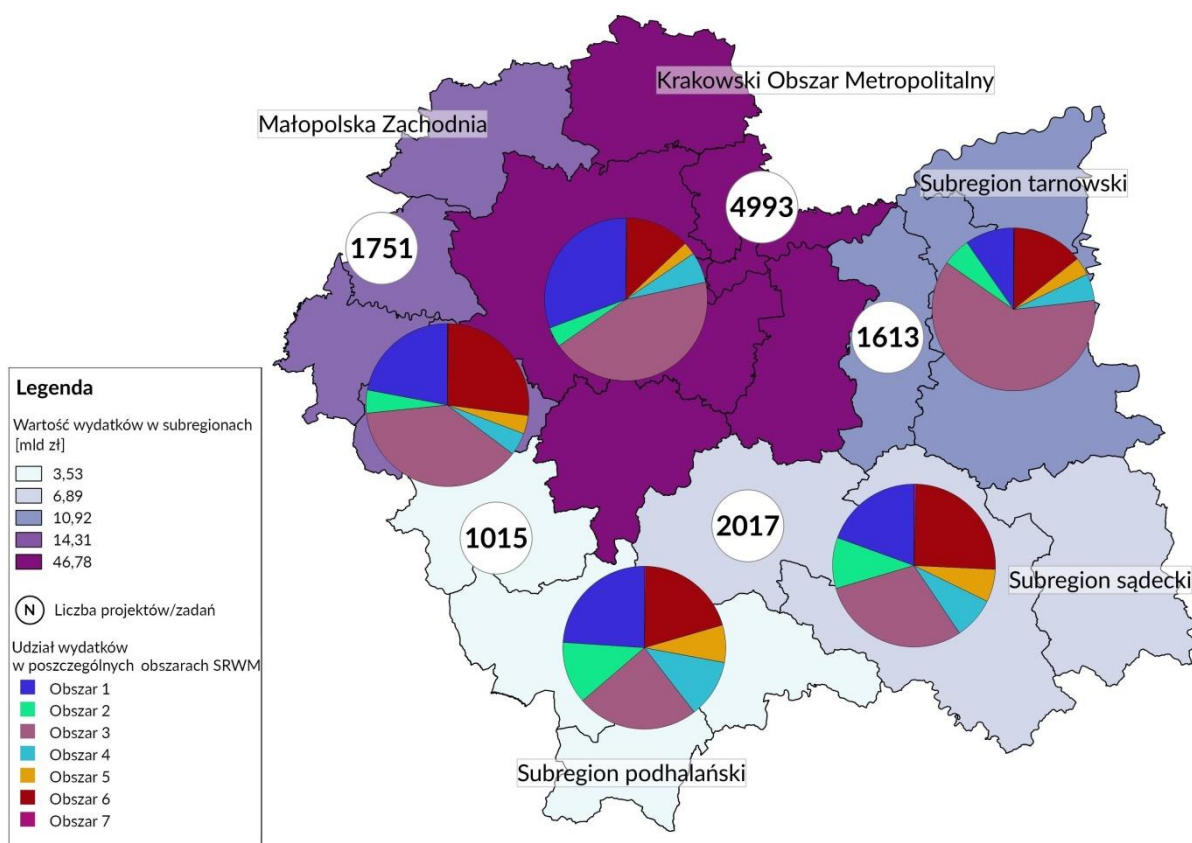
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wydatki poniesione i planowane w subregionach w poszczególnych obszarach SRWM

Analizując wydatki poniesione i planowane w subregionach w poszczególnych obszarach⁶⁵ widać zróżnicowanie pomiędzy subregionami w zakresie udziału środków na poszczególne obszary SRWM. We wszystkich subregionach najbardziej wspieranym obszarem jest obszar 3 SRWM. Największy udział pod względem wartości wsparcia obszar 3. miał w subregionie tarnowskim, a najmniejszy w subregionie podhalańskim, gdzie równie dużo środków przeznaczono na obszary 1. oraz 6. W KOM obszar 1. również ma kluczowe znaczenie. Z kolei obszar 2. był silniej wspierany w subregionie podhalańskim oraz sądeckim. Podobnie jest w przypadku obszaru 5. – również proporcjonalnie najwięcej środków przeznaczono na niego w tych dwóch subregionach.

⁶⁵ Dostępność danych o lokalizacji zadań pozwoliła na pokazanie w ujęciu subregionalnym wartości projektów Polityki Spójności 2007-2013 oraz 2014-2020 (wydatkowane środki oraz wartość projektów będących w trakcie realizacji) a także projektów planowanych do realizacji w ramach monitoringu PS.

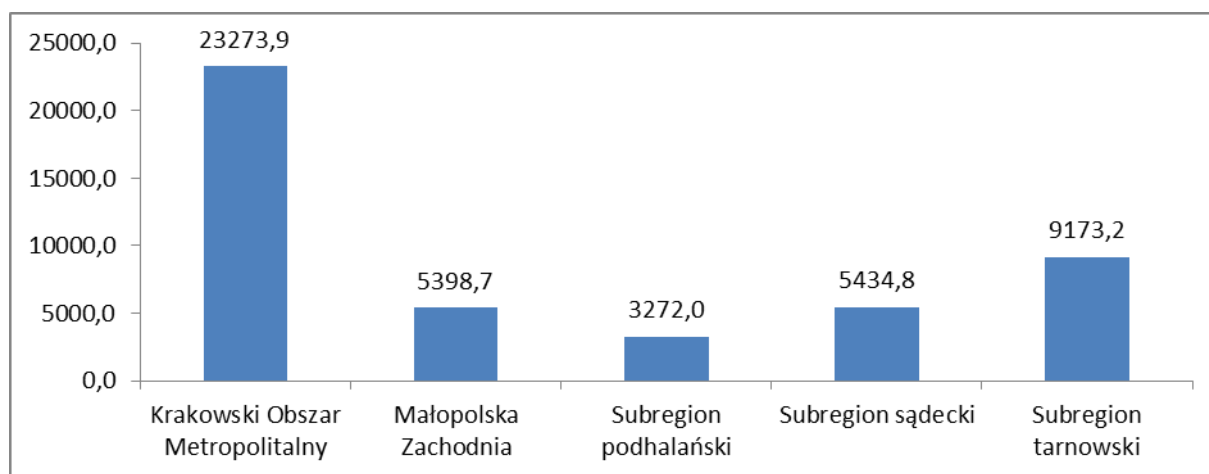
Mapa 11 Nakłady poniesione i planowane w subregionach w poszczególnych obszarach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK, SL2014, monitoringu PS; w przypadku projektów Polityki Spójności pod uwagę wzięto całkowitą wartość projektów.

Pod względem wydatkowanych środków ranking subregionów wygląda tak samo, jak przy analizie całości wsparcia (tj. wydatkowanego i planowanego) – na pierwszy miejscu jest KOM (23,3 mld zł), a następnie subregiony: tarnowski (9,2 mld zł), sądecki (5,4 mld zł) i Małopolska Zachodnia (5,4 mld zł), a na ostatnim miejscu subregion podhalański (3,3 mld zł).

Wykres 52 Wartość poniesionych wydatków na SRWM w subregionach

Źródło: uwzględniono wartości projektów zakończonych w Polityce Spójności 2007-2013 i 2014-2020 oraz nakłady JST

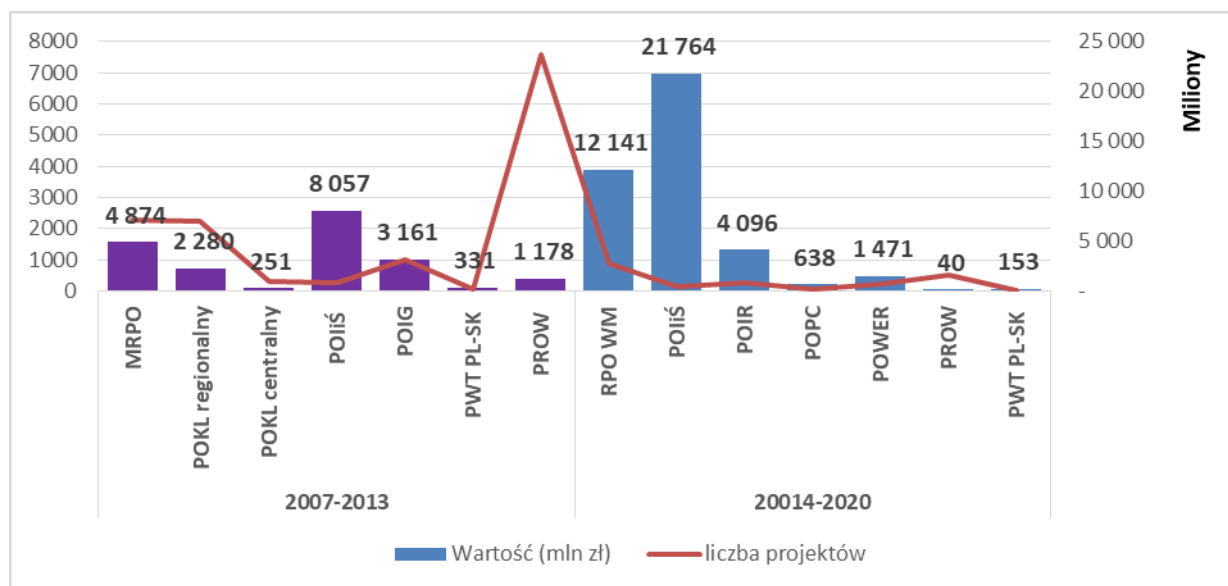
Programy współfinansowane ze środków europejskich

Na poniższym wykresie przedstawiono liczbę projektów oraz ich wartość, które stanowiły, lub w przypadku perspektywy 2014-2020 również stanowią lub będą stanowiły wkład w realizację SRWM. Wkład ten mierzony liczebnością i wartością projektów jest zróżnicowany. Na tle wszystkich programów wyróżnia się wielkość wsparcia z PO IiŚ 2007-2013 oraz 2014-2020.

Pod względem liczby projektów wyróżnia się z kolei PROW 2007-2013 (w przypadku PROW 2014-2020 pokazano wyłącznie podpisane umowy, ale można przewidywać, że liczba projektów będzie podobna do wcześniejszej perspektywy), gdzie projekty mają znaczenie w skali lokalnej – na obszarach wiejskich.

Na tle pozostałych programów niewielka jest wartość PWT PL-SK, ale są to projekty istotne w skali lokalnej w pasie przygranicznym ze Słowacją, które, poza inwestycjami w infrastrukturę podstawową, turystyczną i kulturalną (co jest bezpośrednią realizacją kluczowych działań SRWM 3.3.1, 4.3.2 oraz 4.4.2⁶⁶), przynoszą korzyści w postaci wzmacniania współpracy ze Słowacją oraz w wymiarze transnarodowym i międzyregionalnym (7.3.3 SRWM).

Wykres 53 Liczba i wartość projektów w programach operacyjnych perspektywy finansowej 2007-2013 oraz 2014-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie KSI SIMIK, sprawozdawczości programów 2007-2013, SL2014, alokacji RPO WM 2014-2020, wyników naborów, list projektów pozakonkursowych, monitoringu Programów Strategicznych.

W przypadku programów perspektywy 2007-2013 wykres przedstawia projekty zakończone; w przypadku programów perspektywy 2014-2020 wykres przedstawia projekty zakończone oraz w realizacji (dla PROW oraz PWT PL-SK), projekty zakończone, w realizacji oraz zaplanowane (w przypadku KPO) oraz sumę projektów zakończonych, w realizacji oraz pozostałą alokację (RPO WM 2014-2020).

⁶⁶ 3.3.1 Budowa nowych oraz rozbudowa istniejących szlaków kolejowych (w tym również turystycznych tras kolejowych) i drogowych służących efektywnemu skomunikowaniu obszarów o najniższej dostępności w regionie z Krakowem, subregionalnymi węzłami transportowymi oraz sąsiednimi regionami, ze szczególnym uwzględnieniem polsko-słowackiej strefy przygranicznej, także pod kątem zwiększania bezpieczeństwa ruchu; 4.3.2 Rozwój potencjału gospodarczego subregionu sądeckiego: wzmocnienie funkcji subregionu poprzez rozwój infrastruktury i usług przemysłów czasu wolnego (...); wykorzystanie potencjału kulturowego i gospodarczego Forum Ekonomicznego w Krynicy-Zdroju, celem utworzenia ośrodka badawczego, zajmującego się w szczególności polityką wschodnią Unii Europejskiej; tworzenie i rozwój stref aktywności gospodarczej; wsparcie rozwoju ośrodka związanego z działalnością w zakresie nowych technologii, w tym multimedia, wykorzystanie współpracy transgranicznej ze Słowacją dla rozwoju rynku pracy oraz turystyki w strefie przygranicznej; 4.4.2 Rozwój potencjału gospodarczego subregionu podhalańskiego: wzmocnienie funkcji subregionu poprzez rozwój infrastruktury i usług przemysłów czasu wolnego (...); wykorzystanie współpracy transgranicznej ze Słowacją dla rozwoju wspólnej oferty turystycznej oraz rynku pracy

Warto również podkreślić znaczenie projektów współfinansowanych z EFS, które realizują założenia Strategii nie od strony rozwoju infrastruktury, jak to ma miejsce w większości projektów z innych programów, ale budując jakość kapitału ludzkiego.

Tabela 52 Udział wartości projektów poszczególnych programów 2007-2013 w realizacji założeń obszarów SRWM

	2007-2013					
	MRPO	POKL regionalny	POLiŚ	POIG	PWT PL-SK	PROW
OBSZAR 1	 16%	 34%	 2%	 47%		
OBSZAR 2	 72%		 16%	 3%	 10%	
OBSZAR 3	 23%		 71%	 5%	 1%	
OBSZAR 4	 100%					
OBSZAR 5	 56%	 2%				 43%
OBSZAR 6	 14%	 14%	 59%		 3%	 10%
OBSZAR 7	 63%	 32%			 5%	
wszystkie obszary SRWM	 24%	 13%	 40%	 16%	 2%	 6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie KSI SIMIK

Udział wartości projektów poszczególnych programów 2007-2013 w realizacji założeń obszarów SRWM jest różny, w zależności od specyfiki programu oraz nakładów finansowych.

W obszarze 1. *Gospodarka wiedzy i aktywności kluczowe* znaczenie miał PO IG ukierunkowany na wspieranie innowacyjnej gospodarki. Również MRPO 2007-2013 realizował cele tego obszaru dzięki inwestycjom w infrastrukturę edukacyjną, bezpośrednie i pośrednie wspieranie rozwoju przedsiębiorczości. Dodatkowo PO KL podnosił jakość kapitału ludzkiego poprzez realizację projektów miękkich. Wszystkie programy przyczyniły się do osiągnięcia efektów przedstawionych w logice interwencji SRWM:

- wspieranie wykwalifikowanych zasobów pracy;
- inwestycje w nowoczesną infrastrukturę;
- wspieranie współpracy JBR i sektora przedsiębiorstw.

W obszarze 2. *Dziedzictwo i przemysł czasu wolnego* kluczowe znaczenie miał MRPO 2007-2013 dzięki ukierunkowaniu programu na jeden z najważniejszych potencjałów Małopolski, jakim jest turystyka. Cele tego obszaru realizowane były dzięki inwestycjom bezpośrednim w obszarze turystyki, a także poprzez wspieranie przedsiębiorców działających w tej branży. Również PO LiŚ 2007-2013 przyczynił się do realizacji obszaru 2. dzięki największym inwestycjom w infrastrukturę kulturalną i turystyczną. Z kolei w skali lokalnej, na obszarach przygranicznych cele obszaru 2. były realizowane dzięki projektom PWT PL-SK. Biorąc pod uwagę wartości wsparcia, a także wyniki badań terenowych, można ocenić, iż w dużym stopniu programy przyczyniły się do osiągnięcia efektów w obszarze 2. SRWM:

- zwiększanie udziału przemysłów czasu wolnego w gospodarczym rozwoju Małopolski (wszystkie programy);
- zwiększanie rozpoznawalności marki Małopolska w skali kraju i w skali światowej (głównie działania MRPO);

- ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego;
- zwiększanie liczby miejsc pracy w sektorze przemysłów czasu wolnego (głównie MRPO dzięki wspieraniu przedsiębiorstw w tych branżach).

W **obszarze 3. Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej** największą wartość wsparcia wygenerował PO IiŚ 2007-2013, gdyż to z tego programu realizowano największe inwestycje transportowe. Niemniej w tym obszarze należy zwrócić uwagę na wzmacnianie dostępności transportowej ogółem w całym regionie i w ujęciu międzyregionalnym, co, w połączeniu z analizą linii demarkacyjnej, prowadzi do wniosku, iż osiągnięty efekt nie byłby możliwy bez projektów współfinansowanych z MRPO. Dzięki inwestycjom udało się osiągnąć następujące efekty:

- szybkie połączenie kolejowe Krakowa z Warszawą (wysoki stopień osiągnięcia tego efektu);
- integracja systemów w zakresie przewozów pasażerskich (efekt osiągnięty głównie na obszarze Krakowa, wymagający kolejnych inwestycji w obecnym okresie programowania);
- poprawa dostępności czasowej miast subregionalnych: Tarnowa i Nowego Sącza (znacząca poprawa w przypadku Tarnowa, natomiast w przypadku Nowego Sącza – założenie zrealizowane w niewystarczającym jeszcze stopniu);
- zwiększenie efektywności transportu drogowego, kolejowego i lotniczego (znacząca poprawa dzięki inwestycjom liniowym i taborowym);
- zwiększenie dostępności komunikacyjnej obszarów o najniższej dostępności w regionie (obszar wymagający dalszych inwestycji, szczególnie pod kątem integracji różnych źródeł transportu).

W **obszarze 4. Krakowski obszar metropolitalny i inne subregiony** kluczowe znaczenie pełnił MRPO 2007-2013, dzięki dedykowanej osi priorytetowej na rozwój KOM oraz lokalizacji projektów w pozostałych subregionach, które wzmacniają ich potencjał. Jak pokazały wyniki badań terenowych szczególnie w przypadku Krakowa widoczne są efekty określone w logice interwencji:

- wzmocnienie funkcji metropolitalnych Krakowa;
- integracja w obrębie metropolii sieciowej (duże znaczenie działań miękkich SW);
- rozwinięcie współpracy z ważnymi ośrodkami w dziedzinie nauki oraz sektora B+R;
- zwiększenie atrakcyjności Krakowa jako miejsca zamieszkania i inwestowania.

Jednocześnie w niewystarczającym stopniu udało się osiągnąć efekt wytworzenia silnych układów makroregionalnych (w tym w układzie Kraków - Częstochowa - Konurbacja Górnośląska - Bielsko-Biała – Rybnik), ze względu na brak dedykowanych instrumentów finansowych wzmacniających powiązania międzyregionalne (patrz ocena Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020).

Z kolei w przypadku wspierania potencjałów subregionów również należy podkreślić pozytywny wpływ MRPO na osiąganie efektów, choć, jak pokazują wyniki badań terenowych, oceny nie są tak wysokie, jak w przypadku KOM. Niemniej można mówić o realizacji efektów:

- wzmocnienie powiązań stolicy województwa z Tarnowem i Nowym Sączem oraz głównymi ośrodkami miejskimi zachodniej i południowej części Małopolskim;
- poprawa dostępu do atrakcyjnych miejsc pracy oraz usług publicznych.

Ze względu na dedykowanie w okresie 2014-2020 środków RPO WM na rozwój poszczególnych subregionów, siła oddziaływania regionalnego programu operacyjnego w tym obszarze jeszcze się wzmocni, szczególnie pod względem wykorzystania endogenicznych potencjałów subregionów na rzecz ich rozwoju (efekt SRWM wyszczególniony w logice interwencji). Jednocześnie ograniczona skuteczność instrumentu, jakim jest SPR prowadzi do wniosku, iż prawdopodobnie w niewystarczającym stopniu zostanie osiągnięty efekt SRWM wzmacniania współpracy partnerskiej w obrębie poszczególnych subregionów.

Dla realizacji założeń **obszaru 5. *Rozwój miast i terenów wiejskich*** duże znaczenie miał PROW, który, jak pokazuje analiza według kierunków polityki rozwoju, wspiera potencjał obszarów wiejskich wielokierunkowo, zarówno w odniesieniu do przedsiębiorczości, w tym agroturystyki, dostępności komunikacyjnej, usług publicznych, rozwijania produktów lokalnych i ekologicznych, czy poprzez poprawę struktury obszarowej gospodarstw (scalanie gruntów). MRPO miał z kolei znaczenie dla realizacji kluczowego działania 5.2.1 *Poprawa kondycji gospodarczej małych i średnich miast poprzez: wsparcie rewitalizacji i restrukturyzacji gospodarczej miast; rozwój oferty inwestycyjnej oraz poprawę standardów obsługi inwestorów; wspieranie działań lokalnych instytucji rynku pracy na rzecz zwiększenia zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu*. Niewielki wkład wniósł komponent regionalny PO KL⁶⁷. Całość wsparcia przyczyniła się do powstania następujących efektów:

- poprawa dostępności usług publicznych świadczonych w małych i średnich miastach;
- rozwój funkcji rezydencjonalnej obszarów wiejskich;
- zahamowanie marginalizacji obszarów peryferyjnych;
- zwiększenie możliwości zatrudnienia poza rolnictwem;
- rozwój specjalizacji oraz powiązań produkcji rolnej z dostępnością i transferem usług;
- poprawa zagospodarowania przestrzeni publicznej.

Działania generujące powyższe efekty są kontynuowane w perspektywie 2014-2020. Należy jednocześnie wskazać **niespójność w opisie logiki interwencji SRWM**, gdzie wskazuje się, iż efektem w obszarze 5 będzie skrócenie czasu dojazdu do małych i średnich miast, przy czym analiza kierunków polityki rozwoju oraz kluczowych działań SRWM nie uwzględnia w tym obszarze interwencji ukierunkowanej na poprawę dostępności transportowej. Jest to przedmiotem obszaru 3. **Rekomenduje się usunięcie z opisu logiki interwencji założenia, iż w obszarze 5. efektem realizacji SRWM będzie skrócenie czasu dojazdu do małych i średnich miast i przeniesienie tego efektu do opisu logiki interwencji w obszarze 3.**

W **obszarze 6. *Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne*** największe znaczenie pod względem wartościowym miały projekty środowiskowe PO IiŚ 2007-2013 (wartość projektów w kierunku polityki 6.1 to 2,3 mld zł) oraz duże inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia, co sprawiło, że całość wsparcia z PO IiŚ stanowiło 59% interwencji w tym obszarze SRWM. Wszystkie programy, poza PO IG, miały swój wkład w realizację celów obszaru 6. Ze środków MRPO 2007-2013 realizowano działania na rzecz 3 niezależnych dziedzin określonych w logice interwencji SRWM: bezpieczeństwa ekologicznego, zdrowotnego i społecznego. Z kolei PO KL miał duże znaczenie dla osiągania efektów kierunku polityki rozwoju 6.3 *Poprawa bezpieczeństwa społecznego: integrująca polityka społeczna*, gdzie przewidziano do realizacji głównie działania miękkie. Projekty PO KL dotyczyły rozwoju form aktywnej integracji oraz upowszechniania aktywnej integracji

⁶⁷ Działanie PO KL 6.3 *Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich* oraz 7.3 *Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji*.

i pracy socjalnej oraz obejmowały programy rozwojowe szkół i placówek oświatowych ukierunkowane na wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów. Ze środków PROW 2007-2013 realizowano projekty m.in. w zakresie podstawowej infrastruktury komunalnej. Także projekty PWT PL-SK obejmowały inwestycje w zakresie gospodarki wodno-kanalizacyjnej. Biorąc pod uwagę zakres wsparcia, jego wielkość oraz wyniki badań terenowych można stwierdzić, iż w dużym stopniu osiągnięto efekty SRWM:

- rozbudowa infrastruktury technicznej oraz planowanie przestrzenne;
- budowa lub modernizacja systemów grzewczych i wodno-kanalizacyjnych;
- wzrost poziomu wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Ze względu na to, iż kwestie zabezpieczeń przed katastrofami naturalnymi pozostają przede wszystkim w gestii administracji rządowej, projekty z programów operacyjnych w ograniczonym stopniu wpłynęły na:

- rozwijanie systemu wczesnego ostrzegania przed katastrofami naturalnymi,
- zabezpieczanie terenów najbardziej narażonych na ryzyko wystąpienia klęsk naturalnych.

Dodatkowo ze względu na to, że zmiany w obszarze zdrowia i polityki społecznej nie są zależne od decyzji SW, wsparcie z programów nie miało dużego przełożenia na:

- racjonalizację polityki w obszarze ochrony zdrowia oraz polityki społecznej.

Ponadto, jak wynika z badań terenowych, wyzwaniem pozostaje kompleksowa, spójna polityka wobec problemów starzejącego się społeczeństwa oraz rozwijanie srebrnej gospodarki. Dlatego ocenić należy, że wsparcie w okresie 2007-2013 nie przyczyniło się znacząco do:

- rozwoju systemu opieki najstarszymi mieszkańcami województwa;
- rozwijania srebrnej gospodarki (wzmocnienie funkcji rezydencjonalnej Małopolski).

Natomiast liczne były działania prowadzące do rozwoju opieki nad najmłodszymi.

Obszar 7. Zarządzanie rozwojem województwa był wspierany głównie poprzez projekty MRPO 2007-2013 (Pomoc techniczna, której beneficjentem był głównie SW) oraz komponent centralny PO KL, gdzie realizowano m.in. projekty ukierunkowane na rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Analiza zakresu i wielkości wsparcia oraz wnioski z badań terenowych pozwalają wysoko ocenić wpływ programów 2007-2013 na:

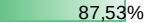
- poprawę sprawności działania instytucji regionalnych;
- wzmacnianie pozycji Małopolski na forum krajowym i europejskim.

W niedostatecznym stopniu osiągnięto efekt:

- wzmacniania partnerstw wewnątrzregionalnych;
- wzrostu poziomu kapitału społecznego i aktywności obywatelskiej (w tym obszarze większe znaczenie mają działania podejmowane przez SW, np. budżet obywatelski, ciała doradcze przy Marszałku, czy *Wieloletni Program współpracy Województwa Małopolskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego*).

Analizując wkład poszczególnych programów z perspektywy 2014-2020 w obszary SRWM należy mieć na uwadze, iż duże dysproporcje między kwotami wynikają z faktu, że w przypadku RPO WM 2014-2020 można z dużym prawdopodobieństwem przewidzieć, jaka alokacja zostanie przeznaczona na dany obszar SRWM. W przypadku KPO taka prognoza nie jest w pełni możliwa, dlatego posilkowano się przewidywanymi wartościami projektów planowanych do realizacji – z list projektów pozakonkursowych oraz monitoringu PS. Dlatego należy mieć na uwadze, iż **poniższy wykres odzwierciedla wydatkowane i planowane do wydatkowania środki, ale nie wszystkie**. W ostatecznym rozliczeniu, tj. roku 2020 proporcje ulegną zmianie, na korzyść programów, w których na chwilę obecną trudno przewidywać ile projektów i na jaką wartość zostanie zrealizowanych w województwie małopolskim.

Tabela 53 Udział wartości projektów poszczególnych programów 2014-2020 w realizacji założeń obszarów SRWM

	2014-2020						
	RPO WM	POIiŚ	POIR	POPC	POWER	PROW	PWT PL-SK
OBSZAR 1	 39,69%		 17,76%	0,04%	1,46%		
OBSZAR 2	 46,06%	 28,98%			 1,76%		0,26%
OBSZAR 3	 9,65%	 87,53%		 0,69%			
OBSZAR 4	 100,00%						
OBSZAR 5	 97,58%				0,01%	0,14%	
OBSZAR 6	 45,98%	 47,02%		0,12%	 0,73%	0,02%	
OBSZAR 7	 96,29%			0,14%	0,02%		0,09%
wszystkie obszary SRWM	 28,30%	 55,41%	 4,82%	0,38%	0,44%	0,01%	0,01%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: SL2014, alokacji RPO WM 2014-2020, wyników naborów, list projektów pozakonkursowych, monitoringu Programów Strategicznych

W ramach prowadzonego badania przeanalizowano także wysokość środków przeznaczonych na zadania wpisujące się w SRWM, które zrealizowano w ramach **programów krajowych obu perspektyw finansowych: 2007-2013 i 2014-2020**. We wcześniejszej części rozdziału także uwzględniono te nakłady.

W perspektywie finansowej 2007-2013 projekty na rzecz SRWM 2011-2020 były realizowane w ramach 3 programów o zasięgu krajowym, tj. PO KL (komponent centralny), PO IiŚ i PO IG. Łączna wartość zrealizowanych inwestycji wyniosła 11,5 mld zł, w czym największy udział miał PO IiŚ (8,1 mld zł). Zdecydowaną większość środków PO IiŚ przeznaczono na inwestycje w infrastrukturę transportową, głównie na terenie KOM (4,4 mld zł). Ponadto blisko 2,5 mld zł skierowano na obszar 6., zwłaszcza na rozwój bezpieczeństwa ekologicznego (2,3 mld zł). Wsparto także obszar turystyki i kultury oraz innowacyjnej gospodarki. Drugim programem krajowym pod względem wielkości wydatkowanych środków na inwestycje realizujące SRWM był PO IG – wartość dofinansowania projektów wyniosła 3,2 mld zł. Wsparcie skoncentrowało się na obszarze 1. wspierającym rozwój gospodarki wiedzy i aktywności – zwłaszcza w zakresie wsparcia nowoczesnych technologii. W ramach PO IG zrealizowano także inwestycje na rzecz rozwoju infrastruktury dla społeczeństwa informacyjnego. Działania realizujące SRWM w obszarze gospodarki wiedzy i aktywności, bezpieczeństwa społecznego oraz zarządzania rozwojem województwa zrealizowano także w ramach komponentu krajowego PO KL. Równocześnie nie zidentyfikowano projektów dofinansowanych w ramach krajowych programów operacyjnych perspektywy finansowej 2007-2013, które realizowałyby założenia obszaru 4. skoncentrowanego na rozwoju subregionów.

Tabela 54. Wartość projektów zrealizowanych w ramach programów krajowych w perspektywie finansowej 2007-2013 (w mln zł)

OBSZAR SRWM	PO KL 2007-2013 - KOM. CENTRALNY	PO IG 2007-2013	PO IiŚ 2007-2013
Obszar 1. Gospodarka wiedzy i aktywności	150,6	2 782,6	103,9
Obszar 2. Dziedzictwo i przemysły czasu wolnego		31,7	197,1
Obszar 3. Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej		346,1	5 294,0
Obszar 4. Krakowski obszar metropolitalny i inne subregiony			
Obszar 5. Rozwój miast i terenów wiejskich		0,4	
Obszar 6. Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne	9,0		2 462,3
Obszar 7. Zarządzanie rozwojem województwa	91,0	0,4	
SRWM (wszystkie obszary)	250,6	3 161,2	8 057,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013, stan na dzień 31.07.2017 r.

W perspektywie finansowej 2014-2020 przewidziano możliwość realizacji projektów wpisujących się w SRWM w ramach 4 programów wdrażanych na poziomie krajowym, tj. PO IR, PO WER, PO IiŚ i PO PC. Dla wszystkich programów zdiagnozowano potencjalny silny wpływ na realizację SRWM 2011-2020. Równocześnie do 31.07.2017 r. tylko w ramach 3 z nich zrealizowano projekty wpisujące się w SRWM. W ramach PO WER zrealizowano projekty, dla których poziom dofinansowania wyniósł ponad 193 mln zł. Działania dotyczyły wsparcia i promocji przedsiębiorczości, rozwoju gospodarczego małych i średnich miast oraz terenów wiejskich, a także poprawy bezpieczeństwa społecznego. Z kolei w ramach PO IR zrealizowano działania koncentrujące się na budowie infrastruktury regionu wiedzy i wsparciu nowoczesnych technologii o łącznej wartości dofinansowania UE w wysokości 38,1 mln zł. PO IiŚ wsparło zadania na rzecz zarządzania bezpieczeństwem publicznym (2,8 mln zł).

Tabela 55. Wartość projektów zrealizowanych w ramach programów krajowych w perspektywie finansowej 2014-2020 (w mln zł)

OBSZAR	PO IR 2014-2020	PO WER 2014-2020	PO IiŚ 2014-2020
Obszar 1. Gospodarka wiedzy i aktywności	38,1	192,6	
Obszar 2. Dziedzictwo i przemysły czasu wolnego			
Obszar 3. Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej			
Obszar 4. Krakowski obszar metropolitalny i inne subregiony			
Obszar 5. Rozwój miast i terenów wiejskich		0,3	

OBSZAR	PO IR 2014-2020	PO WER 2014-2020	PO IiŚ 2014-2020
Obszar 6. Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne		191,1	2,8
Obszar 7. Zarządzanie rozwojem województwa			
SRWM (wszystkie obszary)	38,1	193,1	2,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy projektów zrealizowanych z FE w perspektywie finansowej 2014-2020.

Zaprezentowane w niniejszym rozdziale dane pokazały, że **rola dofinansowania przekazywanego w ramach wdrażanych programów operacyjnych Polityki Spójności zarówno wdrażanych w regionie, jak i na poziomie całego kraju była istotna dla realizacji celów SRWM 2011-2020**. Środki europejskie pozwoliły na realizację wysokobudżetowych zadań inwestycyjnych. Potwierdzeniem tego wniosku jest zakres projektów zrealizowanych w poprzedniej perspektywie, jak również zaplanowanych do zrealizowania w obecnej – wśród projektów znajdują się kluczowe inwestycje dla osiągnięcia celów SRWM 2011-2020 w poszczególnych obszarach.

W przeprowadzonym badaniu ilościowym zapytano beneficjentów instytucjonalnych (JST, jednostki organizacyjne, NGO, jednostki naukowe i inne) o to, czy brak dofinansowania w ramach Polityki Spójności 2007-2013 skutkowałby rezygnacją z realizacji projektu. **Tylko 21% badanych zrealizowałaby przedsięwzięcie z innych środków, a 42% zrezygnowałaby z zaplanowanego działania**. Trzeba zaznaczyć, że relatywnie wysoki był odsetek beneficjentów, którzy nie potrafili udzielić jednoznacznej odpowiedzi (37%). Równocześnie beneficjenci, którzy mimo braku uzyskania dofinansowania zrealizowaliby projekty wskazali, że zostałyby on odłożony w czasie (73%), ograniczono by jego zakres przedmiotowy (60%) czy ograniczono by go w sensie jakościowym, poprzez zakup mniej nowoczesnych urządzeń (51%).

Programy operacyjne wdrażane w ramach Polityki Spójności odegrały szczególnie istotną rolę w przypadku działań infrastrukturalnych. Badanie pokazało, że we wszystkich obszarach SRWM zrealizowano działania, dla których środki przekazane w ramach Polityki Spójności były istotnym warunkiem realizacji.

Równocześnie trzeba zauważyć, że największe nakłady na realizację SRWM 2011-2020 poniesiono w ramach zadań prowadzonych przez JST (gminy, powiaty, województwo). Przeprowadzone badanie ilościowe z udziałem beneficjentów instytucjonalnych (JST, jednostki organizacyjne JST, NGO, jednostki naukowe) pokazało, że **dla 88% badanych źródłem finansowania projektów były środki własne**. Jednakże trzeba mieć na uwadze, że oszacowana kwota uwzględnia także wydatki na bieżące zadania inwestycyjne realizowane przez JST (np. prace naprawcze), które są istotne z punktu widzenia funkcji instytucji publicznych w regionie, ale nie należą do zadań inwestycyjnych, które bezpośrednio przyczyniają się do rozwoju gospodarczego Małopolski. Zatem należy uznać, że duża skala zaangażowania środków europejskich w realizację SRWM 2011-2020 jest uzasadniona.

Liczba i wartość projektów realizowanych przez poszczególne typy beneficjentów

Biorąc pod uwagę liczbę i wartość projektów realizowanych przez poszczególne typy beneficjentów (które prezentuje *Tabela 56*), **najliczniej reprezentowaną grupą w okresie programowania 2007-2013 byli przedsiębiorcy** – dominowali w obszarach: 1 (*Gospodarka wiedzy i aktywności*), 2: (*Dziedzictwo i przemysł*

czasu wolnego) i 5: *(Rozwój miast i obszarów wiejskich)* SRWM. Ponadto realizowali zdecydowaną większość (87%) projektów w obszarze 4. *(Krakowski obszar metropolitalny i inne subregiony)*, ale łączna wartość unijnego dofinansowania tych projektów była już minimalnie mniejsza niż tych, których beneficjenci należeli do sektora samorządowego. Jak z tego wynika, w obszarze 4. przedsiębiorstwa realizowały z reguły relatywnie małe projekty. W obszarze 7. *(Zarządzanie rozwojem województwa)* ponad połowa projektów była realizowana przez instytucje samorządowe i im też przypadła większość przydzielonego dofinansowania. W obszarze 6. *(Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne)* instytucje te realizowały blisko dwie trzecie wszystkich projektów, ale pod względem łącznej wartości unijnego dofinansowania nieco ustępowały przedsiębiorstwom. Podobna sytuacja występuje w obszarze 3. *(Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej)*, w którym samorządy były beneficjentami większości projektów, ale pod względem łącznej wartości unijnego dofinansowania zajmowały dopiero trzecie miejsce, po przedsiębiorstwach i sektorze rządowym. A zatem w obszarach 6. i 3. średnia wartość unijnego dofinansowania realizowanych przez beneficjentów z sektora samorządowego była niższa niż w przypadku sektora przedsiębiorstw, odwrotnie niż w obszarze 4.

Pozostałe typy beneficjentów były zdecydowanie mniej licznie reprezentowane niż przedsiębiorcy i instytucje samorządowe. Jako **wysoką należy jednak ocenić aktywność w aplikowaniu o środki uczelni wyższych i jednostek naukowych**. W obszarach 1. i 4. otrzymały one łącznie około 20% przyznanego dofinansowania unijnego, a trzeba pamiętać, że liczba tego rodzaju podmiotów jest wielokrotnie mniejsza niż przedsiębiorstw i instytucji samorządowych. **Organizacje pozarządowe były najliczniej reprezentowane w obszarach 5. i 7.** Patrząc na niewielką liczbę szkół i placówek oświatowych wśród beneficjentów należy pamiętać o tym, że szkoły publiczne nie posiadają osobowości prawnej i dlatego nie mogą być samodzielną stroną umowy o dofinansowanie. W związku z tym rolę beneficjenta w realizowanych przez nie projektach pełni organ prowadzący, czyli z reguły jednostka samorządu terytorialnego.

Podobne analizy trudniej przeprowadzić dla okresu programowania 2014-2020 ze względu na wczesny etap wdrażania niektórych interwencji i wynikającą z niego małą liczbę projektów (Tabela 57). Biorąc pod uwagę dotychczas realizowane projekty można jednak zauważyć, że utrzymała się dominacja sektora przedsiębiorstw w obszarach: 1. *(Gospodarka wiedzy i aktywności)* i 5. *(Rozwój miast i obszarów wiejskich)*, w którym realizowane są jak na razie tylko 2 projekty). Samorządy osiągnęły natomiast dominację w obszarach: 3. *(Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej)*, 4. *(Krakowski obszar metropolitalny i inne subregiony)* i 6. *(Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne)*. Proporcje między sektorem przedsiębiorstw a sektorem samorządowym uległy więc znacznej zmianie na korzyść tego ostatniego. Z jakościowo nową sytuacją mamy również do czynienia w obszarze 7. *(Zarządzanie rozwojem województwa)*, w którym większość projektów realizowana jest przez organizacje pozarządowe, choć przyznane im łączne unijne dofinansowanie jest dziesięciokrotnie mniejsze niż w przypadku instytucji samorządowych. Bardzo niewielki jest tym razem udział uczelni wyższych i jednostek naukowych.

Tabela 56. Liczba i wartość dofinansowania UE projektów Polityki Spójności 2007-2013 w podziale na typy beneficjentów

	SAMORZĄDY I ICH JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE		PRZEDSIĘBIORSTWA		ADMINISTRACJA RZĄDOWA I JEJ JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE		NGO		UCZELNIE WYŻSZE, JEDNOSTKI NAUKOWE		ZOZ i NZOZ		SZKOŁY, PLACÓWKI OŚWIATOWE		INNE	
	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ DOF. UE	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ DOF. UE	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ DOF. UE	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ DOF. UE	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ DOF. UE	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ DOF. UE	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ DOF. UE	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ DOF. UE
OBSZAR 1	606	1 218,02	2 571	3 031,15	1	2,49	234	260,56	156	1 308,44	1	0,06	25	13,89	36	24,43
OBSZAR 2	64	232,14	1 178	580,81	6	122,14	21	68,67	3	21,53			1	19,85	40	59,14
OBSZAR 3	225	1 976,73	129	2 618,32	7	2 492,05	2	0,55	21	204,91	22	33,8			5	5,12
OBSZAR 4	97	599,08	1 180	592,75			15	67,15	33	417,07	20	329,17			19	114,15
OBSZAR 5	431	413,46	1 293	516,07			304	68,84					3	0,12	5	7,92
OBSZAR 6	698	1 527,34	136	1 609,55	27	73,04	118	89,85	12	25,9	46	238,48	11	3,1	18	63,32
OBSZAR 7	131	197,33	22	25,41	5	2,7	66	48,89	11	11,79	2	2,96			11	5,73

Źródło: opracowanie własne na podstawie KSI SIMIK.

Tabela 57. Liczba i wartość dofinansowania UE projektów Polityki Spójności 2014-2020 w podziale na typy beneficjentów

	SAMORZĄDY I ICH JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE		PRZEDSIĘBIORSTWA		ADMINISTRACJA RZĄDOWA I JEJ JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE		NGO		UCZELNIE WYŻSZE, JEDNOSTKI NAUKOWE		ZOZ i NZOZ		SZKOŁY, PLACÓWKI OŚWIATOWE		INNE	
	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ DOF. UE	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ DOF. UE	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ DOF. UE	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ DOF. UE	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ DOF. UE	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ DOF. UE	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ DOF. UE	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ DOF. UE
OBSZAR 1	203	651,00	547	1644,24	3	4,69	69	124,86	7	29,87	1	0,99	6	23,93	44	28,01
OBSZAR 2	26	176,55	3	9,34	2	22,06	1	2,09	1	7,08	-	-	-	-	8	61,06
OBSZAR 3	88	1117,41	8	780,61	2	320,66	2	1,06	3	55,64	-	-	-	-	1	0,35
OBSZAR 4	35	94,32	3	7,99	-	-	5	11,78	-	-	2	19,64	1	0,57	3	10,25
OBSZAR 5	1	0,33	1	132,90	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
OBSZAR 6	186	640,36	72	478,14	12	76,81	44	89,64	13	66,97	17	24,49	3	4,44	10	21,72
OBSZAR 7	7	205,81	2	10,13	-	-	11	20,17	-	-	-	-	-	-	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie SL 2014.

Analiza skuteczności oraz wpływu instrumentów terytorialnych na realizację celów SRWM 2011-2020

Strategia Rozwoju Polski Południowej do roku 2020

Niniejszy rozdział odpowiada na następujące pytania badawcze:

2.5.1 Jaka jest skuteczność oraz wpływ Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020 na realizację celów SRWM?

Celem Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020 (SRPP), przyjętej przez Radę Ministrów 8 stycznia 2014 r., jest zwiększenie konkurencyjności i spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym województw małopolskiego i śląskiego. Powstanie SRPP było inicjatywą tworzących je województw i było pochodną dostrzeżonej przez regiony wartości dodanej wynikającej ze współpracy, którą, jak pokazują wywiady pogłębione z przedstawicielami UMWM, od lat prowadziły władze samorządowe.

Założenia leżące u podstaw powstania SRPP przełożyły się na **konkretne zapisy w RPO WM 2014-2020** o możliwości wsparcia (m.in. w postaci specjalnych kryteriów) projektów realizowanych na terenie województwa małopolskiego w partnerstwie z podmiotami z województwa śląskiego oraz projektów komplementarnych wobec projektów wspieranych w regionalnym programie operacyjnym Województwa Śląskiego. W kryteriach wyboru projektów dla poszczególnych osi priorytetowych, działań i poddziałań w RPO WM 2014-2020 (Załącznik nr 3. do Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych RPO WM 2014-2020) znalazło to odzwierciedlenie w **kryterium strategicznym** oceniającym wpływ projektu na rozwój społeczno-gospodarczy, w tym na realizację celów strategii rozwoju województwa **i/lub strategii ponadregionalnych**. W ramach tego kryterium możliwe jest otrzymanie od 1 do 3 punktów.

Odniesienia do SRPP znalazły się również w **mandatach negocjacyjnych obu województw**, czyli dokumentów dotyczących zakresu i treści Kontraktów Terytorialnych. Wskazano tam wartości i liczby projektów dla obszarów rekomendowanych do objęcia Kontraktem Terytorialnym istotnych dla realizacji SRPP w obszarach transportu i środowiska. Uwzględnienie tych projektów w mandatach jest wynikiem zapisów SRPP, gdzie wskazuje się kontrakt jako instrument uzgadniania projektów ponadregionalnych, zaś wśród zadań ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego w kontekście realizacji celów Strategii wymienia się m.in. zapewnienie koordynacji działań finansowanych z różnych źródeł służących realizacji celów Strategii oraz podejmowanie działań na rzecz zapewnienia w krajowych programach operacyjnych środków finansowych na realizację celów Strategii.

W praktyce jednak cele SRPP nie zostały zabezpieczone w odpowiednim stopniu ani w Kontraktach Terytorialnych ani w KPO.

Spośród projektów wymienionych w mandacie negocjacyjnym realizujących SRPP, w Kontrakcie Terytorialnym województwa małopolskiego znalazła się tylko część zadań – przede wszystkim kolejowe inwestycje liniowe, dwa spośród trzech projektów drogowych (DK 94 Kraków – Olkusz oraz Budowa Beskidzkiej Drogi Integracyjnej), a także jeden projekt z obszaru środowiska i turystyki (Szlak Architektury Drewnianej), podczas gdy w tym obszarze takich projektów wskazano 6.

Zapisy premiujące projekty ponadregionalne znalazły się także w szczegółowych opisach osi priorytetowych krajowych programów operacyjnych. Samo sformułowanie kryteriów nie dawało jednak w praktyce znaczącej przewagi dla projektów wpisujących się w SRPP.

W przypadku programów krajowych sformułowanie kryterium i sposób **punktowania niedostatecznie uwzględnia preferencje dla projektów o charakterze ponadregionalnym, tym samym obniżając skuteczność SRPP** jako instrumentu wpływającego na skuteczność realizacji SRWM. Zarówno sformułowanie kryteriów w PO LiŚ 2014-2020, jak też liczba dodatkowych punktów nie jest wystarczająca, aby projekty wpisujące się w strategię ponadregionalną były rzeczywiście traktowane preferencyjnie. Spełnienie kryterium *Ponadregionalność projektu*, tj.: wpisywanie się projektu w strategię ponadregionalną (jedną z czterech⁶⁸) lub realizowanie go w partnerstwie z podmiotem z przynajmniej jednego innego województwa objętego strategią ponadregionalną lub jego realizacja na terenie województwa mającego taką strategię daje jedynie 1 punkt. Podobnie jest w PO PC, gdzie można otrzymać 1 punkt za wpisywanie się projektu w strategię ponadregionalną. Jest to niewspółmiernie mało biorąc pod uwagę dodatkowe obciążenia wynikające z realizacji projektu w partnerstwie lub na obszarze wykraczającym poza jedno województwo, zatem efekt zachęty jest marginalny. Dla porównania w PO LiŚ 2014-2020 za zgodność projektu ze Strategią Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB) można otrzymać 2 punkty (projekty, które mają status flagowych projektów w ramach SUE RMB). W PO IR kryterium ponadregionalności ogranicza się wyłącznie do realizacji projektu w partnerstwie z podmiotem z przynajmniej jednego innego województwa lub projektu komplementarnego z projektem z innego województwa, bez odwołania do strategii ponadregionalnej (również 1 punkt). W PO WER takich kryteriów nie zastosowano w ogóle.

Kierunki interwencji zdefiniowane w ramach SRPP – z uwagi na swoją specyfikę – wpisują się **przede wszystkim w obszar 7. SRWM**, zwłaszcza w kluczowe działanie 7.3.2 zakładające rozwój współpracy terytorialnej. SRPP uwzględnia również działania na rzecz rozwoju gospodarki, kultury i turystyki, infrastruktury komunikacyjnej oraz ochrony środowiska (**obszary 1-4 oraz 6. SRWM**). Wyjątkiem jest obszar 5. SRWM ukierunkowany na rozwój małych i średnich miast i obszarów wiejskich. W SRPP interwencja nakierowana jest natomiast na wsparcie dwóch metropolii: górnośląskiej i krakowskiej (dużych miast/aglomeracji), które świadczą usługi o charakterze regionalnym i ponadregionalnym.

Z dokumentów sprawozdawczych⁶⁹ wynika, że w latach 2015-2016 działania realizowane w ramach Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020 przyczyniały się przede wszystkim do osiągnięcia celów obszaru 1. SRWM ukierunkowanego na rozwój gospodarki wiedzy i aktywności. Zrealizowano inicjatywy zmierzające do rozwoju istniejącego potencjału przemysłowego obu województw, nawiązywania międzynarodowej współpracy gospodarczej oraz rozwoju wspólnych inicjatyw w zakresie B+R. Wśród zrealizowanych przedsięwzięć można wskazać: prace nad Programem wsparcia przemysłu Województwa Śląskiego i Małopolski Zachodniej – Śląsk 2.0, spotkania Inicjatywy Awangarda⁷⁰ oraz Forum Nowej Gospodarki (cykliczna konferencja organizowana przy współpracy samorządów województwa śląskiego i małopolskiego, ośrodków naukowych i badawczych oraz przedsiębiorców) i Europejski Kongres Małych i Średnich Przedsiębiorstw (cykliczne wydarzenie, w którym biorą udział przedstawiciele świata nauki, polityki i gospodarki oraz delegacje zagraniczne z kilkudziesięciu państw).

⁶⁸ Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do 2020, Strategia Rozwoju Polski Południowej do roku 2020, Strategia Polski Zachodniej 2020, Strategia Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030.

⁶⁹ Informacja o realizacji Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020 za rok 2015, Ministerstwo Rozwoju Departament Strategii Rozwoju.

⁷⁰ Inicjatywa Awangarda to unikalne porozumienie regionów zainicjowane w listopadzie 2013 roku. Ma ono na celu wsparcie odrodzenia przemysłu w Unii Europejskiej dzięki współpracy gospodarczej w obszarach inteligentnej specjalizacji.

Działania wpisujące się w SRPP w znaczący sposób realizowały również założenia SRWM w obszarze kultury i turystyki. Organizowano wspólne imprezy o charakterze kulturalnym, inicjowano współpracę instytucji kultury w ramach zakresów ich działalności oraz tworzone wspólne produkty. Wśród zrealizowanych przedsięwzięć znalazły się: bieżąca współpraca instytucji kultury w zakresie wymiany spektakli, wystaw i muzealiów, projekt pt.: *Poprawa jakości gromadzenia danych o publicznych i niepublicznych instytucjach kultury w Polsce* (realizowany przez Regionalny Ośrodek Kultury w Katowicach oraz Małopolski Instytut Kultury), Tydzień Kultury Beskidzkiej, przedsięwzięcie pt.: „Opracowanie koncepcji i budowa partnerstwa dla projektu Karpacki Szlak Architektury Drewnianej” oraz Międzynarodowe Targi Turystyczne Salon des Vacances 2016.

Można także wskazać inicjatywy na rzecz ochrony środowiska: projekt pt.: „Czynna ochrona siedlisk nieleśnych, charakterystycznych dla obszaru Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd” oraz projekt zintegrowany LIFE, w którego Małopolska jest liderem, i który ma pomóc w walce z zanieczyszczaniem powietrza w województwie – „Wdrażanie Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego – Małopolska w zdrowej atmosferze”. Warto również podkreślić, iż oba regiony – małopolski i śląski, podjęły w 2017 roku uchwały antysmogowe. Dołączyły także w tym samym roku do projektu „Catching-up regions”⁷¹, dzięki czemu m.in. w walce o czyste powietrze mogą liczyć na pomoc ze strony Komisji Europejskiej oraz Banku Światowego.

Jednocześnie wszystkie podjęte działania realizowały kierunek polityki rozwoju 7.3 skoncentrowany na rozwoju współpracy terytorialnej, angażowały podmioty z obu regionów, nie tylko samorządy województw, ale również instytucje kultury (teatry, muzea, ośrodki kultury), turystyki (organizacje turystyczne, parki etnograficzne), czy organizacje pozarządowe. Efektem współpracy było m.in. opracowywanie wspólnych projektów, np. Karpackiego Szlaku Architektury Drewnianej złożonego do Programu Współpracy Transgranicznej Interreg V-A Polska-Słowacja 2014-2020 (w ramach naboru projektów flagowych).

Zrealizowano także inicjatywy, których celem był lobbying na rzecz makroregionu Polski Południowej⁷² – podejmowano działania w zakresie uzgadniania stanowisk oraz zapisów w dokumentach obu regionów, promowano ideę obszaru Polski Południowej na forum UE, w tym przede wszystkim poprzez działalność **Domu Polski Południowej**⁷³. Ponadto trzeba zwrócić uwagę na wspólne sesje sejmików Małopolski i Śląskiego. Wśród pozostałych zrealizowanych inicjatyw znalazły się: zorganizowana w obu województwach konferencja „Programy i inicjatywy europejskie – potencjalnym źródłem finansowania projektów realizujących strategię ponadregionalną” czy współpraca Małopolskiego Obserwatorium Rozwoju Regionalnego i Śląskiego Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego. Efektem tej ostatniej było powstanie 3 publikacji MORR – analiz w zakresie zjawisk społeczno-gospodarczych, w których wykorzystano metodologię opracowaną przez partnera śląskiego, rozpoznane źródła danych, a także metodologię badawczą.

Mimo szerokiego katalogu inicjatyw wpisujących się w SRPP zauważyć można, że ze względu na swój charakter – **są to w głównej mierze przedsięwzięcia miękkie, realizujące jedynie część założeń SRPP** (a tym samym SRWM). Brak jest działań infrastrukturalnych, służących w pełni realizacji działań SRWM. Co prawda w sprawozdaniu z realizacji SRPP za 2015 rok wskazuje się, że wartość dofinansowania UE na przedsięwzięcia

⁷¹ Program „Catching-up regions” (wcześniej Lagging Regions – Regiony Słabiej Rozwinięte) skierowany jest do słabiej rozwiniętych regionów UE. Ma charakter badawczy i doradczy.

⁷² Informacja o stanie realizacji Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020 za rok 2015, Kraków 2016, str. 47.

⁷³ Utworzenie Domu Polski Południowej w Brukseli było wynikiem doświadczeń zainteresowanych stron, które bazowały na samodzielnym prowadzeniu przedstawicielstw regionalnych w Brukseli, a także na budowie strategii ponadregionalnych i wyzwań związanych z perspektywą pozyskiwania i wdrażania funduszy europejskich w latach 2014–2020. Jedną z przesłanek jego utworzenia była w Strategia dla Rozwoju Polski Południowej do roku 2020.

bezpośrednio powiązane z celami SRPP wyniosła 36,5 mln zł (w tym w ramach perspektywy finansowej na lata 2007-2013 – 35,7 mln zł, a w latach 2014-2020 ma wynieść 805 mln zł). W wartościach tych ujęto środki unijne wydatkowane na projekty wpisujące się w kategorie interwencji wymienione w SRPP. Zauważyć jednak trzeba, że te przedsięwzięcia na rzecz realizacji SRPP w większości są działaniami realizowanymi przez jedno województwo z możliwym zasięgiem ponadregionalnym, zatem wpływ samej SRPP na osiągnięcie tych wartości jest marginalny.

Podkreślić należy, że inicjatywy rzeczywiście wynikające z zapisów SRPP podejmowane i finansowane są ze środków z budżetu obu województw. **Wysoko ocenić należy zatem trafność i potencjał SRPP**, gdyż jest to dokument dający podstawy do podejmowania wspólnych działań, planowania pracy poprzez myślenie w kategoriach wspólnych celów i identyfikowania makroregionu jako obszaru współpracy a nie rywalizacji. Jednakże **skuteczność tego instrumentu w kontekście realizacji celów SRWM należy ocenić nisko, ze względu na brak powiązania z tym dokumentem źródła finansowania działań.**

REKOMENDACJA: Rozwiązaniem, które w przypadku innej strategii ponadregionalnej - *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020*, pozwoliło na pełne wykorzystanie jej potencjału, jest powstanie dedykowanego programu operacyjnego, a co za tym idzie – zabezpieczenie środków finansowych. Dla zwiększenia trafności i skuteczności SRPP również występuje konieczność wyodrębnienia instrumentu finansowego na realizację wspólnych przedsięwzięć.

Jednocześnie warto zauważyć, że działania w ramach SRPP mogłyby być finansowane z dotacji celowych budżetu państwa, zgodnie z art. 20a ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dn. 6 grudnia 2006 r., gdzie zapisano, iż *działania z zakresu polityki rozwoju, stanowiące zadania własne jednostek samorządu terytorialnego, nieujęte w regionalnym programie operacyjnym lub programie służącym realizacji umowy partnerstwa w zakresie polityki spójności, opracowanym przez zarząd województwa, mogą być finansowane z dotacji celowych budżetu państwa w przypadku, jeżeli działania te trwale przyczynią się do podniesienia rozwoju oraz konkurencyjności regionu lub pozostają w związku z działaniami realizowanymi w ramach regionalnego programu operacyjnego lub programu służącego realizacji umowy partnerstwa w zakresie polityki spójności, opracowanego przez zarząd województwa.* Dotychczas jednak samorząd województwa małopolskiego nie skorzystał z takiej możliwości. **REKOMENDACJA:** Założenia i działania opisane w SRPP wpisują się w te zapisy ustawy, zatem rekomendować można, aby samorządy województwa małopolskiego i śląskiego porozumiały się w zakresie projektów możliwych do realizacji (na przykład tych, które nie zostały uwzględnione w KT) i wystąpiły do ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego o przyznanie dotacji celowej.

Przyszłość strategii ponadregionalnych jest trudna do określenia. W dokumentach na poziomie centralnym planuje się wprowadzenie po roku 2020 Programu ponadregionalnego skierowanego do najsłabszych gospodarczo obszarów 2020+ (taki zapis znajduje się w Strategii na Recz Odpowiedzialnego Rozwoju), przy czym opisy tego instrumentu mają ogólny charakter. Bardziej szczegółowa charakterystyka nowego programu ponadregionalnego będzie stanowiła efekt trwających aktualnie prac nad aktualizacją KSRR.

Wydaje się jednak, że obecne zapisy SRPP nie będą w wielu miejscach spójne z założeniami tego projektu strategicznego, gdyż w SOR wskazuje się, iż jego adresatami będą m.in. obszary zagrożone trwałą marginalizacją oraz miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, a celem realizacji Programu będzie osiągnięcie wymiernych efektów gospodarczych związanych z rozwojem przedsiębiorczości i ze wzrostem poziomu inwestycji prywatnych. Program ma być dostosowany do potrzeb i uwarunkowań terytorialnych

najslabszych obszarów i do powiązań przestrzennych pomiędzy nimi. Założenia i cele SRPP idą w innym kierunku, a priorytetem jest nie wyrównywanie szans na obszarach zmarginalizowanych i w średnich miastach, ale rozwijanie i zacieśnianie współpracy pomiędzy województwami śląskim i małopolskim w celu wykorzystania potencjałów rozwojowych obu regionów na rzecz zaspokajania potrzeb oraz kluczowych wyzwań stojących przed makroregionem. W SOR zaznacza się dodatkowo, iż nowy Program ponadregionalny ma być podstawą do określania zakresu odnowionego kontraktu terytorialnego. Biorąc pod uwagę zakresłone w SOR założenia wobec Programu ponadregionalnego oraz odmienne założenia i cele SRPP można przewidywać, że Strategia Rozwoju Polski Południowej do roku 2020 (w obecnym kształcie) będzie miała niewielką siłę oddziaływania przy negocjowaniu zakresu Odnowionego Kontraktu terytorialnego.

Strategia Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB)

Niniejszy rozdział odpowiada na następujące pytania badawcze:

2.5.2 Jaka jest skuteczność i wpływ SUE RMB na realizację celów SRWM?

Strategia UE dla regionu Morza Bałtyckiego to pierwsza strategia makroregionalna UE. Nadano jej charakter horyzontalny. Głównym celem Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego jest zacieśnienie współpracy w regionie i wykorzystanie potencjału, jaki pojawił się wraz z rozszerzeniem UE. SUE RMB jest ukierunkowana na: ocalenie Morza (*Save the Sea*), rozwój połączeń w Regionie (*Connect the Region*) oraz zwiększenie dobrobytu (*Increase Prosperity*). Podobnie jak SRPP, nie została wyposażona we własne instytucje czy środki finansowe. Korzysta w tym zakresie z dostępnego instrumentarium, w tym finansowego. Istotą Strategii jest współpraca na wielu poziomach: rządowym, regionalnym i lokalnym, z udziałem świata nauki, ośrodków badawczych, akademickich, struktur regionalnych, instytucji zarządzających programami operacyjnymi, a także sektora prywatnego.

Zakres SUE RMB jest szeroki, a jego analiza pozwala stwierdzić, że występuje wysoka komplementarność między SUE RMB a SRWM. Wszystkie główne cele SUE RMB (tj. ocalenie Morza, rozwój połączeń w Regionie i zwiększenie dobrobytu) i zdefiniowane w ramach nich obszary tematyczne wpisują się w Strategię – zwłaszcza w założenia obszaru 2. nastawionego na rozwój kultury i turystyki, obszaru 3. ukierunkowanego na rozwój infrastruktury transportowej oraz obszaru 6. skoncentrowanego na zapewnieniu bezpieczeństwa ekologicznego, zdrowotnego i społecznego. Ponadto z uwagi na fakt, że działania w ramach SUE RMB wdrażane są w partnerstwach zidentyfikowano potencjalny wpływ na realizację kierunku polityki rozwoju 7.3 SRWM, wspierającego rozwój współpracy terytorialnej. Wydaje się również, że duży potencjał współpracy istnieje w zakresie współpracy naukowej i projektów badawczych, także w zakresie rynków pracy i wsparcia w poszukiwaniu pracy młodzieży zwłaszcza zamieszkującej obszary wiejskie, trudno dostępne i zmarginalizowane.

O ile można mówić o wysokiej komplementarności celów określonych w obu dokumentach, to wpływ SUE RMB jako instrumentu realizującego SRWM jest ograniczony. Niewątpliwie projekty wpisujące się w Strategię UE dla Morza Bałtyckiego (na przykład w ramach MRPO 2007-2013 takich projektów zidentyfikowano 2 560 o wartości dofinansowania 4,8 mld zł) wpisują się również w SRWM, natomiast ze względu na brak instrumentów wiążących w okresie 2007-2013 oba dokumenty nie przystają do siebie na poziomie realizacyjnym. W MRPO 2007-2013 nie były stosowane kryteria premiujące wybór projektów wpisujących się w cele SUE RMB, zatem Strategia ta nie miała w tym obszarze wpływu na realizację SRWM.

W RPO WM 2014-2020 zapisano, że wkład RPO w realizację SUE RMB może zostać szczególnie uwzględniony w obszarach, które wymagać będą uruchomienia procesów współpracy. W tych obszarach

zasadne będzie wprowadzenie preferencji w procesie wyboru projektów dla przedsięwzięć, które wpisują się w SUE RMB. Komplementarność interwencji z SUE RMB została uwzględniona przy **konstruowaniu kryteriów wyboru projektów dla wybranych konkursów – w Poddziałaniu 6.1.2 Organizacja wydarzeń kulturalnych** (zostało zastosowane zero-jedynkowe kryterium merytoryczne: „Wkład w realizację celów Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego”). W tym przypadku można wskazać na silny wpływ na realizację SRWM w zakresie kierunku polityki rozwoju SRWM 2.4 Wzmocnienie promocji dziedzictwa regionalnego oraz oferty przemysłów czasu wolnego. W konkursie rozstrzygniętym 29 sierpnia 2017 roku do dofinansowania wybrano 19 projektów o wartości ponad 47,8 mln zł.

Podsumowując, poza projektami realizującymi założenia SUE RMB monitorowanymi w MRPO 2007-2013 oraz RPO WM 2014-2020 nie jest możliwa inwentaryzacja pozostałych interwencji podejmowanych na obszarze województwa małopolskiego, które jednocześnie wpisują się w założenia SUE RMB oraz SRWM. Ocena poziomu realnego wpływu samej SUE RMB na realizację SRWM jest utrudniona ze względu na specyfikę obu dokumentów oraz brak instrumentów kreujących zależność między tymi dwiema strategiami. Jednakże samo prowadzenie wspólnych interwencji/projektów wzbogaca wszystkich partnerów współpracy np. w formie „know how”, umiejętności i kontaktów, sieciowania itp. Przynosi zatem konkretne wartości dodane związane z realizacją SRWM i jest zatem wkładem w realizację samej Strategii.

Programy Współpracy Transgranicznej Polska-Słowacja 2007-2013 i 2014-2020

Niniejszy rozdział odpowiada na następujące pytania badawcze:

2.5.3 W jakim stopniu realizacja celów określonych dla Programów Współpracy Transgranicznej Polska-Słowacja 2007-2013 i 2014-2020 wpływa na realizację celów SRWM 2011-2020?

Programy Współpracy Transgranicznej Polska-Słowacja 2007-2013 i 2014-2020 (PWT PL-SK 2007-2013 oraz PWT PL-SK 2014-2020) mają szczególne znaczenie dla Małopolski ze względu na jej przygraniczne położenie. Analiza danych upublicznionych przez Ministerstwo Rozwoju⁷⁴ pokazała, że w perspektywie finansowej 2007-2013 na obszarze województwa małopolskiego **zrealizowano 48 projektów o łącznej wartości ponad 331 mln zł** w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka⁷⁵. Zdecydowana większość przedsięwzięć została zrealizowana przez JST.

Cele sformułowane w PWT PL-SK 2007-2013 miały charakter dualny. Z jednej strony, dotyczyły zagadnień związanych ze współpracą polsko-słowacką, a z drugiej - wieloaspektowego rozwoju obszaru pogranicza (do czego partnerska współpraca miała prowadzić). W kontekście wpływu PWT PL-SK 2007-2013 na realizację SRWM można również mówić o podwójnym znaczeniu interwencji - projekty bezpośrednio wpisywały się w kierunek polityki rozwoju SRWM skoncentrowany na współpracy terytorialnej (7.3.3 **Rozwój europejskiej współpracy terytorialnej w wymiarze transgranicznym ze Słowacją oraz w wymiarze transnarodowym i międzynarodowym**) oraz jednocześnie realizowały założenia określone w innych obszarach SRWM – w zależności od zakresu merytorycznego projektu. Gros środków na działania infrastrukturalne (oś priorytetowa I PWT PL-SK 2007-2013) trafiło na zadania w zakresie rozwoju gospodarki wodno-kanalizacyjnej (obszar 6. SRWM⁷⁶) oraz rozbudowy dróg lokalnych (co wpisuje się w Obszar 3. SRWM⁷⁷). Z kolei w zakresie rozwoju

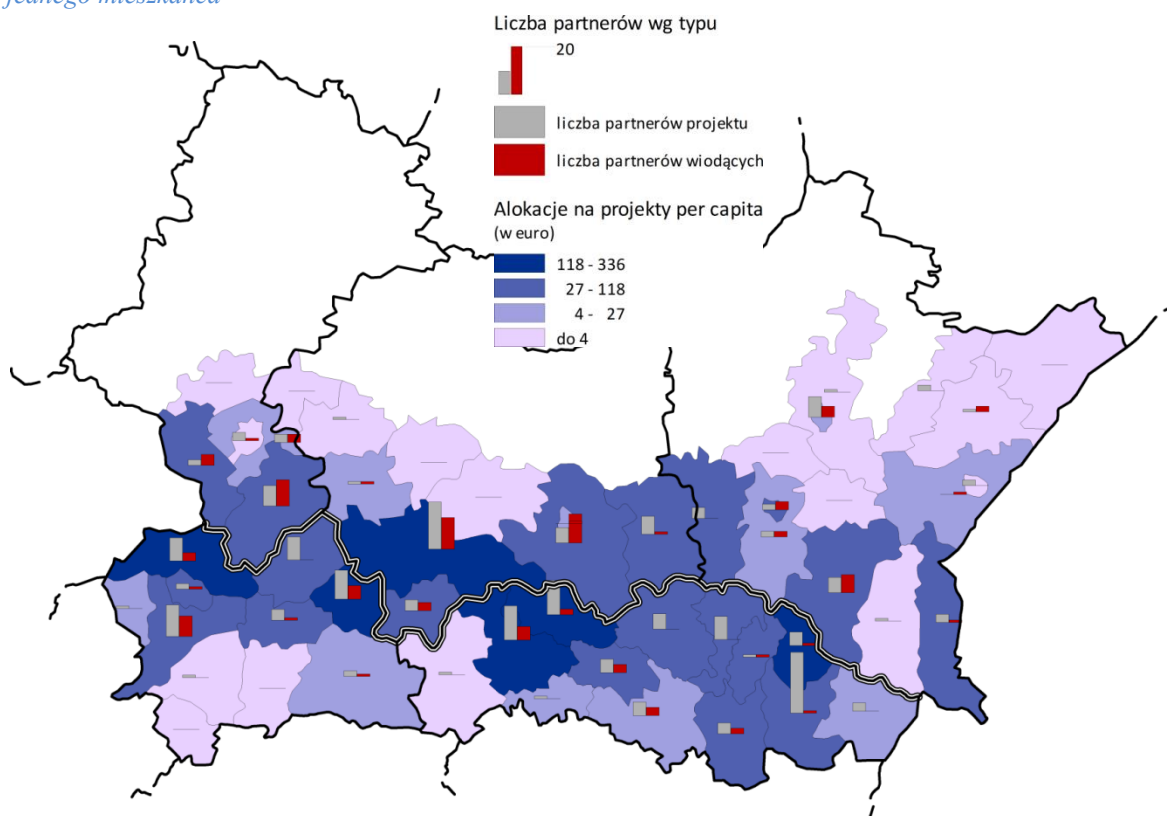
⁷⁴ <http://www.mapadotacji.gov.pl>, dostęp 14.07.2017 r.

⁷⁵ Uwzględniono projekty realizowane w ramach I oraz II osi PWT PL-SK 2007-2013. Nie uwzględniono projektów realizowanych w ramach osi III – Mikroprojekty.

⁷⁶ Kluczowe działanie SRWM 6.1.1 Ochrona zasobów wodnych: ograniczenie zanieczyszczeń przedostających się do wód podziemnych, powierzchniowych i gleb, systemy zaopatrzenia w wodę i optymalizacji zużycia wody.

społeczno-gospodarczego (oś priorytetowa II PWT PL-SK 2007-2013) wsparto przede wszystkim lokalną infrastrukturę turystyczno-rekreacyjną (Kierunek polityki rozwoju SRWM 2.2 *Zrównoważony rozwój infrastruktury oraz komercjalizacja usług czasu wolnego*) oraz kulturową (2.1 *Ochrona małopolskiej przestrzeni kulturowej*), z niewielkim, choć zauważalnym udziałem zadań miękkich. Widać zatem wpływ PWT PL-SK 2007-2013 na realizację SRWM, aczkolwiek, **z uwagi na bardzo szeroki zakres projektów przy stosunkowo niewielkiej alokacji - miały one charakter uzupełniający do działań finansowanych z innych źródeł.**

Mapa 12 Wartość projektów PWT PL-SK 2007-2013 (udziały poszczególnych partnerów) w przeliczeniu na jednego mieszkańca

Źródło: Efekty realizacji Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska-Republika Słowacka 2007-2013 zrealizowanego przez konsorcjum IMAPP oraz Instytutu Badań Strukturalnych na zlecenie Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju. 2014

Z tej perspektywy warto zauważyć, że zadania przewidziane do wsparcia w ośiach priorytetowych I i II można było zrealizować także przy pomocy innych programów finansowanych ze środków europejskich. W ramach badania ewaluacyjnego pt. *Efekty realizacji Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska-Republika Słowacka 2007-2013*⁷⁷ oszacowano, że PWT PL-SK 2007-2013 odpowiadała za od kilku do kilkunastu procent "prorozwojowej" interwencji skierowanej na obszar pogranicza (w zależności od części obszaru i zakresu tematycznego). Względnie największą rolę Program odgrywał w obszarze turystyki i kultury oraz dziedzictwa kulturowego. Projekty z osi I i II przyczyniły się do stopniowego wzbogacania oferty turystycznej pogranicza. Program wymiennie wzmocnił także bazę infrastrukturalną instytucji kultury.

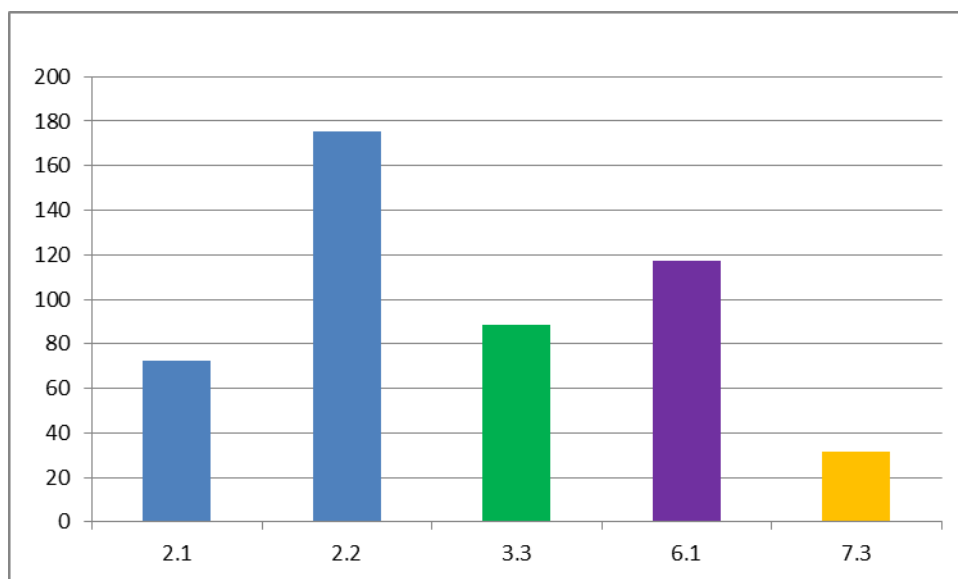
⁷⁷ Kluczowe działanie SRWM 3.3.1 Budowa nowych oraz rozbudowa istniejących szlaków kolejowych (w tym również turystycznych tras kolejowych) i drogowych służących efektywnemu skomunikowaniu obszarów o najniższej dostępności w regionie z Krakowem, subregionalnymi węzłami transportowymi oraz sąsiednimi regionami, ze szczególnym uwzględnieniem polsko-słowackiej strefy przygranicznej, także pod kątem zwiększania bezpieczeństwa ruchu.

⁷⁸ Efekty realizacji Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska-Republika Słowacka 2007-2013 zrealizowanego przez konsorcjum IMAPP oraz Instytutu Badań Strukturalnych na zlecenie Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju. 2014.

Jednym z większych i bardziej kompleksowych projektów była inwestycja drogowa pn. Orawska Droga, gdzie partnerem wiodącym było Województwo Małopolskie. Projekt pozwolił na znaczne zwiększenie przepustowości przejścia granicznego Winiarczykówka-Bobrov oraz znaczne podniesienie standardu prowadzących do niego dróg. Dzięki temu powstało nowe, transgraniczne połączenie komunikacyjne w atrakcyjnym turystycznie rejonie Jeziora Orawskiego.

W perspektywie finansowej 2014-2020 działania na rzecz rozwoju pogranicza polsko-słowackiego realizowane są w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Interreg V-A Polska-Słowacja 2014-2020 (PWT PL-SK 2014-2020). Z danych udostępnionych przez Ministerstwo Rozwoju wynika, że w trakcie realizacji jest 16 projektów na obszarze województwa małopolskiego, głównie kierunku polityki rozwoju SRWM 2.2 *Zrównoważony rozwój infrastruktury oraz komercjalizacja usług czasu wolnego*.

Wykres 54 Liczba i wartość projektów zrealizowanych w ramach PWT PL-SK 2007-2013 oraz PWT PL-SK 2014-2020 (suma) w poszczególnych kierunkach polityki rozwoju SRWM 2011-2020 [mln zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych <http://mapadotacji.gov.pl>

Tabela 58. Liczba i wartość projektów zrealizowanych w ramach PWT PL-SK 2007-2013 oraz PWT PL-SK 2014-2020 w poszczególnych kierunkach polityki rozwoju SRWM 2011-2020

KIERUNEK POLITYKI ROZWOJU SRWM	PWT PL-SK 2007-2013		PWT PL-SK 2014-2020	
	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ PROJEKTÓW W MLN ZŁ	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ PROJEKTÓW W MLN ZŁ
2.1 Ochrona małopolskiej przestrzeni kulturowej	7	42,9	1	29,3
2.2 Zrównoważony rozwój infrastruktury oraz komercjalizacja usług czasu wolnego	17	73,4	11	101,9
3.3 Zwiększenie dostępności transportowej obszarów o najniższej dostępności w regionie	4	88,3	0	0,0

KIERUNEK POLITYKI ROZWOJU SRWM	PWT PL-SK 2007-2013		PWT PL-SK 2014-2020	
	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ PROJEKTÓW W MLN ZŁ	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ PROJEKTÓW W MLN ZŁ
6.1 Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju Małopolski	11	111,9	1	5,5
7.3 Rozwój współpracy terytorialnej	9	14,7	3	16,8
SUMA	48	331,2	16	153,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych <http://mapadotacji.gov.pl>

Trzeba podkreślić, że perspektywie finansowej 2014-2020 – w związku z ograniczonymi możliwościami realizacji przedsięwzięć z zakresu turystyki w ramach RPO WM 2014-2020 – PWT PL-SK 2014-2020 stanowi atrakcyjną alternatywę realizacji działań w obszarze turystyki i kultury. Na taki wniosek wskazały także wywiady jakościowe z przedstawicielami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego.

Podsumowując, zakres interwencji zaplanowanej w ramach Programów Współpracy Transgranicznej Polska-Słowacja 2007-2013 i 2014-2020 w znacznym stopniu przyczynia się do realizacji SRWM **w zakresie kierunków polityki rozwoju związanych z ochroną środowiska, a także kultury i turystyki**. Ponadto projekty miękkie w sposób bezpośredni, a projekty infrastrukturalne w sposób pośredni, wpisują się w kierunek polityki rozwoju SRWM 7.3 *Rozwój współpracy terytorialnej*.

Kontrakt Terytorialny

Niniejszy rozdział odpowiada na następujące pytania badawcze:

2.5.4 Czy i jak Kontrakt Terytorialny dla Województwa Małopolskiego przyczynia się do realizacji SRWM?

Idea **Kontraktów Terytorialnych** jako instrumentów partnerstwa i koordynacji działań ukierunkowanych regionalnie została nakreślona w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 (KSRR), przyjętej przez Radę Ministrów 13 lipca 2010 r. Przesłanką stojącą za wprowadzeniem tego instrumentu było, zgodnie z zapisami KSRR „odejście od silnie scentralizowanego modelu sprawowania władzy (top-down), na rzecz wzmocnienia wielopoziomowego (wieloszczeblowego) systemu zarządzania (multi-level governance)”⁷⁹, ale również uporządkowanie systemu dla jasnego i precyzyjnego określenia roli poszczególnych dokumentów wdrożeniowych w realizacji celów polityki rozwoju na poziomie regionalnym.

Kontrakt Terytorialny jako instrument wspierający realizację celów polityki regionalnej ma zatem przyczyniać się do koordynacji działań prorozwojowych podejmowanych przez rząd i samorząd na rzecz osiągania wspólnych celów poprzez uspołnienie priorytetów na poziomie kraju z oczekiwaniami i uwarunkowaniami na poziomie regionów i dzięki temu lepsze dostosowanie interwencji sektorowej do potrzeb regionalnych.

Kontrakt stanowi deklarację współpracy strony rządowej i samorządowej w zakresie realizacji przedsięwzięć priorytetowych, skoncentrowanych na obszarach strategicznej interwencji zgodnie z zapisami KSRR, które

⁷⁹ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 2010 (https://www.mr.gov.pl/media/3337/KSRR_13_07_2010.pdf)

jednocześnie odpowiadają kierunkom realizacji Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego. Daje to stronom możliwość uzgodnienia działań i ma usprawnić proces pozyskiwania i wydatkowania środków finansowych zależnych od decyzji podejmowanych na różnych szczeblach systemu wielopoziomowego zarządzania (europejskim, krajowym i regionalnym), dzięki czemu możliwa ma być realizacja wybranych projektów rozwiązujących zdiagnozowane problemy w sposób spójny, komplementarny i zapewniający efekt synergii. Identyfikacja i lokalizacja przedsięwzięć realizowanych przez stronę rządową w regionie ułatwić ma zapewnienie komplementarności pomiędzy działaniami i źródłami finansowania zapewnianymi przez rząd i samorząd. Dzięki dodatkowemu finansowaniu z budżetu państwa dla określonych działań podejmowanych przez samorządy, projekty samorządowe mogą być lepiej ukierunkowane na realizację celów polityki regionalnej na poziomie krajowym.

Potencjalne źródła finansowania działań będących przedmiotem Kontraktu Terytorialnego zostały zidentyfikowane jako środki programów operacyjnych na lata 2014–2020, budżet państwa, budżet województwa, budżety innych jednostek samorządu terytorialnego, środki pozostałych jednostek sektora finansów publicznych, środki państwowych funduszy celowych i inne środki publiczne.

Kontrakt terytorialny definiuje następujące cele rozwojowe i kierunki rozwoju województwa:

- 1) poprawa jakości badań oraz wzmocnienie współpracy sektora nauki i gospodarki;
- 2) tworzenie sieci sprawnych połączeń transportowych wokół głównych miast regionu oraz zwiększenie dostępności obszarów o najniższej dostępności transportowej;
- 3) zapobieganie negatywnym skutkom powodzi;
- 4) większe wykorzystanie istniejącego potencjału przyrodniczego i kulturowego Województwa;
- 5) zwiększenie poziomu zatrudnienia w Województwie;
- 6) redukcja poziomu wykluczenia społecznego;
- 7) podniesienie poziomu wykształcenia i kompetencji w regionie;
- 8) poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego: profilaktyka i ochrona zdrowia;
- 9) rozwój miasta wojewódzkiego i obszarów powiązanych z nim funkcjonalnie oraz miast regionalnych i subregionalnych;
- 10) kompleksowa rewitalizacja obszarów o wysokim nasileniu niekorzystnych zjawisk społecznych i gospodarczych.

Kontrakt Terytorialny dla Województwa Małopolskiego obejmuje 30 przedsięwzięć podstawowych oraz 39 przedsięwzięć warunkowych, uzależnionych od dostępności funduszy. Wstępna lista przedsięwzięć do realizacji przed wpisaniem jej do Kontraktu była przedmiotem konsultacji społecznych. W ramach poszczególnych przedsięwzięć przewidziano realizację projektów (na niektóre przedsięwzięcia składa się nawet kilkanaście projektów). Dla 44 spośród wszystkich przedsięwzięć jako odpowiedzialną wskazano stronę rządową, dla 21- stronę samorządową, 4 przedsięwzięcia są przedsięwzięciami wspólnymi. Taki podział odpowiedzialności wynika z kompetencji stron, przykładowo za przedsięwzięcia transportowe, stanowiące dominującą grupę na liście, odpowiada strona rządowa (10 spośród wskazanych przedsięwzięć zostało uwzględnionych w Strategii Rozwoju Transportu. Idea Kontraktu Terytorialnego zakładała, że przedsięwzięcia wyszczególnione w kontrakcie zostaną uwzględnione w dokumentach strategicznych na poziomie krajowym (takich jak m.in. Program Budowy Dróg Krajowych, Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych (obecnie: Krajowy Program

Kolejowy)) zapewniając efekt synergii. Założenia te miały odzwierciedlenie m.in. w deklaracji dodatkowego punktowania projektów ujętych w tych dokumentach.

Warto również zwrócić uwagę na rolę Kontraktu Terytorialnego jako instrumentu koordynacji wsparcia ze środków wieloletniej perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020 w zakresie wsparcia infrastruktury B+R. Zgodnie z zapisami Kontraktu projekty przewidziane do realizacji w ramach priorytetu inwestycyjnego 1a w ramach RPO zostaną uzgodnione przez Strony Kontraktu oraz ministra właściwego do spraw nauki. Informacje o tych projektach są umieszczane w wykazie - załącznik nr 5b do Kontraktu - po zakończeniu tych uzgodnień. Wyboru projektów do realizacji w ramach priorytetu inwestycyjnego 1a w ramach RPO dokonuje Instytucja Zarządzająca RPO na warunkach i w trybie wynikającym z RPO spośród projektów umieszczonych w załączniku nr 5b do Kontraktu. Na dzień 22 października 2017 roku w załączniku nr 5b do Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Małopolskiego uwzględniono 13 inwestycji z zakresu infrastruktury badawczo-rozwojowej uczelni. Projekty te mają zatem możliwość ubiegania się o dofinansowanie ze środków RPO WM 2014-2020 w ramach działania 1.1. Infrastruktura badawcza sektora nauki, zaś ich realizacja przyczyni się do osiągnięcia celu strategicznego określonego dla obszaru 1. SRWM 2011-2020.

Należy zauważyć, że nie wszystkie cele kierunkowe zdefiniowane w Kontrakcie znalazły swoje odzwierciedlenie w liście przedsięwzięć, natomiast znalazły się na niej przedsięwzięcia w dziedzinie bezpieczeństwa energetycznego, nie odnoszące się wprost do zdefiniowanych celów. W odniesieniu do celów dotyczących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, zwiększeniu poziomu zatrudnienia i kompleksowej rewitalizacji wskazano jedynie sposób dążenia do osiągnięcia ich przy wykorzystaniu innych instrumentów, leżących w gestii rządu czy samorządu.

Analiza celów rozwojowych Kontraktu i założeń w poszczególnych obszarów SRWM wskazała na **wysoki poziom spójności zapisów instrumentów w warstwie ideowej. Generalnie wszystkie cele rozwojowe Kontraktu Terytorialnego mają swoje bezpośrednie odzwierciedlenie w SRWM 2011-2020** – wskazany zakres interwencji realizuje konkretne kierunki polityki rozwoju zdefiniowane w SRWM. W KT uwzględniono kluczowe inwestycje wpisujące się w poszczególne obszary SRWM. W Kontrakcie Terytorialnym nie przewidziano celu rozwojowego realizującego SRWM w obszarze 7., który jest skoncentrowany na zarządzaniu rozwojem województwa. Jednakże w tym kontekście należy rozpatrywać samą dostępność instrumentu, jakim jest Kontrakt Terytorialny, który miał przyczyniać się do podniesienia skuteczności prowadzenia polityki rozwoju regionu.

Ponadto mając na uwadze fakt, że Kontrakt uwzględnia inwestycje szczególnie istotne z punktu widzenia zarówno kraju, jak i regionu, **można wskazać na wysoki wpływ Kontraktu na realizację SRWM na poziomie założeń obu dokumentów.**

Potrzeba wsparcia procesu przygotowania, negocjowania i realizacji kontraktu terytorialnego dla Małopolski została wskazana w SRWM jako jedno z zadań strategicznych. Według zapisów Strategii angażowanie kluczowych instytucji regionalnych oraz partnerów zewnętrznych w proces planowania, programowania i realizacji polityki rozwoju województwa – w celu właściwego określenia kierunków interwencji oraz przedsięwzięć regionalnych m.in. na potrzeby kontraktu terytorialnego zostało zidentyfikowane jako jedno z wyzwań realizacji strategii.

Analizując metodę opracowania mandatu negocjacyjnego zaproponowaną w 2013 roku przez Zarząd Województwa Małopolskiego, uznać należy, iż wyżej przytoczone zapisy SRWM zostały z powodzeniem wdrożone. W Małopolsce opracowanie właściwego mandatu negocjacyjnego zostało bowiem poprzedzone pracami nad „Wstępną listą przedsięwzięć rekomendowanych do objęcia kontraktem terytorialnym 2014-2020”. Dokument ten został opracowany jeszcze w sierpniu 2013 roku i skierowany do konsultacji społecznych w sierpniu i wrześniu 2013 roku, w celu zapewnienia możliwości wyrażenia opinii przez wszystkich mieszkańców regionu, w tym przez jednostki samorządu terytorialnego z terenu Małopolski w przedmiocie przedsięwzięć proponowanych do objęcia kontraktem. Ważnym elementem tego procesu była również dyskusja z radnymi Województwa Małopolskiego nad zakresem przyszłego mandatu (26 sierpnia 2013 roku) oraz prezentacja i dyskusja na temat wstępnej listy projektów rekomendowanych do objęcia kontraktem w trakcie konferencji regionalnej (9 września 2013 roku) z udziałem kluczowych partnerów samorządu województwa. Jednocześnie prowadzono konsultacje z projektodawcami w przedmiocie zadań uwzględnionych we wstępnym wykazie przedsięwzięć proponowanych do objęcia kontraktem. Ponadto w 2014 roku przeprowadzono kolejną debatę z radnymi Województwa Małopolskiego na temat zakresu przyszłego mandatu negocjacyjnego. Wyniki trwających ponad rok prac nad mandatem negocjacyjnym strony samorządowej zostały zaakceptowane w trakcie tzw. konferencji uzgodnieniowej (wrzesień 2014 roku). Zaproponowana oraz wdrożona przez ZWM metoda prac nad mandatem negocjacyjnym dalece wykracza poza określony w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju zakres uspołecznienia prac nad mandatem negocjacyjnym strony samorządowej. Dopuszczenie do udziału w pracach nad mandatem szerokiego spektrum aktorów regionalnych umożliwiło nie tylko przygotowanie kompletnego materiału, ale przede wszystkim pozwoliło na rozpoznanie popytu na projekty rozwojowe wśród regionalnych partnerów samorządu województwa. W tym zakresie, jako instrument koordynacji działań różnych podmiotów regionalnych na rzecz identyfikacji zadań rozwojowych wpisujących się w SRWM, kontrakt terytorialny spełnił swoją rolę.

Niemniej jednak, o czym wspomniano wcześniej, Kontrakt Terytorialny **ma charakter umowy ramowej**, co może negatywnie wpływać na jego zdolność do wywierania realnego wpływu na zmiany zachodzące w rzeczywistości społeczno-gospodarczej regionu. Zgodnie z zaproponowaną przez stronę rządową treścią art. 14 ust. 2 Kontraktu Terytorialnego ma on „charakter umowy ramowej i do chwili uzgodnienia pomiędzy Stronami, w formie załącznika nr 1b do Kontraktu, szczegółowych warunków realizacji poszczególnych przedsięwzięć, w tym sposobu ich finansowania, nie stanowi prawnie wiążącego zobowiązania Stron do realizacji poszczególnych przedsięwzięć czy też ich finansowania. W przypadku braku realizacji poszczególnych przedsięwzięć lub zmiany warunków ich realizacji, żadnej ze Stron nie będą w związku z tym przysługiwały żadne roszczenia z tego tytułu, w szczególności roszczenia o charakterze pieniężnym”. W trakcie trwających w 2017 roku renegocjacji Kontraktu zapis ten uległ dalszym zmianom, skutkującym kolejnym osłabieniem mocy sprawczej tego instrumentu. Nowe brzmienie art. 14 ust. 2 zakłada bowiem, że „Kontrakt w zakresie art. 6 ma charakter umowy ramowej. Uzgodnienie rzeczowe pomiędzy Stronami, w formie załącznika nr 1b do Kontraktu, szczegółowych warunków realizacji poszczególnych przedsięwzięć, nie stanowi prawnie wiążącego zobowiązania Stron do realizacji poszczególnych przedsięwzięć czy też ich finansowania. W przypadku braku realizacji poszczególnych przedsięwzięć lub zmiany warunków ich realizacji, żadnej ze Stron nie będą w związku z tym przysługiwały żadne roszczenia z tego tytułu, w szczególności roszczenia o charakterze pieniężnym”. O ile w pierwotnej wersji tego zapisu, strona rządowa zakładała, że Kontrakt Terytorialny przestanie mieć charakter umowy ramowej po uzgodnieniu pomiędzy Stronami szczegółowych warunków realizacji poszczególnych przedsięwzięć, w tym sposobu ich finansowania, o tyle zdaje się, że obecnie status umowy ramowej stał się trwałym atrybutem tego instrumentu.

W przeciwieństwie do istniejących wcześniej kontraktów wojewódzkich, Kontrakt Terytorialny nie gwarantuje finansowania na realizację konkretnych projektów. Zapisy KT mówią wprost, że zaplanowane przedsięwzięcia będą realizowane tylko w przypadku dostępności środków. W miejsce zapisów o zagwarantowaniu środków wprowadzone zostały zapisy dotyczące preferencji dla niektórych projektów ubiegających się o dofinansowanie z programów na poziomie krajowym, które jednocześnie zostały wpisane do Kontraktów Terytorialnych, np. w odniesieniu do projektu pn. *Rozbudowa infrastruktury do obsługi Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej* przewidziano możliwość organizacji zamkniętego konkursu dla projektów wynikających z kontraktu, z kolei w konsekwencji renegotjacji kontraktów w 2017 roku zagwarantowano preferencje punktowe dla projektów z zakresu kultury uwzględnionych w kontrakcie, które ubiegały się o dofinansowanie w ramach VIII Osi Priorytetowej PO IiŚ 2014-2020.

Kontrakt terytorialny okazał się *de facto* dokumentem wskazującym tylko kierunki działania w zidentyfikowanych obszarach, a widoczna „na papierze” komplementarność z innymi dokumentami strategicznymi jak dotąd przełożyła się na realne działania w ograniczonym zakresie. Niektóre przedsięwzięcia, leżące w gestii odpowiedzialności strony rządowej nie zostały uwzględnione w dokumentach na poziomie krajowym. Na przykład w Programie Budowy Dróg Krajowych nie zostały uwzględnione m.in. następujące zadania przypisane w Kontrakcie Terytorialnym odpowiedzialności strony rządowej: Obwodnica Limanowej w ciągu DK28; Obwodnica Gorlic w ciągu DK28; Przebudowa DK 94 Kraków – Olkusz; Udrożnienie układu komunikacyjnego w stolicy subregionu sądeckiego – budowa trasy zachodniej (Budowa nowego połączenia miast Nowy Sącz i Stary Sącz). Jak do tej pory zapisy dotyczące preferencji w programach krajowych dla projektów wpisanych do kontraktu również nie są wykorzystywane na szeroką skalę. Tylko podczas naborów prowadzonych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach naboru projektów do dofinansowania w ramach VIII osi priorytetowej PO IiŚ *Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury (z 42 wniosków skierowanych do oceny merytorycznej II stopnia w IV naborze – 33 były wpisane w Kontrakty Terytorialne)*.

Wydaje się, że w realizacji Kontraktu Terytorialnego brakuje koordynacji i współdziałania. Przejawia się to m.in. w przekazywaniu informacji zwrotnej dotyczącej realizacji konkretnych przedsięwzięć przez strony. Problem ten manifestuje się w dwojaki sposób:

1. **w braku informowania strony samorządowej o planowanych przez stronę rządową działaniach na rzecz realizacji zadań ujętych w Kontrakcie** - zapisy Kontraktu Terytorialnego zwalniają stronę rządową z obowiązku opracowania fisz projektowych dla projektów uwzględnionych m.in. w Dokumencie Implementacyjnym do Strategii Rozwoju Transportu, Programie Budowy Dróg Krajowych oraz Wieloletnim Programie Inwestycji Kolejowych (zastąpionym przez Krajowy Program Kolejowy). Wyłączenie to sprawia, że strona samorządowa nie jest na bieżąco informowana o zamierzeniach strony rządowej odnośnie projektów zapisanych w Kontrakcie.
2. **w braku informowania strony samorządowej o postępach w realizacji zadań przypisanych odpowiedzialności strony rządowej** - w trakcie corocznej sprawozdawczości z realizacji Kontraktu Terytorialnego strona samorządowa przekazuje szczegółowe informacje dotyczące stopnia realizacji zadań przypisanych jej odpowiedzialności, natomiast nie otrzymuje informacji zwrotnej o stanie realizacji zadań strony rządowej.

Widać zatem, że, o ile idea stojąca u podstaw wprowadzenia Kontraktu Terytorialnego była obiecująca, to jak do tej pory zapisy Kontraktu nie przyniosły wymiernych efektów dla polityki regionalnej na poziomie województwa. Część działań zapisanych do realizacji w Kontrakcie została również uwzględniona w innych dokumentach, a zatem mogłaby zostać zrealizowana, nawet gdyby Kontrakt nie został przygotowany.

Kończąc ocenę Kontraktu Terytorialnego jako mechanizmu koordynacji działań rozwojowych rządu oraz samorządu województwa, a tym samym instrumentu realizacji SRWM należy odnieść się do środków budżetu państwa przekazywanych za jego pośrednictwem samorządowi regionalnemu w celu dofinansowania RPO. Na mocy Aneksu nr 1 z sierpnia 2015 roku, na ten cel Województwo Małopolskie otrzymało ponad 111 mln euro. Jak wynika z przygotowanej przez Ministra Rozwoju w *Informacji o realizacji Kontraktów Terytorialnych w 2016 roku*, „strony wywiązują się z określonych w nich zobowiązań bez zarzutu. Wszystkie niezbędne dokumenty są przekazywane terminowo, co umożliwia **płynne finansowanie programów**”⁸⁰.

Być może receptą na zidentyfikowane problemy będzie nowa formuła instrumentu zaproponowana w Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju, przyjętej przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 roku. Zgodnie z jej zapisami Kontrakt Terytorialny ma mieć realne przełożenie na kształt i alokację środków programów po 2020 roku, w tym na podział interwencji pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym. Ma za tym podążać zmiana realizowanych przez poszczególne resorty programów rządowych tak, aby uwzględniały przedsięwzięcia zapisane w kontrakcie. Te przedsięwzięcia, które zostaną zidentyfikowane przez stronę rządową i samorządową jako kluczowe dla rozwoju kraju i regionów uzyskają priorytet w realizacji oraz preferencję w finansowaniu, zarówno ze środków unijnych, jak i krajowych.

REKOMENDACJA: Kwestię wpływu zmian, które mają zostać wprowadzone w formule Kontraktu Terytorialnego na efekty działań w ramach polityki regionalnej w Małopolsce warto uwzględnić w odrębnej ekspertyzie. Warto bowiem zbadać wpływ zmian wprowadzonych w formule Kontraktu Terytorialnego na realizację celów SRWM i efekty działań w ramach polityki regionalnej prowadzonej w województwie małopolskim w celu lepszego wykorzystania tego instrumentu po 2020 roku.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Niniejszy rozdział odpowiada na następujące pytania badawcze:

2.5.5 Jak wdrażanie innych narzędzi (SPR, ZIT, programy rewitalizacji) przekłada się na realizację SRWM?

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne to forma współpracy samorządów współfinansowana ze środków Funduszy Europejskich wdrożona w perspektywie finansowej 2014-2020. W partnerstwie obejmującym Kraków i otaczające go gminy oraz władze województwa ustalono cele i inwestycje niezbędne do ich osiągnięcia. Środki na ich realizację pochodzą z RPO WM 2014-2020 oraz PO LiŚ 2014-2020. Dostępna formuła umożliwia wyjście poza sztywne granice administracyjne samorządów, co potencjalnie przekłada się na szersze oddziaływanie realizowanych przedsięwzięć. Istotna jest realizacja przedsięwzięć łączących działania „twarde” i „miękkie”, finansowane zarówno z EFRR, jak i z EFS. Z tego względu, projekty realizowane w ramach ZIT mają charakter projektów zintegrowanych. Wsparcie w ramach ZIT w Małopolsce obejmuje miasto wojewódzkie i jego obszar

⁸⁰ Informacja o realizacji Kontraktów Terytorialnych w 2016 roku, Ministerstwo Rozwoju, Warszawa 2017 r.; https://www.malopolska.pl/_userfiles/uploads/Informacja%20o%20realizacji%20KT%20w%202016%20roku_Rada%20Ministr%C3%B3w.pdf [dostęp: 21 października 2017 roku].

funkcjonalny. JST w celu realizacji wspólnych projektów w trybie ZIT zawiązały partnerstwo – Stowarzyszenie Metropolia Krakowska i opracowały wspólną Strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Strategia ZIT jest dokumentem podrzędnym względem SRWM 2011-2020, a jej założenia nie pozostają w sprzeczności z najważniejszym regionalnym dokumentem strategicznym. Priorytety zdefiniowane w Strategii ZIT bezpośrednio przyczyniają się do realizacji SRWM.

W ramach Priorytetu 1.1 Strategii ZIT *Wysoki potencjał i konkurencyjność przedsiębiorstw w KrOF* planuje się rozbudowę metropolitalnej sieci stref aktywności gospodarczej, co wpisuje się w kierunek polityki rozwoju SRWM 1.2 *Budowa infrastruktury regionu wiedzy*, a także rozwijanie infrastruktury drogowej KrOF (spójne z kierunkiem polityki SRWM 3.1 *Kraków nowoczesnym węzłem międzynarodowej sieci transportowej*).

W ramach Priorytetu 2.1 Strategii ZIT *Przechodzenie na gospodarkę niskoemisyjną* planuje się modernizację energetyczną obiektów publicznych i mieszkaniowych, inteligentne zarządzanie energią i wykorzystanie OZE w skali KrOF oraz działania na rzecz poprawy jakości powietrza (spójne z 6.1 SRWM *Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju Małopolski*), a także rozwój zrównoważonego transportu metropolitalnego (co wpisuje się w 3.1 SRWM *Kraków nowoczesnym węzłem międzynarodowej sieci transportowej*).

W ramach Priorytetu 2.2 Strategii ZIT *Poprawa stanu środowiska* planuje się inwestowanie w sektor gospodarki wodnokanalizacyjnej oraz gospodarki odpadami (spójne z 6.1 SRWM *Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju Małopolski*).

W ramach Priorytetu 2.3 Strategii ZIT *Wysoka jakość i dostępność ofert wsparcia w zakresie opieki zdrowotnej i usług społecznych* planuje się modernizację infrastruktury podmiotów leczniczych oraz ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług społecznych (w SRWM odniesienia do tego znalazły się w zarówno w kierunku polityki 4.1 *Rozwój Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego*, jak też 6.2 *Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego: profilaktyka i ochrona zdrowia*).

W ramach Priorytetu 2.4 Strategii ZIT *Inwestowanie w wiedzę i kompetencje mieszkańców KrOF* planuje się działania na rzecz poprawy dostępności edukacji przedszkolnej (spójne z kierunkiem polityki SRWM 1.1 *Rozwój kapitału intelektualnego*) oraz poprawy jakości kształcenia i szkolenia zawodowego (spójne z kierunkiem interwencji 1.4 *Rozwój kształcenia zawodowego i wspieranie zatrudnienia*).

W ramach Priorytetu 3.1 Strategii ZIT *Spójność wewnętrzna i współpraca międzyinstytucjonalna* planuje się działania wzmacniające potencjał instytucjonalny podmiotów tworzących Stowarzyszenie Metropolia Krakowska, a także współpracę Stowarzyszenia z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego oraz partnerami społeczno-gospodarczymi (spójne z SRWM w kierunku polityki 7.3 *Rozwój współpracy terytorialnej*).

W ramach Priorytetu 3.2 Strategii ZIT *Spójność wewnętrzna i współpraca międzyinstytucjonalna* planuje się działania na rzecz promocji Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz promocji współpracy w ramach KrOF spójne z SRWM w kierunku polityki 7.3 *Rozwój współpracy terytorialnej*).

Tabela 59. Spójność Strategii ZIT z SRWM 2011-2020

OBSZAR SRWM	OBSZAR 1	OBSZAR 2	OBSZAR 3	OBSZAR 4	OBSZAR 5	OBSZAR 6	OBSZAR 7
PRIORYTET STRATEGII ZIT							
1.1 Wysoki potencjał i konkurencyjność przedsiębiorstw w KrOF							
2.1 Przechodzenie na gospodarkę niskoemisyjną							
2.2 Poprawa stanu środowiska							
2.3 Wysoka jakość i dostępność ofert wsparcia w zakresie opieki zdrowotnej i usług społecznych							
2.4 Inwestowanie w wiedzę i kompetencje mieszkańców KrOF							
3.1 Spójność wewnętrzna i współpraca międzyinstytucjonalna							
3.2: Wspólnotowy wymiar Metropolii Krakowskiej							

Źródło: opracowanie własne.

Ponadto warto zauważyć, że w ujęciu całościowym, poprzez sposób wdrażania, przyjęta formuła wdrażania ZIT realizuje kluczowe działanie SRWM 7.3.1 *Budowa wielopoziomowego systemu zarządzania rozwojem województwa w oparciu o mechanizmy współpracy wewnątrzregionalnej*. W SRWM przewidziano budowę wielopoziomowego systemu zarządzania rozwojem województwa w oparciu o mechanizmy współpracy wewnątrzregionalnej, w tym uzgodnienie zasad współpracy w ramach Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego do czasu przyjęcia odpowiednich regulacji ustawowych.

W ramach RPO WM 2014-2020 na realizację zadań określonych w Strategii ZIT przewidziano w ramach 11 poddziałań kwotę ponad 236 mln euro⁸¹. W momencie realizacji badania realizowanych było 38 projektów o łącznej wartości prawie 510 mln zł (wartość dofinansowania to ponad 444 mln zł)⁸², w większości o charakterze pozakonkursowym (formuła dominująca w ZIT). Cele Strategii ZIT, poza środkami RPO WM 2014-2020 będą wspierane także w ramach priorytetów PO LiŚ 2014-2020 w tym szczególnie Osi priorytetowej I *Zmniejszenie emisyjności gospodarki* (w ramach środków dostępnych w PO LiŚ w obrębie KrOF planuje się wykonanie 9 inwestycji).

Gmina Miasto Kraków oraz 14 gmin KrOF powołały do życia Stowarzyszenie Metropolia Krakowska jako podmiot stanowiący wspólną reprezentację władz miejskich obszarów funkcjonalnych. **Stowarzyszenie występuje w roli Instytucji Pośredniczącej**, której powierzone zostały zadania związane z realizacją instrumentu ZIT i która odpowiedzialna jest m.in. za zadania związane z wyborem projektów oraz

⁸¹ Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020, Kraków, wrzesień 2017.

⁸² Dane SL, stan na dzień 31.07.2017 r.

monitorowanie i sprawozdawanie z realizacji ZIT w ramach RPO. Przekazanie funkcji Instytucji Pośredniczącej Stowarzyszeniu Metropolia Krakowska jest rozwiązaniem efektywnym i korzystnym z punktu widzenia wszystkich gmin w obrębie KrOF. Stowarzyszenie ponosi pełną odpowiedzialność za formalną, merytoryczną i techniczną, a także finansową stronę powierzonych zadań. Warto zaznaczyć, iż formuła stowarzyszenia jest jedną z kilku możliwych form nadawaniu charakteru formalno-prawnego związkom ZIT. We wszystkich regionach przeważa tendencja do ich możliwie najsłabszej instytucjonalizacji i chociaż Ministerstwo Rozwoju dopuszczało możliwość przekazania zadań związku ZIT np. związkom międzygminnym, a nawet spółkom, to w 9 przypadkach zdecydowano się na formę porozumienia, a w 8 na niewiele bardziej sformalizowaną i wiążącą formę stowarzyszenia. W świetle deklarowanych przez uczestników badań terenowych doświadczeń z poprzednich lat o trudnej współpracy z Krakowem oraz dominacji jego interesów nad całością obszaru funkcjonalnego, jest to rozwiązanie optymalne.

Analiza składu Zarządu Związku ZIT, treści statutu w częściach poświęconych sposobom wyboru władz, a także wprowadzaniu zmian do Strategii ZIT wskazuje na wysoki poziom demokratyczności i partnerstwa przy podejmowaniu kluczowych decyzji. Takie opinie zgłaszali również członkowie Związku ZIT podczas wywiadów pogłębionych. Decydujący głos w sprawach Stowarzyszenia ma Walne Zgromadzenie złożone z członków KrOF, które podejmuje swoje decyzje większością zwykłą lub kwalifikowaną (w zależności od kategorii sprawy: 3/5 i 4/5 głosów wszystkich członków Stowarzyszenia lub 2/3 głosów w obecności 2/3 członków Stowarzyszenia). Szczególną sytuacją przewidzianą w Statucie jest podejmowanie przez Walne Zgromadzenie decyzji dotyczących strategii KrOF. W przypadku jej zatwierdzenia lub zmiany uchwały Walnego Zgromadzenia zapadają jednogłośnie, zaś w pozostałych sprawach związanych ze strategią (np. zatwierdzenie kryteriów doboru projektów realizowanych w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, zatwierdzenie wnioskowanych przez Zarząd projektów do realizacji w zakresie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych) decyzje podejmowane są większością 3/5 głosów wszystkich członków Stowarzyszenia, przy czym jeżeli sprawa dotyczy projektów Gminy Miejskiej Kraków, wśród głosów „za” musi być głos Gminy Miejskiej Kraków. Taka konstrukcja nie tylko zapobiega dominacji Krakowa w ramach Stowarzyszenia, ale przede wszystkim skłania wszystkich członków do poszukiwania kompromisów oraz budowania koalicji. Co więcej, konieczność uzyskania głosu „za” Gminy Miejskiej Krakowa, w przypadku spraw bezpośrednio jej dotyczących, zdaje się być mechanizmem skutecznie zabezpieczającym interesy Krakowa w ramach Stowarzyszenia.

Zdaniem przedstawicieli gmin leżących wokół Krakowa wdrożenie mechanizmu ZIT i dedykowanie na ten instrument odrębnych środków w ramach regionalnego programu operacyjnego jest rozwiązaniem optymalnym, gdyż, w odróżnieniu od poprzedniego okresu programowania, ogranicza dominację Krakowa, zarówno w absorpcji środków, jak też w kontekście realizacji projektów przynoszących korzyści miastu a niekoniecznie okolicznym gminom. Instrument ZIT dobrze odpowiedział zatem także na problem deficytu terytorialnej koordynacji przedsięwzięć współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, a także tego, że nawet bardzo sprawnie realizowane i pozytywnie oceniane projekty lokalne nie realizowały w sposób efektywny celów szerszej polityki, której były elementem. Przykładem może być **projekt badany w ramach studium przypadku Zakupy taboru kolejowego**⁸³. Badania terenowe pokazały osiągnięcie, nie tylko podstawowych efektów, jakim była poprawa jakości podróżowania mieszkańców regionu oraz turystów oraz zmniejszenie

⁸³ Zakupy taboru kolejowego (zakup pięciu nowoczesnych pociągów Acatus Plus) – 60 mln zł (MRPO - beneficjent Województwo Małopolskie) w powiązaniu z projektem Budowa połączenia kolejowego MPL "Kraków - Balice" z Krakowem, odcinek Kraków Główny - Mydlniki – Balice (PO IiŚ 2007-13)

negatywnego wpływu na środowisko poprzez przejęcie ruchu pasażerskiego przez transport kolejowy z gałęzi transportu mniej przyjaznych dla środowiska (przede wszystkim transportu drogowego), ale również dodatkowych efektów w postaci realizacji projektów komplementarnych w ramach ZIT gdzie inwestorem było Miasto Kraków. Korzystając ze wzmożonego ruchu turystycznego Miasto Kraków wprowadziło bilet zintegrowany Kraków-2012. Projekt był komplementarny także do projektu 70-minutowego biletu aglomeracyjnego, w ramach którego możliwe było skorzystanie z połączenia SKA jak i komunikacji miejskiej w Krakowie.

Dominującym w podziałaniach RPO WM 2014-2020 dedykowanych ZIT jest **pozakonkursowy tryb wyboru projektów**. Takie rozwiązanie, choć w opinii przedstawicieli MR oraz przedstawicieli UMWM często wydłuża realizację i rozliczanie projektów, jest bardziej efektywne niż tryb konkursowy i skuteczniej przyczynia się do realizacji założeń Strategii ZIT. Wartością dodaną takiego rozwiązania jest możliwość realizacji projektów partnerskich spójnych i powiązanych ze sobą, co daje w skali KrOF większe korzyści niż projekty wybierane w trybie konkursowym. W szczególności dotyczy to inwestycji drogowych, ścieżek rowerowych oraz w obszarze transportu zbiorowego.

Podejmowanie współpracy oraz wdrażanie projektów w ramach instrumentu ZIT przynosi, jak podkreślali rozmówcy, również wymierne korzyści finansowe. Zauważalna jest bowiem **większa efektywność kosztowa** inwestycji, gdyż dzięki wspólnemu planowaniu, np. planu transportowego, powstała infrastruktura jest wykorzystywana w optymalnym stopniu.

Patrząc na sposób, w jaki przekazanie wojewódzkim samorządom zarządzania regionalnym komponentem polityki spójności UE w postaci Regionalnych Programów Operacyjnych przyczyniło się do wzmocnienia tych samorządów jako aktorów politycznych, oczekiwać można analogicznego wzmocnienia tych instytucji metropolitalnych, które stały się odpowiedzialne za ZIT. Doświadczenia zagraniczne pokazują, że najlepsze efekty w trwałym wdrażaniu instytucji metropolitalnych daje połączenie odgórnych regulacji (nadających odpowiednie kompetencje, sankcjonujących prawnie współpracę) z oddolnymi inicjatywami potwierdzającymi gotowość i wolę współpracy lokalnych partnerów⁸⁴, zatem sposób powstawania ZIT w Polsce sprzyja trwałości wypracowanych rozwiązań.

Analizując ZIT w kontekście przyszłości, trzeba ocenić, iż trwałość tego instrumentu może być jednak problematyczna, szczególnie w odniesieniu do wybranej, wysoko ocenionej w obecnych warunkach, formuły zarządzania poprzez stowarzyszenie, czyli twór mało sformalizowany. Jest to oczywiście problem, który dotyczy nie tylko ZIT dla KOM, ale też pozostałych regionów, w których wybrano dla nich najluźniejszą z możliwych formę porozumień między samorządami lub nieco bardziej sformalizowaną – stowarzyszeń.

REKOMENDACJA: Wobec tych zagrożeń warto podjąć działania na rzecz wypracowania stabilnych instrumentów wspierających współpracę w ramach aglomeracji po 2020 roku. Taką rolę mógłby odegrać związek metropolitalny zaproponowany w ustawie metropolitalnej opublikowanej. Kwestia zarządzania metropolitalnego w Polsce nadal nie jest jednak uregulowana prawnie. Przywołana w badaniu ustawa metropolitalna została bowiem uchylona. Obecnie istnieje w kraju jeden związek metropolitalny powołany ustawą z dnia 9 marca 2017 r. o związku metropolitalnym w województwie śląskim (uchyla ustawę o związkach

⁸⁴ J. Krukowska, M. Lackowska, Metropolitalne kolory europeizacji. Instytucjonalizacja współpracy w funkcjonalnych obszarach miejskich w Polsce w świetle nowych instrumentów polityki spójności UE, w: Studia Regionalne i Lokalne Nr 1(63)/2016

metropolitalnych). Należałoby stworzyć instrument trwałej współpracy w ramach aglomeracji (bez dominującej roli głównego ośrodka miejskiego) służący realizacji ważnych zadań publicznych, który nie byłby tylko instrumentem wykorzystania środków europejskich, ale przede wszystkim realizacji zadań o charakterze rozwojowym

Subregionalny Program Rozwoju do roku 2020

Niniejszy rozdział odpowiada na następujące pytania badawcze:

2.5.5 Jak wdrażanie innych narzędzi (SPR, ZIT, programy rewitalizacji) przekłada się na realizację SRWM?

Subregionalny Program Rozwoju do roku 2020 (SPR) pełni funkcję dokumentu wykonawczego wobec SRWM 2011-2020. Powstał w odpowiedzi na delimitację 5 subregionów funkcjonalnych w Strategii. SPR jest instrumentem służącym wdrożeniu zasady zintegrowanego podejścia terytorialnego do rozwoju w wymiarze gospodarczym, społecznym i terytorialnym wynikającym z dokumentów strategicznych na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym.

W ramach Działania SPR 1.1. *Lepsze warunki dla rozwoju przedsiębiorczości* planuje się tworzenie i rozbudowę stref aktywności gospodarczej, co wpisuje się w zapisy o rozwoju subregionów w obszarze 4. SRWM. Ponadto Działanie 1.1 dotyczy również rozwoju infrastruktury turystycznej, co wpisuje się w kierunek polityki rozwoju SRWM 2.2 *Zrównoważony rozwój infrastruktury oraz komercjalizacja usług czasu wolnego*.

W ramach Działania SPR 1.2 *Wysoka wewnętrzna i zewnętrzna dostępność transportowa subregionów* planuje się wsparcie systemów niskoemisyjnego transportu miejskiego, rozwój subregionalnej infrastruktury drogowej (spójne z kierunkiem polityki SRWM 3.2 *Wykreowanie subregionalnych węzłów transportowych*) oraz wzmocnienie infrastruktury służącej obsłudze podróżnych korzystających z kolei (interwencja istotna z punktu widzenia obszarów o najniższej dostępności w regionie - 3.3 *Zwiększenie dostępności transportowej obszarów o najniższej dostępności w regionie*).

W ramach Działania SPR 2.1. *Lepsza jakość powietrza w subregionach* planuje się inwestycje w modernizację energetyczną budynków oraz obniżające poziom niskiej emisji (spójne z kierunkiem SRWM 6.1 *Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju Małopolski*).

W ramach Działania SPR 2.2. *Dobry stan środowiska naturalnego* planuje się rozwijanie systemu gospodarki odpadami oraz wodno-kanalizacyjnej (spójne z kierunkiem SRWM 6.1 *Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju Małopolski*).

W ramach Działania SPR 2.3. *Dostępne oraz wysokiej jakości usługi społeczne i ochrona zdrowia mieszkańców subregionów* planuje się modernizację infrastruktury ochrony zdrowia oraz wsparcie usług opiekuńczych oraz interwencji kryzysowej (spójne z kierunkiem SRWM 6.2 *Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego: profilaktyka i ochrona zdrowia* oraz wpisuje się w zapisy o rozwoju subregionów w obszarze 4. SRWM).

W ramach Działania SPR 2.4. *Wysoka jakość kapitału intelektualnego mieszkańców subregionów* planuje się realizację działań na rzecz zwiększania dostępności do edukacji przedszkolnej (spójne z SRWM 1.1 *Rozwój kapitału intelektualnego*) oraz poprawy efektywności kształcenia zawodowego (1.4 *Rozwój kształcenia zawodowego i wspieranie zatrudnienia*).

Tabela 60. Spójność SPR z SRWM 2011-2020

OBSZAR SRWM	OBSZAR 1	OBSZAR 2	OBSZAR 3	OBSZAR 4	OBSZAR 5	OBSZAR 6	OBSZAR 7
DZIAŁANIA SPR							
1.1. Lepsze warunki dla rozwoju przedsiębiorczości							
1.2. Wysoka wewnętrzna i zewnętrzna dostępność transportowa subregionów							
2.1. Lepsza jakość powietrza w subregionach							
2.2. Dobry stan środowiska naturalnego							
2.3. Dostępne oraz wysokiej jakości usługi społeczne i ochrona zdrowia mieszkańców subregionów							
2.4. Wysoka jakość kapitału intelektualnego mieszkańców subregionów							

Źródło: opracowanie własne.

Instrumentowi dedykowano 15 poddziałań RPO WM 2014-2020 z alokacją równą ponad 486,6 mln euro⁸⁵. W momencie realizacji badania⁸⁶ podpisane były 24 umowy o dofinansowanie w ramach Poddziałania 6.3.1 *Rozwój lokalnych zasobów subregionów – SPR*, na kwotę nieco ponad 73 mln zł. Ponadto w ramach rozstrzygniętych konkursów wybrano do realizacji kolejne 573 projekty o wartości ponad 2,05 mld zł, a w kilkunastu kolejnych zakończonych naborach nie było jeszcze ostatecznego rozstrzygnięcia.

Zgodnie z założeniami wsparcia interwencja w ramach SPR realizuje politykę opartą na zintegrowanym podejściu terytorialnym, co oznacza:

- ukierunkowanie na wykorzystanie wewnętrznego potencjału i zasobów terytorialnych;
- umożliwienie realizacji interwencji ukierunkowanych na generalne wyzwania rozwojowe, a jednocześnie precyzyjnie dostosowanych do subregionalnych uwarunkowań.

Dodatkowo podstawowym warunkiem powodzenia procesu wzmacniania współpracy subregionalnej miało być zbudowanie trwałych form współdziałania w każdym z 5 subregionów, których funkcją jest inicjowanie i kreowanie debaty na temat rozwoju subregionu, w tym w warstwie projektowej oraz wyrażanie opinii w przedmiocie działań planowanych ze strony władz samorządu województwa w zakresie polityki rozwoju danego subregionu.

⁸⁵ Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020, Kraków, wrzesień 2017.

⁸⁶ 31.07.2017 r.

Przedstawiciele forów subregionalnych podkreślali wagę powstania SPR, jako pierwszego dokumentu definiującego odrębne potrzeby i silne strony każdego subregionu. Podkreślano również istotność tego dokumentu podczas programowania wsparcia w ramach środków terytorialnych RPO WM 2014-2020. O ile jednak trafność SPR względem potrzeb (tj. dedykowanie wydzielonej części środków RPO WM 2014-2020, określone założenia Strategii SPR przekładające się na wybór poszczególnych obszarów wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020), jest oceniana wysoko, to **w praktyce nie udało się w pełni wykorzystać potencjału tego instrumentu**. Wyniki badań terenowych, przede wszystkim wywiadów pogłębionych z przedstawicielami gmin przynależących do poszczególnych subregionów, wskazują na **ograniczoną skuteczność SPR**.

W przypadku subregionu Krakowski Obszar Metropolitalny, wprowadzenie instrumentu ZIT i rozdzielenie terytorialne gmin na mogące korzystać z instrumentu SPR (który to instrument powstał wcześniej niż ZIT) oraz te, mogące aplikować o środki SPR spowodował brak jednolitego podejścia do rozwoju KOM, określonego w Strategii SPR. Przedstawiciele gmin przynależących do ZIT mają poczucie dyskryminacji nie mogąc aplikować o środki w ramach SPR.

Zastosowany w SPR **algorytm podziału środków RPO WM 2014-2020 nie przyczynił się do wspierania przewag subregionalnych** (przypisanie nadmiernej wagi liczbie ludności zamieszkującej poszczególne subregiony), ze względu na zbytne rozproszenie środków pomiędzy obszary wsparcia (poddziałania), a bez **dostatecznego zróżnicowania wewnątrz subregionów proporcji pomiędzy obszary bardziej priorytetowe** dla danego subregionu (np. turystyka w subregionie podhalańskim lub dostępność transportowa w subregionie sądeckim) i mniej priorytetowe. Skutkowało to między innymi sytuacją, że alokacje na poszczególne poddziałania w niektórych subregionach nie zostaną wykorzystane i wystąpi konieczność realokacji. Przykładem może być subregion sądecki, gdzie środki na rozwój SAG okazały się zbyt wysokie w stosunku do zapotrzebowania, co wynika ze specyfiki subregionu.

Ze względu na ograniczenia stosowania trybu pozakonkursowego w wyborze projektów, narzucone przez Komisję Europejską w trakcie negocjacji RPO, **trybem podstawowym w SPR jest tryb konkursowy**. Konkurs (tj. rywalizacja) między uczestnikami partnerstwa jest zaprzeczeniem idei oddolnego wypracowania priorytetowych przedsięwzięć przez partnerów. Siłą rzeczy uwarunkowania te negatywnie wpływają na mechanizmy partnerskie, wręcz wymuszając nie współpracę, a konkurencję między partnerami. Powodowało to z jednej strony konkurowanie między podmiotami wewnątrz subregionów, a z drugiej budowanie poczucia, że każdemu powinno się „coś należeć”. To z kolei powodowało, że, jak przedstawiali to członkowie subregionów podczas wywiadów pogłębionych, wybierano projekty nie zawsze najlepsze, ale przynależne do danego wnioskodawcy. Jak wynika z wywiadów pogłębionych z przedstawicielami forów, decydowano się czasem na składanie mniejszej liczby wniosków przypadających na poszczególnych wnioskujących, aby zwiększyć szanse otrzymania dofinansowania przez każdego z nich, znów zgodnie z zasadą „każdemu po równo”.

W ścieżce subregionalnej właściwy nabór wniosków poprzedzał nabór tzw. kart projektów, czyli ogólnie nakreślonych koncepcji planowanych interwencji. Zdaniem przedstawicieli forów, często zdarzało się, że dotyczyły one niedostatecznie przygotowanych i nieprzemyślanych przedsięwzięć, były, jak określano w wywiadach pogłębionych, „koncertem życzeń”.

Analiza porównawcza liczby kart, które przeszły etap kwalifikacji merytorycznej (akceptacja forum i IZ RPO) oraz wniosków o dofinansowanie we właściwych naborach pokazuje, że rzeczywiście poszczególni pomysłodawcy musieli zrewidować swoje plany, gdyż okazywało się, że stopień przygotowania inwestycji oraz

same ich koncepcje nie pozwalają na złożenie poprawnego wniosku. Spośród projektów zgłoszonych w formie kart prawie co piaty był składany jako wniosek o dofinansowanie. Problem miał największą skalę w przypadku Poddziałania RPO WM 3.1.2 *Strefy aktywności gospodarczej – SPR* (50% kart projektów nie przełożyło się na wnioski o dofinansowanie), 7.1.3 *Drogi subregionalne – SPR* oraz i 6.3.1 *Rozwój lokalnych zasobów subregionów – SPR* (w każdym 26%).

Tabela 61. Liczba kart projektów, które przeszły kwalifikację merytoryczną oraz liczba złożonych wniosków w naborach w poszczególnych Poddziałaniach RPO WM 2014-2020

PODDZIAŁANIE RPO WM 2014-2020	LICZBA ZŁOŻONYCH KART	LICZBA KART PO KWALIFIKACJI FORMALNEJ	LICZBA KART PO KWALIFIKACJI MERYTORYCZNEJ	LICZBA ZŁOŻONYCH WNISKÓW O DOFINANSOWANIE	ODSETEK PROJEKTÓW, KTÓRE NIE ZOSTAŁY ZŁOŻONE JAKO WNIOSKI
3.1.2	29	29	24	12	50%
4.3.2	178	165	161	120	25%
4.4.2	97	97	97	94	3%
4.4.3	101	93	93	92	1%
4.5.2	55	53	52	44	15%
5.3.2	87	77	74	58	22%
6.1.4	53	51	35	26	26%
6.3.1	185	151	97	76	22%
7.1.3	72	48	34	25	26%
7.2.4	30	29	29	23	21%
12.1.3	86	83	69	54	22%
SUMA	973	876	765	624	18%

Źródło: dane z LSI UMWM.

W kontekście trybów wyboru projektów jako dobry przykład można wskazać województwo pomorskie, w którym w ramach regionalnego programu operacyjnego przyjęto rozwiązanie tzw. **zintegrowanych porozumień terytorialnych**⁸⁷. Osiem miast subregionalnych wraz z otaczającymi jednostkami samorządowymi (miejskie obszary funkcjonalne) podpisywało porozumienie między IZ RPO a reprezentacjami MOF w sprawie realizacji pakietów projektów. Ich zakres był szeroki i zbliżony do tego w SPR w województwie małopolskim. Mimo obowiązywania trybu konkursowego dopuszczono negocjacje (uzgadnianie zawartości pakietów) między reprezentacją MOF a IZ RPO województwa pomorskiego. Proces ten był długotrwały – trwający ponad rok. Dodatkowo warunkiem wstępnym było podjęcie współpracy przez miejski ośrodek centralny oraz co najmniej połowę JST zlokalizowanych w granicach obszaru funkcjonalnego. Samorządy zlokalizowane w granicach MOF, które ostatecznie nie przystąpiły do jego reprezentacji, rezygnowały z udziału w negocjacjach i realizacji zintegrowanych porozumień terytorialnych. Reprezentacja MOF musiała zdecydować jednomyślnie o liście przedsięwzięć tworzących pakiet realizacyjny ZPT. Przedsięwzięcia nieobjęte konsensusem nie były przedmiotem dalszych negocjacji z IZ RPO. Takie podejście, choć obarczone ryzykiem przedłużających się w czasie negocjacji, zmuszało poszczególne MOF do współpracy wewnętrznej. Można też zakładać, że ostatecznie wybrane pakiety projektów odpowiadały trafniej na potrzeby rozwojowe poszczególnych MOF jako całości, niż gdyby były wybierane w tradycyjnym trybie konkursowym. Rozwiązanie to jednak nie jest rekomendowane do

⁸⁷ Współpraca jednostek samorządu terytorialnego narzędziem wsparcia polskiej polityki rozwoju, red. dr. T. Potkański, Związek Miast Polskich, Poznań 2016

zastosowania w przypadku województwa małopolskiego w całości, ze względu na dużą liczbę samorządów na obszarze poszczególnych subregionów, co nie będzie sprzyjało sprawności prowadzenia negocjacji. Warto też zauważyć, iż przyjęty w województwie pomorskim mechanizm uwzględnia wyłącznie głos samorządów, zatem zastosowanie go w odniesieniu do subregionów wymagałoby rozszerzenia listy kilkudziesięciu podmiotów będących w składach forów subregionalnych, co znów może powodować więcej kosztów (czasowych, administracyjnych), niż korzyści biorąc również pod uwagę stopień zaawansowania wdrażania RPO WM 2014-2020. W tym miejscu warto **wysoko ocenić zróżnicowany skład forów**, gdzie poza samorządami są przedstawiciele przedsiębiorców, organizacji gospodarczych i społecznych, instytucji naukowych, badawczych i rozwojowych, uczelni wyższych, parków narodowych i innych instytucji.

Wydaje się jednakże, że nie samo zastosowanie trybu konkursowego obniżyło skuteczność SPR, ale brak bodźców do kreowania działań ponadlokalnych w skali regionu, tj. **narzędzi premiujących przedsięwzięcia partnerskie, duże i kompleksowe w ujęciu terytorialnym**. Projekty wybierane w ramach alokacji na SPR mają duże znaczenie lokalne w niwelowaniu deficytów wspólnych dla subregionu, jednak bez oddziaływania w szerszej skali. Założeniem było, iż ich członkowie rekomendują projekty do IZ RPO, które będą miały oddziaływanie w skali subregionalnej. W praktyce okazało się, że przy wyborze projektów zabrakło takiej „strategicznej” refleksji, nierzadko, co podkreślali sami członkowie forów, kryteria wyboru projektów nie premiowały projektów dużych i partnerskich, a często sposób wybierania projektów był prowadzony według zasady „każdemu po równo”, co powodowało, że wsparcie otrzymywały m.in. projekty niższej jakości i słabo przygotowane.

REKOMENDACJA: Dla zwiększenia doświadczeń współpracy ponadlokalnej występuje potrzeba wprowadzenia preferencji realizowanych w ramach SPR dla projektów realizowanych w partnerstwach międzygminnych. Powinny zostać również opracowane kryteria specyficzne do wyboru projektów w poszczególnych subregionach – subregionalnych, premiujące wybór takich interwencji, które najlepiej odpowiadają specyfice subregionu i wspieraniu jego przewag. Wybór takich kryteriów powinien mieć miejsce na poziomie subregionów i być ściśle powiązany z zapisami Subregionalnego Programu Rozwoju.

Przykładem regionu, który wdrożył narzędzia sprzyjające wyborowi projektów partnerskich i komplementarnych jest województwo zachodniopomorskie, w którym zaprojektowano specjalny instrument wsparcia, **promujący lokalne partnerstwa terytorialne**. Nie jest to instrument przeznaczony dla określonych typów odbiorców, ale działający horyzontalnie. Nazwano go **kontraktami samorządowymi** (KS). Podstawą formalną takich kontraktów jest formuła projektu zintegrowanego w rozumieniu tzw. ustawy wdrożeniowej (Ustawa o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020), a jego idea polega na zachęceniu do powstawania porozumień między co najmniej trzema lokalnymi JST. Przygotowują one pakiet zintegrowanych przedsięwzięć, możliwych do sfinansowania z wybranych działań RPO (uzbrojenie terenu, transport, oświetlenie, edukacja – przedszkolna, podstawowa i zawodowa). W działaniach tych wydzielono alokację na finansowanie projektów w formule KS. Samorządy muszą przygotować projekty z co najmniej 3 działań, finansowanych zarówno z EFRR, jak i z EFS oraz wykazać powiązanie między tymi przedsięwzięciami, które zweryfikują zaprojektowane kryteria oceny wniosków.

Analiza 6 wybranych kontraktów samorządowych pokazuje, że w ramach pojedynczego kontraktu zaplanowano od 8 do 26 projektów (średnio 16). Jak czytamy na stronie internetowej IZ RPO Województwa Zachodniopomorskiego, założeniem wprowadzenia przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego nowego

instrumentu terytorializacji - Kontraktu Samorządowego, jest urzeczywistnienie idei planowania i realizowania procesów rozwojowych w województwie zachodniopomorskim w oparciu o ich wymiar terytorialny. Wspólnym mianownikiem dla określenia zdefiniowanych przez samorządy lokalne wielosektorowych planów działań oraz programów rozwojowych, a w ich ramach poszczególnych celów i działań rozwojowych jest zdelimitowany geograficznie, powiązany funkcjonalnie obszar wraz z jego potencjałami, jak również barierami rozwojowymi⁸⁸. Ze względu na wczesny etap wdrażania instrumentu, nie jest możliwa jednoznaczna ocena, czy rzeczywiście realizowane wiązki projektów w ramach poszczególnych kontraktów samorządowych przynoszą wartość dodaną wynikającą z partnerskiego planowania procesów rozwojowych opartego o programy rozwojowe. Zastosowany w województwie zachodniopomorskim mechanizm niewątpliwie przyczynia się do wzmacniania współpracy samorządów na obszarach powiązanych ze sobą funkcjonalnie. Słabą stroną wydaje się ograniczenie finansowania kontraktów samorządowych do kilku działań regionalnego programu operacyjnego, co powoduje, że zawiązywano partnerstwa pod kątem jedynie kilku, niekoniecznie priorytetowych z punktu widzenia danego obszaru, deficytów czy problemów. Na obszarze danej gminy może być realizowany tylko jeden Kontrakt Samorządowy. Można też założyć, że różne gminy mogą mieć różne potencjały gospodarcze i różne problemy, a założeniem jest, iż obszar realizacji Kontraktu Samorządowego to umocowana prawnie reprezentacja samorządów, na którym zidentyfikowane zostały jednorodne wspólne potencjały gospodarcze i/lub problemy ograniczające uruchomienie tych potencjałów. Mocną stroną instrumentu jest niewątpliwie sposób wyboru kontraktów oparty na pogłębionej ocenie merytorycznej powołanej Komisji Oceny Koncepcji Kontraktów Samorządowych, gdzie oceniano komplementarność projektów, a także umożliwienie negocjacji.

Innym przykładem jest województwo śląskie, gdzie instrumentem skierowanym do subregionów są Regionalne Inwestycje Terytorialne (RIT), będące owocem doświadczeń z poprzedniej perspektywy. W latach 2007-2013 w RPO województwa śląskiego realizowane były unikalne w skali kraju instrumenty terytorialne, tj. Programy Rozwoju Subregionów, które pozwoliły na wypracowanie przez subregiony potencjału instytucjonalnego oraz zasad współpracy w zakresie uzgadniania działań rozwojowych dostosowanych do specyfiki i potrzeb obszarów⁸⁹. Badania ewaluacyjne wykazały, iż formuła PRS sprzyjała realizacji projektów komplementarnych i zintegrowanych oraz projektów partnerskich, charakteryzujących się większą wartością dodaną, a tym samym przyczyniała się do efektywności realizacji celów programu⁹⁰. Sposób wdrażania instrumentu jest wysoce sformalizowany. Każdy subregion ma opracowaną Strategię RIT oraz instytucję pośredniczącą we wdrażaniu instrumentu.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę na kolejną słabą stronę SPR w województwie małopolskim, którą był **brak dostatecznego mechanizmu koordynacji działań na poziomie forów.**

REKOMENDACJA: W tym przypadku rekomenduje się rozwiązanie, jakie zastosowano w przypadku ZIT dla KOM – powierzenie zadań koordynujących specjalnie stworzonemu stowarzyszeniu lub innej jednostce. Przyjęta formuła forów subregionalnych, bez zaplecza w postaci biura, koordynatora, powołanego zarządu, powodowała wydłużenie czasu wyboru projektów oraz, co było pokłosiem niskiej jakości i niedopracowanych przedsięwzięć, wydłużenie realizacji projektów.

⁸⁸ <http://www.rpo.wzp.pl/wiadomosci/decyzja-w-sprawie-dofinansowania-przedswiecz-okreslonych-w-ramach-koncepcji-kontraktow-samorzadowych>; data dostępu: 14.10.2017

⁸⁹ Pozakonkursowe ścieżki wyboru projektów w ramach RPO WSL: Indykatory Wykaz Projektów Kluczowych oraz Programy Rozwoju Subregionów, PSDB Sp. z o. o. Katowice 2010.

⁹⁰ Ocena realizacji i efektów projektów partnerskich i zintegrowanych w ramach RPO WSL 2007-2013 w kontekście zastosowania Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w przyszłym okresie programowania, Pracownia Badań i Doradztwa „Re-Source” Korczyńska Sarapata sp. j. Katowice 2013.

Innym negatywnym efektem, wskazywanym przez przedstawicieli forów, było słabe poczucie odpowiedzialności za ten instrument po stronie członków forów i jednocześnie niskie poczucie decyzyjności w sytuacji, kiedy za obsługę forów odpowiadał UMWM. Niskie poczucie odpowiedzialności miało także związek z przyjętym rozwiązaniem, że strategie dla subregionów były opracowane na poziomie regionu (robił to *de facto* UMWM) i mimo szerokich działań konsultacyjnych przeprowadzonych w regionach, członkowie forów nie mieli poczucia, że są autorami tego dokumentu.

Dopełniając ocenę forów subregionalnych należy zwrócić uwagę, że zgodnie z zapisami SPR, gremia te nie zostały powołane wyłącznie w celu dystrybucji środków pochodzących z RPO WM 2014-2020. Zasadniczą funkcją forum jest bowiem pełnienie roli opiniodawczo-doradczej dla Zarządu Województwa Małopolskiego w zakresie spraw dotyczących rozwoju danego subregionu. W tym kontekście należy wspomnieć o zasadniczej roli podmiotów subregionalnych w pracach nad Obszarem 4 SRWM 2011-2020, którego zasadnicze założenia zostały sformułowane w trakcie tzw. konsultacji terytorialnych (szerzej problem ten został omówiony w rozdziale dotyczącym konsultacji subregionalnych). To właśnie aktorów subregionalnych, którzy następnie zostali włączeni w skład forów, uznać należy za głównych współautorów interwencji publicznej zaprogramowanej dla każdego z subregionów. Fakt ten każe zwrócić uwagę na znaczący potencjał forów subregionalnych w zakresie planowania regionalnej polityki rozwoju.

Podsumowując, SPR jest instrumentem o wysokim potencjale dla rozwijania partnerskiej współpracy dla wspierania przewag subregionalnych, ale jego skuteczność należy ocenić jako niską, co ma swoje przyczyny w zbyt słabo sformalizowanej formie wdrażania, bez dostatecznego zaplecza organizacyjnego i umocowania prawnego, a także realizacji wyboru projektów w trybie konkursowym przy braku zastosowania kryteriów promujących przedsięwzięcia partnerskie o oddziaływaniu ponadlokalnym.

REKOMENDACJA: Rekomenduje się kontynuację instrumentu SPR pod 2020 roku przy jednoczesnej jego modyfikacji w kierunku większego sformalizowania partnerstw a także dostosowania podziału alokacji i zakresu wsparcia do rzeczywistych potencjałów i potrzeb poszczególnych regionów. W tym kontekście rekomendować można rozwiązanie, jakie przyjęto w województwie śląskim, gdzie poza ZIT wdrażanym na obszarze Metropolii Górnośląskiej i jej otoczenia funkcjonalnego, są wdrażane 3 Regionalne Inwestycje Terytorialne (RIT), analogiczne do ZIT, dla subregionów: północnego, południowego i zachodniego, mających opracowane strategie RIT. Rekomenduje się również, o ile będzie to możliwe, stosowanie trybu pozakonkursowego w wyborze projektów w wybranych, priorytetowych dla danego subregionu, obszarach.

Subregiony to obszary strategicznej interwencji w województwie małopolskim, zgodnie z definicją OSI w KSRR⁹¹. Aktualnie MR opracowuje zmiany w definicji OSI. Jej robocza wersja prezentowana podczas warsztatów organizowanych w ramach aktualizacji KSRR brzmi: terytoria charakteryzujące się wysokim potencjałem rozwojowym, powiązaniami funkcjonalnymi lub koncentracją negatywnych zjawisk rozwojowych, wobec których planuje się określone interwencje mające na celu ich trwały rozwój gospodarczy. Definicja jest szeroka i wielowymiarowa, niemniej wydaje się, że jej wprowadzenie do ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju powinno stanowić przesłankę do zmodyfikowania koncepcji subregionów w kierunku

⁹¹ KSRR proponuje mało precyzyjną definicję Obszarów Strategicznej Interwencji, zgodnie z którą obejmują one zarówno podstawowe obszary koncentracji procesów rozwoju społeczno-gospodarczego kraju i regionów, tj. główne ośrodki miejskie wraz z ich zapleczem funkcjonalnym oraz obszary poza bezpośrednim zasięgiem oddziaływania tych ośrodków, które wymagają wzmocnienia potencjałów do rozwoju i stworzenia lub poprawy warunków dla zwiększenia absorpcji i rozprzestrzeniania procesów rozwojowych zogniskowanych w głównych ośrodkach miejskich, a także obszary problemowe, czyli terytoria cechujące się największą koncentracją negatywnych zjawisk rozwojowych o zasięgu i znaczeniu krajowym, lub ponadregionalnym. KSRR 2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie, MRR 2010, s. 8.

silniejszego wyeksponowania ich wewnętrznych potencjałów rozwojowych oraz identyfikacji „wąskich gardeł” stanowiących hamulce rozwoju. Identyfikacja tych czynników powinna stanowić podstawę do wyodrębnienia w ramach subregionów mniejszych obszarów będących podmiotem dedykowanej interwencji (polityki) publicznej, której powinny towarzyszyć środki finansowe niezbędne dla jej realizacji. Funkcjonujące w obecnym kształcie subregiony mogą nie spełniać wymogów nowej definicji OSI, ze względu na zbyt duży obszar wyznaczony granicami administracyjnymi, a nie specyfiką problemów i potencjałów rozwojowych. Może się w związku z tym okazać, że w obecnym kształcie subregiony nie będą mogły funkcjonować korzystając ze środków w perspektywie finansowej po 2020 roku (patrz m.in. opisany w SOR program ponadregionalny), co, zdaniem ekspertów, spowoduje utratę wypracowanego, choć niedoskonałego ich potencjału. Jednocześnie zasady polityki regionalnej rządu pozostają na tyle nieokreślone, że jest zbyt wcześnie, aby podejmować na chwilę obecną decyzje.

Programy rewitalizacji

Niniejszy rozdział odpowiada na następujące pytania badawcze:

2.5.5 Jak wdrażanie innych narzędzi (SPR, ZIT, programy rewitalizacji) przekłada się na realizację SRWM?

Pośród najbardziej rozpoznawanych działań Samorządu Województwa Małopolskiego należy wskazać w szczególności pomoc w przygotowaniu programów rewitalizacji na nowy okres programowania na lata 2014-2020⁹². W poprzednim okresie programowania środków unijnych zastosowano rozwiązanie organizacyjne polegające na obligatoryjnym przygotowaniu programów rewitalizacyjnych przed dokonaniem oceny projektów rewitalizacyjnych. Działanie to przyczyniło się do wkomponowania tych drugich w szersze spektrum działań określonych w Lokalnych Programach Rewitalizacyjnych. Zgłoszone projekty były oceniane przez ekspertów zewnętrznych oraz pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego, których wiedza i doświadczenie zostały zweryfikowane. Na rewitalizację w latach 2007-2013 wykorzystano ze środków MRPO ponad 60 mln euro.

Kluczowym momentem było wejście w życie ustawy o rewitalizacji, która nie tylko sformalizowała ten proces, ale również podniosła jego rangę. Obecnie rewitalizacja jest fakultatywnym zadaniem własnym gminy.

W latach 2014-2020 wsparcie na opracowanie programów rewitalizacji było szczególnie ważne w uwagi na zaplanowane w ramach tych dokumentów działania skierowane na kompleksowe wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki. Podstawą ubiegania się o środki z regionalnego programu operacyjnego było przyjęcie przez radę gminy programu rewitalizacji zgodnego z Wytycznymi Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 lub ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2015 r. nr poz. 1777). Jego pozytywna ocena przez Zarząd Województwa zarządzający RPO WM pozwala na wpisanie takiego dokumentu do Wykazu programów rewitalizacji gmin województwa małopolskiego. Dopiero umieszczenie

⁹² W okresie programowania na lata 2007-2013 JST opracowywały programy rewitalizacji, które były podstawą do ubiegania się o wsparcie na realizację działań rewitalizacyjnych ze środków EFRR w ramach obszaru obszarze „Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich”. Zgodnie z 12. Raportem Rocznym Małopolskiego Obserwatorium Polityki Rozwoju Fundusze europejskie w Małopolsce, na terenie Małopolski zrealizowano 58 projektów, mających łączną wartość 458,5 mln zł (UE: 256,8 mln zł). Wielkość ta stawia województwo na 8. miejscu w Polsce. Wszystkie projekty zrealizowano w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego, przez 51 beneficjentów będących małopolskimi wspólnotami samorządowymi i 1 beneficjenta reprezentującego Kościół katolicki. W obszarze „Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich” na każdą złotówkę pozyskaną z Unii Europejskiej wydano w Małopolsce 78 groszy, o 9 groszy powyżej średniej krajowej, co daje 7. lokatę w Polsce.

programu w tym wykazie daje podstawę do ubiegania się przez gminę o wsparcie konkretnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wpisanych do gminnego programu rewitalizacji z środków RPO WM w ramach 11 osi priorytetowej *Rewitalizacja przestrzeni regionalnej*⁹³.

Na wsparcie projektów rewitalizacyjnych przeznaczono 170 mln euro ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 w ramach 11. osi priorytetowej *Rewitalizacja przestrzeni regionalnej*. Dodatkowo dzięki środkom z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 na pomoc małopolskim gminom w przygotowaniu programów rewitalizacji przeznaczono blisko 6,8 mln zł w ramach konkursu dotacji realizowanego przez Województwo Małopolskie we współpracy z Ministerstwem Rozwoju. W wyniku konkursu dla małopolskich gmin dofinansowanie otrzymało 122 gminy, a łączna maksymalna wartość dotacji wyniosła ponad 6,3 mln zł. Samorząd Województwa zapewnił również wsparcie dla gmin poprzez liczne spotkania informacyjno-edukacyjne oraz bieżące eksperckie konsultacje w ramach procesu opracowania i wpisania do rejestru programu rewitalizacji.

Wynik analizy spójności działań wspierających rewitalizację z SRWM zaprezentowano w tabeli poniżej wskazując kolorem niebieskim obszary i działania SRWM na które szczególnie pozytywnie oddziaływało wsparcie rewitalizacji. Kompleksowa rewitalizacja przyczyniła się do wzrostu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców obszarów dotkniętych problemami społecznymi. Zadania w zakresie rewitalizacji bezpośrednio wpisują się w obszar 5. SRWM obejmujący rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich (kierunek polityki rozwoju SRWM 5.2), a także funkcjonalne zarządzanie przestrzenią na poziomie lokalnym (kierunek polityki rozwoju SRWM 5.3). Ponadto przedsięwzięcia dedykowane rewitalizacji można znaleźć również w Obszarze 2. SRWM, w którym przewidziano działanie 2.1.6 *Kompleksowa rewitalizacja obszarów zdegradowanych*. W tym jednak przypadku, rewitalizacja koncentruje się przede wszystkim na aspektach technicznych oraz estetycznych związanych z przywracaniem utraconych, bądź też definiowaniem nowych, funkcji obszarów, które uległy fizycznej degradacji.

⁹³ Rewitalizacja w RPO Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 obejmuje preferencje terytorialne związane z rewitalizacją. W RPO wsparcie zaplanowano w ramach działania 11.1 Rewitalizacja miast, 11.2 Odnowa obszarów wiejskich, 11.3 Fundusz Rewitalizacji i Odnowy Małopolski, 11.4 Rewitalizacja terenów przemysłowych. Łączna alokacja UE na te działania wynosi 170 mln euro. Wprowadzono dodatkowo kryteria premiujące przedsięwzięcia rewitalizacyjne w działaniach Osi 8. Rynek pracy działanie 8.2 Aktywizacja zawodowa, 8.5 Wsparcie na rzecz łączenia życia zawodowego z prywatnym; Osi 9. Region spójny społecznie działanie 9.1 Aktywna integracja, 9.2 Usługi społeczne i zdrowotne oraz Osi 10. Wiedza i kompetencje, działanie 10.1 Rozwój kształcenia ogólnego. Zwiększenie alokacji UE o środki budżetu państwa / preferencje przy ocenie strategicznej na działania rewitalizacyjne Oś 2. Małopolska cyfrowa 2.1.5 E-usługi w ochronie zdrowia Oś 4. Regionalna polityka energetyczna 4.3.4 Głęboka modernizacja energetyczna budynków wielorodzinnych mieszkaniowych Oś 6. Dziedzictwo regionalne 6.1.4 Lokalne trasy turystyczne 6.3.3 Zagospodarowanie rekreacyjne i turystyczne otoczenia zbiorników wodnych Oś 12. Infrastruktura społeczna 12.1.3/12.1.4 Infrastruktura ochrony zdrowia o znaczeniu subregionalnym.

Tabela 62. Spójność działań wspierających rewitalizację z SRWM 2011-2020

OBSZAR SRWM	OBSZAR 1	OBSZAR 2	OBSZAR 3	OBSZAR 4	OBSZAR 5	OBSZAR 6	OBSZAR 7
KIERUNKI POLITYKI							
2.1 Ochrona małopolskiej przestrzeni kulturowej							
5.1 Rozwój lokalnych centrów usług publicznych							
5.2 Rozwój potencjału gospodarczego miast i terenów wiejskich							
5.3 Funkcjonalne zarządzanie przestrzenią na poziomie lokalnym							

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowując, SW wspierał działania rewitalizacyjne JST w ramach oddzielnego działania RPO ze środków EFRR w okresie programowania 2007-2013 (działanie 6.1 *Rozwój miast* MRPO 2007-2013), jak również w obecnym okresie na lata 2014-2020 ze środków EFRR i EFS (działania RPO WM 2014-2020 11.1, 11.2, 11.3, 11.4. Dodatkowo w obecnym okresie programowania SW wprowadził dodatkowo kryteria premiujące przedsięwzięcia rewitalizacyjne (działania 8.2, 8.5, 9.1, 9.2, 10.1) oraz zwiększenie alokacji UE o środki budżetu państwa / preferencje przy ocenie strategicznej na działania rewitalizacyjne (działanie 2.1.5, 4.3.4, 6.1.4, 6.3.3, 12.1.3/12.1.4). Zrealizowane działania przyczyniły się do modernizacji obiektów na obszarze województwa wyrażonej w powierzchni obszarów poddanych rewitalizacji oraz do rozwoju infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. Pozytywnie działania rewitalizacyjne oceniły państwowe organy kontroli⁹⁴.

W okresie 2014-2020 poza identyfikacją w RPO oddzielnego działania na sfinansowanie działań rewitalizacyjnych SW wpierał JST w postaci dotacji ze środków PO PT 2014-2020. Czynnikiem sprzyjającym dobremu przygotowaniu beneficjentów do realizacji projektów rewitalizacyjnych - zarówno w poprzedniej jak i obecnej perspektywie finansowej - była wysoka aktywność SW w tworzeniu mechanizmów wsparcia gmin w przygotowywaniu LPR/GPR oraz przygotowania projektów do konkursów rewitalizacji. Oprócz możliwości uczestniczenia w konkursach PO PT 2014-2020 wspierających proces tworzenia programów rewitalizacji, oferowano także pomoc ekspercką i udostępniano materiały edukacyjne za pośrednictwem dedykowanych serwisów samorządowych skierowanych do samorządów. Organizowane były i są konferencje i spotkania z gminami, po których udostępniane są materiały edukacyjne nawiązujące do zdiagnozowanych podczas tych spotkań deficytów i potrzeb potencjalnych wnioskodawców związanych z zaprojektowaniem rewitalizacji w skali lokalnej. Podejście do rewitalizacji różni się w nowym okresie programowania w stosunku do definicji obowiązującej w latach 2007-2013 kładąc nacisk projektów przede wszystkim na aspekt społeczny, co budzić może problemy wdrożeniowe po stronie gmin, które w większości będą beneficjentami środków na rewitalizację. Kompleksowa rewitalizacja przyczyni się do wzrostu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców obszarów dotkniętych problemami społecznymi wpływając bezpośrednio na Obszar 5. oraz Obszar 2. SRWM.

⁹⁴ Informacja o wynikach kontroli - Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miast, NIK 2016.

REKOMENDACJA: Rekomenduje się kontynuację wsparcia SW dla samorządów nie tylko na etapie programowania, lecz również wdrożenia programów rewitalizacji. Zasadne będzie zapewnienie wsparcia eksperckiego w przygotowaniu i wdrożeniu projektów rewitalizacyjnych przede wszystkim nakierowanych na wykorzystanie infrastruktury na cele społeczne, co zapewni w dużym stopniu realizację celów SRWM (obszary 2. i 5.). Wsparcie powinno pozwolić na zapewnienie maksymalnej komplementarności (w ujęciu przestrzennym, problemowym, instytucjonalno-proceduralnym, źródeł finansowania, międzyokresowym) projektów infrastrukturalnych EFRR z projektami społecznymi finansowanymi ze środków EFS.

Analiza zjawiska synergii pomiędzy programami operacyjnymi i instrumentami terytorialnymi współfinansowanymi ze środków Unii Europejskiej w zakresie wsparcia realizacji SRWM 2011-2020

Niniejszy rozdział odpowiada na następujące pytania badawcze:

2.6.1 Czy wystąpiło zjawisko synergii pomiędzy programami operacyjnymi współfinansowanymi ze środków Unii Europejskiej realizowanymi w ramach Polityki Spójności oraz Wspólnej Polityki Rolnej okresu 2007-2013 w zakresie wsparcia realizacji SRWM 2011-2020?

2.6.2 W jakich obszarach/ kierunkach/ kluczowych działaniach SRWM 2011-2020 wystąpiła synergia pomiędzy programami operacyjnymi i instrumentami terytorialnymi okresu 2007-2013?

2.6.3 Jaka była skala synergii pomiędzy projektami realizowanymi w ramach programów okresu 2007-2013 w zakresie realizacji SRWM 2011-2020?

2.6.4 Czy występuje zjawisko synergii pomiędzy programami operacyjnymi współfinansowanymi ze środków Unii Europejskiej realizowanymi w ramach Polityki Spójności oraz Wspólnej Polityki Rolnej okresu 2014-2020 w zakresie wsparcia realizacji SRWM 2011-2020?

2.6.5 W jakich obszarach/ kierunkach/ kluczowych działaniach SRWM 2011-2020 występuje synergia pomiędzy programami operacyjnymi i instrumentami terytorialnymi okresu 2014-2020?

W realizacji strategii rozwoju pożądana jest komplementarność i synergia wdrażanych instrumentów i programów operacyjnych. Zjawiska te sprzyjają bowiem osiągnięciu celów rozwojowych kraju i regionu. W realizacji interwencji wspieranych ze środków unijnych zapewnienie komplementarności było nie tylko oczekiwanym kierunkiem działań, lecz również obowiązkiem nałożonym na IZ zgodnie z art. 9 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006⁹⁵. Komplementarność polityk, strategii, programów, działań, projektów - zgodnie z definicją przyjętą przez grupę roboczą ds. koordynacji i komplementarności przy Komitecie Koordynacyjnym NSRO 2007-2013 - rozumiana jest jako dopełnianie się interwencji prowadzące do realizacji określonego celu⁹⁶. W innych dokumentach znaczenie tego pojęcia jest podobne. Czasami wskazuje się na to, że zasada komplementarności wyklucza dublowanie się realizowanych programów, czyli sytuację, gdy te same przedsięwzięcia mogą być realizowane ze środków więcej niż jednego programu. W związku z tym ustanawiane są linie demarkacyjne między poszczególnymi programami operacyjnymi.

Bardziej wysublimowaną formą związku pomiędzy przedsięwzięciami jest synergia rozumiana jako wzajemne wzmacnianie lub potęgowanie się efektów interwencji publicznych lub projektów. Pojawiający się dzięki

⁹⁵ Zgodnie z Art. 9 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006: Komisja i państwa członkowskie zapewniają zachowanie spójności pomocy funduszy z działaniami, politykami i priorytetami Wspólnoty oraz jej komplementarności z innymi wspólnotowymi instrumentami finansowymi.

⁹⁶ Definicja komplementarności - Komplementarność polityk, strategii, programów, działań, projektów to ich dopełnianie się prowadzące do realizacji określonego celu - Komitet Koordynacyjny Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007 - 2013 – Uchwała w sprawie definicji „komplementarności”, 22 marca 2012 r.

komplementarności interwencji efekt synergii przyczynia się do szybszego i bardziej efektywnego uzyskania oczekiwanych rezultatów.

W niniejszym rozdziale w pierwszej kolejności przedstawiono wyniki analiz dotyczących obszarów SRWM, w których doszło do łączenia efektów różnych programów operacyjnych, które wykorzystano przy formułowaniu wniosków o komplementarności między poszczególnymi programami operacyjnymi i instrumentami terytorialnymi współfinansowanymi ze środków Unii Europejskiej. Następnie starano się zidentyfikować przypadki zachodzenia synergii między nimi. Za takim postępowaniem stało założenie, że komplementarność jest warunkiem wystąpienia synergii, to znaczy synergia może (choć nie musi) pojawić się tam, gdzie mamy do czynienia z komplementarnością.

Największe pole do komplementarności zrealizowanych działań zaistniało w **obszarze 1. SRWM**, skoncentrowanym na rozwoju gospodarki wiedzy i aktywności. W 4 z 5 kierunków polityki rozwoju tego obszaru wdrażano działania ukierunkowane na realizację celów w ramach co najmniej 2 programów operacyjnych perspektywy 2007-2013. Umożliwiało to łączenie projektów z różnych programów operacyjnych w ramach realizacji określonych celów rozwojowych. Przykładem, w ramach kierunku polityki rozwoju 1.3, była realizacja projektów *Wzrost konkurencyjności Ren-Bet poprzez doposażenie laboratorium betonu w innowacyjne urzędnia badawczo-rozwojowe* (ze środków MRPO) i *Utworzenie Centrum Badawczo-Rozwojowego Technologii Betonowych Ren-Bet* (ze środków PO IG). Można domniemywać, że zakup urządzeń w ramach pierwszego z nich rozszerzył zakres możliwości powstałego w ramach drugiego centrum badawczo-rozwojowego, co mogło prowadzić do wystąpienia synergicznych efektów w zakresie działalności badawczo-rozwojowej.

Jedynie w zakresie budowy infrastruktury regionu wiedzy projekty zrealizowano tylko w ramach PO IG – działania nie były bezpośrednio wspierane przez przedsięwzięcia realizowane w ramach innych programów. Warto zauważyć, że w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego w perspektywie finansowej na lata 2007-2013 zrealizowano jedynie projekty miękkie współfinansowane z PO KL, co jest konsekwencją zakresu kluczowych działań zdefiniowanych w ramach kierunku polityki rozwoju – skoncentrowano się przede wszystkim na podniesieniu kompetencji i kwalifikacji poszczególnych grup. Z kolei w przypadku wsparcia nowoczesnych technologii, kształcenia zawodowego i przedsiębiorczości dzięki dostępnym programom zrealizowano zarówno działania miękkie, jak i inwestycje infrastrukturalne. Stwarza to możliwość wystąpienia synergii działań. Przykładem mogą być projekty zrealizowane w powiecie nowosądeckim: w ramach MRPO 2007-2013 dofinansowano projekt pn. *Modernizacja infrastruktury kształcenia zawodowego i ustawicznego w Zespole Szkół Zawodowych w Grybowie*, stanowiący uzupełnienie projektu systemowego *Modernizacja kształcenia zawodowego w Małopolsce*, w ramach którego prowadzono dodatkowe zajęcia i kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe uczniów szkół powiatowych. Ponieważ skuteczność praktycznego kształcenia zawodowego jest uwarunkowana dostępnością sprzętu i wyposażenia dydaktycznego, tego rodzaju połączenie działań w obszarze szkolnictwa zawodowego rodzi efekty synergiczne.

Tabela 63. Programy operacyjne 2007-2013 w obszarze 1. SRWM.

KIERUNEK POLITYKI SRWM	MRPO 2007-2013	PO KL 2007-2013 – kom. regionalny	PO KL 2007-2013 – kom. centralny	PO IiŚ 2007-2013	PO IG 2007-2013	PROW 2007-2013	PL-SK 2007-2013
1.1 Rozwój kapitału intelektualnego							
1.2 Budowa infrastruktury regionu wiedzy							
1.3 Kompleksowe wsparcie nowoczesnych technologii							
1.4 Rozwój kształcenia zawodowego i wspieranie zatrudnienia							
1.5 Wzmacnianie i promocja przedsiębiorczości							

Źródło: opracowanie własne.

W obecnej perspektywie finansowej działania na rzecz realizacji założeń zdefiniowanych w ramach obszaru 1. są realizowane w ramach 5 programów operacyjnych. Największy potencjał dla osiągnięcia synergii zidentyfikowano dla kierunku polityki rozwoju 1.2 – zadania na rzecz infrastruktury regionu wiedzy mogą być realizowane w ramach 3 programów operacyjnych. Równocześnie żaden z kierunków polityki rozwoju nie jest wspierany wyłącznie przez jeden program operacyjny. Warto również zauważyć, że w zakresie niemal wszystkich kierunków polityki rozwoju (z wyjątkiem 1.2) możliwe jest równoległe wdrażania działań inwestycyjnych i miękkich.

Tabela 64. Programy operacyjne 2014-2020 w obszarze 1 SRWM.

KIERUNEK POLITYKI SRWM	RPO WM 2014-2020	PO WER 2014-2020	PO IiŚ 2014-2020	PO IR 2014-2020	PO PC 2014-2020	PROW 2014-2020	PL-SK 2014-2020
1.1 Rozwój kapitału intelektualnego							
1.2 Budowa infrastruktury regionu wiedzy							
1.3 Kompleksowe wsparcie nowoczesnych technologii							
1.4 Rozwój kształcenia zawodowego i wspieranie zatrudnienia							
1.5 Wzmacnianie i promocja przedsiębiorczości							

Źródło: opracowanie własne.

Zdiagnozowana skala komplementarności przedsięwzięć wpisujących się w **obszar 2**, zrealizowanych w ramach różnych programów operacyjnych była na nieco niższym poziomie. Na poziomie kierunków polityki rozwoju projekty były realizowane w maksymalnie 3 programach operacyjnych okresu programowania 2007-2013. Projekty na rzecz kształcenia kadr dla rozwoju i obsługi przemysłów czasu wolnego zrealizowano w Działaniu 11.3 PO IiŚ (budowa lub rozbudowa 4 szkół artystycznych w Małopolsce) oraz w ramach PO KL – przykładem mogą być szkolenia pracowników sektora turystyki, doradztwo dla firm z tego sektora i działania wspierające rozwój agroturystyki i ekoturystyki (np. projekt „Agroturystyka w dolinie Popradu i Dunajca”). Mogły one generować synergię w połączeniu z działaniami sprzyjającymi napływowi turystów do regionu, wpisującymi się w kierunek polityki rozwoju SRWM 2.1 (projekty w zakresie ochrony małopolskiej przestrzeni kulturowej realizowane w ramach MRPO 2007-2013, PO IiŚ 2007-2013 i Polska-Słowacja 2007-2013) i 2.4 (promocja dziedzictwa regionalnego i oferty przemysłów czasu wolnego, prowadzona w ramach MRPO 2007-2013 i Polska-Słowacja 2007-2013). Podwyższenie zarówno atrakcyjności turystycznej i rozpoznawalności regionu, jak i jakości obsługi turystów, stwarza bowiem szczególnie dobre warunki do powstawania wartościowych produktów turystycznych i wywierania pozytywnego wrażenia na odwiedzających, co w dłuższej perspektywie prowadzi do dalszego wzrostu popularności regionu. Tego rodzaju efekty synergiczne są jednak niestety trudno do zmierzenia czy zaobserwowania w badaniach.

Tabela 65. Programy operacyjne 2007-2013 w obszarze 2 SRWM.

KIERUNEK POLITYKI SRWM	MRPO 2007-2013	PO KL 2007-2013 – kom. regionalny	PO KL 2007-2013 – kom. centralny	PO IiŚ 2007-2013	PO IG 2007-2013	PROW 2007-2013	PL-SK 2007-2013
2.1 Ochrona małopolskiej przestrzeni kulturowej							
2.2 Zrównoważony rozwój infrastruktury oraz komercjalizacja usług czasu wolnego							
2.3 Kształcenie kadr dla rozwoju i obsługi przemysłów czasu wolnego							
2.4 Wzmocnienie promocji dziedzictwa regionalnego oraz oferty przemysłów czasu wolnego							

Źródło: opracowanie własne.

Podobnie przedstawia się sytuacja dla perspektywy finansowej 2014-2020. Projekty na rzecz dziedzictwa i przemysłów czasu wolnego przewidziano do realizacji przede wszystkim w ramach RPO WM 2014-2020. Inwestycje w zakresie ochrony małopolskiej przestrzeni kulturowej (kierunek polityki rozwoju SRWM 2.1) zostaną także zrealizowane w ramach PO IiŚ 2014-2020 oraz Polska-Słowacja 2014-2020. Trzeba zwrócić uwagę, że w ramach wdrażanych programów nie przewidziano wsparcia dedykowanego kadrom sektora kultury. Równocześnie działania wpisujące się w ten kierunek polityki rozwoju realizowane są z innych źródeł. Przykładem może być Program SYNAPSY, realizowany przez Małopolski Instytut Kultury w Krakowie dzięki

dofinansowaniu ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach programu Bardzo Młoda Kultura. Do udziału w programie SYNAPSY zostali zaproszeni nauczyciele i animatorzy kultury z Małopolski. Strategicznym celem 3-letniego programu Bardzo Młoda Kultura jest wzmocnienie roli edukacji kulturowej w Polsce poprzez pobudzenie i wykorzystanie edukacyjnego potencjału kultury.

Małopolski Instytut Kultury realizuje także projekt pn. „Cicerone. Jak interpretować dziedzictwo – cykl seminariów dla kadr kultury”, który skierowany jest do instytucji i organizacji, które na co dzień zajmują się udostępnianiem dziedzictwa (takich jak muzea, parki przyrodnicze, stowarzyszenia opiekujące się zabytkami itp.). Tego rodzaju działania mogą wchodzić w synergię z rozwojem infrastruktury i działaniami promocyjnymi.

Przykładem komplementarności w obszarze 2. jest rewaloryzacja i modernizacja zabytkowych budynków muzeum tatrzańskiego w Zakopanem. Projekt ten w zakresie zadania dotyczącego murowanych obiektów jest współfinansowany z RPO WM 2014-2020 (poddziałanie 6.1.1) a w części dotyczącej obiektów drewnianych z PO LiŚ 2014-2020 (VIII oś priorytetowa, PI 6c). Zakres dla części współfinansowanej z RPO dotyczy robót budowlanych i konserwatorskich obejmujących zespół 3 murowanych obiektów Muzeum w Zakopanem. Inwestycja obejmuje także modernizację wnętrz obiektów dla rozwoju dotychczasowych lub wprowadzenia nowych form działalności, m.in. przestrzeni ekspozycyjnych, edukacyjnych i recepcyjnych jak i magazynowych. W przypadku zadania współfinansowanego z PO LiŚ prace obejmują roboty budowlane i konserwatorskie w ramach zespołu 6 obiektów drewnianych Muzeum w Zakopanem. Również w tym przypadku inwestycja obejmuje także modernizację wnętrz obiektów dla rozwoju dotychczasowych lub wprowadzenia nowych form działalności, m.in. przestrzeni ekspozycyjnych, edukacyjnych i recepcyjnych.

Tabela 66. Programy operacyjne 2014-2020 w obszarze 2. SRWM.

KIERUNEK POLITYKI SRWM	RPO WM 2014-2020	PO WER 2014-2020	PO LiŚ 2014-2020	PO IR 2014-2020	PO PC 2014-2020	PROW 2014-2020	PL-SK 2014-2020
2.1 Ochrona małopolskiej przestrzeni kulturowej							
2.2 Zrównoważony rozwój infrastruktury oraz komercjalizacja usług czasu wolnego							
2.3 Kształcenie kadr dla rozwoju i obsługi przemysłów czasu wolnego							
2.4 Wzmocnienie promocji dziedzictwa regionalnego oraz oferty przemysłów czasu wolnego							

Źródło: opracowanie własne.

W obszarze 3. SRWM nastawionym na rozwój infrastruktury komunikacyjnej projekty ukierunkowane na wszystkie kierunki polityki rozwoju były realizowane w ramach 2 programów operacyjnych Polityki Spójności 2007-2013. Na rozwój infrastruktury transportowej oddziaływały projekty realizowane w ramach MRPO 2007-2013, PO LiŚ 2007-2013 i Polska-Słowacja 2007-2013. Na komplementarność inwestycji wdrożonych w ramach

MRPO 2007-2013 z projektami finansowanymi z PO LiŚ 2007-2013 powołano się w Sprawozdaniu końcowym z realizacji MRPO 2007-2013 – *Działania w ramach MRPO komplementarne były wobec działań realizowanych w ramach PO LiŚ, w szczególności w zakresie transportu*⁹⁷. Mamy tu do czynienia z komplementarnością i synergią polegającą na tym, że w ramach różnych programów operacyjnych budowane lub modernizowane są różne elementy sieci transportowej, a dopiero podwyższenie przepustowości i jakości całej sieci na trasie przejazdu zapewnia pożądaną szybkość i komfort podróży. Przykładem projektu zrealizowanego w ramach MRPO 2007-2013 komplementarnego wobec inwestycji dofinansowanej w ramach PO LiŚ 2007-2013 jest *Budowa połączenia autostrady A4 (węzeł Krzyż) z drogą wojewódzką Nr 977* (beneficjentem projektu było Miasto Tarnów). Inwestycja była powiązana z przedsięwzięciami GDDKiA: *Budowa autostrady A4 odcinek Kraków – Tarnów, odcinek węzeł Szarów – węzeł Krzyż oraz Budowa autostrady A4 odcinek Tarnów – Rzeszów, odcinek węzeł „Krzyż” – węzeł „Rzeszów Wschód”*. Efekty każdego z tych projektów byłyby z pewnością znacznie mniejsze, gdyby nie realizacja pozostałych – co świadczy o wystąpieniu synerгии.

Analogiczna sytuacja występuje w przypadku sieci telekomunikacyjnych zapewniających dostęp do Internetu. W tym przypadku różne elementy sieci były tworzone w ramach projektu *Małopolska Sieć Szerokopasmowa* oraz Działania 8.4 PO IG. Dodatkowo w Działaniu 8.3 PO IG stwarzano warunki do korzystania z Internetu po stronie ostatecznych odbiorców, co wzmacniało efekty rozbudowy sieci telekomunikacyjnych. Na komplementarność programów wskazano także w Sprawozdaniu końcowym z realizacji MRPO 2007-2013 – *Działania w ramach MRPO komplementarne były wobec działań realizowanych w ramach PO IG, w szczególności w zakresie społeczeństwa informacyjnego*⁹⁸. Udział poszczególnych programów w realizacji omawianego obszaru SRWM jest bezpośrednią konsekwencją jego zakresu – obszar 3. skoncentrowany jest na inwestycjach infrastrukturalnych, których wdrożenie przewidziano w ramach MRPO 2007-2013, PO LiŚ 2007-2013, PO IG 2007-2013 i Polska-Słowacja 2007-2013.

Tabela 67. Programy operacyjne 2007-2013 w obszarze 3. SRWM.

KIERUNEK POLITYKI SRWM	MRPO 2007-2013	PO KL 2007-2013 – kom. regionalny	PO KL 2007-2013 – kom. centralny	PO LiŚ 2007-2013	PO IG 2007-2013	PROW 2007-2013	PL-SK 2007-2013
3.1 Kraków nowoczesnym węzłem międzynarodowej sieci transportowej							
3.2 Wykreowanie subregionalnych węzłów transportowych							
3.3 Zwiększenie dostępności transportowej obszarów o najniższej dostępności w regionie							
3.4 Wsparcie instrumentów zarządzania zintegrowanymi systemami							

⁹⁷ Sprawozdanie końcowe z realizacji Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013, Kraków 2017, str. 119.

⁹⁸ Sprawozdanie końcowe..., str. 119.

KIERUNEK POLITYKI SRWM	MRPO 2007-2013	PO KL 2007-2013 – kom. regionalny	PO KL 2007-2013 – kom. centralny	PO IiŚ 2007-2013	PO IG 2007-2013	PROW 2007-2013	PL-SK 2007-2013
transportu							
3.5 Rozwój infrastruktury dla społeczeństwa informacyjnego							

Źródło: opracowanie własne.

Podobnie jak w przypadku perspektywy finansowej 2007-2013, inwestycje realizujące obszar 3. mogą być realizowane w ramach RPO WM 2014-2020, PO IiŚ 2014-2020 i (w zakresie infrastruktury transgranicznej) Polska-Słowacja 2014-2020, a ponadto rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego może być wspierany w ramach dedykowanego programu, jakim jest PO PC 2014-2020. Warto zauważyć, że działania na rzecz wsparcia instrumentów zarządzania zintegrowanymi systemami rozwoju mogą być realizowane wyłącznie w ramach PO IiŚ 2014-2020 (Działanie 6.1 *Rozwój publicznego transportu zbiorowego w miastach*). Dobrym przykładem komplementarności jest Budowa drogi ekspresowej S1 Pyrzowice-Bielsko Biała (odc. Kosztowy - Bielsko – Biała), za którą odpowiedzialna jest Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad oraz realizowana przez Samorząd Województwa inwestycja pn. „Obwodnica Oświęcimia od ronda ul. Chemików i ul. Fabrycznej w Oświęcimiu do DW nr 933 w m. Bobrek”. Obwodnica połączy Oświęcim z drogą ekspresową S1. To pierwsze zadanie, które zostało umieszczone w Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Małopolskiego na liście przedsięwzięć podstawowych jest współfinansowane z PO IiŚ 2014-2020 (jest w Wykazie dużych projektów PO IiŚ). Natomiast budowa obwodnicy Oświęcimia jest współfinansowana z RPO WM 2014-2020 (poddziałanie 7.1.1.).

Tabela 68. Programy operacyjne 2014-2020 w obszarze 3. SRWM.

KIERUNEK POLITYKI SRWM	RPO WM 2014-2020	PO WER 2014-2020	PO IiŚ 2014-2020	PO IR 2014-2020	PO PC 2014-2020	PROW 2014-2020	PL-SK 2014-2020
3.1 Kraków nowoczesnym węzłem międzynarodowej sieci transportowej							
3.2 Wykreowanie subregionalnych węzłów transportowych							
3.3 Zwiększenie dostępności transportowej obszarów o najniższej dostępności w regionie							
3.4 Wsparcie instrumentów zarządzania zintegrowanymi systemami transportu							
3.5 Rozwój infrastruktury dla społeczeństwa informacyjnego							

Źródło: opracowanie własne.

Specyfika **obszaru 4. SRWM** ukierunkowanego bezpośrednio na rozwój poszczególnych subregionów województwa małopolskiego sprawiła, że inwestycje bezpośrednio realizujące zdefiniowane kierunki polityki

rozwoju były realizowane w poprzednim okresie programowania niemal wyłącznie w ramach MRPO 2007-2013. Dodatkowo w ramach programu Polska-Słowacja 2007-2013 zrealizowano projekty ukierunkowane na rozwój turystyki w subregionach sądeckim i podhalańskim. W przypadku KOM można mówić o słabym pozytywnym wpływie komponentu centralnego PO KL 2007-2013, w ramach którego zrealizowano projekty wpisujące się w kierunek polityki SRWM 4.1 adresowane do całego kraju. Zatem w przypadku obszaru 4. nie wystąpiła synergia działań zrealizowanych w ramach różnych programów operacyjnych perspektywy finansowej 2007-2013. Równocześnie trzeba mieć na uwadze, że zrealizowane projekty wpisujące w pozostałe obszary SRWM przyczyniają się do rozwoju subregionów Małopolski, ale nie realizują bezpośrednio zdefiniowanych założeń obszaru 4. SRWM.

Tabela 69. Programy operacyjne 2007-2013 w obszarze 4. SRWM.

KIERUNEK POLITYKI SRWM	MRPO 2007-2013	PO KL 2007-2013 – kom. regionalny	PO KL 2007-2013 – kom. centralny	PO IiŚ 2007-2013	PO IG 2007-2013	PROW 2007-2013	PL-SK 2007-2013
4.1 Rozwój Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego							
4.2 Rozwój subregionu tarnowskiego							
4.3 Rozwój subregionu sądeckiego							
4.4 Rozwój subregionu podhalańskiego							
4.5 Rozwój Małopolski Zachodniej							

Źródło: opracowanie własne.

Również w przypadku perspektywy finansowej 2014-2020 nie można mówić o międzyprogramowej synergii działań. Zdiagnozowano potencjalny wpływ na realizację założeń wszystkich kierunków polityki interwencji zaplanowanej do wdrożenia w ramach RPO WM 2014-2020. Do osiągnięcia założeń kierunku polityki rozwoju SRWM 4.1 potencjalnie przyczyni się także PO WER 2014-2020, a założeń 4.3 i 4.4 w sferze turystyki - Polska-Słowacja 2014-2020. Równocześnie trzeba podkreślić, że wszystkie projekty zrealizowane w perspektywie finansowej 2014-2020 przypisane do innych obszarów SRWM 2011-2020 wpłyną na rozwój subregionów województwa małopolskiego.

Tabela 70. Programy operacyjne 2014-2020 w obszarze 4. SRWM.

KIERUNEK POLITYKI SRWM	RPO WM 2014-2020	PO WER 2014-2020	PO IiŚ 2014-2020	PO IR 2014-2020	PO PC 2014-2020	PROW 2014-2020	PL-SK 2014-2020
4.1 Rozwój Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego							
4.2 Rozwój subregionu tarnowskiego							

KIERUNEK POLITYKI SRWM	RPO WM 2014-2020	PO WER 2014-2020	PO IiŚ 2014-2020	PO IR 2014-2020	PO PC 2014-2020	PROW 2014-2020	PL-SK 2014-2020
4.3 Rozwój subregionu sądeckiego							
4.4 Rozwój subregionu podhalańskiego							
4.5 Rozwój Małopolski Zachodniej							

Źródło: opracowanie własne.

W obszarze 5. SRWM, skoncentrowanym na rozwoju miast i terenów wiejskich, podjęto działania w ramach 4 programów perspektywy finansowej 2007-2013 wdrażanych na terenie województwa małopolskiego. Na wszystkie zdefiniowane kierunki polityki rozwoju wpływały działania zrealizowane w ramach MRPO 2007-2013 – był to główny instrument realizacji założeń całego obszaru 5. SRWM. Pewne synergie mogły występować w kierunku polityki rozwoju SRWM 5.2 *Rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich*. Przykładowo, osoby odchodzące z rolnictwa, objęte szkoleniami i doradztwem w ramach komponentu regionalnego PO KL, mogły korzystać również ze wsparcia finansowego podejmowania działalności gospodarczej w ramach Osi 3. PROW 2007-2013. Na uzupełnianie się działań realizowanych w ramach MRPO 2007-2013 i PROW 2007-2013 wskazano w sprawozdaniu z realizacji MRPO – *Działania w ramach MRPO komplementarne były wobec PROW w szczególności w zakresie projektów związanych z ochroną środowiska, rozwoju infrastruktury społecznej czy wspierania przedsiębiorczości na obszarach wiejskich*⁹⁹. Działania wpisujące się kierunek polityki SRWM 5.2 i 5.3 zrealizowano także w ramach PO KL 2007-2013, co należy postrzegać w kategoriach uzupełniania działań wdrożonych w ramach MRPO 2007-2013 i PROW 2007-2013.

Tabela 71. Programy operacyjne 2007-2013 w obszarze 5. SRWM.

KIERUNEK POLITYKI SRWM	MRPO 2007-2013	PO KL 2007-2013 – kom. regionalny	PO KL 2007-2013 – kom. centralny	PO IiŚ 2007-2013	PO IG 2007-2013	PROW 2007-2013	PL-SK 2007-2013
5.1 Rozwój funkcji lokalnych centrów usług publicznych							
5.2 Rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich							
5.3 Funkcjonalne zarządzanie przestrzenią na poziomie lokalnym							

Źródło: opracowanie własne.

Analiza potencjalnego wpływu programów perspektywy 2014-2020 na realizację SRWM 2011-2020 pokazała, że zasadnicza część projektów w obszarze 5. zostanie zrealizowana w ramach RPO WM 2014-2020 i PROW

⁹⁹ Sprawozdanie końcowe z realizacji Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013, Kraków 2017, str. 119.

2014-2020. Założenia tych programów w sposób bezpośredni wpisują się w obszar 5. SRWM, zwłaszcza w kierunku polityki rozwoju SRWM 5.2, gdzie przewidziano działania na rzecz rozwoju gospodarczego małych i średnich miast oraz terenów wiejskich. Zasadniczo jedynie w tym zakresie można mówić o potencjalnej synergii działań – oprócz RPO WM 2014-2020 i PROW 2014-2020 na ten kierunek polityki uzupełniająco może wpływać także PO WER 2014-2020.

Tabela 72. Programy operacyjne 2014-2020 w obszarze 5. SRWM.

KIERUNEK POLITYKI SRWM	RPO WM 2014-2020	PO WER 2014-2020	PO LiŚ 2014-2020	PO IR 2014-2020	PO PC 2014-2020	PROW 2014-2020	PL-SK 2014-2020
5.1 Rozwój funkcji lokalnych centrów usług publicznych							
5.2 Rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich							
5.3 Funkcjonalne zarządzanie przestrzenią na poziomie lokalnym							

Źródło: opracowanie własne.

Wszystkie kierunki polityki rozwoju zdefiniowane w ramach **obszaru 6.** były realizowane przez co najmniej 2 programy operacyjne perspektywy finansowej 2007-2013. Znaczna część założeń wymagała realizacji inwestycji infrastrukturalnych, wdrażanych ze środków MRPO 2007-2013 i PO LiŚ 2007-2013. W ramach tych programów zrealizowano inwestycje w obszarze środowiska, zdrowia i bezpieczeństwa publicznego. W przypadku ochrony zdrowia projekty infrastrukturalne były komplementarne i zapewne synergiczne w zestawieniu z projektami zwiększającymi gotowość służby zdrowia do korzystania z infrastruktury (doskonalenie zawodowe kadr medycznych) oraz zasięg działań profilaktycznych i diagnostycznych (kompleksowe programy zdrowotne), realizowanymi w ramach Działania 2.3 PO KL 2007-2013. W obszarze bezpieczeństwa społecznego inwestycje infrastrukturalne realizowano jedynie w ramach MRPO 2007-2013 – Małopolska jest jednym z kilku województw (obok podkarpackiego, mazowieckiego, łódzkiego, lubelskiego i kujawsko-pomorskiego), w których w ramach programu regionalnego wspierano infrastrukturę pomocy społecznej¹⁰⁰. Było to działania komplementarne i synergiczne wobec wsparcia instytucji pomocy społecznej realizowanego w ramach Priorytetu VII PO KL, ponieważ prowadzenie skutecznej polityki społecznej wymaga zarówno odpowiedniego przygotowania kadr i procedur, jak i zapewnienia infrastruktury.

¹⁰⁰ Przykładowe projekty: *Przebudowa i rozbudowa budynku Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wadowicach, Przebudowa i modernizacja budynku Domu Pomocy Społecznej "Biały Potok" w Trzemesznie.*

Tabela 73. Programy operacyjne 2007-2013 w obszarze 6. SRWM.

KIERUNEK POLITYKI SRWM	MRPO 2007-2013	PO KL 2007-2013 – kom. regionalny	PO KL 2007-2013 – kom. centralny	PO IiŚ 2007-2013	PO IG 2007-2013	PROW 2007-2013	PL-SK 2007-2013
6.1 Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju Małopolski							
6.2 Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego: profilaktyka i ochrona zdrowia							
6.3 Poprawa bezpieczeństwa społecznego: integrująca polityka społeczna							
6.4 Wsparcie systemu zarządzania bezpieczeństwem publicznym							

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzona analiza pokazała, że w perspektywie finansowej 2014-2020 w obszarze 6. SRWM może wystąpić synergia projektów zrealizowanych w ramach 4 programów operacyjnych Polityki Spójności oraz PROW 2014-2020. Podobnie jak w przypadku poprzedniej perspektywy finansowej działania inwestycyjne na rzecz środowiska, sektora zdrowia i bezpieczeństwa publicznego są realizowane w ramach programu regionalnego i PO IiŚ. Równocześnie w obszarze zdrowia i bezpieczeństwa społecznego inwestycje infrastrukturalne są wspierane działaniami miękkimi w ramach PO WER.

Ponadto projekty inwestycyjne na rzecz środowiska realizowane w ramach RPO WM 2014-2020 i PO IiŚ 2014-2020 będą uzupełniane przez działania współfinansowane z PROW 2014-2020. Z kolei na podniesienie bezpieczeństwa publicznego – obok RPO WM 2014-2020 – wpłynie PO WER 2014-2020.

Tabela 74. Programy operacyjne 2014-2020 w obszarze 6 SRWM.

KIERUNEK POLITYKI SRWM	RPO WM 2014-2020	PO WER 2014-2020	PO IiŚ 2014-2020	PO IR 2014-2020	PO PC 2014-2020	PROW 2014-2020	PL-SK 2014-2020
6.1 Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju Małopolski							
6.2 Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego: profilaktyka i ochrona zdrowia							
6.3 Poprawa bezpieczeństwa społecznego: integrująca polityka społeczna							

KIERUNEK POLITYKI SRWM	RPO WM 2014-2020	PO WER 2014-2020	PO IiŚ 2014-2020	PO IR 2014-2020	PO PC 2014-2020	PROW 2014-2020	PL-SK 2014-2020
6.4 Wsparcie systemu zarządzania bezpieczeństwem publicznym							

Źródło: opracowanie własne.

Obszar 7. SRWM skoncentrowany na zarządzaniu rozwojem województwa małopolskiego jest obszarem w najmniejszym stopniu realizowanym przy udziale analizowanych programów współfinansowanym ze środków europejskich. Zadania wpisujące się w poszczególne kierunki polityki rozwoju były realizowane w ramach pojedynczych działań programów uwzględnionych w badaniu. Jednakże projekty realizowane w ramach różnych programów wpisujące się w ten sam kierunek polityki rozwoju wpływały na zwiększenie poziomu oddziaływania interwencji.

Tabela 75. Programy operacyjne 2007-2013 w obszarze 7. SRWM.

KIERUNEK POLITYKI SRWM	MRPO 2007-2013	PO KL 2007-2013 – kom. regionalny	PO KL 2007-2013 – kom. centralny	PO IiŚ 2007-2013	PO IG 2007-2013	PROW 2007-2013	PL-SK 2007-2013
7.1 Sprawny system zarządzania strategicznego województwem							
7.2 Kształtowanie i rozwój aktywności obywatelskiej oraz wzmacnianie kapitału społecznego							
7.3 Rozwój współpracy terytorialnej							
7.4 Budowa i promocja marki Małopolska na arenie krajowej oraz międzynarodowej							

Źródło: opracowanie własne.

Analiza potencjalnego wpływu programów wdrażanych w perspektywie finansowej 2014-2020 pokazała, że projekty wpływające na realizację SRWM 2014-2020 w zakresie obszaru 7. zaplanowano jedynie w ramach PO WER 2014-2020 i Polska-Słowacja 2014-2020. Trudno więc mówić o wystąpieniu synergii między projektami realizowanymi w ramach różnych programów wdrażanych na obszarze województwa małopolskiego.

Tabela 76. Programy operacyjne 2014-2020 w obszarze 7 SRWM.

KIERUNEK POLITYKI SRWM	RPO WM 2014-2020	PO WER 2014-2020	PO LiŚ 2014-2020	PO IR 2014-2020	PO PC 2014-2020	PROW 2014-2020	PL-SK 2014-2020
7.1 Sprawny system zarządzania strategicznego województwem							
7.2 Kształtowanie i rozwój aktywności obywatelskiej oraz wzmacnianie kapitału społecznego							
7.3 Rozwój współpracy terytorialnej							
7.4 Budowa i promocja marki Małopolska na arenie krajowej oraz międzynarodowej							

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzona analiza w zakresie synergii działań realizowanych w ramach programów wdrażanych w perspektywie finansowej 2007-2013 pokazała, że w poszczególnych obszarach interwencji były wdrażane przy wykorzystaniu więcej niż jednego źródła finansowania.

Wątek synergii poruszono również w badaniu ilościowym przeprowadzonym wśród instytucji realizujących projekty w ramach Polityki Spójności 2007-2013. Spośród biorących w nim udział podmiotów 90% w okresie 2011-2017 realizowało więcej niż 1 projekt, a 78% z nich zadeklarowało, że efekty jednego projektu wzmacniały lub wzmacniają efekty pozostałych projektów. Ponadto 31% respondentów dostrzegło projekty realizowane przez inne podmioty, które wzmacniały efekty ich przedsięwzięcia, a 34% zidentyfikowało projekty, których efekty zostały wzmocnione przez ich przedsięwzięcie. Sugeruje to **występowanie znaczącego efektu synergii na poziomie beneficjentów polityki spójności.**

Podsumowując, można zidentyfikować przypadki, w których stwierdzono lub przynajmniej uzasadnione jest domniemanie wystąpienia synergii między programami operacyjnymi i instrumentami terytorialnymi współfinansowanymi ze środków Unii Europejskiej. Dotyczy to również synergii między działaniami realizowanymi w ramach Polityki Spójności oraz Wspólnej Polityki Rolnej (zwłaszcza w obszarze 5. SRWM w zakresie działań skoncentrowanych na obszarach wiejskich), a także między Programem Współpracy Transgranicznej Polska-Słowacja a innymi programami operacyjnymi, w tym szczególnie PO KL, na przykład w zakresie turystyki. Często powtarzającym się wzorem jest współwystępowanie inwestycji infrastrukturalnych z doskonaleniem kadr instytucji używających tej infrastruktury oraz z działaniami promocyjnymi, których spodziewanym efektem jest zwiększenie liczby korzystających z niej klientów (np. w sferze ochrony zdrowia czy turystyki kulturowej). Stwarza to dobre pole do wystąpienia komplementarności i synergii. Z innym rodzajem komplementarności i synergii mamy do czynienia na przykład w dziedzinach transportu i społeczeństwa informacyjnego – nie polega on na uzupełnianiu się interwencji o różnym charakterze, lecz na uzupełnianiu się elementów sieci infrastrukturalnych, których budowa lub modernizacja jest realizowana w ramach różnych programów operacyjnych. Deklaracje beneficjentów sugerują, że skala synergii między poszczególnymi projektami wpisującymi się w SRWM jest znaczna.

Podsumowanie efektów oraz ocena zgodności strategii postępowania wynikającej z SRWM 2011-2020 z rzeczywistymi działaniami

Ocena efektów interwencji

Niniejszy rozdział odpowiada na następujące pytania badawcze:

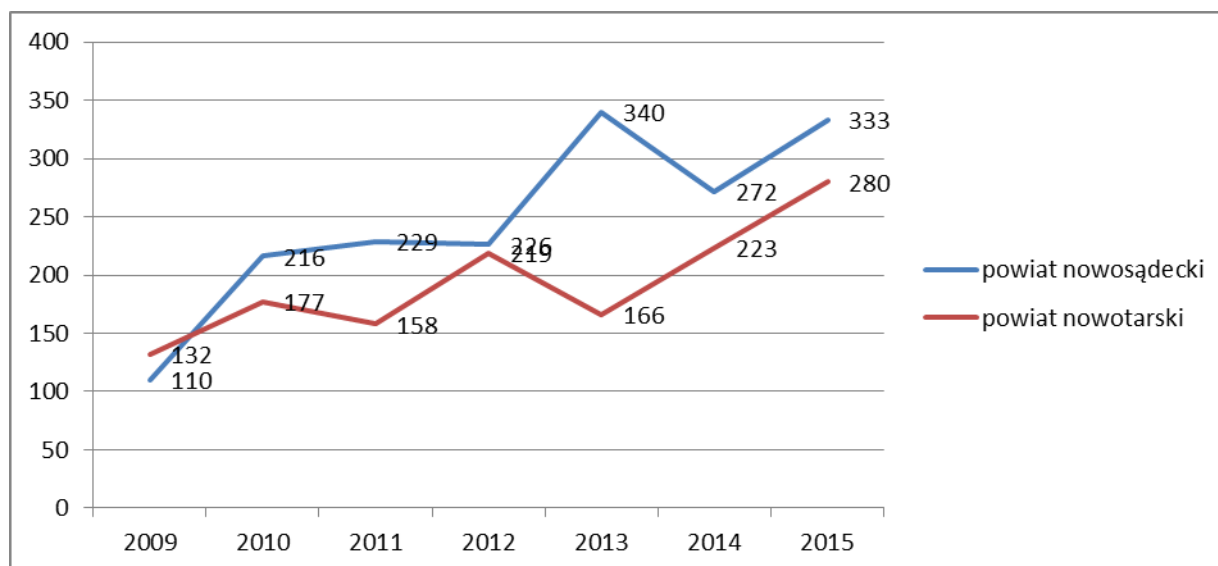
2.8.1 Czy interwencja odnosi skutki w wybranych obszarach/kierunkach/kluczowych działaniach SRWM (ocena jakościowa interwencji)?

2.8.2 Jakie są rzeczywiste efekty wdrażania SRWM (ocena jakościowa)?

2.8.3 Jaki wpływ na realizację SRWM miały projekty realizowane przez samorząd województwa i podmioty z nim powiązane?

Interwencje przeprowadzone w latach objętych oceną śródkresową odnoszą spektakularne skutki w obszarze 1. *Gospodarka wiedzy i innowacji*, utrzymując Małopolskę na pozycji jednego z liderów gospodarki opartej na wiedzy i przekraczając na koniec 2016 roku zakładaną na rok 2020 wartość docelową większości wskaźników monitorowania realizacji celu. Rezultaty te zostały osiągnięte głównie dzięki interwencjom realizowanym przez podmioty zewnętrzne, głównie jednostki naukowe, przedsiębiorców i instytucje otoczenia biznesu. Analizy kontrfaktyczne na poziomie powiatu pozwalają na postawienie tezy, że wsparcie przedsiębiorczości w ramach MRPO, PO KL, PO IiŚ 2007-2013 przyczyniło się do większej dynamiki nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw ze środków własnych. W ramach analiz kontrfaktycznych porównaniem objęto powiat nowotarski i nowosądecki. Oba te powiaty charakteryzowały się w roku 2009 (rok uruchomienia środków poprzedniego okresu programowania we wsparciu przedsiębiorczości) podobną skalą nakładów inwestycyjnych w regionie: odpowiednio 132 i 110 mln zł. W okresie 2009-2013 powiat nowosądecki pozyskał jednak większe wsparcie niż powiat nowotarski w obszarze 1. SRWM (odpowiednio zrealizowano 208 i 165 projektów), co przyczyniło się do większej dynamiki nakładów inwestycyjnych w subregionie nowosądeckim niż nowotarskim.

Wykres 55 Nakłady inwestycyjne w powiecie nowosądeckim i nowotarskim w latach 2009-2016

Źródło: dane BDL

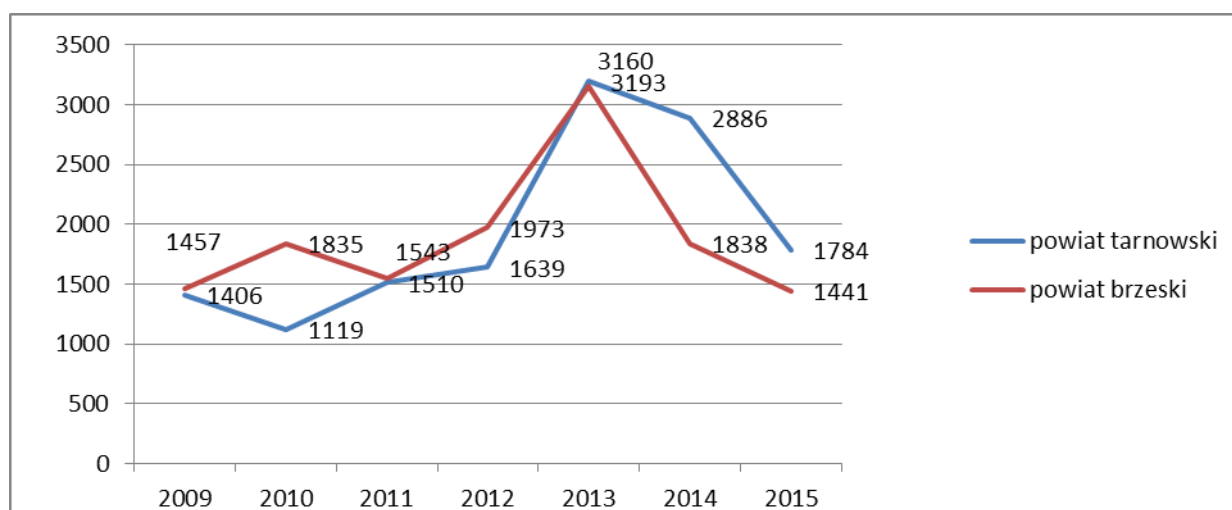
Wpływ bezpośrednich działań Samorządu Województwa ma istotne znaczenie w obszarze wzmocnienia średniego i wyższego szkolnictwa zawodowego. Niepokoi jedynie brak wykształconych trwałych mechanizmów innowacyjności przedsiębiorstw, mechanizmów trwałej kooperacyjności i współpracy w obrębie sektora B+R.

Deficyt ten może zostać uzupełniony poprzez realizowaną obecnie interwencję samorządu Województwa *Bon na innowacje*. Negatywnym efektem wsparcia jest wzrost dysproporcji rozwojowych w obszarze 1. *Gospodarka wiedzy i innowacji* w skali całego województwa. Wzrasta dystans KOM wobec innych subregionów.

W obszarze 2. SRWM *Dziedzictwo kulturowe i przemysły czasu wolnego* należy odnotować równie pozytywne efekty. Przekroczono zakładane wysokości niemal wszystkich wskaźników obrazujących efekty wsparcia. Region małopolski pozostaje niekwestionowanym liderem w turystyce zagranicznej, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki biznesowej. Koncentruje się ona jednak – podobnie jak intensywnie rosnąca turystyka sakralna - w mieście Krakowie i podregionie krakowskim. W okresie objętym oceną śródkresową nie rozwinęto markowych podregionalnych produktów turystycznych, ani produktów kulturalnych, dyskонтujących silną międzynarodową markę Krakowa w tym zakresie. *Narzędziem wyrównywania tego deficytu może być MSIT – Małopolski System Informacji Turystycznej, wdrażany przez SW.*

Wsparcie w ramach MRPO 2007-2013 współwystępowało ze zwiększeniem potencjału turystycznego w skali międzynarodowej w powiatach poza Krakowem i podregionem krakowskim. Przykładem może być, ujęta w analizach kontrfaktycznych, większa dynamika wzrostu liczby turystów zagranicznych w powiecie tarnowskim niż w powiecie brzeskim. Przed uruchomieniem wsparcia MRPO (2009 rok) oba te powiaty wykazywały się zbliżonym poziomem liczby turystów, z lekką przewagą powiatu brzeskiego (odpowiednio 1 457 i 1 406 osób korzystających z noclegów). Powiat tarnowski zrealizował jednak więcej projektów w ramach MRPO niż powiat brzeski (odpowiednio 85 i 38 projektów) co pociągnęło za sobą szybszy wzrost liczby turystów w powiecie tarnowskim niż w powiecie brzeskim i zmianę pozycji między powiatami subregionu tarnowskiego.

Wykres 56 Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów w powiecie tarnowskim i powiecie brzeskim w latach 2009-2015

Źródło: dane BDL

W obszarze 3. *Infrastruktura dostępności komunikacyjnej* podniesiono drogową dostępność wschodnich i centralnych części regionu, zmodernizowano drogi regionalne i lokalne. Ze środków Samorządu Województwa wybudowano najbardziej pilne obwodnice zwiększające przepustowość układu drogowego. Są to kluczowe inwestycje z punktu widzenia SW, zaś kolejne znajdują się na liście MPI. Modernizacja linii kolejowych,

uruchomienie Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej z zakupionym przez Samorząd Województwa taborem spowodowała wzrost udziału transportu kolejowego w przewozie osób. Pomocne też było uruchomienie przez SW Małopolskiej Karty Aglomeracyjnej, a także systemu P&R. Wzrasta rola Międzynarodowego Portu Lotniczego im. Jana Pawła II Kraków Balice w przewozie pasażerów. Wyzwaniem pozostaje zwiększenie dostępności południowych i północnych powiatów regionu, ze szczególnym uwzględnieniem Nowego Sącza, dla którego brak dostępności transportowej oznacza utratę potencjałów rozwojowych oraz intermodalna integracja transportu dla utrzymania pozytywnych tendencji. Istotne są także projekty realizowane przez Samorząd Województwa w obszarze społeczeństwa informacyjnego, zwiększające dostępność e-usług i możliwości planistyczne.

Ze względu na ograniczone dane ogólnodostępnej statystyki w zakresie transportu drogowego nie przeprowadzono w tym obszarze analiz kontrfaktycznych. Można jednak odnotować wyraźny związek między liczbą projektów MRPO a przyrostem długości nowych dróg w regionie.

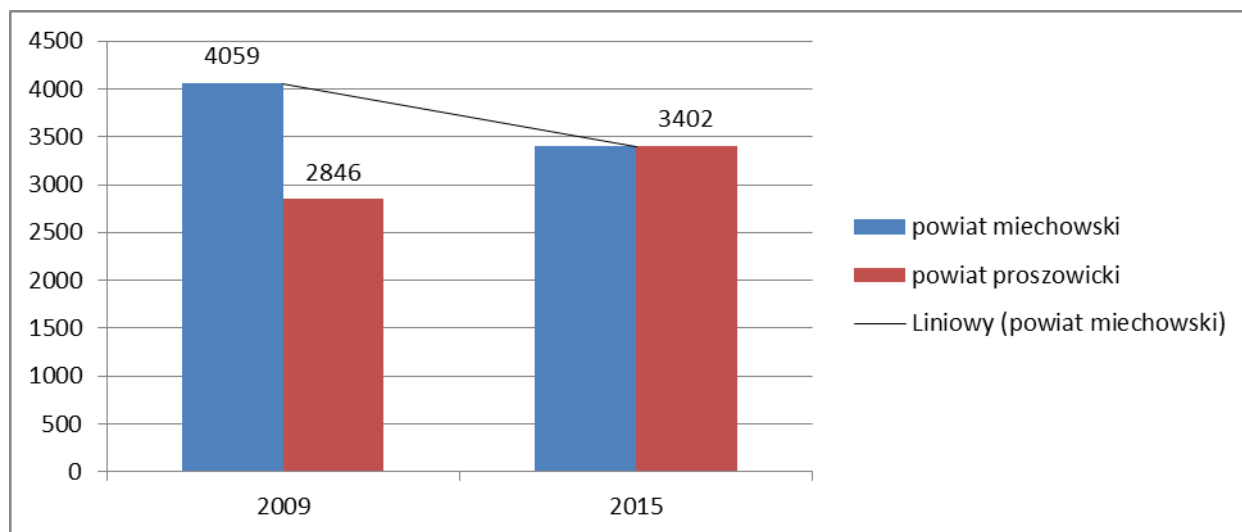
W obszarze 4. *KOM i inne subregiony* mimo wzrostu potencjałów rozwojowych nie zaobserwowano pożądanej zmiany w obszarze wyrównywania ich dysproporcji. Przedsięwzięcia kluczowe dla subregionów poza KOM – w obszarach: atrakcyjność turystyczna, gospodarcza i osiedleńcza - nie były realizowane w wystarczającym stopniu. **REKOMENDACJA:** Dla zatrzymania tej tendencji konieczne jest realizowanie narzędzi ponadlokalnych, a nawet ponadsubregionalnych interwencji, wykorzystujących potencjał KOM.

Ze względu na horyzontalny charakter interwencji w obszarze 4. nie przeprowadzono analiz kontrfaktycznych na poziomie powiatów.

W obszarze 5. *Rozwój miast i obszarów wiejskich* zaobserwowano – mimo poprawy stanu rolnictwa – wiele niekorzystnych tendencji. Nie zatrzymano procesu suburbanizacji, ani nie podtrzymano funkcji lokalnych ośrodków rozwoju, poza inwestycjami w infrastrukturę społeczną. Dochody z PIT gmin wiejskich rosną w tempie niższym niż zakładany. Nie w pełni zadowalające efekty mogą wynikać z braku uwzględnienia powyższych zagadnień w instrumentach realizacji Strategii, w których zaobserwowano deficyt wsparcia małych ośrodków miejskich. Należy podkreślić, że interwencje w tym zakresie realizowane są poza SW, przez podmioty zewnętrzne, takie jak JST i organizacje pozarządowe.

Wsparcie MRPO i komponentu regionalnego PO KL 2007-2013 w obszarze rozwoju miast i obszarów wiejskich sprzyjało zwiększeniu liczby przedsiębiorstw, aktywizacji gospodarczej obszaru. Analizy kontrfaktyczne na poziomie powiatu pokazały, iż intensyfikacją wsparcia pociągała za sobą wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Przykładem może być porównanie sytuacji powiatów miechowskiego i proszowickiego. W roku 2009 w powiecie miechowskim liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych była ponad 50% większa niż w powiecie proszowickim (odpowiednio 4 059 i 2 846). W okresie wdrażania MRP 2007-2013 powiat proszowicki częściej korzystał ze wsparcia instrumentów SRWM niż powiat miechowski (odpowiednio 43 i 16 projektów). Wdrażanie projektów PO KL i MRPO współwystępowało w powiecie proszowickim ze wzrostem liczby podmiotów gospodarczych, podczas gdy w powiecie miechowskim odnotowano spadek tendencji w tym obszarze. W rezultacie w roku 2016 w powiecie miechowskim i w powiecie proszowickim odnotowano taką samą liczbę podmiotów gospodarczych (3 402).

Wykres 57 Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w powiecie miechowskich i w powiecie proszowickim w roku 2009 i w roku 2015

Źródło: dane BDL

W obszarze 6. *Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne* odnotowano zróżnicowaną dynamikę efektów wsparcia. Zmniejszono zagrożenie z tytułu wystąpienia klęsk żywiołowych – głównie dzięki inwestycjom Samorządu Województwa, a także osiągnięto spektakularne efekty wzrostu selektywności odpadów w interwencjach prowadzonych zgodnie z *Wojewódzkim Planem Gospodarowania Odpadami*.

Analizy kontrfaktyczne na poziomie powiatów nie wskazują jednak na występowanie istotnych statystycznych różnic w zmianie sytuacji bezpieczeństwa ekologicznego w powiatach o różnej częstotliwości korzystania ze wsparcia instrumentów SRWM głównie ze względu na wysoki udział instrumentów krajowych.

Występują jednak nadal silne zróżnicowania w obszarze ochrony środowiska między poszczególnymi subregionami. Samorząd Województwa prowadzi działania we wskazanym obszarze, realizując kluczowe działanie SRWM 6.1.2., zwiększające czystość regionalnego środowiska, czego przykładem może być tzw. uchwała antysmogowa. W zakresie ochrony zdrowia środki Budżetu Województwa przyczyniły się do zwiększenia adaptacyjności małopolskich szpitali do wymogów unijnych. W MPI znajduje się dodatkowo 17 projektów zaplanowanych do realizacji w obszarze ochrony zdrowia o wartości ponad 423,4 mln zł.

Wyzwaniem pozostaje jednak potrzeba zintegrowanego ponadsektorowego działania na rzecz starzejącego się społeczeństwa i potrzeb, koniecznych do zrealizowania w systemie pomocy społecznej i w sektorze ochrony zdrowia. **REKOMENDACJA:** Rekomenduje się wdrożenie wielokierunkowych i między zespołowych prac na poziomie SW prowadzących do wypracowania spójnej polityki działań stanowiących odpowiedź na konsekwencje starzenia się społeczeństwa oraz rozwijania srebrnej gospodarki (wzmocnienie funkcji rezydencjonalnej Małopolski).

Analizy kontrfaktyczne na poziomie powiatów nie wskazują jednak na występowanie istotnych statystycznych różnic w zmianie sytuacji bezpieczeństwa zdrowotnego w powiatach o różnej częstotliwości korzystania ze wsparcia instrumentów SRWM, głównie ze względu na wysoki udział instrumentów krajowych.

Wybrane projekty realizujące cele SRWM 2011-2020

Pośród podejmowanych działań mających wpływ na osiągnięcie celów SRWM 2011-2020 należy wymienić projekty poddane analizie w ramach studiów przypadku, które realizowały cele w ramach Obszaru 1 SRWM. *Gospodarka Wiedzy i Aktywności*. W ramach projektu *Wdrożenie innowacyjnej technologii wytwarzania kauczuków S-SBR X3 w Synthos Dwory 7 (POIG)* zrealizowano projekt dofinansowany w kwocie 125 mln zł. Celem wartego blisko 600 mln zł projektu jest wprowadzenie na rynek nowego, innowacyjnego produktu w postaci kauczuków SSBR. Projekt przyczynił się do zwiększenia zakresu i jakości kształcenia kadr nowoczesnej gospodarki w ramach kierunków priorytetowych dla rozwoju województwa, w tym związanych z technologiami kluczowymi dla specjalizacji regionalnej, wsparcia działalności badawczej ukierunkowanej na cele wdrożeniowe, komercjalizację oraz ochronę patentową, aktywnej promocji zewnętrznej Małopolski jako regionu wiedzy i kreatywności, co przyczynia się do realizowania założeń strategii.

Poza działaniami skierowanymi wprost do przedsiębiorców należy również wskazać na efekty projektów w ramach **Obszaru 6. SRWM** w zakresie bezpieczeństwa ekologicznego i społecznego. Dobrym przykładem efektów środowiskowych, ale również społeczno-gospodarczych związanych z inwestycjami środowiskowymi jest projekt *Program gospodarki odpadami komunalnymi w Krakowie (POIS) - budowa Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów w Krakowie*. Całkowity koszt realizacji projektu wyniósł 819 mln zł. Dofinansowanie ze środków Funduszu Spójności udzielone na realizację projektu wyniosło ok. 372 mln zł, czyli ok. 55,8% kosztów kwalifikowanych. W ramach projektu wybudowano Zakład Termicznego Przekształcania Odpadów (ZTPO) wraz z towarzyszącą infrastrukturą techniczną, zakupiono pojemniki do selektywnego zbierania odpadów (ok. 400 gniazd obejmujących pojemniki do selektywnej zbiórki: papieru, szkła, tworzyw sztucznych i metalu). ZTPO przyniósł wiele korzyści mieszkańcom Krakowa. Najważniejsze z nich to: energia elektryczna i ciepła zamiast odpadów na składowisku, ograniczenie emisji CH₄ ze składowisk odpadów, niższe koszty unieszkodliwiania odpadów w stosunku do ich składowania, zmniejszenie emisji CO₂, nowe miejsca pracy oraz rozwój dzielnicy Nowa Huta, na terenie której powstał ZTPO. Długofalowe oddziaływanie projektu obejmowało poprawę warunków umożliwiających rozwój przedsiębiorczości na terenie Krakowa i powstawanie nowych podmiotów gospodarczych. Już sama inwestycja stanowiła potencjalną możliwość dla firm budowlanych. Wymiernym efektem projektu był wzrost szansy na rozwój lokalnych firm w dziedzinach, w których do tej pory jej brak był najważniejszą barierą np. branża spożywcza, turystyka i rekreacja.

Projektem szczególnie wykazującym rozwój społeczno-gospodarczy regionu był projekt objęty metodą studium przypadku *Budowa połączenia autostrady A4 (węzeł Krzyż) z drogą wojewódzką Nr 977*. Projekt realizowany został w ramach działania 4.1 *Rozwój infrastruktury drogowej Schemat B. Drogi w miastach na prawach powiatu*. Badania terenowe pokazały bezpośredni wpływ inwestycji na zwiększenie atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej regionu oraz poprawę jakości życia w centrach okolicznych miast w wyniku skierowania ruchu tranzytowego na autostradę.

Projektem bezpośrednio przyczyniającym się do poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej regionu był projekt *Infrastruktura dla rozwoju przedsiębiorczości na terenie Niepołomickiej Strefy Inwestycyjnej*. Całkowity koszt projektu, łącznie z wykupem gruntów pod drogi wyniósł 23,6 mln zł. Dofinansowane przedsięwzięcia w ramach działania 4.3 *Tworzenie i rozwój stref aktywności gospodarczej* wyniosło 17,6 mln zł. Finansowym i ekonomicznym efektem inwestycji było stworzenie możliwości do lokalizacji ok. 20 nowych zakładów pracy i wytworzenia ok. 1 000 miejsc pracy. Na terenie Niepołomickiej Strefy Inwestycyjnej przybyło takich firm jak:

Celkar sp. z o.o., Dematec Polska, Elettrostandard Polska Sp. z o.o., Vinotti sp. z o.o., Polkar, GMProces, Somfy, Trefl, Alpha Technology, Brembo, Polskie Zakłady Zbożowe.

Należy wskazać na efekty społeczno-gospodarcze projektu *Kompleksowe uzbrojenie terenów pod Strefę Aktywności Gospodarczej Małopolski Zachodniej – Gmina Zator*. Wartość robót realizowana w ramach projektu wyniosła ok. 17,3 mln zł. Projekt dofinansowany był w 80% kosztów kwalifikowanych, ze środków europejskich w ramach MRPO 2007-2013. Jak wynika z badań przeprowadzonych w ramach studium przypadku tego projektu, powszechnie odczuwalne jest przez mieszkańców, że w Zatorze bezrobocie praktycznie nie ma, nie wliczając jednak osób trwale wykluczonych. Dodatkowo wykreowano zapotrzebowanie na wykwalifikowanych pracowników co miało realny wpływ na lokalny i regionalny rynek pracy.

Pośród projektów realizowanych przez samorząd województwa i podmioty z nim powiązane, które miały wpływ na realizację SRWM należy wskazać również na te, które poddano szczegółowej analizie w ramach studiów przypadku. Projekty te realizowały każdy z obszarów SRWM. Jako przykład efektywnego zaangażowania SW i podmiotów z nim współpracujących należy wskazać na projekt SPIN. SPIN to przedsięwzięcie realizowane w okresie od VII 2012 roku do IX 2015 roku z udziałem Województwa Małopolskiego (Lider projektu), Uniwersytetu Jagiellońskiego, Politechniki Krakowskiej i Akademii Górniczo-Hutniczej. Celem projektu było zwiększenie intensywności transferu wiedzy (TW) i wykorzystania potencjału uczelni przez przedsiębiorstwa w Małopolsce. W ramach projektu utworzone zostały cztery Centra Transferu Wiedzy (CTW): Centrum Inteligentnych Systemów Informatycznych (CISI) na Akademii Górniczo-Hutniczej, Małopolskie Centrum Biotechnologii (MCB) na Uniwersytecie Jagiellońskim, Małopolskie Centrum Budownictwa Energooszczędnego (MCBE) na Politechnice Krakowskiej, Małopolski Ośrodek Medycyny Translacyjnej (MOMT) w Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jednostki te zostały utworzone w czterech obszarach: inteligentne sieci energetyczne, budownictwo energooszczędne, biotechnologia i medycyna translacyjna. Bezpośrednim efektem projektu SPIN było zwiększenie intensywności transferu wiedzy i wykorzystania potencjału uczelni przez przedsiębiorstwa w Małopolsce wyrażone poprzez zwiększenie liczby przedsiębiorców, odbiorców i samorządów biorących udział w szkoleniach i warsztatach (623), liczby porozumień o współpracy, umów podpisanych lub przygotowanych aplikacji wspólnie z przedsiębiorstwami/ odbiorcami lub samorządami a uczelnią (114) oraz zwiększenie kontaktów biznesowych mające na celu zintensyfikowanie transferu wiedzy w regionie (728). Projekt ma swoją kontynuację w obecnej perspektywie ze środków RPO WM 2014-2020.

Podsumowując, można wskazać na szereg projektów wspieranych przez SW bezpośrednio przyczyniających się do rozwoju społeczno-gospodarczego województwa. Najważniejszym jednak dowodem są działania związane z przedsiębiorczością. **Małopolska jako pierwszy polski region otrzymała tytuł Europejskiego Regionu Przedsiębiorczości 2016** za realizację wyróżniającą się strategii rozwoju regionalnej gospodarki. Ten prestiżowy tytuł przyznawany przez Komitet Regionów UE i Komisję Europejską potwierdza szerokie uznanie dla lokalnych działań i osiągnięć. Dotychczas otrzymywały go regiony głównie z Europy Zachodniej. Nagroda dla Małopolski to dowód na to, że dobrze zarządzane polskie regiony mogą konkurować z europejskimi liderami, pomimo tego, że ci często przewyższają nas potencjałem gospodarczym. W 2014 r. Małopolska znalazła się na szczycie rankingu Europejskich Miast i Regionów Przyszłości 2014/2015 ogłoszonego przez „Financial Times”. Region zajął 2. miejsce wśród regionów Europy Wschodniej z najlepszą strategią przyciągania inwestorów, 10. Pozycję (jako jedyny polski region) w kategorii wszystkich europejskich regionów średniej wielkości z najlepszą

strategią przyciągania bezpośrednich inwestycji zagranicznych, a także 5. lokatę wśród najbardziej atrakcyjnych dla inwestorów regionów Europy Wschodniej (najwyższa pozycja wśród polskich regionów).

Zgodność działań SRWM z przyjętymi scenariuszami

Niniejszy rozdział odpowiada na następujące pytania badawcze:

1.3.2 Jakie są przyczyny zaobserwowanych niezgodności realizacji z przyjętym scenariuszem?;

1.3.3 Jaka jest skala powyższych niezgodności?

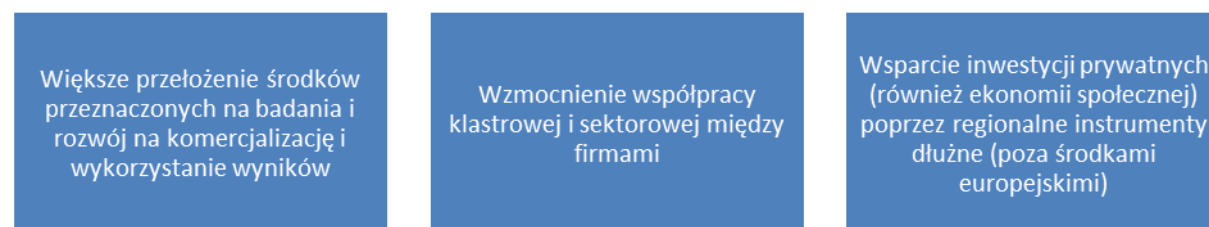
W niniejszym rozdziale przeanalizowane zostały scenariusze rozwoju sytuacji i założone jakościowe efekty działań i kierunki zmian w poszczególnych obszarach. W wyniku badań jakościowych z przedstawicielami instytucji wdrażających SRWM oraz ekspertami zewnętrznymi (IDI, panel, warsztaty), a także wyników analiz wskaźnikowych przedstawione zostaną **obszary deficytowe SRWM i wyzwania na dalsze lata jej wdrażania.**

W **obszarze 1. Gospodarka wiedzy i aktywności** zdiagnozowano **niepełne występowanie dyfuzji, czyli rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych.** Wskaźniki rozwoju przedsiębiorczości, innowacji, dostępności IOB pokazują koncentrację impulsów rozwojowych w Krakowie i podregionie krakowskim. Lista przedsięwzięć strategicznych zamieszczona w KT i MPI również w większości dotyczy wsparcia sektora wiedzy i innowacji w centrum rozwojowym kraju czyli w Krakowie. Skala niezgodności z założonym scenariuszem rozwoju jest w tym przypadku zasadnicza, wzrost potencjału regionu oznacza *de facto* wzrost potencjału Krakowa i podregionu krakowskiego. Przykładem może być dynamika sektora MŚP. W roku 2016 podregion miasta Kraków i podregion krakowski generowały 50% wartości wskaźnika w skali całego regionu. Przyczyną koncentracji wsparcia SRWM w Krakowie i podregionie krakowskim bez wystarczającego wsparcia impulsów rozwojowych w pozostałych subregionach była wysoka aktywność beneficjentów z tych podregionów w MRPO 2007-2013 wynikająca z nadreprezentacji instytucji B+R z siedzibą w Krakowie. W poprzednim okresie programowania Polityki Spójności nie zastosowano także wystarczających mechanizmów terytorializacji wsparcia w obszarach podnoszenia konkurencyjności. Deficyt ten został uzupełniony w perspektywie 2014-2020 poprzez zastosowanie mechanizmu SPR.

Zdaniem badanych przedstawicieli instytucji wdrażających SRWM, w dotychczasowym przebiegu procesu wdrażania obszaru 1. **Gospodarka wiedzy i innowacji w niepełnym zakresie zadbano o trwałość mechanizmów rozwojowych sektora przedsiębiorczości.** Niedostatecznie wsparto innowacyjność przedsiębiorstw. Skupiano się na finansowaniu innowacji, bez pobudzania inwestycji własnych małopolskich przedsiębiorców. Przyczyną tego niedoboru był niski potencjał bazowy innowacyjności sektora MŚP. W kolejnych latach wdrażania SRWM rozwiązaniem problemu może stać się instrument *Bon na innowacje*, oraz program SPIN realizowany przez Samorząd Województwa. Zdaniem badanych przedstawicieli instytucji wdrażających Strategię, nie zadbano także w wystarczającym zakresie o **trwałość współpracy małopolskich przedsiębiorstw.** Przyczyną tego stanu rzeczy było niewielkie doświadczenie – zarówno samych przedsiębiorców, jak i instytucji regionu we wdrażaniu narzędzi kooperacyjności. W omawianym okresie konieczne było zainicjowanie i pilotażowe wdrożenie rozwiązań, których rozwój i utrwalanie może zostać poczynione w kolejnych latach wdrażania SRWM. Pozytywnym aspektem jest uruchomienie w sierpniu 2017 roku **Małopolskiego Funduszu Rozwoju**, którego zadaniem będzie zarządzanie środkami zwracanymi z pożyczek udzielonych małopolskim przedsiębiorcom w ramach regionalnego programu operacyjnego. Przyjęcie tego rozwiązania podniesie trwałość wsparcia, pozwoli także na zachowanie dłuższego okresu wspierania

konkurencyjności małopolskich przedsiębiorstw poprzez instrumenty zwrotne. Podczas badania sformułowano następujące wyzwania wobec scenariusza SRWM na kolejne lata wdrażania Strategii.

Wyzwania stojące przed Obszarem 1. Gospodarka wiedzy i innowacji w kolejnych latach wdrażania SRWM

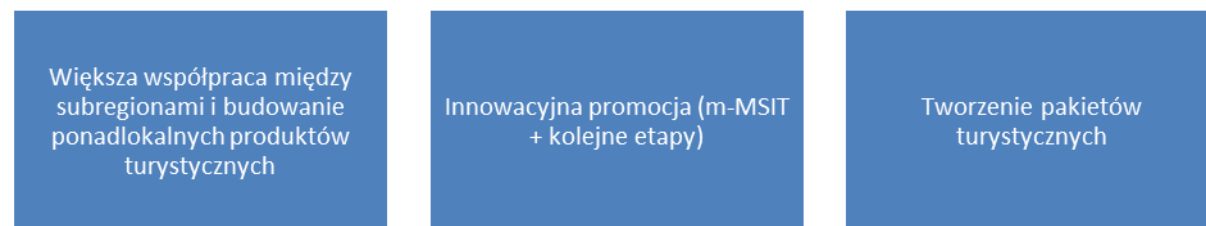
Źródło: wywiady z ekspertami zewnętrznymi, panele ekspertów

REKOMENDACJA: W kolejnych latach wdrażania SRWM konieczne jest większe przełożenie środków przeznaczonych na badania i rozwój na komercjalizację i wykorzystanie wyników, wzmocnienie współpracy klastrowej i sektorowej między firmami, wsparcie inwestycji prywatnych (również ekonomii społecznej) poprzez regionalne instrumenty dłużne, również poza środkami europejskimi.

W obszarze 2. *Dziedzictwo kulturowe i przemysły czasu wolnego* również stwierdzono dominację Krakowa, Zakopanego, Wieliczki, Oświęcimia i Kalwarii Zebrzydowskiej w generowaniu ruchu turystycznego. Wykorzystano więc w pełni zakładany w strategii postępowania potencjał turystyki religijnej i biznesowej w województwie. Nie wykorzystano w pełni potencjału endogennej oferty produktów turystycznych, zwiększających skalę turystyki w regionie. Przyczyną jest dynamiczny rozwój turystyki zagranicznej w omawianym okresie, konkurencyjnej wobec oferty Małopolski, oraz wzrastająca popularność i bogata oferta spędzania czasu wolnego w Krakowie jako destynacji turystyki europejskiej. Nie bez znaczenia pozostaje także niedostateczna współpraca samorządów w obszarze budowania działań ponadlokalnych. Deficyt ten ma zostać uzupełniony w ramach SPR oraz w ramach listy inwestycji strategicznych ujętych w MPI. Planowane przedsięwzięcie strategiczne- narzędzie Samorządu Województwa – **Małopolski System Informacji Turystycznej**, skupiający SW oraz 25 gmin turystycznych może zostać wykorzystany jako instrument budowania dyfuzji rozwojowej. Zdaniem respondentów badań jakościowych pożądane byłoby także innowacyjne rozwijanie produktów turystycznych. W obszarze kultury zwrócono uwagę na **potrzebę tworzenia ponadnarodowych produktów kulturalnych dla zdyskontowania sukcesu turystycznego Krakowa i przeniesienia go poza podregion krakowski**.

W trakcie badania sformułowano następujące wyzwania wobec scenariusza SRWM w obszarze 2. *Dziedzictwo kulturowe i przemysły czasu wolnego* na kolejne lata wdrażania Strategii:

Wyzwania stojące przed Obszarem 2. *Dziedzictwo kulturowe i przemysły czasu wolnego w kolejnych latach wdrażania SRWM*

Źródło: wywiady z ekspertami zewnętrznymi, panele ekspertów

REKOMENDACJA: W kolejnych latach wdrażania SRWM zaleca się wzmocnienie współpracy między subregionami w zakresie budowania ponadlokalnych produktów turystycznych, kontynuowanie innowacyjnej promocji (m-MSIT), integrację produktów turystycznych w pakiety turystyczne dla zwiększenia turystyki ponadjednostkowej.

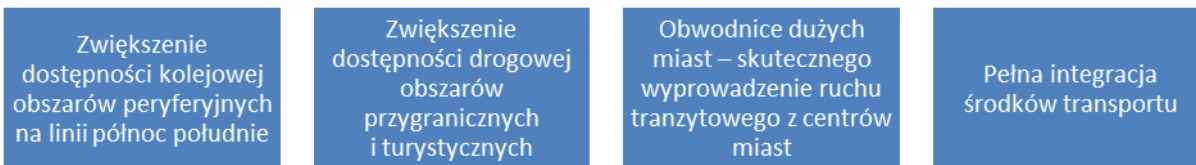
W **obszarze 3. Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej** w trakcie wywiadów z przedstawicielami instytucji wdrażających SRWM oraz w trakcie panelu i warsztatów zwrócono uwagę na ewidentne sukcesy Strategii w obszarze zwiększenia dostępności transportowej głównych ośrodków regionalnych. Efektem działań wdrażanych w latach 2011-2016 jest **poprawa dostępności transportowej obszarów o najniższej dostępności** – poprawa połączeń z Krakowem, zwiększenie dostępności drogowej centralnej i wschodniej części regionu, poprawa skomunikowania z sąsiednimi województwami – szczególnie transport drogowy (A4), kolejowy z województwem podkarpackim, powstanie Kolei Małopolskich, Szybka Kolej Aglomeracyjna, budowa parkingów P&R, integracja transportu kolejowego z miejskim (Kraków, Wieliczka, Tarnów, Skawina). Pozostaje jednak **deficyt niewystarczającego skomunikowania między sobą ośrodków subregionalnych oraz części południowej regionu**. Przyczyną zdiagnozowanego braku była okresowa priorytetyzacja inwestycji zwiększających dostępność zewnętrzną regionu oraz przesunięcie akcentów dostępności wewnątrzregionalnej na zwiększenie możliwości szybkich połączeń kolejowych i drogowych z Krakowem.

W trakcie wywiadów IDI z przedstawicielami instytucji wdrażających SRWM oraz w trakcie panelu ekspertów zidentyfikowano następujące **obszary deficytowe**, wymagające koncentracji wsparcia w kolejnych latach wdrażania SRWM:

- Zwiększenie stopnia integracji transportu (np. transport zbiorowy z miejscowości oddalonych od kolei, węzły przesiadkowe), konieczna współpraca z samorządami; duże znaczenie RPO WM 2014-2020 – szczególnie ZIT;
- Lepsze powiązania drogowe z A4 (np. z Nowym Sączem);
- Kontynuacja budowy Zakopianki (S7);
- Brak dobrego drogowego połączenia z Warszawą;
- Obwodnice (Krynicy, Nowego Sącza, Krakowa, Miechowa, Oświęcimia);
- Niedostateczne inwestycje z poziomu krajowego;

Sformułowano także zasadnicze wyzwania rozwojowe, wymagające intensyfikacji działań w kolejnych latach wdrażania SRWM.

Wyzwania stojące przed Obszarem 3. Infrastruktura dostępności komunikacyjnej w kolejnych latach wdrażania SRWM

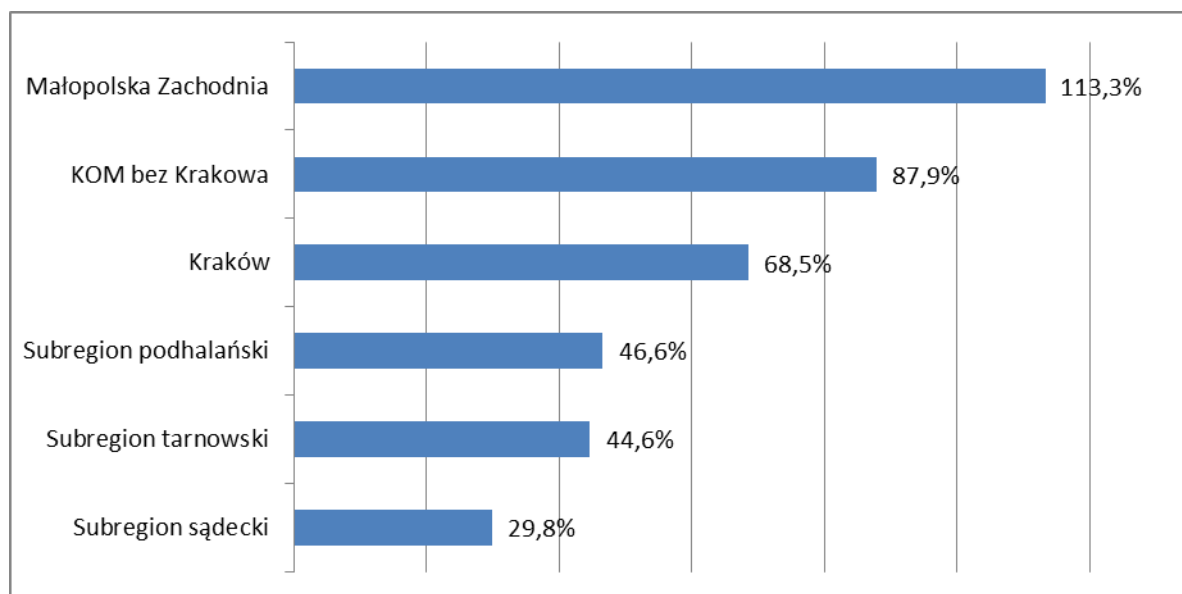
Źródło: wywiady z ekspertami zewnętrznymi, panele ekspertów

REKOMENDACJA: W kolejnych latach wdrażania Strategii zaleca się zwiększenie dostępności kolejowej obszarów peryferyjnych na linii północ-południe, zwiększenie dostępności drogowej obszarów przygranicznych i turystycznych, kontynuację budowy obwodnic dużych miast i wspieranie integracji intermodalnej.

W ramach obszaru 4. **KOM i inne subregiony** zdiagnozowano problem **pogłębienia się różnic rozwojowych między KOM i pozostałymi subregionami regionu**. Efekt ten był wynikiem skoncentrowania działań rozwojowych na obszarze funkcjonalnym Krakowa jako głównego motoru rozwojowego województwa.

Dystans ten objawia się m.in. w zakresie dynamiki zmian liczby udzielonych noclegów. Należy pamiętać, iż w SRWM założono, iż wszystkie subregiony podniosą swój potencjał turystyczny.

Wykres 58 Zmiana liczby udzielonych noclegów w poszczególnych subregionach województwa małopolskiego w latach 2007-2016

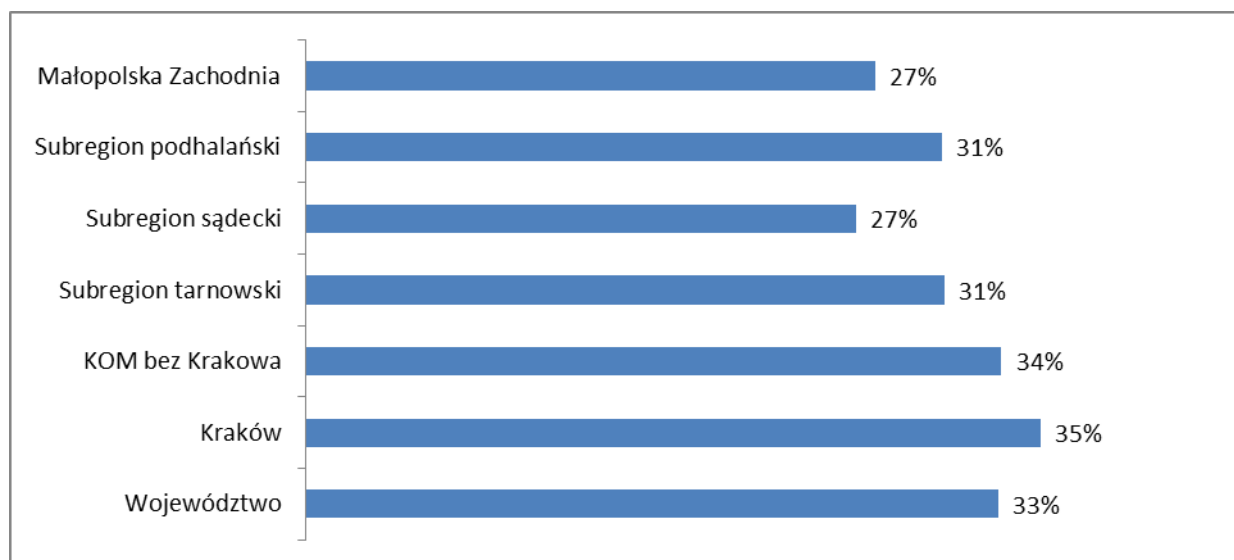
Źródło: BDL

Podregion krakowski i miasto Kraków przodują też w kategorii liczby imprez, liczby osób odwiedzających muzea, kina, teatry oraz w liczbie użytkowników bibliotek. Dynamika przyrostu tych wskaźników również jest najsilniejsza na tym obszarze. Wzrost długości dróg gminnych o powierzchni ulepszonej największy był w powiecie krakowskim i nowotarskim, podczas gdy najbardziej istotny wzrost długości dróg powiatowych o powierzchni ulepszonej odnotowano w podregionie miasta Kraków. Również w obszarze inwestycji

środowiskowych najbardziej zyskały oba te podregiony. Zarówno liczba oczyszczalni ścieków jak i przepustowość oczyszczalni ścieków spadła w całym regionie, z wyjątkiem tych właśnie obszarów.

O zwiększeniu dysproporcji rozwojowych może też świadczyć **zwiększenie rozpiętości wynagrodzeń w regionie**. W latach 2007-2016 najszybszy wzrost zarobków następował w podregionie miasta Kraków i podregionie krakowskim przy ponad 30% przewadze w liczbach bezwzględnych wynagrodzenia w tych subregionach.

Wykres 59 Zmiana wynagrodzenia brutto w poszczególnych subregionach w latach 2009-2016

Źródło: BDL

Przyczyną niskiej skuteczności wyrównywania różnic rozwojowych i wykorzystania przewag komparatywnych pozostałych subregionów była **wysoka konkurencyjna przewaga Krakowa i pozostałych powiatów KOM w podstawowych obszarach życia społecznego i gospodarczego w roku 2009**. Biorąc pod uwagę, iż działania SRWM koncentrowały się na zwiększaniu pozycji konkurencyjnej całego regionu – zgodnie z celem głównym Strategii – wykorzystywano dla realizacji celów głównie potencjał Krakowa i podregionu krakowskiego. Istotnym czynnikiem nieosiągnięcia celu wyrównania dysproporcji rozwojowych była też niewystarczająca współpraca samorządów w skali subregionów. Wprowadzenie mechanizmów SPR i ZIT może wpłynąć na zwiększenie kapitału publicznego w obszarze współpracy międzygminnej.

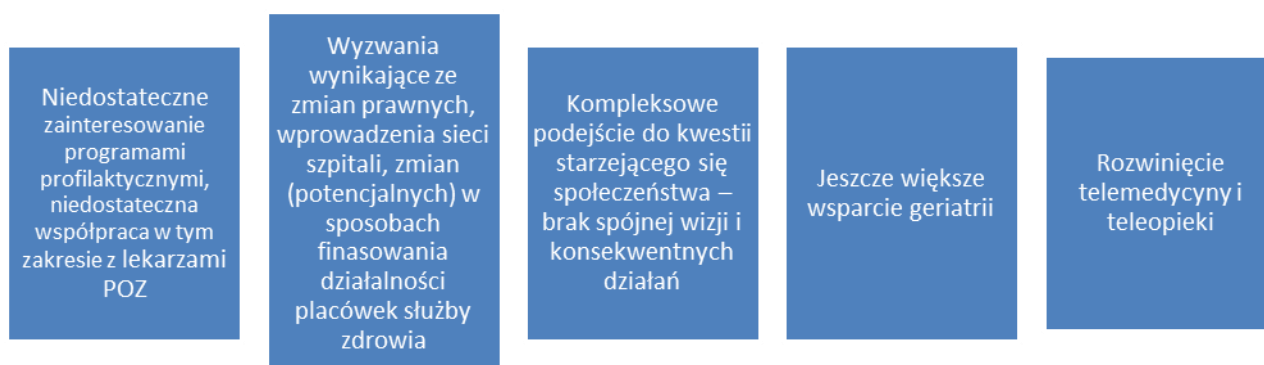
Wyzwaniem dla obszaru 4. *Rozwój KOM i innych subregionów* staje się **wypracowanie mechanizmów integracji subregionalnych przedsięwzięć rozwojowych oraz wypracowanie mechanizmów dyfuzji rozwojowej Krakowa i podregionu krakowskiego na pozostałe subregiony ze szczególnym uwzględnieniem przedsięwzięć gospodarczych i turystycznych**. Pomocna w realizacji tego celu może być inicjatywa SW polegająca na zbudowaniu spójnej, zintegrowanej marki Małopolska, zaczynającej funkcjonować w szerszym zakresie niż stolica regionu, wykorzystanie i rozwój SAG, zagospodarowanie zbiorników wodnych, wspierane w ramach RPO WM 2014-2020.

W **obszarze 5. Rozwój miast i obszarów wiejskich** odnotowano brak wystarczającej integracji działań na rzecz podnoszenia potencjałów rozwojowych lokalnych centrów rozwoju. Rozwinięty w strategii postępowania scenariusz działania nie okazał się skuteczny w obszarze wsparcia małych miast.

REKOMENDACJA: Rozwiązaniem problemu mogą być Gminne Programy Rewitalizacji oraz opracowanie dokumentu strategicznego poświęconego temu obszarowi – regionalnej polityki miejskiej.

W **obszarze 6. Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne** nie zdiagnozowano deficytów wsparcia. Niewątpliwym sukcesem dotychczasowych działań SRWM jest uporządkowanie wojewódzkiej struktury ochrony zdrowia. Łącznie na inwestycje w ochronie zdrowia w latach 2011-2015 przeznaczono ponad 582 mln zł (łącznie ze środkami unijnymi). Z budżetu Województwa Małopolskiego wydatkowano 13 mln zł na dostosowanie infrastruktury do obowiązujących przepisów prawa w przedmiocie wymogów, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (termin dostosowania podmiotów leczniczych upływa z dniem 31 grudnia 2017 roku). Kolejne lata wdrażania SRWM powinny jednak odpowiedzieć na następujące wyzwania we wskazanym obszarze:

Wyzwania stojące przed Obszarem 6. Bezpieczeństwo zdrowotne w kolejnych latach wdrażania SRWM

Źródło: wywiady z ekspertami zewnętrznymi, panele ekspertów

REKOMENDACJA: Zdaniem badanych przedstawicieli instytucji wdrażających instrumenty SRWM wyzwaniem na kolejne lata wdrażania Strategii pozostaje spójna i ponadsektorowa polityka senioralna, oparta o rozwiniętą telemedycynę i teleopiekę.

Należy jednak podkreślić, że w regionie, począwszy od 2013 roku działa **Małopolska Rada ds. Polityki Senioralnej**, której zadaniem jest opracowanie wytycznych i zasad prowadzenia działań wobec osób starszych, między innymi poprzez wspieranie rozwoju uniwersytetów trzeciego wieku i działań mających na celu rozwój kształcenia ustawicznego adresowanego do osób 60+, współpracę przy organizacji otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych Województwa Małopolskiego z obszaru pomocy społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu osób starszych, wypracowanie propozycji rozwiązań na rzecz środowiska seniorów województwa małopolskiego, proponowanie działań na rzecz integracji środowiska seniorów oraz wymiany i komunikacji międzypokoleniowej województwa małopolskiego. Działania te wymagają jednak wsparcia w obszarze działań infrastrukturalnych: ochrony zdrowia, dziennych domów pomocy itp.

Moduł 3 Analiza uwarunkowań zewnętrznych. Zmiany w sferze realnej oraz instytucjonalno-prawnej

Niniejszy rozdział odpowiada na następujące pytania badawcze:

- 3.1.1 W jaki sposób zmiany w otoczeniu wpływają lub mogą wpływać na realizację SRWM?
- 3.1.2 Czy trendy rozwojowe województwa są zgodne z trendami rozwoju kraju?
- 3.1.3 Co jest przyczyną ewentualnego zróżnicowania/rozbieżności w rozwoju województwa i kraju?
- 3.1.4 Które spośród potencjalnych i rzeczywistych zmian mogą stanowić zagrożenie dla realizacji SRWM?
- 3.1.5 Które spośród potencjalnych i rzeczywistych zmian mają pozytywny wpływ na realizację SRWM?
- 3.1.6 Które uwarunkowania zewnętrzne i w jakim stopniu mogą determinować zmiany w obszarach SRWM?
- 3.2.1 Które zmiany legislacyjne na szczeblu krajowym mają istotny wpływ na realizację SRWM?
- 3.2.2 Które z zapisów SRWM mogą okazać się niedostosowane do nowych uwarunkowań prawnych?
- 3.2.3 Czy wprowadzane zmiany legislacyjne mogą mieć wpływ na dynamikę zmian w rozwoju województwa, a tym samym powinny być powiązane z korektą zaplanowanych działań pozwalających na osiągnięcie celów SRWM 2011-2020?

Główne trendy zachodzące w otoczeniu SRWM

Zdaniem ekspertów zewnętrznych i uczestników paneli i warsztatów zdiagnozowane w poprzednim rozdziale procesy osiągania efektów SRWM odpowiadają trendom społeczno-gospodarczym występującym w całym kraju.

W obszarze 1. *Gospodarka wiedzy i aktywności* można zaobserwować w całym kraju powolny wzrost innowacyjności przedsiębiorstw. Trend ten będzie utrzymywał się do roku 2020, a nawet w kolejnych latach. Zgodnie z prognozami Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) **udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych przedsiębiorstw przemysłowych/usługowych wzrośnie** odpowiednio z 8,8%/3,3% w 2014 r. do 10%/4% w 2020 r. i 14%/6% w 2030 r., co przełoży się na wyższe wydatki na B+R oraz wyższe wynagrodzenia. Podobny trend wzrostowy można odnotować w województwie małopolskim. W okresie objętym oceną śródkresową **wzrost liczby przedsiębiorstw** wynikał również z trendów krajowych, które będą kontynuowane w kolejnych latach. W SOR zakłada się **wzrost dynamiki przychodów ogółem małych i średnich przedsiębiorstw niefinansowych** z 103%/101% w 2014 r. do 110%/115% w 2020 r. i 115%/120% w 2030 r. Dynamiczny wzrost liczby osób z wyższym wykształceniem, spadek bezrobocia i wzrost aktywności zawodowej będą utrzymywać się w całej perspektywie czasowej SRWM. Trendy w obszarze *gospodarki wiedzy i aktywności* mają korzystny wpływ na realizację celów obszaru 1. i są w pełni spójne z zakładanym scenariuszem.

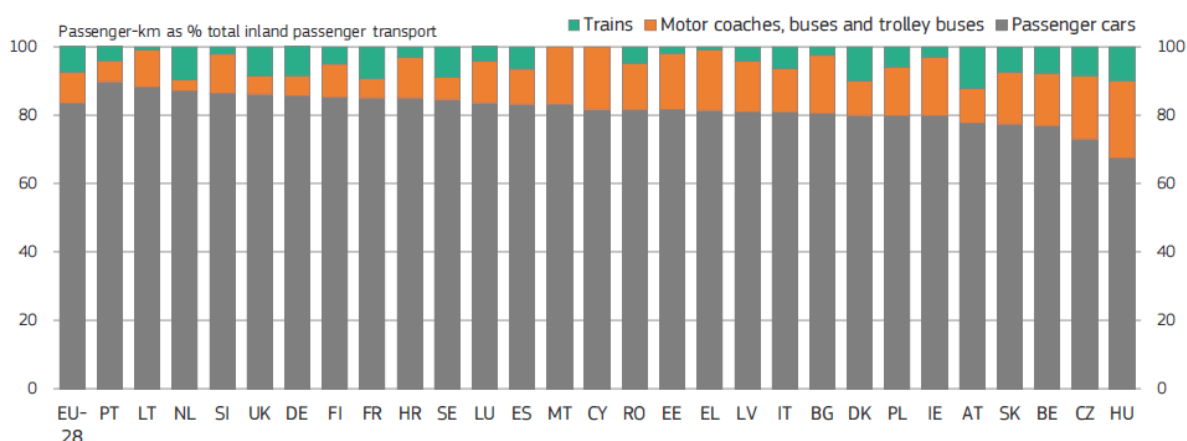
W obszarze 2. *Dziedzictwo kulturowe i przemysły czasu wolnego* można zauważyć trendy wzrostowe w obszarze skłonności mieszkańców Polski do korzystania z dóbr kultury. Jednocześnie wzrasta presja inwestycyjna na dostępność instytucji kultury średniego i wyższego rzędu. Czynniki te będą skłaniać JST województwa małopolskiego do dalszych inwestycji, co wzmocni cele SRWM. Wzrasta turystyka krajowa. W omawianym okresie więcej ludzi decyduje się na spędzenie choćby części urlopu w kraju. Sytuacja ta stwarza potencjał do rozwoju liniowych, ponadlokalnych produktów turystycznych.

W obszarze 3. *Infrastruktura dostępności komunikacyjnej* w omawianym okresie obserwować można dwa zjawiska. Po pierwsze **wzrasta liczba i wartość inwestycji na infrastrukturę transportu zbiorowego**, w związku z presją na jego niską emisyjność. Po drugie **zwiększa się liczba samochodów i skłonność do**

mobilności miejskiej i pozamiejskiej, związanej z procesem suburbanizacji. Oba te zjawiska rodzą potrzebę prowadzenia symultanicznie inwestycji szynowych i kołowych z podkreśleniem roli integracji intermodalnej. Zakłada to również prognoza trendów rozwojowych dla Polski, przedstawiona w SOR.

Jak wynika z *VII Raportu Kohezyjnego również w Unii Europejskiej* samochód w dalszym ciągu stanowi dominujący środek transportu w Europie. 83% ogółu przewozów osób w Unii (mierzonych w pasażerokilometrach) zostało w 2014 roku wykonanych samochodami. W przypadku przewozów autobusowych wartość tego wskaźnika wyniosła 9%, zaś transportu kolejowego – 8%¹⁰¹.

Wykres 60. Pasażerowie wg środków transportu (2014 r.)

Źródło: *Seventh report on economic, social and territorial cohesion. My Region, My Europe, Our Future, EU 2017*, s. 110.

W transporcie priorytetem stanie się stworzenie zintegrowanej wzajemnie powiązanej sieci transportowej, poprzez wypełnienie luk inwestycyjnych (wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej ma sukcesywnie wzrastać – w 2014 r. 34,6, w 2023 r. 43 i w 2030 r. 45). Oznacza to presję na politykę województwa i ryzyko niewystarczającej ilości środków finansowych.

REKOMENDACJA: Rekomenduje się położenie większego nacisku w zapisach Strategii na rozwój intermodalności.

W obszarze 4 KOM i inne subregiony odnotować należy **wzrastającą dywergencję rozwojową w skali kraju**. Problemem nie tylko Małopolski jest niska skuteczność poprzedniego okresu programowania w obszarze zwiększania spójności terytorialnej, głównie ze względu na brak zintegrowanych działań stwarzających impulsy do dyfuzji rozwojowej. Trend ten będzie w kolejnych latach wykazywał tendencję hamującą ze względu na ukierunkowanie inwestycji ze środków krajowych na wyrównywanie różnic rozwojowych między regionami i w obrębie regionów. Ze względu na zapisy SOR, odnoszące się do priorytetyzacji wsparcia (również w programach ponadregionalnych) na obszarach zagrożonych trwałą marginalizacją może on spowodować korzystne zmiany w przedmiotowym obszarze SRWM.

W celu strategicznym 5. *Rozwój miast i obszarów wiejskich* scenariusz realizowany w Małopolsce zgodny jest z tendencjami krajowymi. Diagnoza i prognoza przedstawione w SOR wskazuje na **niewystarczające wsparcie potencjałów rozwojowych małych miast, będących centrami lokalnymi i zbyt powolny przyrost dochodów**

¹⁰¹ Seventh report on economic, social and territorial cohesion. My Region, My Europe, Our Future, EU 2017, s. 109.

mieszkańców obszarów wiejskich. Jednocześnie, badania ewaluacyjne dotyczące efektów poprzedniej perspektywy wskazują na zaspokojenie większości potrzeb w obszarze dostępności podstawowej infrastruktury społecznej¹⁰².

REKOMENDACJA: Rekomenduje się deinstytucjonalizację usług publicznych i wykorzystanie wspartej infrastruktury dla rozwoju społecznego i gospodarczego obszarów defaworyzowanych.

Tendencje krajowe zanotowane w obszarze 6. *Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne* są spójne z tendencjami Małopolski¹⁰³, również w zakresie wskaźnika obciążenia demograficznego. W kolejnych latach wdrażania SRWM zakładane jest osiągnięcie większej skuteczności włączania społecznego. Zarówno działania redystrybucyjne, regulowane Programem 500+ oraz pakietem wsparcia dla rodzin jak i działania aktywizujące spowodować mają obniżenie wskaźnika zagrożenia ubóstwem relatywnym (w 2015 r. 17,6%, w 2020 r. 14% i w 2030 r. 12%). Tendencje te są korzystne dla celów SRWM i spójne z przyjętymi w niej kierunkami działań.

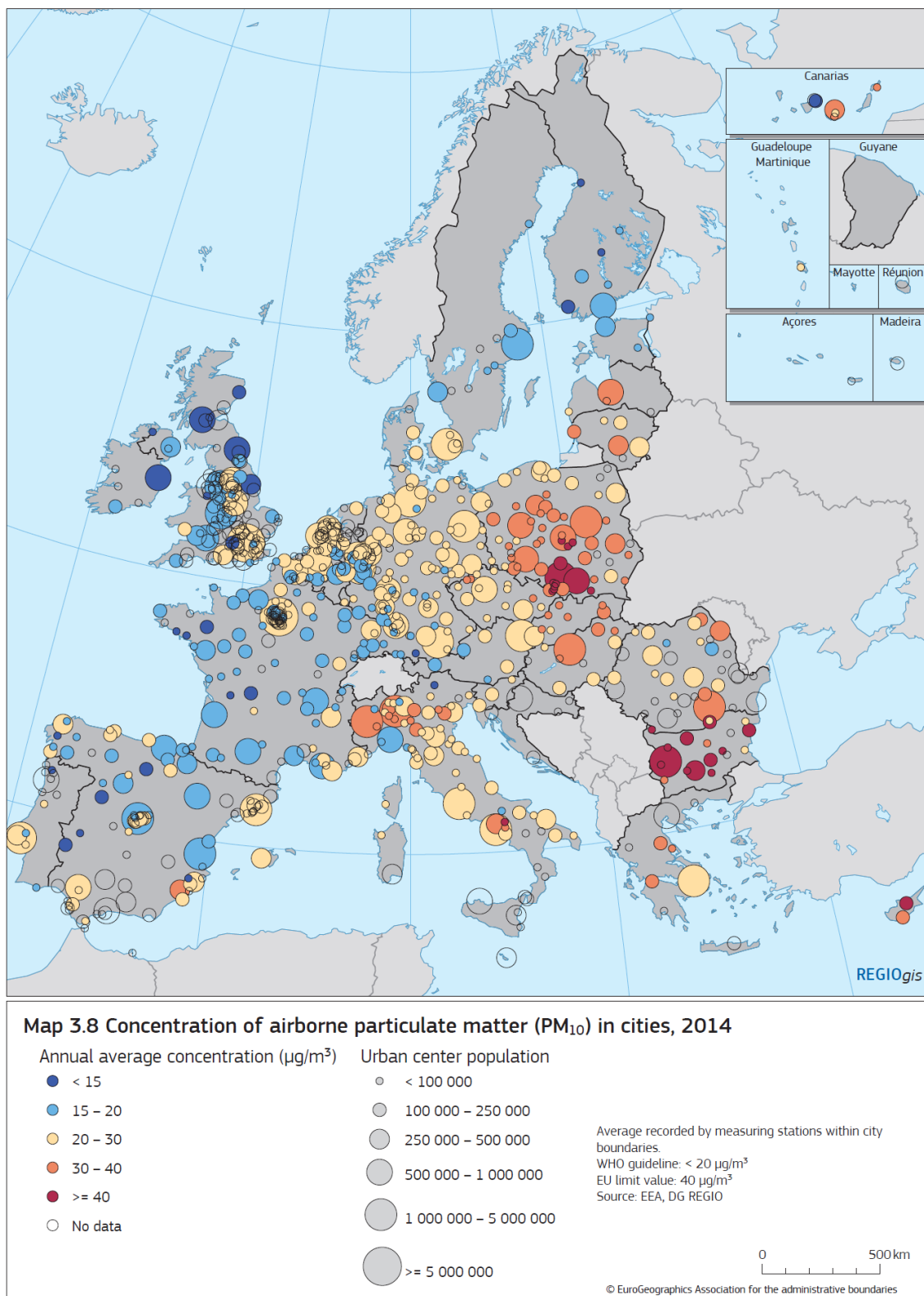
W zakresie bezpieczeństwa ekologicznego konieczne jest **kontynuowanie działań zmierzających do poprawy jakości powietrza**. Jak Wynika z *VII Raportu Kohezyjnego* miasta województwa małopolskiego, województwa śląskiego oraz Rumunii w największym stopniu borykają się z problemem tzw. niskiej emisji (mapa poniżej).

REKOMENDACJA: Należy kontynuować działania zmierzające do poprawy jakości powietrza. Szczególny nacisk należy położyć na ograniczenie niskiej emisji zarówno komunikacyjnej (ograniczenie transportu samochodowego, rozwój transportu kolejowego oraz publicznego), jak i pochodzącej z lokalnych kotłowni węglowych i domowych pieców grzewczych (kontynuacja wymiany kotłów, zakaz sprzedaży paliw niskiej jakości, zakaz montowania pieców niskiej jakości), a także edukację ekologiczną prowadzącą do zmiany postaw mieszkańców.

¹⁰² Usługi publiczne w Małopolsce – dostępność i koncentracja, Instytut Nauk Społeczno-Ekonomicznych w Łodzi, 2013

¹⁰³ Rozbieżności w zakresie wskaźnika zagrożeniem ubóstwem relatywnym zostały wyjaśnione w pierwszym rozdziale Modułu 1 Analiza skuteczności realizacji SRWM 2011-2020

Mapa 13 Zanieczyszczenie pyłami PM10 w miastach w Europie w 2014 roku

Źródło: Seventh report on economic, social and territorial cohesion. My Region, My Europe, Our Future, EU 2017, s. 118.

Otoczenie prawne

Uwarunkowania krajowe

W okresie objętym oceną śródkresową odnotowano szereg zmian, zarówno o charakterze legislacyjnym oraz programowo-systemowym, które wywierają wpływ na SRWM 2011-2020 oraz proces jej wdrażania. Należy podkreślić, że w tej części raportu analizowane są inicjatywy, które już zostały wdrożone (weszły w życie), jak również te, których realizacja jest dopiero zapowiadana.

W pierwszym rządzie należy zwrócić uwagę na przyjętą przez Radę Ministrów w dniu 14 lutego 2017 roku *Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku)* (SOR), która w systemie krajowych dokumentów strategicznych pełni funkcję średniookresowej strategii rozwoju kraju. Analizując zapisy tego dokumentu z perspektywy prowadzonej przez samorząd województwa polityki rozwoju, należy zwrócić uwagę na dwojakiego rodzaju zmiany zeń wynikające:

- 1) dotyczące **nowego paradygmatu polityki rozwoju** oraz instrumentarium służącego jej wdrażaniu;
- 2) roli oraz **kompetencji samorządu województwa** w regionalnej polityce rozwoju.

SOR określa nowy model rozwoju - suwerenną wizję strategiczną, zasady, cele i priorytety rozwoju kraju w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym do 2020 r. oraz w perspektywie do 2030 r. Ponadto w Strategii zawarte są rekomendacje dla polityk publicznych. Stanowi ona podstawę dla zmian w systemie zarządzania rozwojem, w tym obowiązujących dokumentów strategicznych (strategii, polityk, programów) oraz weryfikacji pozostałych instrumentów wdrożeniowych.

SOR wprowadza pojęcie rozwoju zrównoważonego społecznie i terytorialnie, który zakłada harmonijny rozwój całego kraju, wrażliwy na terytorialną różnorodność i jej atuty, a jednocześnie dba o zapewnienie całemu społeczeństwu wysokiej jakości życia. Na potrzeby realizacji tak rozumianego rozwoju SOR identyfikuje obszary strategicznej interwencji państwa oraz instrumenty służące wdrażaniu dedykowanych im polityk publicznych:

OSI	INSTRUMENT	ZAKRES, W JAKIM POTENCJALNIE DOTYCZY MAŁOPOLSKI
Polska Wschodnia	Ponadregionalny program skierowany do najsłabszych gospodarczo obszarów	Możliwość objęcia programem części terytorium województwa małopolskiego (zwłaszcza wschodnich części regionu, które pomimo podobnej sytuacji społeczno-gospodarczej, jak w podregionach Polski Wschodnie, nie zostały objęte interwencją PO PW).
Śląsk	Program dla Śląska	Możliwość objęcia programem powiatów Małopolski Zachodniej, tradycyjnie związanych z przemysłem wydobywczym.
Miasta	Partnerska Inicjatywa Miast	Włączenie małopolskich miast w ogólnopolską sieć współpracy.
Aglomeracje	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne PLUS	Dalsze środki na rozwój Metropolii Krakowskiej
Średnie miasta tracące funkcje społeczno-	Pakiet działań dla średnich miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze	Objęcie dedykowaną interwencją publiczną części małopolskich miast: - na <i>Imiennej liście średnich miast</i> znajduje się 17 JST z województwa małopolskiego ¹⁰⁴ ,

¹⁰⁴ *Imienna lista miast średnich (255 miast, w tym 15-20 tys. mieszkańców będących stolicami powiatów)*, https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/36253/Delimitacja_miast_srednich_SOR_Sleszynski_11.pdf /dostęp: 23.10.2017 r./.

OSI	INSTRUMENT	ZAKRES, W JAKIM POTENCJALNIE DOTYCZY MAŁOPOLSKI
gospodarcze		- z kolei na <i>Imiennej liście 122 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze</i> znalazło się 6 JST z województwa małopolskiego: Nowy Targ, Zakopane, Tarnów, Chrzanów, Gorlice, Nowy Sącz ¹⁰⁵ .
Rozwój obszarów wiejskich	Pakt dla obszarów wiejskich	Wsparcie obszarów wiejskich w Małopolsce.
Obszary zagrożone trwałą marginalizacją	Pakiet działań dla obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją	W SOR (s. 179) zidentyfikowano dwa obszary zagrożone trwałą marginalizacją: grupa gmin zlokalizowanych przy granicy z województwem świętokrzyskim oraz grupa gmin zlokalizowanych na południu województwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie SOR

Ponadto w ramach SOR proponuje się:

- **System koordynacji Krajowych Inteligentnych Specjalizacji (KIS) i Regionalnych Inteligentnych Specjalizacji (RIS)** - utworzenie i wdrożenie modelu koordynacji KIS i RIS w celu zsynchronizowania wsparcia i zapewnienia komplementarności i synergii działań;
- **Odnowiony Kontrakt Terytorialny** - zakładający modyfikację systemu prowadzenia negocjacji w taki sposób, aby od samego początku strony: rządowa i samorządowa pracowały nad zidentyfikowaniem istotnych z punktu widzenia kraju i regionu inwestycji, jak również możliwości zapewnienia ich finansowania. Nowy KT ma mieć przełożenie na architekturę i wysokość alokacji programów operacyjnych po 2020 r., w tym podział interwencji kraj-region oraz zindywidualizowanie programów regionalnych. Zmieniona zostanie ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, umożliwiając zawieranie kontraktów nakierowanych na rozwój obszarów funkcjonalnych pomiędzy rządem, samorządem województwa i innymi samorządami i partnerami.

Większość spośród opisanych powyżej instrumentów uzyska pełną operacyjność w roku 2020, tj. na koniec horyzontu obowiązywania obecnej SRWM. Ich sposób funkcjonowania, delimitacja oraz zasady zarządzania zostaną z pewnością doprecyzowane w kolejnych dokumentach programowych resortu rozwoju (w szczególności w aktualizowanej obecnie KSRR 2030). Stąd wniosek, iż zapowiedziane w SOR instrumentarium polityki rozwoju będzie w umiarkowany sposób wpływać na wdrażanie obecnej SRWM. Niemniej jednak należy pamiętać, iż już teraz Ministerstwo Rozwoju podejmuje działania na rzecz wspierania obszarów strategicznej interwencji zaprojektowanych w SOR. W tym kontekście należy wspomnieć o zapowiadanym dedykowanym wsparciu średnich miast w ramach krajowych programów operacyjnych na lata 2014-2020¹⁰⁶, czy też preferencjach (w postaci dodatkowych punktów) dla miast z województwa śląskiego (wchodzących w skład OSI Śląsk) w organizowanym przez resort konkursie *Human Smart Cities*¹⁰⁷.

W kontekście powyższego należy również zwrócić uwagę na konsekwencje dla obecnej SRWM wynikające z przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Zgodnie z art. 11 ust. 1d ustawy o samorządzie

¹⁰⁵ *Imienna lista 122 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze*, https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/36254/Delimitacja_miast_srednich_SOR_11.pdf /dostęp: 23.10.2017 r./.

¹⁰⁶ <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/wiadomosci/wsparcie-rozwoju-srednich-miast/> /dostęp: 23.10.2017 r./.

¹⁰⁷ <https://www.mr.gov.pl/strony/aktualnosci/konkurs-dla-samorzadow-human-smart-cities-inteligentne-miasta-wspoltworzone-przez-mieszkancow/> /dostęp: 23.10.2017 r./.

województwa, Strategia rozwoju województwa **uwzględnia cele średniookresowej strategii rozwoju kraju**, krajowej strategii rozwoju regionalnego, odpowiednich strategii ponadregionalnych, a także cele i kierunki koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju. Z kolei art. 13 ust. 1 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju stwierdza, że Strategia rozwoju województwa **jest spójna ze średniookresową strategią rozwoju kraju**. W przytoczonych aktach prawnych nie określono przesłanek, których spełnienie pozwoli na jednoznaczne stwierdzenie czy strategia rozwoju województwa uwzględnia cele strategii średniookresowej bądź też jest z nią spójna. Ponadto żaden z aktów prawnych nie określa terminu dostosowania strategii wojewódzkiej do zapisów strategii krajowej¹⁰⁸.

Ponadto, mając na uwadze przeprowadzoną w SOR **delimitację nowego systemu OSI**, należy pamiętać, że w dniu 25 marca 2017 r. w życie wszedł wynikający z ustawy o samorządzie województwa przepis (art. 11 ust. da), zgodnie z którym w strategii rozwoju województwa uwzględnia się obszary strategicznej interwencji państwa zdefiniowane w średniookresowej strategii rozwoju kraju.

Druga grupa zmian proponowanych przez SOR, które mogą wpływać na wdrażanie SRWM dotyczy kwestii instytucjonalno-kompetencyjnych. W dokumencie stwierdza się, że szczególnie istotne dla skuteczności polityki rozwoju jest partnerstwo i kreatywność samorządów terytorialnych w inicjowaniu najistotniejszych przedsięwzięć rozwojowych. Rolą państwa w tym procesie jest wyznaczanie ramowych celów oraz podstawowego instrumentarium, pozostawiając przesądzenia odnośnie sposobu realizacji określonych celów samorządom terytorialnym, jako współtwórcom procesów rozwojowych, a nie jedynie dawcom środków finansowych. Jednocześnie dla samorządów wojewódzkich przewidziano aktywną rolę inicjatora, koordynatora i mentora działań rozwojowych w regionie, także w układach funkcjonalnych.

Pomimo powyższego, w SOR stwierdza się również, że po dwudziestu sześciu latach funkcjonowania samorządu lokalnego i siedemnastu latach - regionalnego widać wyraźnie, że potrzebne są nowe inicjatywy w tym obszarze zmierzające do zmniejszenia stopnia rozbieżności pomiędzy samorządami i rządem oraz odejścia od sztywno określonych kompetencji różnych podmiotów w wykonywaniu zadań państwa na rzecz budowy wieloszczeblowego systemu współdziałania i partnerstwa. Jednocześnie podkreśla się, że pomostem współpracy pomiędzy stroną samorządową a rządową jest wojewoda jako przedstawiciel rządu w terenie. Będzie on m.in. wspomagał koordynację wynikających ze SOR działań administracji rządowej ukierunkowanych terytorialnie na poziomie województwa.

Sam SOR nie precyzuje dokładnie na czym owe „nowe inicjatywy” mają polegać, ani też nie określa obszarów objętych koordynacją wojewody, niemniej jednak analiza dotychczas podejmowanych przez stronę rządową inicjatyw może sugerować ograniczanie kompetencji samorządu regionalnego, na rzecz administracji rządowej. W tym kontekście należy wspomnieć o:

- **przeniesieniu nadzoru nad Ośrodkami Doradztwa Rolniczego (ODR) do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi** - z samorządowych wojewódzkich osób prawnych stały się one państwowymi jednostkami organizacyjnymi posiadającymi osobowość prawną, przy czym zachowały swój

¹⁰⁸ Warto przypomnieć, że w przeszłości w ustawie o samorządzie województwa obowiązywał przepis, który zobowiązywał samorząd województwa do każdorazowego dostosowania strategii rozwoju województwa do średniookresowej strategii rozwoju kraju, krajowej strategii rozwoju regionalnego, a także odpowiednich strategii ponadregionalnych w terminie 9 miesięcy od dnia wejścia w życie uchwały o ich przyjęciu lub aktualizacji. Art. 11 ust 1 e ustawy o samorządzie województwa. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590, z późn. zm.).

dotychczasowy majątek. Samorząd województwa nie decyduje już o kierunku wsparcia dla rolników, czyni to natomiast resort;

- **zmianie ustawy o ochronie środowiska** - nowelizacja ustawy dotyczy przejścia przez administrację centralną zarządzania Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, pozostawiając windykację opłat i kontrolę naliczeń w obowiązku marszałków województw. Dotychczas regiony same decydowały, jakie działania i inwestycje proekologiczne były wspierane w poszczególnych regionach. Wprowadzone zmiany dotyczą przede wszystkim wymiany składów rad nadzorczych i zarządów WFOŚiGW. Zmniejszono liczbę członków rad nadzorczych z siedmiu do pięciu, przy czym dwóch wyznacza wojewoda, pozostałych Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, minister środowiska wskazuje przewodniczącego, zaś sejmik województwa wiceprzewodniczącego;
- **odebraniu sejmikom wojewódzkim decyzyjności w sprawie wyznaczania inwestycji sportowych do dofinansowania w ramach Programu Rozwoju Regionalnej Infrastruktury Sportowej** (tytuł Programu z 2016 roku), na które środki pochodzą z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej;
- **nowym prawie wodnym** - utworzenie Państwowego Gospodarstwa Wodnego „Wody Polskie”, które w imieniu Skarbu Państwa pełni rolę gospodarza na wszystkich wodach publicznych. Dotychczas to wojewódzkie zarządy melioracji i urządzeń wodnych realizowały w oparciu o środki rządowe zadania zlecone ze szczebla administracji rządowej dotyczące m.in. zabezpieczania wałów przeciwpowodziowych i działań melioracyjnych, obecnie nastąpiła centralizacja tych zadań.

W przestrzeni publicznej pojawiały się również zapowiedzi reformy rynku pracy, polegającej na przejściu zarządzania WUP i PUP przez administrację rządową.

Z drugiej strony dostrzegalne są zmiany wzmacniające pozycję wojewody. W tym kontekście należy wspomnieć o uchwalonej w lipcu 2017 roku nowelizacji ustawy o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (tzw. ustawy wdrożeniowej), wprowadzającej przepisy dotyczące roli wojewody we wdrażaniu środków europejskich. Nowe przepisy umożliwiają wojewodzie:

- dokonywanie desygacji - oceny potencjału formalno-instytucjonalno-organizacyjnego urzędu marszałkowskiego;
- udział (na jego wniosek) w pracach komitetu monitorującego;
- udział przedstawicieli wojewody (na jego wniosek) w pracach komisji oceny projektów.

Opisane powyżej zmiany w bezpośredni sposób wpływają na ograniczenie roli samorządu regionalnego we wdrażaniu SRWM 2011-2020. Dotyczy to w szczególności Obszaru 6. *Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne*. Wprowadzone dotychczas zmiany ograniczają możliwości samorządu województwa w realizacji części działań opisanych w kierunku polityki 6.1 *Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju Małopolski*:

- 6.1.1 *Ochrona zasobów wodnych* → nowe prawo wodne;

- 6.1.2 *Poprawa jakości powietrza* → zmiany w WFOŚiGW;
- 6.1.5 *Przeciwdziałanie występowaniu i minimalizowaniu skutków negatywnych zjawisk atmosferycznych, geodynamicznych i awarii przemysłowych, w tym właściwe zagospodarowanie terenów zagrożonych powodzią i suszą hydrologiczną z uwzględnieniem wymagań dotyczących oceny zagrożenia i ryzyka powodziowego oraz zwiększanie retencyjności zlewni oraz efektywności urządzeń zabezpieczenia przeciwpowodziowego (budowa, modernizacja)* → nowe prawo wodne.

Z kolei przejście ośrodków doradztwa rolniczego, będzie miało bezpośredni wpływ na realizację przez samorząd województwa kierunków polityki opisanych w Obszarze 5. SRWM *Rozwój miast i terenów wiejskich*. Dotyczy to w szczególności kierunku 5.2 *Rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich* oraz zapisanego w nim działania dotyczącego aktywizacji gospodarczej terenów wiejskich poprzez rozwój systemu doradztwa i wsparcia pośredniego dla przedsiębiorczości opartej na rolnictwie (5.2.2).

W kontekście finansowania polityki rozwoju prowadzonej przez samorządy terytorialne, należy zwrócić uwagę na zapowiadane w SOR zmiany dotyczące zwiększenia efektywności finansowania polityk ukierunkowanych terytorialnie. W tym zakresie zapowiedziano m.in.:

- wprowadzenie mechanizmów służących aktywizacji samorządów do pozyskiwania wyższych dochodów własnych przeznaczonych na finansowanie zadań własnych, w tym rozwojowych;
- opracowanie systemu wyrównywania dochodów JST, który pozwoli na lepsze ukierunkowanie środków, uwzględniające potrzeby wydatkowe związane z realizacją zadań publicznych w JST o niskim potencjale dochodowym, a także na wzmocnienie motywacji większych JST do aktywnego pozyskiwania dodatkowych dochodów i do ograniczania stałych obciążeń wydatkowych. System wyrównawczy uwzględni zróżnicowane potrzeby wydatkowe JST;
- wprowadzenie mechanizmów zachęcających JST do współpracy i wspólnej realizacji przedsięwzięć rozwojowych, integrujących źródła finansowania JST i innych podmiotów (formuła kontraktowa);
- stopniowe dokonanie zmian w strukturze wydatków i dochodów (na poziomie budżetu państwa i samorządów) tak, aby coraz większa część wydatków rozwojowych była finansowana ze źródeł krajowych.

Powyższe zapisy wyraźnie wskazują na **tendencję zwiększenia udziału krajowych dochodów własnych JST w finansowaniu polityki rozwoju**. W tym kontekście należy jednakże zwrócić uwagę na podniesienie kwoty wolnej od podatku, które przełoży się na zmniejszenie dochodów własnych budżetów samorządów, ograniczając tym samym ich zdolności inwestycyjne.

Z punktu widzenia instrumentarium wdrażania polityki rozwoju przez samorząd regionalny istotne wydają się zapisy SOR dotyczące wprowadzenia nowego zintegrowanego systemu zarządzania rozwojem kraju. Ów system ma opierać się na trzech zasadniczych elementach:

1. Zintegrowaniu zagadnień planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego w jednym dokumencie (jeden dokument pełniący funkcję strategii rozwoju województwa oraz planu zagospodarowania przestrzennego województwa);

2. Zasadzie hierarchiczności dokumentów strategicznych - dokumenty powstające na poziomie lokalnym i regionalnym mają wykorzystywać w warstwie diagnostycznej i prognostycznej zapisy dokumentów wyższego rzędu, tj. dokumentów tworzonych na poziomie regionalnym i krajowym;
3. Obligatoryjnych ustaleniach - zintegrowane dokumenty mają zawierać informacje na temat ustaleń obligujących inne podmioty do podjęcia określonych działań realizacyjnych.

Założona w SOR integracja planowania przestrzennego i kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego na poziomie krajowym i regionalnym może pociągnąć za sobą zmiany kierunków działań oraz zmiany strategii postępowania w ramach SRWM 2011-2020, a więc znaczące przemodelowanie Strategii. Z kolei ewentualna hierarchiczność dokumentów oraz system ustaleń, mogą spowodować ograniczenie swobody samorządu regionalnego w zakresie planowania polityki rozwoju, na rzecz priorytetów określonych w dokumentach krajowych.

Wspomniany we wcześniejszym rozdziale instrument krajowy 500+ w połączeniu z tzw. pakietem socjalnym dla rodzin wpływać będzie pozytywnie na rozwój turystyki w Małopolsce oraz na tendencje zmniejszania wskaźnika zagrożenia ubóstwem relatywnym. Może on jednak pozostać w kolizji z dotychczasowym trendem wzrostu aktywności zawodowej ze względu na zastosowanie kryterium dochodowego przy wsparciu pierwszego dziecka i silny udział tzw. szarej strefy w Małopolsce.

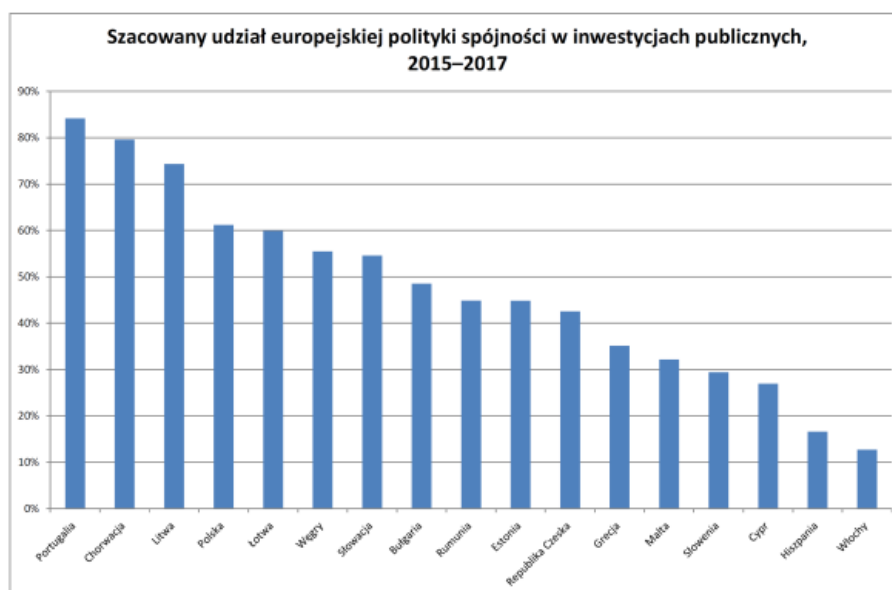
Inna zmiana prawna mogącą mieć wpływ na gotowość aplikacyjną podmiotów zewnętrznych do ubiegania się o środki na realizację zadań strategicznych jest tzw. ustawa o sieci szpitali (nowelizacja ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych z 2017 roku). Sieć szpitali rozpoczęła działanie 1 października 2017 roku i znacząco zmienia to zasady finansowania świadczeń w ramach leczenia szpitalnego, a częściowo również w ramach ambulatoryjnej opieki specjalistycznej. Problemem dla jednostek ochrony zdrowia znajdujących się poza Siecią (systemem podstawowego szpitalnego zabezpieczenia świadczeń opieki zdrowotnej, SPSZ) jest fakt, iż pozostałe środki będą rozdysponowywane pomiędzy innymi świadczeniodawcami w drodze konkursu ofert lub rokowań. Świadczeniodawcy zakwalifikowani do SPSZ będą mieli natomiast zapewnione finansowanie wszystkich profili i świadczeń określonych w wykazie, poprzez zawieranie na okres kwalifikacji kompleksowych umów z dyrektorami oddziałów NFZ. Co istotne, świadczeniodawcy nie będą mogli wybierać profili i świadczeń, które będą chcieli realizować. Umowa będzie zawierana bowiem na wszystkie świadczenia zakwalifikowane, przy jednoczesnym zakazie zawierania dodatkowych umów na te same świadczenia. Sytuacja ta zmieni pozycję wielu jednostek na rynku małopolskim. W obecnej chwili trudno rozstrzygnąć, w jakim zakresie wprowadzenie przepisów wpłynie na zachowania inwestycyjne szpitali i ich organów prowadzących. Trudno też rozstrzygnąć, w jakim zakresie zmiana legislacyjna wpłynie na trwałość rezultatów inwestycji już zakończonych w ramach SRWM.

Zmiana systemu szkolnictwa powszechnego w 2016 roku pociągają za sobą rezygnację ze wskaźnika oceniającego wyniki egzaminów gimnazjalnych, bez zmiany działań uwzględnionych w strategii postępowania Obszaru 1. *Gospodarka wiedzy i aktywności.*

Uwarunkowania europejskie

Środki Polityki Spójności przyznawane Polsce w ramach kolejnych wieloletnich okresów programowania stanowią zasadnicze źródło finansowania polityki rozwoju. Polityka ta jest główną polityką inwestycyjną UE zapewniającą finansowanie równe 8,5% rządowych inwestycji kapitałowych w UE, przy czym w przypadku UE-13 wartość ta wynosi 41%, a w szeregu państw sięga 50%. W Polsce poziom ten w latach 2015-2017 wyniósł ponad 60% wartości inwestycji publicznych¹⁰⁹.

Wykres 61 Finansowanie polityki spójności jako szacowany udział inwestycji publicznych w latach 2015-2017

Źródło: Sprawozdania Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów - *Mój region, moja Europa, nasza przyszłość: siódme sprawozdanie w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej*, Bruksela 2017, s. 15.

Pomimo sporego znaczenia oraz wymiernych korzyści płynących z Polityki Spójności, podobnie jak latach poprzednich, dyskusji nad kolejnym wieloletnim okresem programowania UE, towarzyszy spór pomiędzy zwolennikami tej polityki, a jej przeciwnikami. Z jednej strony pojawiają się głosy, które powołując się na jej społeczne i gospodarcze sukcesy, domagają się dalszego rozwoju tej polityki UE (rozumianego w szczególności w kategoriach wielkości dedykowanej jej alokacji w kolejnym wieloletnim budżecie UE), z drugiej zaś pojawiają się głosy domagające się znacznego jej ograniczenia, a nawet likwidacji. Wydaje się, że obecny etap dyskusji na temat Polityki Spójności pozwala sformułować tezę, iż **polityka ta zostanie utrzymana po roku 2020, niemniej jednak na zasadniczo zmienione zostaną zasady jej funkcjonowania**.

Zdaniem ekspertów zewnętrznych (przedstawiciele MR, ekspert w zakresie rozwoju regionalnego w województwie małopolskim, europoseł makroregionu) wyzwaniem dla SRWM jest okres po 2020 roku. Należy bowiem spodziewać się znaczących zmian w programowaniu Polityki Spójności po roku 2020. Pomijając kwestie wysokości dofinansowania skierowaną do Polski, może ulec przemodelowaniu tryb jej realizowania – z programów regionalnych na instrumenty horyzontalne, centralnie zarządzane na poziomie UE, z terytorializacji

¹⁰⁹ Sprawozdania Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów - *Mój region, moja Europa, nasza przyszłość: siódme sprawozdanie w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej*, Bruksela 2017. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=COM:2017:583:FIN&from=EN> /dostępność: 23.10.2017/.

w skali kraju na terytorializację w typie obszaru. Wspomniane hipotetyczne rozwiązania mogą znacząco ograniczać programowanie polityki rozwoju przez Samorząd Województwa, zwiększając rolę podmiotów zewnętrznych wobec SW.

Poglądy te znajdują swoje odzwierciedlenie w tezach formułowanych w kolejnych dokumentach dotyczących przyszłości UE oraz Polityki Spójności. W kontekście prowadzonych w niniejszym Module rozważań kluczowe wydają się trzy dokumenty opracowane w ramach Komisji Europejskiej:

1. *Biała księga w sprawie Przyszłości Europy. Refleksje i scenariusze dla UE-27 do 2025 r.*¹¹⁰;
2. *Dokument otwierający debatę na temat przyszłości finansów UE*¹¹¹;
3. *VII Raport Kohezyjny – Mój Region, Moja Europa, Nasza Przyszłość*¹¹².

W opublikowanej w marcu *Białej księdze w sprawie Przyszłości Europy. Refleksje i scenariusze dla UE-27 do 2025 r.*, Komisja Europejska zarysowała pięć potencjalnych ścieżek (scenariuszy), którymi może podążać UE, spośród których w zasadzie jedynie pierwszy („Kontynuacja”) zakłada utrzymanie obecnego statusu Polityki Spójności. Poszczególne rozważane w *Białej księdze* scenariusze zakładają:

- I. **„Kontynuacja”** – scenariusz zakładający utrzymanie przez UE-27 obranego kursu, przewidujący, że będzie się ona koncentrować na realizacji i aktualizacji obecnego programu reform;
- II. **„Nic poza jednolitym rynkiem”** – Unia Europejska stopniowo skoncentruje się na jednolitym rynku, gdyż państwa członkowskie nie będą w stanie porozumieć się w coraz liczniejszych dziedzinach polityki;
- III. **„Ci, którzy chcą więcej, robią więcej”** – UE-27 będzie funkcjonować jak obecnie, ale umożliwi zainteresowanym państwom (w tym ze strefy euro) zacieśnianie współpracy w określonych obszarach, takich jak obronność, bezpieczeństwo wewnętrzne czy polityka społeczna. Powstanie „koalicja chętnych”, bądź też kilka takich koalicji. Status innych państw członkowskich pozostanie niezmienny i będą one miały możliwość przyłączenia się z czasem do tych, które robią więcej („Europa dwóch prędkości”);
- IV. **„Robić mniej, ale efektywniej”** – UE-27 skoncentruje się na skuteczniejszej i sprawniejszej realizacji celów w wybranych dziedzinach polityki, ograniczy zaś swoje działania tam, gdzie jej wartość dodana jest mało widoczna. Cała uwaga i ograniczone zasoby zostaną skierowane na wybrane dziedziny, a w szczególności na innowacje, handel, bezpieczeństwo, migracja, zarządzanie granicami i obronność. Z drugiej strony UE-27 zaprzestanie działań lub zmniejszy swoje zaangażowanie w dziedzinach, w których jej wartość dodaną postrzega się jako mniejszą, a ją samą jako niezdolną do spełniania obietnic. Będzie to dotyczyło obszarów, takich jak **rozwój regionalny**, zdrowie publiczne lub niektóre części polityki zatrudnienia i polityki społecznej niezwiązane bezpośrednio z funkcjonowaniem jednolitego rynku;
- V. **„Robić wspólnie znacznie więcej”** – państwa członkowskie zdecydują się współdzielić więcej uprawnień, zasobów i decyzji we wszystkich dziedzinach. Decyzje na szczeblu europejskim będą podejmowane sprawniej i szybko wprowadzane w życie.

¹¹⁰ http://eur-lex.europa.eu/content/news/white_paper.html?locale=pl

¹¹¹ https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-future-eu-finances_pl

¹¹² http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion7/7cr.pdf

W *Dokumencie otwierającym debatę na temat przyszłości finansów UE* zwraca się uwagę na pojawiające się nowe priorytety UE, czemu nie towarzyszy dotychczas identyfikacja nowych źródeł dochodów unijnego budżetu. Wśród nowych priorytetów w *Dokumencie*... wskazano na: zarządzanie migracjami, bezpieczeństwo wewnętrzne i zewnętrzne, kontrola granic zewnętrznych, walka z terroryzmem, obronność.

W samym *Dokumencie*... szerszej analizie poddano reformę dwóch największych pod względem budżetu polityk unijnych – Politykę Spójności oraz Wspólną Politykę Rolną. Fakt ten może sugerować, iż to właśnie z oszczędności, które pojawią się wskutek reformy tych dwóch polityk, Komisja Europejska zamierza sfinansować nowe wyzwania stojące przed Wspólnotą. Niemniej jednak należy podkreślić, iż analizie, którą określono jako test europejskiej wartości dodanej, poddane zostaną wszystkie instrumenty oraz programy finansowane ze środków unijnego budżetu.

W *Dokumencie otwierającym debatę na temat przyszłości finansów UE* Komisja Europejska rozważa są następujące propozycje wobec kolejnych Wieloletnich Ram Finansowych oraz PS 2020+:

- Budżet europejski powinien finansować przede wszystkim te wydatki, które przyczyniają się do wytworzenia europejskiej wartości dodanej;
- Nieprzydzielanie (niealokowanie) części środków PS – jako mechanizm uelastycznienia tej polityki, który ma pozwolić jej na lepsze reagowanie na nowe wyzwania;
- Zasada praworządności jako kryterium wypłaty środków z budżetu UE;
- Ścisłejsze powiązanie PS z reformami strukturalnymi (semestr europejski);
- Wprowadzenie mechanizmu stabilizacji makroekonomicznej – który chroniłby przed poważnymi wstrząsami, których wpływ na poszczególne państwa członkowskie jest różny;
- Zwiększenie poziomu współfinansowania krajowego – autorzy Dokumentu zwracają uwagę, iż Polityka Spójności skutecznie rekompensowała zmniejszające się na skutek kryzysu ekonomicznego poziom inwestycji krajowych i regionalnych. Pozwoliło to na uniknięcie większych zakłóceń, lecz wynikające z tego większe stopy dofinansowania z budżetu UE ograniczyły ogólny wysiłek inwestycyjny. Zwiększenie poziomów współfinansowania krajowego ma służyć zwiększeniu poczucia obowiązku i odpowiedzialności wśród państw i regionów będących beneficjentami Polityki Spójności;
- Rewizja systemu alokacji środków pomiędzy państwa członkowskie (podział środków w oparciu o inne wskaźniki niż PKB per capita) – pod uwagę mają być brane kryteria związane z wyzwaniami przed, jakimi stoi obecnie Europa, np. kwestie demograficzne, bezrobocie, migracji, innowacji i zmian klimatu.

Postulaty względem Polityki Spójności po 2020 roku, sformułowane w *VII Raporcie Kohezyjnym* w znacznej mierze potwierdzają zapisy, które znalazły się w wyżej opisanych dokumentach Komisji Europejskiej.

Autorzy stawiają trzy podstawowe pytania dotyczące polityki spójności: w co inwestować? Jakie powinny być priorytety inwestycyjne? W jaki sposób należy wdrażać politykę spójności?

Po pierwsze polityka spójności powinna uwzględniać ustalenia zawarte w porozumieniach ws. zmian klimatu (COP21) oraz cele zrównoważonego rozwoju ONZ do 2030 r. Po drugie sytuacja w Europie pokazuje, że takie czynniki jak migracja, globalizacja, ubóstwo, brak innowacji, zmiany klimatu, zanieczyszczenie środowiska – nie dotyczą tylko krajów mniej rozwiniętych, ale boryka się z nimi cała Unia, stąd wniosek, że Polityka Spójności powinna być kontynuowana we wszystkich regionach UE.

Przyszłe finansowanie współpracy transgranicznej powinno koncentrować się na obszarach o szczególnej wartości dodanej dla UE i rozwiązywać transgraniczne problemy, takie jak luki i brakujące powiązania w różnych dziedzinach polityki, w tym transporcie. Być może poprzez łączenie wspólnych usług publicznych.

Integracja społeczna, zatrudnienie, rozwijanie umiejętności, badania i innowacje, zmiany klimatu, przejście na energię odnawialną i kwestie związane ze środowiskiem, są tymi obszarami, które określone zostały jako, te o szczególnej wartości dodanej dla UE i na których powinna koncentrować się polityka spójności. Podkreśla się także pozytywny wpływ polityki spójności na wsparcie dla MŚP, infrastrukturę opieki zdrowotnej i społecznej, transport i infrastrukturę cyfrową oraz potrzebę rozwiązania problemu migracji i globalizacji.

Duży wpływ na jakość polityki spójności ma jakość instytucjonalna w poszczególnych krajach, która wpływa na rozwój konkurencyjności, wzrost inwestycji i rozwój gospodarczy. Należy wzmocnić powiązanie zarządzania gospodarczego z europejskim semestrem, co spowoduje przejrzystość funkcjonowania całego systemu, ale co wymagać będzie być może innego podejścia wzmacniającego lepszą koordynację dostępnych instrumentów finansowych i ściślejsze zaangażowanie Komisji. O konieczności doskonalenia instytucjonalnego świadczy też wezwanie do uwarunkowania wypłaty środków unijnych od ustawodawstwa zapewniającego przestrzeganie wartości i zasad unijnych.

Działania mające usprawnić wdrażanie polityki spójności wymienione w Raporcie to:

- jednakowe zasady, jeden zbiór zasad zapewniające przejrzystość korzystania z pomocy UE, odnoszący się do przepisów dotyczących polityki spójności i innych instrumentów finansowania;
- zmiana systemu alokacji środków - alokacja powiązana z priorytetami i wyzwaniem UE;
- zwiększenie poziomu współfinansowania krajowego w ramach polityki spójności, aby lepiej dostosować ją do różnych krajów i regionów oraz zwiększyć poczucie odpowiedzialności;
- nieprzydzielanie części puli środków, która mogłaby zostać wykorzystana na nieprzewidziane sytuacje, umożliwiające szybkie reagowanie na pojawiające się potrzeby;
- szybsze wdrażanie (N+2) i płynniejsze przejście pomiędzy kolejnymi perspektywami finansowania, osiągnięte poprzez surowsze zasady dotyczące umorzenia, skrócenie procedur zamykania programów oraz przyspieszenie procesu wyznaczania instytucji zarządzających i programowania, oraz ich uelastycznienie;
- wzmocnienie komplementarności instrumentów finansowych – ujednolicona koordynacja, te same przejrzyste zasady i wyraźniejsze rozgraniczenie interwencji;
- poważniejsze podejście do tematu uproszczenia procesu wdrażania.

W maju 2018 r. Komisja zamierza przyjąć wniosek dotyczący wieloletnich ram finansowych, a następnie wnioski dotyczące polityki spójności po 2020 r.

Z perspektywy realizowanej przez samorząd regionalny polityki rozwoju oraz opracowywanej na jej potrzeby strategii rozwoju województwa, szczególnie istotny wątkiem podnoszonym w trakcie trwającej obecnie debaty jest renacjonalizacja Polityki Spójności (uruchamianie kolejnych inicjatyw centralnie zarządzanych z poziomu Komisji Europejskiej, kosztem funkcjonującego dotychczas zarządzania współdzielonego). Zmiana paradygmatu realizacji Polityki Spójności po roku 2020 pociągnie za sobą konieczność większej integracji własnych zasobów regionalnych. W tym kontekście należy również pamiętać o rozważanym zwiększeniu poziomu dofinansowania środkami krajowymi, które z jednej strony (z perspektywy beneficjenta) może spowodować większe obciążenie budżetu, ale z drugiej (z perspektywy całej gospodarki) może skutkować uruchomieniem środków innych niż publiczne, co w konsekwencji może spowodować zwiększenie całkowitego wolumenu środków przeznaczanych na inwestycje. Ponadto konieczna może okazać się zmiana w podejściu do pozyskiwania środków europejskich – samorząd województwa dotychczas zarządzający częścią środków przyznawanych Polsce w ramach Polityki Spójności, być może będzie musiał w przyszłości rywalizować o te środki z innymi podmiotami krajowymi i europejskimi.

REKOMENDACJA: Zaleca się wprowadzanie na bieżąco do systemu monitorowania SRWM informacji dotyczących źródeł finansowania poszczególnych inwestycji zidentyfikowanych jako realizujące cele SRWM. Pozwoli to na opracowanie planu zarządzania zasobami regionalnymi przy programowaniu działań po 2020 roku.

Podsumowanie

Przedstawiona w niniejszym Module analiza trendów społeczno-gospodarczych wskazuje, że ogólne trendy rozwojowe są w dużym stopniu zgodne z tymi założonymi w SRWM 2011-2020. Problemem w realizacji założonych strategii postępowania w poszczególnych obszarach SRWM mogą jednak stać się zmiany prawno-instytucjonalne, których zapowiedź znalazła się w SOR, w szczególności zwiększenie kompetencji strony rządowej w zakresie planowania i wdrażania polityki rozwoju. Należy zwrócić uwagę, że samorząd województwa już teraz stracił część kompetencji na rzecz administracji rządowej, co utrudni mu w szczególności realizację polityki rozwoju w obszarach 5. i 6. SRWM w zakresie:

- rolnictwa i rozwoju obszar wiejskich – Obszar 5., działanie 5.1.2 *Aktywizacja gospodarcza terenów wiejskich* (w związku z przeniesieniem nadzoru nad Ośrodkami Doradztwa Rolniczego do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi);
- ochrony środowiska – Obszar 6., działanie 6.1.1 *Ochrona zasobów wodnych* (w związku z nowym prawem wodnym);
- ochrony środowiska – Obszar 6., działanie 6.1.2 *Poprawa jakości powietrza* (zmiany w Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej);
- ochrony środowiska – Obszar 6., działanie 6.1.5 *Przeciwdziałanie występowaniu i minimalizowaniu skutków negatywnych zjawisk atmosferycznych, geodynamicznych i awarii przemysłowych, w tym właściwe zagospodarowanie terenów zagrożonych powodzią i suszą hydrologiczną z uwzględnieniem wymagań dotyczących oceny zagrożenia i ryzyka powodziowego oraz zwiększanie retencyjności zlewni oraz efektywności urządzeń zabezpieczenia przeciwpowodziowego* (w związku z nowym prawem wodnym).

Wejście w życie przepisu ustawy o samorządzie województwa dotyczącego uwzględniania w strategii rozwoju województwa obszarów strategicznej interwencji państwa zdefiniowanych w średniookresowej strategii rozwoju

kraju wpłynie na konieczność nowego podejścia do polityki terytorialnej w Obszarze 4. *Krakowski Obszar Funkcjonalny* i inne subregiony oraz w Obszarze 5. *Rozwój miast i terenów wiejskich*.

Założona w SOR integracja planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego na poziomie krajowym i regionalnym może pociągnąć za sobą zasadnicze zmiany w zakresie sposobu realizacji przez samorząd województwa polityki rozwoju. Z kolei wprowadzenie hierarchiczności dokumentów oraz systemu ustaleń może spowodować ograniczenie swobody samorządu województwa w zakresie planowania polityki rozwoju, na rzecz priorytetów określonych w dokumentach krajowych.

Istotnym problemem pozostaje także dalsze programowanie rozwoju regionalnego w wyniku prawdopodobnej zmiany ukierunkowania Polityki Spójności. W szczególności wobec prawdopodobnego zmniejszenia środków z Polityki Spójności dla Polski w kolejnej perspektywie finansowej, uruchamianiu kolejnych inicjatyw centralnie zarządzanych z poziomu Komisji Europejskiej, koncentracji Polityki Spójności po 2020 roku na nowych priorytetach istnieje potrzeba nowego podejścia do polityki rozwoju poprzez:

- mocniejsze oparcie rozwoju województwa na potencjałach endogenicznych;
- większą integrację własnych zasobów regionalnych;
- poszukiwanie innych źródeł finansowania rozwoju niż fundusze europejskie (m.in. instrumenty zwrotne, środki krajowe, partnerstwa publiczno-prywatne i publiczno-publiczne);
- koncentrację na utrzymywaniu efektów inwestycji lat 2011-2020 i wskazania działań pozainwestycyjnych niezbędnych do utrzymania przybliżonego tempa wzrostu bez większych inwestycji;
- silniejszy nacisk na takie obszary wynikające ze nowego podejścia do polityki spójności jak: zmiany klimatu, ochrona środowiska, wzrost znaczenia energii odnawialnej, integracja społeczna, badania i innowacje.

Moduł 4 System zarządzania SRWM 2011-2020

Niniejszy rozdział odpowiada na następujące pytania badawcze:

4.1.1 Czy wszystkie założenia Planu Zarządzania zostały wdrożone?

4.1.2 Czy programy strategiczne okazały się skutecznym i efektywnym narzędziem zarządzania realizacją SRWM 2011-2020?

4.1.3 Czy MPI okazał się skutecznym i efektywnym narzędziem zarządzania realizacją SRWM 2011-2020?

Plan Zarządzania SRWM

Plan Zarządzania SRWM jest dokumentem, w którym wyznaczono 3 kluczowe procesy składające się na zarządzanie SRWM:

1. Opracowanie Programów Strategicznych bazujących na konsolidacji i uporządkowaniu dotychczasowych strategii, programów i planów wojewódzkich;
2. Opracowanie Małopolskiego Planu Inwestycyjnego jako instrumentu umożliwiającego powiązanie Kluczowych Działań wynikających z SRWM oraz typów przedsięwzięć opisanych w programach strategicznych z konkretnymi zadaniami inwestycyjnymi planowanymi do realizacji przez Samorząd Województwa;
3. Opracowanie reguł oraz realizacja rocznego monitorowania postępów w realizacji przedsięwzięć wynikających z MPI oraz okresowej oceny postępów w realizacji SRWM.

Pierwsza wersja Planu Zarządzania została uchwalona przez Zarząd Województwa 22 grudnia 2011 r. i nie zawierała drugiego punktu – tj. opracowania MPI. Punkt taki dodano w zaktualizowanym Planie Zarządzania przyjętym uchwałą ZWM w dniu 26 sierpnia 2015 r. Decyzja o konieczności powstania MPI została podjęta wobec braku możliwości monitorowania SRWM poprzez Programy Strategiczne, których opracowywanie i przyjmowanie rozciągnęło się w czasie, a poszczególne PS były przyjmowane na przestrzeni 2 lat (październik 2014-listopad 2016).

Wysoko ocenić należy dokument pn. *Plan Zarządzania* jako narzędzie w sposób operacyjny wyznaczające kolejne kroki prowadzące do przełożenia zapisów SRWM na dokumenty operacyjne, a następnie wyznaczający sposoby monitorowania i oceny postępów wdrażania Strategii. W efekcie nastąpiło powiązanie Strategii z dokumentami programowymi o charakterze wykonawczym oraz budżetem województwa, a także uporządkowanie i racjonalizacja istniejącego systemu.

Natomiast ocena realizacji kolejnych kroków i procesów określonych w Planie Zarządzania jest zróżnicowana.

1. Opracowanie Programów Strategicznych

Założeniem stojącym za potrzebą opracowania PS była chęć konsolidacji i uporządkowania dotychczasowych strategii, programów i planów wojewódzkich, których w Planie Zarządzania z 2011 roku wymieniono 29. Miały one różne podstawy prawne i różne horyzonty czasowe. Założenia nie udało się w pełni zrealizować – w 2015 roku liczba dokumentów programowych przyjętych przez Zarząd lub Sejmik Województwa Małopolskiego, nie licząc Programów Strategicznych, wyniosła 17. Opracowanie tych dokumentów w większości wynikało z wymogów prawnych. Jak wynika z ekspertyzy *Przegląd i ocena obowiązującego systemu zarządzania polityką rozwoju na poziomie regionalnym, subregionalnym, powiatowym i gminnym wraz z rekomendacjami*

dotyczącymi pożądaných zmian w celu budowy modelu spójnego z poziomem krajowym¹¹³, w podsystemie programowania, analiza obowiązujących ustaw pozwoliła zidentyfikować na poziomie regionalnym – 40 dokumentów planistycznych, wśród których: 26 opracowuje się dla obszaru województwa, 9 – ma charakter strategiczny, a 26 zawiera bezpośrednie odniesienie do problematyki przestrzennej. Wydaje się zatem, że głównym problemem systemu dokumentów strategiczno-programowych, którego rozwiązanie nie jest możliwe poprzez wyłączenie działań samorządu regionalnego, jest zbyt duża liczba obligatoryjnych (wynikających z ustaw branżowych) dokumentów starających się programować politykę publiczną w ramach poszczególnych obszarów tematycznych.

Udało się jednakże zredukować liczbę dokumentów programowych, których opracowanie było inicjatywą własną SW, pozostawiając jedynie: Program Małej Retencji Województwa Małopolskiego oraz Wieloletni program współpracy UMWM z organizacjami pozarządowymi na lata 2013-2017.

Udało się podczas opracowywania PS osiągnąć pozostałe założenia odnoszące się do tego procesu (wnioski na podstawie wywiadów pogłębionych oraz analizy dokumentów):

- Zapewnienie **spójności każdego programu z SRWM**, ale także ich wzajemną komplementarność i demarkację;
- Uwzględnienie w poszczególnych programach **przestrzennego wymiaru projektowanej interwencji** oraz wykazu przedsięwzięć strategicznych;
- Zapewnienie **bezpośredniej współpracy pomiędzy właściwymi merytorycznie Departamentami UMWM/ Jednostkami Organizacyjnymi WM** oraz partnerami zewnętrznymi w ramach prac nad poszczególnymi programami.

Sam instrument, jakim są Programy Strategiczne, ma swoje mocne i słabe strony. Stanowią one operacyjne rozwinięcie poszczególnych obszarów strategicznych SRWM, uszczegóławiają zapisy SRWM oraz określają system monitorowania efektów, poprzez wskazanie szczegółowej logiki interwencji, operacjonalizację kierunków działań SRWM w skonkretyzowane priorytety oraz przedsięwzięcia o najważniejszym znaczeniu dla realizacji celów SRWM i przedstawienie szczegółowych, skwantyfikowanych efektów planowanych działań. Sposób, w jaki Programy strategiczne powstawały¹¹⁴ oraz sposób, w jaki obecnie są zarządzane, sprzyja również **większej identyfikacji z celami SRWM wśród pracowników poszczególnych komórek merytorycznych UMWM**. O ile bowiem odnoszenie się do zapisów samej Strategii nie jest wśród przedstawicieli UMWM oraz instytucji podległych SW zaangażowanych w realizację SRWM powszechne, o tyle duże znaczenie mają dla nich bardziej szczegółowe, choćby pod względem opisów działań i wskaźników, i bardziej operacyjne, Programy strategiczne, w których opracowaniu brali udział. Wagę powstania PS podkreślali rozmówcy w wywiadach pogłębionych.

Z drugiej strony słabą stroną PS jest ich **zbyt duża szczegółowość połączona z formą prawną, w której są przyjmowane**. Zgodnie z przepisami zawartymi w Rozdziale 3. ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, programy strategiczne przyjmowane były przez zarząd województwa jako **programy rozwoju**.

¹¹³ Przegląd i ocena obowiązującego systemu zarządzania polityką rozwoju na poziomie regionalnym, subregionalnym, powiatowym i gminnym wraz z rekomendacjami dotyczącymi pożądaných zmian w celu budowy modelu spójnego z poziomem krajowym”, Aleksander Noworól 2014

¹¹⁴ Proces opracowania Programów strategicznych był koordynowany przez Zarząd Województwa (opiekunem procesu powstawania poszczególnych Programów byli członkowie ZWM odpowiedzialni za dany obszar – zgodnie z uchwałą kompetencyjną), a głównymi uczestnikami procesu były właściwe merytorycznie Departamenty UMWM i Jednostki Organizacyjne WM.

Projektowy charakter zdecydowanej większości programów strategicznych, jak również opisana w ustawie procedura ich opracowania i zmiany, powoduje, że wprowadzenie zmian do PS jest procesem trudnym i długotrwałym, w niewspółmierny sposób obciążającym SW w sytuacji, gdy zmiany nie mają strategicznego charakteru. Konieczne byłoby wdrożenie kolejnych kroków - przeprowadzenie oceny ex-ante oraz konsultacji społecznych. Dodatkowo w odniesieniu dla programów strategicznych, dla których przeprowadzona została strategiczna ocena oddziaływania na środowisko¹¹⁵, zgodnie z art. 50 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, ich zmiana może wiązać się z koniecznością ponownego przeprowadzenia SOOŚ.

REKOMENDACJA: Rekomenduje się, aby zapisy programów strategicznych opracowanych po 2020 roku miały bardziej ogólny charakter, identyfikowały główne cele oraz zadania, ale bez wskazywania szczegółowych założeń dotyczących, np. źródeł finansowania, terminów realizacji, czy operatorów. Tak szczegółowe kwestie powinny być elementem prowadzonego monitoringu.

2. Opracowanie Małopolskiego Planu Inwestycyjnego

MPI okazał się być narzędziem w sposób operacyjny wiążącym posegmentowane w poszczególnych programach strategicznych najważniejsze przedsięwzięcia, za których realizację odpowiada SW. Pozytywne oceny skuteczności MPI jako instrumentu wspomagającego zarządzanie SRWM wyrażali przedstawiciele merytorycznych komórek w UMWM. Podkreślano jednocześnie, że MPI obejmuje przedsięwzięcia podejmowane przez samorząd województwa oraz jednostki mu podległe, natomiast nie zawiera wszystkich zadań przewidzianych do realizacji z udziałem środków budżetu województwa. Stąd nie jest wystarczającym narzędziem do monitorowania SRWM, niemniej ważnym z punktu widzenia inwestycji największych i kilkuletnich.

Zalety MPI należy rozpatrywać zarówno w wymiarze wewnętrznym (administracja regionalna) oraz zewnętrznym (podmioty regionalne – klienci i partnerzy administracji regionalnej):

- **wymiar wewnętrzny** – dzięki MPI, który nie jest dokumentem obligatoryjnym na poziomie samorządu województwa, udało się zebrać w jednym miejscu najważniejsze inwestycje realizowane przez szeroko rozumianą administrację regionalną w perspektywie 2023 r. To z kolei przyczyniło się do nadania interwencji publicznej realizowanej z poziomu SRWM bardziej uporządkowanego oraz projektowego charakteru;
- **wymiar zewnętrzny** – poprzez MPI Samorząd Województwa artykułuje mieszkańcom regionu, potencjalnym inwestorom oraz innym podmiotom regionalnym i krajowym swoje priorytety inwestycyjne. Dzięki oparciu prowadzonej polityki rozwoju o wykaz konkretnych i zoperacjonalizowanych przedsięwzięć, działalność Samorządu Województwa staje się bardziej transparentna i weryfikowalna (rozliczalna) przez jej odbiorców.

Mocną stroną MPI jest **elastyczność i łatwość wprowadzania zmian**. W *Planie Zarządzania* z 2016 roku określono szczegółowe procedury wprowadzania zmian, wyróżniając procedurę zasadniczą oraz uproszczoną.

¹¹⁵ PS Ochrona środowiska, PS Regionalna Strategia Innowacji, PS Transport i Komunikacja.

REKOMENDACJA: MPI pokazuje w sposób uporządkowany, projektowy, transparentny i weryfikowalny charakter interwencji publicznej realizowanej z poziomu SRWM, w związku z czym należy go utrzymać jako narzędzie zarządzania SRWM. Nie zawiera on natomiast wszystkich zadań przewidzianych do realizacji z udziałem środków Budżetu Województwa, w związku z czym nie jest wystarczającym narzędziem do monitorowania SRWM. Rolę uzupełniającą w tym zakresie pełni monitoring Programów Strategicznych.

Planowanie realizacji działań SRWM oraz ich monitorowanie i okresowa ocena

Niniejszy rozdział odpowiada na następujące pytania badawcze:

4.1.4 Jak funkcjonuje system rocznego planowania realizacji działań SRWM (ocena jakości i efektywności systemu)?

4.1.5 Jak funkcjonuje system monitoringu i okresowej oceny realizacji działań SRWM (ocena jakości i efektywności systemu)?

Podstawą skutecznego wdrażania działań służących osiągnięciu celów Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego jest dysponowanie wiedzą na temat postępów osiąganych w zakresie prowadzonej interwencji oraz zdolność do reagowania na pojawiające się różnice pomiędzy przyjętymi założeniami a uzyskiwanymi efektami realizacji działań częściowych.

Podstawowymi instrumentami w tym zakresie są:

- przygotowywany co trzy lata, strategiczny raport o rozwoju województwa w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym, prezentujący m.in. okresowe sprawozdanie z realizacji Strategii w ujęciu rzeczowym oraz finansowym – przedstawiany Zarządowi Województwa oraz Sejmikowi Województwa;
- przygotowywany w cyklu rocznym, raport zarządczy z realizacji zadań objętych regionalnymi dokumentami programowymi, poprzedzający przystąpienie do planowania budżetu województwa na rok następny – przedstawiany Zarządowi Województwa.
- okresowa ewaluacja

Informacji o stopniu realizacji założeń SRWM w sposób bezpośredni (dane o realizacji zadań w poszczególnych obszarach Strategii) oraz pośredni (dane o rozwoju społeczno-gospodarczym województwa w ujęciu dynamicznym) dostarczają:

- Monitoring roczny (MPI) oraz okresowy (pozostałych projektów zawartych w Programach Strategicznych),
- Coroczny Raport o rozwoju województwa w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym,
- Monitoring Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013 oraz 2014-2020,
- Raporty roczne Małopolskiego Obserwatorium Rozwoju Regionalnego,
- Raporty o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego,
- Informacja o realizacji Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Małopolskiego.

Monitoring roczny oraz okresowy

Monitoring roczny oraz okresowy obejmuje projekty realizowane i planowane do realizacji przez SW, znajdujące się w Programach Strategicznych. Gromadzone dane pozwalają na monitorowanie realizacji SRWM

na poziomie obszarów, kierunków polityki SRWM oraz kluczowych działań, gdyż każdy projekt przypisany jest do różnych poziomów SRWM. Ponadto poszczególnym projektom przypisano wartość (szacunkową w przypadku przedsięwzięć planowanych), źródła finansowania.

Projekty monitorowane są wielowymiarowo, m.in. poprzez określanie kroków milowych (monitoring rzeczowy projektów MPI), a także stopnia realizacji zakresu finansowego. Monitoring zawiera również informacje umożliwiające prognozowanie – zawiera bowiem planowany harmonogram finansowania w kolejnych latach. Narzędzie do monitorowania stanu realizacji projektów SW pozwala także na analizę stopnia realizacji przedsięwzięć SW ujętych w różnych instrumentach wdrażających SRWM – ZIT, SPR czy Kontrakt Terytorialny, gdyż każde przedsięwzięcie ma przypisany instrument (jeśli dotyczy). Projektom przypisano również lokalizację – gminę, powiat, subregion oraz, w przypadku projektów regionalnych – całe województwo.

Na podstawie danych z monitoringu powstają raporty roczne obejmujące projekty MPI oraz trzyletnie obrazujące stan realizacji projektów umieszczonych w PS.

Raporty roczne z realizacji MPI obrazują, w jakim zakresie aktywność Samorządu przyczynia się do realizacji celów SRWM pod względem najważniejszych przedsięwzięć w regionie. Przedstawiciele UMWM podkreślają powiązanie ze sprawozdawczością budżetową (która sama w sobie nie byłaby wystarczająca do oceny stopnia realizacji założeń w Strategii) oraz charakter operacyjny raportów - odnośnie każdego projektu przedstawiane są tzw. kroki milowe oraz uwagi, które obrazują stopień zaawansowania zadania i pomagają przewidywać zagrożenia oraz realny termin realizacji. Elementem raportu rocznego z realizacji MPI są również dane o finansowym stopniu zaawansowania poszczególnych zadań. Wnioski i rekomendacje z raportów są podstawą do wprowadzania zmian w MPI.

Monitoringiem okresowym objęte są projekty nieujęte w MPI, a znajdujące się w Programach Strategicznych. Co trzy lata na podstawie tych danych przygotowywany jest raport o rozwoju województwa, prezentujący m.in. okresowe sprawozdanie z realizacji Strategii. Zawiera podsumowanie aktywności podejmowanych przez Samorząd Województwa Małopolskiego oraz jednostek mu podległych w zakresie realizacji SRWM, bazujące na sprawozdaniach i raportach z realizacji Programów strategicznych w horyzoncie 3 lat.

Monitoring roczny realizacji przedsięwzięć zapisanych w tym dokumencie prowadzony jest w oparciu o analizę tzw. kroków milowych, reprezentujących kluczowe etapy realizacji poszczególnych przedsięwzięć inwestycyjnych (infrastrukturalnych i nieinfrastrukturalnych). Poprzez oparcie rocznych raportów na analizie postępów w realizacji strategicznych dla rozwoju Małopolski zadań, uzyskiwana jest informacja o wkładzie działań podejmowanych przez Samorząd Województwa Małopolskiego w osiągnięcie celów SRWM. Zdaniem przedstawicieli UMWM, w ten sposób uzyskiwana jest kompleksowa informacja dotycząca realizacji poszczególnych projektów w zakresie rzeczowym.

Nie stwierdzono w toku realizacji badania konieczności wprowadzania zmian do zakresu gromadzonych danych. Monitoring pozwala na wielokierunkowe analizy projektów w ujęciu wartościowym, rzeczowym, terytorialnych, źródeł finansowania etc. Rozważyć należy jednak bieżącą aktualizację danych, tak aby zachowana była spójność między innymi systemami monitorowania – LSI oraz SL.

REKOMENDACJA: Rekomenduje się zwiększenie częstotliwości gromadzenia informacji o stanie realizacji projektów od poszczególnych komórek odpowiedzialnych za realizację danego zadania raz na pół roku oraz kontynuację corocznych podsumowań na forum Zarządu oraz dyrektorów Departamentów UMWM.

Coroczny Raport o rozwoju województwa w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym

Raport wydawany jest cyklicznie od 2001 roku. Dane prezentowane w publikacji mają charakter ciągły i porównywalny. Prezentowane są zmiany, które zaszły na przestrzeni zarówno ostatniego roku, jak i ostatnich lat. Raport obejmuje informacje dotyczące wszystkich głównych obszarów SRWM i pozwala na ocenę stopnia realizacji SRWM mierzonej wskaźnikami rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego.

Monitoring Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013 oraz 2014-2020

Zgodnie z dokumentami wyższego rzędu, w systemie monitoringu RPO gromadzone są informacje i generowane sprawozdania kwartalne i roczne z realizacji RPO zawierające kluczowe informacje na temat wdrażania programu. Jest to istotne źródło informacji również o realizacji SRWM, dla której RPO WM jest istotnym dokumentem operacyjnym.

Raporty o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego

Raporty o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego mają na celu ocenę ładu przestrzennego, sprawności funkcjonowania struktur przestrzennych, układów liniowych (m.in. drogi, linie energetyczne, gazociągi) oraz kształtowanie środowiska człowieka. Są opracowywane co 4 lata, zgodnie z ustawą o planowaniu przestrzennym - „co najmniej raz w czasie kadencji sejmiku, dokonuje przeglądu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, opracowuje raport o jego stanie oraz sporządza ocenę realizacji inwestycji celu publicznego (...)”. Z punktu widzenia potrzeby monitorowania i oceny wdrażania SRWM Raporty o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego mogą mieć co najwyżej charakter uzupełniający.

Raporty roczne Małopolskiego Obserwatorium Rozwoju Regionalnego

Informacji o wdrażaniu środków unijnych wykraczających poza RPO dostarczają corocznie prowadzone przez Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego (MORR) badania wykorzystania funduszy europejskich na terenie województwa małopolskiego w oparciu o dostępne bazy (m.in. SL). Raporty zawierają m.in. liczbę i strukturę beneficjentów środków europejskich według form prawnych, projekty współfinansowane ze środków europejskich w przekrojach (według obszarów tematycznych, tematów priorytetowych, okresu realizacji, zaangażowania własnych środków, przekrojach terytorialnych) oraz środki z funduszy rolnych jako uzupełnienie środków strukturalnych. Ponadto cyfrowa Biblioteka MORR zawiera również inne badania i raporty, ekspertyzy, analizy i artykuły dotyczące rozwoju społeczno-gospodarczego Małopolski. Podobnie jak coroczne raporty o rozwoju województwa w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym pozwalają na ocenę stopnia realizacji SRWM mierzonej wskaźnikami rozwoju.

Informacja o realizacji Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Małopolskiego

Monitorowanie przedsięwzięć umieszczonych w KT ma miejsce poprzez coroczną informację o realizacji Kontraktu Terytorialnego za rok poprzedni. Informacja przygotowywana jest przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, we współpracy z zarządem województwa i przekazywana do dnia 30 czerwca Radzie Ministrów oraz do 30 lipca sejmikowi województwa.

Przedsięwzięcia, za które odpowiada SW są dostatecznie monitorowane poprzez narzędzia będące w posiadaniu UMWM (monitoring roczny i okresowy). Dodatkowo na potrzeby sprawozdania z realizacji KT Samorząd Województwa ma obowiązek wypełnić szczegółową informację o projektach, za które odpowiada. Analogicznych danych nie ma jednak dla projektów rządowych, co stanowi skutek wyłączenia obowiązku sporządzania fisz projektowych dla projektów, za realizację których odpowiedzialna jest strona rządowa (art. 7 KT). Wartość informacyjna systemu monitorowania KT jest zatem znikoma.

Podsumowanie

Podsumowując, Samorząd Województwa dysponuje wyczerpującymi i aktualnymi danymi na temat zadań realizowanych przez SW oraz jednostki mu podległe, a także projektów realizowanych przez inne podmioty współfinansowane ze środków europejskich. Informacje pozyskiwane są z różnych źródeł i gromadzone w bazie monitoringu okresowego. Tak przewidziany system monitoringu pozwala na efektywną i skuteczną ocenę działań SRWM w odniesieniu do przedsięwzięć podejmowanych ze środków BW oraz środków europejskich. Pozwala również na bieżącą analizę zmian społeczno-gospodarczych w regionie. Poza systemem monitoringu pozostają jednak zadania realizowane przez inne podmioty z innych źródeł.

Gromadzenie powyższych danych nie jest w zakresie kompetencji Samorządu Województwa i może być przedmiotem badań zewnętrznych zleczanych przez SW.

System rocznego planowania realizacji działań SRWM opiera się przede wszystkim na monitorowaniu zadań określonych w MPI oraz w Kontrakcie Terytorialnym, a także na podstawie monitoringu RPO WM 2014-2020 oraz monitoringu wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego. Na tej podstawie podejmowane są decyzje rzeczowe i finansowe, odnoszące się przede wszystkim do zadań realizowanych przez SW oraz ukierunkowania środków RPO WM 2014-2020 w kolejnych latach.

Formy działań uspołeczniających SRWM 2011-2020 oraz ocena ich skuteczności

Niniejszy rozdział odpowiada na następujące pytania badawcze:

4.2.1 Jakie działania uspołeczniające są podejmowane przez samorząd województwa?

4.2.2 Czy działania służące uspołecznieniu SRWM wpływają na jej realizację?

Znajomość Strategii wśród mieszkańców, instytucji i przedsiębiorców

Mieszkańcy, przedsiębiorcy i instytucje w województwie małopolskim wiedzą o istnieniu Strategii. Mają świadomość, że funkcjonuje dokument na poziomie regionu wyznaczający główne pożądane kierunki rozwoju.

Wykres 62 Znajomość Strategii wśród mieszkańców, instytucji i przedsiębiorców

Źródło: badania ilościowe

Szczególnie wysoka jest ta świadomość wśród przedstawicieli instytucji i przedsiębiorców, będących beneficjentami środków UE. Wysoki odsetek w tym przypadku nie dziwi, gdyż aplikując o wsparcie wnioskodawcy musieli odnieść się do zapisów tego dokumentu.

Wykres 63 Odsetek instytucjonalnych beneficjentów środków UE, którzy korzystali z SRWM podczas aplikowania

Źródło: badania ilościowe wśród beneficjentów instytucjonalnych

Odsetek znających Strategię wśród przedsiębiorców, którzy nie skorzystali ze środków UE w perspektywie 2007-2013 oraz wśród mieszkańców należy ocenić jako zadowalający. Co trzeci mieszkaniec słyszał o takim dokumencie, co jest ważną informacją w kontekście działań informacyjno-promocyjnych podejmowanych przez Samorząd Województwa na etapie opracowania dokumentu oraz jego wdrażania.

Większość tych, którzy słyszeli o SRWM nie potrafi jednak powiedzieć, jakich obszarów dotyczy ten dokument (61% nie wie lub nie pamięta). Co dziesiąta osoba kojarzyła Strategię z takimi obszarami, jak:

- **Transport** - dostępność komunikacyjna regionu,
- **Gospodarka**, rozwój przedsiębiorczości,
- **Turystyka** - rozwój turystyki.

Zakres działań uspołeczniających na etapie opracowania Strategii

Wysoko należy ocenić działania uspołeczniające podejmowane przez Samorząd Województwa podczas prac nad powstaniem założeń SRWM oraz samego dokumentu. Strategia jest efektem zaangażowania dużego grona interesariuszy, a pracom nad dokumentem towarzyszyła szeroka debata publiczna.

Prace nad SRWM 2011-2020 były prowadzone przede wszystkim przez Zarząd Województwa i Radnych oraz członków Zespołu ds. aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego do 2020 roku. Zespół stanowił ważne forum wymiany poglądów, uzgadniania kwestii spornych związanych z wnioskami zgłaszanymi w ramach konsultacji społecznych, opiniowania zweryfikowanych wersji projektu. Sam skład Zespołu ds. aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego do 2020 roku to ponad 70 osób, poza członkami ZWM byli to specjaliści w określonych obszarach Strategii: Dyrektorzy Departamentów Urzędu Marszałkowskiego i jednostek organizacyjnych, przedstawiciele środowiska naukowego Małopolski oraz innych regionalnych instytucji, których działalność związana jest z różnymi obszarami SRWM – przedsiębiorczość, ochrona środowiska, ochrona zdrowia, turystyka, bezpieczeństwo i zapobieganie klęskom żywiołowym, rozwój obszarów wiejskich.

W konsultacjach społecznych wzięło udział ponad 1,5 tys. osób, m.in. naukowcy, parlamentarzyści, przedstawiciele administracji rządowej, przedsiębiorcy, samorządowcy, osoby związane z kulturą, reprezentanci organizacji pozarządowych, studenci, uczniowie szkół średnich i gimnazjalnych. Władze regionu zorganizowały m.in.: konsultacje terytorialne w pięciu subregionach, konsultacje z udziałem samorządów wszystkich szczebli, konsultacje branżowe, konsultacje z udziałem organizacji pozarządowych, seminaria, debaty, konferencje, spotkania z przedstawicielami mediów, a także konkurs „Mój pomysł na Małopolskę, w ramach którego można było zgłosić propozycje inwestycji lub przedsięwzięć strategicznych dla Małopolski w perspektywie roku 2020. Konkurs był adresowany do: jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, studentów, uczniów szkół ponadgimnazjalnych (zgłoszono 89 propozycji, oddano ponad 40 tys. głosów).

Spotkania branżowe objęły następujące grona:

- samorządy lokalne (Forum Wójtów, Burmistrzów i Prezydentów Małopolski, Konwent Starostów),
- Małopolską Radę Obserwatoriów Rozwoju Regionalnego,
- Małopolską Radę Innowacji,
- Małopolską Radę Pożytku Publicznego,
- Wojewódzką Komisję Urbanistyczno-Architektoniczną,
- przedstawicieli biznesu,
- media.

Konferencje i seminaria tematyczne dotyczyły m.in. takich zagadnień jak:

- bezpieczeństwo energetyczne,
- finanse publiczne,
- szkoły wyższe,
- obszary wiejskie,
- kultura i dziedzictwo kulturowe,
- miasta,
- starzenie się społeczeństwa,
- gospodarka oparta na wiedzy.

Bardzo ważną częścią konsultacji społecznych projektu Strategii były spotkania w subregionach. Konsultacje te były wyrazem przekonania o potrzebie prowadzenia polityki regionalnej bardziej dostosowanej do potrzeb i możliwości rozwoju poszczególnych części województwa. Opierając się na wiedzy i doświadczeniu lokalnych liderów społecznych, którzy zostali zaproszeni do uczestnictwa w spotkaniach, podjęta została próba wspólnego uzgodnienia założeń strategii postępowania dla rozwoju Małopolski w ujęciu subregionalnym.

Seria 5 spotkań konsultacyjnych, które odbywały się od czerwca do września 2010 r., pozwoliła na wspólne zidentyfikowanie głównych czynników wpływających na rozwój każdego z subregionów. Każde spotkanie terytorialne poprzedzone było badaniem ankietowym kierowanym do jego uczestników. Celem badania było wskazanie przez uczestników, przy użyciu wystandaryzowanego formularza, kluczowych potencjałów rozwojowych (czynników decydujących o przewadze konkurencyjnej subregionu), głównych barier (czynników ograniczających możliwości rozwoju subregionu) oraz najważniejszych spraw dla rozwoju subregionu (programów, grup projektów lub wyodrębnionych przedsięwzięć) do roku 2020. Rozesłano ponad 1 300 ankiet, uzyskując 1 181 wskazań dotyczących potencjałów, 1 143 wskazania dotyczące barier, 1 150 wskazań dotyczących najważniejszych spraw dla rozwoju. Zgłoszone propozycje, po ich analizie i uporządkowaniu, stanowiły główny punkt odniesienia dla dyskusji w ramach poszczególnych spotkań konsultacyjnych.

Zaangażowanie w prace nad tym dokumentem tak szerokich i zróżnicowanych środowisk stanowiło wyraz przekonania, iż Strategia ta nie jest tworzona jedynie na potrzeby władz województwa, ani tym bardziej nie jest ich własnością, lecz przede wszystkim ma służyć Małopolanom oraz rozwojowi ich regionu. Szerokie uspołecznienie tych prac zostało dostrzeżone przez Komisję Europejską, która prezentuje je jako dobrą praktykę w publikacji *Quality of public administration – a toolbox for practitioners; Theme 1: Better policy-making*¹¹⁶.

Powstała strona internetowa, za pośrednictwem której można było przekazywać wszystkie uwagi i postulaty do konsultowanego dokumentu. Była też prowadzona kampania medialna i outdoorowa, warsztaty dziennikarskie dla przedstawicieli małopolskich mediów lokalnych, powstał cykl artykułów poświęconych SRWM.

Ważnym elementem uspołecznienia prac nad Programami Strategicznymi do roku 2020 realizującymi cele SRWM 2011-2020 był **otwarty nabór projektów do Programów Strategicznych (w tym do Subregionalnego Programu Rozwoju) za pośrednictwem Banku Projektów Regionalnych (BPR)**, który został wykorzystany zarówno w pracach nad programami strategicznymi jak i regionalnym program operacyjnym 2014-2020.

¹¹⁶ Quality of public administration – a toolbox for practitioners; Theme 1: Better policy-making
ec.europa.eu/esf/BlobServlet?docId=13944&langId=en /data dostępu 19.10.2017 r./

Pierwszy nabór projektów za pośrednictwem Banku Projektów Regionalnych trwał od 3 lipca do 21 września 2012 r. Zgłoszono 800 przedsięwzięć na kwotę ok. 57 mld zł, w tym 358 przedsięwzięć w ramach Subregionalnego Programu Rozwoju na kwotę ok. 21 mld zł.

Każdy mógł przedstawić własne pomysły inwestycji ważnych dla Małopolski. Wszelkie propozycje do BPR były przekazywane w formie elektronicznej, po wypełnieniu karty projektu. Spośród zgłoszonych propozycji Zarząd Województwa zdecydował o wpisaniu do programów strategicznych wybranych projektów w oparciu o rekomendacje autorów programów strategicznych i eksperta strategicznego (do każdego programu został wybrany ekspert strategiczny – znawca danej dziedziny). W przypadku Subregionalnego Programu Rozwoju do 2020 roku to fora subregionalne (gremium opiniotawczo-doradcze dla Zarządu Województwa), wskazało najlepsze projekty spośród zgłoszonych propozycji przedsięwzięć.

Od 2 czerwca do 15 lipca 2014 r. został przeprowadzony ponowny nabór do BPR, tym razem tylko dla przedsięwzięć, które potencjalnie mogłyby zostać wybrane do realizacji w ramach Subregionalnego Programu Rozwoju 2014-2020. W ramach naboru zgłoszono 546 projektów na kwotę ok. 10,4 mld zł.

Przeprowadzenie ponownego naboru projektów subregionalnych – po zakończeniu II edycji posiedzeń forów subregionalnych - było uzasadnione potrzebą określenia aktualnego popytu na realizację przedsięwzięć w obszarach planowanych do wsparcia w ścieżce subregionalnej zgodnie z projektem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020, co miało zasadnicze znaczenie z punktu widzenia:

- dezaktualizacji informacji, na bazie których prowadzony był I nabór w 2012 r. oraz aktualizacji informacji o uwarunkowaniach w poszczególnych obszarach wsparcia,
- pozyskania danych źródłowych (przed ostatecznym zatwierdzeniem RPO) dotyczących realnych planów inwestycyjnych w czasie umożliwiającym ewentualną weryfikację wartości wskaźników ujętych w RPO,
- ewentualnej rezygnacji (przed ostatecznym zatwierdzeniem RPO) z realizacji danego typu interwencji w ścieżce subregionalnej lub ograniczenia zakładanej alokacji – w przypadku stwierdzenia wyraźnego braku zainteresowania ze strony projektodawców.

Przedstawiciele UMWM oraz paneli ekspertów wysoko oceniają zakres działań uspołeczniających oraz zaangażowanie różnych gremiów w powstanie SRWM.

REKOMENDACJA: Rekomenduje się jednocześnie, aby podczas aktualizacji Strategii po 2020 roku proces ten wyglądał podobnie, z dużym naciskiem na bezpośrednie spotkania, które, zdaniem rozmówców, przynosiły największe korzyści, dając możliwość dyskusji, ścierania poglądów i wymiany doświadczeń.

Zaangażowanie interesariuszy z różnych dziedzin wpłynie na jej użyteczność, ponieważ włączanie interesariuszy (podmiotów zewnętrznych) zapewnia większą trafność decyzji. Podmioty te dysponują bowiem rozbudowaną wiedzą z danej dziedziny. Ponadto istotne jest szersze włączenie narzędzi partycypacyjnych (konsultacje, debaty publiczne) do ustalenia z mieszkańcami działań strategicznych. Obecnie, można zaobserwować dynamiczne zmiany na rynku mediów w warunkach, gdzie Internet staje się podstawowym środowiskiem komunikacji, w którym obecni są wszyscy nadawcy. Ważne jest zwiększenie poczucia wpływu i sprawczości mieszkańców na efekt końcowy w postaci aktualizacji Strategii.

REKOMENDACJA: Rekomenduje się, aby w pracach nad aktualizacją Strategii w większy sposób wykorzystać nowoczesne kanały komunikacyjne, media społecznościowe, tak, aby z informacją dotrzeć do jak największej liczby mieszkańców, w tym osób młodych.

Komunikowanie Strategii na etapie jej wdrażania

Niewielka część mieszkańców spotkała się z informacjami o tym, jakie działania zostały zrealizowane w ramach Strategii. Jest to jedynie 16% wśród wszystkich objętych badaniem ilościowym.

O ile zestaw narzędzi uspołeczniających SRWM na etapie jej powstawania był bardzo bogaty, o tyle **na etapie wdrażania Samorząd Województwa nie prowadzi działań specjalnie dedykowanych upowszechnianiu SRWM**, aczkolwiek czyni to pośrednio, na przykład poprzez wymóg zgodności zgłaszanych projektów do Budżetu obywatelskiego z zapisami Strategii. Informacje o Strategii wraz z dokumentami dostępne są na stronie internetowej. Radni SW deklarują, iż rzadko wspominają o tym dokumencie podczas spotkań z mieszkańcami. Podobnie przedstawiciele UMWM, którzy częściej nawiązują do Programów strategicznych niż do dokumentu głównego. Podkreślają, że ważne jest dla nich odwoływanie się do zapisów dokumentów strategicznych przy podejmowaniu decyzji, gdyż pozwala na weryfikację, czy działania, których dotyczą decyzje rzeczywiście są zgodne z pożądanym kierunkiem rozwoju.

Jak podkreślają rozmówcy, Samorząd Województwa jest bardzo aktywny, jeśli chodzi o komunikację z mieszkańcami, przedsiębiorcami i innymi interesariuszami. Przybiera to różne formy, mniej lub bardziej zinstytucjonalizowane oraz mające charakter incydentalny lub ciągły. Aktywność SW w celu włączania podmiotów niezależnych od samorządu i mieszkańców w realizację działań na rzecz SRWM jest ważnym elementem, szczególnie w obszarach, na które SW nie ma bezpośredniego wpływu.

Kluczowym instrumentem jaki SW udostępnia mieszkańcom dając im możliwość określania priorytetów rozwoju powiatów, subregionów oraz całej Małopolski i decydowania o swoim najbliższym otoczeniu, jest **budżet obywatelski**, którego II edycja realizowana jest w 2017 roku.

Do budżetu obywatelskiego mieszkańcy mogą zgłaszać zadania infrastrukturalne (np. trasy rowerowe), wyposażeniowe (np. sprzęt do nauki pierwszej pomocy) oraz miękkie - kulturalne, prospołeczne, edukacyjne, sportowe, turystyczne, ekologiczne i inne. Mieszkańcy mają możliwość nie tylko wybierać zadania, które mają być zrealizowane, ale sami zostać ich autorami. Podkreślić należy, że budżet realizowany jest w subregionach. Pula środków w budżecie obywatelskim w 2017 roku to 8,5 mln zł. Kwota przeznaczona w 2016 roku wyniosła 6 mln zł.

W ramach I edycji wybrano 46 zadań, na które zagłosowało 79 708 osób (z czego niecałe 24% stanowili mieszkańcy KOM).

Wśród zadań subregionalnych najwięcej głosów (4 473) ze wszystkich subregionów zdobył projekt „Poprawa bezpieczeństwa na drogach wojewódzkich w gminach Biskupice, Czernichów, Kocmyrzów-Luborzyca, Liszki, Skawina, Zabierzów, Zielonki”. Zwycięzcą spośród zadań powiatowych (3 707 głosów) został projekt „Nic dwa razy się nie zdarzy” – zadanie skierowane do osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

W formie papierowej oddano więc w sumie 57 328 głosów, natomiast 30 742 osoby zdecydowały się na głosowanie internetowe. Biorąc pod uwagę frekwencję wiekową najbardziej zainteresowane inicjatywami obywatelskimi były osoby w wieku 26-45 lat, które oddały łącznie 31 448 głosów.

Najwięcej głosów oddali mieszkańcy Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego – 18 921 głosujących i Małopolski Zachodniej – 17 863 głosujących oraz Subregionu Tarnowskiego – 16 189 głosujących. Mniej głosów oddali Sądectanie – 11 381 oraz Podhale – 7 003 głosujących. W samym Krakowie na inicjatywy obywatelskie zagłosowało 8 237 osób¹¹⁷.

Przeprowadzona ewaluacja I edycji Budżetu obywatelskiego pokazała, że instrument ten jest doceniany przez mieszkańców¹¹⁸. Ogólna opinia na temat Budżetu obywatelskiego jest zdecydowanie pozytywna (około 90%). Stosunkowo najwięcej pozytywnych opinii na temat samej idei Budżetu padło wśród mieszkańców subregionu Małopolska Zachodnia (96,1% odpowiedzi pozytywnych). Osoby popierające ideę Budżetu obywatelskiego wskazywały w uzasadnieniu na możliwość decydowania przez mieszkańców o części budżetu oraz na fakt, że mieszkańcy najlepiej znają potrzeby. Potrzeba sprawstwa i decydowania o swoim otoczeniu została wśród respondentów w znacznej mierze zaspokojona. 64,6% badanych wskazało, że dzięki aktowi głosowania ich poczucie wpływu na życie regionu wzrosło. Jak zauważają autorzy raportu, pożądanym kierunkiem rozwoju Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego jest działanie na rzecz wzmocnienia współpracy ponadlokalnej – a zatem współpracy pomiędzy społecznościami różnych gmin i powiatów. Promowanie współpracy ponadlokalnej przez Samorząd Województwa jest zasadne i może wpisywać się w jego zadania. Powinno być jednak oparte o rzetelną diagnozę, która pozwoli określić, jaki jest stan współpracy w regionie, w jakim zakresie ta współpraca jest potrzebna, kto powinien być adresatem tego typu działań, wreszcie jakie są kanały komunikacji pomiędzy aktorami z różnych gmin, powiatów lub subregionów. Diagnoza ta powinna być zaprojektowana z myślą o Małopolskim Budżecie Obywatelskim i wykorzystana do stworzenia systematycznej koncepcji realizacji tego procesu w kolejnych latach. Bez wiedzy o tym, jak np. przebiega (lub może przebiegać) komunikacja pomiędzy mieszkańcami różnych powiatów Małopolski, lub organizacjami pozarządowymi z różnych – niekoniecznie ze sobą sąsiadujących – subregionów, trudno stymulować powstawanie oddolnych projektów o ponadlokalnym charakterze, czy zasięgu.

Wkład Budżetu obywatelskiego w realizację SRWM jest bezsprzeczny - weryfikacja merytoryczna zgłoszonych zadań prowadzona jest bowiem m.in. pod kątem zgodności z obowiązującymi przepisami prawa, w tym Strategią Rozwoju Województwa na lata 2011-2020 oraz możliwych korzyści wynikających dla Województwa i jego mieszkańców, zgodnych m.in. z dokumentami strategicznymi dotyczącymi Województwa (Regulamin budżetu obywatelskiego województwa małopolskiego).

REKOMENDACJA: Należy kontynuować działania związane z Budżetem Obywatelskim. Dodatkowo, w ramach Budżetu Obywatelskiego należy rozważyć działanie na rzecz wzmocnienia współpracy ponadlokalnej – a zatem współpracy pomiędzy społecznościami różnych gmin i powiatów.

Wzmacnianiu społeczeństwa obywatelskiego sprzyja funkcjonowanie **Rad i ciał opiniotawczo-doradczych Zarządu Województwa Małopolskiego:**

¹¹⁷ <https://www.bo.malopolska.pl/index.php/1-edycja> [dostęp: 2017-10-24]

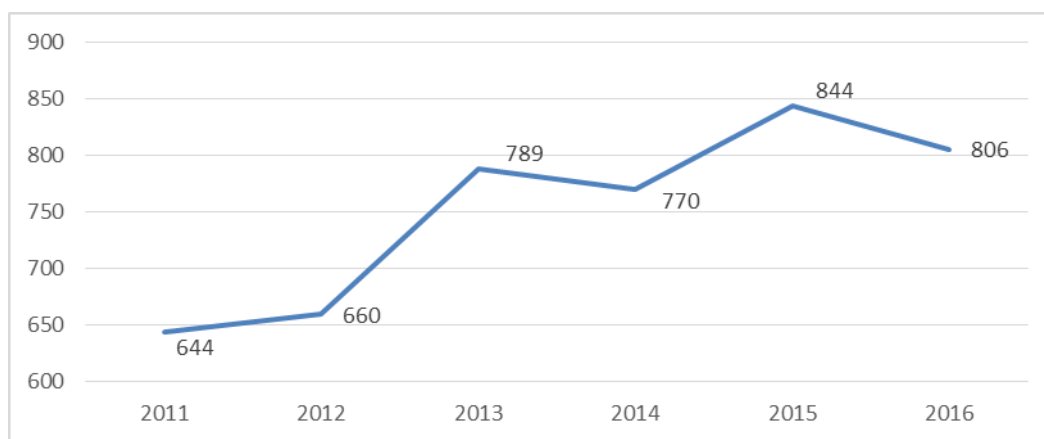
¹¹⁸ Ewaluacja I edycji Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego, Fundacja Biuro Inicjatyw Społecznych, Kraków 2016.

- Małopolska Rada Działalności Pożytku Publicznego;
- Małopolska Rada Kombatantów i Osób Represjonowanych;
- Małopolska Rada ds. Społeczeństwa Informacyjnego;
- Małopolska Rada Organizacji Młodzieżowych;
- Rada Konsultacyjna ds. Ochrony Konsumentów;
- Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego;
- Małopolska Rada Innowacji;
- Komisja Wspólna Samorządów Terytorialnych i Gospodarczych Małopolski;
- Małopolska Rada Gospodarcza.

Funkcjonowanie takich podmiotów pozwala na włączanie w kreowanie polityki rozwoju regionu przez grupy i podmioty spoza sektora publicznego na co dzień nie mające takiej decyzyjności. W skład poszczególnych Rad wchodzi przedstawiciele fundacji, stowarzyszeń, uczelni, a także przedstawiciele sektora publicznego.

Jedną z form budowania relacji między SW a mieszkańcami są **patronaty Marszałka** nad wydarzeniami organizowanymi w całym regionie. Warto podkreślić ogromną różnorodność tematyczną tych przedsięwzięć – dotyczą one tematyki obecnej w każdym obszarze SRWM: rozwoju przedsiębiorczości, edukacji, turystyki, sportu, rekreacji, kultury, zdrowia, ochrony środowiska, odpowiedzialności obywatelskiej i innych. Również podmioty wnioskujące o patronat są zróżnicowane. Są to m.in. samorządy i jednostki im podległe, np. ośrodki kultury, organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa, media, uczelnie, szkoły różnego szczebla, placówki zdrowotne, IOB, związki przedsiębiorstw i inne. Rocznie patronatem Marszałka obejmowanych jest kilkaset wydarzeń, np. w 2016 roku było to ponad 800.

Wykres 64. Liczba patronatów w latach 2011-2016.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UMWM

Szczególnie istotną grupą, z którą SW wspiera i podejmuje współpracę jest **sektor organizacji pozarządowych**. Jak wspomniano już w raporcie, rola organizacji pozarządowych jest ogromna, w szczególności w obszarze działań miękkich, o znaczeniu lokalnym.

Dokumentem regulującym długofalowe kierunki współpracy Województwa Małopolskiego z organizacjami pozarządowymi jest *Wieloletni program współpracy UMWM z organizacjami pozarządowymi*, którego założenia realizują zapisy SRWM 2011-2020. Urząd Marszałkowski prowadzi bazę organizacji pozarządowych z terenu

Województwa Małopolskiego. Zarejestrowane organizacje pozarządowe otrzymują „Newsletter NGO” informujący o bieżących działaniach Samorządu Województwa Małopolskiego adresowanych do III sektora. SW prowadzi również działania informacyjne dla NGO o źródłach pozyskiwania pozabudżetowych środków finansowych, a także organizuje spotkania i warsztaty poświęcone innym tematom. Dla przykładu w 2016 roku odbyło się ok. 90 spotkań/warsztatów/szkoleń w Województwie Małopolskim, w których uczestniczyło ok. 450 organizacji. Spotkania poświęcone były finansowaniu organizacji pozarządowych, funduszom europejskim, otwartym konkursom ofert, partnerstwom publiczno-społecznym, rozwojowi lokalnemu, produktom lokalnym czy pomocy i integracji społecznej z terenu Województwa Małopolskiego¹¹⁹. W 2016 roku odbyło się również Forum Pełnomocników ds. NGO, które skupia przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego z terenu Województwa Małopolskiego, którzy zajmują się współpracą z organizacjami pozarządowymi. W 2016 r. Forum poświęcone było budowie trwałego systemu współpracy pomiędzy mieszkańcami a samorządem. Takie spotkania mają charakter cykliczny – są prowadzone raz w roku. Ważnym elementem wsparcia tego sektora jest prowadzona przez samorząd województwa corocznie (od 2011 r.) kampania „**Zostaw swój 1% w Małopolsce**”, która zachęca mieszkańców Małopolski do przekazywania 1% podatku na rzecz małopolskich organizacji pozarządowych. Na stronie www.malopolska.pl prowadzona była zakładka, na której umieszczono informacje dotyczące zasad wypełniania rocznych zeznań podatkowych. W celu zachęcenia mieszkańców województwa do przekazywania odpisu 1% podatku na rzecz małopolskich organizacji pożytku publicznego przeprowadzono kampanię informacyjną we współpracy z Radiem Kraków, Radiem RDN i Kolejami Małopolskimi. Ponadto przez cały okres rozliczeniowy pracownicy UMWM mieli dołączony do stopki mailowej baner zachęcający do przekazywania 1% na rzecz organizacji pożytku publicznego działających w regionie. Mieszkańcy Małopolski w zeznaniach za rok 2016 przekazali w ramach odpisu 1% ponad 59,4 mln zł na organizacje pożytku publicznego, które działają w całej Polsce. W stosunku do 2015 r. kwota ta była wyższa o 5,5 mln zł. Do małopolskich organizacji pożytku publicznego trafiło 21,5 mln zł, czyli o 1,1 mln zł więcej niż w roku 2015.

O tym, na ile organizacje pozarządowe oraz samorząd są dla siebie partnerami świadczy częstotliwość ich wzajemnych kontaktów, a także postrzeganie tej współpracy przez organizacje pozarządowe. Jak wynika z badania przeprowadzonego w 2015 roku na ogólnopolskiej, reprezentatywnej próbie 3 800 fundacji i stowarzyszeń, w tym z regionu małopolskiego¹²⁰, niemal wszystkie (90%) organizacje z regionu małopolskiego utrzymują kontakty z samorządem lokalnym, a więc urzędem miasta lub gminy albo starostwem powiatowym. Nieco mniej intensywne kontakty łączą małopolskie stowarzyszenia i fundacje z urzędem marszałkowskim. Nie wszystkie podejmują bowiem na tyle szeroko zakrojone działania, aby konieczne były relacje z samorządem szczebla wojewódzkiego. Kontakty z urzędem marszałkowskim utrzymuje 48% małopolskich organizacji. Z perspektywy organizacji z całego kraju kontakty z urzędami marszałkowskimi utrzymuje większy odsetek organizacji, bo 57%. Kontakty małopolskich organizacji z samorządami są też nieco mniej ścisłe w porównaniu do skali ogólnokrajowej (pod względem wspólnie podejmowanych decyzji i działań – oceny subiektywne przedstawicieli NGO).

Utrzymywanie relacji z samorządem, w szczególności z samorządem szczebla wojewódzkiego, jest też zróżnicowane regionalnie. Kontakty z urzędem marszałkowskim mają najczęściej organizacje z Krakowa (54%) i podregionu tarnowskiego (50%). Najrzadziej z kolei z samorządem wojewódzkim kontaktują się

¹¹⁹ Sprawozdanie z realizacji programu współpracy województwa małopolskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w 2016 roku.

¹²⁰ Kondycja małopolskiego III sektora - Potrzeby i możliwości organizacji pozarządowych województwa małopolskiego - Raport z badania, Stowarzyszenie Klon/Jawor, 2017

stowarzyszenia i fundacje podregionu nowosądeckiego (34%). Pozytywny obraz relacji między III sektorem a sektorem publicznym wyłania się z opinii organizacji. Porównując problemy, jakie we współpracy z urzędami miast i gmin napotykają małopolskie organizacje z tymi, jakie dostrzegają przedstawiciele ogólnopolskiego sektora pozarządowego, można dostrzec mniejsze znaczenie dla małopolskiego sektora trudności wynikających z braku zrozumienia ze strony urzędu oraz odmienności wizji projektów oraz stylu pracy. W województwie małopolskim mniejsza jest też skala problemów międzyludzkich. Bardziej odczuwalne są z kolei problemy związane z brakiem środków finansowych, jakie są do dyspozycji współpracujących z urzędami organizacji, a także ze skomplikowanymi wymogami formalno-prawnymi (różnica jest znacząca: w całej Polsce – 2%, w Małopolsce – 25%).

Podsumowując, porównanie oceny współpracy organizacji pozarządowych z samorządami, w tym z SW na obszarze województwa małopolskiego z innymi regionami w Polsce, wskazuje, że konieczne są dalsze intensywne działania budujące relacje między sektorem publicznym a sektorem organizacji pozarządowym.

REKOMENDACJA: Rekomenduje się kontynuację działań SW określonych w *Wieloletnim Programie współpracy Województwa Małopolskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego*, ukierunkowanych na włączanie III sektora w kreowanie polityki poprzez rady i zespoły doradczo-konsultacyjne samorządu województwa, a także działania promujące i sieciujące organizacje pozarządowe.

Podkreślić należy, iż **uspołecznianiu Strategii sprzyjają instrumenty jej realizacji, przede wszystkim RPO WM 2014-2020 i instrumenty terytorialne**. Po pierwsze, sprzyja temu wymóg odwoływania się do SRWM przy aplikowaniu o środki. Po drugie, sam sposób, w jaki wdrażane są RPO, w tym ZIT oraz SPR sprawia, że założenia strategiczne są obecne zawsze w tle. Ocenic można, iż w tym przypadku działania uspołeczniające SRWM mają wpływ na jej realizację.

Strategia nie była przedmiotem odrębnej polityki komunikacyjnej a jedynie elementem generalnej polityki komunikacyjnej Samorządu Województwa. Strategia jako komunikat miała zatem ograniczoną skuteczność, co jest następstwem braku systematycznej polityki komunikowania, powiązanej z jej wdrażaniem. Strategia powinna być komunikatem kierowanym do trzech generalnych grup odbiorców:

- członków SW, czyli w tym przypadku do pracowników wszystkich szczebli UMWM i jednostek organizacyjnych;
- partnerów organizacji (aktywnych i potencjalnych), czyli tych wszystkich, którzy na różne sposoby, realizując własne cele, wpisują się w realizację polityki samorządu, a z kolei polityka SW stanowi uwarunkowanie dla ich działalności;
- tych, którzy są przede wszystkim konsumentami polityki SW, czyli do ogółu mieszkańców.

Strategia nie spełniając wobec wspomnianych trzech grup funkcji komunikatu, jest względnie słabo rozpoznawalna. Pracownicy UMWM – jak wynika zarówno z wywiadów pogłębionych – znają wizję i cele Strategii z zakresu odpowiedzialności reprezentowanej komórki organizacyjnej, ale w bieżącej ich działalności ta wiedza ma ograniczone znaczenie. Względnie dobrze strategia jest znana partnerom UMWM czy instytucjom i firmom korzystającym ze środków UE, natomiast nie jest znana mieszkańcom.

Brak jasno sformułowanej polityki komunikacyjnej w zakresie Strategii, kierowanej do wskazanych trzech głównych grup odbiorców bez wątpienia ogranicza wiedzę o niej zarówno pracowników, partnerów społecznych, jak i gospodarczych. W planie komunikacji, jaki towarzyszyć powinien w przyszłości wdrażaniu Strategii, sposób komunikacji z każdą z tych grup powinien zostać precyzyjnie opisany.

REKOMENDACJA: Wskazane jest opracowanie planu komunikacji, będącego dokumentem towarzyszącym wdrażaniu Strategii (podobnie jak plany komunikacji dla regionalnych programów operacyjnych).

Jako jądro tego komunikatu rozumieć należy przede wszystkim zawartą w Strategii wizję, całą Strategię, a następnie wszystkie komunikaty, które mają dodatkowo ją objaśniać i rozwijać na użytek różnych grup odbiorców. Przekaz związany ze Strategią powinien być spójny pod względem treści oraz realizowany systematycznie, według ustalonych wcześniej zasad komunikowania, wskazujących, jakie szczegółowe komunikaty powinny być kierowane do jakich grup docelowych i jakimi powinno to być dokonywane środkami (kanałami, instrumentami). Zasady te powinny być zawarte w towarzyszącym Strategii planie komunikacji.

Moduł 5 Wnioski i rekomendacje

LP.	WNIOSEK WYNIKAJĄCY Z BADANIA	REKOMENDACJA	PROPOZYCJA SPOSOBU REALIZACJI REKOMENDACJI	STAN DOCELOWY/ OCZEKIWANY EFEKT WDROŻENIA REKOMENDACJI
Rekomendacje kluczowe				
1.	W transporcie priorytetem stanie się stworzenie zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej, poprzez wypełnienie luk inwestycyjnych (wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej ma sukcesywnie wzrastać – w 2014 r. 34,6, w 2023 r. 43 i w 2030 r. 45) Oznacza to presję na politykę województwa i ryzyko niewystarczającej ilości środków finansowych.	Rekomenduje się położenie większego nacisku w zapisach Strategii na rozwój intermodalności.	Zmiana zapisów SRWM	Spójność zapisów SRWM z trendami rozwojowymi
2.	Zmiana paradygmatu realizacji Polityki Spójności po roku 2020 pociągnie za sobą konieczność większej integracji własnych zasobów regionalnych.	Zaleca się wprowadzanie na bieżąco do systemu monitorowania SRWM informacji dotyczących źródeł finansowania poszczególnych inwestycji zidentyfikowanych jako realizujące cele SRWM. Pozwoli to na opracowanie planu zarządzania zasobami regionalnymi przy programowaniu działań po 2020 roku.	Opracowanie procesu monitorowania inwestycji realizowanych przez podmioty zewnętrzne poza SRWM	Rzetelność i spójność systemu monitorowania

LP.	WNIOSEK WYNIKAJĄCY Z BADANIA	REKOMENDACJA	PROPOZYCJA SPOSOBU REALIZACJI REKOMENDACJI	STAN DOCELOWY/ OCZEKIWANY EFEKT WDROŻENIA REKOMENDACJI
3.	JST są najczęstszym realizatorem działań SRWM. Zidentyfikowano jednak deficyt współpracy ponadlokalnej dla wypracowania efektów mnożnikowych realizowanych działań	Rekomenduje się, aby współpraca na linii region – samorządy lokalne stanowiła priorytet wsparcia podmiotów zewnętrznych. Pożądane instrumenty współpracy obejmują – poza tymi stosowanymi obecnie – przede wszystkim zachęcanie i pokazywanie korzyści z działań zintegrowanych ponadlokalnie oraz budowanie harmonogramu konkursów w sposób umożliwiający realizację liniowych inwestycji bez kolizji budżetów JST, tj. uwzględnianie w harmonogramie konkursów RPO WM 2014-2020 przepływów finansowych na poziomie gminy	1. Analiza harmonogramów konkursów RPO WM 2014-2020 pod kątem płynności finansowej budżetów gmin. 2. Promocja inwestycji realizowanych ponadlokalnie. 3. Zlecenie badań ewaluacyjnych dotyczących efektów mnożnikowych współpracy ponadlokalnej 4. Opracowanie oddzielnego, bardziej wnikliwego procesu rozliczania bieżących wniosków o płatność zgłaszanych przez przedsiębiorców, prowadzenie zintensyfikowanej kampanii promocyjnej dotyczącej prawidłowego rozliczenia środków, promocja współpracy przedsiębiorstw z sektorem B+R	Zwiększenie częstotliwości inwestycji ponadlokalnych
4.	Wzrasta rola przedsiębiorców we wdrażaniu SRWM. Zidentyfikowano jednak deficyty ich działań w postaci błędnej realizacji projektów RPO, skutkującej rozwiązywaniem umów i niskiej skłonności do współpracy z sektorem nauki	Zaleca się wzmożenie monitorowania poprawności wydatkowania środków RPO WM 2014-2020 przez przedsiębiorców celu zapewnienia pełnej realizacji zadań SRWM przez ten rodzaj beneficjentów. Konieczne jest także powiązanie wsparcia ze współpracą z sektorem nauki		Zwiększenie udziału przedsiębiorców w realizacji celów SRWM
5.	Instytucje naukowo-badawcze i edukacyjne w wystarczającym stopniu uzupełniły infrastrukturę badawczo-rozwojową. Niechętnie jednak współpracują z przedsiębiorcami przy projektach badawczych. Nie wykorzystują także w pełni swojej renomy międzynarodowej na rzecz tej współpracy.	Oprócz wspierania współpracy B+R w ramach RPO WM 2014-2020 konieczne jest także włączenie jednostek naukowo-badawczych w projekty promujące Małopolskę jako miejsce inwestycji.	Opracowanie modułu programu promocyjnego Business in Małopolska informującego o potencjale współpracy B+R z udziałem małopolskich jednostek badawczo-rozwojowych	Większy udział jednostek naukowo-badawczych we współpracy z przedsiębiorcami, wykształcenie umiejętności małopolskich jednostek badawczo-

LP.	WNIOSEK WYNIKAJĄCY Z BADANIA	REKOMENDACJA	PROPOZYCJA SPOSOBU REALIZACJI REKOMENDACJI	STAN DOCELOWY/ OCZEKIWANY EFEKT WDROŻENIA REKOMENDACJI
				rozwojowych w zakresie badań stosowanych
6.	Wzrasta rola NGOs w realizacji zadań SRWM, mają one jednak niską skuteczność i efektywność w realizacji projektów ze względu na ograniczone doświadczenia w realizacji zadań publicznych.	Zaleca się, aby działania SW koncentrowały się na wspieraniu lokalnych JST w budowaniu partnerstw projektowych z organizacjami pozarządowymi	Opracowanie konkursu w skali województwa „Międzysektorowa gmina”	Większy udział organizacji w realizacji zadań SRWM, większa profesjonalizacja ich działań
7.	Podobnie jak w reszcie kraju, problemem małopolskich przedsiębiorców jest niska skłonność do współpracy wewnątrz i między sektorowej. Występuje luka finansowa w systemie wsparcia bankowego sektora MŚP.	W kolejnych latach wdrażania SRWM konieczne jest większe przełożenie środków przeznaczonych na badania i rozwój na komercjalizację i wykorzystanie wyników, wzmocnienie współpracy klastrowej i sektorowej między firmami, wsparcie inwestycji prywatnych (również ekonomii społecznej) poprzez regionalne instrumenty dłużne, również poza środkami europejskimi.	Opracowanie w ramach Małopolskiego Funduszu Rozwoju ścieżki finansowania przedsiębiorstw ze środków pozaeuropejskich Zamieszczenie w systemie kryteriów wsparcia konkurencyjności przedsiębiorstw kryterium merytorycznego – projekt wniesie także rezultaty do sieci kooperacyjnej	Większa konkurencyjność przedsiębiorstw, zwiększenie skłonności przedsiębiorstw do inwestowania w oparciu o instrumenty dłużne, zwiększenie kooperacyjności przedsiębiorstw
8.	Mimo generalnego wzrostu liczby turystów w Małopolsce potencjał regionu nie jest w pełni wykorzystany.	W kolejnych latach wdrażania SRWM zaleca się wzmocnienie współpracy między subregionami w zakresie budowania ponadlokalnych produktów turystycznych, kontynuowanie innowacyjnej promocji (m-MSIT), integracje produktów turystycznych w pakiety turystyczne dla zwiększenia turystyki ponadpodregionowej.	Opracowanie modeli produktów ponadlokalnych, ścieżek turystycznych w skali subregionów oraz w skali między poszczególnymi podregionami	Zwiększenie liczby turystów poza tradycyjnymi destynacjami turystycznymi Małopolski

LP.	WNIOSEK WYNIKAJĄCY Z BADANIA	REKOMENDACJA	PROPOZYCJA SPOSOBU REALIZACJI REKOMENDACJI	STAN DOCELOWY/ OCZEKIWANY EFEKT WDROŻENIA REKOMENDACJI
9.	Mimo wzrostu dostępności międzyregionalnej Małopolski wewnętrzna spójność komunikacyjna województwa jest niezadowalająca.	W kolejnych latach wdrażania Strategii zaleca się zwiększenie dostępności kolejowej obszarów peryferyjnych na linii północ-południe, zwiększenie dostępności drogowej obszarów przygranicznych i turystycznych, kontynuację budowy obwodnic dużych miast i wspieranie integracji intermodalnej.	Opracowanie planu inwestycji kolejowych i drogowych nieujętych w MPI i KT. Analiza potencjalnych źródeł finansowania	Zwiększenie spójności transportowej regionu
10.	W obszarze 5 Rozwój miast i obszarów wiejskich odnotowano brak wystarczającej integracji działań na rzecz podnoszenia potencjałów rozwojowych lokalnych centrów rozwoju. Rozwinięty w strategii postępowania scenariusz działania nie okazał się skuteczny w obszarze wsparcia małych miast.	Zaleca się opracowanie dokumentu operacyjnego dotyczącego polityki miejskiej w województwie małopolskim.	Analiza sytuacji miast w regionie pod kątem scenariuszy postępowania SRWM. Analiza możliwości finansowania rozwoju miast w perspektywie PS 2014-2020 Opracowanie budżetu w ramach BW na wsparcie interwencji miejskich, podnoszących rangę i znaczenie lokalnych ośrodków rozwoju	Programowanie polityki rozwoju województwa z uwzględnieniem wsparcia roli miast – lokalnych ośrodków rozwoju
11.	Samorząd Województwa jako jeden z pierwszych rozpoczął politykę senioralną w skali kraju. Jej rezultaty nie są jednak wystarczające.	Należy rozwinąć spójną i ponadsektorową politykę senioralną, opartą o rozwiniętą telemedycynę i teleopiekę.	Opracowanie dokumentu operacyjnego dotyczącego polityki senioralnej, wykraczającego poza kompetencje ROPS. Rozwinięcie konkursu w ramach wsparcia społeczeństwa cyfrowego w RPO WM 2014-2020 dotyczącego e-usług telemedycyny i teleopieki	Zmniejszenie konsekwencji obciążenia demograficznego
12.	Zidentyfikowano niewystarczające wsparcie potencjałów rozwojowych małych miast, będących centrami lokalnymi i zbyt powolny przyrost dochodów mieszkańców obszarów wiejskich. Jednocześnie, badania ewaluacyjne dotyczące efektów poprzedniej perspektywy wskazują na zaspokojenie większości potrzeb w obszarze dostępności podstawowej infrastruktury społecznej	Rekomenduje się deinstytucjonalizację usług publicznych i wykorzystanie wspartej infrastruktury dla rozwoju społecznego i gospodarczego obszarów defaworyzowanych.	Opracowanie odpowiednich zapisów w dokumentacji konkursowej RPO WM w zakresie usług społecznych i rewitalizacji Organizacja szkoleń dla JST w zakresie mechanizmów deinstytucjonalizacji usług publicznych Organizacja szkoleń dla NGOs w zakresie mechanizmów deinstytucjonalizacji usług publicznych	Skuteczniejsze i efektywniejsze wykorzystanie infrastruktury społecznej dla rozwoju społeczno-gospodarczego małych miast i obszarów wiejskich

LP.	WNIOSEK WYNIKAJĄCY Z BADANIA	REKOMENDACJA	PROPOZYCJA SPOSOBU REALIZACJI REKOMENDACJI	STAN DOCELOWY/ OCZEKIWANY EFEKT WDROŻENIA REKOMENDACJI
13.	Jak Wynika z VII Raportu Kohezyjnego miasta województwa małopolskiego, województwa śląskiego oraz Rumunii w największym stopniu borykają się z problemem tzw. niskiej emisji.	Należy kontynuować działania zmierzające do poprawy jakości powietrza. Szczególny nacisk należy położyć na ograniczenie niskiej emisji zarówno komunikacyjnej jak i pochodzącej z lokalnych kotłowni węglowych i domowych pieców grzewczych, a także edukację ekologiczną prowadzącą do na zmiany postaw mieszkańców	Aktualizacji tzw. ustawy antysmogowej. Podejmowanie działań na rzecz ograniczania transportu samochodowego, rozwoju transportu kolejowego oraz publicznego. Kontynuacja wymiany kotłów, zakaz sprzedaży paliw niskiej jakości, zakaz montowania pieców niskiej jakości Organizacja konkursu na kampanie informacyjno-edukacyjną dotyczącą indywidualnych sposobów ochrony jakości powietrza.	Zmniejszenie niskiej emisji w regionie
14.	Wysoko ocenić należy trafność i potencjał SRPP, gdyż jest to dokument dający podstawy do podejmowania wspólnych działań na rzecz makroregionu jako obszaru współpracy a nie rywalizacji. Jednakże skuteczność tego instrumentu w kontekście realizacji celów SRWM jest niska, ze względu na brak powiązanego z tym dokumentem źródła finansowania działań.	Dla zwiększenia trafności i skuteczności SRPP występuje konieczność wyodrębnienia instrumentu finansowego na realizację wspólnych przedsięwzięć.	Uwzględnienie w perspektywie finansowej 2020+ programu dedykowanego realizacji SRPP (na wzór Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020).	Podniesienie skuteczności realizacji założeń SRPP.
15.	Działania w ramach SRPP mogłyby być finansowane z dotacji celowych budżetu państwa, zgodnie z art. 20a ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dn 6 grudnia 2006 r. Dotychczas jednak samorząd województwa małopolskiego nie skorzystał z takiej możliwości.	Rekomenduje się, aby samorządy województwa małopolskiego i śląskiego porozumiały się w zakresie projektów możliwych do realizacji i wystąpiły do ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego o przyznanie dotacji celowej.	Ustalenie priorytetowych projektów dla województw małopolskiego i śląskiego. Wystąpienie o przyznanie dotacji celowej.	Zapewnienie realizacji celów SRPP, rozwój współpracy międzyregionalnej.
16.	Trwałość instrumentu ZIT może być niska, ze względu na wybraną, wysoko ocenioną w obecnych warunkach, ale jednocześnie nietrwałą formułę zarządzania poprzez stowarzyszenie (twór mało sformalizowany). Jednocześnie kwestia zarządzania metropolitalnego w Polsce nadal nie jest jednak nadal uregulowana prawnie, co wymaga alternatywnych działań.	Rekomenduje się stworzenie instrumentu trwałej współpracy w ramach aglomeracji (bez dominującej roli głównego ośrodka miejskiego) służącemu realizacji ważnych zadań publicznych, który nie były tylko instrumentem wykorzystania środków	Podjęcie debaty na forum samorządów KOM oraz Urzędu Marszałkowskiego.	Zapewnienie trwałości efektów współpracy wypracowanych w obecnej perspektywie finansowej.

LP.	WNIOSEK WYNIKAJĄCY Z BADANIA	REKOMENDACJA	PROPOZYCJA SPOSOBU REALIZACJI REKOMENDACJI	STAN DOCELOWY/ OCZEKIWANY EFEKT WDROŻENIA REKOMENDACJI
		europejskich.		
17.	Wyzwaniem pozostaje jednak potrzeba zintegrowanego ponadsektorowego działania na rzecz starzejącego się społeczeństwa i potrzeb, koniecznych do zrealizowania w systemie pomocy społecznej i w sektorze ochrony zdrowia.	Rekomenduje się wdrożenie wielokierunkowych i między zespołowych prac na poziomie SW prowadzących do wypracowania spójnej polityki działań stanowiących odpowiedź na konsekwencje starzenia się społeczeństwa oraz rozwijania srebrnej gospodarki (wzmocnienie funkcji rezydencjonalnej Małopolski).	Podjęcie debaty z udziałem przedstawicieli sektora administracyjnego, uczelni, przedsiębiorców, ekspertów w celu wypracowania strategicznych kierunków działań oraz ich operacjonalizacja w postaci konkretnych zadań.	Opracowanie SRWM w obszarze srebrnej gospodarki.
18.	Słabą stroną PS jest ich zbytnia szczegółowość połączona z formą prawną, w której są przyjmowane (programy strategiczne przyjmowane były przez zarząd województwa jako programy rozwoju). Projektowy charakter zdecydowanej większości programów strategicznych, jak również opisana w ustawie procedura ich opracowania i zmiany, powoduje, że wprowadzenie zmian do PS jest procesem trudnym i długotrwałym, w niewspółmierny sposób obciążającym SW w sytuacji, gdy zmiany nie mają strategicznego charakteru.	Rekomenduje się, aby zapisy programów strategicznych opracowane po 2020 roku miały bardziej ogólny charakter, identyfikowały główne cele oraz zadania, ale bez wskazywania szczegółowych założeń dotyczących np. źródeł finansowania, terminów realizacji, czy operatorów.	Zmiana wzoru opracowania PS.	Większa użyteczność dokumentów strategicznych.
19.	Wysoko oceniono wkład Budżetu obywatelskiego w realizację SRWM. Weryfikacja merytoryczna zgłoszonych zadań prowadzona jest bowiem m.in. pod kątem zgodności z obowiązującymi przepisami prawa, w tym SRWM oraz możliwych korzyści wynikających dla Województwa i jego mieszkańców.	Należy kontynuować działania związane z Budżetem Obywatelskim. Dodatkowo, w ramach Budżetu Obywatelskiego należy rozważyć działanie na rzecz wzmocnienia współpracy ponadlokalnej – a zatem współpracy pomiędzy społecznościami różnych gmin i powiatów.	Opracowanie założeń III edycji Budżetu Obywatelskiego z uwzględnieniem narzędzi ukierunkowanych na jeszcze większe wzmocnienie współpracy ponadlokalnej.	Lepsze wykorzystanie potencjału Budżetu Obywatelskiego na rzecz współpracy pomiędzy społecznościami różnych gmin i powiatów.
20.	Brak jasno sformułowanej polityki komunikacyjnej w zakresie Strategii, kierowanej do wskazanych trzech	Wskazane jest opracowanie planu komunikacji, będącego dokumentem	Opracowanie planu komunikacji z udziałem ekspertów ds. PR oraz mediów.	Skuteczniejsza promocja SRWM

LP.	WNIOSEK WYNIKAJĄCY Z BADANIA	REKOMENDACJA	PROPOZYCJA SPOSOBU REALIZACJI REKOMENDACJI	STAN DOCELOWY/ OCZEKIWANY EFEKT WDROŻENIA REKOMENDACJI
	głównych grup odbiorców bez wątpienia ogranicza wiedzę o niej zarówno pracowników, partnerów społecznych, jak i gospodarczych.	towarzyszącym wdrażaniu Strategii (podobnie jak plany komunikacji dla regionalnych programów operacyjnych).		wśród mieszkańców.
Rekomendacje operacyjne (techniczne)				
21.	Wskaźnik celu głównego PKB per capita w relacji do UE 28 zdezaktualizował się w związku z Brexitem.	Proponuje się zmianę definicji wskaźnika na PKB per capita.	Zmiany w zapisach SRWM	Aktualny wskaźnik, umożliwiający zestandaryzowany pomiar
22.	Wskaźnik Wzajemna dostępność kolejowa Krakowa i Katowic jest niezależny od działań SRWM, będzie on ponadto mierzył postępy po okresie objętym horyzontem czasowym SRWM.	Zaleca się rezygnację ze wskaźnika	Zmiany w zapisach SRWM	Spójność systemu wskaźników
23.	Wskaźniki: Liczba osób przewożonych koleją regionalną, Izochrony dostępności kolejowej nie będą wykazywać postępów w dalszych latach wdrażania SRWM, efekt zostanie osiągnięty po zakończeniu prac modernizacyjnych do 2023 roku.	Zaleca się rezygnację ze wskaźników. Zaleca się wprowadzenie wskaźników mierzących długość modernizowanych linii kolejowych na trasach z Krakowa do Tarnowa, z Tarnowa do Nowego Sącza, z Krakowa do Nowego Targu.	Zmiany w zapisach SRWM	Spójność systemu wskaźników
24.	Wskaźniki dotyczące liczby zgonów z powodu chorób cywilizacyjnych są nieselektywne w skali kraju i niewrażliwe na działania SRWM.	Zaleca się zastąpienie ich wskaźnikami: rotacji łóżek szpitalnych (źródło: Biuletyn Statystyczny MZ) oraz Dostępność wyspecjalizowanego sprzętu medycznego (źródło danych: Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia),	Zmiany w zapisach SRWM	Spójność systemu wskaźników

Lp.	WNIOSEK WYNIKAJĄCY Z BADANIA	REKOMENDACJA	PROPOZYCJA SPOSOBU REALIZACJI REKOMENDACJI	STAN DOCELOWY/ OCZEKIWANY EFEKT WDROŻENIA REKOMENDACJI
25.	Spada bezwzględna liczba gospodarstw ekologicznych w związku ze zmniejszeniem się opłacalności produkcji ekologicznej i wzrastającej konkurencji pnących się w rankingu produktów ekologicznych Polski Wschodniej. Stąd wskaźnik Liczba gospodarstw ekologicznych – pozycja w rankingu Polski nie wykazuje postępów.	Ze względu na niską wrażliwość wskaźnika na działania SRWM rekomenduje się rezygnację z jego dalszego monitorowania.	Zmiany w zapisach SRWM	Spójność systemu wskaźników
26.	Występuje luka w monitorowaniu działania wynikającego ze strategii postępowania - rozwijanie sieci współpracy na płaszczyźnie regionalnej pomiędzy inwestorami i przedsiębiorcami poszukującymi źródeł finansowania swojej działalności.	Zaleca się zastosowanie wskaźnika monitorowania – Liczba nowych zagranicznych inwestycji w województwie małopolskim (rocznie). Źródło danych: PAIZ	Zmiany w zapisach SRWM	Rzetelność i trafność systemu wskaźników
27.	Występuje luka w monitorowaniu działania wynikającego ze strategii postępowania - wdrożenie mechanizmów preferujących rozwój technologii, których potencjał wskazuje, że mogą w przyszłości określić specjalizację Małopolski.	Zaleca się przyjęcie wskaźnika – Udział branż inteligentnej specjalizacji w PKB regionu. Źródłem danych jest GUS.	Dla określenia wartości bazowej i docelowej niezbędne będzie zlecenie ekspertyzy.	Rzetelność i trafność systemu wskaźników
28.	Występuje luka w monitorowaniu działania wynikającego ze strategii postępowania - tworzenie warunków sprzyjających korzystaniu z rozwiązań ekologicznych w transporcie oraz ich promowanie.	Działanie to może być monitorowane wskaźnikiem „Udział transportu ekologicznego (autobusowego EURO 5-6 lub szynowego) w taborze komunikacji publicznej”. Źródłem danych mogą być sprawozdania JST z realizacji Planów Transportowych.	Dla określenia wartości bazowej i docelowej niezbędne będzie zlecenie ekspertyzy.	Rzetelność i trafność systemu wskaźników

LP.	WNIOSEK WYNIKAJĄCY Z BADANIA	REKOMENDACJA	PROPOZYCJA SPOSOBU REALIZACJI REKOMENDACJI	STAN DOCELOWY/ OCZEKIWANY EFEKT WDROŻENIA REKOMENDACJI
29.	Występuje luka w monitorowaniu działania wynikającego ze strategii postępowania - zachowanie w niezmiennym stanie przyrody ożywionej i nieożywionej, utrzymanie stabilności ekosystemów i procesów ekologicznych oraz zachowania różnorodności biologicznej.	Zaleca się wprowadzenie wskaźnika „Liczba opracowanych Planów Ochrony ” (wskaźnik do zastosowania do roku 2020).	Zmiany w zapisach SRWM	Rzetelność i trafność systemu wskaźników
30.	Zakładaną w SRWM wartość docelową wskaźnika Odsetek ludności w wieku 25-64 lat z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie ludności w tym wieku (%) przekroczono już w 2011 roku.	Biorąc pod uwagę planowane działania SRWM w zakresie zwiększania jakości edukacji zarówno elementarnej jak i wyższej rekomenduje się podniesienie zakładanej wysokości wskaźnika do 35% w roku 2020.	Zmiany w zapisach SRWM	Rzetelność i trafność systemu wskaźników
31.	W obszarze 1 Gospodarka wiedzy i aktywności już w 2016 roku przekroczono zakładaną na rok 2020 wartość docelową wskaźnika: współczynnik aktywności zawodowej ludności w wieku produkcyjnym.	Przy zachowaniu tempa przyrostu wskaźnika współczynnik aktywności zawodowej ludności w wieku produkcyjnym na poziomie lat 2014-2016, czyli na poziomie 0.5 % rocznie proponuje się zmianę wartości docelowej wskaźnika na 76,5 %	Zmiany w zapisach SRWM	Rzetelność i trafność systemu wskaźników
32.	W przypadku wskaźnika Odsetek absolwentów szkół wyższych na kierunkach technicznych i przyrodniczych można zaobserwować jego gwałtowny przyrost od roku 2011, w związku z prowadzeniem kierunków zamawianych.	Zaleca się przyjęcie docelowej wartości wskaźnika na poziomie 39,9%. W kolejnych latach wdrażania Strategii nie należy bowiem spodziewać się jego dynamicznego przyrostu w związku z zakończeniem programu kierunków zamawianych.	Zmiany w zapisach SRWM	Rzetelność i trafność systemu wskaźników

LP.	WNIOSEK WYNIKAJĄCY Z BADANIA	REKOMENDACJA	PROPOZYCJA SPOSOBU REALIZACJI REKOMENDACJI	STAN DOCELOWY/ OCZEKIWANY EFEKT WDROŻENIA REKOMENDACJI
33.	W przypadku wskaźnika udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (przedszkola, punkty i zespoły przedszkolne) w tej grupie wiekowej, obszary zurbanizowane należy spodziewać się kontynuacji trendu wzrostowego w wyniku działań RPO WM 2014-2020 wspierających infrastrukturalnie opiekę przedszkolną i wspierających matki dzieci w wieku przedszkolnym na rynku pracy.	Zaleca się przyjęcie docelowej wartości wskaźnika na poziomie 90%.	Zmiany w zapisach SRWM	Rzetelność i trafność systemu wskaźników
34.	W obszarze 2 Dziedzictwo i przemysły czasu wolnego odnotowano przekroczenie w 2016 roku zakładanej na rok 2020 wysokości wskaźników odnoszących się do liczby turystów.	Proponuje się zmianę wartości docelowej wskaźnika Turyści korzystający z noclegów w Krakowie, przy przyjęciu tempa wzrostu w wysokości 120 000 rocznie na 2 668 537. Analiza planów strategicznych SRWM wskazuje, iż atrakcyjność turystyczna regionu zachowa tendencję wzrostową.	Zmiany w zapisach SRWM	Rzetelność i trafność systemu wskaźników
35.	Kolejny wskaźnik przekraczający zakładaną wartość docelową zidentyfikowano w Obszarze 5 SRWM Rozwój miast i obszarów wiejskich. Jest to miernik: Dochody gmin per capita z tytułu podatku PIT. W wyniku pozytywnych tendencji gospodarczych, wskaźnik ten przekroczył zakładaną wartość docelową już w roku 2010, osiągając w roku 2016 wysokość 854,22 zł wobec zakładanych na rok 2020 - 433 zł. Podobnie też przekroczona została zakładana wysokość wskaźnika w podziale na obszary zurbanizowane i niezurbanizowane.	Biorąc pod uwagę dynamikę przyrostu wskaźnika zaleca się przyjęcie wartości docelowej na rok 2020 w wysokości 927,27 zł ogółem, 1259,76 dla obszarów zurbanizowanych i 603,45 zł dla obszarów niezurbanizowanych.	Zmiany w zapisach SRWM	Rzetelność i trafność systemu wskaźników

LP.	WNIOSEK WYNIKAJĄCY Z BADANIA	REKOMENDACJA	PROPOZYCJA SPOSOBU REALIZACJI REKOMENDACJI	STAN DOCELOWY/ OCZEKIWANY EFEKT WDROŻENIA REKOMENDACJI
36.	Czynnikiem sprzyjającym dobremu przygotowaniu beneficjentów do realizacji projektów rewitalizacyjnych zarówno w poprzedniej jak i obecnej perspektywie finansowej była wysoka aktywność SW w tworzeniu mechanizmów wsparcia gmin w przygotowywaniu programów rewitalizacji (LPR/GPR) oraz przygotowania projektów do konkursów rewitalizacji.	Kompleksowa rewitalizacja przyczyni się do wzrostu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców obszarów dotkniętych problemami społecznymi wpływając bezpośrednio na Obszar 5 SRWM. Podejście do rewitalizacji różni się w nowym okresie programowania w stosunku do definicji obowiązującej w latach 2007-2013 kładąc nacisk projektów przede wszystkim na aspekt społeczny. Rekomenduje się kontynuację wsparcia SW dla samorządów nie tylko na etapie programowania, lecz również wdrożenia programów rewitalizacji.	Zapewnienie wsparcia eksperckiego w przygotowaniu i wdrożeniu projektów rewitalizacyjnych przede wszystkim nakierowanych na wykorzystanie infrastruktury na cele społeczne. Wsparcie w celu zapewnienie maksymalnej komplementarności projektów infrastrukturalnych EFRR z projektami społecznymi finansowanymi ze środków EFS. Efektywnym narzędziem wsparcia będzie edukacja za pomocą analizy realizowanych projektów (Best & Worst Practices).	Zapewnienie trwałości operacji rewitalizacyjnych i wykorzystanie komplementarności między okresowej projektów rewitalizacyjnych w celu realizacji celów SRWM
37.	Zgodnie z zapisami SOR, nowa formuła Kontraktu Terytorialnego ma mieć realne przełożenie na kształt i alokację środków programów po 2020 roku, w tym na podział interwencji na krajowe i regionalne.	Konieczne jest zbadanie wpływ zmian wprowadzonych w formule Kontraktu Terytorialnego na realizację celów SRWM i efekty działań w ramach polityki regionalnej prowadzonej w województwie małopolskim.	Analiza ekspercka potencjału nowej formuły KT, po jej ostatecznym sformułowaniu przez stronę rządową.	Lepsze wykorzystanie instrumentu KT w zaktualizowanej SRWM po roku 2020.
38.	Skuteczność SPR obniża brak bodźców do kreowania działań ponadlokalnych w skali regionu, tj. narzędzi premiujących przedsięwzięcia partnerskie, duże i kompleksowe w ujęciu terytorialnym.	Rekomenduje się wprowadzenie preferencji w ramach pozostałej alokacji dla projektów realizowanych w partnerstwach międzygminnych. Rekomenduje się opracowanie kryteriów specyficznych do wyboru projektów w poszczególnych subregionach – subregionalnych, premiujące wybór takich interwencji, które najlepiej odpowiadają specyfice subregionu i wspieraniu jego przewag.	Opracowanie nowych warunków konkursowych i kryteriów wyboru projektów SPR.	Większa trafność i skuteczność projektów SPR w kontekście realizacji celów SRWM.

LP.	WNIOSEK WYNIKAJĄCY Z BADANIA	REKOMENDACJA	PROPOZYCJA SPOSOBU REALIZACJI REKOMENDACJI	STAN DOCELOWY/ OCZEKIWANY EFEKT WDROŻENIA REKOMENDACJI
39.	Słabą stroną SPR w województwie małopolskim był brak dostatecznego mechanizmu koordynacji działań na poziomie forów. Przyjęta formuła forów subregionalnych, bez zaplecza w postaci biura, koordynatora, powołanego zarządu, powodowała wydłużenie czasu wyboru projektów oraz, co było pokłosiem niskiej jakości i niedopracowanych przedsięwzięć, wydłużenie realizacji projektów.	Rekomenduje się rozwiązanie, jakie zastosowano w przypadku ZIT dla KOM – powierzenie zadań koordynujących specjalnie stworzonemu stowarzyszeniu lub innej jednostce.	Zmiana formuły forów subregionalnych na bardziej sformalizowany podmiot – np. stowarzyszenie.	Większa skuteczność wdrażania SPR.
40.	MPI pokazuje w sposób uporządkowany, projektowy, transparentny i weryfikowalny charakter interwencji publicznej realizowanej z poziomu SRWM. Jednocześnie nie jest wystarczającym narzędziem do monitorowania SRWM, gdyż nie zawiera on natomiast wszystkich zadań przewidzianych do realizacji z udziałem środków Budżetu Województwa.	Rekomenduje się utrzymanie MPI jako narzędzie zarządzania SRWM.	Dalsze funkcjonowanie MPI przy uwzględnieniu uwagi o konieczności zwiększenia częstotliwości aktualizowania informacji o projektach.	Bieżący dostęp do informacji i kluczowych zadaniach inwestycyjnych, możliwość lepszego planowania.
41.	Monitoring PS pozwala na wielokierunkowe analizy projektów w ujęciu wartościowym, rzeczowym, terytorialnych, a także źródeł finansowania. Jednocześnie dane zawarte w monitoringu nie są spójne z danymi gromadzonymi w SL, który jest również jednym z narzędzi monitorowania SRWM.	Rekomenduje się bieżącą aktualizację danych, tak aby zachowana była spójność między innymi systemami monitorowania – LSI oraz SL.	Rekomenduje się zwiększenie częstotliwości gromadzenia informacji o stanie realizacji projektów od poszczególnych komórek odpowiedzialnych za realizację danego zadania raz na pół roku oraz kontynuację corocznych podsumowań na forum Zarządu oraz dyrektorów Departamentów UMWM.	Zachowanie spójności między systemami monitorowania SRWM. Bieżący dostęp do informacji i kluczowych zadaniach inwestycyjnych, możliwość lepszego planowania.
42.	Wysoko oceniono działania uspołeczniające podejmowane przez SW podczas prac nad powstaniem założeń SRWM oraz samego dokumentu. Strategia jest efektem	Rekomenduje się zastosowanie równie szerokiego wachlarza narzędzi komunikacji podczas aktualizacji	Opracowanie strategii komunikacji na potrzeby aktualizacji SRWM.	Dotarcie z informacją do jak największej liczby mieszkańców,

Lp.	WNIOSEK WYNIKAJĄCY Z BADANIA	REKOMENDACJA	PROPOZYCJA SPOSOBU REALIZACJI REKOMENDACJI	STAN DOCELOWY/ OCZEKIWANY EFEKT WDROŻENIA REKOMENDACJI
	zaangażowania dużego grona interesariuszy, a pracom nad dokumentem towarzyszyła szeroka debata publiczna.	SRWM po 2020 roku, z dużym naciskiem na bezpośrednie spotkania, które, przynosiły największe korzyści, dając możliwość dyskusji, ścierania poglądów i wymiany doświadczeń Rekomenduje się, aby w większy sposób wykorzystać nowoczesne kanały komunikacyjne, media społecznościowe.		w tym osób młodych. Większa rozpoznawalność SRWM wśród mieszkańców i instytucji. Większe poczucie „własności” dokumentu i odpowiedzialności za realizację założeń.
43.	Należy jednocześnie wskazać niespójność w opisie logiki interwencji SRWM, gdzie wskazuje się, iż efektem w obszarze 5 będzie skrócenie czasu dojazdu do małych i średnich miast, przy czym analiza kierunków polityki rozwoju oraz kluczowych działań SRWM nie uwzględnia w tym obszarze interwencji ukierunkowanej na poprawę dostępności transportowej. Jest to przedmiotem obszaru 3.	Rekomenduje się usunięcie z opisu logiki interwencji założenia, iż w obszarze 5 efektem realizacji SRWM będzie skrócenie czasu dojazdu do małych i średnich miast i przeniesienie tego efektu do opisu logiki interwencji w obszarze 3.	Przeformułowanie treści SRWM.	Zapewnienie spójności założeń SRWM.

ZAŁĄCZNIKI

Opis zastosowanych metod badawczych

Indywidualne wywiady pogłębione

Indywidualne wywiady pogłębione przeprowadzono z następującymi typami rozmówców:

1. Osoby odpowiedzialne za realizację poszczególnych obszarów SRWM (pracownicy UMWM, WUP, ROPS)
2. Specjaliści UMWM zajmujący się zarządzaniem SRWM (Departament Polityki Regionalnej, Departament Zarządzania Programami Operacyjnymi, Departament Inwestycji Strategicznych)
3. Specjaliści UMWM w zakresie finansów (przedstawiciele Departamentu Budżetu i Finansów UMWM)
4. Eksperti zewnętrzni (Ministerstwo Rozwoju, pracownik nauki, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego)
5. Pracownicy instytucji wspierających rozwój województwa (m.in. jednostek organizacyjnych WM, instytucji otoczenia biznesu, agencji rozwoju – MARR, MCP, MIK, ZDW)
6. Przedstawiciele Zarządu WM,
7. Radni WM
8. Przedstawiciele subregionalnych forów terytorialnych (Zabierzów, Świątniki Górne, Bochnia, Niepołomice, Olkusz, Tarnów, Stary Sącz, Nowy Targ, Krzeszowice oraz przedstawiciele instytucji – członków Forów)
9. Przedstawiciele ZIT

W sumie badaniem objęto 43 rozmówców.

Ankieta internetowa (CAWI) z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, którzy pozyskali wsparcie ze środków Polityki Spójności 2007-2013

Badanie kwestionariuszowe zostało przeprowadzone na próbie celowej beneficjentów wsparcia ze środków Polityki Spójności 2007-2013: PO KL, POIi, POIG, MRPO oraz PROW. Ankieta została wysłana do wybranych zidentyfikowanych beneficjentów środków europejskich realizujących działania na terenie województwa małopolskiego. W badaniu wzięło udział 349 beneficjentów środków Polityki Spójności.

Telefoniczny Wywiad Kwestionariuszowy CATI z mieszkańcami województwa małopolskiego

Badaniem zostali objęci mieszkańcy województwa małopolskiego w wieku 18-65 lat – główni odbiorcy SRWM 2011-2020. Zastosowany został warstwowo-losowy dobór próby. Warstwami w badaniu był podregion, płeć oraz wiek. Dodatkowo kontrolowane było wykształcenie respondenta. Wielkość próby wyniosła $n=384$, co przy poziomie ufności 95% pozwoliło wnioskować z maksymalnym błędem oszacowania równym 5%.

Telefoniczny Wywiad Kwestionariuszowy CATI z podmiotami gospodarczymi

Badanie CATI zostało zrealizowane w odniesieniu do dwóch grup respondentów:

- przedstawicieli podmiotów gospodarczych realizujących projekty wpisujące się w SRWM dzięki wsparciu ze środków unijnych 2007-2013 (I etap badania CATI) – grupa eksperymentalna,
- przedstawicieli podmiotów gospodarczych działających w obszarach objętych SRWM, nieuzyskujących wsparcia ze środków publicznych (II etap badania CATI) – grupa kontrolna.

W I etapie badania CATI zostało zrealizowanych 131 wywiadów z przedstawicielami podmiotów gospodarczych realizujących projekty wpisujące się w SRWM dzięki wsparciu ze środków unijnych 2007-2013. W II etapie zostało zrealizowanych 131 wywiadów z przedstawicielami podmiotów gospodarczych działających w obszarach objętych SRWM, nieuzyskujących wsparcia ze środków publicznych. Struktura próby w grupie kontrolnej stanowiła lustrzane odbicie grupy eksperymentalnej, w ramach następujących zmiennych: forma prawna podmiotu gospodarczego, wielkości przedsiębiorstwa (małe, średnie, duże), branża (sekcja PKD). Łącznie zostały przebadane 262 podmioty.

Studia przypadku

Pogłębionym badaniem studium przypadku objęto 20 projektów wspierających realizację Strategii. Ich dobór skonsultowano z Zamawiającym. Projekty reprezentowały poszczególne obszary Strategii. Badanie w ramach każdego studium objęło:

- Analizę desk research (dokumentacja projektowa, analiza danych w internecie dotyczących projektu i jego efektów, w tym społecznego odbioru, analiza ogólnodostępnych danych statystycznych obrazujących kontekst wdrażania projektów etc.),
- Telefoniczne wywiady pogłębione z przedstawicielami instytucji realizujących projekt, przedstawicielami samorządów, na terenie których realizowane były projekty oraz z beneficjentami ostatecznymi projektów (w sumie 60 wywiadów).

Uzupełniając wykorzystano technikę wywiadu mailowego w celu pozyskania dodatkowych danych od beneficjenta.

Analiza kontrfaktyczna

Wykonawca zastosował analizę kontrfaktyczną na 3 poziomach analitycznych:

1. W ramach modelowania ekonometrycznego określającego wpływ SRWM na zmianę wskaźników rozwojowych regionu, opracowany został dodatkowy moduł określający dynamikę sytuacji województwa małopolskiego bez wsparcia środków przeznaczonych na realizację Strategii.
2. Sytuacja rozwojowa obszarów (terytoriów), na których wdrażane były projekty realizujące cele SRWM, w kontrfakcie do sytuacji rozwojowej terytoriów, które tego wsparcia nie otrzymały, została zidentyfikowana dla wybranych obszarów SRWM 2011-2020 poprzez analizę terytorialnej mapy wsparcia (ze środków budżetowych oraz środków europejskich) w ujęciu subregionalnym i powiatowym oraz danych statystycznych odzwierciedlających najważniejsze wskaźniki rozwojowe dla danego obszaru tematycznego w poszczególnych subregionach i powiatach.
3. Analiza porównawcza wyników badań ilościowych wśród przedsiębiorców, którzy skorzystali ze środków UE w perspektywie finansowej 2007-2013 oraz tych, którzy z nich nie skorzystali.

Analizy eksperckie

W ramach badania wykonano analizy eksperckie, których wyniki zostały wykorzystane w niniejszym raporcie:

- Analiza danych finansowych – analiza i ekspercka ocena źródeł finansowania SRWM (wyniki zostały umieszczone w rozdziale *Moduł 2 Wpływ programów/ instrumentów na realizację SRWM 2011-2020*),
- Ekspercka ocena wyników analiz kontrfaktycznych (wyniki zostały umieszczone w rozdziale *Podsumowanie efektów oraz ocena zgodności strategii postępowania wynikającej z SRWM 2011-2020 z rzeczywistymi działaniami*)
- Analizy powiązań przyczynowo-skutkowych w odniesieniu do czynników wpływających na SRWM (wyniki zostały umieszczone w rozdziale *Moduł 3 Analiza uwarunkowań zewnętrznych. Zmiany w sferze realnej oraz instytucjonalno-prawnej*)
- Analiza ekspercka wyników modelowania ekonometrycznego (wyniki zostały umieszczone w rozdziale *Moduł 1 Analiza skuteczności realizacji SRWM 2011-2020*).

Panele ekspertów

Przeprowadzono 4 panele ekspertów, których tematyka była następująca:

- Spójność terytorialna województwa (kwestie dostępności komunikacyjnej, rozwój Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego i subregionów, rozwój miast i terenów wiejskich),
- Spójność społeczna (jakość życia, zdrowie, edukacja, rozwój kapitału intelektualnego, kwestie społeczne, seniorzy),
- Konkurencyjność (przedsiębiorczość, innowacyjność, przemysły czasu wolnego, turystyka, srebrna gospodarka).
- Panel o przekrojowej tematyce z uczestnictwem Radnych WM.

Uczestnikami paneli byli: radni WM, eksperci zewnętrzni, pracownicy instytucji wspierających rozwój województwa, m.in. jednostek organizacyjnych WM, osoby odpowiedzialne za realizację poszczególnych obszarów, tj. pracownicy UMWM, WUP, ROPS, a także przedstawiciele podmiotów zewnętrznych realizujących działania wpisujące się w SRWM 2011-2020.

Warsztaty

Na koniec procesu badawczego zorganizowano warsztaty z udziałem:

- ZWM i dyrektorów UMWM i jednostek podległych,
- Radnych WM.

Warsztaty miały na celu omówienie wstępnych wniosków z badania i stanowiły podstawę do opracowania ostatecznych wniosków i rekomendacji z badania.

Modelowanie ekonometryczne

Do analizy wpływu wydatków związanych z SRWM na PKB, rynek pracy, poziom wykształcenia i przeciętne trwanie życia wzięto pod uwagę ogólną wartość projektów zrealizowanych w ramach funduszy strukturalnych w latach 2007-2017 tj. z systemu SIMIK za lata 2007-2013 oraz systemu SL2014 za lata 2014-2017. Uwzględniono projekty z wszystkich programów operacyjnych realizowane w Małopolsce, a także

ogólnokrajowe. W przypadku projektów ogólnokrajowych ich wartość dla województwa małopolskiego przypisano według udziału województwa małopolskiego w liczbie ludności kraju. Oszacowano wypłaty w poszczególnych latach zrealizowane w ramach projektów współfinansowanych z funduszy strukturalnych w taki sposób, że podzielono czas trwania projektu na poszczególne lata i do poszczególnych lat przypisano odpowiednią część wartości projektu (np. w przypadku projektów trwających 3 lata po 1/3 wartości na dany rok).

Wartość wypłat z funduszy strukturalnych przypadających na poszczególne podregiony obliczono sumując wartość ogólną wypłat w ramach projektów realizowanych z funduszy strukturalnych z projektów realizowanych w powiatach należących do danych podregionów.

Za wydatki związane z realizacją SRWM jednostek samorządu terytorialnego uznano wydatki majątkowe oraz dotacje gmin, powiatów i województw.

Jako wydatki z funduszy strukturalnych, które mogły być powiązane ze wzrostem odsetka osób z wykształceniem wyższym uznano następujące kategorie wsparcia z funduszy strukturalnych:

- 02 Infrastruktura B+RT (w tym wyposażenie w sprzęt, oprzyrządowanie i szybkie sieci informatyczne łączące ośrodki badawcze) oraz specjalistyczne ośrodki kompetencji technologicznych
- 72 Opracowywanie, uruchomienie i wdrożenie reform systemów kształcenia i szkolenia celem zwiększenia zdolności do zatrudnienia, zwiększenia stopnia dostosowania systemów kształcenia i szkolenia początkowego i zawodowego do potrzeb rynku pracy oraz systematycznej aktualizacji kwalifikacji kadry systemu oświaty w perspektywie gospodarki opartej na innowacji i wiedzy
- 73 Działania na rzecz zwiększenia udziału w kształceniu i szkoleniu przez całe życie, w szczególności poprzez przedsięwzięcia na rzecz ograniczenia przedwczesnego porzucania skolaryzacji oraz zminimalizowania dyskryminacji ze względu na płeć oraz poprzez działania na rzecz poprawy jakości i dostępu do kształcenia i szkoleń na poziomie początkowym, zawodowym i wyższym
- 74 Rozwój potencjału ludzkiego w zakresie badań i innowacji, w szczególności poprzez studia podyplomowe i szkolenia naukowców oraz poprzez współpracę sieciową między uczelniami, ośrodkami badawczymi i przedsiębiorstwami
- 75 Infrastruktura systemu oświaty

Za wydatki jednostek samorządu terytorialnego związane ze wzrostem odsetka osób z wykształceniem wyższym uznano te z działów: Dział 730 – Nauk oraz Dział 803 - Szkolnictwo wyższe.

Wykorzystano dane z GUS, Eurostat i systemów SIMIK07+13 i SL2014. Analizy wykonano przy zastosowaniu regresji liniowych na poziomie województwa i panelowych na poziomie podregionów.

Bibliografia

1. Charycka Beata, Gumkowska Marta, Kondycja małopolskiego III sektora. Potrzeby i możliwości organizacji pozarządowych województwa małopolskiego. Raport z badania, Stowarzyszenie Klon/Jawor, Kraków 2017
2. Krukowska Joanna, Lackowska Marta, Metropolitalne kolory europeizacji. Instytucjonalizacja współpracy w funkcjonalnych obszarach miejskich w Polsce w świetle nowych instrumentów polityki spójności UE, w: *Studia Regionalne i Lokalne* Nr 1(63)/2016
3. Krupa Jacek, Relacje rząd – samorząd. Aktualne dylematy; [w]: Relacje rząd – samorząd. Aktualne dylematy, Kraków 2017
4. Noworól Aleksander, Przegląd i ocena obowiązującego systemu zarządzania polityką rozwoju na poziomie regionalnym, subregionalnym, powiatowym i gminnym wraz z rekomendacjami dotyczącymi pożądanых zmian w celu budowy modelu spójnego z poziomem krajowym, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Kraków 2014
5. Współpraca jednostek samorządu terytorialnego narzędziem wsparcia polskiej polityki rozwoju, (red.) Potkański Tomasz, Związek Miast Polskich, Poznań 2016
6. Skrzypiec Ryszard, Ocena jakości działania organizacji pozarządowych, MPiPS, Warszawa 2009
7. Poradnik modelowej współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych, (red.) Waszak Łukasz, Masłowski Piotr, SPLOT, Warszawa 2012
8. Realizacja programu modernizacja kształcenia zawodowego w Małopolsce, Informacja o wynikach kontroli, NIK, Warszawa 2011.
9. Informacja o stanie realizacji Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020 za rok 2015, Kraków 2016
10. Informacja o stanie realizacji Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020 za rok 2015, Kraków 2016
11. Efekty realizacji Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska-Republika Słowacka 2007-2013 zrealizowanego przez konsorcjum IMAPP oraz Instytutu Badań Strukturalnych, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 2014.
12. Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020, Kraków, wrzesień 2017
13. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006
14. Sprawozdanie końcowe z realizacji Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013, Kraków 2017
15. Usługi publiczne w Małopolsce – dostępność i koncentracja, Instytut Nauk Społeczno-Ekonomicznych w Łodzi, Kraków 2013
16. Quality of public administration – a toolbox for practitioners; Theme 1: Better policy-making, European Commission, Luxembourg 2015
17. Ewaluacja I edycji Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego, Fundacja Biuro Inicjatyw Społecznych, Kraków 2016
18. Sprawozdanie z realizacji programu współpracy województwa małopolskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w 2016 roku, Kraków 2017
19. Ocena komplementarności projektów realizowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013 oraz projektów realizowanych w

województwie pomorskim w ramach Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej oraz Rybackiej, EGO – Evaluation for Government Organizations s.c., 2014

20. Komplementarność działań przewidzianych w komponencie regionalnym finansowanych ze środków EFS, województwo świętokrzyskie, EPRD Biuro Polityki Gospodarczej i Rozwoju Regionalnego oraz Europejskie Centrum Doradztwa Finansowego Badania i Szkolenia, 2009
21. Komplementarność wsparcia z PO KL z innymi programami UE - aktualna ocena realizacji zasady komplementarności oraz propozycja rozwiązań w celu zwiększenia efektów realizacji tej zasady, Public Profits, 2011
22. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Departament Polityki Regionalnej, Kraków 2011
23. Dane Głównego Urzędu Statystycznego
24. Dane Banku Danych Lokalnych
25. Dane STRATEG
26. Dane Urzędu Transportu Kolejowego
27. Dane KSI SIMIK 2007-2013
28. Dane SL2014
29. Dane przekazane przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
30. Dane przekazane przez Ministerstwo Rozwoju

Spis tabel

<i>Tabela 1. Logika interwencji w poszczególnych obszarach SRWM</i>	25
<i>Tabela 2. Stopień realizacji wskaźników w poszczególnych obszarach SRWM</i>	35
<i>Tabela 3. Relacja wskaźnika dostępności kolejowej Tarnowa w 2015 roku do zakładanej w SRWM wartości docelowej</i>	38
<i>Tabela 4. Relacja wskaźnika dostępności kolejowej Nowego Sącza do zakładanej w SRWM wartości docelowej</i>	38
<i>Tabela 5. Wskaźniki obszaru 1. Gospodarka wiedzy i aktywności, w których przekroczono zakładaną wartość docelową</i>	43
<i>Tabela 6. Wskaźniki obszaru 2. Dziedzictwo i przemysły czasu wolnego w których przekroczono zakładaną wartość docelową.....</i>	44
<i>Tabela 7 Ocena syntetyczna postrzegania zmian w regionie przez mieszkańców (skala 1-5)</i>	72
<i>Tabela 8 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat w okolicy, w której Pan(i) mieszka wspiera się przedsiębiorców</i>	74
<i>Tabela 9 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat w okolicy, w której Pan(i) mieszka powstała większa liczba miejsc pracy</i>	74
<i>Tabela 10 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat w okolicy, w której Pan(i) mieszka poprawił się poziom oświaty</i>	74
<i>Tabela 11 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat w okolicy, w której Pan(i) mieszka rozwija się oferta turystyczna</i>	75
<i>Tabela 12 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat województwo małopolskie stało się miejscem, do którego przyjeżdża więcej turystów .</i>	75
<i>Tabela 13 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat województwo małopolskie stało się miejscem, gdzie w pełniejszy sposób wykorzystuje się walory przyrodnicze i kulturowe.....</i>	75
<i>Tabela 14 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat w okolicy, w której Pan(i) mieszka rozwija się oferta kulturalna</i>	76
<i>Tabela 15 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat województwo małopolskie stało się lepiej skomunikowane</i>	76
<i>Tabela 16 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat w okolicy, w której Pan(i) mieszka jest lepszy dostęp do internetu (dla większej liczby osób).....</i>	76
<i>Tabela 17 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat województwo małopolskie stało się regionem bardziej przyciągającym inwestorów</i>	77
<i>Tabela 18 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat województwo małopolskie stało się miejscem, gdzie podniosła się pozycja głównych miast województwa</i>	77

<i>Tabela 19 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat w okolicy, w której Pan(i) mieszka jest lepszy dostęp do opieki zdrowotnej</i>	77
<i>Tabela 20 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat w okolicy, w której Pan(i) mieszka prowadzone są działania na rzecz osób niepełnosprawnych, starszych</i>	78
<i>Tabela 21 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat w okolicy, w której Pan(i) mieszka jest bezpieczniej (np. wieczorem)</i>	78
<i>Tabela 22 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat w okolicy, w której Pan(i) mieszka prowadzone są działania na rzecz ochrony środowiska</i>	78
<i>Tabela 23 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat województwo małopolskie stało się rozpoznawalną marką w kraju i za granicą</i>	79
<i>Tabela 24 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat województwo małopolskie stało się regionem otwartym i promującym aktywność obywatelską</i>	79
<i>Tabela 25 Przykład powiązań Obszaru 4. SRWM z obszarami sektorowymi</i>	96
<i>Tabela 26. Matryca pokrycia obszarów i kierunków polityki rozwoju SRWM działaniami/poddziałaniami MRPO 2007-2013</i>	98
<i>Tabela 27. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów zrealizowanych, w trakcie realizacji i zaplanowanych do realizacji w ramach RPO WM 2014-2020 wpisujących się w obszar 1. SRWM 2011-2020</i>	118
<i>Tabela 28. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów zrealizowanych, w trakcie realizacji i zaplanowanych do realizacji w ramach RPO WM 2014-2020 wpisujących się w obszar 3. SRWM 2011-2020</i>	119
<i>Tabela 29. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów zrealizowanych, w trakcie realizacji i zaplanowanych do realizacji w ramach RPO WM 2014-2020 wpisujących się w obszar 6. SRWM 2011-2020</i>	120
<i>Tabela 30. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów zrealizowanych, w trakcie realizacji i zaplanowanych do realizacji w ramach RPO WM 2014-2020 wpisujących się w obszar 2. SRWM 2011-2020</i>	120
<i>Tabela 31. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów zrealizowanych, w trakcie realizacji i zaplanowanych do realizacji w ramach RPO WM 2014-2020 wpisujących się w obszar 7. SRWM 2011-2020</i>	121
<i>Tabela 32. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów zrealizowanych, w trakcie realizacji i zaplanowanych do realizacji w ramach RPO WM 2014-2020 wpisujących się w obszar 4. SRWM 2011-2020</i>	121
<i>Tabela 33. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów zrealizowanych, w trakcie realizacji i zaplanowanych do realizacji w ramach RPO WM 2014-2020 wpisujących się w obszar 5. SRWM 2011-2020</i>	122
<i>Tabela 34. Spójność PROW 2007-2013 z SRWM 2011-2020</i>	125
<i>Tabela 35. Matryca pokrycia obszarów i kierunków polityki rozwoju SRWM działaniami/poddziałaniami komponentu regionalnego PO KL 2007-2013</i>	127
<i>Tabela 36. Matryca pokrycia obszarów i kierunków polityki rozwoju SRWM działaniami/poddziałaniami komponentu krajowego PO KL</i>	130

<i>Tabela 37. Matryca pokrycia obszarów i kierunków polityki rozwoju SRWM działaniami/poddziałaniami PO IiŚ 2007-2013</i>	134
<i>Tabela 38. Liczba (w nawiasie) i wartość dofinansowania UE w mln zł projektów zrealizowanych w ramach PO IiŚ 2007-2013 wpisujących się w SRWM 2011-2020 w poszczególnych subregionach województwa małopolskiego</i>	136
<i>Tabela 39. Matryca pokrycia obszarów i kierunków polityki rozwoju SRWM działaniami/poddziałaniami PO IG 2007-2013</i>	138
<i>Tabela 40. Liczba (w nawiasie) i wartość dofinansowania UE w mln zł projektów zrealizowanych w ramach PO IG 2007-2013 wpisujących się w SRWM 2011-2020 w poszczególnych subregionach województwa małopolskiego</i>	140
<i>Tabela 41. Matryca pokrycia obszarów i kierunków polityki rozwoju SRWM działaniami/poddziałaniami PO IiŚ 2014-2020</i>	141
<i>Tabela 42. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów zrealizowanych, w trakcie realizacji i zaplanowanych w ramach PO IiŚ 2014-2020 wpisujących się w SRWM 2011-2020</i>	143
<i>Tabela 43. Matryca pokrycia obszarów i kierunków polityki rozwoju SRWM działaniami PO IR 2014-2020... ..</i>	144
<i>Tabela 44. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów zrealizowanych, w trakcie realizacji i zaplanowanych w ramach PO IR 2014-2020 wpisujących się w SRWM 2011-2020</i>	145
<i>Tabela 45. Matryca pokrycia obszarów i kierunków polityki rozwoju SRWM działaniami PO PC 2014-2020 . ..</i>	146
<i>Tabela 46. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów w trakcie realizacji i zaplanowanych w ramach PO PC 2014-2020 wpisujących się w SRWM 2011-2020</i>	146
<i>Tabela 47. Matryca pokrycia obszarów i kierunków polityki rozwoju SRWM działaniami/poddziałaniami PO WER 2014-2020</i>	148
<i>Tabela 48. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów zrealizowanych, w trakcie realizacji i zaplanowanych w ramach PO WER 2014-2020 wpisujących się w SRWM 2011-2020</i>	148
<i>Tabela 49. Wydatki poniesione na poszczególne obszary SRWM (w mln zł)</i>	151
<i>Tabela 50. Wydatki zaplanowane w poszczególnych obszarach SRWM (w mln zł)</i>	154
<i>Tabela 51. Wartość wydatków poniesionych i zaplanowanych w obszarach i kierunkach polityki rozwoju SRWM w podziale na źródła finansowania</i>	156
<i>Tabela 52. Udział wartości projektów poszczególnych programów 2007-2013 w realizacji założeń obszarów SRWM</i>	165
<i>Tabela 53. Udział wartości projektów poszczególnych programów 2014-2020 w realizacji założeń obszarów SRWM</i>	169
<i>Tabela 54. Wartość projektów zrealizowanych w ramach programów krajowych w perspektywie finansowej 2007-2013 (w mln zł)</i>	170
<i>Tabela 55. Wartość projektów zrealizowanych w ramach programów krajowych w perspektywie finansowej 2014-2020 (w mln zł)</i>	170
<i>Tabela 56. Liczba i wartość dofinansowania UE projektów Polityki Spójności 2007-2013 w podziale na typy beneficjentów</i>	173

<i>Tabela 57. Liczba i wartość dofinansowania UE projektów Polityki Spójności 2014-2020 w podziale na typy beneficjentów</i>	<i>173</i>
<i>Tabela 58. Liczba i wartość projektów zrealizowanych w ramach PWT PL-SK 2007-2013 oraz PWT PL-SK 2014-2020 w poszczególnych kierunkach polityki rozwoju SRWM 2011-2020</i>	<i>181</i>
<i>Tabela 59. Spójność Strategii ZIT z SRWM 2011-2020.....</i>	<i>189</i>
<i>Tabela 60. Spójność SPR z SRWM 2011-2020.....</i>	<i>193</i>
<i>Tabela 61. Liczba kart projektów, które przeszły kwalifikację merytoryczną oraz liczba złożonych wniosków w naborach w poszczególnych Poddziałaniach RPO WM 2014-2020</i>	<i>195</i>
<i>Tabela 62. Spójność działań wspierających rewitalizację z SRWM 2011-2020</i>	<i>201</i>
<i>Tabela 63. Programy operacyjne 2007-2013 w obszarze 1. SRWM.</i>	<i>204</i>
<i>Tabela 64. Programy operacyjne 2014-2020 w obszarze 1 SRWM.</i>	<i>204</i>
<i>Tabela 65. Programy operacyjne 2007-2013 w obszarze 2 SRWM.</i>	<i>205</i>
<i>Tabela 66. Programy operacyjne 2014-2020 w obszarze 2. SRWM.</i>	<i>206</i>
<i>Tabela 67. Programy operacyjne 2007-2013 w obszarze 3. SRWM.</i>	<i>207</i>
<i>Tabela 68. Programy operacyjne 2014-2020 w obszarze 3. SRWM.</i>	<i>208</i>
<i>Tabela 69. Programy operacyjne 2007-2013 w obszarze 4. SRWM.</i>	<i>209</i>
<i>Tabela 70. Programy operacyjne 2014-2020 w obszarze 4. SRWM.</i>	<i>209</i>
<i>Tabela 71. Programy operacyjne 2007-2013 w obszarze 5. SRWM.</i>	<i>210</i>
<i>Tabela 72. Programy operacyjne 2014-2020 w obszarze 5. SRWM.</i>	<i>211</i>
<i>Tabela 73. Programy operacyjne 2007-2013 w obszarze 6. SRWM.</i>	<i>212</i>
<i>Tabela 74. Programy operacyjne 2014-2020 w obszarze 6 SRWM.</i>	<i>212</i>
<i>Tabela 75. Programy operacyjne 2007-2013 w obszarze 7. SRWM.</i>	<i>213</i>
<i>Tabela 76. Programy operacyjne 2014-2020 w obszarze 7 SRWM.</i>	<i>214</i>

Spis wykresów

<i>Wykres 1 Zmiana PKB per capita w pps w województwie małopolskim i w Polsce w latach 2009-2016 UE 28=100.....</i>	<i>33</i>
<i>Wykres 2 Zmiana stopy bezrobocia w województwie małopolskim i w Polsce w latach 2009-2016</i>	<i>34</i>
<i>Wykres 3 Struktura pracujących wg sektorów ekonomicznych (%) w 2009, 2016 roku w odniesieniu do wartości docelowej zakładanej na rok 2020</i>	<i>34</i>
<i>Wykres 4 Przeciętne dalsze trwanie życia kobiet i mężczyzn w latach 2009-2016.....</i>	<i>35</i>
<i>Wykres 5 Liczba pasażerów na terenie Małopolski – Przewozy Regionalne oraz Koleje Małopolskie (w mln) ...</i>	<i>37</i>
<i>Wykres 6 Dynamika wskaźnika zagrożenia ubóstwem relatywnym w województwie małopolskim</i>	<i>39</i>

<i>Wykres 7 Liczba zgonów z powodu chorób nowotworowych na 100 tys. ludności w Małopolsce i w całym kraju w latach 2011-2015</i>	<i>40</i>
<i>Wykres 8 Liczba zgonów z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. ludności w Małopolsce i w skali kraju w latach 2011-2015</i>	<i>40</i>
<i>Wykres 9 Liczba zgonów z tytułu zaburzeń psychicznych w Małopolsce i w skali kraju w latach 2011-2015.....</i>	<i>41</i>
<i>Wykres 10 Pozycja Małopolski w rankingu województw pod względem liczby gospodarstw ekologicznych</i>	<i>42</i>
<i>Wykres 11 Zmiana liczby pasażerów komunikacji miejskiej w województwie małopolskim w latach 2009-2016</i>	<i>45</i>
<i>Wykres 12. Zmiana PKB w pps per capita w odniesieniu do średniej unijnej w Małopolsce oraz województwach/regionach referencyjnych w latach 2009-2015.....</i>	<i>48</i>
<i>Wykres 13 Zmiana udziału osób z wykształceniem wyższym w wieku 25-64 lata w Małopolsce oraz województwach/regionach referencyjnych w latach 2009-2016 w %.....</i>	<i>48</i>
<i>Wykres 14 Zmiana stopy bezrobocia w Małopolsce oraz województwach/regionach referencyjnych w latach 2009-2016 w %</i>	<i>49</i>
<i>Wykres 15 Projekty planowane w programach strategicznych wg obszarów SRWM</i>	<i>53</i>
<i>Wykres 16 Projekty MPI wg obszarów SRWM 2011-2020</i>	<i>54</i>
<i>Wykres 17 Wartość oraz liczba planowanych projektów MPI w poszczególnych obszarach i kierunkach SRWM 2011-2020</i>	<i>55</i>
<i>Wykres 18 Rozkład wydatków z Budżetu Województwa w latach 2011-2016.....</i>	<i>68</i>
<i>Wykres 19 Odsetek osób wieku 24-65 lat z wykształceniem wyższym w województwie małopolskim w latach 2010-2016</i>	<i>69</i>
<i>Wykres 20 Stopa bezrobocia w województwie małopolskim w latach 2009-2016</i>	<i>70</i>
<i>Wykres 21 Ocena postrzegania zmian w regionie przez mieszkańców – rozkład odpowiedzi pozytywnych</i>	<i>71</i>
<i>Wykres 22 Odsetek mieszkańców województwa małopolskiego wskazujących odpowiedzi na pytanie: czy mając możliwość wyboru miejsca zamieszkania wolal(a)by Pan(i) mieszkać w dotychczasowym miejscu, czy może gdzieś indziej?</i>	<i>80</i>
<i>Wykres 23 Deklarowany przez instytucjonalnych realizatorów Strategii wpływ zapisów dokumentu na zakres realizowanych działań.....</i>	<i>87</i>
<i>Wykres 24 Oddziaływanie interwencji SRWM realizowanych przez instytucjonalne podmioty zewnętrzne wobec SW – ocena trwałości</i>	<i>87</i>
<i>Wykres 25 Skala oddziaływania interwencji SRWM realizowanych przez instytucjonalne podmioty zewnętrzne wobec SW</i>	<i>88</i>
<i>Wykres 26 Odsetek firm deklarujących wzrost innowacyjności wśród realizatorów SRWM oraz wśród przedsiębiorstw niekorzystających z instrumentów Strategii</i>	<i>89</i>
<i>Wykres 27 Odsetek firm wskazujących obawę przed trudnościami z funkcjonowaniem firmy – realizatorzy celów SRWM vs przedsiębiorstwa niekorzystające z instrumentów Strategii</i>	<i>89</i>
<i>Wykres 28. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów realizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w SRWM 2011-2020.....</i>	<i>100</i>

<i>Wykres 29. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów realizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w poszczególne kierunki polityki rozwoju obszaru 4, SRWM 2011-2020</i>	<i>101</i>
<i>Wykres 30. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów realizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w poszczególne kierunki polityki rozwoju obszaru 3 SRWM 2011-2020</i>	<i>104</i>
<i>Wykres 31. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów realizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w poszczególne kierunki polityki rozwoju obszaru 5. SRWM 2011-2020</i>	<i>106</i>
<i>Wykres 32. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów realizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w poszczególne kierunki polityki rozwoju obszaru 1. SRWM 2011-2020</i>	<i>108</i>
<i>Wykres 33. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów realizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w poszczególne kierunki polityki rozwoju obszaru 2. SRWM 2011-2020</i>	<i>110</i>
<i>Wykres 34. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów realizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w poszczególne kierunki polityki rozwoju obszaru 6. SRWM 2011-2020</i>	<i>113</i>
<i>Wykres 35. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów realizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w poszczególne kierunki polityki rozwoju obszaru 7. SRWM 2011-2020</i>	<i>115</i>
<i>Wykres 36. Wartość zakończonych projektów, w trakcie realizacji oraz pozostała alokacja w ramach RPO WM 2014-2020 przeznaczona na realizację obszarów SRWM.....</i>	<i>123</i>
<i>Wykres 37. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów realizowanych w ramach PROW 2007-2013 wpisujących się w SRWM 2011-2020.....</i>	<i>125</i>
<i>Wykres 38. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów realizowanych w ramach komponentu regionalnego PO KL wpisujących się w poszczególne kierunki polityki rozwoju SRWM 2011-2020.....</i>	<i>128</i>
<i>Wykres 39. Zestawienie ilościowe i wartościowe projektów realizowanych w ramach komponentu centralnego PO KL wpisujących się w poszczególne kierunki polityki rozwoju SRWM 2011-2020.....</i>	<i>131</i>
<i>Wykres 40. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów realizowanych w ramach PO IiŚ 2007-2013 wpisujących się w poszczególne kierunki polityki rozwoju SRWM 2011-2020</i>	<i>135</i>
<i>Wykres 41. Zestawienie ilościowe i wartościowe (w mln zł) projektów realizowanych w ramach POIG 2007-2013 wpisujących się w poszczególne kierunki polityki rozwoju SRWM 2011-2020</i>	<i>139</i>
<i>Wykres 42. Liczba projektów oraz poniesionych wydatków w poszczególnych obszarach SRWM.....</i>	<i>151</i>
<i>Wykres 43. Liczba projektów oraz wydatków zaplanowanych w poszczególnych obszarach SRWM</i>	<i>153</i>
<i>Wykres 44. Wartość wydatków poniesionych i zaplanowanych w obszarze 3. SRWM</i>	<i>155</i>
<i>Wykres 45. Wartość wydatków poniesionych i zaplanowanych w obszarze 1. SRWM</i>	<i>158</i>
<i>Wykres 46. Wartość wydatków poniesionych i zaplanowanych w obszarze 6. SRWM</i>	<i>159</i>
<i>Wykres 47. Wartość wydatków poniesionych i zaplanowanych w obszarze 5. SRWM</i>	<i>159</i>
<i>Wykres 48. Wartość wydatków poniesionych i zaplanowanych w obszarze 2 SRWM</i>	<i>160</i>
<i>Wykres 49. Wartość wydatków poniesionych i zaplanowanych w obszarze 4. SRWM</i>	<i>160</i>
<i>Wykres 50. Wartość wydatków poniesionych i zaplanowanych w obszarze 7. SRWM</i>	<i>161</i>

<i>Wykres 51. Wartość wydatków samorządów w obszarze 2. i 6. w poszczególnych działach klasyfikacji budżetowej.....</i>	161
<i>Wykres 52 Wartość poniesionych wydatków na SRWM w subregionach</i>	163
<i>Wykres 53 Liczba i wartość projektów w programach operacyjnych perspektywy finansowej 2007-2013 oraz 2014-2020</i>	164
<i>Wykres 54 Liczba i wartość projektów zrealizowanych w ramach PWT PL-SK 2007-2013 oraz PWT PL-SK 2014-2020 (suma) w poszczególnych kierunkach polityki rozwoju SRWM 2011-2020 [mln zł]</i>	181
<i>Wykres 55 Nakłady inwestycyjne w powiecie nowosądeckim i nowotarskim w latach 2009-2016.....</i>	215
<i>Wykres 56 Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów w powiecie tarnowskim i powiecie brzeskim w latach 2009-2015.....</i>	216
<i>Wykres 57 Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w powiecie miechowskich i w powiecie proszowickim w roku 2009 i w roku 2015.....</i>	218
<i>Wykres 58 Zmiana liczby udzielonych noclegów w poszczególnych subregionach województwa małopolskiego w latach 2007-2017</i>	224
<i>Wykres 59 Zmiana wynagrodzenia brutto w poszczególnych subregionach w latach 2009-2016.....</i>	225
<i>Wykres 60. Pasażerowie wg środków transportu (2014 r.).....</i>	228
<i>Wykres 61 Finansowanie polityki spójności jako szacowany udział inwestycji publicznych w latach 2015-2017</i>	237
<i>Wykres 62 Znajomość Strategii wśród mieszkańców, instytucji i przedsiębiorców</i>	250
<i>Wykres 63 Odsetek instytucjonalnych beneficjentów środków UE, którzy korzystali z SRWM podczas aplikowania.....</i>	250
<i>Wykres 64. Liczba patronatów w latach 2011-2016.</i>	256

Spis map

<i>Mapa 1 Zmiana stopy bezrobocia w latach 2008-2016</i>	50
<i>Mapa 2 Przebieg planowanych do realizacji tras rowerowych w Małopolsce</i>	65
<i>Mapa 3 Liczba i wartość (w mln zł) dofinansowania UE projektów zrealizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w obszar 4. SRWM 2011-2020 w subregionach.....</i>	103
<i>Mapa 4 Liczba i wartość (w mln zł) projektów zrealizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w obszar 3. SRWM 2011-2020 w subregionach</i>	105
<i>Mapa 5 Liczba i wartość (w mln zł) projektów zrealizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w obszar 5. SRWM 2011-2020 w subregionach</i>	107
<i>Mapa 6 Liczba i wartość dofinansowania projektów (w mln zł) zrealizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w obszar 1. SRWM 2011-2020 w subregionach.....</i>	109
<i>Mapa 7 Liczba i wartość dofinansowania projektów (w mln zł) zrealizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w obszar 2. SRWM 2011-2020 w subregionach.....</i>	111

<i>Mapa 8 Liczba i wartość dofinansowania projektów (w mln zł) zrealizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w obszar 6. SRWM 2011-2020 w subregionach.....</i>	<i>114</i>
<i>Mapa 9 Liczba i wartość dofinansowania projektów (w mln zł) zrealizowanych w ramach MRPO 2007-2013 wpisujących się w obszar 7. SRWM 2011-2020 w subregionach.....</i>	<i>116</i>
<i>Mapa 10 Nakłady JST (gminy, powiaty) na realizację SRWM 2011-2020 w subregionach</i>	<i>162</i>
<i>Mapa 11 Nakłady poniesione i planowane w subregionach w poszczególnych obszarach</i>	<i>163</i>
<i>Mapa 12 Wartość projektów PWT PL-SK 2007-2013 (udziały poszczególnych partnerów) w przeliczeniu na jednego mieszkańca.....</i>	<i>180</i>
<i>Mapa 13 Zanieczyszczenie pyłami PM10 w miastach w Europie w 2014 roku</i>	<i>230</i>

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
Departament Polityki Regionalnej
ul. Wielicka 72B, 30-552 Kraków

**Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020**

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

www.obserwatorium.malopolska.pl